

The Project Gutenberg eBook of Ivanhoe, by Walter Scott

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ivanhoe

Author: Walter Scott

Translator: Julius Krohn

Release date: July 14, 2013 [EBook #43215]

Language: Finnish

Credits: Produced by Mika Tammitie and Tapio Riikonen

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK IVANHOE ***

IVANHOE

Kirj.

Walter Scott

Alkukielestä suomentanut J. Krohn

Ilmestynyt ensimmäisen kerran Helsingissä
G. W. Edlundin kustantamana.

1885.

Walter Scott.

SISÄLLYS:

[ENSIMMÄINEN LUKU.](#)
[TOINEN LUKU.](#)
[KOLMAS LUKU.](#)
[NELJÄS LUKU.](#)
[VIIDES LUKU.](#)
[KUUEDES LUKU.](#)
[SEITSEMÄS LUKU.](#)
[KAHDEKSAS LUKU.](#)
[YHDEKSÄS LUKU.](#)
[KYMMENES LUKU.](#)
[YHDESTOISTA LUKU.](#)
[KAHDESTOISTA LUKU.](#)
[KOLMASTOISTA LUKU.](#)
[NELJÄSTOISTA LUKU.](#)
[VIIDESTOISTA LUKU.](#)
[KUUESTOISTA LUKU.](#)
[SEITSEMÄSTOISTA LUKU.](#)
[KAHDEKSASTOISTA LUKU.](#)
[YHDEKSÄSTOISTA LUKU.](#)
[KAHDESKYMMENES LUKU.](#)
[YHDESKOLMATTI LUKU.](#)
[KAHDESKOLMATTI LUKU.](#)
[KOLMASKOLMATTI LUKU.](#)
[NELJÄSKOLMATTI LUKU.](#)
[VIIDESKOLMATTI LUKU.](#)
[KUUEDESKOLMATTI LUKU.](#)
[SEITSEMÄSKOLMATTI LUKU.](#)
[KAHDEKSASKOLMATTI LUKU.](#)
[YHDEKSÄSKOLMATTI LUKU.](#)
[KOLMASKYMMENES LUKU.](#)
[YHDESNEIJÄTTÄ LUKU.](#)
[KAHDESNEIJÄTTÄ LUKU.](#)
[KOLMASNEIJÄTTÄ LUKU.](#)
[NELJÄSNEIJÄTTÄ LUKU.](#)
[VIIDESNEIJÄTTÄ LUKU.](#)
[KUUEDESNELJÄTTÄ LUKU.](#)
[SEITSEMÄSNELJÄTTÄ LUKU.](#)
[KAHDEKSASNELJÄTTÄ LUKU.](#)
[YHDEKSÄSNELJÄTTÄ LUKU.](#)
[NELJÄSKYMMENES LUKU.](#)
[YHDESVIIDETTÄ LUKU.](#)
[KAHDESVIIDETTÄ LUKU.](#)
[KOLMASVIIDETTÄ LUKU.](#)

ENSIMMÄINEN LUKU.

Näin puhuivat he; ajoivatpa näin
kylläistä sikokarjaa kotiin päin;
hangoittain vastaan, vinkuin, röhkien,
palasi lauma harjaksellinen.

POPEN *Odyseia*.

Sillä miellyttävällä kulmalla iloista Englantia, jonka läpi Don-joki virtailee, oli entisaikoina laaja metsä. Se peitti enemmän osan niitä kauniita kunnaita ja laaksoja, mitkä leviävät Sheffieldin ja hauskan Doncasterin kaupungin välillä. Vielä nytkin on tämän laajan metsän tähteitä nähtävänä Wentworthin ja Wharnclyffe Park'in komeiden herraskartanoiden ympärillä sekä Rotherhamin seudulla. Näillä tienoin asusti muinoin tarukuulu Wantley'n lohikäärme. Siellä oteltiin monet Ruusujen sisällissodan tuimimmista taisteluista.^[1] Näillä seuduin oli myös muinoin pesäpaikkansa niillä rohkeilla rosvo-parvilla, joiden teot ovat Englannin kansanlauluissa saaneet niin suuren maineen. Tämän seudun ollessa tapaustemme päänäyttämönä vie kertomuksemme ajankohta meidät takaisin Rikhard I:n hallitusajan loppupuoleen, jolloin epätoivoiset alamaiset kuninkaan poissaollessa valtoinaan isännöivien pikkutyrynnien sortamina ikävöivät hartaasti hänen palaamistaan pitkästä vankeudesta, vaikkakin alkaen jo epäillä sitä koskaan näkevänä. Aatelisherrat, joiden valta Tapani-kuninkaan aikana oli paisunut kohtuuttomaksi ja jotka Henrik II:n valtioviisaus töintuskin oli saanut lannistetuksi jonkinlaiseen kuuliaisuuteen kruunua kohtaan, olivat nyt taas yltyneet entiseen vallattomuuteensa. Ylenkatsoen Englannin valtioneuvoston heikkoa valtaa, he vahvistivat linnojansa, enensivät palvelijajoukkojaan, pakottivat kaikki ympärillä asujat vasalleikseen ja koettivat kukin kaikin mahdollisin keinoin hankkia itselleen tarpeeksi suuren mahdin voidakseen ottaa tehokkaasti osaa niihin kansakunnan sisäisiin myllerryksiin, jotka näyttivät olevan tulossa.

Alhaisen aateliston eli niin sanottujen vapaatilallisten asema kävi nyt sangen turvattomaksi, vaikka Englannin perustuslain sekä kirjaimen että hengen mukaan heidän olisi pitänyt olla aivan itsenäisiä ja lääninherrojen tyranniudesta vapaita. He saattoivat tosin, niinkuin he enimmäkseen tekivätkin, ostaa itselleen joksikin ajaksi rauhan, asettumalla jonkun läheisen pikkuhallitsijan suojeluksen alaiseksi, ottamalla vastaan läänitysvirkoja hänen hovissaan tai sitoutumalla molemminpuolisiiin liitto- ja puolustus sopimuksiin auttamaan häntä hänen hankkeissaan. Mutta tämän rauhan hintana oli luopuminen itsenäisyydestä, joka on niin kallis jokaiselle englantilais-sydämelle, sekä varma vaara joutua osallistumaan jokaiseen hurjaan yritykseen, mihin kunnianhimo saattoi suojelusherraa yllyttää. Toiselta puolen oli mahtavilla paroneilla niin monet ja monenlaiset rasitus- ja sortokeinot käsissään, ettei heiltä koskaan puuttunut tekosyytä ja harvoin haluakaan ahdistaa ja vainota häviön partaalle saakka jokaista heikomppaa naapuriansa, joka yritti irtautua heidän valtiudestaan sekä luottaa siihen, että hänen viattomuutensa ynnä maan laki turvaisivat hänet melskeisenkin ajan vaaroilta.

Tätä aateliston sortoa ja alhaisen kansan kurjuutta oli vielä omansa pahentamaan eräs Normandian herttuan Wilhelmin valloituksesta johtuva seikka. Neljä miespolvea ei ollut riittänyt sekoittamaan normannien ja anglosaksien toisilleen vihamielistä verta taikka yhdistämään yhteisen kielen ja yhteisten etujen siteillä kahta vihamielistä rotua, joista toinen yhä rehenteli voitoistaan ylpeillen, toinen huokaili kaikkien tappion seurausten alaisena. Hastingsin tappelussa saavutettu voitto oli antanut kaiken vallan normannilaisen aateliston käsiin, ja tätä valtaansa, sen historiamme todistaa, he eivät olleet käyttäneet pehmeällä kädellä. Saksilaiset ruhtinas- ja ylimyssuvut, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, olivat sukupuuttoon hävitetyt tai menettäneet kaiken omaisuutensa. Ei myöskään ollut monta toiseen tai vielä alhaisempaan kansanluokkaan kuuluvaa, jotka olisivat hallinneet omia tiluksiaan isiensä maassa. Hallitus oli kauan aikaa katsonut tarpeelliseksi kaikin keinoin, niin laillisin kuin laittominkin, vähentää sen kansanosan voimaa, jonka arveltiin, ja syystä kyllä, hautovan sydämessään sammumatonta vihaa voittajia kohtaan. Kaikki normannilaisasukuiset kuninkaatt olivat selvästi osoittaneet suosivansa normannilaisia alamaisiaan. Metsästyslait ynnä monta muuta saksilaisten perustuslakien lempeämmälle, vapaammalle hengelle yhtä vierasta säännöstä oli sälytetty kukistettujen asukkaiden hartioille ikäänkuin lisäämään läänityskahleitten jo muutenkin rasittavaa painoa. Kuninkaan hovissa ja ylimysten linnoissa, missä hovin komeutta ja loistoa matkittiin, ei kuulunut muuta kieltä kuin normannilaisranskaa. Oikeusistuimissa annettiin lausunnot ja päätökset samalla kielellä. Sanalla sanoen, ranska oli arvokkuuden ja ritarillisuuden, vieläpä oikeudenkin kielenä, samalla kuin paljon miehekkäämpi ja ytimekkäämpi anglosaksin kieli oli jäänyt yksistään talonpoikien ja palvelijoiden käytettäväksi, jotka eivät muuta osanneet. Välttämätön kansakäynti maan valtioiden ja niiden poljettujen, alhaisten olentojen välillä, jotka tuota maata viljelivät, loi kuitenkin vähitellen ranskan ja anglosaksin kielten sekamurteen, jolla kumpaisetkin saattoivat ilmoittaa ajatuksensa toisilleen. Tämä välttämättömyys muodosti näin vähitellen meidän nykyisen englanninkielemme, jossa voittajain ja voitettujen kielet ovat niin onnistuneesti sulautuneet yhteen ja joka sittemmin on saanut runsaita lisävaroja sekä klassillisista että Etelä-Euroopan kansojen elävistä kielistä.

Tämän asiointilan mainitsemista olen pitänyt tarpeellisenä tavallisen lukijan vuoksi, joka muuten ei kenties muistaisi, että, vaikka Wilhelm II:n hallitusajan jälkeen ei mikään suuri historiallinen tapaus, semmoinen kuin sota tai kapina, todistakaan anglosaksien olemassaoloa eri kansana, kuitenkin suuret kansalliset eroavaisuudet heidän ja valloittajien välillä, muisto siitä, mitä he ennen olivat olleet ja mihin asemaan nyt sortuneet, estivät edelleenkin aina Edward III:n aikaan saakka normannilaisvaltauksen lyömiä haavoja menemästä umpeen ja pitivät yllä erottavaa rajaa normannilaisten voittajien ja saksilaisten voitettujen välillä.

Laskeutuva aurinko loi viimeisiä säteitensä eräälle reheväruohoiselle aukeamalle luvun alussa mainitsemassamme metsässä. Sadat leveälatvaiset, lyhytrunkoiset, laajalehväiset tammetsat, jotka kenties olivat aikoinaan nähneet roomalais soturien uljaan marssinnan, ojentelivat pahkuraisia oksiaan mitä suloisimman vihreän nurmimaton ylitse. Paikoittain niiden välissä kasvoi pyökki- ja pähkinäpuita sekä monenlaisia pensaita niin tiheässä, että laskevan auringon vaakasuorat säteet eivät päässeet tunkeutumaan läpi. Toisin paikoin ne olivat etäämpänä toisistaan, jättäen välilleen tuollaisia pitkiä, mutkittavia lehtokujia, joiden sokkeloihin silmä niin mielellään eksyy, kuvaillen niitä vielä jylhempiin, autiimpiin metsän kätköihin johtaviksi poluiksi. Paikoin auringon punertavat säteet loivat taittuneen kelmeän valojuovan, joka osaksi ikäänkuin takertui puiden murtuneille oksille ja sammaltuneille rungoille, paikoin ne valaisivat loistaviksi läikiksi ne nurmikohdat, joihin ne osuivat. Jokseenkin avara, aivan lakea paikka keskellä tätä aukeamaa näytti ennen muinoin olleen pyhitettynä druidien pakanallisille menoille, sillä siinä näkyi yhä vielä, pienellä kummulla, joka muodoltaan oli niin säännöllinen, että se näytti käsin tehdyltä, muutamia piiriin asetettuja hakkaamattomia, suuria kiviä. Seitsemän seisoivat vielä pystyssä; muut olivat poissa paikoiltaan, arvatenkin jonkun uskonintoisen kristinoppiin kääntyneen vyöryttäminä, viruen mikä kyljellään liki entistä paikkaansa, mikä kummun viettelelle sortuneena. Vain yksi iso kivi oli vierinyt aivan alas, ja osuen tukkeeksi pieneen puroon, joka hiljaa pujottelihe kummun juuritse, nostatti vastustuksellaan heikon, solisevan äänen rauhallisesta ja muuten äännettömästä purosta.

Kaksi ihmistä oli tämän maiseman täydennyksenä. Heidän ulkomuotonsa ja pukunsa ilmaisivat samaa rajua ja karkeaa laatua, mikä näinä vanhoina aikoina oli ominainen Yorkshiren läntisen piirikunnan metsämailla. Vanhemmalla miehistä oli tuima, raaka metsäläisulkomuoto. Hänen pukunsa oli mitä yksinkertaisinta laatua: tiukka, hihallinen mekko, tehty jonkin eläimen taljasta, johon karvat oli alkujaan jätetty paikoilleen, mutta joka nyt oli niin monesta kohdin paljaaksi kulunut, että olisi ollut vaikea jäljellä olevista tupsuista päättää, minkä otuksen talja se oli. Tämä alkuperäinen pukine ulottui kaulasta polviin asti ja toimitti yksinään kaikkien tavallisten ruumiinverhojen virkaa. Kaulanreikä oli juuri niin leveä, että pää mahtui läpi, josta saattoi päättää, että se pantiin päälle pään ja hartioiden yli vetämällä, niinkuin nykyaikainen paita tai muinainen rengashaarniska. Metsäkarjunnahkaisilla pauloilla kiinnisidotut kurpposet suojelivat jalkoja, ja sääriin oli taidokkaasti kierretty ohuet nahkaviilekkeet, jotka ylettyivät pohjetta ylemmäksi, mutta jättivät polvet paljaiksi, niinkuin Skotlannin ylämaalaisten puvuissa. Leveällä nahkavyöllä, jonka pitimenä oli vaskisolki, oli mekko vedetty kokoon vyötäisiltä ja siten saatettu vielä tiukemmin ruumiinmukaiseksi. Vyöstä riippui toisella puolen jonkinlainen kukkaro, toisella pässinsarvi, jossa oli suutin puhaltamista varten. Samaan vyöhön oli myös pistetty tuollainen pitkä, leveä, teräväkärkinen ja kaksiteräinen puukko, jossa oli metsäkauriin sarvesta tehty kahva, ja jollaisia niillä tienoin valmistettiin jo silloinkin Sheffieldin puukkojen nimellä. Päässä ei miehellä ollut mitään; sen ainoana verhona oli hänen oma paksu, vanunut ja pörröinen tukkansa, jonka väri oli auringon paahteessa palanut tummanpunerivaksi, ruosteenkarvaiseksi, muodostaen vastakohdan poskille peittäväälle parralle, joka oli pikemmin keltainen, merenpihkan värinen. Yksi ainoa osa hänen puvustaan on vielä mainitsematta, ja se onkin siksi merkittävä, ettemme voi sitä sivuuttaa. Se oli koiran kaulahihnan tapainen, umpeen juotettu vaskirengas, niin väljä, ettei se ahdistanut hengitystä, mutta samalla niin ahdas, ettei sitä voinut saada pois muuten kuin poikki viilaamalla. Tähän eriskummalliseen kaulukseen oli saksilaisin kirjaimin piirretty seuraava kirjoitus: »Gurth, Beowulphin poika, on Cedrikin, Rotherwoodin herran, perintö-orja».

Sikopaimenen vieressä — sellainen oli näet Gurthin virka — istui kaatuneella druidin-kivellä toinen mies, näöltään kymmenkunta vuotta nuorempi. Hänen pukunsa, vaikka se muodoltaan muistutti kumppanin asua, oli hienommista aineista ja eriskummallisemman näköinen. Takki oli heleän purppuran värinen, ja siihen oli yritetty maalata eriskummallisia, monivärisiä koukeroita. Takin päällä hänellä oli lyhyt viitta, joka ulottui vain puoliväliin reittä; se oli punaisesta vaatteesta — vaikka koko lailla likaantunut — ja päärmätty heleänkeltaisella. Lyhyyteensä verraten oli viitta erinomaisen leveä, niin että tätä kummannäköistä päällysvaateetta saattoi vetää väliin enemmän toiselle, väliin toiselle olalle, tai kääriytyä kokonaan sen sisään. Käsivarsissa oli ohuet hopeiset rannerenkaat ja kaulassakin samasta aineesta rengas, jossa oli sanat: »Wamba, Älyttömän poika, on Cedrikin, Rotherwoodin herran, orja». Tälläkin miehellä oli jalassa samanlaiset kurpposet kuin hänen kumppanillaan, mutta nahkapaulojen sijasta hänen säarensä oli verhottu jonkinlaisilla sääryksillä, joista toinen oli punainen, toinen keltainen. Päässä hänellä oli lakki, jossa oli useampia tiukuksia, suunnilleen saman kokoisia kuin haukkojen päähineihin oli tapana kiinnittää. Ne kilisivät joka kerta, kun mies käänsi päätään, ja koska hän harvoin oli hetkeäkään liikahtamatta, niin kilinää kuului melkein lakkaamatta. Lakin reunan ympärille oli ommeltu leveä nahkakaistale, jonka yläpään oli leikattu hampaita, niin että se näytti kruunulta. Sen sisästä lakki jatkui pitkäksi suipuksi, joka riippui alas toiselle olkapäälle vanhanaikaisen yömyssyn tai nykyisen husaarilakin tavoin. Tähän lakin osaan oli tiukukset kiinnitetty. Siitä sekä lakin muusta muodosta ja myös miehen omasta, puoleksi hupsusta, puoleksi viekkaasta kasvojenilmeestä oli

helppo nähdä, että hän kuului kotinarrrien luokkaan, joita suuret herrat niinä aikoina pitivät kartanoissaan niiden pitkien, ikävien hetkien hupina, jotka heidän oli vietettävä huoneessa. Hänelläkin oli, niinkuin toisella miehellä, vyöstä riippuva kukkaro, mutta ei torvea eikä puukkoa, koska hänen luultavasti arveltiin kuuluvan siihen luokkaan ihmisiä, joiden käsiin on vaarallista uskoa teräaseita. Sen sijaan hänellä oli puinen miekka, sen tapainen, millä harlekiini nykyajan teatterissa tekee ihmeitään.

Jos näiden molempien miesten puvut olivat erilaisia, niin heidän ulkomuotonsa ja käytöksensä eroavaisuus oli vieläkin suurempi. Maaorja oli näöltään surullinen ja synkkä. Hänen maahan luodut silmänsä ilmaisivat syvää toivottomuutta, jota olisi voinut pitää miltei tylsyytenä, jollei punoittavista silmistä joskus välähtävä leimaus olisi todistanut, että synkän toivottomuuden alla kyti sorron nostattama viha ja vastarinnan halu. Wamban muodossa sitävastoin, niinkuin hänen luokkansa ihmisillä tavallisesti, ilmeni jonkinlaista joutilasta uteliaisuutta ja levotonta maltittomuutta, joka ei sallinut hänen pysyä liikkumatta eikä levossa, ynnä lisäksi rajatonta itseensäytyväisyyttä oman asemansa ja ulkoasunsa johdosta. Heidän keskustelunsa kävi anglosaksin kielellä, joka, niinkuin jo ylempänä on mainittu, oli tavallinen alempien kansanluokkien keskuudessa, normannilaisia sotilaita ja suurten lääninherrojen kotipalvelijoita lukuunottamatta. Mutta koska nykyistä lukijaa ei paljon valaisisi, jos tämä keskustelu pantaisiin tähän alkukielellä, niin pyydämme saada siitä tarjota seuraavan käännöksen:

»Pyhä Withold kirotkoon nuo lemmon siat!» huusi sikopaimen puhallettuaan rämeän törähdyksen torvestaan kutsuakseen hajonnutta sikolaumaansa kokoon. Siat vastasivatkin kutsuun yhtä kauniilla nuotilla, mutta eivät kuitenkaan kiirehtineet heittämään kesken lihottavaa tammen- ja pyökinterho-ateriaansa tai lähtemään liikkeelle puron lieterannalta, missä muutamat niistä puoleksi mutaan vajonneina mukavasti loikoivat, kaitsijansa kutsusta vähääkään välittämättä. »Pyhä Withold kirotkoon nuo siat ja minut myöskin!» sanoi Gurth. »Jolleivät kaksijalkaiset sudet sieppaa niistä joitakin saaliikseen ennen yötä, niin en ole rehellinen mies. Tänne, Fangs, Fangs!» hän huusi kohti kurkkuaansa pörrökarvaiselle, sudennäköiselle koiralle, puoleksi pihakoiran, puoleksi metsäkoiran sukua olevalle elukalle, joka lönkytteli ympäri, ikäänkuin ollaksensa isännän apuna kerätessä kokoon vastahakoisia röhkijöitä, mutta itse asiassa — liekö se sitten johtunut sikopaimenen käskyjen väärinkäsittämisestä tai tehtäviensä taitamattomuudesta tai ilkeämielisyydestä — se ajeli vain sikoja sinne tänne ja pahensi asiaa, jota oli auttavinaan. »Piru kiskokoon siltä hampaat», sanoi Gurth, »ja pirun muori korventakoon metsänvartijan, joka leikkaa pois kynnet koiriemme etukäpälistä, niin ettei niistä ole mihinkään! Tule, Wamba, ja auta minua, jos olet mies! Kierrä kummun taitse tuulenpuolelle laumaa; silloin, tuulen päälle päästyäsi, voit ajaa sen tänne yhtä sievästi, kuin jos ne olisivat viattomia karitsoita.»

»Totta puhuen», vastasi Wamba paikaltaan liikahtamatta, »olen tiedustellut säärieni ajatusta asiasta, ja ne ovat ehdottomasti sitä mieltä, että olisi epäystävällinen teko minun korkea persoonani ja kuninkaallista vaatevarastoani kohtaan, jos koreassa puvussani tarpoisin noiden rapakoiden halki. Sentähden, Gurth, minun neuvoni olisi, että kutsuisit pois Fangsin ja jättäisit laumasi kohtalonsa huomaan; ja kohdatkootpa ne marssivia sotilasparvia tai henkipattorosvoja tai pyhiinvaeltajajoukkueita, se kohtalo voi tuskin olla muu, kuin että ne ennen aamua, sinun suureksi helpotukseksesi ja iloksesi, ovat muuttuneet normanneiksi.»

»Sikaniko ilokseni muuttuisivat normanneiksi!» huusi Gurth. »Selitä se minulle, Wamba, sillä minulla on liian kova pää ja liian synkkä mieli selittämään arvoituksia.»

»No, miksi sanot noita röhkijöitä, jotka nelin kontin juoksentelevat?»

»Sioiksi, narri, tietysti sioiksi!» sanoi paimen. »Senhän joka narrikin tietää.»

»Ja sika on hyvä saksilais-sana», jatkoi narri. »Mutta miksi sanot sikaa, kun näet sen nyljettynä ja perattuna ja halottuna ja jaloista ripustettuna niinkuin maan kavaltajan?»

»Pork» (läskiksi),^[2] vastasi sikopaimen.

»Hyväpä, kun joka narri senkin tietää», sanoi Wamba. »Ja 'pork' on tietääkseni hyvää normannilais-ranskaa. Niinkauan siis kuin elukka elää ja on saksilaisen orjan hoidossa, sillä on saksilainen nimi. Mutta kun se on viety linnaan, aatelisherrani pitoihin, niin samassa se muuttuu normanniksi ja saa nimen 'pork'. Mitä sinä tästä arvelet, Gurth ystäväni, hä?»

»Kyllähän se opinkappale on liiankin tosi, Wamba veliseni, kuinka sitten lie tullutkin sinun narrin-kalloosi.»

»Voinpa antaa sinulle vielä enemmänkin oppia», jatkoi Wamba samaan sävyyn. »Minä tunnen kylänvanhimman Ox'in (härän), joka pitää saksilaisen sukunimensä, niinkauan kuin hän on sinun kaltaisesi orjan ja palvelijan hoidossa, mutta muuttuu Beefiksi (häräpaistiksi), tuliseksi ranskalaiseksi keikariksi, niin pian kuin hänet tuodaan niiden korkea-arvoisten leukojen eteen, joiden purtavaksi hänet on aiottu. Samaten myös herra Calf (vasikka) muuttuu monsieur de Veau'ksi; hän on saksilainen kasvatettaessa, mutta ottaa itselleen normannilaisnimen, heti kun pääsee herrain herkuksi.»

»Pyhä Dunstan auttakoon!» sanoi Gurth, »surkeita totuuksia sinä puhelet. Eipä meille ole paljon muuta omaksi jäänyt kuin ilma, jota hengitämme, ja senkin näyttävät kovin vastenmielisesti meille jättäneen ainoastaan sitä varten, että kykenisimme kestäämään ne työt, jotka he sälyttävät niskoillemme. Maukkaimmat ja lihavimmat herkut viedään heidän pöytänsä; kauneimmat tytöt joutuvat heidän vuodekumppaneikseen; parhaimmat, uljaimmat poikamme otetaan heidän muukalaisten herrainsa sotamiehiksi, ja heidän luunsa jäävät kaukasiin maihin valkenemaan, eikä jäljelle jää montakaan, joilla olisi halua tai voimaa suojella meitä saksilaispolioisia. Jumala siunatkoon meidän isäntäämme Cedrikiä, hän on miehen tavoin pannut karhunkynttä vastaan. Mutta nyt on Reginald Front-de-Boeuf itse tulossa näille maille, ja saammepa nähdä, kuinka pienen palkan Cedrik saa vaivastaan.» — »Siko, siko!» huusi hän taas koroittaen ääntänsä. »Hei, hei! Oikein, Fangs! Nyt ne ovat kaikki tyyni edessäsi, ja ajat ne kiltisti tänne, kelpo poika!»

»Gurth», sanoi narri, »sinä luulet minua hupsuksi, muuten et niin varomattomasti pistäisi päätäsi minun suuhuni. Jos Reginald Front-de-Boeuf tai Filip de Malvoisin saisi hiukankin vihiä siitä, että olet pitänyt kapinallista puhetta normannilaisia vastaan — tuommainen vain halpa sikopaimen — pianpa roikkuisit jossakin näistä puista varoitukseksi kaikille, joita haluttaa puhua pahaa esivallassa.»

»Konna, et suinkaan kavaltane minua», sanoi Gurth, »kun itse houkuttelit minua pahoihin sanoihin?»

»Kavaltane sinua!» vastasi narri. »Ei, sehän olisi täysipäisten tapaista; ei hupsu osaa omaa etuansa niin hyvin ajaa — mutta vait! keitä tuolla?» sanoi hän kuunnellen useampien hevoskavioiden kopsetta, jota oli samassa alkanut kuulua.

»Olkoootpa keitä hyvänsä», vastasi Gurth, joka nyt oli saanut laumansa kokoon ja Fangs-koiran avulla ajeli sitä eräälle noista hämäristä lehtokujista, joita olemme koettaneet kuvailla.

»Mutta minäpä tahdon nähdä nuo ratsumiehet», sanoi Wamba; »kenties ne ovat tulleet keijukaisten maasta ja tuovat sanomia Oberon-kuninkaalta.»

»Rutto sinut vieköön!» ärähti sikopaimen. »Tuommoisia puhut, kun ukkonen jyrisee ja salamoit muutamien mailien päässä meistä. Kuulehan tuota jyrinää! Ja kesäsateella en ole koskaan nähnyt tällaisia suuria pisaran järkäleitä putoavan suoraan alas pilvistä. Tammiemkin paksut oksat huokaavat ja natisevat, vaikka ilma on aivan tyyni, ihan kuin myrskyn tuloa ilmoittaen. Osaathan sinä, jos tahdot, järkeväkin olla; usko siis kerran minua, ja lähdetään kotiin, ennenkuin ilma riehahtaa, sillä tästä tulee hirvittävä yö.»

Wamba näytti ymmärtäneen tämän kehoituksen hyväksi ja seurasi kumppaniaan, joka alkoi taivaltaa otettuaan nurmikolta suuren sauvansa. Tämä uusi Eumaios riensi kiirein askelin pitkin metsänaukeamaa ajaen Fangsin avulla soraäänisten hoidokkiensa laumaa edellään.

TOINEN LUKU.

Siell' oli munkki, verta ritareille,
ratsulla reipas, harras metsäteille;
liiankin miesten mies ol' abotiksi.
Orihit häll' ol' oivat, raisut; siksi
jos myrskysäilläkin hän kulki milloin,
helinä suitsien soi kaukaa silloin;
kelloinpa kalkkehen ne melkein voitti,
joit' abottimme luostarissaan soitti.

CHAUCER.

Vaikka sikopaimen tavan takaa kehoitteli ja torui kumppaniaan, kavioiden kopina kun kuului yhä lähempää, ei Wamba malttanut olla viivyttelämästä kaikenlaisten eteensä tulla tekosyitten nojalla. Milloin hänen oli riivittävä pähkinäpensaasta muutamia puolikypsiä hedelmiä, milloin

käännettävä päätensä tähyilläkseen talonpoikaistytön jälkeen, joka sattui käymään polun poikki. Pian siis hevosmiehet saavuttivat heidät.

Tulijoita oli kymmenen miestä, joista molemmat etumaiset nähtävästi jokseenkin korkea-arvoisia henkilöitä, ja muut heidän palvelijoitaan. Helppo oli päättää, mihin säätyyn toinen heistä kuului. Hän oli nähtävästi korkea-arvoinen hengellinen herra. Hänen pukunsa oli sistersiläis-munkkien kuosia, mutta tehty paljon hienommista aineista kuin mainitun munkiston säännöt oikeastaan sallivat. Viitta ja kaapu olivat parasta Flanderin verkaa; edellinen laskiyevä ja sulavin poimuun pitkin miehen kaunista, joskin lihavahkoa vartaloa. Puku ei siis suinkaan ilmaissut maallisen loiston halveksumista, ja yhtä vähän näkyi itsensäkieltämisen jälki miehen muodossakaan. Kasvoja olisi voinut pitää hyvännäköisinä, jollei silmäkulmien alta olisi väijynyt tuo viekas, epikurolainen vaikutus, josta tuntee ulkokullatun hekumoitsijan. Muuten oli hänen säätynsä ja asemansa opettanut hänet hyvin hallitsemaan ilmetään; hän osasi, milloin tahtoi, jäykistää kasvonsa juhlallisen näköiseksi, vaikka niiden luonnollinen ilme oli iloisen viinaveikon suojele muhoilu. Vastoin luostarisääntöjä ynnä paavien sekä kirkolliskokousten julistuksia olivat tämän hengellisen herran hihat vuoratut ja päärmätyt kalliilla turkiksilla, viitta kiinnitetty leuan alta kultaisella soljella, ja koko munkkipuku yhtä sievistetty ja koristettu kuin nykyaikaisen kveekarikaunottaren vaatetus — tämäkin kun koettaa luopumatta lahkokuntansa omituisesta vaateparresta hienompia kangaslaatuja valitsemalla ja niitä taitavasti sovittelemalla saada yksinkertaiseen pukuunsa jonkinlaista viehättävää somuutta, mikä sangen paljon vivahtaa maailmalliselle turhamaisuudelle.

Arvokas hengellinen herramme ratsasti lihavalla muulilla, jonka koko asu oli komeasti koristettu ja suitset, ajan tavan mukaan, hopeatiukusilla varustetut. Satulassa istuessaan hän ei lainkaan tehnyt kömpelön luostarinasukkaan vaikutusta, vaan oli hänellä harjaantuneen ratsumiehen vaivaton ja sulava ryhti. Saattoi arvata, että niin vaatimaton kulkuneuvo kuin muuli, vaikka kuinkakin hyväkuntoinen ja mukavaan, miellyttävään tasakäyntiin opetettu, kelpasi tämän ritarimaisen munkin käytettäväksi vain matkalla ollessa. Muissa tiloissa käytettäväksi oli hänellä mukanaan toinen ratsu, jota eräs seurueeseen kuuluva maallikkoveli talutti. Se oli kauneimpia oriita, mitä ikänä Andalusian kedoilla on kasvanut, tuota kuuluisaa espanjalaista rotua, jota kauppiaat siihen aikaan suurella vaivalla ja vaaralla tuottivat maahan rikkaitten ja ylhäisten tarpeiksi. Tämän uljaan ratsun satula ja varusteet oli verhottu suurella loimella, joka ulottui melkein maahan asti ja johon oli runsaasti kirjailtu hiippoja, ristejä ynnä muita kirkollisia tunnuskuvia. Toinen maallikkoveli talutti kuormamuulia, joka arvattavasti kantoi hänen esimiehensä matkatavaroita. Taimpana matkueessa oli vielä kaksi alempiarvoista saman veljeskunnan munkkia, jotka ratsastivat rinnakkain, nauraen ja puhellen keskenänsä, välittämättä paljoakaan muista matkakumppaneistaan. Hengellisen herran vieressä ratsastaja oli iältään yli neljäkymmenen, laiha, voimakas, pitkä ja jäntevä mies. Hänen voimakas olemuksensa oli sen näköinen, kuin olisi pitkällinen rasitus ja alinomainen liikunto kuluttanut siitä pois kaikki pehmeämmät osat, niin että jäljelle oli jäänyt vain lihakset, luut ja jäntereet, jotka olivat kestäneet tuhansia ponnistuksia ja valmiit vielä tuhansiin uusiin. Päässä hänellä oli tulipunainen, turkisreunainen lakki, sitä lajia, jota ranskalaiset nimittävät *mortier*'ksi sen alassuun käännettyä huhmarta muistuttavan muodon takia. Hänen kasvonsa olivat siis kokonaan näkyvissä ja niiden ilme oli omiaan hämmästyttämään, milteipä pelästyttämäänkin outoa. Piirteet olivat luonnostaankin voimakkaat ja väkevän ilmeikkäät, ja etelämaiden auringon alinomainen paahde oli ahavoittanut ne melkein niin mustiksi kuin neekerin. Niiden tavallinen ilme näytti siltä, kuin olisivat ne uinuneet intohimon myrskyn mentyä ohi; mutta paksut otsasuonet sekä ylähuulen ja sen paksujen, mustien viiksien kerkeys värähtämään pienimmästäkin mielenliikutuksesta, osoittivat selvästi, että myrskynpuuska saattoi helposti ja äkkiä uudelleen riehahtaa. Tummat, läpitukevat silmät, joiden jokainen katse kertoi lannistetuista vastuksista ja uhmatuista vaaroista, näyttivät ikäänkuin haastavan vastarintaan hänen tahtoaan vastaan, jotta hän saisi nautinnon raivata sen pois tieltään tarmokkaalla miehuuden ja tahdon ponnistuksella. Silmäkulmassa oleva syvä arpi lisäsi vielä kasvojen tuimuutta ja antoi kaamean ilmeen hänen toiselle siimalleen, joka oli samassa tilaisuudessa vähän voittunut ja katsoi hiukan kieroon, vaikka olikin aivan täydellinen.

Miehen päällimmäinen vaatetus oli kuosiltaan samanlainen kuin matkakumppanin, nimittäin pitkä munkkiviitta. Mutta sen tulipunainen väri todisti, ettei hän kuulunut mihinkään neljästä säännöllisestä munkkikunnasta. Viitan oikeanpuoleiseen olkapäähän oli ommeltu valkeasta verasta leikattu omituisen muotoinen risti. Päälysviitan alla oli vaatetus, joka ensi silmäyksellä näytti jokseenkin epäjohdonmukaiselta sen munkkikuosin rinnalla, nimittäin rautarenkaista tehty paita, jossa oli samanlaiset hihat sekä sormikkaat. Se oli merkillisesti kokoonkudottu ja silmukoitu ja mukautui yhtä notkeasti vartaloa myöten kuin ne paidat, joita nykyään kudotaan kutomakoneilla vähemmän vastahakoisesta aineesta. Reisien etuosakin, sen verran kuin viitan laskosten alta saattoi nähdä, oli rautarengas-kudoksella peitetty. Polvia sekä jalkoja suojelivat ohuet, taitavasti reunatuksin liitetyt teräsvyöt; ja nilkasta polveen ulottuvat rautakudossukat olivat tehokkaana suojana säärille, täydentäen täten ratsumiehen puolustusvarusteen. Vyössä hänellä oli pitkä, kaksiteräinen tikari, ja se olikin hänen ainoa hyökkäykseen soveltuva aseensa.

Hän ei ratsastanut muulilla niinkuin hänen kumppaninsa, vaan vahvalla matkakonkarilla, säästääkseen jaloa sotaorittaan, joka kulki jäljessä aseenkantajan taluttamana, täysissä taisteluvareuksissa, päässään palmikoitu kypärä, jonka otsasta lyhyt piikki törötti. Satulan toisella puolella riippui lyhyt, damaskolais-kirjauksilla komeasti koristettu sotatappara; toisella puolella sulkatöyhtöinen kypärä ja rautatakki sekä pitkä kahdenkäden-miekka, jommoisia siihen aikaan ritarit käyttivät. Toinen asemies kantoi pystyssä isäntänsä peistä, jonka nenässä liehui kaitainen lipuke, johon oli ommeltu samanlainen risti kuin ritarin viittaankin. Sama palvelija kantoi myös ritarin pientä, kolmikulmaista kilpeä, joka ylälaidastaan oli kylliksi leveä suojellakseen rintaa ja

alhaalta vähitellen suippeni teräväkärkiseksi. Se oli tulipunaisella vaatteella peitetty, niin ettei vaakunamerkkiä voinut nähdä.

Molempien asemiesten jäljessä seurasi kaksi palvelijaa, joiden tummapintaiset kasvot, valkoiset turbaanit sekä pukujen itämainen kuosi todistivat heidän olevan kotoisin jostakin kaukaisesta Idän maasta. Ritarin ja hänen seuransa koko ulkoasussa oli outo ja vierasmaalainen leima. Asemiesten puku oli komea, ja itämaisilla palvelijoilla oli hopeiset renkaat kaulassa samoin kuin mustapintaisissa käsivarsissaan sekä säärissään. Käsivarret olivat paljaina kyynärpäihin, sääret pohkeesta nilkkaan. Heidän puvuissaan loisti silkki ja koruompelukset, ilmaisten isännän rikkautta sekä korkeaa arvoa, silmäänpistävänä vastakohtana tämän oman vaatetuksen soturimaiselle koruttomuudelle. Aseina heillä oli käyrät sapelit, joiden kahvat sekä kantimet olivat kultakirjailuilla koristetut; vieläkin kallisarvoisempaa taidetyötä olivat heidän turkkilaiset tikarinsa. Kumpaisenkin satulakaareissa riippui kimppu noin neljän jalan pituisia teräskärkisiä heittopeitsiä, jota asetta saraseenit mielellään käyttivät ja jonka muisto on vieläkin säilynyt Itämailla harjoitetussa El Jerrid-nimisessä sotilaallisessa urheilussa.

Palvelijain ratsutkin olivat yhtä vierasmaalaisen näköisiä kuin itse ratsastajat. Ne olivat saraseenilaista alkuperää ja siis arabialaista rotua, ja niiden hoikat sääret, lyhyet vuohiskarvat, ohuet harjat ja kevyen joustava askel olivat jyrkkänä vastakohtana niille vahvaraajaisille, raskaille Flanderin ja Normandian hevosille, jotka olivat aiotut kantamaan senaikaisia ritareita näiden täysissä haarniska- ja rautapaitavarusteissa. Rinnakkain asetettuina olisivat nämä molemmat rodut hyvin sopineet kiinteän aineen ja varjon vertauskuvaksi.

Ratsujoukon outo ulkomuoto ei vetänyt puoleensa ainoastaan Wamban silmiä, vaan herätti hänen vakavamman kumppaninsakin uteliaisuutta. Munkin hän heti tunsi Jorvaulx'n luostarin abotiksi, jonka maine innokkaana metsästäjänä ja suurena herkkusuuna oli levinnyt penikulmien päähän; hokipa huhu hänen muka olleen taipuvaisen muihinkin huvituksiin, jotka vielä vähemmän soveltuvat luostarilupaukseen.

Mutta niin löyhä oli silloin yleinen käsityskanta hengellisen säädyn, niin munkkien kuin pappien, käytöksestä, että Aymer-abotti oli siitä huolimatta luostarinsa ympäristössä sangen arvossa pidetty mies. Hilpeän, iloisen mielenlaatunsa tähden sekä sen suopeuden vuoksi, jolla hän soi kirkon anteeksiannon kaikista tavallisista hairahduksista, oli hän suuressa suosiossa sekä korkeamman että alemman aateliston piireissä, joihin useihin hän, ollen normannilaista syntyperää, oli sukulaissuhteissa. Naiset varsinkaan eivät huolineet kovin tarkoin punnita semmoisen miehen tapoja, joka julkisesti lukeutui heidän sukupuolensa ihailijoihin ja joka osasi niin monenlaisin keinoin haihduttaa sitä ikävää, mikä liiankin helposti pyrki saamaan sijaa senaikaisten ritarilintojen saleissa ja naisten kammioissa. Abotti harrasti metsästysurheilua enemmän kuin soveliaalla innolla, ja yleisesti myönnettiin, että hänellä oli parhaiten opetetut haukat ja nopeimmat vinttikoirat koko Pohjois-Ridingin piirikunnassa, — seikkoja, jotka olivat hänelle voimakkaana suosituksena nuorten aatelistunkkarien keskuudessa. Vanhojen parissa hän sitävastoin esitti toisenlaista osaa, jota hän tarpeen tullen pystyikin näyttelemään suurella arvokkuudella. Niin pintapuoliset kuin hänen kirjatietonsa olivatkin, riittivät ne kuitenkin herättämään noissa aivan oppimattomissa ihmisissä kunnioitusta hänen luultua oppineisuuttaan kohtaan, ja hänen käytöksensä sekä puhetapansa juhlallisuus ynnä se ylevä äänensävy, jolla hän toi esiin kirkon ja papiston arvovaltaa, vaikuttivat puolestaan sen, että he pitivät häntä yhtä pyhänä kuin oppineenakin miehenä. Alhainenkin kansa, joka muuten ankarimmin tuomitsee ylempiensä käytöstä, katsoi lempein silmin Aymer-abotin vikoja. Hän oli antelias mies, ja armeliaisuus, kuten hyvin tiedetään, peittää monta syntiä muussakin merkityksessä kuin mitä raamattu tarkoittaa. Luostarin runsaat tulot, joista suuri osa oli hänen käytettävissään, riittivät hänen omien, jokseenkin suurten menojensa ohella myös niihin runsaihin anteihin, joita hän jakeli talonpojille ja joilla hän usein lievitti sorraralaisten kurjuutta. Jos Aymer-abotti olikin liian harras metsästäjä tai liian kauan istui juomingeissa, — jos Aymer-abotin nähtiinkin aamunkoitteessa pujahtavan luostarin takaportista sisään, hänen hiipiessään kotiin joltakin yölliseltä retkeltään, niin ihmiset vain kohauttivat olkapäitensä ja antoivat nämä hairahdukset anteeksi sillä puolustuksella, että samoja säännöttömyyksiä harjoittivat monet hänen säätyveljistään, joilla ei ollut mitään sovittavia ominaisuuksia niiden hyvitykseksi. Aymer-abotti tapoineen kaikkineen oli siis hyvin tuttu meidän saksilaisille orjillemme, jotka tervehtivät häntä kömpelöllä kumarruksellaan, saaden vastaukseksi hänen siunauksensa: »*Benedicite, mes filz!*»

Mutta abotin matkakumppanin ja tämän palvelijain outo ulkomuoto kiinnitti heidän huomiotaan ja herätti heidän ihmettelyään siinä määrin, että he tuskin kuuntelivatkaan, kun hengellinen herra kysyi, tietäisivätkö he mitään suojapaikkaa likiseuduilla. He vain ällistelivät ahavoittuneen muukalaisen ulkomuotoa, joka puoleksi oli munkin, puoleksi soturin, ja hänen itämaisten palvelijainsa eriskummallisia vaatteita sekä aseita. Luultavaa on myöskin, että kieli, jolla siunaus lausuttiin ja neuvoa kysyttiin, ei soinut näiden saksilaisten talonpoikien korvissa mieluiselta, vaikka he sen arvatenkin ymmärsivät.

»Minä kysyin teiltä, poikaseni», sanoi taas abotti koroittaen ääntänsä ja käyttäen lingua franca'a eli sekamurretta, jolla normannit ja saksilaiset tavallisesti puhuttelivat toisiaan, »asuuko täällä likellä joku hyvä mies, joka rakkaudesta Jumalaan ja kunnioituksesta kirkko-äitiä kohtaan tahtoisi suoda yömajan sekä ravintoa kahdelle kirkon halvimmalle palvelijalle ynnä heidän seuralaisilleen?»

Tämän hän lausui tahallisen mahtavalla äänensävyllä, joka ei ollut lainkaan sopusoinnussa niiden nöyrien sanojen kanssa, joita hän suvaitsi käyttää.

»Kahdelle kirkko-äidin halvimmalle palvelijalle!» matki Wamba itseksensä — mutta, vaikka olikin narri, varoen lausumasta huomautustaan ääneen. »Haluttaisipa nähdä minkälaisia sitten ovat sen

kartanonvoudit, sen hovimestarit ja muut arvokkaammat palvelijat!»

Mutistuaan mielessään nämä huomautukset abotin puheen johdosta hän loi silmänsä ylöspäin ja vastasi kysymykseen.

»Jos te, arvoisat isät», sanoi hän, »tahdotte herkkuruokaa sekä mukavan yösijan, niin kohtaatte muutamien mailien päässä Brinxworthin luostarin, missä teidän arvoisenne herrat varmaan otetaan mitä kunnioittavimmin vastaan. Mutta jos mieluummin haluatte viettää iltanne katumuspäivän tapaan, niin voitte ratsastaa tuota jyhlää metsäaukeamaa myöten, joka teidät vie Copmanhurstin erakkomajaan, missä pyhä mies suo teille katoksensa yösuojaksi ja virvoittaa teitä rukouksillaan.»

Abotti pudisti päätään kummallekin ehdotukselle.

»Kunnon ystäväni», sanoi hän, »jos lakkisi tiukusten helinä ei olisi pannut aivojasi pyörälle, niin tietäisit, että sanotaan: *Clericus clericum non decimat*, s.o. me hengelliset miehet emme käy säätyveljiemme vieraanvaraisuutta kuluttamassa, vaan otamme sitä mieluummin maallikoilta, antaen heille siten tilaisuuden palvella Jumalaa osoittamalla kunnioitusta ja avuliaisuutta Hänen valituille palvelijoilleensa.»

»Totta on», vastasi Wamba, »että minä, vaikka olen vain aasi, olen saanut kunnian kantaa tiukuja samoinkuin teidän muulinne, arvoisa isä. Olin kuitenkin siinä käsityksessä, että kirkko-äiti, niinkuin muutkin laupiaat, tahtoi ensiksi harjoittaa laupeutta omiansa kohtaan.»

»Lopeta jo hävyttömyytesi, lurjus», ärjäisi aseellinen ratsumies kovalla ja tyyllä äänellä keskeyttäen narrin lorut, »ja neuvo meille, jos tiedät, mistä tie menee — mikä olikaan sen vapaatilallisen nimi, josta puhuitte, abotti Aymer?»

»Cedrik», vastasi abotti, »Cedrik Saksilainen. — Sanopas, hyvä mies, olemmeko likellä hänen asuntoansa ja osaatko neuvoa meitä sinne?»

»Sitä tietä ei ole helppo löytää», vastasi Gurth, joka nyt virkkoi ensi sanansa, »ja Cedrikin väki menee aikaisin levolle.»

»Suus kiinni, äläkä puhu joutavia, mies», sanoi ritari, »kyllä he voivat helposti nousta ylös ja toimittaa, mitä on tarpeen meidänlaisille matkustajille, jotka emme alennu pyytämään vieraanvaraisuutta, koska meillä on oikeus sitä vaatia.»

»Enpä tiedä», mutisi Gurth yrmeästi, »pitääkö minun neuvoa isäntäni asunnolle sellaisia, jotka oikeutenaan vaativat suojaa, jota useimpien on mielisuosiona anottava.»

»Vai rupeat sinä väittämään minua vastaan, orja!» huusi soturi, ja kannustaen hevostaan hän pakotti sen puolikäännökseen tien poikki, kohottaen samalla kädessään olevaa ratsupiiskaansa kurittaakseen tuota hänen mielestään hävytöntä talonpoikaa.

Gurth välähytti ritariin hurjan, kostonhaluisen katseen ja tarttui raivoisalla, vaikka kuitenkin epäröivällä liikkeellä puukkonsa varteen. Mutta Aymer-abotti ajoi muulinsa matkakumppaninsa ja sikopaimenen väliin ja ehkäisi siten aiotun väkivaltaisuu den.

»Ei kautta pyhän Maarian, veli Brian, ette saa nyt luulla olevanne Palestiinassa vallitsemassa pakanallisia turkkilaisia ja uskottomia saraseeneja. Me saarelaiset emme rakasta lyöntejä, paitsi pyhän Kirkon antamia, joka kurittaa niitä, joita se rakastaa. — Neuvo minulle, hyvä mies», sanoi hän Wamballe, vahvistaen puheensa vaikutusta pienellä hopearahalla, »neuvo minulle tie Cedrik saksilaisen taloon. On mahdotonta, ettet sitä tietäisi, ja velvollisuutesi on opastaa matkalaista, vaikka hän olisi vähemmänkin pyhää säätyä kuin me.»

»Totta puhuen, arvoisa isä», vastasi narri, »tuon korkeasti kunnioitettavan kumppaninne saraseenin-pää on minun päästäni peloittanut pois tiedon kotitiestä — enpä tiedä, osannenko sinne itsekään tänä iltana.»

»Vielä vai», sanoi abotti, »kyllä osaat neuvoa, kun vain tahdot. Tämä kunnioitettava veli on kaiken ikänsä taistellut saraseeneja vastaan Pyhän Haudan takaisin valloittamiseksi. Hän kuuluu temppeleherrojen ritaristoon, josta lienet kuullut puhuttavan. Hän on puoleksi munkki, puoleksi soturi.»

»Jos hän on vain puoleksi munkki», arveli taas narri, »niin ei hänen pitäisi olla niin kokonaan järjetön tiellä tapaamiaan ihmisiä kohtaan, vaikk'eivät nämä heti vastaisikaan kysymyksiin, joista he eivät vähääkään välitä.»

»Minä suon viisastelusi anteeksi», vastasi abotti, »sillä ehdolla, että nyt neuvot meille tien Cedrikin taloon.»

»No, hyvä», virkkoi Wamba, »ratsastakaa siis, arvoisat herrat, tätä polkua myöten, kunnes saavutte maahan vajonneen ristin luo, josta vain kynnärän verran enää on maanpinnan yläpuolella. Sitten poiketkaa vasemmalle polulle; sillä maahan vajonneen ristin kohdalla niitä yhtyy neljä. Näin tehden te, arvoisat herrat, toivoakseni pääsette katoksen alle, ennenkuin rajuilma yllättää.»

Abotti kiitti viisasta neuvonantajaa, ja koko ratsujoukko kannusti hevosiaan ja ajoi kiireeni eteenpäin, niinkuin ainakin miehet, jotka toivovat pääsevänsä majataloon ennen yöllistä rajuilmaa. Kavioiden kopinan hälvettyä virkkoi Gurth kumppanilleen: »Sinun viisasta opastustasi noudattaen arvoisat isät tuskin kerkiävät yöksi Rotherwoodiin.»

»Ei», irvisti narri, »mutta voivatpa joutua Sheffieldiin, jos heillä on myötäinen onni, ja se on heille sopiva paikka. Enpä olekaan niin huono metsämies, että koiralle ilmoittaisin, missä paikassa sarvas makaa, jollen soisi, että se rupeaisi sitä ajamaan.»

»Oikeassa olet», sanoi Gurth; »pahapa olisi, jos tuo Aymer saisi nähdä Rowena-neidon, ja vielä pahempi, jos Cedrik, niinkuin luultavaa on, joutuisi riitaan tämän soturimunkin kanssa. Mutta tehdään me niinkuin kelpo palvelijat ainakin, kuunnellaan ja katsotaan, mutt'ei virketa mitään.»

Palatkaamme nyt taas ratsumiehiin, jotka olivat pian jättäneet orjat kauas jälkeensä. Heidän välillään virisi seuraava keskustelu normannilais-ranskan murteella, jota korkeammat säädyt tavallisesti käyttivät, niitä harvoja lukuunottamatta, jotka yhä vielä pitivät saksilaista sukuperäänsä arvossa.

»Mitä tarkoittaa noiden itsepäisten lurjusten hävyttömyys?» kysyi temppeleiherra benediktiläis-munkilta. »Ja miksi estitte minua heitä kurittamasta?»

»Totta maar, veli Brian», vastasi abotti, »mitä toiseen heistä tulee, niin on minun vaikea sanoa, miksi narri puhuu hullutuksiaan. Ja toinen lurjus on noita hillittömiä, raivoisia hurjapäitä, joita vielä tavataan voitettujen saksilaisten jälkeläisten joukossa ja joiden paras ilo on, kun he jollakin heille tarjona olevalla keinolla voivat osoittaa vihaansa valloittajia vastaan.»

»Pian minä olisin piessyt hänen selkäänsä nöyräksi», arveli Brian. »Olen tottunut pitämään tuommoisia hurjapäitä kurissa. Meidän turkkilais-vankimme ovat yhtä hillittömiä ja raivoisia, kuin ikänä itse Odin olisi ollut. Mutta annas heidän vain olla pari kuukautta talossani, orjavoutini käsiteltävinä, niin he ovat nöyriä, alistuvia, palvelevaisia ja tottelevat käden viittaustakin. Tosin on varottava heidän myrkkyyään ja tikariaan, sillä he ovat kerkeät käyttämään kumpaistakin, jos vain antaa heille pienimmänkin tilaisuuden.»

»Vaikka vain», vastasi Aymer-abotti, »mutta kullakin maalla on omat tapansa ja muotinsa; ja paitsi sitä, ettemme olisi tuota lurjusta pieksämällä saaneet sen paremmin tietoa tiestä Cedrikin talolle, olisi siitä varmaankin noussut riita teidän ja Cedrikin välille, jos olisimme lopulta osuneet hänen taloonsa. Muistakaa, mitä teille kerroin; tuo rikas vapaatilallinen on ylpeä, hurjapäinen, kateellinen ja helposti ärtyvä mies. Hän vastustaa korkeaa aatelistoa, jopa naapureitansakin Reginald Front-de-Boeuftä ja Filip Malvoisin'ia, joiden kanssa kilvoittelu ei ole lasten leikkiä. Hän pitää niin jäykästi heimonsa etuoikeuksien puolta ja on niin ylpeä siitä, että hän voi laskea sukuperänsä suoraan Herewardista, kuuluisasta Heptarkian^[3] sankarista, jotta häntä yleisesti nimitetään nimellä Cedrik Saksilainen. Moni muu koettaa kaikin tavoin salata saksilaista sukuperäänsä, peläten muuten saavansa osaltaan kokea *vae victis'*ä eli sortoa, jonka alaisiksi voitettujen joutuvat. Mutta Cedrikpä suorastaan kehuu kuuluvansa tähän kansaan.»

»Abotti Aymer», sanoi temppeleiherra, »te olette kavaljeerimies, täysinoppinut kauneuden tuntija ja yhtä taitava kuin trubaduuri kaikissa lemmentuomioita koskeissa asioissa; mutta paljon kauneutta minä vaadinkin tuolta kuululta Rowenaltanne sen itsekietäytyksen ja pidättyväisyyden vastapainoksi, jota minun on harjoitettava, jos mieli pyrkiä suosiollisiin väleihin sellaisen kapinallisen moukan kanssa, jollaiseksi olette hänen isänsä Cedrikin kuvannut.»

»Cedrik ei ole hänen isänsä», vastasi abotti; »hän on vain kaukainen sukulainen. Rowena on korkeampaa sukuperää, kuin mitä Cedrik itsekään kehuu olevansa. Rowenan holhooja hän joka tapauksessa on, joskin, luulen ma, omin valtuuksinsa, ja hän rakastaa holhokkiensa niinkuin omaa lastaan. Rowenan kauneutta saatte pian itse arvostella. Ja jollei hänen hipiänsä hienous ja hänen sinisilmiansä ylevä ja samalla lempeä katse heti haihduta mielestänne Palestiinan mustapalmikkoisia impiä, vieläpä Mahometti-ukon paratiisin hourejakin,^[4] niin saatte sanoa minua luopioksi eikä kirkon uskolliseksi pojaksi.»

»Mutta jos tuo teidän kehuttu kaunottarenne», sanoi temppeleiherra, »punnitaan vaa'assa ja havaitaan köykäiseksi, niin muistattehan vetomme?»

»Hyvä, kaulaketjuni», vastasi abotti, »kymmentä Chion viinitynnyriä vastaan; ne ovat minun yhtä varmasti, kuin jos olisivat jo luostarini kellarissa, vanhan Dennis kellarimestarin avaimen takana.»

»Ja minä itse olen tuomarina», jatkoi temppeleiherra, »ja voin hävitä vetoni ainoastaan, jos itse myönnän, etten ole nähnyt niin kaunista neitoa sitten viime helluntain, siis kokonaiseen vuoteen. Niinhän vetomme kuului? Abotti, kaulaketjunne on vaarassa; aion ripustaa sen kaulaani Ashby-de-la-Zouchen turnajaiskentällä.»

»Jos sen rehellisesti voitatte», sanoi abotti, »niin pitäkää sitä milloin mielitte. Luotan kunniasanaanne ritarina ja kirkonmiehenä, että vastaatte totuudenmukaisesti. Mutta, veliseni, kuulkaa neuvoani ja höylätkää kieltänne hiukan kohteliaampaan puhetapaan kuin mihin olette tottunut uskottomia vankeja ja itämaisia orjia hallitessanne. Cedrik Saksilainen on semmoinen mies, joka, jos hän suuttuu — eikä hän olekaan hidas suuttumaan —, ajaa meidät vaikka yösydämenä ulos talostaan taivasalle yöpymään, välittämättä vähääkään teidän ritariarvostanne, minun korkeasta virastani tai meidän kummankaan pyhästä säädystä. Ja varokaa, miten katselette Rowena-neitoa, jota hän hellii mitä arimmalla huolella. Jos herätämme hänessä vähintäkään levottomuutta siinä suhteessa, olemme menettänyt miestä. Sanotaanpa hänen ajaneen ainoan poikansakin pois kotoa siitä syystä, että hän oli luonut helliä silmäyksiä tähän kaunottareen, jota nähtävästi saa etäältä jumaloida, mutta jota ei pidä lähestyä muita ajatuksia mielessä kuin sellaisia, joita tuomme Pyhän Neitsyen alttarin eteen.»

»Hyvä, enempiä ei teidän tarvitse sanoa», vastasi temppeleiherra. »Olen pitävä ohjaket tämän yhden illan niin tiukalla kuin tarvitaan ja käyttäytyä säyseästi kuin impi. Mutta mitä tulee pelkoonne, että meidät muka ajettaisiin ulos, niin minä itse asemiesteni sekä Hametin ja Abdallan kanssa takaan, ettette tule kärsimään semmoista häväistystä. Älkää epäilkökään, ettemme pystyisi pitämään hallussamme kerran saatua yösjaa.»

»Emme saa antaa asiain mennä niin pitkälle», vastasi abotti. »Mutta tässähan tuo maahan vajonnut risti onkin, josta narri puhui. Yö vain on niin pimeä, että tuskin voimme nähdä, mikä näistä teistä on oikea. Hän käski, muistaakseni, meidän poiketa vasemmalle.»

»Ei, oikealle», sanoi Brian, »mikäli minä muistan.»

»Vasemmalle, aivan varmaan vasemmalle. Muistan, kuinka hän viittasi puisella miekallaan.»

»Niin kyllä, mutta miekka oli hänellä vasemmassa kädessä ja hän viittasi sillä poikittain editseen», sanoi temppeleiherra.

Kumpainkin piti itsepintaisesti kiinni omasta käsityksestään, niinkuin tammöisissä tapauksissa on tavallista. Kysyttiin palvelijoiltakin, mutta he eivät olleet olleet kyllin lähellä kuullakseen Wamban opastusta. Viimein Brian huomasi jotakin, mikä hämärässä oli aluksi jäänyt häneltä huomaamatta: »Tuossahan joku nukkuu tai makaa kuoliaana ristin juurella — Hugo, kohenna häntä keihäsvarrellasi.»

Tuskin oli käsky täytetty, kun makaaja nousi, huudahtaen hyvällä ranskankielellä: »Ken lienetkin, niin teet epäkohteliaasti, kun häiritset mietteitäni!»

»Me tahdoimme vain», sanoi abotti, »kysyä teiltä tietä Rotherwoodiin, Cedrik Saksilaisen talolle.»

»Sinnehän minäkin olen menossa», vastasi tuntematon, »ja jos minulla olisi hevonen, niin tulisin oppaaksenne, sillä tietä on vähän vaikea osata, vaikka se onkin minulle hyvin tuttu.»

»Saatte sekä kiitokset että palkinnon, hyvä ystävä», sanoi abotti, »jos saatatte meidät eheinä Cedrikin luokse.»

Ja hän käski yhden palvelijansa nousta talutetun hevosen selkään ja antaa omansa vieraalle, jonka oli tultava oppaaksi.

Tie, jolle opas saattoi heidät, kulki päinvastaiseen suuntaan kuin se, jota Wamba oli neuvonut johtaaksensa heidät harhaan. Polku poikkosi pian syvemmälle metsään ja kulki useamman puron poikki, joiden lieterannat tekivät ylikulun vaaralliseksi. Mutta vieras näytti ikäänkuin vaiston ohjaamana osaavan aina löytää kovimman maaperän ja turvallisimmat ylikulkupaikat, ja hänen varovaisuutensa ja tarkan huomiokykynsä avulla matkalaiset viimein saapuivat kujanteelle, joka oli heidän siihen asti näkemäänsä leveämpi. Opas viittasi suurta, matalaa, epäsäännöllistä rakennusta kujanteen toisessa päässä ja sanoi abotille: »Tuolla on Rotherwood, Cedrik Saksilaisen asunto.»

Se oli iloinen sanoma Aymerille, jonka hermot eivät olleet vahvimpia ja joka vaarallisten soiden poikki kuljettaessa oli ollut niin suuren huolen ja levottomuuden vallassa, ettei ollut joutanut kyselemään mitään oppaaltaan. Mutta nyt, kun hän taas näki olevansa täydessä turvassa ja likellä suojapaikkaa, uteliaisuus heräsi hänessä, ja hän kysyi oppaalta, kuka ja mikä hän oli.

»Toivoretkeläinen, juuri palannut pyhäältä maalta», kuului vastaus.

»Parempi olisi teidän ollut viipyä siellä ja sotia Pyhän haudan takaisin valloittamiseksi», sanoi temppeleiherra.

»Aivan totta, kunnianarvoisa herra ritari», vastasi toivoretkeläinen, jolle temppeleiherran ulkoasu näytti olevan varsin tuttu, »mutta kun sellaisiakin, jotka ovat valalla vannoneet valloittavansa takaisin pyhän kaupungin, tavataan matkustelemassa näin kaukana velvollisuuksiensa näyttämöltä, niin voiko kummastella, että minunlaiseni rauhallinen talonpoika kieltäytyy tehtävästä, jonka he ovat hylänneet?»

Temppeleiherra olisi vastannut narkästyneesti, mutta abotti keskeytti hänet, lausuen ihmettelystä siitä, miten opas niin monta vuotta poissa oltuaan näin tarkoin muisti kaikki metsän polut.

»Olen näiltä seuduilta syntyisin», vastasi opas. Hänen tätä sanoessaan he juuri saapuivatkin Cedrikin talolle. Se oli matala, epäsäännöllinen rakennus, jossa oli useampia pihvoja ja joka käsitti melkoisen laajan alan. Vaikka sen suuruus siis todisti isännän rikkautta, oli se rakennustavaltaan kuitenkin aivan toisenlainen kuin normannilais-ylimysten korkeat, torneilla ja muureilla varustetut asunnot, jollaiset olivat tulleet vallitsevaksi rakennustyyliksi kautta koko Englannin.

Varustuksitta ei Rotherwoodin kartanokaan sentään ollut. Varustamaton talo olisi noina

melskeisinä aikoina ollut vaarassa tulla ryöstetyksi ja poltetuksi ennen ensi aamua. Syvä, läheisestä joesta johdetun veden täyttämä kaivanto ympäröi koko rakennusta. Kaksinkertainen, teräväkärkisistä paaluista tehty aituus, johon ainekset oli saatu läheisestä metsästä, suojeli kaivannon sekä ulko- että sisäreunaa. Lanttä kohden oli ulommassa paaluidassa portti, josta nostosilta johti sisemmässä aidassa olevalle samanlaiselle portille. Molemmat nämä pääsyaukot olivat aitauksen ulkonevien kulmien suojassa, niin että jousimiehet tai linkoojat saattoivat tarpeen tullen sivultakäsin ahdistaa sisäänpyrkijöitä.

Tämän portin edessä temppeleiherra puhalsi kuuluvan toivotuksen torvestaan, sillä sade, joka jo kauan oli uhannut, alkoi nyt virrata rankasti.

KOLMAS LUKU.

Tulipa (apu turmiollinen!) rannoilta lakeoilta, joihin lyö Germanian meri, saksilainen mies, väkevä, sinisilmä, verevä.

THOMSON'in *Vapaus*.

Tuvassa, joka tavattomaan pituuteensa ja leveyteensä verraten oli suhdattoman matala, seisoi järeitä, raa'altaan veistetyistä, höyläämättömistä ja silittämättömistä tammilankuista tehty pitkä pöytä valmiiksi katettuna Cedrik Saksilaisen illallisateriaa varten. Tuvan katossa, joka oli vuolista ja parruista kyhätty, ei ollut mitään muuta kuin laudoitus ja oljet erottamassa huonetta ulkoilmasta. Kummassakin päässä tupaa oli valtavasti suuri tulisija; mutta kun savutorvet olivat hyvin kömpelöä tekoa, tunkeusi ainakin yhtä paljon savua sisään kuin oikeaa väylää ulos. Tästä aiheutuva alinomainen savu oli peittänyt matalan tuvan kattovuolet ja -parrut kiiltävällä, mustalla nokisilauksella. Seinillä riippui sota- ja metsästysaseita, ja joka nurkassa oli kaksipuoliset ovet, joista päästiin avaran rakennuksen muihin osiin.

Muutenkin ilmeni talon varusteissa tuota saksilais-aikakauden karua yksinkertaisuutta, jonka säilyttämistä Cedrik piti kunnianasianaan. Permanto oli kovaksi tallattua kalkilla sekoitettua savea, niinkuin nykyaikana usein käytetään englantilaisissa riihissä. Noin neljänneltä osalta huoneen pituutta oli lattia tehty askelmaa korkeammaksi, ja tuon korokkeen alueella oleskeli ainoastaan talon isäntäväki ja arvokkaammat vieraat. Poikittain tällä korokkeella oli kalliilla, tulipunaisella liinalla peitetty pöytä, jonka keskikohdalla ovipuolelle päin jatkui palvelijoita ja halvempia henkilöitä varten asetettu pitempi ja matalampi pöytä. Koko laitos oli T-kirjaimen muotoinen, tai samanlainen kuin ne vanhanaikaiset, samojen periaatteiden mukaan järjestetyt ruokapöydät, joita vielä nytkin nähdään vanhanaikaisissa Oxfordin ja Cambridgen yliopistoissa. Jykeviä nojatuoleja sekä selustapenkkejä veistoksilla koristetusta tammipuusta oli sijoitettu korokkeelle, ja näiden istuimien sekä korkeammalla olevan pöydän ylitse oli kiinnitetty vaatelulta suojaamaan tällä kunniapaikalla istuvia arvohenkilöitä tuulelta ja varsinkin sateelta, joka paikoin tunkeutui huonosti kyhätyn katon lävitse sisään.

Tuvan peräosan seinät, niin pitkälle kuin koroke ulottui, olivat verhoilla eli uutimilla peitetyt, ja lattialla oli matto, molemmat koristetut jonkintapaisilla koruompeluksilla tai kirjauksilla, joiden värit olivat loistavat tai pikemminkin räikeät. Owensupuolen pöydän kohdalla oli vesikatto, niinkuin sanottu, paljaaltaan peittämättömänä; karkeiksi laastitut seinät olivat alastomat ja koele savipermanto matoitta. Pöytäkin oli ilman liinaa, ja istuimina oli vain järeät, karkeatekoiset penkit.

Peräpöydän keskikohdalla oli kaksi muita korkeampaa tuolia perheen isäntää ja emäntää varten, jotka valvoivat ja johtivat aterioimista ja siitä toimestaan olivat saaneet saksilaisen arvonimensä »leivän jakajat».

Kummankin kunniatuolin eteen oli asetettu jakkara, joka oli taidokkailla leikkauksilla ja norsunluulla koristettu, mikä arvokkuuden merkki oli niille ominainen. Toisella mainituista tuoleista istui nyt Cedrik Saksilainen, joka, vaikka olikin arvoltaan vain taloninsäntä eli senaikaiseen tapaan sanoen vapaatilallinen, tunsikin kuitenkin illallisensa viivästymisen johdosta ärtyisää kärsimättömyyttä, joka olisi soveltunut jollekin muinais- tai nykyaikaiselle raatimiehelle.

Isännän muodosta saattoi heti huomata, että hän luonnonlaadultaan oli suora, mutta äkkipikainen ja kiivas. Hänen vartalonsa ei ollut keskimittaa pitempi, mutta harteava, pitkäkätinen ja vankkarakenteinen, niinkuin sodan ja metsästyksen rasitukseen tottuneen miehen ainakin. Kasvat olivat leveät, silmät suuret, siniset, piirteet avoimet ja vilpittömät, hampaat terveet ja pää kaunismuotoinen, kaikki yhdessä ilmaisten sellaista hyväntahtoisuutta, joka usein esiintyy rinnan kiivaan ja pikaisen luonteenlaadun kanssa. Ylpeyttä ja epäluuloisuutta ilmeni myöskin hänen katseessaan, sillä ikänsä kaiken oli hänen täytynyt puolustaa oikeuksia, joita alinomaan yritettiin polkea, ja hänen asemansa ja olosuhteensa olivatkin semmoiset, että ne olivat antaneet hänen tuliselle, pikaiselle ja päättäväiselle luonteenlaadullensa alati uutta kiihoketta. Hänen pitkä, keltainen tukkansa, joka päälta ja otsalta oli keskeltä jaettu ja kahdenpuolen kammattu, ulottui alas hartioille asti. Harmaita hiuksia ei siinä vielä paljon näkynyt, vaikka Cedrik lähenei jo kuuttakymmentä.

Pukuna oli hänellä havunvihreä nuttu, jonka kaulus ja hihansuut olivat päärmätyt »minever»-nahalla, mikä oli kärpännahkaa halvempaa ja luultavasti talvioravan nahasta valmistettua. Nuttu oli napittamaton, ja sen alta näkyi tulipunainen ruumiinmukainen ihokas. Housutkin olivat samanväriset, mutta ne ulottuivat vain reitten alaosaan, jättäen polvet paljiksi. Jaloissa oli

samanmuotoiset matalat kengät kuin talonpojillakin, vaikka hienommasta nahasta ja kiinnitetty edestä kultasoljilla. Käsivarsissa oli kultarenkaat, kaulassa samoin oli leveä rengas samaa kallista ainetta. Vyötäisillä oli runsaasti koristettu vyö, johon lyhyt, suora, kaksiteräinen, teräväkärkinen miekka oli pistetty sillä tavoin, että se riippui sivulla melkein pystysuorassa. Tuolin selustalle oli ripustettu tulipunaisesta verasta tehty, turkisvuorinen viitta ynnä samoista aineista tehty, upeasti kirjailtu lakki, jotka täydensivät hyvinvoivan talollisen puvun hänen ulkosalla liikkueensa. Lyhyt, leveä- ja kirkasteräinen metsäkarju-keihäs oli nojallaan saman tuolin selustaa vasten; sitä isäntä käytti ulkona liikkueensa sauvana tai aseena, miten milloinkin asia vaati.

Joukko palvelijoita, joiden puvut vaihtelivat eri asteissa isännän upean vaatetuksen ja Gurth sikopaimenen karkean, koruttoman asun välillä, seurasi saksilaisen herran katseita ja odotti hänen käskyjään. Pari kolme korkeampiavoista palvelijaa seisoivat hänen takanaan korokkeella; muut kaikki pysyttelivät ovipuolella tupaa. Olipa tuvassa vielä toisenlajisia asukkaita. Siellä oli pari kolme suurta, pörrökarvaista vinttikoiraa, joita siihen aikaan käytettiin suden ja sarvaan ajossa; yhtä monta hitaampaa vainukoiraa, suurta, vahvaraajaista rotua, joilla oli paksu kaula, suuri pää ja pitkät korvat; vihdoinkin vielä pari pienempää koiraa, sitä lajia, joita nykyään nimitetään terriereiksi. Kaikki ne odottivat maltittomina ruoan tuloa, mutta osaten koirille ominaisella viisaudella ymmärtää ihmiskatsetta ne pysyivät kuitenkin hiljaa isäntänsä äreää äännettömyyttä häiritsemättä. Luultavasti ne pelkäsivät pientä valkeaa keppiä, joka oli pantu Cedrikin lautasen viereen ja aiottu pitämään kurissa nelijalkaisten alustalaisten ahneutta. Vanha susikoira vain oli lellitellyn suosikin rohkeudella asettunut aivan kunniaistuimen viereen ja uskalsi silloin tällöin anoa huomiota laskemalla suuren, pörröisen päänsä isännän polvelle tai työntämällä kuononsa hänen käteensä. Mutta sekin torjuttiin pois tyyllä käskyllä: »Alas, Balder, alas! En ole nyt leikkituulella.»

Cedrik ei todellakaan, kuten olemme huomanneet, ollut varsin lempeällä tuulella. Rowena-neiti, käytyään kaukaisessa kirkossa iltamessua kuuntelemassa oli vast'ikään tullut kotiin ja muutti rajuilmassa kastuneita vaatteitansa. Gurthista ja hänen hoidokeistaan ei ollut vielä mitään tietoa, vaikka heidän olisi pitänyt jo aikaa sitten kotiutua metsästä. Ja näinä rauhattomina aikoina oli täysi syy levottomuuteen karjan viipyessä, sillä saattoihan olla hyvin mahdollista, että läheisissä metsissä asustavat rosvot olivat sen ryöstäneet, tai joku naapuriparoni, joka mahtavuudessaan välitti laista yhtä vähän kuin rosvot, oli vienyt sen saaliiksensa. Eikä semmoinen vahinko olisi ollut vähäinen, sillä suuret sikalaumat olivat saksilaisten talollisten paras rikkaus, varsinkin metsäseudulla, missä näille elukoille oli runsaasti ravintoa. Paitsi näitä huolestumisen aiheita synnytti saksilaisessa talonherrassa kärsimättömyyttä hänen narrinsa Wamban poissaolo, sillä tämän kokkapuheet, vaikk'eivät olleetkaan sukkelimpia, olivat kuitenkin jonkinlaisena höysteenä isännän ilta-aterialle sekä niille runsaille olut- ja viinikuluuksille, joilla hänen oli tapana sitä säästää. Lisätäkäämme kaikkeen tähän, että Cedrik ei ollut puolenpäivän jälkeen mitään syönyt ja että hänen tavallinen illallisaikansa oli jo aikoa sitten mennyt ohi, — ja sehän on asia, joka suututtaa kaikkia maalaisherroja, sekä muinais- että nykyaikoina. Ärtymystään hän ilmaisi katkonaisilla lauseilla, joita hän osaksi itseksensä mutisi, osaksi lausui ympärillä seisoville palvelijoille, erittäinkin juomanlaskijalleen, joka ikäänkuin rauhoitukseksi vähän väliä tarjosi hänelle hopeapikarin täynnä viiniä. »Miksi Rowena-neiti niin kauan viipty?»

»Hän vain järjestää hiuksiaan», vastasi eräs naispalvelija yhtä rohkeasti kuin meidänkin aikoina talontyttären suosittu kamarineitsyt vastaa perheen isännälle. »Tahtoisitteko, että hän tulisi pöytänsä hilkka päässä ja sadeviitta yllä? Eikä kukaan nainen koko kreivikunnassa ole nopeampi pukeutumaan kuin meidän neiti.»

Tähän kiistämättömään väitteeseen saksilainen vastasi vain jonkinlaisella myöntävällä murahduksella ja lisäsi: »Soisinpa, että hän toisen kerran mennessään Johanneksen kirkolle valitsisi paremman ilman. Mutta mitä, kymmenen pirun nimessä», jatkoi hän juomanlaskijaan kääntyen ja koroittaen ääntään, ikäänkuin mielissään siitä, että oli keksinyt väylän, johon voi suunnata ärtymyksensä ilman pelkoa tai hillintää, »mitä, kymmenen pirun nimessä, Gurth tekee näin myöhään metsässä? Arvattavasti saamme jonkin turman viestin sikalaumasta. Onhan hän ennen aina ollut uskollinen ja huolellinen palvelija, ja minä olin aikonut koroittaa hänet parempaan virkaan. Kenties olisin ottanut hänet henkivartijaini joukkoon.»

Juomanlaskija Oswald muistutti nöyrästi, että »tuskinhan vielä oli tunti kulunut valkeansammutuskellon^[5] soimisesta». Mutta tämä oli huonosti valittu puolustus, sillä se muistutti asiaa, joka saksilaiskorville oli ikävä kuulla.

»Paha periköön», huusi Cedrik, »valkeansammutuskellon ja sen tyrannimaisen äpärän,^[6] joka sen keksi, sekä sen sydämettömän orjan, joka saksin kielellä mainitsee sitä saksilaisten korvien kuullen. Valkeansammutuskello», lisäsi hän tuokion vaiti oltuaan, »valkeansammutuskello, joka pakottaa kunnan ihmiset sammuttamaan valkeansa, että rosvot ja varkaat saisivat pimeydessä tekojansa tehdä. — Valkeansammutuskello tosiaankin! — Reginald Front-de-Boeuf ja Filip de Malvoisin tietävät kyllä, mihin tarpeeseen valkeansammutuskäsky sopii, yhtä hyvin kuin Wilhelm Bastardi itse tai kuka hyvänsä Hastingsin tappelussa olleista normannilaisseikkailijoista. Arvattavasti tuodaan minulle kohta sanoma, että sikalaumani on viety ruoaksi nälkäisille rosvoille, joita nuo herrat eivät kykene elättämään muuten kuin varkaudella ja rosvoamisella. Uskollinen orjani on tapettu ja omaisuuteni otettu ryöstösaaliiksi. — Ja Wamba, — missä on Wamba? Eikö joku sanonut hänen lähteneen Gurthin kanssa?»

Oswald vastasi niin olevan.

»Vai niin, yhä parempaa ja parempaa! Hänkin, saksilaisnarri, on viety normannilaisherroa huvittamaan. Narreja me tosin olemme kaikki, kun heitä palvelemme, ja ansaitsemme paremmin heidän pilkkansa ja naurunsa, kuin jos olisimme puoliäläyisinä syntyneet. Mutta minä tahdon

kostaa!» lisäsi hän, kavahtaen tuoiltaan kiihdyksissään luulotellusta väkivallasta ja tarttuen metsäkarjukeihääseensä. »Minä teen syytöksen valtaneuvoskunnalle. Minulla on ystäviä, minulla on alustalaisia. Mies miestä vastaan vaadin nuo normannit kaksintaisteluun. Pankoot vain päälleen haarniskansa ja rautapaitansa ja kaiken, mikä pelkurille voi antaa rohkeutta! Olenhan minä ennenkin syössyt tämmöisen peitsen esteen läpi, joka oli paksumpi kuin kolme heidän sotakilpeänsä! — He ehkä luulevat minua vanhaksi; mutta saavatpa nähdä, että niin yksinäinen ja lapseton kuin olenkin, Herewardin veri kuitenkin virtaa Cedrikin suonissa. Voi Wilfred, Wilfred!» lisäsi hän hiljaisemmin, »jospa olisit osannut hillitä järjettömän intohimosi, niin ei isäsi olisi vanhalla iällään jäänyt yksinäisen tammen kaltaiseksi, joka ojentaa pirstottuja ja suojattomia oksiansa myrskyn riehuntaa vastaan!» Tämä ajatus näytti muuttavan hänen ärtymyksensä surumielisyydeksi. Hän pani pois keihäänsä, kävi jälleen istumaan, loi katseensa maahan ja näytti vaipuvan alakuloisiin mietteisiin.

Näistä mietteistä Cedrikin yht'äkkiä herätti torven toivotus, joka sai kaikki tuvassa olevat koirat sekä kaksi- tai kolmekymmentä talon muissa osissa olevaa vastaamaan äänekkäällä ulvonnalla ja haukunnalla. Valkea keppi sai hetken aikaa tehdä virkaansa ja palvelijat koettaa parastansa, ennenkuin koirien meteli saatiin vaikenemaan. »Portille, pojat!» käski saksilainen kiireesti, niin pian kuin meteli oli asettunut sen verran, että palvelijat saattoivat kuulla hänen äänensä. »Käykää katsomaan, mitä sanomia tuolla torvella on tuotavana — epäilemättä se ilmoittaa, että jokin ryöstö ja rosvo työ on minun maillani tehty.»

Tuskin kolmen minuutin kuluttua eräs henkivartijoista palasi ja ilmoitti, »että Jorvaulx'n abotti Aymer ja kelpo ritari Brian de Bois-Guilbert, urhoollisen ja kunnianarvoisan Temppeleiherrain ritariston komentaja, pienen seurueensa kanssa pyytävät vieraanvaraa ja suojaa yhdeksi yöksi, ollen matkalla turnajaisiin, jotka ylihuomenna pidetään Ashby-de-la-Zouchen lähistöllä».

»Aymer, Aymer-abotti? Brian de Bois-Guilbert?» mutisi Cedrik. »Normanneja kumpainenkin — mutta olkoot normanneja tai saksilaisia, vieraanvaraisuutta on Rotherwoodissa noudatettava. Olkoot tervetulleet, koska ovat katsoneet hyväksi poiketa tänne — vaikka kernaammin olisin suonut, että he olisivat jatkaneet matkaansa. Mutta arvotonta olisi nurista yhden yön suojasta ja yhden illan ruoasta; tottahan normannilainen osannee vieraana ollessaan hillitä hävyttömyyttensä. — Mene, Hundebert», lisäsi hän hovimestarintapaiselle palvelijalle, joka seisoi hänen takanansa valkea sauva kädessä; »ota mukaasi kuusi renkiä ja saata tulijat vierashuoneisiin. Pidä huolta heidän hevosistaan ja muuleistaan, ja katso, ettei heidän väeltään mitään puutu. Anna heille kuivia vaatteita, jos he sellaisia pyytävät, laita valkea ja toimita heille pesuvettä ja viiniä ja olutta. Ja kärke keittäjäin lisätä illalliseemme jotakin, mitä kiireessä voivat, ja tuotakoon se pöytään, niin pian kuin nuo vieraat ovat valmiit tulemaan ruoalle. Sano heille, Hundebert, että Cedrik itse tulisi heitä vastaanottamaan, mutta häntä sitoo vannomansa vala, ettei hän astu enempää kuin kolme askelta tupansa kunniakorokkeelta ketään vastaan, paitsi jos vieras on saksilaista kuningassukua. Joudu! Katso, että heitä pidetään hyvänä. Älkööt he saako ylpeydessään sanoa, että saksilaismoukka on ilmaissut heille yht'aikaa sekä köyhyytensä että itaruutensa.»

Hovimestari läksi useampien palvelijain kanssa isännän käskyjä täyttämään. »Aymer-abotti!» kertasi Cedrik, Oswaldiin katsoen, »hänhän on, jollen erehdy, Giles de Maulevererin, nykyisen Middlehamin herran, veli?»

Oswald kumarsi kunnioittavasti vastaukseksi. »Hänen veljensä asuu linnassa ja anastaa perinnön, joka oikeastaan kuuluu jalommalle suvulle, Middlehamin Ulfgareille; mutta niinhän jokainen muukin normannilaiherra tekee. Tämän abotin sanotaan olevan vapaa ja iloinen mies, joka enemmän pitää viinimaljasta ja metsätorvesta kuin kellonsoitosta ja kirjasta. Hyvä on, tulkoon vain, terve tultuansa. Kuinka sanoittekaan temppeleiherran nimen olevan?»

»Brian de Bois-Guilbert.»

»Bois-Guilbert!» sanoi Cedrik yhä samalla miettiväisellä, arvelevalla äänellä, johon hän alustalaistensa parissa eläen oli tottunut ja joka kuulosti pikemmin itsekseen juttelevan kuin ympärillään oleville puhuvan miehen ääneltä. »Bois-Guilbert! Siitä nimestä on maine laajalti kertonut sekä hyvää että pahaa. Hän kuuluu olevan yhtä urhoollinen kuin ritarikuntansa parhaat, mutta hänellä on myös heidän tavalliset virheensä: hän on ylpeä, röyhkeä, julma ja irstas. Hän on kovasydäminen mies, joka ei pelkää maata eikä taivasta. Näin juttelevat harvat Palestiinasta palanneet soturimme. — No, yhdeksi yöksi hän vain on tullut; olkoon tervetullut hänkin. — Oswald, aukaise vanhin viinitynnyri; tuo pöydälle parasta simaa, väkevintä olutta, oivallisinta moratia, vaahtoisinta omenaviiniä, tuoksuvinta pigmentiä!^[7] Täytä suurimmat juomasarvet — temppeleiherrat ja abotit pitävät hyvistä viineistä ja runsaista mitoista. — Elgitha, sano emännällesi, ettemme tänä iltana odota häntä saliin tulevaksi, jollei hän erityisesti sitä halua.»

»Mutta hän haluaa sitä erityisesti,» vastasi suulaasti Elgitha; »sillä hän tahtoo aina mielellään kuulla uusimmat sanomat Palestiinasta.»

Cedrik loi nenäkkääseen tyttöön kiivaan, närkästyneen katseen; mutta Rowenaan ja hänen palvelijoihinsa Cedrikin vihastus ei milloinkaan kohdistunut. Hän siis vastasi ainoastaan: »Vaiti, tyttö! Kielesi on kerkeämpi kuin ymmärryksesi. Vie sanomani emännällesi, ja tehkään hän mielensä mukaan. Tässä talossa ainakin Alfred-kuninkaan jälkeläinen hallitsee yhä vielä ruhtinattarena.» Elgitha läksi ulos.

»Palestiinasta!» toisti saksilainen. »Palestiinasta! Voi kuinka moni korva on harras kuulemaan juttuja, joita irstaat ristiritarit tai ulkokullatut toivoretkeläiset tuovat tuosta maasta! Minäkin voisin kysyä — minäkin voisin tiedustella — minäkin voisin sykkivin sydämin kuunnella noita satuja, joita ovelat maankuljeksijat keksivät, houkutellakseen meitä anteliaiksi. Mutta ei! —

Poika, joka ei ole tahtonut totella käskyjäni, ei ole enää minun poikani. En välitä hänen kohtalostaan enempää kuin kaikkein halvimmasta niiden lukemattomien joukossa, jotka, kiinnitettyään ristin olkapäähänsä, ovat syöksyneet irstaisuuteen ja verityöhön, sanoen sitä muka Jumalan tahdon täyttämiseksi.»

Hän rypisti kulmiaan ja loi silmänsä hetkeksi maahan. Kun hän ne jälleen nosti, paiskattiin kaksipuolinen ovi salin toisessa päässä juuri seposelälleen, ja vieraat astuivat sisään seuraten hovimestaria, jolla oli valkea sauvansa kädessä, ynnä neljää palvelijaa, jotka kantoivat tulisoihtuja.

NELJÄS LUKU.

Vuos veret takkukarvain vuohien,
iskettiin maahan sonni vihainen:
Jo paistit kypsyt; ruoka tarjottiin,
punainen viini maljaan laskettiin.

Pöytäänpä kolmijalkaan istuttaa kuningas Odysseynkin,
mut hän saa istuimen matalamman — — —

POPEN *Odysseia*, 21:s kirja.

Aymer-abotti oli, käyttäen hyväkseen hänelle suotua puvunmuuttamistilaisuutta, vaihtanut matkapukunsa vielä kallisarvoisempiin vaatteisiin, heittäen päällimmäiseksi omituisesti kirjailun kaavun. Paitsi paksua, kultaista sinettisormusta, joka ilmaisi hänen kirkollista arvoansa, oli hänellä sormissaan vielä useita jalokivisormuksia, vaikka niiden käyttäminen oikeastaan oli kanoonisessa laissa kielletty. Hänen jalkineensa olivat hienoimmasta Espanjan nahasta tehdyt. Parta oli keritty niin sieväksi kuin hänen munkistonsa säännöt suinkin sallivat, ja ajetun päälään peitti tulipunainen, upeasti kirjailtu lakki.

Temppeleiherrankin ulkomuoto oli muuttunut. Vaikka hänen pukunsa ei ollutkaan niin ylen huolellisesti koristettu, oli se kuitenkin yhtä kallisarvoinen ja hänen ulkonäkönsä paljoa mahtavampi kuin kumppanin. Rautarengas-paidan hän oli vaihtanut ihonuttuun, joka oli tumman purppuran väristä silkkiä ja turkiksilla päärmätty; sen yli laskeutui lumivalkoinen, pitkä viitta levein laskoksin. Kahdeksankärkinen risti, joka oli hänen järjestönsä merkinä, oli mustasta sametista ommeltu olkapäähän. Otsaa ei enää peittänyt korkea lakki, vaan sitä varjosti vain lyhyt, kiharainen, sysimusta tukka, joka hyvin soveltui miehen muutenkin tavattoman tummaan kasvojenväriin. Hänen käyntinsä ja koko ryhtinsä olisi ollut sulavan majesteettillinen, jollei niissä olisi ollut käskevän kopeaa ilmettä, mikä rajoittamattoman käskyvallan käyttäjälle usein on ominainen.

Näiden molempien arvohenkilöiden jäljessä seurasivat heidän palvelijansa, ja vielä jäljempänä astui nöyrästi opas, jonka ulkonäössä ei ollut mitään muuta merkillistä, kuin mikä kuului tavalliseen toivoretkeläispukuun. Karkeasta, mustasta sarssista tehty kaapu tai viitta verhosi koko hänen vartalonsa. Hihojen sijasta olivat irtonaiset kangaskaistat käsivarsien peittona, jotakuinkin meidän aikaisten husaaritakkien tapaan; tällaisista mekkoa sanottiin silloin *Sclaveyniksi* eli sklavonialaiseksi. Paljaissa jaloissa oli karkeat nahkapaulaiset kurpposet. Leveä lierihattu, jonka reunukseen oli ommeltu näkinkenkiä, ja pitkä, rautapäinen sauva, jonka ponteen oli sidottu palmunoksa, täydensivät toivoretkeläisen puvun. Vaatimattomasti hän astui viimeisenä kaikista tupaan, ja huomattuaan, että alemmassa pöydässä tuskin oli tarpeeksi sijaa Cedrikin palvelijoille sekä vieraiden seuralaisille, hän vetäytyi jakkaralle, joka oli toisen suuren takan vieressä, melkein sen alla. Siinä hän kuivatteli vaatteitansa, näyttäen odottelevan, kunnes jonkun poistuminen tekisi hänelle tilaa pöytään tai tarjoilija vierasvaraisesti toisi hänelle ruokaa tähän syrjäiseen paikkaan, minkä hän oli itselleen valinnut.

Arvokkaan kohteliaasti Cedrik nousi vastaanottamaan vieraitaan, ja laskeutuen alas korokkeelta hän astui kolme askelta heitä vastaan ja seisahtui sitten odottamaan. »Olen pahoillani, kunnianarvoisa abotti», sanoi hän, »että vannomani vala ei salli minun tällä esi-isäini permannolla astua edemmäksi, edes niin arvokkaita vieraita vastaanottaakseni kuin te ja tämä Pyhän Temppelein urhoisa ritari olette. Mutta palvelijani on kai selittänyt syyn teille minun näennäiseen epäkohteliaisuuteeni. Älkää myös panko pahaksi, jos puhun teille kotoista kieltäni ja pyydän, että tekin samalla kielellä vastaisitte, jos sitä kyllyiksi osaatte. Jollette, niin ymmärrän minäkin tarpeeksi normannien kieltä, käsittääkseni teidän puheenne.»

»Valat», sanoi abotti, »ovat pyhänä pidettävät, arvoisa vapaatilallinen. Valat ovat solmuja, jotka kiinnittävät meitä taivaaseen, ne ovat siteitä, jotka sitovat uhrin alttarin kulmaan — ja sentähden — niin kuin jo äsken sanoin, ne ovat pyhänä pidettävät ja täytettävät, jollei Pyhä Äitimme Kirkko niitä kirvoita. Ja mitä kieleen tulee, niin mielelläni keskustelussa käytän sitä, jota kunnioitettu isoäitini, Hilda Middlehamin rouva puhui, hän, joka kuoli melkein yhtä suuressa pyhyden maineessa, jos tohtinen niin sanoa, kuin hänen mainehikas kaimansa, autuas Pyhä Hilda Whitbyläinen, Jumala hänen sielullensa olkoon armollinen.»

Kun abotti oli tämän sovinnollisen puheen lopettanut, lisäsi hänen kumppaninsa lyhyesti ja jyrkästi: »Minä puhun aina ranskaa, Rikhard-kuninkaan ja hänen ylimystensä kieltä; mutta ymmärrän kyllä riittävästi englanninkin kieltä, tullakseni toimeen maan alkuasukasten kanssa.»

Cedrik välähdytti puhujaan sellaisen kiivaan ja närkästyneen katseen, jollaisia vertailut kilpailevien kansallisuuksien välillä melkein aina aiheuttivat: mutta muistaessaan vieraanvaraisuuden velvoitukset hän pidättyi sen enemmistä harmin purkauksista. Kädellä viitaten hän pyysi vieraita istumaan kahdelle tuolille, jotka olivat vähän matalammat kuin hänen omansa, mutta aivan hänen vieressään, antaen samalla merkin, että illallinen oli tuotava pöytään.

Palvelijain rientäessä käskyä täyttämään Cedrikin silmä keksi Gurth sikopaimenen, joka kumppaninsa Wamban kanssa oli juuri astunut tupaan. »Tulkaa tänne, te vetelykset!» tiuskasi saksilainen kärsimättömästi. Ja kun syylliset olivat ennättäneet korokkeen eteen: »Minkä vuoksi te, lurjukset, näin myöhään olette kuhnaillleet ulkona? Oletko sinä, Gurth-junkkari, tuonut laumasi kotiin, vai oletko jättänyt sen rosvojen ja ryövärien kynsiin?»

»Lauma on tallessa, olkaa hyvällä mielellä, isäntä», vastasi Gurth.

»Mutta siitpä en ole hyvällä mielellä, lurjus», sanoi Cedrik, »että olen kaksi tuntia saanut luulla toista ja miettiä kosta naapureilleni tekemättömistä rikoksista. Jalkarautoja ja vankihuonetta saat maistaa, kuuletkos, mies, jos vielä kerran tällaista tapahtuu.»

Gurth, joka tunsu isännän pikaisen mielenlaadun, ei ruvennutkaan puolustautumaan. Mutta Wamba, joka narrinetuoikeuksiensa nojalla saattoi luottaa Cedrikin suvaitsevaisuuteen, vastasi heidän kummankin puolesta: »Etpä, totta puhuen, eno Cedrik, ole tänä iltana viisas etkä oikeudenmukainen.»

»Mitä, junkkari?» sanoi isäntä. »Minä panen sinut porttivahdin majaan piiskaa maistelemaan, jolleivät hullutuksesi pysy aisoissa.»

»Sanokoon viisautenne ensin minulle», vastasi Wamba, »onko oikein ja kohtuullista rangaista syytöntä syyllisen edestä?»

»Ei suinkaan, narri», sanoi Cedrik.

»No, miksikä sitten panetat Gurth-paran jalkarautoihin, eno, kun hänen koiransa Fangs on syyllinen? Voinpa vannoa, ettemme hetkeäkään viipyneet turhaan matkalla, niin pian kuin lauma oli saatu kokoon. Mutta sitä ei Fangs saanut toimeen, ennenkuin iltakellot jo kerkisivät soida.»

»Hirtä sitten Fangs», sanoi Cedrik, kääntyi kiivaasti sikopaimeneen päin, »jos syy on hänessä, ja hanki itsellesi toinen koira.»

»Äläpä pane pahaksi, eno», sanoi narri, »sekin olisi hiukan oikeuden ja kohtuuden vastaista. Sillä jos Fangs ontuu eikä sentähden voinut saada laumaa kokoon, niin eihän se ollut hänen syytään, vaan niiden, jotka silpoivat siltä kaksi etukynttä. Tuskinpa koira-parka olisi suostunut tuollaiseen toimitukseen, jos sen mieltä olisi kysytty.»

»Ja kuka uskalsi silpoa minun orjani elukkaa?» ärjäisi saksilainen tulistuen.

»No, sen teki vanha Hubert», sanoi Wamba, »ritari Filip de Malvoisinin metsänvartija. Hän tapasi Fangsin metsässä kuljeskelemasta ja väitti sen siellä ajelevan metsäkauriita, mikä muka loukkasi hänen herransa, kuninkaallisen ylimetsäherran oikeuksia.»

»Perhana vieköön Malvoisinin», huusi saksilainen, »ja hänen metsänvartijansa samaten! Kyllä minä heille opetan, että Suuressa Metsälaiassa tämä metsä on yhteismaaksi määrätty. Mutta riittää jo tästä. Mene sinä, poika, paikallesi — ja sinä, Gurth, hanki itsellesi toinen koira, ja jos metsänvartija siihenkin rohkenee koskea, niin sanokoon jousitaidolleen jäähyväiset; haukuttakoon minua kehnoiksi pelkuriksi, jollen silloin iske poikki etusormea hänen oikeasta kädestään! — Ei hän sen jälkeen enää viritä jousensa jännettä. — Suokaa anteeksi, arvoisat vieraat. Minulla on täällä kiusanani naapurit, jotka vetävät vertoja teidän pakanoillenne, herra ritari, siellä Pyhässämaassa. Mutta nyt on halpa illallisenne jo pöydässä; ravitkaa itsenne, ja hyvä tahtoni korvatkoon ruoan puutteet.»

Pöydälle tuotu kestitys ei kuitenkaan kaivannut isännän puolusteluja. Pöydän alapäässä näkyi sianlihaa monella eri tavalla laitettuna; sitäpaitsi myös lintu-, kauris-, vuohi- ja jänispaistia ynnä monenlaista kalaruokaa ynnä lisäksi summattoman suuria leipämöhkäleitä ja kakkuja sekä useammanlaatuisia, hedelmistä ja hunajasta tehtyjä makeisia. Pienempiä metsälintuja, joita oli myös runsaasti tarjona, ei tuotu sisään vadeissa, vaan pienissä puisissa vartaisissa; passaripojat ja palvelijat, jotka niitä kantoivat, tarjosivat kaikille vieraille perätysten, ja kukin leikkasi niistä sellaisen palan kuin halusi. Jokaisen arvohenkilön edessä oli hopeinen pikari. Pöydän alapäähän sitä vastoin oli asetettu suuria juomasarvia.

Juuri kuin ruokailu oli alkamaisillaan, kohotti hovimestari äkkiä sauvansa ja virkkoi kovalla äänellä: »Malttakaa! — Tehkää tilaa Rowena-neidille!» Tuvan peräseinässä, vieraspöydän takana oleva sivuovi aukeni samassa, ja Rowena astui sisään, neljä palvelijatarta jäljessään. Cedrik, vaikka olikin kummastuksissaan ja kenties hiukan harmissaankin siitä, että hänen holhokkinsa tuli tässä tilaisuudessa esille, riensi kuitenkin häntä vastaan ja saattoi hänet kunnioittavalla juhlallisuudella sille korkealle istuimelle, oman tuolinsa oikealle puolelle, joka kuului talon valtiattarelle. Kaikki nousivat häntä tervehtimään, ja vastaten tähän kohteliaisuuteen äänettömällä kumarruksella hän kävi sulavin liikkein paikalleen pöydän ääreen. Ennenkuin hän vielä ehti asettua istumaan, kuiskasi temppeleiherra abotin korvaan: »Enpä saakaan turnajaisissa pitää kultaketjuanne. Te olette voittanut Chion-viinini.»

»Enkö sitä sanonut?» vastasi abotti. »Mutta hillitkää ihastuksenne, isäntä katselee teitä.»

Tästä varoituksesta huolimatta Brian de Bois-Guilbert, joka oli tottunut aina noudattamaan vain omia hetkellisiä mielijohteitaan, ei irroittanut katsettaan saksilaisesta kaunottaresta, jonka ihanuus vaikutti ehkä sitä voimakkaammin hänen mieleensä, koska se erosi täydellisesti

itämaitten sulttaanittarien kauneudesta.

Luotuna sopusuhtaisimman naiskaavan mukaan oli Rowena vartaloltaan pitkä, mutta ei kuitenkaan siinä määrin, että olisi herättänyt huomiota ylenmääräisellä pituudellaan. Hänen hipiänsä oli mitä hienoimman vaalea, mutta pään sekä kasvojenpiirteiden jalo muoto vaikutti sen, ettei hän näyttänyt elottomalta, niinkuin toisinaan vaaleat kaunottaret. Kauniit kulmakarvat, jotka olivat tarpeeksi tummat antaakseen otsalle ilmeikkyyttä, kaareutuivat kirkasten, sinisten silmäin yläpuolella, jotka näyttivät kykenevän syttymään yhtä hyvin kuin helytymään, käskemään yhtä hyvin kuin anomaan. Vaikkakin tämätapaisten kasvojen luonnollisin ilme olisi lempeys, oli tässä tapauksessa selvää, että tottumus hallitsemaan ja olemaan yleisen kunnioituksen esineenä oli antanut saksilais-neidolle ylväämmän luonteenlaadun, joka hänen alkuperäiseen luontaisävyynsä yhtyneenä oli painanut siihen oman leimansa. Hänen tuuhea tukkansa, jonka väri oli ruskean ja vaalean väliltä, valui hartioille lukemattomina viehättävinä oikukkaina kiharina, joiden muodostamisessa ihmiskäsi luultavasti oli ollut luonnon apuna. Kiharain keskellä kimalteli kalliita kiviä; itse tukan valtoimena valuminen ilmaisi neidon vapaata, korkeaa syntyperää. Kaulassa riippui kultavitjoista pieni kultainen pyhäinjäännöskotelo. Paljaat käsivarret olivat rannerenkailla koristetut. Pukuna oli hänellä pusero ja hame vaaleaa merenvihreää silkkiä; sen päällä riippui pitkä, väljä, maahan asti ulottuva viitta, jonka ylen leveät hihat eivät kuitenkaan ulottuneet pitemmälle kuin hiukan kyynärpään alapuolelle. Tämä viitta oli väriltään tummanpunainen ja hienointa villaa. Sen yläreunaan oli kiinnitetty silkinen, kultakuteinen hunttu, jonka hän mielensä mukaan saattoi espanjalaiseen tapaan vetää kasvojen ja rinnan yli, tai sovittaa jonkinlaiseksi verhoksi hartioille.

Kun Rowena huomasi temppeliherran palavat silmät, jotka hellittämättä häneen tähystäen tummien kulmien alta kiiluivat kuin tuliset hiilet, veti hän arvokkaasti hunnun kasvojensa eteen, siten ilmaisten, etteivät ritarin ujustelemattoman rohkeat katseet olleet hänelle mieleen. Liikkeen ja syyn siihen huomasi Cedrik. »Herra ritari», virkkoi hän, »meidän saksilaisten neitojemme posket eivät ole kyllin päivänpahtamat, voidakseen sietää ristiretkeläisen kiinteää katsetta.»

»Jos lienen loukannut», vastasi herra Brian, »niin pyydän teitä suomaan anteeksi — se on, pyydän Rowena-neitiä suomaan anteeksi —, sillä sen alemmaksi en voi nöyryyttää itseäni.»

»Rowena-neiti», sanoi abotti, »on rangaissut meitä kaikkia rangaistessaan ystävänä rohkeutta! Toivon kuitenkin, ettei hän olisi yhtä armoton sille loistavalle seurueelle, joka kokoutuu turnajaisiin.»

»Ei ole varmaa», sanoi Cedrik, »menemmekö sinne lainkaan. Minua ei huvita nuo turhamaisuudet, jotka olivat tuntemattomia esi-isilleni silloin kuin Englanti oli vapaa.»

»Toivokaamme kuitenkin», sanoi abotti, »että te nyt päätätte lähteä, kun saatte matkustaa meidän seurassamme. Kun tiet ovat niin rauhattomat, ei ritari Brian de Bois-Guilbertin suojelusvartiota ole halveksittava.»

»Herra abotti», vastasi saksilainen, »missä hyvänsä olen matkustanut tässä maassa, on minulla tähän asti ollut kaikin puolin tarpeeksi suojaa kelpo miekastani ja uskollisista palvelijoistani, enkä ole mitään muuta apua tarvinnut. Ja jos tällä kertaa menemme Ashby-de-la-Zoucheen, niin lähdemme jalon naapurini ja kansalaiseni Athelstan Coningsburghilaisen seurassa, mukanaamme sellainen saattojoukko, ettei rosvojen eikä vihamielisten paronien ole yrittäminen kimppeemme. — Juon teidän terveydeksenne, herra abotti, tämän maljallisen viiniä, joka toivoakseni teille maistuu, ja kiitän kohteliaasti tarjouksestanne. Mutta», lisäsi hän, »jos lienette niin tarkka luostarisääntöjen noudattaja, ettette tahdo juoda muuta kuin hapanta maitoa, niin toivon ettette pakottaudu pelkästä kohteliaisuudesta vastaamaan maljaani!»

»Eikö mitä», nauroi munkki, »vain omassa luostarissamme me tyydymme särpimään *lac dulce'a* (tuoretta maitoa) tai *lac acidum'ia* (hapanta maitoa). Mutta maailmalla seurustellessamme elämme maailman tapaan, ja sentähden juon kuin juonkin teille vastaukseksi siemauksen tätä kelpo viiniä ja jätän miedomman juoman maallikkoveljilleni.»

»Ja minä», sanoi temppeliherra, täyttäen pikarinsa, »juon maljan wassail'ia^[8] kauniin Rowenan terveydeksi, sillä siitä saakka, kun hänen kaimansa toi tämän nimen Englantiin, ei ole yksikään paremmin ansainnut semmoista kunnianosoitusta. Tottamaar, enpä liioin moittisi Vortigern-parkaa kunniansa ja valtakuntansa hukkaamisesta, jos sillä Rowenalla, joka häntä houkutteli, oli edes puolet siitä kauneudesta, mikä meillä nyt on silmiemme edessä.»

»Pyydän teitä säästämään kohteliaisuuttanne, herra ritari», lausui Rowena arvokkaasti, poistamatta huntua kasvoiltaan, »tai ennemmin osoittamaan sitä siten, että suotte meidän kuulla uusimmat sanomat Palestiinasta. Se olisi meidän englantilaisille korvillemme mieluisempi aihe kuin nuo ranskalaisen kasvatuksenne opettamat kohteliaisuudet.»

»Eipä minulla ole paljon tärkeää kerrottavana, jalosukuinen neiti», vastasi herra Brian de Bois-Guilbert, »paitsi että on saapunut varmistettu tieto Saladinin kanssa sovitusta välirauhasta.»

Tällöin hänet keskeytti Wamba, joka oli asettunut omalle paikalleen, noin kaksi askelta isännän takana sijaitsevalle tuolille, jonka selkänojaa kaksi aasinkorvaa koristi, ja johon Cedrik tuon tuostakin ojensi hänelle ruokaa omalta lautaseltaan. Tämä kunnia oli hänellä kuitenkin yhteinen isännän lemmikkikoirien kanssa, joita, niinkuin jo mainittu, oli useampia läsnä. Siinä siis Wamba istui pieni pöytä edessään, kantapäät kohotettuina tuolin poikkipienalle, posket sisäänpäin vedettyinä, niin että leuat muistuttivat pähkinänsärkijää, ja silmät puoliummessa, kuitenkin valppaasti vaanien tilaisuutta hänelle sallitun hulluttelun harjoittamiseen.

»Nuo välirauhut uskottomien kanssa», huusi hän nyt, huolimatta siitä, kuinka kursailematta hän keskeytti mahtavan temppeliherran puheen, »tekevät minusta vanhuksen!»

»Selitäs, miten niin», sanoi Cedrik, jonka katse ennusti suosiollista vastaanottoa kokkapuheelle.

»Siitä syystä», vastasi Wamba, »että muistan jo kolme sellaista minun aikanani, jotka kaikki olivat solmitut viideksikymmeneksi vuodeksi. Pitäisihän minun sen mukaan olla vähintään sadanviidenkymmenen vuoden vanha.»

»Minä otan kuitenkin taatakseni, ettet vanhuuttasi kuole», sanoi temppeliherra, joka nyt tunsu narrin metsässä tapaamukseen mieheksi. »Vakuutan sinulle, ettei sinun tarvitse pelätä mitään muuta paitsi väkivaltaista kuolemaa, jos vastakin annat matkalaisille sellaisia neuvoja kuin tänä iltana abotille ja minulle.»

»Mitä, junkkari!» huusi Cedrik. »Oletko neuvonut matkalaisia väärään? Selkäsauna sinun on saatava; sinussa on ainakin yhtä paljon koiruutta kuin hupsuutta.»

»Minä pyydän, eno», vastasi narri, »että antaisit hulluuteni edes tämän kerran olla koiruuden turvana. Enhän minä muuta kuin erehdyin siitä, kumpi käteni oli oikea, kumpi vasen. Ja sen, jolle hullu kelpaa neuvonantajaksi ja oppaaksi, pitäisi toki antaa pahemmatkin erehdykset anteeksi.»

Keskustelu keskeytyi tähän, kun porttivahdin käskyläispoika tuli sisään ilmoittaen, että portilla oli matkamies, joka pyysi suojaa ja vieraanvaraa.

»Päästä hänet sisään», sanoi Cedrik, »olkoon hän kuka tai mikä tahansa. Sellainen myrsky kuin nyt par'aikaa ulkona riehuu, ajaa metsän eläimetkin kesyjen seuraan ja ihmisten turviin, etsimään suojaa veriviholliseltaan pelastuakseen luonnonvoimien raivolta. — Katsokaa, että vieras saa kaikki, mitä tarvitsee; pidä sinä huoli siitä, Oswald.»

Ja hovimestari läksi ulos salista katsomaan, että isännän käskyt tulivat täytetyiksi.

VIIDES LUKU.

Eikö juutalaisella ole silmiä? Eikö juutalaisella ole käsiä, raajoja, jäseniä, aisteja, haluja, himoja? Eikö sama ruoka häntä ravitse, samat aseet häntä vioita, samat taudit häntä etsi, samat rohdot häntä paranna, sama talvi ja kesä lämmitä ja vilusta kuin kristittyä?

Venetsian kauppias.

Takaisin tultuaan Oswald kuiskasi isännän korvaan: »Se on juutalainen, joka nimittää itseään Iisak Yorkilaiseksi. Sopiiko minun saattaa hänet tänne saliin?»

»Anna Gurthin toimittaa virkasi, Oswald», tokaisi Wamba tavallisella julkeudellaan; »sikopaimen on sopiva opas juutalaiselle.»

»Pyhä Neitsyt Maaria!» sanoi abotti silmänsä ristien, »uskoton juutalainenko päästettävä tähän seuraan?»

»Juutalaiskoirako», säesti temppeliherra, »sallittava lähestyä Pyhän Haudan suojelijaa?»

»Herra nähköön», sanoi Wamba, »näyttääpä siltä, kuin juutalaisten perintö olisi temppeliherroille rakkaampi juutalaisten seuraa.»

»Rauhoittukaa, arvoisat vieraani», sanoi Cedrik; »en voi rajoittaa vieraanvaraisuuttani teidän vastenmielisyyksienne vuoksi. Jos kerran taivas on sietänyt tuota niskuroivaa, uskotonta kansaa niin monet vuodet, ettei maallikko voi niitä laskeakaan, voinemme mekin muutaman tunnin kärsiä yhtä juutalaista seurassamme. Mutta en tahdo pakottaa ketään hänen kanssaan syömään tai puhumaan. Laittakoon hänelle eri pöytä ja ruokapala — jolleivät», lisäsi hän hymyillen, »nuo turbaanipäiset muukalaiset ota häntä seuraansa.»

»Herra vapaatilallinen», vastasi temppeliherra, »minun saraseenilaiset orjani ovat hartaita muhamettilaisia ja inhoavat juutalaisen seuraa yhtä paljon kuin kristityt konsanaan.»

»No, totta maar», sanoi Wamba, »enpä ymmärrä, missä suhteessa Mahometin ja Termagauntin palvelijat olisivat paremmat sitä kansaa, jonka Jumala muinoin valitsi omaksensa.»

»Hän saa istua sinun vieressäsi, Wamba», virkkoi Cedrik. »Narri ja konna ovat juuri soveliaita kumppaneita.»

»Kylläpä narri», vastasi Wamba siepaten puhtaaksi kalutun siankinkun luun, »on pitävä huolen, että hänen ja konnan välillä on raja-aita.»

»Vaiti», sanoi Cedrik, »tuossa hän jo tulee.»

Ovesta, joka ilman minkäänlaisia kohteliaisuuden osoituksia avattiin, ilmestyi pitkä, laiha vanha mies, jonka vartalo kuitenkin alituisen kumarassaolon vaikutuksesta oli kutistunut tuntuvasti lyhyemmän näköiseksi kuin se itse asiassa oli. Pelokkaana ja epäröiden, syvään ja nöyrästi kumarrellen hän lähenei pöydän alapäätä. Hänen hienot ja säännölliset kasvojenpiirteensä kyömyneen, terävine, mustine silmineen, korkeine ryppyisine otsineen, pitkine harmaine hiuksineen ja partoineen olisi arvosteltu kauniiksi, jolleivät ne olisi olleet sen rodun ominaispiirteitä, jota noina pimeinä aikoina herkkäuskoinen, ennakkoluuloinen rahvas inhosi ja ahne, saaliinhimoinen aatelisto ahdisti ja sorti ja joka ehkä juuri tuon vihan ja sorron vaikutuksesta oli omaksunut kansallisuutteen, missä oli, lievimmin sanoen, paljon alhaista ja vastenmielistä.

Juutalaisen pukuna oli tummanpunainen nuttu ja sen yllä koruton, monipoinuinen ruosteenruskea viitta, jotka molemmat olivat sateessa pahasti kastuneet. Jalassa oli isot turkisvuoriset kengät, uumilla vyö, jossa riippui pieni veitsi ja kirjoitusneuvoja sisältävä kotelo, mutta ei minkäänlaista asetta. Päässä oli keltainen, korkea, nelikulmainen lakki sitä omituista kuosia, joka juutalaisia varten oli säädetty, jotta heidät voitaisiin erottaa kristityistä. Tämän lakin hän heti salin ovella otti nöyrästi päästään.

Vastaanotto, jonka juutalainen sai Cedrik Saksilaisen tuvassa, oli sen laatuinen, että se olisi tyydyttänyt israelilaisten piintyneintäkin vihollista. Cedrik itse vastasi juutalaisen moniin kumarruksiin vain kylmällä päännöykkäyksellä ja viittasi häntä istumaan pöydän alapäähän, missä kuitenkin ei kukaan tahtonut tehdä hänelle sijaa. Kun hän kulki pöydän alapäässä istujain riviä pitkin, luoden rukoilevia katseita vuoroin kunkin puoleen, niin saksilaiset palvelijat vain levittivät hartioitansa ja ahmivat innokkaasti illallistaan, vähääkään huolimatta uuden vieraan tarpeista. Abotin seuralaiset ristivät silmänsä hurskasta kauhua ilmaiseksi katsein, ja vieläpä uskottomat saraseenitkin, Iisakin heitä lähetessä, murtivat inhosta partaisia suupieliään ja tarttuivat tikariinsa, ikäänkuin valmiina hurjimpiinkin tekoihin varjellakseen itseänsä hänen saastaisen persoonansa lähentelyiltä.

Luultavasti olisivat samat syyt, jotka saivat Cedrikin avaamaan ovensa tälle halveksitun kansan jäsenelle, aiheuttaneet hänet vaatimaan palvelijoiltaan kohteliaampaa käytöstä juutalaista kohtaan. Mutta hän oli par'aikaa kiintynyt mielenkiintoiseen keskusteluun abotin kanssa lemmikkikoiriensa rodusta ja avuista, ja semmoista keskustelua hän ei olisi keskeyttänyt paljoa tärkeämpienkään asioiden kuin jonkun juutalaisen illalliset jäämisen vuoksi. Iisakin seisossa näin hyljittynä tässä seurassa, samoin kuin hänen kansansa muiden kansakuntien joukossa, turhaan toivoen ystävällistä tervehdyssanaa tai leposijaa, alkoi lieden ääressä istuvan toivoretkeläisen käydä häntä sääliksi, ja hän nousi istuimeltaan sanoen lyhyesti: »Vanha mies, minun vaatteeni ovat jo kuivat ja nälkäni tyydytetty, mutta sinä olet vielä märkä ja nälkäinen.» Näin sanoen hän kohensi ja viritti tuleen kekäleet, jotka kytivät hajallansa avaralla liedellä, otti isommalta pöydältä lautasellisen lientä sekä keitettyä kilinlihaa, pani ne pienelle pöydälle, jonka ääressä hän itse oli syönyt, ja odottamatta juutalaisen kiitosta siirtyi tuvan toiseen päähän; tekikö hän siten haluttomuudesta lähempään seurusteluun autettavansa kanssa, vai halusta päästä likemmäksi pöydän yläpäättä, jäi epätietoiseksi.

Jos noina aikoina olisi ollut maalareita, jotka olisivat pystyneet semmoista aihetta kuvaamaan, niin juutalainen, joka nyt taivutti laihan vartalonsa ja ojensi kohmettuneet, värisevät kätensä valkean yli, olisi tarjonnut oivallisen talven vertauskuvan. Lämmiteltyään Iisak kääntyi hänen eteensä asetetun höyryävän aterian puoleen ja rupesi syömään niin kiireesti ja niin suurella halulla, että saattoi selvästi nähdä hänen olleen kauan aikaa ruoatta.

Abotti ja Cedrik sillä välin edelleen keskustelivat metsästyksestä; Rowena-neiti näytti kiintyneen keskusteluun erään palvelustyttönsä kanssa; ja ylpeä temppeliherra, jonka silmät vilkuivat juutalaisukon ja saksilaisen kaunottaren välillä, mietti nähtävästi hänelle hyvin tärkeitä asioita.

»Ihmettelenpä, arvoisa Cedrik», sanoi abotti muun muassa, »että te, niin rakkaana kuin pidättekin omaa miehuullista kieltänne, ette sittenkin ota Normandian ranskaakin armoihinne, edes metsästystä ja koiria koskevissa asioissa. Eipä liene mikään muu kieli niin rikas kaikista noista monenlaisista sanontatavoista, joita eräretkillä tarvitaan, eikä liene toista kieltä, jolla taitava metsämies niin hyvin voisi toimittaa kaikki, mikä hänen hupaiseen ammattiinsa kuuluu.»

»Hyvä isä Aymer», vastasi saksilainen, »voin ilmoittaa teille, etten lainkaan välitä noista merentakaisista herrastavoista. Osaampa ilman niitäkin varsin hyvin huvitella metsässä. Osaan törähyttää torveani, vaikk'en nimitäkään toivotusta *recheate*'ksi tai *morte*'ksi. Osaan yllyttää koirani otuksen kimppuun ja nylkeä sekä paloittaa saaliini käyttämättä sellaisia uusmuotisia sanoja kuin *curee*, *arbor*, *nombles* tai mitä kaikkia ne lienevätkään nuo teidän tarumaisen ritari Tristreminne hokemat.»

»Ranska», sanoi temppeliherra, koroittaen äänensä siihen mahtavaan ja itsevarmaan sävyyn, jota hän kaikissa tiloissa käytti, »ei ole ainoastaan metsästyksen luonnollinen kieli, vaan myöskin lemmen ja sodan. Ranskan kielellä neidot on kosittava ja viholliset taisteluun vaadittava.»

»Juokaa pikarillinen viiniä kanssani, herra temppeliritari», sanoi Cedrik, »ja täyttäkää abotinkin malja, sill'aikaa kuin minä siirryn kolmisenkymmentä vuotta taaksepäin ajassa kertoakseni teille toisenlaisen jutun. Sellaisena kuin Cedrik Saksilainen silloin oli, ei hän tarvinnut ranskalaisten trubaduuriin korusanoja selvän englannin kielensä höysteeksi kaunotarta puhutellessaan. Ja Northallertonin kenttä pyhän lipun päivänä, sepä tiesi sanoa, eikö saksilainen sotahuuto kuulunut yhtä kauas skotlantilaisjoukon keskelle kuin uljaimman normannilaisparonin *cri de guerre*. Juokaamme niiden urhojen muistoksi, jotka siellä taistelivat! — Tyhjentäkää tekin pikarinne, hyvät vieraat!» — Hän otti syvän siemauksen ja jatkoi kiihtyvällä innolla: »Niin, sepä päivä kilpiä kilisytti, kun sata lippua liehui sankarien päitten päällä, veri valui virtanaan, ja kuolemaa pidettiin parempana kuin pakoa. Saksilainen runoniekka olisi sitä ylistänyt miekkojen juhlapidoiksi — kotkien keräytymiseksi saaliin ympärille — pertuskain kalsketta kilpiä ja kypärejä vastaan, taistelutarjuntaa riemukkaammaksi kuunnella kuin häämälua. Mutta poissa ovat runoilijamme», valitti hän, »meidän urotyömme hukkuvat vieraan heimon tekoihin — kieleemme — yksin nimemmekin — kaikki rientää häviötään kohden, eikä sitä sure kukaan muu paitsi tämä yksinäinen vanhus. — Juomanlaskija, täytä pikarit. — Juokaamme, herra temppeliritari, kaikkien niiden sankarien malja, olkoonpa heidän heimonsa tai kielensä mikä tahansa, jotka nyt Palestiinassa ovat urheimmat ristin suojelijoina!»

»Sen, jolla on tämä tunnusmerkki viitassaan, ei oikeastaan sovi vastata tähän», sanoi ritari.
»Mutta kenellepä ristin satureista olisi voitonpalmu annettava, jollei pyhän haudan

vannoutuneille varjelijoille?»

»Johanneksen ritareille», sanoi abotti. »Minulla on veli heidän ritarikunnassaan.»

»En tahdo halventaa heidän mainettansa», sanoi temppeleiherra, »mutta kuitenkin —»

»Minäpä arvelen, Cedrik-ystäväni», keskeytti Wamba, »että jos kuningas Rikhard Leijonamieli olisi ollut kyllin viisas kysyäkseen narrin neuvoa, olisi hän voinut pysyä kotona iloisine englantilaisineen ja jättää Jerusalemin valloituksen noille samoille ritareille, joilla oli enemmän osaa sen menettämisessäkin.»

»Eikö siis Englannin armeijassa», kysyi Rowena-neito, »ollut ketään, joiden nimiä ansaitsisi mainita Temppelein ja Pyhän Johanneksen ritarien rinnalla?»

»Suokaa anteeksi, jalo neito», vastasi Bois-Guilbert; »kyllä Englannin kuningas toi kanssansa Palestiinaan koko joukon uljaita sotureita, jotka eivät jääneet jälkeen muista kuin niistä, joiden rinnat kaikkina aikoina ovat muodostaneet pyhän maan suojelusmuurin.»

»He eivät jääneet jälkeen kenestäkään», sanoi toivoretkeläinen, joka oli seisonut kyllin likellä voidakseen kuulla tämän keskustelun, ja oli sitä ilmeisen kärsimättömänä kuunnellut. Kaikki käänsivät kasvonsa siihen paikkaan päin, mistä tämä odottamaton väite tuli. »Minä sanon», toisti toivoretkeläinen vakaalla, kovalla äänellä, »että Englannin ritarit eivät jääneet jälkeen kenestäkään, joka ikinä lieenee paljastanut miekkansa pyhän haudan puolustukseksi. Ja vielä sanon, sillä olen sen omin silmin nähnyt, että Akkon valloituksen jälkeen kuningas Rikhard sekä viisi hänen ritariansa pitivät turnajaiset, vaatien taisteluun kaikkia, joita halutti. Minä sanon, että sinä päivänä jokainen näistä ritareista taisteli kolme vuoroa ja syöksi maahan kolme vastustajaa. Voinpa vielä lisätä, että seitsemän näistä vastustajista oli temppelelherroja — ja ritari Brian de Bois-Guilbert tietää hyvin, että se, mitä olen kertunut, on totta.»

Kieli ei riitä kuvaamaan sitä katkeran raivokasta silmänluontia, joka nyt saattoi temppelelherran tummat kasvat vieläkin synkemmiksi. Silmittömässä suuttumuksessaan ja hämmingissään hän vapisevin sormin hapuili miekkansa kahvaa, luopuen kuitenkin pian aikeestaan, vaikka luultavasti vain siitä syystä, että hän huomasi väkivaltaisen teon tässä paikassa ja seurassa liian vaaralliseksi. Cedrik, jonka tunteet olivat aina suorasukaista ja vilpittöntä laatua ja kohdistuivat harvoin useampaan kuin yhteen asiaan kerrallaan, oli niin iloisissaan kuullessaan maanmiestensä kuntoa kehuttavan, että vieraan suuttumus ja hämminki jäi häneltä huomaamatta. »Saisitpa tämän kultaisen rannerenkaan minulta, toivoretkeläinen», sanoi hän, »jos voisit luetella minulle niiden ritarien nimet, jotka niin uljaasti kannattivat iloisen Englannin mainetta.»

»Sen teen mielelläni», vastasi toivoretkeläinen, »ja palkkiottakin. Valani ei toistaiseksi salli minun koskea kultaan.»

»Kyllä minä kannan tuota rannerengasta puolestasi, jos tahdot, toivoretkeläiskuomaseni», tokaisi Wamba.

»Ensimmäinen niin kunniaa kuin asetaidossa, niin maineelta kuin arvolta», vastasi toivoretkeläinen, »oli urhokas Rikhard, Englannin kuningas.»

»Olkoon hänelle anteeksiannettu», sanoi Cedrik, »olkoon hänelle anteeksiannettu, että hän on Wilhelm tyrannin jälkeläinen.»

»Toinen oli Leicesterin kreivi», jatkoi toivoretkeläinen, »ja kolmas ritari Tuomas Multon, Gilslandin herra.»

»Hän ainakin on saksilaista sukuperää», riemuitsi Cedrik.

»Neljäs oli ritari Fulko Doilly», jatkoi toivoretkeläinen.

»Hänkin saksilaista sukua, ainakin äidin puolelta», sanoi Cedrik, joka ylen innokkaasti kuunteli ja, riemuissaan Englannin kuninkaan sekä hänen saarelaistensa voitosta, osaksi unohti vihansa normanneja kohtaan. »Ja kuka oli viides?» kysyi hän.

»Viides oli ritari Edwin Turneham.»

»Täysi saksilainen, Hengistin sielun kautta!» huusi Cedrik. »Entä kuudes?» lisäsi hän kärkkäästi, — »mikä oli kuudennen nimi?»

»Kuudes», sanoi toivoretkeläinen oltuaan vähän aikaa vaiti, ikäänkuin kootakseen ajatuksiaan, »oli nuori ritari, halvempi maineeltaan ja arvoltaan; hän oli tähän kunnioitettavaan seuraan päässyt pikemmin joukon täytteeksi kuin avuksi yritykseen. Hänen nimensä ei ole säilynyt muistissani.»

»Herra toivoretkeläinen», sanoi ritari Brian de Bois-Guilbert pilkallisesti, »tuo teennäinen unohduksenne sen jälkeen kuin olette jaksanut muistaa niin paljon, tulee liian myöhään kelvataksenne tarkoitukseenne. Minä tahdon itse nimittää sen ritarin, jonka peitsen edessä huono onni ja hevoseni hairahdus pudottivat minut satulasta. Se oli ritari Ivanhoe. Eikä ollut nimitetyissä kuudessa ainoatakaan, joka, ikäänsä nähden, olisi ollut kuulumpi asetaidostaan. — Sen vain tahdon lisätä, ja kaikkien kuullen, että jos hän nyt olisi Englannissa ja tämänviikkoisissa turnajaisissa uskaltaisi uudistaa Akkon haasteen, niin sallisin hänen valita vaikka millaiset aseet ja kävisin häntä vastaan tässä asussani ja näine aseineni; sitten nähtäisiin, miten kävisi.»

»Saisitte pian vastauksen haasteeseenne», vastasi toivoretkeläinen, »jos vastustajanne olisi lähistöllä. Mutta koska hän ei ole täällä, niin älkää häiritkö tämän talon rauhaa kerskaamalla voittavanne kamppailussa, jonka tiedätte jäävän tapahtumatta. Jos Ivanhoe joskus palaa Palestiinasta, niin minä takaan, että hän ottaa haasteenne vastaan.»

»Oivallinen takaus!» ivasi temppelelritari. »Mitä sitten panette pantiksi?»

»Tämän pyhän rasian», sanoi toivioiretkeläinen, ottaen povestaan pienen norsunluisen pyhainjäännöslippaan ja ristin silmiänsä, »joka sisältää palasen Vapahtajan ristinpuuta. Se on saatu Karmel-vuoren luostarista.»

**»Mitä sitten panette pantiksi?» —
»Tämän pyhän rasian», sanoi
toivioiretkeläinen.**

Jorvaulx'n abotti risti silmänsä ja luki paternosterin, johon kaikki hartaasti yhtyivät, paitsi juutalainen, muhamettilainen ja temppeleiherra. Viimeksi mainittu ei ottanut lakkia päästään eikä osoittanut minkäänlaista kunnioitusta lippaan sisällön väitetyille pyhyydelle, vaan riisui kaulastaan kultaketjun ja viskasi sen pöydälle lausuen: »tallettakoon Aymer-abotti minun panttini, samoin kuin tuon nimettömän maankiertäjän antaman, merkiksi siitä, että ritari Ivanhoe, jos hän Britannian neljän rajameren rannoille saapuu, on Brian de Bois-Guilbert'in taisteluhaasteen alainen. Ja jollei hän siihen vastaa, tulen kaikkien temppeleliritariston linnojen muureilta kautta Euroopan julistamaan hänet pelkuriksi.»

»Se ei tule olemaan tarpeen», sanoi Rowena-neiti, joka tähän asti oli ollut vaiti. »Minun ääneni ainakin on kuuluva, jollei kukaan muu tässä tuvassa tahdo pitää poissaolevan Ivanhoen puolta. Minä vakuutan, että hän on rehellisesti ottava vastaan jokaisen kunniallisen taisteluhaasteen. Jos minun mitätön takuuni voisi lisätä tämän pyhän toivioiretkeläisen kalliin pantin varmuutta, niin antaisinpä nimeni ja kunniani pantiksi siitä, että Ivanhoe suostuu tämän ylpeän ritarin haluamaan taisteluun.»

Joukko ristiriitaisia tunteita näytti taistelevan Cedrikissä, pitäen häntä äänetönnä tämän väittelyn aikana. Innostus, ylpeys, suuttumus ja hämmennys kuvastuivat vuorotellen hänen leveällä, avoimella otsallaan, niinkuin viljapellon yli ajelevien pilvien varjot. Palvelijat taaskin, joihin kuudennen ritarin nimen mainitseminen oli vaikuttanut miltei sähköiskun tavoin, tuijottivat jännittyneinä isäntänsä kasvoihin. Rowenan puhe näytti vihdoinkin herättävän hänet äänettömydestä.

»Neiti», sanoi Cedrik, »tämä ei sovi. Jos lisävakuutta tarvittaisiin, niin minä itse, vaikka olenkin vihoissani ja täydestä syystä, panisin oman kunniani pantiksi Ivanhoen kunniasta. Mutta asetettu pantti on täysin riittävä, normannilaisritarienkin omituisten tapojen mukaan. —Eikö olekin, isä Aymer?»

»On kyllä», vastasi abotti, »ja minä talletan tämän siunatun pyhainjäännöksen ja nämä kalliit ketjut hyvään turvaan luostarimme aarrekkammioon, siihen saakka kunnes taistelu on tapahtunut.»

Näin sanottuaan hän risti silmänsä useampaan kertaan, ja tehtyään monet polvennotkistukset ja mutistuaan monet rukoukset hän vihdoinkin antoi pyhän esineen Ambrosius-veljen, palvelijamunkkinsa, käsiin. Kultavitjat sitä vastoin hän vähemmin kursailuin, mutta kenties yhtä suurella sisällisellä mielihyvällä otti omaan haltuunsa pistäen ne kainalonsa alle aukeavaan, hyvänhajuksella nahalla reunustettuun taskuun.

»Ja nyt, herra Cedrik», sanoi hän, »kelpo viininne soittaa jo iltakelloja korvissani — suokaa meidän siis tyhjentyä vielä pikari Rowena-neidin terveydeksi, ja sallikaa meidän sitten mennä levolle.»

»Bromholmen pyhän ristin kautta», sanoi saksilainen, »huonostipa te vahvistatte mainettanne, herra abotti! Hoetaanhan teitä hauskaksi munkiksi, joka ei eroa maljastaan ennenkuin aamukellot soivat; ja pelkäsinpä minä, niin vanha kuin olenkin, joutuvani häpeään pitäessäni teille seuraa.

Mutta autuuteni kautta, eipä minun aikoinani kaksitoista-vuotias saksilais-poikakaan olisi näin varhain jättänyt pikaria.»

Abotilla kuitenkin oli omat syynsä miksi hän pysyi lujana kohtuullisuuspäätöksessään. Hän ei ollut rauhanrakentaja vain virkansa puolesta, vaan luontaisesta tottumuksestakin kaikenlaisen riidan ja rähinän vihaaja. Sen pohjana ei ollut yksinomaan rakkaus lähimmäiseen tahi omaan itseensä vaan sekaisin kumpaakin. Tällä kertaa hän vaistomaisesti pelkäsi saksilaisen tulista luonnetta ja oivalsi, että matkakumppaninsa häikäilemätön, rehentelevä mielenlaatu joka jo niin monta kertaa oli näyttäytynyt, lopulta voisi johtaa epämieluisiin purkauksiin. Sentähden hän kohteliaasti huomautti, ettei kukaan muussa maassa syntynyt kyennyt voittamaan miehuullisia, vahvapäisiä saksilaisia jalossa maljakilpailussa. Sivumennen hän myös mainitsi pyhää säätyään ja lopuksi uudisti pyyntönsä päästä levolle.

»Kiitosryppy» siis tarjottiin ympäri, ja vieraat, syvästi kumarrettuansa isännälle sekä Rowena-neidille, nousivat ja hajaantuivat ympäri salia. Isäntäväki taas poistui palvelijoiheen eri ovien kautta kukin huoneisiinsa.

»Uskoton koira», virkkoi temppeleiherra Iisak-juutalaiselle sivuuttaessaan hänet tungoksessa, »oletko sinäkin matkalla turnajaisiin?»

»Niin olisi aikomukseni, kunnioitettava herra ritari», vastasi Iisak nöyrimmästi kumartaen.

»Vai niin», sanoi ritari, »nylkemään aatelisiamme koronkiskonnalla ja peijaamaan naisia ja nuorukaisia koruillasi ja helyilläsi? Taitaapa juutalaispussissasi olla kelpo kasa sekeleitä, sen voinen taata.»

»Ei yhtään sekeliä, ei hopeapenninkiä, ei puolikastakaan — niin totta kuin Aabrahamin Jumala minua auttakoon!» sanoi juutalainen ristien kätensä. »Menen vain pyytämään muutamien heimoveljeni apua, saadakseni suoritetuksi sakot, joihin juutalaisrätteri on minut tuominnut — isä Jaakob minua varjelkoon! Minä olen köyhääkin köyhempi — yksin mekkokin on lainattu Ruben Tadcasterilaiselta.»

Temppeleiherra vastasi happamesti hymyillen: »Sen vietävä kaksikielinen petturi!» ja astuen lähemmäksi, ikäänkuin halveksien sen pitempiä keskusteluja, hän puhui muhamettilaisille orjilleen kieltä, jota eivät läsnäolijat ymmärtäneet. Munkkisoturin puhuttelu näytti niin järkyttäneen juutalaisparkaa, että temppeleiherra oli jo ennättänyt tuvan toiseen päähän, ennenkuin Iisak kohotti päätään nöyrästä kumarruksestaan sen verran, että huomasi toisen lähteneen. Ja kun hän sitten katsoi ympärilleen, oli hänen kasvoillaan niin hämmästynyt ilme, kuin olisi ukkosen nuoli juuri-ikään iskenyt hänen jalkojensa juureen ja sen kauhistava jyrähdys yhä vielä kaikunut hänen korvissaan.

Kohta sen jälkeen tulivat hovimestari ja juomanlaskija, kumpainenkin kahden soihdunkantajan ja kahden virvokkeita tuovan palvelijan seuraamana, saattamaan abottia ja temppeleiherraa heille varattuihin makuukammioihin. Halvemmat palvelijat neuvoivat lepopaikat heidän seuralaisilleen ynnä muille vieraille.

KUODES LUKU.

Tän ystävyuden teen vain hälle mieliks:
Jos suostuu hän, hyv' on; jos ei, hyvästi!
Hyvydestän' mua älkää solvatko.

Venetsian kauppias.

Kun toivoretkeläinen, soihtua kantavan palvelijan opastamana, läksi astumaan Cedrikin avaran ja säännöttömästi rakennetun kartanon sokkeloisia huonerivejä myöten, kuiskasi jäljessä tuleva juomanlaskija hänen korvaansa, että jos hän suvaitsisi juoda maljan hyvää simaa hänen kamarissaan, niin hän tuottaisi iloa monille talon palvelijoille, jotka mielellään kuulisivat sanomia Pyhästä maasta, varsinkin ritari Ivanhoeta koskevia. Wambakin ilmestyi kannattamaan tätä pyyntöä, huomauttaen, että pikarillinen puolenyön jälkeen vastasi kolmea heti iltakellojen jälkeen nautittua. Toivoretkeläinen ei kiistänyt tätä niin arvovaltaiselta taholta lausuttua väitettä vastaan, vaan kiittäen tarjouksesta ilmoitti toivioalaansa sisältyvän määräyksen, ettei hän saisi koskaan keittiössä puhua aiheista, jotka herrastuvassa olivat kiellettyjä. »Semmoinen vala tuskin sopisi palvelijalle», arveli Wamba juomanlaskijalle.

Juomanlaskija kohautti pahastuneena olkapäitään. »Olin aikonut majoittaa hänet ylskamariin», sanoi hän, »mutta koska hän on niin karsas kristittyjen seuralle, niin menköön Iisak juutalaisen koppinaapuriksi.»

»Anwold», käski hän soihdunkantajaa, »vie toivoretkeläinen etelänpuoleiseen koppiin. — Minä toivotan teille hyvää yötä, herra toivoretkeläinen», lisäsi hän, »mutta enpä voi lausua suurta kiitosta kohteliaisuudestanne.»

»Hyvää yötä ja Neitsyt Maarian siunausta!» sanoi toivoretkeläinen rauhallisesti, lähtien seuraamaan jälleen opastaan.

Mutta pienessä eteisessä, johon useita ovia avautui ja jota pieni rautalamppu valaisi, kohtasi heitä toinen viivyke. Rowenan palvelustyttö ilmoitti käskevään sävyyn emäntänsä haluavan puhutella toivoretkeläistä, otti muutta mutkitta soihdun Anwoldin kädestä, ja käskien tämän

odottaa hänen paluutaan, viittasi toivoretkeläistä seuraamaan mukansa. Vieras ei nähtävästi katsonut soveliaaksi kieltäytyä tästäkin kutsusta niinkuin edellisestä, sillä vaikka hänen eleensä ilmaisikin hiukan kummastusta kutsun johdosta, totteli hän sitä kuitenkin vastaansanomatta.

Lyhyt käytävä ja portaat, joiden seitsemän askelmaa olivat kukin paksusta tammiparrusta, johtivat hänet Rowena-neidin huoneeseen, jonka alkeellinen komeus oli sen kunnioituksen mukainen, jota talon isäntä osoitti sen asujalle. Seiniä peittivät koruompeleiset verhot, joihin oli monivärisin silkein sekä hopea- ja kulturalangoin kaikella senaikaisella taidolla kuvattu riistanajo- ja haukkametsästyskohtauksia. Vuode niinkään oli koristettu samanlaisilla upeilla verhoilla ja ympäröity purppuranvärisillä uutimilla. Tuoleissakin oli värilliset päällykset, ja erään muita korkeamman eteen oli mukavuuden vuoksi asetettu norsunluinen, taidokkaasti veistetty jakkara.

Neljä hopeista kynttilänjalkaa kannatti suuria vahakynttilöitä, jotka antoivat huoneeseen valaistusta. Mutta älköön kuitenkaan nykypäivien kaunotar kadehtiko saksilaisprinsessin ylellisyyttä. Hänen huoneensa seinät olivat näet niin huonosti rakennetut ja niin täynnä rakoja, että yötuuli heilutteli kalliita verhoja, ja vaikka jonkinmoinen varjostin olikin asetettu vahakynttilöiden suojaksi, niiden liekki liepotti sivullepäin aivankuin sotaherran levällään oleva viiri. Upeutta huoneessa kyllä oli, samoin kuin jonkinlaista aistikkouden yrittelyä, mutta mukavuudesta ei ollut paljon tietoa, ja tuntematonta kun se oli, ei sitä kaivattukaan.

Rowena-neiti, takana kolme palvelijatar sukimassa hänen tukkaansa yölepoa varten, istui yllämainitulla kunniatuolilla sen näköisenä kuin olisi syntynyt saamaan osakseen alamaista kunnioitusta. Toivoretkeläinenkin tunnusti hänelle sen oikeuden syvällä polvistumisella.

»Nouskaa, toivoretkeläinen», sanoi Rowena suopeasti. »Se, joka puolustaa poissaolijaa, on ansainnut kaikkien niiden suosion, jotka pitävät totuutta arvossa ja kunnioittavat miehuutta.» Sitten hän virkkoi palvelijoille: »Poistukaa kaikki muut paitsi Elgitha. Minulla on puhuttavaa tälle pyhälle vaeltajalle.»

Poistumatta kokonaan huoneesta palvelijattaret siirtyivät vain syrjään toiseen päähän, missä he istuutuivat seinän viereen pienelle rahille, pysyen siinä äänettöminä kuin veistokuvat, vaikka olivatkin niin kaukana, ettei heidän kuiskutuksensa olisi voinut häiritä emännän puhetta.

»Toivoretkeläinen», sanoi Rowena-neiti oltuansa vähän aikaa vaiti, ikäänkuin epäröiden, miten sanansa asettaisi, »te mainitsitte tänä iltana nimen — tarkoitan», lisäsi hän hiukan väkinäisesti, »Ivanhoen nimen — tässä talossa, missä sen olisi luonnon ja sukulaisuuden mukaan pitänyt olla suosittu; ja kuitenkin on kohtalon kulku niin nurinkurinen, että kaikista niistä monista, joiden sydäntä tuo nimi sykähdytti, ainoastaan minä tohdin kysyä teiltä, missä paikassa ja tilassa te viimeksi näitte hänet? — Olemme kuulleet, että jäätyään Englannin armeijan lähtiessä sairauden heikontamana Palestiinaan hän on siellä kärsinyt vainoa ranskalaispuolueen taholta, jota puoluetta temppeleiherrainkin tiedetään kannattavan.»

»Vähän minä tiedän ritari Ivanhoesta», vastasi toivoretkeläinen samentuneella äänellä. »Soisinpa tuntevani hänet paremmin, koska te, jalo neiti, osoitatte harrastusta hänen kohtaloonsa. Luullakseni hän on selviytynyt onnellisesti vihamiestensä vainosta Palestiinassa ja on juuri palaamassa Englantiin, missä te, jalosukuinen neiti, tietänne paremmin kuin minä, minkä verran onnea hänellä on toivottavana.»

Rowena-neiti huokasi syvään ja tiedusteli tarkemmin, milloin ritari Ivanhoeta voitiin odottaa saapuvaksi kotimaahansa ja eivätkö suuret vaarat uhanneet häntä matkalla. Edellisestä seikasta

toivoretkeläinen ei sanonut tietävänsä mitään; toiseen nähden hän vastasi, että matkan saattoi suorittaa turvallisesti Venetsian ja Genuan kautta ja sieltä Ranskan läpi Englantiin. »Ivanhoe», sanoi hän, »on siksi hyvin perehtynyt Ranskan kieleen ja tapoihin, ettei tarvitse pelätä tällä taipaleella minkään kovan onnen häntä kohtaavan.»

»Jumala suokoon», sanoi Rowena-neiti, »että hän jo olisi onnellisesti täällä ja kykenisi kantamaan aseita lähestyvissä turnajaisissa, missä tämän maan ritaristo aikoo näyttää taitoansa ja uljuuttaan. Jos Athelstan, Coningsburghin herra, saisi voittopalkinnon, kuulisi Ivanhoe luultavasti huonoja sanomia Englantiin saapuessaan. — Minkä näköinen hän oli, vieras, kun hänet viimeksi näitte? Oliko tauti ankarasti runnellut hänen voimiaan ja ulkonäköään?»

»Ahavoituneempi hän oli», vastasi toivoretkeläinen, »ja laihempi kuin tullessaan Leijonamielen seurueessa Kypron saarelta, ja huoli näytti synkentävän hänen otsaansa: mutta en ole joutunut lähempään seurusteluun hänen kanssaan, sillä emme ole tuttavina.»

»Pelkäänpä», sanoi neito, »ettei hän kotimaassaan kohtaa paljoa, mistä hänen otsansa selkiäisi. Kiitos nyt, hyvä vaeltaja, sanomista, joita olette tuonut minulle lapsuuteni kumppanista. — Tytöt», lisäsi hän, »tulkaa tänne — tarjotkaa iltajuomaa tälle pyhälle miehelle, jonka yölepoa en kauemmin tahdo ehkäistä.»

Eräs palvelijattarista toi hopeamaljan täynnä mausteilla sekoitettua viiniä. Rowena kosketti sitä huulillaan, ja sitten se tarjottiin toivoretkeläiselle, joka, syvään kumarrettuansa, maistoi pari pisaraa.

»Ottakaa tämä almu, ystävänä», jatkoi neito, tarjoten hänelle kultarahan, »tunnustukseksi vaivalloisesta matkastanne ja pyhistä paikoista, joissa olette käynyt.»

Toistamiseen syvään kumartaen toivoretkeläinen otti lahjan ja seurasi sitten Elgithaa ulos huoneesta.

Eteisessä hän tapasi Anwoldin, joka otti tulisoihdun palvelijattaren kädestä ja suuremmalla kiireellä kuin kunnioituksella johdatti vieraan syrjäiseen, halvempaan talon osaan, jossa oli joukko pieniä huoneita tai pikemmin koppeja alhaisempien palvelijoiden ynnä halpasäätyisten vieraiden makuupaikoiksi.

»Missä juutalainen makaa?» kysyi toivoretkeläinen.

»Uskoton koira», vastasi Anwold, »on saanut pahnansa siihen koppiin, joka on teidän pyhyyttenne kopin vieressä. Pyhä Dunstan auttakoon, täytyypä siinä pestä ja hangata ennenkuin se jälleen kelpaa kristityn asunnoksi!»

»Ja missä makaa Gurth, sikopaimen?» kysyi vieras vielä.

»Gurth», vastasi orja, »makaa teidän kopistanne oikealle ja juutalainen vasemmalle. Te olette aitana ympärileikatun miehen ja sen välillä, jota hänen heimonsa pahimmin inhoaa. Olisittepa saanut kunniallisemmankin sijan, jos olisitte suostunut Oswaldin pyyntöön.»

»Yhtä hyvä on näinkin», sanoi toivoretkeläinen. »Eihän juutalaisenkaan läheisyys voi saastuttaa tammisen väliseinän läpi.»

Näin sanoen hän astui hänelle määrättyyn koppiin ja ottaen soihdun palvelijan kädestä kiitti ja toivotti hyvää yötä. Suljettuaan koppinsa oven hän pisti tulisoihdun puiseen jalkaan ja loi sitten tarkastelevan katseen makuukammionsa ympäri, jonka kalustus oli mitä yksinkertaisinta laatua. Siinä oli vain karkeatekoinen puujakkara ja vielä karkeammin kyhätty laatikkomainen sängyntapainen, jossa oli puhtaita olkia ja pari kolme lammasnahkaa sänkyvaatteiden virkaa toimittamassa.

Sammutettuaan soihdun toivoretkeläinen heittäytyi vaatteitaan riisumatta tälle alkeelliselle vuoteelle ja nukkui, tai ainakin makasi lepäävässä asennossaan, kunnes ensimmäiset päivänsäteet pujahtivat sisään pienestä rautaristikkoikkunasta, joka päästi samalla sekä ilmaa että valoa tähän vaatimattomaan koppiin. Silloin hän nousi ripeästi, ja luettuaan aamurukouksensa ja kohennettuaan pukunsa poistui kammiostaan ja astui Iisakin koppiin, nostaen oven salvan niin keveästi kuin suinkin.

Juutalainen nukkui levotonta unta samanlaisella vuoteella kuin se, millä toivoretkeläisenkin oli viettänyt yönsä. Ne pukunsa osat, jotka hän illalla oli riisunut, oli hän huolellisesti sijoittanut ihan viereensä, ikäänkuin estääkseen kenenkään varastamasta niitä hänen nukkuessaan. Hänen kasvonsa ilmaisivat miltei tuskallista levottomuutta. Kädet ja käsivarret liikkui väänneskellen, ikäänkuin hän olisi taistellut painajaisen kanssa; ja hebrealaisten huudahdusten seasta kuuluivat selvinä hänen suustaan seuraavat normannilais-englantilaiset sanat: »Aabrahamin Jumalan tähden, armahtakaa vanhaa ukko-parkaa! Minä olen köyhä, ihan pennitön. Vaikka kiskoisitte jäseneni irti raudoillanne, en voisi mitään antaa teille!»

Toivoretkeläinen ei jäänyt odottamaan tämän hourauksen loppua, vaan kosketti häntä sauvallansa. Tämä kosketus luultavasti, tavallisuuden mukaan, sekaantui joihinkin unen kauhukuviin, sillä vanhus kavahti ylös, harmaat hiukset miltei pystyssä harittaen, viskasi hätäisesti joitakin vaatekappaleita päälleen, ja tarrautuen jäljelläoleviin kuin haukan kynsin, loi toivoretkeläiseen terävät mustat silmänsä, jotka ilmaisivat hurjaa hämmästyä ja pelkoa.

»Älä pelkää minua, Iisak», sanoi toivoretkeläinen; »minä tulen ystävänä.»

»Israelin Jumala palkitkoon teitä!» sanoi juutalainen suuresti keventyneenä. »Minä näin pahaa unta — mutta, kiitos isä Aabrahamin, se olikin vain unta.» Tointuen hämmingistään hän sitten lisäsi tavallisella äänellään: »Ja mitä te näin aikaiseen suvaitsette tahtoa juutalais-raukalta?»

»Tahdon ilmoittaa sinulle», sanoi toivoretkeläinen, »että jollet lähde heti tästä talosta ja matkusta jokseenkin joutuisaan, voi matkasi käydä vaaralliseksi.»

»Pyhä isä!» huusi juutalainen. »Ketä hyödyttäisi käydä minunlaisen köyhän poloisen kimppuun?»

»Tarkoituksen arvannet itse parhaiten», sanoi toivoretkeläinen. »Mutta sen vain voin vakuuttaa, että temppeleiherra eilen illalla tuvan läpi mennessään puhutteli muhamettilaisia orjiansa saraseeninkielellä, jota minä hyvin ymmärrän, ja käskei heidän tänä aamuna väijyä juutalaista, kaapata hänet kiinni hänen ehdittyään sopivan kauas talosta ja viedä hänet Filip de Malvoisinin tai Reginald Boeufin linnaan.»

Mahdotonta on sanoin kuvata sitä äärimmäistä kauhua, joka valtasi juutalaisen tämän ilmoituksen johdosta ja näytti yht'äkkiä riistävän kaiken tarmon hänen ruumiistaan. Käsivarret valahtivat velttoina kupeille, pää retkahti rintaa vasten, polvet raukesivat ruumiin painon alla, jok'ainoa hermo ja lihas hänen ruumiissaan näytti lamautuvan hervottomaksi, ja hän vaipui toivoretkeläisen jalkojen juureen, ei niinkuin sellainen, joka tahallaan kumartuu, polvistuu tai heittäytyy maahan sääliä herättääkseen, vaan niinkuin ihminen, jonka joka puolelta painava näkymätön voima musertaa maahan vastustamattomasti.

»Pyhä Aabrahamin Jumala!» näin hän huusi kaikkein ensiksi, lyöden yhteen ja kohottaen ylös ryppyiset kätensä, mutta nostamatta silti harmaata päätänsä lattiasta. »Voi pyhä Mooses! Voi siunattu Aaron! Uneni ei siis ollut turha eikä näkyni mitätön! Jo tunnen heidän rautojensa repivän jäseniäni! Tunnen kidutustelan käyvän ruumiini yli niinkuin rautaiset sahat ja karhit ja kirveet Rabbatin ja Ammonin kaupunkien miesten yli!»

»Nouse, Isak, ja kuule, mitä sanon», virkkoi toivoretkeläinen, joka halveksimisen sekaisella säälillä katseli toisen ääretöntä hätää. »Kauhusi ei ole aiheeton, kun ajattelen, millä tavalla sekä ruhtinaat että aatelisherrat ovat kohdelleet heimolaisiasi, kiristääkseen heiltä heidän aarteitaan. Mutta nouse, sanon minä, niin tahdon neuvoa sinulle pelastuskeinon. Lähde heti tästä talosta, niin kauan kuin kaikki täällä sikeästi nukkuvat eilisiltaisen mässäyksen jälkeen. Minä opastan sinua salaisia metsäpolkuja myöten, jotka tunnen yhtä hyvin kuin niillä samoilevat metsänvartijat, enkä jätä sinua ennenkuin olet päässyt jonkun turnajaisiin aikovan paronin tai muun herran turviin, jonka suosion sinä arvattavasti kykenet hankkimaan itsellesi.»

Sitä myöten kuin tämä puhe vuodatti pelastuksen toivoa juutalaisen korviin, alkoi hän vähitellen, ikäänkuin tuuma tuumalta, kohota maasta, kunnes hän polvillaan seisoen pyyhkäisi harmaan tukkansa ja partansa taaksepäin ja loi toivoretkeläiseen terävät, mustat silmänsä, joiden katse ilmaisi sekä toivoa että pelkoa ja epäluuloa. Mutta kun hän kuuli puheen lopun, näytti hänen kauhunsa elpyvän jälleen täyteen voimaansa, ja hän suistui taas kasvoilleen huudahtaen: »Minäkö kykenisin hankkimaan itselleni suosiota! Voi, eihän kristityn suosioon voi päästä muuten kuin yhdellä keinolla, ja mistäpä sen köyhä juutalainen saisi hankituksi, joka on kiskomalla jo saatettu Lasaruksen kurjuuteen?» Sitten, ikäänkuin epäluulo olisi päässyt voitolle kaikista hänen muista tunteistaan hän äkkiä huudahti: »Nuori mies, Jumalan tähden, älä petä minua — sen suuren Isän tähden, joka meidät kaikki on luonut, juutalaiset niinkuin pakanatkin; Israelin ja Ismaelin lapset — älä kavalla minua! Ei minulla ole varoja hankkia itselleni kristityn kerjäläisenkään suosiota, vaikk'ei hän sen hinnaksi panisi kuin yhden pennin.» Näitä viimeisiä sanoja lausuessaan hän kohottautui ja tarttui toivoretkeläisen viittaan katsoen hartaasti rukoillen häneen. Toivoretkeläinen nykäisi vaatteensa irti, ikäänkuin tuo kosketus olisi sitä saastuttanut.

»Vaikka kantaisit mukasi koko heimosi rikkaudet», sanoi hän, »niin mitäpä minua hyödyttäisi tehdä sinulle pahaa? Niin kauan kuin tämä puku on päälläni, vaatii valani minua olemaan köyhä; ja kun sen vaihdan, vaihdan sen vain hevoseen ja rautapaitaan. Mutta älä luule, että haluan sinun seuraasi tai pyydän siitä jotakin etua. Pysy täällä, jos tahdot — Cedrik Saksilainen suojelkoon sinua.»

»Voi!» huokasi juutalainen, »ei hän anna minun matkustaa seurassaan — saksilainen tai normannilainen, kaikki he yhtä paljon häpeäisivät juutalais-raukkaa. Ja kulkea yksinäni Filip de Malvoisinin ja Reginald Front-de-Boeufin alueitten kautta — hyvä nuorukainen, minä tulen sinun kanssasi! — Joutukaamme — sonnustakaamme itsemme — paetkaamme! — Tässä on sauvasi — miksi viivyttelet?»

»Enhän viivyttelekään», sanoi toivoretkeläinen, totellen kumppanin kiirehtimistä; »mutta minun on toimitettava ulospääsykeino — seuraa minua!»

Hän astui edeltä viereiseen koppiin, missä, niinkuin lukija jo tietää, Gurth sikopaimen nukkui. — »Nouse, Gurth», sanoi toivoretkeläinen, »nouse kiireesti. Avaa takaportti ja päästä ulos juutalainen ja minut.»

Gurth, joka virkansa nojalla, vaikka sitä nykyään pidetäänkin niin halpana, oli silloisten saksilaisten kesken yhtä tärkeä mies kuin hänen muinainen ammattiveljensä Eumaios Ithakassa, loukkautui toivoretkeläisen tuttavallisesta ja käskevästä puhetavasta. »Vai aikoo juutalainen lähteä Rotherwoodista», sanoi hän kohoten kynnärpänsä nojaan ja katsoen häneen yliolkaisesti liikahtamatta laveriltaan, »ja päälle päätteeksi toivoretkeläisen kanssa —»

»Yhtä hyvin olisin voinut uneksia», virkkoi Wamba, joka samassa astui kammioon, »että hän luikkisi tiehensä siankinkku kainalossaan.»

»Oli miten oli», sanoi Gurth laskien jälleen päänsä pölkylle, joka oli hänen päänalaisenaan, »sekä juutalaisten että pakanain täytyy tyytyä odottamaan, kunnes iso portti avataan — me emme salli kenenkään vieraan lähteä salaa näin ajattomalla ajalla.»

»Oli miten oli», sanoi toivoretkeläinen, »arvelen kuitenkin, ettet tahdo kieltää minulta tätä pyyntöä.»

Näin sanoen hän kumartui makaavan sikopaimenen vuoteen yli ja kuiskasi saksankielellä jonkin sanan hänen korvaansa. Gurth kavahti ylös kuin sähkön koskettamana. Toiviretkeläinen kohotti sormensa ikäänkuin varovaisuutta teroittaakseen ja lisäsi: »Gurth, pidä varasi — olethan tottunut olemaan varuillasi. Kuten sanoin, aukaise takaportti — pian saat kuulla enemmän.»

Gurth totteli innokkaalla kiiruulla Wamban ja juutalaisen seuratessa, kumpikin ihmeissään sikopaimenen käytöksen äkillisestä muutoksesta.

»Muulini, muulini!» sanoi juutalainen, heti kun he olivat päässeet portin ulkopuolelle.

»Nouda hänen muulinsa», sanoi toiviretkeläinen. »Ja kuule — tuo minulle toinen, jotta voin olla hänelle seurana hänen kulkiessaan näiden seutujen kautta — Ashbyssä jätän sen eheänä jollekulle Cedrikin seuralaiselle. Ja sinä» — viimeiset sanat hän kuiskasi Gurthin korvaan.

»Mielelläni, sangen mielelläni sen teen», sanoi Gurth ja riensi heti käskyä toimittamaan.

»Haluaisinpa tietää», arveli Wamba kumppaninsa lähdettyä, »mitä te toiviretkeläiset opitte siellä pyhässä maassa.»

»Lukemaan rukouksemme, hupsu», vastasi toiviretkeläinen, »katumaan syntejämme ja nöyryyttämään mieltämme paastolla, valvomisella ja pitkillä rukouksilla.»

»Kyllä varmaan jotakin tehoisampaakin», arveli narri, »sillä milloinpa katumus tai rukous voisi saada Gurthin kohteliaaksi tai paasto ja valvomisesta taivuttaa hänet lainaamaan muulia! — Luullakseni olisit yhtä hyvin voinut puhua valvomisestasi ja katumusharjoituksistasi hänen mustalle lemmikkikarjulleen, — yhtä suopean vastauksen olisit siltäkin saanut.»

»Laske vain lorujasi», sanoi toiviretkeläinen, »sinähän oletkin vain saksilainen narri.»

»Oikein puhut», sanoi narri. »Jos, näet, olisin normannilaista syntyä, niinkuin luullakseni sinä, niin olisin kai istunut onnen päiväpuolella ja ollut melkein viisaan miehen kirjoissa.»

Samassa Gurth ilmestyi muuleineen vallikaivannon toiselle puolelle. Matkustajat astuivat kaivannon yli laskusiltaa myöten, joka oli vain kahden laudan levyinen. Yhtä kapea oli mitoiltaan itse takaporttikin samoinkuin ulkoaitauksessa pieni veräjä, jonka kautta päästiin metsään. Heti kun he olivat ennättäneet muulien luo, kiinnitti juutalainen kiireisin ja vapisevin käsin satulansa taakse kankeasta kanvastikankaasta tehdyn pienen repun, jonka hän otti viittansa alta ja joka sisälsi, kuten hän mutisi, »vain toisen vaatekerran, ainoastaan toisen vaatekerran». Noustuaan sitten juhtansa selkään ketterämmin ja nopsemmin kuin hänen ikäisensä miehen olisi luullut, hän kohensi kiiruusti viittansa liepeitä siten, että satulan taakse ripustettu esine peittyi kokonaan.

Toiviretkeläinen nousi satulaan maltillisemmin ja ojensi lähtiessään kätensä Gurthille, joka suuteli sitä äärimmäisen kunnioittavasti. Sikopaimen seisoi sitten tuijottaen matkamiesten jälkeen, kunnes he katosivat metsäpolun lehvistöön, jolloin Wamban ääni hänet herätti mietteistään.

»Oletpa, hyvä Gurth-kuomaseni», sanoi narri, »ihmeen kohtelias ja tavattoman jumalinen tänä suvisena aamuna! Soisinpa olevani musta abotti tai paljasjalkainen toiviretkeläinen, jotta minäkin saisin osani harvinaisesta hartaudestasi ja kohteliaisuudestasi — totta maar, minä osaisin hyötyä siitä enemmän kuin suutelon kädelle.»

»Tässä asiassa et ole niinkään hupsu, Wamba», vastasi Gurth, »vaikka päätät vain ulkonäöstä, eivätkähän viisaimmatkaan sen enempää voi. —Mutta jopa on aika lähteä laumaani katsomaan.»

Näin sanoen hän palasi taloon, narri jäljessään.

Sillä välin matkalaiset riensivät eteenpäin kiireellä, joka todisti juutalaisen suurta pelkoa, sillä hänen ikäisensä miehet harvoin haluavat kulkea nopeasti. Toiviretkeläinen, joka näytti tuntevan metsässä kaikki polut ja solat, opasti kulkua mitä mutkikkaimpia polkuja myöten, ja monta kertaa heräsi sen johdosta juutalaisessa uudelleen epäluulo, että hän ehkä tahtoi houkutella hänet johonkin vihollisten loukkuun.

Tätä pelkoa ei voinutkaan kummeksia. Sillä, lentokalaa ehkä lukuunottamatta, ei ollut siihen aikaan ainoatakaan elävää olentoa ilmassa, vedessä tai maan päällä, joka olisi ollut sellaisen herkeämättömän, yleisen ja säälimättömän vainon esineenä kuin juutalaisten heimo. Mitättömimmät ja mielettömimmätkin tekosyyt, järjettömimmät ja aiheettomimmatkin syytökset saattoivat heidän omaisuutensa ja henkensä alttiiksi jokaiselle kansan raivon kuohahdukselle, sillä sekä normannit että saksilaiset, tanskalaiset ja brittiläiset, niin vihamielisiä kuin nämä heimot olivatkin toinen toiselleen, kilpailivat keskenänsä siitä, kuka enimmin inhoaisi tätä kansaa, jonka vihaaminen, herjaaminen, halveksiminen, riistäminen ja vainoaminen oli tullut ihan uskon asiaksi. Normannilaiset kuninkaat sekä itsenäiset ylimykset, jotka kaikessa väkivallan harjoittamisessa noudattivat heidän esimerkkiään, pitivät tätä kirottua kansaa vielä johdonmukaisemman, harkitumman ja omahyötyisemmän vainon alaisena. Onhan yleisesti tunnettu kertomus Juhana-kuninkaasta, kuinka hän vangitutti rikkaan juutalaisen erääseen linnaansa ja vedätti häneltä joka päivä yhden hampaan, kunnes israelilais-parka, leukojensa jo puoleksi tyhjennyttyä, suostui maksamaan sen suuren rahasumman, jonka tyranni tahtoi häneltä kiristää. Se vähä käteinen raha, mitä maassa oli, oli pääasiallisesti tämän vainotun kansan hallussa, eivätkä ylimykset arkailleet seuraamasta valtiaansa esimerkkiä ja milloin milläkin sortokeinolla, jopa usein ruumiin kidutuksilla, kiristämästä sitä juutalaisilta. Mutta voitonhimon kannustama passiivinen rohkeus sai juutalaiset kaikkien vaarojen uhallakin jatkamaan toimintaansa niiden suunnattomien hyötymismahdollisuuksien houkuttelemina, joita heille tarjoutui niin luonnonriikkaassa maassa kuin Englanti oli. Lukemattomista vastuksista huolimatta, ja vaikka yllä mainittu juutalais-räntteriksi sanottu verotusvirasto oli varta vasten asetettu heitä ryöstämään ja rasittamaan, juutalaiset sittenkin lisääntyivät luvultaan moninkertaisiksi ja

kokosivat suunnattomia summia, joita he siirsivät toinen toiselleen vekseleillä — heidän keksimäkseen väitettyllä rahansiirtotavalla, jonka avulla he saattoivat siirtää rikkautensa maasta toiseen, niin että sorron uhatessa toisessa maassa he saattoivat pelastaa rahansa toiseen.

Juutalaisten itsepintaisuus ja ahneus, joutuessaan täten vastakkain heidän valtiastensa uskonkiihkön ja väkivaltaisuuden kanssa, näyttivät vain kasvavan sitä mukaa kuin heihin kohdistettu sortokin kiihtyi; ja heidän äärettömät, kaupanteolla saadut rikkautensa, vaikka tosin usein olivat heille vaaran aiheena, olivat taas tosin vuoroin välikappaleena hankkimaan heille enemmän vaikutusvaltaa ja jossakin määrin turvaakin. Tällaiset olivat heidän elinehtonsa; ja heidän luonteensa oli sen mukaisesti muodostunut valppaaksi, epäluuloiseksi ja araksi, — mutta samalla itsepäiseksi, hellittämättömäksi ja ovelaksi väistämään heitä väijyviä vaaroja.

Matkalaiset olivat kiireesti taivalta tehden jo jättäneet taaksensa monet mutkaiset polut, kun toivoretkeläinen viimein katkaisi äänettömyyden.

»Tuo iso, laho tammi», sanoi hän, »on Front-de-Boeufin valta-alueen rajapyykki — Malvoisinin maat ovat jo aikaa sitten jääneet taaksemme. Nyt ei ole enää vainoojista pelkoa.»

»Irtautukoot pyörät heidän vaunuistaan», sanoi juutalainen, »niinkuin faaraan sotajoukon vaunuista, jotta heidän kulkunsa olisi hidasta! —Mutta älkää luopuko minusta, hyvä toivoretkeläinen! Ajatelkaahan tuota julmaa, hurjaa temppeleiherraa ja hänen saraseeniläisiä orjiansa —välittäisivätkö he rajoista tai alueista tai isännydestä?»

»Meidän teittemme», sanoi toivoretkeläinen, »pitäisi tässä erota; sillä minun ja sinun säätyisten miesten ei sovi matkustaa yhdessä kauemmin kuin pakko vaatii. Mitä apua sitä paitsi voisit saadakaan minulta, rauhalliselta toivoretkeläiseltä, kahta aseellista pakanaa vastaan?»

»Voi, kunnan nuorukainen», vastasi juutalainen, »kyllä te voitte suojella minua, ja tiedän, että sen tekisittekin. Vaikka olenkin köyhä, niin tahdon palkita sen — en rahalla, sillä rahaa — isä Aabraham sen todistakoon — ei minulla ole — vaan —»

»Olenhan jo sanonut», keskeytti toivoretkeläinen, »että rahaa tai palkintoa en sinulta vaadi. Opastaa sinua voin ja kenties myös jotenkin suojella; sillä tuskinpa juutalaisen suojelemista saraseenejä vastaan voidaan pitää kristitylle moitittavana. Sentähden, juutalainen, saatan sinua, kunnes pääset johonkin sopivaan suojaan. Tästä ei ole enää pitkälti Sheffieldin kaupunkiin, mistä helposti löytänet montakin heimolaistasi, jotka voivat ottaa sinut turviinsa.»

»Jaakob siunatkoon teitä, kunnan nuorukainen!» sanoi juutalainen. »Sheffieldissä voin saada suojaa sukulaiseni Zarethin luona ja keksiä jonkin keinon, miten voin turvassa jatkaa matkaani.»

»Olkoon niin», sanoi toivoretkeläinen. »Sheffieldissä siis eroamme, ja puoli tuntia ratsastettuamme olemmekin jo sen kaupungin näkyvillä.»

Tämä puolitutuntia kului syvimmässä äänettömyydessä kummankin matkustajan puolelta. Toivoretkeläinen piti ehkä alentavana puhutella juutalaista muuten kuin välttämättömän tarpeen vaatiessa; ja juutalainen puolestaan ei uskaltanut väkisin pakottaa keskusteluun miestä, jolle matka pyhälle haudalle oli antanut jonkinlaisen pyhyiden arvon. Hiljalleen nousevan mäen harjalla he viimein pysähtyivät ja toivoretkeläinen osoitti heidän jalkojensa juurella olevaa Sheffieldin kaupunkia, toistaen: »Tässä siis eroamme.»

»Ei ennenkuin juutalaisraukka on saanut kiittää teitä», sanoi Iisak; »sillä en rohkene pyytää teitä tulemaan kanssani sukulaiseni Zarethin luokse, joka kenties auttaisi minua palkitsemaan teille hyväntekonne.»

»Sanoinhan jo», vastasi toivoretkeläinen, »etten mitään palkintoa huoli. Mutta jos minun tähteni tahdot armahtaa monien velkamiestesi joukosta jotakuta onnetonta kristittyä, jota kahleet ja vankikomerot uhkaavat, niin on tämänaamuinen apuni runsaasti palkittu.»

»Malttakaa, malttakaa», sanoi juutalainen tarttuen hänen vaatteeseensa, »tahtoisin tehdä enemmänkin, jotakin teille itsellenne. — Jumala tietää, että tämä juutalainen on köyhä — niin, Iisak on kerjäläinen heimonsa joukossa — mutta älkää panko pahaksi, jos arvaan, mitä tällä hetkellä enimmin kaipaatte.»

»Jos sen voisitkin oikein arvata», sanoi toivoretkeläinen, »niin etpä kuitenkaan voisi hankkia sitä minulle, vaikka olisit yhtä rikas kuin sanot olevasi köyhä.»

»Kuin sanon olevani?» matki juutalainen. »Voi, voi, uskokaa minua, en puhu muuta kuin totta; olen ryöstetty, velkaantunut, ahdinkoon joutunut. Armottomien kädet ovat ryöstäneet minulta tavarani, rahani, laivani ja kaiken omaisuuteni — mutta sittenkin voin sanoa teille, mitä te kaipaatte, ja kenties hankkiakin sen teille. Te haluaisitte juuri nyt hevosen ja rautavarusteet.»

Toivoretkeläinen säpsähti ja käännähti juutalaiseen päin.

»Mikä pahalainen johdatti sellaisen arvelun päähäsi?» kysyi hän kiivaasti.

»Samantekevää», hymyili juutalainen, »kun se vain on totta. Ja yhtä hyvin kuin osasin arvata halunne, voin myös täyttää sen.»

»Mutta ajattelehan», vastasi toivoretkeläinen, »tätä säätyäni, pukuani, toiviovalaani!»

»Kyllä teidät kristityt tunnen», sanoi juutalainen, »ja tiedän, että jalosukuisimmatkin teistä joskus ottavat sauvan käteensä ja virsut jalkaansa taikauskaisessa katumuskiikkossaan ja vaeltavat jalkaisin käydäkseen kuolleitten ihmisten haudoilla.»

»Älä rienaa, juutalainen», sanoi toivoretkeläinen ankarasti.

»Suokaa anteeksi», sanoi juutalainen, »nuo sanat lausuin ajattelelemattomuudessa. Mutta te

virkoitte eilen illalla ja tänä aamuna pari sanaa, jotka piikivestä iskettyjen kipinäin lailla ilmaisivat, mitä metallia te olette. Ja tuon toiviretkeläiskaavun alla piilevät ritarin kultaiset vitjat ja kannukset. Minä näin niiden välkähtävän, kun aamulla kumarruitte vuoteeni yli.»

Toiviretkeläinen ei saattanut olla nauramatta. »Jos sinun pukineesi, Iisak, tarkastettaisiin yhtä uteliain silmin», sanoi hän, »niin mitähän niistä löytyisikään?»

»Riittää jo tästä», virkkoi juutalainen kalveten; ja ottaen kiireesti esiin kirjoitusneuvonsa, ikäänkuin lopettaakseen pitemmät puheet alkoi muulinsa selästä laskeutumatta kirjoittaa paperipalasalalle, käyttäen keltaista lakkiansa pöytänä. Saatuansa hepreankielisen kirjeensä valmiiksi hän antoi sen toiviretkeläiselle ja sanoi: »Leicesterin kaupungissa kaikki ihmiset tuntevat Kirjath Jairamin, rikkaan juutalaisen Lombardiasta. Viekää hänelle tämä kirje — hänellä on myytävänä kuusi milanolaista haarniskaa, joista huonoinkin kelpaisi vaikka kruunupäälle, ja kymmenen oivaa ratsua, joista huonoinkin kelpaisi kuninkaan ratsastaa, vaikka hänen olisi taisteltava valtaistuimestaan. Näistä saatte valita mieleisenne, ja lisäksi kaikkea, mitä muuta turnajaisia varten tarvinnette. Turnajaisten jälkeen tuotte kaikki eheänä takaisin — jollei teillä ole varaa maksaa niiden hintaa omistajalle.»

»Mutta, Iisak», sanoi toiviretkeläinen hymyillen, »tiedätkö, että turnajaisissa satulastaan heitetyn ritarin aseet ja ratsu jäävät voittajan saaliiksi? Voisihan minua kohdata kova onni, niin että menettäisin, mitä en kykenisi korvaamaan enkä maksamaan.»

Juutalainen näytti hiukan tyrmistyvän kuullessaan tämän mahdollisuuden; mutta rohkaisten mielensä hän vastasi kiireesti: »Ei — ei — ei! — Se on mahdotonta! — En tahdo ajatellakaan sellaista. Meidän Isämme on siunaava teitä. Teidän peitsenne on oleva voimallinen kuin Mooseksen sauva.»

Näin sanoen hän aikoi kääntää muulinsa päin poispäin, mutta nyt toiviretkeläinen vuorostansa tarttui hänen mekkoonsa. »Maltahan, Iisak, et tiedä vielä koko vaaraa. Mahdollista on, että hevonen saa surmansa, haarniska rikkoutuu pilalle — sillä en aio säästää hevosta enempää kuin itseänikään. Sitä paitsi eivät sinun heimolaisesi anna mitään ilmaiseksi; jotakin on niiden käytöstäkin maksettava.»

Juutalainen vääntelehti satulassa, ikäänkuin vatsaa olisi nipistänyt. Mutta hänen paremmat tunteensa saivat voiton niistä, jotka olivat hänelle tavallisimmat. »Ei se tee mitään», sanoi hän, »ei se tee mitään — antakaa minun mennä. Jos vahinko sattuu, ei se maksa teille mitään — jos käyttövuokrasta tulee kysymys, niin Kirjath Jairam antaa sen anteeksi sukulaisensa Iisakin tähden. Jääkää hyvästi! — Mutta kuulkaa sentään, hyvä nuorukainen», lisäsi hän vielä kääntyen takaisin, »älkää käykö liian hurjasti tuohon turhanaikaiseen melskeeseen — en sano sitä sillä, että hevonen ja haarniska joutuvat vaaraan, vaan oman henkenne ja jäsentenne tähden.»

»Suur' kiitos varoituksestasi», vastasi toiviretkeläinen taas hymyillen. »Aion kursastelematta käyttää hyväkseni avustustasi, ja hullusti minun käy, jollen sitä sinulle joskus palkitse.»

He erosivat ja lähtivät kumpikin eri tietä Sheffieldin kaupunkiin.

SEITSEMÄS LUKU.

Ritarit saapuu: knaapit seurassaan,
kaikk' kirjavissa juhla-asuissaan;
ken sitoo kypärän, ken peitsen tuo,
ken kilven kiiltäväisen kantaa luo.
Jalkaansa polkee ratsu maltiton,

pureksii kuolaimensa vaahtohon.
Saa aseseppiäkin ratsuillaan
vasarat, pihdit, hihnat varuillaan,
kilpien, peisten rikkeet korjaamaan.
Katuja jousimiehet vartioivat,
maalaiset sauvaniekat parvin tarinoivat.

Palamon ja Azeite.

Englannin kansan tila tähän aikaan oli sangen surkea. Rikhard-kuningas oli vankina vieraalla maalla, petollisen ja julman Itävallan herttuan vallassa. Ei ollut varmuutta edes siitä, missä linnassa häntä pidettiin, ja hänen kohtalostaan oli vain hyvin hämärä tieto suurimmalla osalla hänen alamaisiaan, jotka sillä välin olivat alttiina alivaltiaitten kaikenkaltaiselle sorrolle.

Prinssi Juhana oli liitossa Ranskan kuninkaan Filipin, Leijonamielen verivihollisen kanssa ja koki kaikin keinoin yllyttää Itävallan herttuaa pitämään yhä edelleen vankina Rikhard-veljeeseen, jolle hän kuitenkin oli kiittolisuudenvelassa niin monista suosionosoituksista. Sillä välin hän koetti kartuttaa puolueittansa kotimaassa, jonka valtaistuinta hän aikoi, kuninkaan kuoltua, ryhtyä kiistämään lailliselta perijältä, Bretagnen herttualta Arthurilta, joka oli Juhanan vanhemman veljen, Gottfried Plantagenetin poika. Tämän vallananastuksen hän, niinkuin tiedetään, sittemmin suorittikin. Ollen luonteeltaan kevytmielinen, irstas ja kavala, oli Juhanan helppo saada puolellensa kaikki ne, joilla oli syytä pelätä Rikhardin rangaistusta hänen poissaollessaan tehdyistä pahoistatöistä, samoin kuin myös koko se suuri »laittomien uskalikkojen» parvi, joka ristiretkiltä oli palannut kotimaahan täysin harjaantuneena kaikkiin Itämaiden paheisiin, omaisuus mitättömiin huvenneena ja luonne paatuneena ja joka sisällisistä melskeistä toivoi itselleen runsasta saalista.

Näitä yleisen surkeuden ja huolen aiheita lisäsivät vielä monilukuiset henkipatot, jotka läänitysylimystön sorrosta ja metsästyslakien ankarasta soveltamisesta epätoivoon ylytyneinä keräytyivät suuriksi rosvoparviksi, pitäen vallassaan metsiä ja autiomaita ja uhmaillen kaikkia tuomioistuimia ja viranomaisia. Vieläpä aatelisherratkin, kukin lujassa linnassaan halliten ja tekeytyen omilla alueillaan itsevaltiaiksi pikkukuninkaiksi, pitivät palveluksessa joukoittain melkein yhtä väkivaltaisista, laista välittämättömiä miehiä kuin julkirosvot. Näiden seuralaisjoukkojensa elättämiseksi sekä ylellisen, komean elämänsä kustantamiseksi aatelisherrojen täytyi mitä raskaimmilla korkoehdoilla lainata rahaa juutalaisilta. Nämä korot kalvoivat heidän tiluksiaan niinkuin syöpä ruumista, eikä parantumisesta ollut juuri toivoa muuten kuin siinä tapauksessa, että olosuhteet antoivat heille tilaisuuden vapautua veloistaan harjoittamalla jotakin laitonta väkivaltaa velkojia kohtaan.

Tämän onnettoman asiointilan aiheuttamien moninaisten rasiutusten alla Englannin kansa jo nytkin kipeästi kärsi, ja tulevaisuuteen nähden oli sillä kaameat syyt pelätä vielä pahempaa. Kurjuuden kukkuraksi levisi vaarallinen tarttuva kulkutauti ympäri maan, ja saaden yllykettä alaluokan siivottomuudesta, huonosta ravinnosta ja kurjista asunnoista, riisti manan maille monia, joiden kohtalo jälkeenjääneiden mielestä tuntui miltei kadehdittavalta, se kun vapautti heidät edessä olevilta kovilta ajoilta.

Aivan kuin tämän äärettömän kurjuuden vastapainona vetivät turnajaiset, silloisen aikakauden komeimmat juhlat, köyhän niin hyvin kuin rikkaan, halpasäätyisen yhtä hyvin kuin aatelismiehen kaiken halun ja huomion puoleensa, samaten kuin Espanjassa härkätaistelut houkuttelevat nälkään nääntyvän Madridin kaupungin asukkaan, jolla ei ole ropokaan ruoan oston, hukuttamaan huolensa katselemisen jännitykseen ja riemuun. Tämmöisistä leikeistä eivät nuoret eivätkä vanhat malttaneet pysyä poissa, vaikka kuinka tärkeät työt tai miten raukea ruumis hyvänsä olisi ollut esteenä. Erittäinkin tulivat nyt Ashbyssä, Leicesterin kreivikunnassa pidettävät turnajaiset vetämään yleisen huomion puoleensa, sillä kaikkein kuuluisimpien sotasankarien piti siellä taistella itsensä prinssi Juhanan silmien alla, jonka sanottiin saapuvan sinne juhlan kunniaksi. Ääretön paljous kaikensäätyistä kansaa oli siis kokoontunut määrääpäivän aamuna taistelupaikalle.

Näky oli tavattoman värikäs. Noin puolentoista virstan päässä Ashbyn kaupungista levisi metsän reunassa avara kenttä, jota peitti mitä hienoin, ihanin vihreä nurmikko. Toiselta puolen sitä rajoitti metsä, toiselta hajallaan seisovat tammipuut, joista muutamat olivat äärettömän kookkaat. Tämä kenttä, joka oli ikäänkuin varta vasten muodostettu sotaleikkiä varten, vietti joka puolelta tasaista keskustaa kohti, missä sataviisikymmentä sylvä pitkä ja puolta sen vertaa leveä alue oli vahvalla aitauksella erotettu taistelutantereeksi. Aitaus oli rakennettu suorakaiteen muotoon; kulmat olivat kuitenkin paljon pyöristetyt, katsojain mukavuuden vuoksi. Taistelijat pääsivät sisään kahdesta aukosta, pohjois- ja eteläpäästä. Ne oli suljettu vahvoilla puuporteilla ja olivat niin leveät, että kaksi miestä mahtui rinnakkain niistä ratsastamaan. Kummallakin portilla seisoivat kaksi airutta, joilla oli seuranaan kuusi torvensoittajaa, kuusi ala-airutta ynnä melkoinen joukko sotamiehiä. Heidän oli määrä valvoa järjestystä ja tutkia sotaleikkiin pyrkijöiden ritarinarvoa.

Lähellä eteläistä porttia, missä maa kohosi korkeammaksi penkereksi, seisoivat viisi punaisilla ja mustilla lipuilla koristettua komeaa telttaa, taisteluun vaativat ritarit olivat näet valinneet nuo värit omiksensa. Samanväriset olivat myös telttojen köydet. Jokaisen teltan eteen pystytetyssä paalussa riippui siinä majailevan ritarin kilpi, ja oven vieressä seisoivat hänen asemiehensä, metsäläisvaatteissa tai muussa erikoislaatuudessa puvussa, kukin isännän makua noudattaen tai siitä riippuen, minkälaista osaa isäntä tässä tilaisuudessa tahtoi näytellä. Keskimmäisen teltan, jota pidettiin kunniapaikkana, oli Brian de Bois-Guilbert saanut. Kaikissa ritarillisissa aseleikeissä mainetta niittäneenä sekä myös niiden ritarin hyvänä tuttavana, joiden kustannuksella

turnajaisia pidettiin, hän oli helposti päässyt vaatijaritarien kumppaniksi; olivatpa nämä vielä lisäksi valinneet hänet päälliköksi ja johtajakseen, vaikka hän vasta aivan äskettäin oli joukkoon liittynyt. Hänen telttansa toisella puolella sijaitsivat Reginald Front-de-Boeufin ja Rikhard de Malvoisinin majat; toisella puolella liehuva lippu oli Hugo de Grandmenin, korkeasukuisen naapuriparonin, jonka isä oli Wilhelm Valloittajan ja hänen poikansa Wilhelm Punatukan aikana ollut Englannin ylituomarina. Viidennessä teltassa asui Ralf de Vipont, Pyhän Johanneksen ritaristoon kuuluva herra, jolla vanhastaan oli muutamia tiluksia Heath-nimisellä paikkakunnalla, lähellä Ashbyn kaupunkia. Portista kävi tasavietteen, viisitoista kyynärää leveä kuja ylös penkerelle, jolla teltat seisoivat. Molemmiin puolin tätä kujaa oli vahva seiväsaita; samaten myös oli telttojen edusta varustettu, ja joka paikassa seisoivat sotamiehiä vartioimassa.

Taistelutantereen pohjoisellekin portille johti samanlainen, viidentoista kyynärän levyinen kuja, ja sen päässä oli avara, aidattu tarha niitä ritareita varten, jotka tarjoutuisivat taistelemaan vaatijaritareita vastaan. Vielä taempana näkyi telttoja, joissa oli tarjona kaikenlaisia virvokkeita taistelujain varalle. Siellä myös oli aseseppiä, hevosenkengittäjiä ynnä muita palvelijoita valmiina antamaan apuaan tarvittaessa.

Kilpatantereen aitauksen ulkopuolelle oli rakennettu lavoja, jotka olivat juhlaa varten peitetyt verhoilla ja matoilla ja varustetut istumapaikoilla turnajaisiin saapuvia aatelisnaisia ja -herroja varten. Näiden lavojen ja aitauksien välinen ahdas sola oli varattu vapaita talonpoikia ynnä muita sellaisia katsojia varten, jotka olivat alhaista kansaa hiukan parempia; se vastasi tavallaan meidän teatterimme permantopaikkoja. Muu sekalainen seura sijoittautui vartavasten rakennetuille suurille turvelavoille, joilta he, maaperän ollessa ylöspäin kohoava, saattoivat katsella edessä olevien lavojen yli ja hyvin nähdä koko kentän. Sadottain ihmisiä istui sitäpaitsi kentän ympärillä kasvavien puiden latvoissa, ja olipa vähän edempänä olevan kyläkirkon kattokin täpötäynnä uteliasta väkeä.

Ei ole nyt enää mitään muuta yleisistä laitoksista mainitsematta, kuin että tantereen itäisen reunan keskipalkoilla oleva lava, — siis juuri sillä kohdalla, missä taistelujain piti hyökätä toisiansa vastaan, — oli rakennettu muita korkeammaksi, komeammin koristettu sekä varustettu eräänlaisella kunniaistuimella ja telttakatoksella, johon kuninkaallinen vaakuna oli kuvattu. Koreapukuisia asemiehiä, hovipoikia ynnä jousimiehiä seisoivat kunniaapaikan ympärillä, joka oli varattu prinssi Juhanalle ja hänen seurueelleen. Vastapäätä kuninkaallista lavaa oli läntiselläkin puolella samanlainen, yhtä korkea. Se oli vielä loistavammin koristettu, vaikkei niin kalliisti kuin prinssin lava. Kokonainen parvi nuoria aatelispoikia ja -tyttöjä, kauneimmat mitä oli löydetty, kaikki vihreän- ja punaisenkirjavissa, eriskummallisissa puvuissa, ympäröivät tätä kunniaistuinta, joka oli samoin värein koristettu. Keskellä lippuja ja viirejä, joihin oli kuvattu haavoitettuja sydämiä, jousia viinineen ynnä muita tavallisia Cupidon voittojen vertauskuvia, nähtiin loistavin värein maalattu otsakevyö; siitä katsojat saivat tietää, että tämä sija oli varattu »à la Roïne de la Beauté et des Amours» (Kauneuden ja Rakkauden kuningattarelle). Mutta kuka täksi kuningattareksi tällä kertaa valittaisiin, sitä ei kukaan vielä voinut tietää.

Kaikensäätyiset katsojat alkoivat nyt riidellen ja rähisten tunkeutua esille ja hakea itselleen paikkoja, ja suuri oli kiista etuoikeutetuista sijoista. Osan riidoista sotamiehet kursailematta ratkaisivat, käyttäen pertuskainsa varsia sekä miekkojensa ponsia tehokkaina todistuskeinoina vastaanhangottelijoita kohtaan. Jos sitä vastoin korkeampisukuisten henkilöiden vaatimukset olivat ristiriitaisia, tulivat kiistoja ratkaisemaan airuet tai molemmat turnausmarskit, Wilhelm de Wyvil ja Tapani de Martinval, jotka kiireestä kantapäähän asti rautavaruksiin puettuina ratsastelivat edestakaisin tantereen aitausta pitkin, valvomassa järjestystä katsojajoukossa.

Vähitellen täyttyivät lavat ritareilla ja aatelisherroilla, jotka olivat rauhanpuvuissansa. Heidän pitkien, tummanväristen viittainsa rinnalla loistivat naisten kirjavat, heleänväriset puvut sitä komeampina. Naisia muuten oli saapunut tätä taistelua katsomaan paljon enemmän kuin miehiä, vaikka olisi luullut sen olevan niin veristä ja vaarallista, ettei siitä olisi voinut olla huvia heidän sukupuolellensa. Lavojen ja aitauksenkin väli tuli pian täyteen varakkaita, vapaita talonpoikia sekä porvareita. Karttuipa sinne myös halvempia aatelismiehiä, semmoisia, jotka olivat liian kainoja tai liian köyhiä tai joiden aatelisoikeudet olivat epäiltävää laatua, niin että he eivät rohjenneet pyrkiä korkeammille sijoille. Näiden kesken tietysti tiheimmin syttyi riitoja etusijoista.

»Uskoton koira!» huusi eräs vanha mies, jonka virttynyt nuttu todisti köyhyyttä, vaikka hänen miekkansa, tikarinsa sekä kultavitjansa osoittivat, että hän lukeutui korkeampaan säätyyn, — »sinä suden pentu! Uskallatko ahdistaa kristittyä miestä, ja vieläpä normannilais-herraa, jaloa Montdidier'in heimolaista?»

Nämä raakamaiset haukkumasanat kohdistuivat vanhaan tuttavaamme Iisakkiin, joka kalliisti, jopa komeastikin puettuna tikkauksilla koristettuun ja turkiksilla päärmättyyn viittaansa, koetti päästä lavan alla olevalle etumaiselle riville. Hänellä oli mukanaan tyttärensä, kaunis Rebekka, joka Ashbyssä oli yhtynyt hänen seuraansa ja nyt nojautui isän käsivarteen, suuresti pelästyneenä siitä yleisestä suuttumuksesta, jota juutalaisen röyhkeys näytti nostattaneen. Mutta Iisak, joka, niinkuin olemme nähneet, välistä oli jokseenkin suuri pelkuri, tiesi nyt hyvinkin, ettei hänellä tässä tilaisuudessa ollut mitään pelkäämistä. Tämmöisissä julkisissa tilaisuuksissa vertaistensa silmäin alla, ei ahnein eikä ilkeinkään aatelisherra olisi tohtinut tehdä hänelle pahaa. Tämmöisissä paikoissa juutalaisetkin olivat yleisen lain turvaamat. Ja jos sen turva ei olisikaan ollut tarpeeksi luja, niin olipa kuitenkin läsnäolijoiden joukossa aina muutamia paroneja, jotka oman etunsa vuoksi olisivat kernaasti suojelleet heitä. Tässä tilaisuudessa Iisak tiesikin olevansa tavallista paremmassa turvassa, sillä prinssi Juhana koetti par'aikaa saada suurta rahalainaa Yorkin kaupungin juutalaisilta, tarjoten pantiksi muutamia kalliita kalujaan sekä tiluksiansa. Iisakilla itselläänkin oli melkoinen osa tässä asiassa; hän tiesi siis, että prinssi, joka hartaasti halusi saada asian toimeen, nykyisessä pulassaan aivan varmaan suojelisi häntä.

Nämä syyt rohkaisivat juutalaistamme niin suuresti, ettei hän peräytynytkään aikomuksestaan, vaan työnsi tieltään kristittyä normannilaista, välittämättä hänen sukuperästänsä, säädystänsä ja uskonnostaan. Mutta vanhan miehen parkuminen herätti ympärillä seisovien vihastusta. Yksi heistä, vahva, lyhyenjätterä vapaa talonpoika, jolla oli vihreä puku yllään, kaksitoista nuolta vyössään, hopeahelainen miekankannin olalla ja kolmen kyynärän pituinen jousi kädessä, kääntyi heti juutalaiseen päin. Hänen kasvonsa, jotka alinomaisesti ilman vaikutuksesta muutenkin jo olivat pähkinänkarvaiset, muuttuivat nyt vihastuksesta vielä tummemmiksi. Hän satti juutalaista paksuksi hämähäkiksi, joka onnettomien verta imemällä oli paisunut rikkaaksi, ja kehoitti häntä muistamaan, että tämmöisten hämähäkkien annetaan olla rauhassa nurkassaan, mutta että ne litistetään kuoliaiksi niin pian kuin uskaltavat tulla päivän valoon. Tämä ankaralla äänellä sekä tuimin katsein lausuttu varoitus säpsähdytti juutalaista. Luultavasti hän olisi siirtynyt etemmäksi näin vaarallisen naapurin luota, mutta kaikkien ihmisten silmät kääntyivät samassa prinssi Juhanaa kohti, joka nyt juuri ratsasti aitauksen sisäpuolelle, suurilukuinen, komea-asuinen seurue perässäänsä. Osa hänen seuralaisistaan oli maallikoita, toinen osa hengellisiä herroja, jotka jälkimmäisetkin olivat yhtä kirjavat vaatetukseltaan ja kevytmieliset käytökseltään kuin heidän maalliset kumppaninsa. Olipa siellä Jorvaulx'in abottikin niin koreassa puvussa kuin hengellinen ylimys suinkin uskalsi esiintyä. Kalliita turkiksia sekä kultaa oli tuhlaamalla käytetty hänen vaatteisiinsa. Ja hänen saappaittensa kärjet, paljon pitemmät vielä kuin sen ajan mieletön muoti vaatikaan, eivät ylettyneet vain polviin, vaan uumille asti. Niiden vuoksi hänen oli mahdotonta pistää jalkaansa jalustimiin. Mutta siitä ei ritarillinen abottimme suuresti huolehtinut. Hän oli kerrassaan käyttämättä näitä huonon ratsumiehen apukeinoja, ehkäpä hän oli mielissäänkin siitä, kun hän täten sai näytellä oivallista ratsastustaitoansa niin suuren ihmisjoukon ja varsinkin lukuisan naisparven silmien edessä. Sitäpaitsi oli prinssi Juhanan joukossa hänen palkkasoturiansa suosituimmat päälliköt, muutamia renttumaisia paroneja ja irstastapaisia hoviherroja sekä useita temppele- ja johanniittaritareja.

Mainita sopii tässä, että nämä molemmat ritaristot olivat vihoissa Rikhard kuninkaan kanssa, ja olivat pitäneet Ranskan Filipin puolta koko siinä loppumattomassa riitajaksossa, joka Palestiinassa yhä kyti tämän hallitsijan ja Englannin Leijonamielen välillä. Se eripuraisuus oli, niinkuin historiasta tiedetään, saattanut mitättömiksi kaikki Rikhardin monet voitot ja tehnyt tyhjäksi hänen ritarillisen yrityksensä piirittää Jerusalemia. Koko hänen loistavasta aseellisesta menestyksestään ei ollut muuta etua kuin että sangen vähän luotettava välirauha tuli solmituksi Saladinin kanssa. Sama valtiollinen katsantotapa, joka oli ohjannut Palestiinan temppele- ja johanniittaritarien käytöstä, taivutti myös heidän Englannissa ja Normandiassa olevat säätyveljensä prinssi Juhanan puolelle. Sillä heillä ei ollut paljonkaan syytä ikävöidä Rikhardia Englantiin palautuvaksi eikä myöskään laillisen kruununperillisen, Arthurin, pääsemistä valtaistuimelle. Perin vastaisista syistä prinssi Juhana puolestaan vihasi ja ylenkatsoi niitä harvoja korkea-arvoisia saksilaisukuja, joita vielä oli olemassa Englannissa, eikä laiminlyönyt yhtään tilaisuutta, jolloin hän saattoi heitä loukata ja häväistä. Sillä hän tiesi, että he eivät suosineet hänen persoonaansa eikä hänen pyrintöjään. Nurjia Juhanaa kohtaan olivat enimmäkseen myös Englannin alhaisemmat säädöt; sillä nämä pelkäsivät, että moinen hillitsemätön ja väkivaltainen hallitsija, jollainen Juhanan tiedettiin olevan, tulisi supistamaan heidän oikeutensa ja vapautensa entistään ahtaammiksi.

Tämmöinen oli tuo prinssi Juhanaa ympäröivä komea seurue. Itse hän istui oivan ratsun selässä, purppuraan ja kultaan puettuna, jahtihaukka kämmenellä ja päässä kallis, jalokivillä koristettu puuhkalakki, jonka alta pitkä, kiharainen tukka valui hartioille. Hän hypitteli harmaata, tulista hevostaan taistelutannerta pitkin, naureskellen ääneen iloisten seuralaistensa kanssa ja tarkastellen lavoilla istuvia kaunottaria kuninkaallisen asiantuntijan rohkeudella.

Moni arveli prinssin ulkomuodossa kuvastuvan julkeaa irstaisuutta sekä ääretöntä kopeutta ja välinpitämättömyyttä muiden ihmisten tunteita kohtaan. Mutta hekään eivät voineet olla myöntämättä, että niissä samalla myös ilmeni sitä rattoisuutta, joka on ominaista luonnostaan suoralle ja kauniille kasvojen muodolle. Nämä kasvot olivat tosin oppineet kuvastamaan kohteliaisuutta tavallisten sääntöjen mukaan, mutta olivat kuitenkin sen verran säilyttäneet alkuperäistä suoruuttansa ja rehellisyyttänsä, että näyttivät pitävän häpeänä peitellä sydämen luonnollisia tunteita. Sellaista kasvojen muotoa pidetään usein, vaikkakin väärin, miehuullisen suoruuden ilmauksena, kun se itse teossa ei ilmaise muuta kuin irstaisen sydämen kevytmielistä huolimattomuutta. Se kuvastaa sydäntä, joka ylpeilee suuresta suvustaan tai rikkaudesta tai mistä muusta satunnaisesta edusta hyvänsä, jolla ei ole vähintäkään yhteyttä todellisen ihmisarvon kanssa. Mutta niiden silmissä, jotka eivät miettineet asiaa näin syvältä — ja niitähän oli sata yhtä vastaan — antoi prinssi Juhanan puuhkakauluksen komeus, kalleimmilla soopelinnahoilla päärmätyn viitan loisto sekä sahviaanisaappaitten ja kultakannusten koreus kylliksi syytä tervehtiä häntä kaikuvin tervehdyspuudoin.

Sillä tavoin iloisesti ratsastaessaan taistelutannerta pitkin prinssi huomasi sen metelin, jonka Iisakin kunnianhimoinen pyrkimys päästä korkeammalle arvosijalle oli nostanut. Juhanan terävä silmä tunsu paikalla juutalaisen, mutta siirtyi heti paljon suuremmalla mieltymyksellä ihanaan Siionin tyttäreeseen, joka metelistä pelästyneenä kiinteästi piti kiinni vanhan isänsä käsivarresta.

Rebegan kauneus todellakin veti vertoja Englannin kuuluisimmille kaunottarille, niinkin perinpohjaisen asiantuntijan silmissä kuin prinssi Juhana oli. Neidon vartalo oli erinomaisen sopusuhtainen, ja itämainen puku, jota hän juutalaisnaisten tapaan käytti, salli sen kauneuden esiintyä täydessä valossaan. Keltasilkkinen turbaani sopi hyvin yhteen kasvojen tummaverisyyden kanssa.

Säihkyvät silmät, kulmakarvojen jalo kaari, kaunis kotkannenä, helminä kiiltävät valkoiset hampaat, tuuheat mustat suortuvat kiehkuroina valuen ihanalle kaulalle ja rinnalle, joita puoleksi

peitti kalleimmasta Persian silkistä tehty purppuranpunainen röjy, täynnä kudottuja kirjavia kukkasia. Kaikki tämä yhdessä sai aikaan, että Rebekka kauneudellaan voitti kauneimmatkin läsnäolevista naisista. Kuumuuden vuoksi oli kolme ylintä, helmillä koristettua kultahakasta, joiden virkana oli röijyn kiinnipitäminen kaulasta vyölle asti, aukaistu, suoden siten silmälle vähäistä avarammankin näyn kuin mitä yllä on kuvattu. Sen kautta tulivat myös timanttiset kaulavitjat sekä suunnattoman kalliit korvarenkaat selvemmin näkyviin. Vihdoin oli ihanalla tyttärellä koristuksenaan tuuhea kamelikurjen sulka, joka oli kiinnitetty turbaaniin sähkökyllä jalokivisoljella. Se oli koristus, jota ylempänä lavalla istuvat kopeat aatelisnaiset suuresti pilkkasivat ja nauroivat, mutta jota he kuitenkin sydämessään salaa kadehtivat.

»Vannonpa kautta Abrahamin kaljupään!» huusi prinssi Juhana, »että tuo juutalaisneito on sen kauneuden perikuva, jota ihaillessaan viisain kaikista entisajan kuninkaista tuli päästään pyörälle! Mitä arvelet, Aymer-abotti? — Vannonpa viisaan Salomonin temppelein kautta, jota meidän vieläkin viisaampi veljemme Rikhard ei ole pystynyt vapauttamaan, että tämä se juuri onkin se Korkeassa Veisussa mainittu morsian!»

»Saaronin ruusu ja laaksojen lilja!» vastasi abotti, puhuen hiukan nenäänsä. »Mutta muistakaa sittenkin, ruhtinaallinen armo, että hän on vain juutalaistyttö.»

»Aivan niin», lisäsi prinssi Juhana, häntä sen enempää kuuntelematta, »ja tuossa on minun väärä mammonani — markkamarkiisi, kultakolikko-kreivi — riitelemässä etusijasta pennittömien lurjusten kanssa, joilla ei virtyneitten takkiensa taskuissa ole ainoatakaan äyriä estämässä Mattia kukkaroon pääsemästä. Lupaampa, Pyhän Markuksen ruumiin kautta, että hankin itse sijan lainakuninkaalleni ja hänen suloiselle juutalaisneitosellensa! — Kuka hän on, Iisak? Vaimosiko vai tyttäresi, tuo Itämaan houri, jota puristat kainaloosi niin kiinteästi kuin olisi hän aarrearkkusi?»

»Hän on tyttäreni, Rebekka, ruhtinaallinen armo», vastasi juutalainen kumartaen syvään. Hän ei näyttänyt yhtään hämmästyvän prinssin tervehdyksestä, vaikka se sisälsi yhtä paljon pilkkaa kuin kohteliaisuutta.

»Sitä parempi sinulle», sanoi Juhana purskahtaen nauruun, johon hänen iloiset seuralaisensakin katsoivat velvollisuudekseen yhtyä. — »Mutta yhtäkaikki, olkoon hän tyttäresi tai vaimosi, hänen pitää saada paikka kauneutensa ja sinun ansioittesi mukaan. — Kutka tuolla ylhäällä istuvat?» jatkoi hän, luoden silmänsä lavalle. »Saksilaisten maamoukkien laiskat, pitkät raadothan siellä loikovat! — Piru ne viekään! Siirtykööt lähemmäksi toisiaan ja tehköt sijaa tälle koronkiskurikuninkaalle ja hänen ihanalle tyttärelleen. Kyllä minä opetan noita talonpoika-lurjuksia jakamaan synagogan kunniasijat niiden kanssa, joiden oma synagoga oikeastaan on.»

Lavalla istujat, joihin tämä häpäisevä, raaka puhe kohdistui, olivat Cedrik Saksilainen perheineen ynnä hänen ystävänsä ja heimolaisensa Athelstan, Coningsburghin herra, jota kaikki Pohjois-Englannin saksilaiset pitivät korkeimmassa kunniaassa sen vuoksi, että hän oli heidän vanhain kuningastensa sukua. Mutta tämän kuninkaallisen veren kanssa oli Athelstan perinyt myös monta esi-isäinsä heikkoutta. Hän oli sievä muodoltansa, kookas ja vahva ruumiiltaan ja parhaassa miehuudenikänsä — mutta niin nahjuksen näköinen, niin torkkusilmäinen ja uniotsainen, niin toimeton ja hidas kaikissa liikkeissään ja saamaton päätöksissään, että häntä yleisesti nimitettiin Athelstan Myöhäiseksi, erään esi-isänsä liikanimen mukaan. Hänen ystävänsä — olihan niitä paljonkin, jotka samoin kuin Cedrik olivat hartaasti häneen kiintyneet — väittivät, ettei hänen vitkallisuutensa riippunut rohkeuden puutteesta, vaan päättämättömyydestä. Toiset sitä vastoin arvelivat, että esi-isiltä peritty ylenjuomistapa oli hämmäntänyt hänen älynsä, joka ei alkujaankaan tainnut olla kaikkein terävintä laatua. Hänen toimeton rohkeutensa sekä pehmeä hyväntahtoisuutensa olivat muka vain viimeisiä tähteitä sydäimestä, joka olisi voinut ansaita ylistystä, mutta jonka kaikki jalot avut olivat uponneet pitkälliseen, eläimelliseen juoppouteen.

Tälle miehelle, jota tässä olemme kuvanneet, prinssi oli lausunut kopeat sanansa, käskien hänen tehdä tilaa Iisakille sekä Rebekalle. Aivan hämmästyksissään käskystä, joka sen ajan tapoihin ja mielipiteihin nähden oli kovin häpäisevä, Athelstan ei tahtonut totella eikä myöskään tietänyt miten kieltää, ja hän vastusti siis käskyä vain toimettomuudellaan. Jäsentäkään lii kahduttamatta hän avasi suuret, harmaat silmänsä ja ällisteli prinssiä kasvoillaan typerä ilme, jota ei saattanut nauramatta katsella. Mutta maltiton Juhana ei ottanut sitä naurun kannalta.

»Tuo saksilais-sika», huusi hän, »on joko nukuksissa tai hän ei ota korviinsa käskyjäni. — Kutkutapas häntä hiukan peitselläsi, de Bracy», lisäsi hän vieressään ratsastavalle ritarille, jonka johdettavana oli joukko »vapaita kumppaneita» eli »Condottiereja», s.o. mihinkään erikoiseen kansaan lukeutumattomia palkkasotureita, jotka palvelivat ketä hallitsijaa hyvänsä, kun hän vain heille palkan maksoi. Nurinaa nousi prinssi Juhanan omien seuralaisherrojenkin joukosta, kun he tämän käskyn kuulivat. Mutta de Bracy, joka oli virantoimituksissaan hylännyt kaiken omantunnon arkuuden, ojensi pitkän peitsensä aitauksen ja lavan välin yli. Epäilemättä hän olisi täyttänyt prinssin käskyn, ennenkuin Athelstan Myöhäinen olisi kerinnyt herätä hämmästyksestään ja väistyä aseeltaan. Mutta Cedrik, joka oli yhtä kerkeä kuin hänen kumppaninsa oli vitkallinen, paljasti salaman nopeudella lyhyen miekkansa ja hakkasi yhdellä lyönnillä peitsen kärjen poikki varresta. Prinssi Juhanan kasvot tulistuiivat aivan punaisiksi. Hän päästi suustaan julman kirouksen ja aikoi juuri lausua yhtä ankaran uhkauksen, mutta siitä estivät häntä hänen omat seuralaisensa, jotka tunkeutuivat ympärille ja rukoilivat häntä malttamaan mielensä; siitä häntä myös esti yleinen kansan kaiuttama hyväksymishuuto Cedrikin miehuullisen teon johdosta. Prinssi mulkoili vimmastuneena silmiään, ikäänkuin hakeaksensa jotakin muuta kohdetta, johon hän voisi helpommin ja vaaratta kääntää vihansa. Tapasipa hänen katseensa silloin yllämainitun jousimiehen, joka vastasi siihen lujalla katseella ja yhä edelleen jatkoi hyväksymishuutoaan, vaikka prinssin tuima silmä häneen tuijotti. Juhana kysyi, miksi hän

niin teki.

»Hurraanpa minä aina», sanoi jousimies, »kun näen kelpo laukauksen tai oivan iskun.»

»Sanotko niin?» vastasi prinssi. »Tottapa sitten itsekin taitanet osata pilkkaan, arvelen ma?»

»Metsämiehen tavalliseen pilkkaan ja metsämiehen tavallisen ampumamatkan päähän kyllä osaan.»

»Vaikkapa Wat Tyrrelinkin pilkkaan, puolentoistasadan kyynärän päähän!» lisäsi jokin ääni kansanjoukosta; mutta ei saatu selvää, kuka se oli.

Tämä muistutus hänen sukulaisensa, Wilhelm Punatukan kohtalosta^[9] suututti ja samassa myös säikädytti Juhana-prinssiä. Hän ei kuitenkaan tehnyt muuta kuin käski aitauksen ympärillä vartioivien sotamiesten pitää tuota suupalttia silmällä — näin sanoen hän osoitti jousimestä.

»Pyhän Griseldan kautta vannon», lisäsi hän, »että aion koettaa, minkälainen taito tuolla miehellä itsellään on, joka on niin karkäs ylistämään muiden tekoja.»

»Ja minä en aio väistyä siitä koetuksesta», sanoi jousimies hänelle ominaisella vakavuudella.

»Mutta nouskaa sittenkin ylös, te saksilaiset maanmoukat», äyskähti taas tulinen prinssi; »sillä, niin totta kuin aurinko taivaalla paistaa, pitää juutalaisen päästä istumaan teidän rinnallenne!»

»Ei suinkaan, ruhtinaallinen armo! Eivät meikäläiset ole mahdolliset istumaan maan valtiasten rinnalla», vastusteli juutalainen. Sillä hänen kunnianhimonsa, vaikka se oli yllyttänyt häntä riitaan Montdidier-suvun halventuneen, köyhtyneen jälkeläisen kanssa, ei kuitenkaan ollut niin suuri, että hän olisi tohtinut loukata rikkaitten saksilaisten etuoikeutta.

»Ylös, uskonon koira, kun minä käsken», huusi prinssi Juhana, »taikka nyljetän mustan nahkasi ja annan peitota sen hevosvaljajiksi!»

Tätä uhkausta totellen juutalainen alkoi nyt astua ylös lavalle johtavia jyrkkiä ja ahtaita portaita myöten. »Saammepa nähdä», sanoi prinssi, »kuka häntä tohtii estää!» Näin sanoen hän iski katseensa Cedrikiin, joka seisoi alallaan ikäänkuin hän olisi aikonut viskata juutalaisen päistikkaa alas.

Tämän vaarallisen teon esti kuitenkin Wamba-narri. Hän hypähti isäntänsä ja Iisakin väliin, vastaten prinssin uhkaukseen: »Kyllä maar minä sen teen!» ja torjui juutalaista siankinkkukilvellä, jonka hän veti mekkonsa alta esiin. Epäilemättä hän oli varustautunut tällä eväällä siinä pelossa, että turnajaiset saattaisivat kestää kauemmin kuin hänen vatsansa sieti olla ravinnotta. Juutalainen, joka aivan nenänsä edessä näki kansansa inhoaman eläimen osan, sekä vielä päälliseksi narrin, joka heilutteli päänsä yläpuolella puista miekkaa, peräytyi, horjahti ja pyörähti alas rappusista. Se oli katsojista niin hupaista, että nousi yleinen nauru, johon myöskin Juhana-prinssi ja hänen seuralaisensa yhtyivät sydämestään.

»Suo minulle nyt kilpapalkinto, prinssi-serkku», sanoi Wamba. »Olenhan rehellisessä taistelussa miekalla ja kilvellä voittanut vastustajani», lisäsi hän vielä, heiluttaen siankinkkua toisessa ja puista miekkaa toisessa kädessään.

»Kuka ja mikä olet miehiäsi, jalo sankari?» kysyi prinssi Juhana, yhä vielä nauraen.

»Narri olen sukujani», vastasi Wamba. »Olen Wamba, Mielipuolen poika, joka oli Pyöräpään

poika, joka taas oli pormestarin poika.»

»Tehkää juutalaiselle tilaa alemmassa rivissä», käski prinssi Juhana; kenties hänestä ei ollutkaan vastenmielistä, kun nyt saattoi luopua äskeisestä päätöksestään. »Eipä olisi todellisen ritaritavan mukaista asettaa voitettu voittajan rinnalle.»

»Asettaa konna narrin yläpuolelle olisi vieläkin pahempi juttu», tokaisi Wamba, »ja juutalainen siankinkun päälle kaikista pahin.»

»Oikein, kelpo poikaseni!» huusi prinssi Juhana. »Se sana oli minulle mieleen. — Hei, Iisak, lainaa minulle kourallinen bysantteja.»^[10]

Pyynnöstä hämmästyen juutalainen, joka ei tohtinut kieltää eikä kernaasti olisi tahtonut myöntykään, alkoi kopeloida vyöllään riippuvaa nahkakukkaroa, kukaties arvioiden, miten vähäinen kolikkojoukko voisi käydä kourallisen nimellä. Mutta prinssi teki kerrassaan lopun Iisakin arveluista; hän ojentautui alas espanjalaisen hevosen selästä ja sieppasi itse kukkaron Iisakin vyöltä. Viskattuansa Wamballe pari kappaletta siinä olevista kultarahoista, hän jatkoi kulkuansa tannerta pitkin, jättäen juutalaisen katselijain naurun uhriksi. Ja hurrasipa kansa tätä prinssin tekoa aivan ankarasti, ikäänkuin siinä olisi ollut jotakin rehellistä ja kunniallista.

KAHDEKSAS LUKU.

Uhkaillen ulvoi torvet vartijain,
vaadittuin vastaus soi torahtain —
ketoa myöten kaiku kertoillen
vierähti, nousten taivaan kannellen.
Kypärin suljetuin, ja tähtäillen
peitsillä silmiin vastustajien
nyt urhot kannustavat ratsujaan
karkaamaan tulisesti kahakkaan.

Palaemon ja Arcites.

Äkkiä prinssi keskeytti kulkunsa tantereen ympäri. Kääntyen Jorvaulx'in abotin puoleen hän muistutti, että tämän päivän päätoimista yksi oli vielä jäänyt täyttämättä.

»Niin totta kuin toivon autuaaksi pääseväni, herra abotti», hän sanoi, »me olemme aivan unohtaneet nimittää Kauneuden ja Rakkauden ihanan kuningattaren, joka valkoisilla käsillään on laskeva voitonkruunun voittajan päähän. Minä puolestani en ole ahdasmielinen enkä panisi pahaksi, vaikka mustasilmäinen Rebekka saisi sen kunniaviran.»

»Pyhä Neitsyt!» huusi abotti, kääntäen inholla silmänsä ylöspäin, »juutalaistytökö! — Olisi tosiaan ansaittu rangaistus, jos meidät ajettaisiin kivenheitoilla pois tästä paikasta, enkä minä vielä ole tarpeeksi vanha marttyyriksi. Sitä paitsi vannon suojeluspyhäni kautta, että tuo juutalaistyttö ei ole lähimainkaan niin kaunis kuin ihana saksilaisneito Rowena.»

»Saksilainen tai juutalainen», vastasi prinssi, »koira tai sika, mitä sillä on väliä? Minä sanon: määrätkää Rebekka, jollei muun vuoksi, niin ainakin häväistykseksi noille saksilaisille maanmoukille.»

Nurinaa kuului nyt prinssin omienkin seuralaisten joukosta.

»Tämä on liikaa leikinteoksi, armollinen herra», sanoi de Bracy; »ei yksikään ritari ota täällä peistä käteensä, jos tällöistä loukkausta yritetään.»

»Se olisi mielettömintä häväistystä», lisäsi Woldemar Fitzurse, prinssi Juhanan vanhimpia ja mahtavimpia puoluelaisia, »ja jos te, ruhtinaallinen armo, semmoista yritätte, niin siitä koituu vain turmiota teidän omalle asiallenne.»

»Minä olen teidät, ritari», sanoi Juhana ylpeästi nykäisten hevostaan suitsista, »ottanut seuralaisekseni enkä neuvonantajakseni!»

»Niiden miesten, ruhtinaallinen armo, jotka seuraavat teitä nykyisillä teillänne», sanoi Woldemar hiljaa, »pitää myös saada olla neuvonantajina. Sillä heidän etunsa ja päänsä ovat yhtä suuressa vaarassa kuin teidänkin.»

Nämä sanat lausuttiin niin painavaan sävyyn, että Juhana näki välttämättömäksi myöntyä.

»Leikkiähän minä vain laskin», sanoi hän, »ja heti te kihisette vastaani niinkuin kyykäärmeet! Nimittäkää, pirun nimessä, kenet ikänä tahdotte, tottapa sitten olette tyytyväisiä!»

»Ei, ei», sanoi de Bracy, »annetaan Kauneuden kuningattaren paikan olla täyttämättä, kunnes on nähty, kuka voittaa. Tämä valitkoon sitten itse naisen, jolle se kunnia on tuleva. Se tekee hänen voittonsa vielä suloisemmaksi, ja ihanille naisille käy urhoollisten ritarien rakkaus vieläkin kalliimmaksi, kun he näkevät, että se voi koroittaa heidät tällöiselle kunniasijalle.»

»Jos Brian de Bois-Guilbert voittaa», sanoi abotti, »niin tahtoisin panna helmivyöni pantiksi siitä, että tiedän kuka tulee Rakkauden ja Kauneuden kuningattareksi.»

»Bois-Guilbert», vastasi de Bracy, »on kyllä kelpo peitsimies. Mutta onpa täällä muitakin tämän aitauksen ympärillä, herra abotti, jotka eivät väistyisi taistelemasta hänen kanssaan.»

»Olkaa vaiti, hyvät herrat», sanoi Woldemar, »ja antakaa prinssin mennä paikallensa. Aika kuluu, ritarit ja katsojat ovat jo maltittomia. Hyvinkin olisi jo aika aloittaa leikki.»

Juhana-prinssillä, vaikkei hän vielä ollutkaan kruunattu hallitsija, oli Woldemar Fitzursesta kaikki se vastus, mikä kuninkailla on suosituista ministereistään, jotka palvelevat hallitsijaansa sillä tavalla, jonka he itse katsovat parhaaksi. Prinssille luonteenomaista muuten oli, että hän itsepäisesti piti kiinni joutavista asioista, mutta nyt hän kuitenkin antoi myöten. Hän kävi kunniaistuimelleen istumaan, seuralaistensa ympäröimänä, ja käski airueitten kuuluttaa turnajaisten ohjesäännöt. Ne kuuluivat lyhyesti sanoen seuraavasti:

Ensiksi piti vaatijaritarien taistella kaikkia tarjoutuvia vastaan.

Toiseksi jokainen ritari, ken halusi, sai valita kenen hyvänsä haastajaritareista vastustajakseen peitsellään koskettamalla tämän kilpeen. Jos hän kosketti siihen peitsen varren päällä, niin taistelu oli taisteltava »kohteliaisuusaseilla», s.o. peitsillä, joiden kärkeen oli kiinnitetty ympyriäinen, latuskainen sompa. Tällä tavoin ei taistelusta voinut olla muuta vaaraa kuin että hevoset ja ratsumiehet saattoivat törmätä yhteen. Mutta jos kilpeen koskettiin peitsen kärjellä, niin se merkitsi, että aikomus oli taistella *à outrance*, s.o. että ritarien tuli otella terävin asein, niinkuin tosisodassa ainakin.

Kolmanneksi, kun vaatijaritarit olivat täyttäneet lupauksensa, jokainen taittamalla viisi peistä, oli prinssi päättävä, kuka ensimmäisen päivän aseleikissä oli ansainnut voittajan nimen. Hänen tuli saada palkinnokseen erinomaisen kaunis ja verrattoman vahva hevonen. Olipa hänelle tällä kertaa, niinkuin nyt julistettiin, vielä tavallisen urhoudenpalkinnon lisäksi tuleva se erinomainen kunnia, että hän saisi itse valita Rakkauten ja Kauneuden kuningattaren, jonka seuraavana päivänä tuli jakaa voitonpalkinnot.

Neljänneksi julistettiin, että toisena päivänä pantaisiin toimeen yleinen turnaustaistelu, johon kaikki läsnäolevat ritarit, jotka halusivat nimelleen kunniaa, pääsisivät osallisiksi. Heidän piti kahteen, miesluvultaan yhtä suureen parveen jaettuna urhoolisesti taistella, kunnes prinssi kädenviittauksella lakkautti ottelun. Sitten tuli Rakkauten ja Kauneuden kuningattaren laskea ohut, kultakiskosta tehty laakeriseppele sen ritarin päähän, joka prinssin päätöksen mukaan oli ollut etevin toisen päivän taistelussa. Tähän toiseen päivään turnajaiset loppuivat. Mutta kolmanneksi päiväksi oli säädetty kilpa-ammuntaa jousella, härkätaistelu ynnä muita leikkejä alhaisenkin kansan erikoiseksi huviksi. Täten tahtoi Juhana-prinssi taivuttaa puolelensa kansan suosion, jonka hän kuitenkin heti jälleen karkoitti kevytmielisillä, rahvaan tunteita ja mielipiteitä tarpeettomasti loukkaavilla teoillaan.

Taistelutanner ympäristöineen oli nyt korea katsella. Lavoilla istui tiheissä riveissä kaikki, mitä Pohjois- sekä Keski-Englannissa oli korkeasukuista, kuuluisaa, rikasta ja kaunista aatelisväkeä; heidän moniväriset, erilaiset pukunsa tarjosivat katselijan silmille yhtä kirjavan kuin komeankin näyn. Sisempi, alempi istuinrivi sitävastoin, missä iloisen Englannin varakkaat porvarit ja vapaat talonpojat yksinkertaisimpine pukuineen olivat saaneet sijansa, reunusti tummanvärisenä reunuksena eli päärmeenä tuota loistavaa koruviirua, tehden sen koreuden vieläkin loistavammaksi ja silmäänpistävämmäksi.

Airuet lopettivat kuulutuksensa tavallisilla huudoillaan: »Olkaa anteliaat, olkaa anteliaat, jalot ritarit!» Vastaukseksi tuiskusi lavoilta kulta- ja hopearahoja heidän päälleen. Sillä kunnianasiana pidettiin, että ritarien piti olla anteliaita näille miehille, jotka sinä aikakautena olivat mainetekojen sekä tuomareina että historian ikuistajina. Katsojien lahjoista he tavallisuuden mukaan kiittivät toivottaen: »Naisten rakkautta! — Vastustajain tuhoa! — Kunniaa anteliaalle! — Ylistystä urhokkaille!» — joihin halvemmatkin katsojat vielä lisäsivät huutonsa sekä suurilukuinen torvimiesjoukko sotaisen toivotuksensa. Tämän metelin vaiettua airueitten kirjava, kiiltelevä parvi poistui, eikä aitauksen sisäpuolelle jäänyt nyt muita kuin turnausmarskit, jotka tantereen kummassakin päässä istuivat hevostensa selässä täydessä rautapuvussa, liikkumattomina kuin kivipatsaat. Sillä välin oli kentän pohjoispäässä oleva tarha, vaikka olikin avara, tullut täpötäyteen ritareita, jotka tahtoivat osoittaa taitoansa taistelussa vaatijaritareita vastaan. Lavoilta katsoen tämä paikka näytti tulessa lainehtivalta sulkamereltä. Sekaisin niiden keskeltä näkyi kiiltäviä kypäriä ja pitkiä peitsiä, joiden suoveroista useimmiten riippuivat vaaksanlevyiset, pienet viirit. Nämä liehuvat liput sekä kypärien hulmuavat sulkakoristeet tekivät näyn vieläkin eloisammaksi.

Vihdoin viimeinkin aukaistiin portit, ja viisi arvanheitolla valittua ritaria ratsasti hitaasti kentälle; yksi heistä kulki etupäässä ja muut neljä kaksittain jäljessä. Kaikilla oli varusteina komeat aseet, ja saksilainen aikakirja, josta tämän kertomuksen aihe on otettu, kertoo hyvin laveasti, mitä kilpikirjoituksia ja värejä ja satulaloimen koristeita kullakin oli. Mutta tarpeetonta olisi tästä kaikesta tarkalleen puhua. Lainaamalla muutamia säkeitä meidänaikaiselta runoniekalta, joka valitettavasti on kovin vähän kirjoittanut, voimme sanoa:

»Mullaks' on urhot muuttuneet,
miekkansa ammoin ruostuneet,
ja sielut pyhään joukkoon kohonneet.»

Vaakunat ovat jo aikaa sitten lahonneina karisseet maahan heidän linnojensa porteilta. Eikä linnoistakaan ole enää muuta jäljellä kuin vihreitä turvetöyriä ja hajallisia raunioita. Ne seudut, missä heidän nimiään silloin mainittiin parhainten joukossa, eivät nyt tiedä heistä mitään; — onpa moni heitä myöhäisempikin suku jo kuollut sukupuuttoon ja joutunut unohduksiin entisillä alusmaillaan, ja yksinpä muistokin läänitysherrojen ja paronien silloisesta vallasta on jo hävinnyt. Mitä hyötyisi siis lukija siitä, että luettelisin heidän nimensä ynnä heidän soturiarvonsa

katoavaiset merkit!

Mutta tällöin nämä sankarit, aavistamatta, miten heidän nimensä sekä urotyönsä vastaisuudessa jäisivät unohduksiin, karauttivat kentälle hilliten tulisia ratsujansa ja pakottaen niitä hitaaseen astuntaan, jolla tempulla he yhtäikaa näyttivät sekä hevostensa että omaa taitoaan. Niinpian kuin he olivat ennättäneet aitauksen portista sisään, kajahti hurja, outo musiikki vaatijaritarien teltojen takaa, missä soittajat seisoivat näkymättöminä. Musiikki oli itämaista, pyhästä maasta kotoisin: sen sympaalien ja kellojen sekanaisessa helinässä oli kuin uhkaa, samalla kuin se tervehti toiselta puolen läheneviä ritareita. Koko tuon äärettömän katselijajoukon silmät olivat nyt kiintyneet näihin viiteen ritariin, kun he ratsastivat penkerelle, missä vaatijain teltat seisoivat, ja siellä erottuaan toisistaan kukin kosketti peitsenvarren päällä sen ritarin kilpeen, jota vastaan he tarjoutuivat taistelemaan. Koko halvempi katselijajoukko, niinkuin moni korkeampisäätyisistäkin, —jopa, niin kerrotaan, useammat aatelisnaisistakin, — olivat hiukan tyytymättömiä siitä, että taistelijat olivat kaikki valinneet »kohteliaisuus-aseet». Samanlaiset katselijat kuin ne, jotka nykyään kiihkeimmin taputtavat käsiään nähdessään kaameita murhenäytelmiä, pitivät silloin turnajaisia sitä hauskeempina, mitä vaarallisemmat ne olivat taistelijoille.

Täten ilmaistuaan tahtovansa valita verettömän taistelutavan, ratsastivat ritarit takaisin omalle puolellensa tannerta ja asettuivat siellä yhteen riviin. Vaatijarit puolestaan riensivät ulos teltoistaan, nousivat satulaan, ratsastivat alas penkereeltä, Brian de Bois-Guilbert etunenässä, ja asettuivat riviin sellaiseen järjestykseen, että itsekukin tuli olemaan vastapäätä sitä ritaria, joka oli koskettanut hänen kilpeensä.

Nyt törähtivät sarvet ja torvet; sen jälkeen taistelijat törmäsivät täyttä neliä yhteen, ja niin paljon suurempi oli vaatijaritarien taito tai onni, että Bois-Guilbertin, Malvoisinin ja Front-de-Boeufin vastustajat heti vierähtivät maahan. Grantmenin vastustaja väistyi siksi syrjään suorasta suunnasta, että hänen peitsensä ei sattunut, niinkuin sen olisi pitänyt, vihollisen kypäräharjaan tai kilpeen, vaan kääntyi pitkittäin ja katkesi Grantmenin rintaan. Tätä tapausta pidettiin vielä häpeällisempänä, kuin jos taistelija syöstiin maahan; sillä jälkimmäinen seikka saattoi tapahtua vahingossa, mutta peitsen väistyminen osoitti taitamattomuutta hevosen ja aseiden käytössä. Ainoastaan viides ritari tuotti kunniaa puolueelleen; hän selviytyi eheänä taistelustaan johanniitta-ritarin kanssa. Molempien peitset olivat katkenneet, kummankaan silti pääsemättä voitolle.

Kansan melu, airueitten ylistyshuudot ja torvien toivotus julistivat voittajain kunniaa ja voitettujen vastoinkäymistä. Edelliset palasivat teltoihinsa; jälkimmäiset puolestaan, niin pian kuin kykenivät nousemaan jaloillensa, läksivät häpeissään ja alakuloisina pois tantereelta. Heidän hevostensa sekä varusteensa olivat turnaussääntöjen mukaan joutuneet voittajain saaliiksi; ne piti siis lunastettaman hinnasta, josta oli sovittava voittajain kanssa. Vain viides heistä viipyi vielä vähän aikaa tantereella ja sai lähtiessään katsojilta kaikuvia ylistyshuutoja, joita kuullessaan hänen voitettujen kumppaninsa tunsivat tietysti häpeänsä sitä katkerammin.

Toinen ja kolmaskin ritari parvi tarjoutui nyt vuorostaan taisteluun. Heillä oli joskus parempi onni; mutta ylimalkaan onni pysyi kallistumatta vaatijaritarien puolella. Näistä ei yksikään ollut kaatunut maahan eikä syössyt peistään syrjään, jotka vastoinkäymiset sitä vastoin joka kerta kohtasivat eräitä heidän vastustajistaan. Tämä vaatijaritarien horjumaton onni näytti suuresti masentavan pohjoispuoliseen tarhaan kokoontuneen joukon rohkeutta. Vain kolme ritaria ilmaantui neljännellä kerralla, ja hekin, välttäen Bois-Guilbertiä ja Front-de-Boeufiä, koskettivat peitsellään kolmen muun vaatijan kilpiä, jotka eivät olleet osoittaneet aivan yhtä suurta voimaa ja taitoa. Mutta tämäkään varovaisuus ei taivuttanut onnea toiselle puolelle: vaatijarit pääsivät sittenkin voitolle. Yksi vastustajista syöstiin maahan, ja molempien toisten pistot pettivät, niin etteivät peitset osuneet kilpeen eikä kypärään.

Tämän neljännen taisteluvuoron perästä kului pitkä loma-aika. Näyttipä siltä kuin ei enää olisi ketään taisteluun halukasta. Katsojajoukoista kuului tyytymättömyyden murinaa. Sillä vaatijaritareista olivat Malvoisin sekä Front-de-Boeuf käyttöksensä vuoksi vihatut; muut puolestaan, lukuunottamatta Grantmenilia, olivat muukalaisia ja siitä syystä vastenmieliset kansalle.

Kaikkein katkerimmin kiehui tämä yleinen mielipaha Cedrik Saksilaisen sydämessä; sillä jokainen voitto, jonka normannilaiset vaatijarit olivat saaneet, oli Englannin kunnianloukkaus. Itse hän ei ollut nuoruudessaan harjaantunut ritareillekkeihin, vaikka hän kyllä monessa tilaisuudessa, missä hänen saksilaisten esi-isänsä aseita sopi käyttää, oli osoittautunut urhoolliseksi, virkuksi soturiksi. Levottomana hän katsoi nyt Athelstaniin, joka oli perehtynyt sen ajan ritareihin harjoituksiin. Näkyi selvästi, että vanhus olisi ollut hyvillään, jos hänen sukulaisensa olisi yrittänyt riistää voiton tempeliherran ja hänen kumppaniensa käsistä. Mutta Athelstan, vaikka hän mielestään olikin miehuullinen ja ruumiiltaan väkevä, oli liian laiska ja kunniasta välinpitämätön, viitsiäksensä ruveta niin suureen voimanponnistukseen kuin mitä Cedrik häneltä vaati.

»Tänä päivänä Englannin onni on vastainen, jalo herra», sanoi Cedrik painavalla äänellä. »Eikö teitä haluta ottaa peistä käteen?»

»Minä aion huomenna *meleessä* (yhteisessä kahakassa) katkaista peitsen», vastasi Athelstan, »ei minun maksa vaivaa tänäpäivänä pukeutua aseisiin.»

Kaksikin kohtaa tässä vastauksessa tuotti Cedrikille mielipahaa. Se sisälsi normannilaisen sanan *melee* ja osoitti sen lisäksi jonkinlaista kylmäkiskoisuutta oman maan kunniata kohtaan. Mutta tuo vastaus oli kuitenkin lähtenyt Athelstanin suusta, ja Cedrik piti häntä niin suurella arvolla,

ettei hän rohjennut ruveta hänen mielipiteitään eikä heikkouksiaan moittimaan. Sitä paitsi ei hän saanut aikaakaan sanoa mitään, sillä Wamba tokaisi väliin: »Parempihan, vaikk'ei juuri helpompi, on olla paras mies sadasta kuin kahdesta.» Athelstan käsitti tämän lauseen vilpittömäksi imarteluksi. Mutta Cedrik, joka ymmärsi paremmin tarkoituksen, loi lausujaan ankaran, uhkaavan katseen. Saipa Wamba kiittää onneansa, että aika ja paikka eivät sallineet isännän tuntuvammin osoittaa suuttumustansa, sillä muuten ei hänellä olisi ollut narrinvirastaan turvaa.

Lomahetkeä sillä välin kesti yhä vielä, eikä kuulunut muuta kuin airueitten huutoja: »Jalojen naisten rakkautta! Esiin peitsi katkaisemaan! Ylös, jalot ritarit, kauniit silmät katselevat urotöitänne!»

Vaatijaritarien soittokuntakin kajahutti vähän väliä ilmaan hurjia voittoriemun tai uhkauksen säveliä. Kansa murisi, kun juhlapäivä näytti kuluvan aivan turhaan. Vanhat ritarit ja aatelisherrat kuiskaillen valittivat nykyisen polven mieskunnan vähenemistä; he kerskailivat taisteluista, joita heidän nuoruudessaan oli taisteltu, ja päättivät vielä lisäksi, ettei nykypäivien naiskauneuskaan enää vetänyt vertaa sille, joka entisaikoina oli heitä innostanut taisteluihin. Juhana-prinssi aikoi jo antaa palvelijoilleen käskyn päivällispitojen valmistamisesta, ja päätti, että voitonpalkinto oli annettava Brian de Bois-Guilbertille, joka oli syössyt samalla peitsellä kaksi vastustajaa maahan ja oikein osunut kolmanteenkin.

Taaskin lopetti vaatijaritarien soittokunta yhden niistä pitkistä, kajahtelevista toivotuksista, joilla se yksin rikkoi äänettömyyden. Mutta silloinpa kuultiin yksinäisen torven uhkaavalla sävelellä vastaavan siihen tantereen pohjoispäästä. Kaikkien silmät kääntyivät katsomaan uutta taistelijaa, jonka tuloa tämä torvi ilmoitti; eikä aikaakaan, niin portti avautui ja hän ratsasti sisään. Sen verran kuin rautapuvussa olevasta miehestä saattoi päätätä, tuo uusi yrittäjä ei ollut juuri tavallista miestä pitempi ja näytti pikemmin olevan hento kuin vahva vartaloltaan. Hänen varusteensa olivat teräksestä ja kullalla kalliisti kirjojut; kilvessä nähtiin juurineen maasta temmattu nuori tammipuu ja sen alla espanjalainen sana: *Desdichado*, s.o. perintönsä menettänyt. Ratsuna hänellä oli tulinen, musta ori; sitä tantereen poikki kävelyttäessään ritari sievästi taivutti peitsänsä tervehdykseksi prinssille sekä aatelisnaisille. Taito, jolla hän hallitsi ratsuansa sekä koko hänen käytöksessään ilmaantuva nuoruuden sulavuus taivuttivat kansan mielen hänelle suosiolliseksi, ja muutamat halvemmista katsojista ilmaisivat suosiotansa huutaen: »Kosketa Ralf de Vipontin kilpeen —kosketa johanniitaritarin kilpeen! Hän ei ole niin luja satulassa kuin muut; hänestä saat helpommin voiton!»

Näiden ystävällisten varoitusten kaikuessa ritari kulki ylöspäin viettävää kujaa myöten penkereelle. Kaikkien kummastukseksi hän ratsasti suoraan keskimmaiselle teltalle ja kilahdutti kovasti Brian de Bois-Guilbertin kilpeä peitsensä kärjellä. Kaikki ällistyivät mokomasta rohkeudesta, ehkäpä enimmin pelätty ritari itse, joka täten oli haastettu taisteluun elämästä ja kuolemasta ja joka huoletonna oli seisonut telttansa ovella aavistamatta tämmöistä ankaraa vaatimusta.

»Oletko jo ripittäytynyt papille, veikkonen?» kysyi temppeleiherra, »ja oletko kuunnellut tänä aamuna messua, koska niin rohkeasti käyt hengenvaaraan?»

»Paremmiin olen valmistautunut kuolemaan kuin sinä», vastasi Perinnötön ritari; sillä nimellä tuntematon näet oli kirjoittautunut turnausluetteloon.

»Käy sitten paikallesi tantereelle», sanoi Bois-Guilbert, »ja heitä hyvästit jumalan päivälle, sillä tänä yönä saat jo levätä paratiisissa.»

»Paljon kiitoksia kohteliaisuudestasi», vastasi Perinnötön ritari, »ja kiitollisuuteni osoitukseksi annan sinulle sen varoituksen, että hankit itsellesi vereksen ratsun ja uuden peitsen. Sillä, niin totta kuin olen kunniallinen ritari, sinä tulet kumpaistakin tarvitsemaan.»

Nämä pelottomat sanat lausuttuaan hän peräytti hevosensa takaperin kujan rinnettä myöten ja pakotti sen astumaan takaperin tantereenkin pohjoispäähän saakka, mihin hän sitten pysähtyi vastustajansa odottamaan. Tästä mainion ratsastustaidon osoituksesta hän taas sai yleisiä hurraahuutoja palkinnokseen.

Brian de Bois-Guilbert oli pahoin suutuksissa saamastaan varoituksesta, mutta hän ei silti laiminlyönyt noudattaa tuntemattoman ritarin neuvoja. Sillä tulevan taistelun ratkaisu oli hänelle liiankin arka kunnianasia, jotta hän ei olisi käyttänyt hyväkseen jokaista keinoa, jolla hän saattoi voittaa rohkean vastustajansa. Hän valitsi siis vereksen hevosen, joka oli erinomaisen vahva ja tulinen. Hän otti myös uuden, lujan peitsen peläten, että entisen varsi oli edellisissä taisteluissa kenties vikaantunut. Vihdoin hän vielä laski pois kilpensä, joka oli saanut vähäisen vammun, ja otti asemieheltään toisen. Edellisessä oli ollut vain temppeiliritariston yleinen vaakuna: kaksi ritaria ratsastamassa saman hevosen selässä, minkä piti muka osoittaa temppeleiherrain muinaista nöyryyttä ja köyhyyttä, jotka avut heissä kuitenkin olivat nyt jo vaihtuneet äärimmäiseksi kopeudeksi ja rikkaudeksi, jotka heidät viimein veivät turmioon. Bois-Guilbertin uuteen kilpeen sen sijaan oli kuvattu täydessä lennossa oleva korppi, pääkallo kynsissään, ja sen alla oli kirjoitus: *Gare le corbeau!* (Varo korppia!)

Kun molemmat taistelijat seisoivat tantereella, kumpikin sen eri päässä, tunsivat katsojat sydämessään ahdistavaa odotusta. Harvat uskoivat mahdolliseksi, että Perinnötön ritari voisi voittaa tämän taistelun, mutta hänen miehuutensa ja ritarillisen käytöksensä vuoksi olisivat useimmat suoneet hänelle menestystä.

Samassa kuin torvet olivat törähtäneet, syöksyivät taistelijat salamoina eteenpäin ja törmäsivät tantereen keskustassa ukkosennuolen voimalla yhteen. Peitset pilkkoutuivat kädensijaan asti pirstoiksi, ja ensi katsahdukselta näytti siltä kuin molemmat ritarit olisivat menneet kumoon, sillä

yhteentörmäyksen vauhti oli syössyt kummankin ratsut takajaloilleen. Mutta saivatpa taitavat ratsumiehet hevosensa heti taas pystyyn suitsien ja kannusten avulla. Ritarit tuijottivat hetken aikaa toinen toiseensa katsein, jotka säihkyivät tulta kypärän silmirautojenkin takaa; sitten he käänsivät hevosensa ympäri ja palasivat kumpikin lähtöpaikalleen, hakemaan palvelijoiltaan toisia peitsiä.

Kovasti hurraten, voita ja nenäliinoja heiluttaen ilmaisivat katsojat mielihyväänsä tämän taistelun johdosta, joka oli sekä tasaisin että myös taitavin kaikista sinä päivänä käydyistä. Mutta kun ritarit olivat jälleen asettautuneet asemilleen, vaikenivat ylistyshuudot ja tuli niin syvä ja äänetön hiljaisuus, ikäänkuin kansa ei enää olisi uskaltanut henkeäänkään vetää.

Muutamien minuuttien kuluttua, jolla aikaa ritarit ja ratsut saivat vähän levähtää, käski Juhana-prinssi sauvansa viittauksella torvimiesten soittaa päällekkarkaukseen. Taistelijat törmäsivät jälleen vastakkain samalla vauhdilla, samalla taidolla ja samalla voimalla, mutta ei yhtä tasaisella onnella kuin edellisellä kerralla.

Toisella ryntäyksellään temppeliherra tähtäsi vastustajansa kilven keskikohtaan ja syöksyi siihen niin suoraan ja kovasti, että hänen peitsensä meni pieniksi pirstaleiksi ja Perinnötön ritari horjahti satulassaan. Hänkin oli päällekaratessaan alussa tähdännyt Bois-Guilbertin kilpeen, mutta samassa kuin he sattuiivat yhteen, oli hän kohottanut peitsensä kärjen toisen kypärää kohti. Tähän paikkaan näet oli vaikeampi osata, mutta jos oikeaan osui, oli semmoista sysäystä aivan mahdoton vastustaa. Suoraan ja kohtipa Perinnöttömän ritarin peitsi sattuikin normannilaisen silmirautoihin, kiintyen suomujen väliin. Mutta tässäkin vaikeassa tilassa temppeliherra osoitti maineensa mukaista lujutusta; jollei satulavyö olisi katkennut, olisi hän kenties kuitenkin kestänyt satulassa. Mutta mainittu vahinko tapahtui, ja ritari syöksyi ratsuineen, satuloineen maahan paksun tomupilven peittoon.

— — ritari syöksyi ratsuineen maahan.

Ei ollut kulunut silmänräpäystäkkään, ennenkuin temppeliherra jo oli päässyt kaatuneen hevosensa alta ja irti jalustimistaan. Silmittömästi vimmastuneena häpeästään ja katsojien riemullisesta hurraamisesta, jolla katsojat ilmaisivat iloansa, hän paljasti miekkansa ja uhkasi sillä voittajaa. Perinnötön ritari puolestaan hyppäsi myöskin alas ratsunsa selästä ja veti miekkansa tupesta. Mutta turnausmarskit kannustivat hevosiansa ja riensivät väliin, muistuttaen, etteivät turnaussäännöt tässä tilaisuudessa sallineet tällaista tappelua.

»Kohtaammepa toivoakseni toisemme toisen kerran», sanoi temppeliherra, iskien vihaisen katseen vastustajaansa, »ja toisessa paikassa, missä kukaan ei saa tulla väliin.»

»Jollei niin tule tapahtumaan», vastasi Perinnötön ritari, »niin ei syy suinkaan ole minun. Olen valmis kamppailemaan kanssasi sekä jalkaisin että ratsain, niinhyvin peitsellä kuin miekalla tai sotatapparalla!»

He olisivat vielä vaihtaneet useampia ja vihaisempia sanoja, mutta turnausmarskit laskivat peitsensä ristiin heidän välilleen ja pakottivat heidät eriämään. Perinnötön ritari palasi lähtöpaikalleen ja Bois-Guilbert meni teltaansa, missä hän häpeän tuskassa vietti loput tätä päivää.

Hevosensa selästä laskeutumatta voittaja pyysi pikarillisen viiniä, avasi sitten silmirautojensa alimman nivelen ja ilmoitti juovansa »kaikkien uskollisten englantilais-sydämien onneksi ja

menestykseksi, mutta muukalaisten sortajien häviöksi!» Sitten hän soitatti torvimiehellänsä uhkaavan toivotuksen ja lähetti airuen kautta sanoman vaatijaritareille, ettei hän enää aikonut valita heistä vastustajaa, vaan oli valmis vastaanottamaan heitä missä järjestyksessä he itse katsoivat parhaaksi tulla taisteluun.

Jättiläiskokoinen, mustaan rautapukuun puettu Front-de-Boeuf totteli ensiksi vaatimusta. Hänen valkoisessa kilvessään oli musta häränpää, joka monilukuisissa taisteluissa oli jo kulunut epäselväksi; sen alle oli piirretty ylpeät sanat: *Cave, adsum* (Kavahda, minä olen läsnä!) Tappelussa tämän ritarin kanssa Perinnötön ritari sai vähäisen, mutta kuitenkin ratkaisevan voiton. Kumpaisenkin peitset katkesivat, niinkuin pitikin, mutta Front-de-Boeuf, jonka jalka luiskahti jalustimesta, tuomittiin siitä syystä voitetuksi.

Kolmannessakin taistelussa ritari Filip Malvoisinin kanssa tuntemattomalle kävi yhtä onnellisesti. Hän syöksi peitsensä semmoisella voimalla paronin kypärää vasten, että sen nauhat katkesivat. Tämä seikka pelasti Malvoisinin kaatumasta, mutta hänetkin tuomittiin, samoinkuin hänen edelliset kumppaninsa, voitetuksi.

Neljännessä taistelussa Grantmenilin kanssa Perinnötön ritari osoitti yhtä jaloa kohteliaisuutta kuin aikaisemmin urhoutta ja taitoa. De Grantmenilin ratsu, joka oli nuori ja äksy, nousi päällekaratessa pystyyn, ja poikkeutti siten isäntänsä peitsen oikeasta suunnasta. Tuntematonpa ei käyttänyt hyväkseen tätä sattumuksen kautta tarjoutuvaa etua, vaan kohotti peitsensä ja ajoi vastustajansa sivuitse, häneen koskematta. Hän käänsi sitten hevosesensa ympäri, ratsasti takaisin lähtöpaikalleen ja tarjosi airuen kautta toista taistelua. Mutta de Grantmenil kieltäytyi, tunnustaen itsensä voitetuksi yhtä paljon tuntemattoman ritarin kohteliaisuuden kuin taidon vuoksi.

Taistelu Ralf de Vipontin kanssa täydensi Perinnöttömän ritarin voiton. Viimeinen vaatijaritari syöstiin semmoisella vauhdilla maahan, että veri purskahti nenästä ja suusta, ja hänet kannettiin hervottomana pois kentältä.

Tuhansien katsojien huudot ilmaisivat yleistä iloa, kun prinssi ja marskit julistivat, että tämän päivän voittokunnia oli tullut Perinnöttömän ritarin osaksi.

YHDEKSÄS LUKU.

— Keskellä nähtiin
yks nainen, kaikist' ihanin
ja korkein, valtiaaks sen tunsit kohtakin.

Hän voitti kaikki kauneudellaan
ja niin myös kallehilla vaatteillaan;
otsassa näkyi seppel kultainen,
kalliista aineesta vaan koruton,
kädessä Agnus-Castus-virpinen;
se hällä vallan tunnusmerkki on.

KUKKA JA LEHTI.

Wilhelm de Wyvil ja Tapani de Martival, molemmat turnausmarskit, riensivät ensimmäisinä onnittelemaan voittajaa. He pyysivät samalla, että hän nyt ottaisi kypärän päästään tai edes avaisi silmirautansa, ennenkuin hän heidän seurassaan lähtisi prinssin kädestä vastaanottamaan turnajaispalkinnon. Mutta Perinnötön ritari toisti lujasti, vaikka ritarillisen kohteliaasti kieltävän vastauksen. Hän ei sanonut vielä tällä hetkellä voivansa näyttää kasvojaan, erinäisistä syistä, jotka hän taisteluun tarjoutuessaan oli ilmoittanut airuille. Marskit eivät tästä vastauksesta lainkaan kummastuneet; sillä olihan tavallisimpia niistä monista ja eriskummallisista lupauksista, joita ritarit siihen aikaan tekivät, että he sitoutuivat määrätyn ajan kuluessa, tai siksi kunnes jokin määrätty tehtävä oli toimitettu, pysymään tuntemattomina. Marskit eivät siis enempää yrittäneetkään tiedustella Perinnöttömän ritarin salaisuutta, vaan ilmoittivat prinssi Juhanalle voittajan toivomuksen ja pyysivät, että hän saisi sellaisenaan tulla vastaanottamaan urhoutensa ansaitun palkinnon.

Oudon ritarin itsepäisyys närkästytti suuresti prinssiä, joka oli utelias tietämään kuka hän oli. Sitä paitsi oli Juhana ennestäänkin jo pahoillaan siitä, että tämä ritari yksinään oli turnauksessa voittanut kaikki hänen suosimansa taistelijat. Sentähden hän vastasi marskeille ylpeästi: »Kautta Pyhän Neitsyen kasvojen kirkkään paisteen, näenpä ettei tuo ritari ole jäänyt osattomaksi vain perinnöstä, vaan myöskin tavallisesta kohteliaisuudentajusta, koska hän tahtoo astua peitetyin kasvoin meidän eteemme. — Tietääkö joku teistä, hyvät herrat», lisäsi hän kääntyen seuralaistensa puoleen, »kuka tuo teikari voinee olla, joka niin kopeasti käyttäytyy?»

»En osaa arvata», vastasi de Bracy, »enkä olisi uskonut Britannian neljän meren välillä olevan ainoatakaan urhoa, joka yhtenä ja samana päivänä voisi kaataa kaikki nuo viisi ritaria. Totta maar en unohda ikänä, minkä kyydin hän antoi de Vipontille. Lensipä poloinen johanniitta-ritari satulastaan ilmaan kuin kivi lingosta.»

»Älkää siitä liioin kehuko», sanoi eräs läsnäoleva johanniitta; »eipä temppeliritarillennekaan käynyt paremmin. Näinhän minä teidän parhaan peitsimiehenne, Bois-Guilbertin heittävän kolmastikin kuperkeikkaa, ja joka keikahduksellaan tempaavan pivot täyteen hiekkaa maasta.»

de Bracy, joka piti temppeleherrojen puolta, olisi jälleen vastannut, mutta prinssi Juhana esti häntä. »Vaiti, hyvät herrat!» sanoi hän. »Mitä joutavaa riitaa tämä on?»

»Voittaja», muistutti de Wyvil, »odottaa yhä teidän päätöstänne, ruhtinaallinen armo.»

»Päätökseni on se», vastasi Juhana prinssi, »että hän saa odottaa, kunnes näen eikö täällä ole ainoatakaan, joka voisi edes arvata hänen nimensä ja arvonsa. Vaikka hän seisoi tuolla yöhön saakka, niin eipä hän taida vilustua näin tulisen taistelun perästä.»

»Ruhtinaallinen armo», sanoi Woldemar Fitzurse, »te ette osoita voittajalle ansaittua kunniaa, jos annatte hänen odottaa, kunnes ilmoitamme teille, mitä kukaan meistä ei voi tietää. Minä ainakaan en osaa lainkaan arvata — jollei hän liene joku niistä kelpo peitsimiehistä, jotka Rikhard kuninkaan kanssa lähtivät Palestiinaan ja nyt vähitellen saapuvat kotimaahan.»

»Voihan se olla Salisburyn kreivi», sanoi de Bracy; »hän on sen pituinen vartaloltaan.»

»Pikemmin ritari Tuomas Multon, Gilslandin herra», arveli Fitzurse. »Salisbury on hartelevampi.» — Samassa alkoi kuiskutus käydä seuralaisherrojen kesken; kuka sen ensin liikkeelle pani, siitä ei saatu tietoa. »Kukaties se on kuningas — ehkä se on Rikhard Leijonamieli itse!»

»Jumala siitä varjelkoon!» huudahti prinssi, valahtaen kalmankarvaiseksi ja säpsähtäen, ikäänkuin ukkosennuoli olisi iskenyt häneen. »Woldemar! de Bracy! Jalot herrat ja ritarit, muistakaa lupauksenne ja pitäkää uskollisesti puoltani!»

»Eihän meillä vielä yhtään hätää ole!» sanoi Woldemar Fitzurse. »Niin vähänkö muistatte isänne pojan jättäläisjäseniä, että luulette niiden mahtuvan noiden rautavarusteitten sisään? — de Wyvil ja Martival, parasta mitä prinssille voitte tehdä, olisi se, että tuotte voittajan tänne valtaistuimen eteen ja poistatte turhan pelon, joka on karkoittanut kaiken veren hänen poskiltaan. — Katselkaapas häntä tarkemmin», lisäsi hän, »niin kyllä näette, ruhtinaallinen armo, että hän on kolmea tuumaa lyhyempi Rikhard-kuningasta ja kahta sen vertaa kaidempi hartioittensa väliltä. Eikä tuo hevonenkaan olisi jaksanut kantaa Rikhard-kuninkaan raskasta ruumista yhdenkään taisteluvuoron aikaa.»

Hänen vielä puhuessaan toivat marskit jo Perinnöttömän ritarin niiden lautaporrasten juurelle, jotka johtivat taistelutantereelta ylös Juhanan kunniaistuimelle. Prinssi oli yhä vielä rauhaton, arvellessaan että hänen kuninkaallinen veljensä, jota hän niin pahasti oli loukannut ja jolle hänen päinvastoin olisi pitänyt olla syvässä kiitollisuudenvelassa, oli muka äkkiä palannut kotimaahan; eivätkä Fitzursen viittaamat seikatkaan voineet kokonaan poistaa tätä pelkoa. Kaiken aikaa, kun hän piti lyhyen, nolon ylistyspuheensa voittajan urhoollisuudesta ja antoi palkinnoksi määrätyn sotaratsun, hän vapisi pelosta, että ritarin alaslaskettujen silmirautojen takaa kuuluisi Rikhard Leijonamielen tuttu, ankara, peloittava ääni.

Mutta Perinnötön ritari ei vastannut sanaakaan prinssin ylistyspuheeseen, vaan kiitti siitä syvään kumartaen.

Nyt astui kaksi koreapukuista tallirengkiä esiin; he taluttivat hevosta, joka oli myös verhottu kalleihin sotavaruksiin. Asiantuntijain silmissä oli kaikki tuo kuitenkin vain mitätön lisäys jalon ratsun omaan arvoon nähden. Perinnötön ritari laski toisen kätensä satulakoljulle ja hypähti hevosen selkään, jalustinta käyttämättä. Sitten hän ratsasti kahdesti kentän ympäri, peitsi koholla ja täysinoppineen ratsumiehen taidolla näytellen hevosensa tepastelua ja nelistystä.

Tätä olisi kenties voinut moittia turhanaikaiseksi keikaroimiseksi; mutta pitihän ritarin toki parhaalla tavalla näyttää kaikkia parhaita puoliaan. Sentähden saikin hän jälleen osakseen kaikkuvia ylistyshuutoja katsojajoukosta.

Sillä välin kerkeäkielinen Jorvaulx'in abotti kuiskutti prinssin korvaan muistuttaen, että voittajan tulisi nyt todistaa kauneudenaistiansa, samoin kuin hän äsken oli näyttänyt urhouttaan. Hänenhän piti lavoilla istuvien kaunotarjoukosta valita yksi, joka saisi nousta Kauneuden ja Rakkauden valtaistuimelle ja seuraavana päivänä jakaa turnajaispalkinnon. Prinssi siis, kun ritari kiertäessään toiseen kertaan tantereen ympäri kulki hänen sivuittensa, viittasi hänelle sauvallaan. Ratsumies kääntyi heti valtaistuimeen päin, laski peitsensä kärjen alas, kunnes se oli vain jalan korkeudella maasta ja pysyi liikkumattomassa asennossa, odottaen Juhanan käskyjä. Kaikki ihmettelivät nähdessään, kuinka nopeasti hän kykeni pysähdyttämään tulisen ratsunsa, niin että tämä, vaikka se hetkeä ennen vielä oli ollut täydessä liikkeessä ja kiihkeässä innossa, nyt seisoi alallansa ikäänkuin vaskeen valettuna.

»Herra Perinnötön ritari», sanoi Juhana-prinssi, — »enhän osaa puhutella teitä muullakaan nimellä — nyt on velvollisuutenne samoin kuin myös oikeutenne nimittää se kaunotar, joka huomispäivän juhlassa saa esiintyä Kauneuden ja Rakkauden kuningattarena. Jos te, joka olette vieras tässä maassa, tahdotte ehkä opastukseksi kuulla neuvoani, niin voinpa sanoa, että Aliciaa, jalon ritarimme Woldemar Fitzursen tytärtä on meidän hovissamme aina pidetty ensimmäisenä sekä kauneuden että arvonkin puolesta. Kuitenkin tahdon lisätä, että teillä on täysi valta antaa tämä kruunu kenelle naiselle ikinä itse tahdotte. Se, jonka päähän sen laskette, on voimassaolevien sääntöjen mukaan oleva huomispäivän kuningatar. — Kohottakaa peitsenne.»

Ritari teki niinkuin oli käsketty, ja prinssi Juhana pani peitsen kärkeen vihreästä silkistä tehdyn kruunun, jonka yläreunaa reunusti vuoroon sydämen-, vuoroon nuolenpään muotoisiksi huipuiksi leikattu kultavanne; tämän vanteen huiput vaihtelivat samalla tavalla kuin englantilaisessa herttuankruunussa mansikanlehdet ja palloset.

Juhana oli monesta syystä viitannut näin suoraan Woldemar Fitzursen tyttäreeseen. Se osoitti, miten hänen ajattelemattomuuteensa ja kopeuteensa, kumma kyllä, sekaantui halpamaista viekkautta ja kavaluutta. Hän tahtoi häntä ympäröivien ritarien mielestä haihduttaa muiston aikaisemmasta

sopimattomasta ja loukkaavasta käytöksestään, kun hän leikillä oli ehdottanut juutalaistytön päivän kuningattareksi. Hän tahtoi samalla miellyttää Alician isää, jota hän pelkäsi, ja joka useammin kuin yhden kerran oli osoittanut mielipahaansa hänen tämänpäiväisten tekojensa johdosta. Hän tahtoi siten myös taivuttaa neidon mielen itselleen suosiolliseksi; sillä Juhana oli yhtä hilliton huvituksissaan kuin kunnianhimosansa. Mutta sitäpaitsi oli hänellä vielä sekin syy, että hän tahtoi nostaa Perinnötöntä ritaria vastaan, jota hän sydämessään jo katkerasti vihasi, mahtavan vihollisen. Sillä Woldemar Fitzurse, hän arveli, suuttuisi varmaan tyttärelleen tapahtuneesta häpeästä, jos voittaja, niinkuin saattoi olla mahdollista, valitsisi toisen.

Ja niinpä kävi todellakin. Perinnötön ritari kulki prinssin viereisen lavan sivuitse, missä neiti Alicia istui ylpeän kauneutensa koko loistossa. Tähän asti oli tuntematon nopeasti juoksuttanut hevostansa tantereen ympäri; mutta nyt hän astutteli sitä aivan vitkalleen, ja näytti — niinkuin hänellä oli oikeuskin — katselevan ja tutkistelevan siellä istuvaa suurilukuista kaunotarten piiriä.

Kannattipa katsella, miten erilaisesti tutkinnonalaiset kaunottaret käyttäytyivät. Toiset punastuivat, toiset näyttivät ylpeiltä ja arvokkailta. Muutamat katsoivat suoraan eteensä eivätkä olleet huomaavinaan mitä tapahtui; toiset pelästyksissään, mikä ehkä myös oli teeskenneltyä, vetäytyivät taemmaksi; muutamat koettivat olla hymyilemättä, ja pari kolme joukosta purskahti kovaan nauruunkin. Olipa niitäkin, jotka peittivät hunnulla kauniit kasvonsa. Mutta, sanoo vanha käsikirjoitus, josta tämä tarina on saatu, nämä taisivat olla semmoisia, jotka oltuaan jo kymmenen vuotta kaunotarten maineessa ja saatuaan siis kylliksensä tämmöisistä turhuuksista, tahtoivat nyt vetäytyä pois kilpailusta ja suoda sitä paremman tilaisuuden uusille, nouseville tähdille.

Lopuksi ritari pysähtyi sen lavan eteen, missä Rowena-neiti istui, ja katsojien uteliaisuus kiihtyi kiihkeimmilleen.

Onkin myönnettävä, että jos Perinnötön ritari halusi ehkä valita kaunottaren siitä piiristä, missä hänen voitostansa oli hartaimmin iloittu, niin tämä lava, jonka edessä hän nyt seisoi, oli hyvin ansainnutkin hänen huomionsa. Cedrik Saksilainen, riemuissaan temppeliherran kaatumisesta ja vielä enemmän molempien pahansuopien naapuriensa, Front-de-Boeufin ja Malvoisinin vastoinkäymisestä, oli kurottautunut puoleksi lavan kaiteen yli ja seurannut voittajan liikkeitä, ei ainoastaan silmin, vaan myös koko sydämellään ja sielullaan. Yhtä hartaasti oli Rowena-neiti katsellut taistelua, vaikk'ei hän näyttänyt suurta iloansa yhtä peittelemättömästi. Olipa hidasmielinen Athelstankin hiukan herännyt tavallisesta uneliaisuudestaan; hän oli käsenyt tuomaan itselleen suuren maljallisen ryytiä, jonka hän joi Perinnöttömän ritarin terveydeksi.

Toinenkin seurue, joka istui saman lavan alapuolella, riemuitsi yhtä hartaasti Perinnöttömän ritarin onnesta.

»Isä Aabraham!» sanoi Iisak Yorkilainen, kun temppeliherran ja Perinnöttömän ritarin ensimmäinen ottelu oli päättynyt, »kuinka hurjasti tuo pakana ratsastaa. Voi, voi, eipä hän säästä hyvää hevostaan, joka on tuotu pitkän matkan takaa, hamasta Berberian maasta asti, ei hän säästä sitä enempää kuin olisi se vain metsäaasin varsa. Ja entä komeat varusteensa, joista Joosef Pereiralle, milanolaiselle sepälle, on maksettu kokonainen kasa sekiinejä^[11] — paitsi sitä, että niistä täällä saisi seitsemänkymmentä prosenttia voittoa — eipä hän niitäkään säästä sen enemmän kuin olisi ne löytänyt maantieltä!»

»Jollei hän säästä omia jäseniään eikä henkeänsäkään tässä hirmuisessa tappelussa», muistutti Rebekka, »niin miten hän muistaisi hevosta ja varusteitaan.»

»Lapsi», vastasi Iisak vähän närkästyneenä, »etpä tiedä mitä puhut. — Niska ja raajat ovat hänen omansa, mutta hevonen ja varusteet ovat mi ---- Pyhä Jaakob! mitä rupesinkaan puhumaan! — Mutta samapa se, onpa hän joka tapauksessa kelpo poika. — Katsopas, Rebekka, katso, jopa hän uudestaan suoriutuu taisteluun filistealaisia vastaan. — Rukoile, lapsi, rukoile, että Jumala varjeli tuota kelpo poikaa — ja myös tuota virkkua hevosta ja kalliita varusteita. — Isieni Jumala!» hän parahti taas. »Pääsipä hän taas voitolle, ja hänen peitsensä on kaatanut maahan ympärileikkaamattoman filistealaisen — aivankuin meidän esi-isiemme miekat kaatoivat Ogin, Basanin kuninkaan, ja Sihonin, amorilaisten kuninkaan! Varmaan hän nyt saapi saaliikseen heidän kultansa ja hopeansa, heidän sotaratsunsa sekä rauta- ja teräsvarusteensa.»

Yhtä levottomasti jutellen seurasi kunnon juutalainen jokaista seuraavaakin ottelua, harvoin unohtamatta nopeasti laskea, kuinka paljon kullakin kerralla voittajan saaliiksi tullut ratsu ja varusteet saattoivat maksaa. Erittäin suuren ilon oli siis Perinnöttömän ritarin voitto nostanut koko siinä katselijain parvessa, jonka eteen hän nyt oli pysähtynyt.

Voittaja seisoi alallaan kauemmin kuin minuutin ajan — lieneekö hänen päätöksensä vielä ollut epävakava tai jokin muu epäily viivyttänyt häntä — ja kaikki katsojat odottivat äänettöminä, silmää räpyttämättä, mitä hän aikoi tehdä. Viimein hän hitaasti ja taitavasti taivutti peitsensä kärjen alemmaksi ja laski kruunun ihanan Rowenan jalkojen juureen. Samassa torvet törähtelivät ja airuet julistivat, että jalosukuinen neiti Rowena seuraavana päivänä oli esiintyvä Kauneuden ja Rakkauden kuningattarena, uhaten soveliaita rangaistuksia kaikille, jotka eivät tottelisi tämän kuningattaren käskyjä. Sitten he rupesivat taas huutamaan: »Anteliaisuutta!» johon Cedrik ilonsa innossa vastasi runsaalla lahjalla. Antoipa Athelstankin, vähän vitkasteltuaan, yhtä suuren summan.

Hiljaista nurinaa kuului normannilais-neitosten riveistä, sillä heistä tuntui yhtä oudolta saksilais-kaunottaren vaali kuin normannilais-herroista tappiolle jääminen ritarillisissa leikeissä, jotka he itse olivat saattaneet maassa käytäntöön. Mutta tämän nurinan voitti yleinen huuto: »Eläköön Rowena-neiti, laillisesti valittu Rakkauden ja Kauneuden kuningatar!» Kuuluipa monesta paikasta rahvaan keskeltä lisäys: »Eläköön saksilainen prinsessa! Eläköön iäti muistettavan Alfredin suku!»

Juhana-prinssi vihastui suuresti näistä huudoista, samoin kuin hänen seuralaisensa, mutta sittenkin hänen täytyi vahvistaa voittajan vaali. Käsken tuomaan hevosensa luokseen hän astui alas kunniaistumeltaan, nousi ratsun selkään ja ratsasti tantereelle, komea seuralaisjoukko perässänsä. Hetkeksi hän pysähtyi neiti Alician lavan eteen ja tervehtien häntä hän virkkoi seuralaisillensa: »Niin totta kuin toivon pääseväni autuaaksi, hyvät herrat! Jos tuon ritarin peitseniskut ovatkin todistaneet, että hänessä on luita ja jänteitä, niin on hän valinnallaan yhtä selvästi näyttänyt, ettei hänen silmänsä ole kaikkein terävimpiä!»

Tässä tilaisuudessa, niinkuin muulloinkin koko elämänsä aikana, Juhana pahaksi onneksensa ei täydesti käsittänyt niiden ihmisten mielenlaatua, joita hän tahtoi puoleensa taivuttaa. Woldemar Fitzurse pikemmin suuttui kuin ihastui, kun prinssi täten kaikkien kuullen puhui hänen tyttärelleen muka osoitetusta ylenkatseesta.

»En tunne», sanoi hän, »ritarillista oikeutta, joka minun mielestäni olisi kalliimpi ja josta minun olisi vaikeampi luopua kuin se, että jokainen ritari saa omaa haluaan seuraten valita sydämensä hallitsijattaren. Minun tyttäreni ei kerjää kunnioitusta keneltäkään. Semmoisena kuin hän on ja oman piirinsä keskuudessa, on hän aina täydessä määrässä saava kaiken hänelle tulevan kunnian.»

Prinssi ei vastannut mitään. Hän kannusti hevostansa, ikäänkuin olisi tahtonut laskea vihansa valloilleen, ja karahdutti sen lavan eteen, missä Rowena istui, kruunu yhä vielä jalkojensa juuressa.

»Ottakaa vastaan, ihana neito», sanoi hän, »hallitsijavaltanne tunnusmerkki ja tietäkää, ettei kukaan voi vilpittömämmin kunnioittaa tätä valtaanne kuin minä, Anjoun Juhana. Suvaitkaa tänä iltana, jalon ritarinne ja ystävienne kanssa, tulla Ashbyn linnaan kunnioittamaan meidän pitojamme läsnäolollanne. Silloin saamme tilaisuuden tutustua lähemmin kuningattareemme, jonka palvelukseen me huomispäivän ajaksi antaudumme.»

Rowena pysyi ääneti; hänen puolestansa vastasi Cedrik omalla saksilaiskielellänsä:

»Rowena-neiti», hän sanoi, »ei osaa kyllin hyvin teidän kieltänne voidakseen vastata teidän koreihin sanoihinne tai ottaa osaa pitoihinne. Samoin en minäkään eikä jalosukuinen Coningsburghin Athelstan puhu muuta kieltä emmekä viljele toisia tapoja kuin esi-isiemme entisiä. Siitä syystä emme voi noudattaa teidän kohteliasta kutsuanne, ruhtinaallinen armo, vaikka kyllä suuresti siitä kiitämme. Mutta huomenna Rowena-neiti on toimittava sen kunniaviran, jonka hänelle voittajaritarin vapaa valinta on suonut ja jonka kansa on riemuhuudoillaan vahvistanut.»

Näin sanoen hän nosti kruunun maasta ja asetti sen Rowenan päähän merkiksi siitä, että neito oli ottanut vastaan hänelle huomispäiväksi suodun vallan.

»Mitä hän sanoo?» kysyi Juhana-prinssi, joka nyt ei ollut ymmärtävinänsä saksilaiskieltä, vaikka hän sitä hyvinkin osasi. Cedrikin puheen sisällys toistettiin hänelle ranskaksi. »Hyvä on», sanoi hän; »huomenna tahdon itse taluttaa tämän mykän kuningattaren hänen kunniasijalleen. — Tottapa kuitenkin te, herra ritari», lisäsi hän kääntyen voittajan puoleen, joka oli pysytellyt lavan lähellä, »tottapa kumminkin te tänä iltana tulette vieraaksi pitoihini?»

Ensi kertaa ritarin nyt kuultiin puhuvan. Matalalla, kiireisellä äänellä hän pyysi anteeksi, ettei hän voinut tulla, syyttäen sekä väsymystä että valmistautumishommaan huomispäivän ottelua varten.

»Hyvä on», sanoi prinssi ylpeästi. »Emme ole juuri tottuneet tällaisiin kieltäviin vastauksiin; mutta tahdomme kuitenkin koettaa viettää pitojamme niin iloisesti kuin mahdollista, vaikka aseleikissä onnellisin ritari ja hänen valitsemansa Kauneuden kuningatar eivät suvaitse kunnioittaa niitä läsnäolollansa.»

Näin sanoen hän käänsi ratsunsa poistuakseen loistavan seuralaisjoukkonsa kanssa taistelutantereelta; ja sen nähtyään muutkin katsojat läksivät kukin haaralleen.

Mutta tuskin oli Juhana kulkenut kolme askelta eteenpäin, kun hän käännähti satulassaan katsomaan taaksensa ja iski ankaran vihankatseen jousimieheen, joka aamulla oli häntä suuttuttanut. Juhana ei helposti unohtanut kostonhimoaan, mikä on omituinen loukatulle ylpeydelle, varsinkin kun se tietää olevansa todellista aihetta vailla. Hän antoi lähellä seisoville sotamiehille käskyn: »Henkenne uhalla, älkää päästäkö tätä miestä pakoon!»

Jousimies kesti prinssin vihaisen katseen yhtä järkähtämättömän vakavasti kuin ennenkin ja sanoi hymyillen: »Enhän minä aiokaan lähteä Ashbystä ennenkuin vasta ylihuomenna. — Tahdonhan nähdä, miten Staffordshiren ja Leicestershiren miehet osaavat jännittää jousiansa. Tottapa Needwoodin ja Charnwoodin metsien pitäisi kasvattaa kelpo jousimiehiä.»

»Ja minä», virkkoi Juhana-prinssi seuralaisilleen vastaamatta suoraan miehelle, »minä tahdon nähdä, kuinka hyvin hän itse osaa jännittää jousiansa. Ja paholainen hänet perii, jollei hän ole niin taitava, että sen vuoksi voin antaa hänelle anteeksi röyhkeytensä!»

»Hyvin olisikin jo aika», sanoi de Bracy, »masentaa jollakin silmiinpistäväällä rangaistuksen esimerkillä noiden talonpoikien röyhkeyttä.»

Woldemar Fitzurse, joka luultavasti itseksensä arveli, että hänen herransa valitsema tie ei juuri ollut kaikkein suurin kansan sydämeen, kohautti olkapäitään eikä virkkanut mitään. Juhana-prinssi lähti nyt taas eteenpäin, poistuen tantereelta, ja kansanjoukko hajosi myös kokonaan.

Eri teitä sekä pienemmin tai suuremmin joukoin kulkivat nyt katsojat kedon yli kukin taholleen. Enimmät parvet virtasivat Ashbytä kohden, missä suuri osa korkeampisäätyisistä oli saanut

asunnon linnassa ja muu kansa itse kaupungin taloissa. Sinne lähtivät useimmat niistä ritareista, jotka jo olivat ottaneet osaa turnajaisiin tai seuraavana päivänä aikoivat olla mukana taistelussa. He ratsastivat tietänsä vitkalleen, puhellen päivän tapauksista, ja ohimennessään he saivat yhäti osakseen hartaita tervehdyspuvutoja kansalta. Samanlaisin huudoin tervehdittiin myös Juhana-prinssiäkin; mutta tämä johtui pikemmin hänen loistavasta puvustaan ja seurueestaan kuin mistään erikoisesta hänen persoonalleen osoitetusta suosiosta.

Vilpittömämmät ja paljon äänekkäämmät — ja myös paremmin ansaitut — hurraahuudot seurasivat päivän voittajaa, kunnes hän, haluten päästä syrjään kansan näkyvistä, siirtyi eräeseen kilpatantereen eteläiselle sivulle pystytettyyn teltaan, jonka turnausmarskit kohteliaasti tarjosivat hänen käytettäväkseen. Hänen astuttuaan sisälle teltaan viipyivät monet saattajista vielä paikalla, katsellen hänen jälkeensä ja arvailen, mikä hän oikeastaan mahtoikaan olla miehiään.

Äsken vielä oli kuulunut kovaa melua ja hälinää tuon suuren, yhtenähdetun kansanjoukon parista, jonka tunteita päivän tapaukset olivat suuresti kuohuttaneet. Nytpä melu ja hälinä oli muuttunut kaukaiseksi huminaksi, jota kaikille haaroille loittonevien ihmisparvien äänet synnyttivät, ja pian sekin hiljeni kuulumattomaksi. Ei kuulunut enää muuta kuin palvelijoiden ääniä, kun nämä korjasivat lavoilta patjat ja verhot talteen yöksi ja riitelivät keskenänsä puolityhjiä viinipulloista tai ruoantähteistä.

Taistelutantereen ympärille oli rakennettu useampia pajoja. Niistä alkoi nyt hämärässä säihkyä säkeniä, kertoen että asesepät olivat ryhtyneet työhönsä. Tätä työtä kesti kaiken yötä, sillä monet kuhmuille käyneet rautavarusteet oli korjattava huomispäiväksi.

Vahva vartijajoukko, jota aina kahden tunnin kuluttua käytiin vaihtamassa, ympäröi taistelutannerta ja sen lavoja ja piti siellä vahtia kaiken yötä.

KYMMENES LUKU.

»Kuin musta korppi, paha profeetta,
mi rääkky sairaan kuolontuomion,
ja pimeässä äänettömän yön
luo maahan ruton myrkyin siivistään, —
näin yhä ahdistettu, vainottu
Barrabas raukka juoksee manaten
pahinta pahaan päähän kristittyin.»

Maltan Juutalainen.

Heti kun Perinnötön ritari astui teltaansa, riensi sinne parvi asemiehiä ja hovipoikia auttaakseen häntä rautavaruksia riisuttaessa, tuodakseen puhtaat vaatteet ja valmistaakseen kylvyn. Heidän kohteliaisuutensa taisi tällä kertaa olla vielä tavallista hartaampi; sillä he olivat kaikki uteliaat näkemään kuka tuo ritari oli, joka oli niin monta vastustajaa voittanut, mutta ei prinsinkään käskystä ollut tahtonut nostaa silmirautansa eikä virkkaa nimeänsä. Mutta heidän touhuista ja utelias kohteliaisuutensa ei saanut toivottua palkkaa. Perinnötön ritari ei ottanut vastaan apua keltään muulta paitsi omalta asemieheltään eli pikemminkin rengiltään — talonpoikaiselta törkimykseltä, joka oli verhottu tummanväriseen huopaviittaaan, pää sekä kasvot puoleksi peitettyinä normannilaiseen mustaan puuhkalakkiin, — ikäänkuin olisi hänkin, samoin kuin hänen herransa, tahtonut pysyä tuntemattomana. Kun kaikki muut olivat teltasta lähteneet, riisui palvelija ritarilta rautavarusteiden raskaimmat osat ja asetti hänen eteensä ruokaa sekä viiniä, jotka päivän vaivojen jälkeen maistuivat sangen hyvältä.

Tuskin ritari oli saanut kiireisen ateriansa syödyksi, kun eräs palvelija tuli ilmoittamaan, että viisi miestä, jotka kaikki taluttivat täysin varustettuja ratsuja, seisoi ulkona pyrkien hänen puheilleen. Ritarilla oli nyt rautavaruksensa asemesta yllään pitkä viitta, jommoista hänen säätyisillään miehillä oli tapana käyttää kotioiloissa. Siihen kuului päähine, joka, jos sen tahtoi vetää pään yli, peitti kasvot melkein yhtä hyvin kuin kypärän silmirauta. Mutta yöksi painuvan illan hämäryys teki tällöisen peitteen tarpeettomaksi, sillä ei nyt enää olisi voinut tuntea muun kuin hyvin tutun miehen kasvot.

Perinnötön ritari astui siis rohkeasti teltastaan ja tapasi ulkona vaatjaritarien asemiehet, jotka heidän ruskean- ja mustan-värisistä puvuistaan oli helppo tuntea. Jokainen heistä piti suitsista isäntänsä ratsua, jonka satulaan tämänpäiväisessä taistelussa käytetyt asevarusteet olivat kiinnitetyt.

»Ritarilakien mukaan», sanoi ensimmäinen miehistä, »minä, Balduin de Oyley, pelätyn ritarin, Brian de Bois-Guilbertin asemies, tarjoan teille, joka tällä kertaa olette omaksunut itsellenne Perinnöttömän ritarin nimen, tämän ratsun sekä ne varusteet, joita mainittiin Brian de Bois-Guilbertin tämänpäiväisessä turnauksessa on käyttänyt. Ja saatte te, jalo herra, oman mielenne mukaan päättää, tahdotteko ne pitää vai ottaa niistä lunnaat. Sillä tällöinen on turnajaisääntö.»

Muutkin asemiehet toistivat melkein samat sanat, ja vaikenivat sitten odottaen Perinnöttömän ritarin päätöstä.

»Teille neljälle, hyvät herrat», vastasi ritari kääntyen viimeksi puhuneitten asemiesten puoleen,

»sekä teidän kunnioitettaville, urhokkaille herroillenne on minulla sama yhteinen vastaus. Viekkä terveiseni jaloille ritareille, teidän isännillenne, ja sanokaa, että mielestäni olisi pahasti tehty, jos ryöstäisin heiltä nämä ratsut sekä aseet, sillä heitä kunnokkaampien ritarien käytettäviksi ne eivät voi joutua. — Mielelläni soisin, että tässä olisi kaikki, mitä minulla on sanomista noille jaloille ritareille. Mutta itsepä olenkin todenteolla, niinkuin olen itseäni nimittänyt, Perinnötön ritari. Siitä syystä minun täytyy johonkin määrin pysyä kiittolisuudenvelassa teidän herroillenne ja anoa, että he suvaitsisivat itse arvioida lunnat ratsuistaan sekä varusteistaan, sillä minä voin tuskin sanoa omakseni edes niitäkään, jotka minulla tänään oli käytettävänäni.»

»Meitä on käsketty», vastasi Reginald Front-de-Boeufin asemies, »tarjoamaan sata sekiiniä kustakin hevosesta varusteineen.»

»Se riittää hyvinkin», sanoi Perinnötön ritari. »Puolet tästä summasta minun täytyy nykyisessä puutteessani pitää. Tähteistä ottakaa te, hyvät herrat, puolet itsellenne, ja jakakaa toinen puoli airueille, soittoniekoille ja palvelijoille.»

Lakit kädessä ja nöyrästi kumarrellen asemiehet kiittivät ritaria kohteliaisuudesta ja anteliaisuudesta, jommoista useinkaan ei oltu nähty, ei ainakaan niin ylenpalttisessa määrässä. Mutta Perinnötön ritari kääntyi nyt Brian de Bois-Guilbertin asemiehen, Balduinin puoleen. »Teidän herraltanne», hän sanoi, »en ota vastaan aseita enkä lunnaitakaan. Viekkä hänelle minulta terveiset, että meidän välinen taistelumme ei vielä ole päättynyt, — ei ennenkuin olemme taistelleet sekä peitsillä että miekoilla, sekä jalkaisin että ratsain. Tähän taisteluun elämästä ja kuolemasta hän itse on minut haastanut, enkä minä unhotta hänen vaatimustansa. — Sitä odotellessamme vakuuttakaa hänelle, että minä en ajattele häntä samanlaisin tuntein kuin muita hänen taistelukumppaneitaan, joiden kanssa mielelläni vaihdan kohteliaisuuksia, vaan että pidän häntä verivihollisenani.»

»Minun herrani», vastasi Balduin, »osaa kyllä vastata röyhkeyteen röyhkeydellä ja sivalluksiin sivalluksilla, yhtä hyvin kuin kohteliaisuuteen kohteliaisuudella. Koska ette huoli ottaa vastaan häneltä samoja lunnaita kuin muiden ritarien varusteista, niin täytyy minun jättää tämä hevonen ja nämä varusteet tänne. Sillä tiedän varmaan, että herrani pitäisi häpeällisenä käyttää koskaan enää niitä.»

»Oikein puhuttu, hyvä herra», sanoi Perinnötön ritari, »oikein ja uljaasti, niinkuin sen miehen sopii, joka vastaa poissaolevan isäntänsä puolesta. Mutta älkää kuitenkaan jättäkö ratsua ja varusteita tänne. Viekkä ne takaisin herrallenne; ja jollei hänen kunniansa salli hänen käyttää niitä, niin pitääkää te, kelpo ystävä, ne omananne. Sen verran kuin minulla on niihin oikeutta, lahjoitan ne mielelläni teille.»

Balduin kumarsi syvään ja poistui sitten seuralaistensa kanssa. Mutta Perinnötön ritari palasi teltaansa.

»Tähän asti, Gurth», hän sanoi, »ei Englannin ritariston maine ole ainakaan pilaantunut minun kauttani.»

»Ja minä», sanoi Gurth, »en ole saksilaisena sikopaimenena huonosti toimittanut normannilaisen asemiehen osaa.»

»Etpä vallan pahoin», vastasi Perinnötön ritari. »Mutta sittenkin olen kaiken aikaa pelännyt, että talonpoikainen kömpelyytesi sinut paljastaisi.»

»Hs!» sanoi Gurth, »ei kukaan voi minua tuntea, jollei kenties leikkitoverini, Wamba-narri, josta en ikänä saa täyttä selvää, onko hän todellisuudessa suurempi hupsuna vai velikultana. Tuskin saatoin hillitä nauruani, kun vanha isäntäni kulki aivan sivuitseni siinä luulossa, että Gurth oli monen penikulman päässä, Rotherwoodin soilla ja saloilla, hänen sikojansa paimentamassa. Jos minut tunnettaisiin...»

»Hyvä on», sanoi Perinnötön ritari, »tiedäthän mitä sinulle lupasin.»

»No, mitä siihen tulee», sanoi Gurth, »ei selkäsauvan pelko ole koskaan pidättänyt minua auttamasta ystävää. Onpa minulla paksu nahka, joka kestää puukkoa tai piiskansiimaa yhtä hyvin kuin minkä hyvänsä oman laumani karjun nahka.»

»Usko minua, kyllä palkitsen kaiken vaaran, johon olet minun tähteni antautunut, Gurth», sanoi ritari. »Ensi aluksi ole hyvä ja ota nämä kymmenen kultarahaa.»

»No, nythän olen rikkaampi», sanoi Gurth, pistäen lahjan kukkaroonsa, »kuin ikinä mikään sikopaimen tai muu orja on ollut.»

»Vie tämä pussillinen kultaa Ashbyhyn», lisäsi hänen herransa, »ja hae käsiisi Iisak juutalainen, joka on kotoisin Yorkin kaupungista. Ottakoon hän itse näistä rahoista maksun hevosesta sekä varusteista, jotka sain hänen takauksellansa lainaksi.»

»Enkä, pyhä Dunstan auttakoon!» vastasi Gurth; »sitä en tee.»

»Kuinka lurjus!» huusi herra, »etkö tottele käskyjäni?»

»Kyllä, kaikkia kunniallisia, järkeviä ja kristillisiä käskyjä», vastasi Gurth; »mutta tämä ei ole sellainen. En olisi kunniallinen mies, jos sallisin juutalaisen itse määrätä maksunsa, sillä se olisi petosta herraani vastaan. Eikä se olisi järkevääkään, — se olisi hupsun työtä. Ja päällepäätteeksi se ei olisi kristillisestikään tehty, sillä minähän ryöstäisin oikeauskoisen paljaaksi ja rikastuttaisin uskottoman.»

»Sittenkin sinun täytyy pitää huolta siitä, että hän tulee tyydytetyksi, sinä mulipää», käski taas Perinnötön ritari.

»Täytyyhän sitten niin tehdä», sanoi Gurth, pistäen pussin takkinsa alle ja lähtien ulos teltasta. »Sitkeäpä hänen pitäneekin olla, jollen saa häntä tyytymään puoleen siitä, mitä hän itse vaatii.» Näin sanoen hän lähti matkaan ja jätti Perinnöttömän ritarin yksin levottomien ajatustensa seuraan.

Ja kovasti levottomat ja tuskalliset nämä ajatukset olivatkin, —useammasta syystä kuin mitä nyt vielä voimmekaan lukijalle ilmaista.

Meidän tulee nyt siirtyä Ashbyn kaupunkiin, tai pikemmin erääseen sen likeisyydessä olevaan yksinäiseen taloon. Talon omistaja oli rikas israeliitta, jonka luona Iisak tyttärensä sekä muiden seuralaistensa kanssa oli saanut asunnon. Sillä juutalaiset, niinkuin kaikki tiedämme, olivat aina hyvin vieraanvaraisia ja valmiit auttamaan omia kansalaisiaan, vaikka heidän sanottiin vastahakoisesti ja kitsaasti avustavan niitä, joita ne nimittivät pakanoiksi. Mutta kristityt puolestaan kohtelivat juutalaisia sillä tavoin, etteivät he paljon kohteliaisuutta ansainneetkaan.

Kamarissa, joka tosin oli pieni, mutta kalliisti koristettu itämaiseen tapaan, istui Rebekka kirjotuilla patjoilla. Ne oli levitetty matalalle lavalle, joka kiersi kamarin seinäiä toimittaen, samoin kuin espanjalaisten *estrada*, tuolien ja lavitsoiden virkaa. Levottomuutta ja lapsenrakkautta ilmaiseksi katsein neiti seurasi isäänsä, joka alakuloisen näköisenä ja epävarmoin askelin asteli edestakaisin kamarissa. Välistä Iisak väänteli käsiään, välistä loi silmänsä ylös lakeen, aivan kuin kovassa sydämentuskassa oleva ihminen. »Voi, isämme Jaakob auttakoon!» huusi hän. »Voi, auttakaa kaikki, te kansamme kaksitoista pyhää isää! Miksi piti semmoisen vahingon sattua minulle, joka aina olen rehellisesti noudattanut jokaista Mooseksen lain puustavia ja merkkiä! Viisikymmentä sekiiniä on minulta kerrassaan ryöstetty ja hukunut tuon häijyn hirmuvaltiaan ahnaisiin kynsiin!»

»Mutta, isä», sanoi Rebekka, »minustahan näytti siltä, että itse annoitte vapaaehtoisesti rahan prinssi Juhanalle.»

»Vapaaehtoisestiko? Egyptin rutto häneen tarttukoön! —Vapaaehtoisestiko, sanot? — Aivan niin, juuri yhtä vapaaehtoisesti kuin Lyonin lahdella, myrskyn ahdistaessa, viskasin tavarani mereen, keventääkseni laivamme kulkua — kun annoin kalliit silkkini kuohuvien laineiden pukimiksi — kun niiden suolaiseen vaahtoon sekoitin hyvänhajuista mirhamia ja aloeta — kun upotin meren syvyyksiin kaikki kulta- ja hopea-astiani! Eikö se hetki ollut sanomattoman tuskallinen, vaikka teinkin uhrin omin käsin?»

»Mutta olipa se semmoinen uhri, jota Herra vaati meidän henkemme pelastukseksi», vastasi Rebekka, »ja onpa isiemme Jumala siitä ajasta siunannut teidän tavaroitanne ja kauppaanne.»

»On kyllä», arveli Iisak. »Mutta jos hirmuvaltias ne minulta ryöstää, niinkuin tänäpäivänä, ja jos minun vielä päälliseksi täytyy näyttää iloiselta, kun minut ryöstetään paljaaksi — ah, tyttäreni, kaikista pahoista, jotka rasittavat meidän perinnötöntä ja kuljeksivaa kansaamme, on pahinta se, että koko maailma ympärillämme vain nauraa meille, kun meitä sorretaan ja ryöstetään, ja että meidän täytyy itsekin, niellen kaiken vääryyden nostattaman suuttumuksen, nöyrästi hymyillä, vaikka pitäisi kostaa miehen tavalla.»

»Älkää katsoko asiaa siltä kannalta, rakas isä», sanoi Rebekka; »onhan meilläkin etumme. Ovathan nuo armottomat, sortavat pakanat tavallansa Siionin hajoitettujen lasten vallan alaisia, vaikka kuinkakin meitä ylenkatsovat ja vainoovat. Ilman meidän rikkauksiemme apua he eivät voisi varustaa väkeänsä sotaan eivätkä viettä voittojuhliansa rauhan tultua; ja karttuneenahan kultamme palaa lainassa oltuaan takaisin kirstuihimme. Me olemme niinkuin nurmi, joka viheriöittää sitä paremmin, mitä pahemmin sitä tallataan. Eipä olisi tämänpäiväisiäkään komeita turnajaisia saatu aikaan ilman halveksitun juutalaisen mielisuosiota; sillä hänpä se niihin rahat antoi.»

»Tyttäreni», sanoi Iisak, »sanasi ovat koskeneet toiseenkin kipeään paikkaan sydämessäni. Tuo jalo ratsu ja nuo kalliit varusteet, jotka hinnaltaan ovat täydesti saman arvoiset kuin koko voitto Kirjath Jairam Leicesteriläisen kanssa solmimastani kaupasta — nekin kaikki ovat aivan hukassa. Se tappio nielee minulta koko viikon tulot, kahden sabbatin välisen ajan tulot! — Mutta kenties asia kuitenkin päättyy paremmin kuin tällä hetkellä osaan pelätä. Onhan hän kelpo nuorukainen.»

»Varmaan», lohdutti Rebekka, »ei teidän tarvitse katua, että palkitsitte oudon ritarin osoittaman avunteen.»

»Niin minäkin uskon, tytär», sanoi Iisak, »ja uskonhan myös, että Siion kerran rakennetaan uudelleen. Mutta yhtä vähän kuin tohdin toivoa, että näillä ruumiillisilla silmilläni saan nähdä uuden temppelin seinät ja katonnastat, yhtä vähän toivon myös näkeväni kristityn, vaikkapa hän olisikin paras heistä, tulevan maksamaan velkansa, paitsi silloin kun tuomarin ja vanginvartijan pelko häntä ahdistaa.»

Näin lausuttuaan hän alkoi uudestaan levottomasti astua pitkin kamarin permanttoa; ja Rebekka, joka huomasi, että kaikki lohdutusyritykset johdattivat vain uusia huolen syitä mieleen, lakkasi turhasta yrityksestään. Siinä hän tekikin viisaasti, ja tahtoisinpa kehoittaa kaikkia lohduttajia ja neuvonantajia tekemään samaten, jos sattuvat samanlaiseen tilanteeseen.

Ilta alkoi nyt jo pimetä; sentähden juutalainen palvelija saapui sisälle ja laski pöydälle kaksi hopealamppua, joissa paloi hyvänhajuista öljyä. Toinen juutalaispalvelija asetti samalla kalliita viinejä ja valituita herkkuja toiselle pienelle pöydälle, joka oli eebenpuuta ja hopealla kirjottu. Kotonansa näet juutalaiset soivat itselleen kaikkein kalleimpia ylellisyyksiä. Palvelija toi myös sanan, että eräs nasarilainen (sillä nimellä juutalaiset keskenään nimittivät kristityitä) pyysi päästä isännän puheille. Sen, joka elättää itseään kaupalla, pitää aina olla valmis vastaanottamaan jokaisen, ken sanoo tulevansa asioissa. Iisak laski sentähden heti pöydälle

Kreikan viinillä täytetyn pikarinsa — jonka hän juuri oli nostanut huulille, mutta ei vielä ennättänyt maistaakaan. Tyttärellensä hän sanoi kiireesti: »Rebekka, peitä silmäsi hunnulla» ja käski sitten päästää vieraan sisään. Juuri kun Rebekka oli saanut jalkoihin asti ulottuvan, utuisesta hopeakankaasta tehdyn hunnun heiteteksi ihanien kasvojensa yli, aukesi ovi ja Gurth astui sisään, verhottuna normannilaisen viittansa leveihin laskoksiin. Hänen ulkomuotonsa oli pikemmin pelkoa nostattava kuin rauhoittava, varsinkin kun hän ei ottanut lakkia päästään, vaan painoi sen vielä alemmaksi ryppyisen otsansa peitoksi.

»Oletko sinä Yorkista tullut Iisak Juutalainen?» hän kysyi saksin kielellä.

»Olen», vastasi Iisak samalla kielellä (sillä kauppaa harjoittaessaan oli hän oppinut kaikki kielet, joita Britanniassa puhuttiin). »Entä kuka sinä olet?»

»Se ei vaikuta asiaan», vastasi Gurth.

»Vaikuttaapa yhtä paljon kuin minun nimeni sinuun», sanoi Iisak. »Kuinka voin ruveta asioihin kanssasi, jollen saa kuulla nimeäsi?»

»Aivan hyvin», vastasi Gurth; »sillä minun, joka tuon rahoja, pitää tietää, että maksan ne oikealle miehelle. Mutta tuskinpa sinä, joka rahat saat, suuresti välität siitä, kenenkä käsi ne on tuonut.»

»Vai niin», sanoi juutalainen, »vai olet sinä tullut rahaa maksamaan? — Pyhä isä Abraham tietäköön! Tämähän tekee meidän välimme aivan toisenlaiseksi. Ja keneltä rahat tuot?»

»Perinnöttömän ritarin käskystä», sanoi Gurth, »hänen, joka tämänpäiväisissä turnajaisissa pääsi voittajaksi. Tuon maksun niistä varusteista, jotka Leicesterin kaupungin juutalainen Kirjath Jairam sinun takauksellasi antoi isännälleni. Hevonen seisoo taasen tallissasi, ja nyt tahtoisin tietää, kuinka suuri summa minun tulee maksaa varusteista.»

»Sanoinhan minä, että hän on kelpo nuorukainen», huusi Iisak riemuiten. »Eihän siemaus viiniä taitane tehdä sinulle pahaa», lisäsi hän, kaataen pikariin ja tarjoten Gurthille kalliimpaa juomaa kuin sikopaimen vielä koskaan oli maistanut. »Ja paljonko rahaa», jatkoi hän taas, »olet tuonut mukanasiasi?»

»Pyhä Neitsyt auttakoon!» huusi Gurth, laskien pikarin kädestään pöydälle. »Tämmöistäkö taivaanjuomaa nämä uskottomat koirat särpivät poskeensa, kun meidän oikeauskoisten kristittyjen täytyy latkia olutta, joka on yhtä paksua ja sakeaa kuin sikojeni syömä rapa! — Sinä kysyt, kuinka paljon rahaa olen tuonut kanssani?» lisäsi saksilainen tämän loukkaavan huudahduksen jälkeen; — »enpä kovinkaan suurta summaa, vähän käsirahaa vain aluksi. Kuule, Iisak! Näytä nyt, että sinulla on omatunto, vaikkapa vain juutalaisen omatunto.»

»Onhan», arveli Iisak, »herrasi peitsen ja käsivartensa voimalla saanut itselleen hyviä hevosia sekä monet kalliit varusteet. — Mutta hän on kelpo nuorukainen — tahdon sentähden ottaa ne maksusta ja antaa hänelle takaisin sen verran kuin liikenee.»

»Minun herrani on luovuttanut ne takaisin», sanoi Gurth.

»Voi, sepä oli paha!» sanoi juutalainen, »se oli hullusti tehty. Ei kukaan tšekäläinen kristitty jaksa ostaa niin paljon hevosia tai varusteita — eikä kukaan juutalainen, paitsi minä, maksa niistä puoltakaan hintaa. Mutta lieneehän sinulla sata sekiiniä mukanasiasi tuossa kukkarossasi», lisäsi Iisak, tirkistäen Gurthin viitan alle, »se näyttää olevan hyvin raskas.»

»Siinä on nuolenpäitä», tokaisi Gurth viekkaasti.

»No sitten», sanoi Iisak läähättäen, kun hänen rinnassaan vanha paatunut voitonpyyntö ja tämänkertainen harvinainen jalomielisyyden puuska taistelivat keskenänsä. »Mitäpä, jos ottaisin kahdeksankymmentä sekiiniä tuosta hyvästä hevosesta ja noista kalkista varusteista, — joten minulle ei jää äyriäkään voittoa itselleni. — Onko sinulla niin paljon rahaa mukanasiasi, että voit sen maksaa?»

»Tuskin», vastasi Gurth, vaikka vaadittu summa oli kohtuullisempi kuin hän oli osannut toivoakaan. »Melkein tyhjäksi siitä herrani kukkaro tulee. Mutta jollet mitenkään voi helpottaa, täytynee minun suostua siihen.»

»Kaada itsellesi vielä pikarillinen viiniä», sanoi juutalainen. »Voi! kahdeksankymmentä sekiiniä on liian vähän. En saa mitään korkoa rahojeni lainaamisesta; ja, paitsi sitä, onhan tuo kelpo ratsu voinut vikaantuakin tämänpäiväisessä taistelussa. Voi, voi, kuitenkin! olipa se aika kova ja vaarallinen kahakka! Miehet ja ratsut törmäsivät yhteen niinkuin Basanin metsähärät! Hevonen on varmasti vikaantunut!»

»Ja minä sanon», vastasi Gurth, »että se on aivan terve, niin raajoiltaan kuin keuhkoiltaan. Menehän itse katsomaan, se on tallissasi. Ja minä sanon vielä lisäksi, että seitsemässäkymmenessä sekiinissä on aivan kylliksi hintaa varusteista, ja tottapa kristityn miehen sana tässä kelvanee yhtä paljon kuin juutalaisen. Jollet tahdo tyytyä seitsemäänkymmeneen, niin vien tämän kukkaron» — näin sanoen hän kilisytti rahoja kukkarossa — »takaisin herralleni.»

»Ei, ei suinkaan!» sanoi juutalainen, »anna vain tänne rahat — sekiinit — nuo kahdeksankymmentä sekiiniä, — saatpa nähdä, että annan sinulle kelpo juomarahat.»

Gurth suostui viimein; hän maksoi kahdeksankymmentä sekiiniä ja sai juutalaiselta kuitin niin hevosesta kuin varusteistakin. Juutalaisen käsi vapisi ilosta, kun hän luki ensimmäisiä seitsemääkymmentä kultarahaa. Viimeiset kymmenen hän luki sangen hitaasti, arvelleen ja viivyskellen ja pistäen pari sanaa väliin joka kerta, kun otti yhden niistä pöydältä ja pudotti kukkaroonsa. Ilmeinen ahneus taisteli hänen sydämessään paremman tunteen kanssa, edellinen

yllyttäen häntä panemaan sekiinin toisensa perästä talteen, jälkimmäinen sitä vastoin kehoittaen häntä palauttamaan edes osan takaisin hyväntekijälle tai antamaan tuojalle juomarahoiksi. Hänen puheensa kuului tällä tapaa:

»Ykskahdeksatta — kaksakahdeksatta, sinun herrasi on kelpo nuorukainen — kolmekahdeksatta, oikein kelpo nuorukainen — neljäkahdeksatta — tämä kappale on reunasta vähän leikattu — viiskahdeksatta — ja tämä ei tunnu aivan täysipainoiselta — kuuskahdeksatta — kun herrasi joskus on rahan tarpeessa, tulkoon vain Iisak Yorkilaisen luo — seitsemänkahdeksatta — se tahtoo sanoa, tuokoon kuitenkin lujat takaukset lainasta.» — Tässä hän pysähtyi jokseenkin pitkäksi ajaksi, ja Gurth jo toivoi, että jäljelläolevat kolme kultarahaa saisivat mennä toista tietä kuin niiden kumppanit. Mutta juutalainen alkoi jälleen lukea. — »Kahdeksankahdeksatta — sinä olet kunnon mies — yhdeksänkahdeksatta — ja ansaitsisitpa saada vähän juomarahaa...»

Tähän juutalainen jälleen pysähtyi ja katsoi viimeistä sekiiniä, epäilemättä arvelen, antaisiko sen Gurthille. Hän punnitsi sitä sormissaan ja viskasi sitten pöydälle, niin että helähti. Jos sen ääni olisi vähänkin pettänyt tai jos se olisi tuntunut hiuskarvankaan verran keveämmältä, niin anteliaisuus kukaties olisi päässyt voitolle. Mutta Gurthin kovaksi onneksi helähdys oli aivan selvä, ja sekiini oli vast'ikään lyöty, vieläpä hiukan ylipainoinenkin. Iisak ei siis hennonutkaan siitä luopua. Hän pudotti sen kukkaraan, ikäänkuin huomaamatta, ja sanoi:

»Kahdeksankymmentä — nyt on luku täysi, ja minä olen varma, että saat herraltasi hyvät juomarahat. — Näkyypä», lisäsi hän halukkaasti katsellen kukkaroa, »sinulla vielä olevan enemmänkin kolikoita tuossa kukkarossasi.»

Gurth irvisteli, niinkuin hän aina teki, kun hän tahtoi nauraa, ja vastasi: »Taitaahan vielä olla yhtä paljon kuin tuossa kasassa, jonka niin tarkasti laskit.» Sitten hän käänsi kuitenkin kokoon ja pisti sen lakkiinsa, lisäten: »Kavahda partaasi, juutalainen, jollei tämä paperi ole täydessä kunnossa!» Lopuksi hän vielä pyytämättä kaasi itsellensä kolmannenkin pikarillisen viiniä ja lähti sitten jäähyväisittä.

»Rebekka», sanoi juutalainen, »peijasipa tuo ismaeliitta sittenkin minua. Mutta samantekevä — hänen herransa on kelpo nuorukainen — on niinkin, ja minä olen iloinen siitä, että hän on voittanut kulta- ja hopeasekiinejä nopealla ratsullaan sekä vahvalla peitsellään, joka oli kangastukin paksuinen niinkuin Goliath Filistealaisen ase.»

Hän kääntyi kuullaksensa, mitä Rebekka virkkaisi; mutta tämä olikin, sill'aikaa kun Iisak lörpötteli Gurthin kanssa, hiljaa mennyt toiseen kamariin.

Gurth oli tällä välin astunut portaita alas ja joutunut pimeään eteiseen, missä hänen täytyi haparoida käsillään ovea. Silloinpa ilmestyi hänen tielleen yht'äkkiä valkeaverhoinen hahmo, pidellen pientä hopeista lamppua kädessään. Kaunis näky viittasi häntä käymään vieressä olevaan kamariin. Hiukan vastahakoisesti Gurth totteli kutsua. Hän oli rohkea ja hurjapäinen kuin metsäkarju, milloin maallinen voima sattui häntä vastaan. Mutta niinkuin kaikki saksilaiset, hän pelästyi pahasti, kun tuli puhe yksisarvisista, metsänhaltioista, valkoisista naisista ja kaikista muista taikaloruista, joita hänen esi-isänsä olivat tuoneet tullessaan Saksan metsistä. Hänelle johtui sitä paitsi mieleen, että hän oli juutalaisen talossa, ja juutalaisillahan, paitsi muita heidän syykseen pantuja pahoja tapoja, oli muka mainio loitsu- ja noitumistaito. Sittenkin Gurth hiukan epäiltyänsä totteli hahmon viittausta ja seurasi sen osoittamaan kamariin. Siellä hän ilokseen ja ihmeekseen näki, että hänen salamyhkäinen johtajansa ei ollutkaan kukaan muu kuin sama kaunis juutalaistyttö, jonka hän oli nähnyt ensin turnajaisissa ja nyt äsken juuri Iisakin kamarissa.

Tyttö kysyi häneltä, miten hänen asiansa vanhan juutalaisen kanssa oli käynyt, johon Gurth

vastasi tarkasti kertoen kaikki.

»Isäni laski vain leikkiä sinun kanssasi», sanoi Rebekka. »Hän on sinun herrallesi suuremmassa kiitollisuudenvelassa kuin hän voi noilla varusteilla ja hevosilla maksaa, vaikka niiden hinta olisi kymmentä vertaa kalliimpi. Kuinka suuren summan nyt maksoit isälleni?»

»Kahdeksankymmentä sekiiniä», vastasi Gurth kysymystä kummastellen.

»Tässä kukkarossa on sata sekiiniä», sanoi Rebekka. »Vie herrallesi takaisin, mikä hänen omansa on, ja pidä itse loput. Joudu — lähde matkaasi — älä kuluta aikaasi kiitoksiin. Ja ole varuillasi, kun kuljet tämän kaupungin kautta, joka nyt on täynnä kaikenlaista väkeä. Pianpa voisit menettää sekä kantamuksesi että henkesikin kaupan päällisiksi. — Ruben», hän lisäsi taputtaen käsiänsä yhteen, »näytä valkeaa tälle vieraille ja katso, että hyvin lukitset ja telkitset oven.»

Ruben, tummapintainen, mustapartainen israeliitta, teki niinkuin tyttö käski. Tulisoihtu kädessä hän avasi ulko-oven, johti Gurthin kivetyn pihan kautta, päästi hänet portissa olevasta pienestä ovesta ulos ja lukitsi sitten oven kahleilla sekä salvoilla, jotka olisivat olleet kyllin tukevat vankilankin telkimiksi.

»Pyhä Dunstan auttakoon!» sanoi Gurth kompuroidessaan pimeätä kujaa myöten, »ei tämä ollut mikään juutalaistyttö, vaan taivaan enkeli! — Kymmenen sekiiniä sain hyvältä nuorelta herraltani — kaksikymmentä tältä Siionin helmeltä — sepä oli onnen päivä! — Tulisi vielä toinen samanlainen lisäksi, Gurth, niin voisit lunastaa itsesi orjuudesta ja sinusta tulisi yhtä vapaa mies kuin kuka muu hyvänsä. — Ja sitten heitän pois sikopaimenen sarven ja sauvan ja otan vapaana miehenä käteeni miekan ja kilven ja seuraan nuorta herraani niin kauan kuin elän salaamatta enää kasvojani tai nimeäni.»

YHDESTOISTA LUKU.

1 rosvo. Seis, herra! Tänne tavaranne, muuten me teidät sidomme ja ryöstämme.

Vilkas. Olemme hukassa; nuo on ne rosvot, jotk' ovat kaikkein matkustajain kauhu.

Valentin. Hyvät ystävät, —

1 rosvo. Te erehdytte, herra! Olemme teidän vihamiehenne.

2 rosvo. Vait! Kuullaan häntä.

3 rosvo. Kautta partani. Niin tehdäänkin; se sävykäs on mies.

KAKSI NUORTA VERONALAISTA.

Siihenpä Gurthin yölliset seikkailut eivät vielä päätyneetkään. Itsekin hän alkoi jotakin semmoista pelätä, kun hän päästyänsä kaupungin ulkopuolella parin yksinäisen talon sivuitse näki edessänsä syvän rotkotien. Molemmiin puolin tätä solaa kohosivat penkereet, joilla kasvoi pähkinäpensaita ja koivuja; levittipä siellä täällä jokin vaivaistammikin oksiansa tien poikki aina toiselle penkereelle asti. Itse tie oli täynnä kuoppia ja uurteita niiden monien kuormien ajosta, jotka edellisinä päivinä olivat kuljettaneet kaikenlaista tavaraa turnajaisiin. Kaiken lisäksi oli pimeä, sillä penkereet ja viidakko eivät päästäneet heinäkuunkuutamoä lävitsensä.

Kaupungista kuului iloisen melun hillittyä ääntä, johon aika-ajoin sekaantui kovaa naurun honotusta, tai kiljahdusta, tai kaukaisen soiton huimia säveliä. Kaikki nämä äänet, jotka kertoivat, miten sotaisten aatelisherrojen ja heidän hillittömien seuralaistensa suuret joukot olivat kääntäneet nurin koko kaupungin, tekivät Gurthin mielen hiukan levottomaksi. »Olipa tuo juutalaistyttö oikeassa», tuumi hän itsekseen. »Jumala ja Pyhä Dunstan auttakoot! Soisinpa, että olisin jo onnellisesti kaikkine aarteineni päässyt perille. Varsinaisista rosvoista puhumattakaan on täällä nyt niin paljon vaeltavia ritareita ja asemiehiä, vaeltavia munkkeja ja runonieikkoja, vaeltavia silmäkääntäjiä ja muita hulivilejä, että hukassa on mies, kellä on yksikin markka kukkarossaan, saatikka sikopaimenen parka, jolla on koko pussillinen sekiinejä. Jospa olisin edes päässyt pois näiden pirun pensaitten varjosta, jotta näkisin vilahduksen noista Pyhän Nikolauksen teineistä, ennenkuin he niskaani hyppäivät.»

Gurth rupesi siis kiireemmin astumaan, päästäksensä sitä pikemmin rotkotien kautta lakealle yhteismaalle. Mutta kova onni ei laskenutkaan häntä niin kauas. Juuri kun hän oli joutunut rotkotien toiseen päähän, missä viidakko oli tihein, karkasi neljä miestä hänen kimppuunsa, aivan niinkuin hän oli pelännyt. Kaksi tulla törmäsi kummaltakin tien viereltä, ja he tarttuivat häneen niin lujasti, että vastustuksesta, vaikka se alussa olisikin ollut mahdollinen, ei nyt voinut olla puhettakaan. — »Hellitä kuormasi», sanoi yksi miehistä. »Me olemme maan vapahtajia, jotka helpotamme liian kuorman jokaiselta raskautetulta mieheltä.»

»Etepä saisikaan minun kuormaani aivan helpolla heltiämään», mutisi Gurth, jonka jörömäistä suorapuheisuutta ei uhkaavan väkivallankaan pelko voinut masentaa, »jos tässä vain olisi tilaa antaa pari hyvää läimäystä sen puolustukseksi.»

»Senpä kohta saamme nähdä», sanoi rosvo. Sitten hän lisäsi, kääntyen kumppaniensa puoleen: »Viekää pois tämä junkkari. Jopa näen, että hän tahtois saada kolon kalloonsa samoin kuin kukkaroonsakin, jotta hänen suonensa tulisi sillä tavoin iskeytyksi kahdesta kohdasta kerrassaan.»

Tämän käskyn mukaan Gurth vietiin pois, laahattiin jokseenkin kovakouraisesti vasemmanpuolisen penkereen yli, kunnes viimein jouduttiin viidakkosaarekkeeseen, joka levisi

harjun ja aukean yhteismaan välillä. Gurthin täytyi seurata väkivaltaisia taluttajiansa tämän viidakon keskelle, missä he äkkiarvaamatta pysähtyivät pienelle lakeudelle, joka oli melkein puuton ja johon siis täysi kuunvalo pääsi tunkeutumaan oksien ja lehtien estämättä sitä. Tässä yhtyi Gurthin ryöstäjien seuraan vielä kaksi muuta miestä, jotka nähtävästi kuuluivat samaan joukkoon. Näillä uusilla tulokkailta oli miekka vyöllä ja nuija kädessä, ja nyt Gurth huomasi, että kaikkien kuuden kasvoja olivat naamion peittämät. Tämä seikka ainakin todisti epäilemättömästi heidän olevan rosvoja, jos ehkä heidän käytöksensä olisikin vielä sallinut epäillä sitä.

»Kuinka paljon rahaa sinulla on, lurjus?» kysyi yksi rosvoista.

»Kolmekymmentä sekiiniä, jotka ovat minun omiani», vastasi Gurth äkäisesti.

»Sakotetaan, sakotetaan!» huusivat rosivot. »Saksilainen moukka on saanut kolmekymmentä sekiiniä ja palaa selväpäisenä kaupungista! Siitä häntä on sakotettava. Me tuomitsemme hänet auttamattomasti menettämään kaikki, mitä hänellä on.»

»Paninpa ne talteen, kun aioin lunastaa itseni vapaaksi orjuudesta», sanoi Gurth.

»Aika pöllö olitkin», vastasi yksi rosvoista. »Kolme puolituopillista väkevää olutta juotuasi olisit ollut yhtä vapaa kuin isäntäsi, ja vieläpä vapaampikin, jos hän on saksilainen niinkuin sinä.»

»Onhan se valitettavasti totta», myönsi Gurth. »Mutta jos näillä kolmellakymmenellä sekiinillä saan lunastaa itseni vapaaksi teidän käsistänne, niin hellittäkää käteni, jotta voin maksaa rahat teille.»

»Maltapas», sanoi yksi rosvoista, joka näkyi olevan muiden päällikkö, »sisältäähän tuo kainalossasi oleva pussi, sen verran kuin mekon kautta voin tuntea, enemmänkin rahaa kuin mitä sanot siinä olevan.»

»Ne ovat minun herrani, kelpo ritarin omaisuutta», vastasi Gurth. »Niistä en olisi hiiskunut sanaakaan, jos olisitte tyytyneet minun omiin rahoihini.»

»Kunnon mies taitanet ollakin», arveli rosvo, »sen voin todistaa. Emmekä me ole niin ylen kiihkoisia Pyhän Nikolauksen palvelijoita, ettemme sallisi sinun kolmenkymmenen sekiinisi päästä kynsistämme, jos vain rehellisesti puhut meille kaikki. Annapas kuitenkin sinulle uskottu aarre vähäksi aikaa minun haltuuni.» Näin sanoen hän otti Gurthin povesta nahkapussin, joka sisälsi Rebekan antaman kukkaron ynnä tähteet Perinnöttömän ritarin sekiineistä. Sen jälkeen hän jatkoi tutkintoaan. »Kuka sinun isäntäsi on?»

»Perinnötön ritari», vastasi Gurth.

»Sekö», kysyi rosvo, »jonka väkevä peitsi tämänpäiväisissä turnajaisissa sai voiton? Mikä on hänen nimensä ja sukunsa?»

»Hänen tahtonsa on», vastasi Gurth, »että ne ovat pidettävät salassa. Ette ainakaan minulta saa niistä vähintäkään vihiä.»

»Mikä sitten on oma nimesi ja sukusi?»

»Jos sen virkkaisin», sanoi Gurth, »niin kenties voisitte arvata, kuka herrani on.»

»Oletpa aika itsepäinen junkkari», sanoi rosvo, »mutta se asia jääköön tuonemmaksi. Mistä herrasi on tämän kullan saanut? Onko hän sen perinyt, vai millä tavalla se on hänelle karttunut?»

»Oivalla peitsellään hän on sen saanut», vastasi Gurth. »Tämä pussi sisältää lunnaat neljästä kelpo hevosesta ja neljistä kunnon varusteista.»

»Kuinka paljon siinä on?»

»Kaksisataa sekiiniä.»

»Eikö enempää kuin kaksisataa sekiiniä!» sanoi rosvo. »Onpa sinun herrasi hyvin helpolla päästänyt voitettut, aivan liian vähillä lunnailla. Nimitä minulle, ketkä tämän kullan maksoivat.»

Gurth nimitti voitettut ritarit.

»Entä temppeleiherra Brian de Bois-Guilbertin varusteet ja ratsu? —Näethän, ettet voi minua pettää!»

»Herrani», sanoi Gurth, »ei huoli temppeleiherralta ottaa mitään muuta paitsi hänen sydänverensä. He ovat verivihollisia eivätkä siis voi vaihtaa kohteliaisuudenosoituksia keskenään.»

»Vai niin!» sanoi rosvo, ja oli sen sanottuansa hetken aikaa ääneti. »Ja miksi kävit nyt Ashbyssä niin kalliin taakan kanssa?»

»Olihan minulla asiaa», sanoi Gurth. »Iisakille, Yorkin juutalaiselle, minun tuli maksaa hinta niistä varustuksista, jotka hän oli hankkinut herralleni näitä turnajaisia varten.»

»Ja paljonko maksoit Iisakille? — Luulisipa, painosta päättäen, että tässä pussissa vielä on jäljellä kaksisataa sekiiniä.»

»Minä maksoin Iisakille», sanoi saksilainen, »kahdeksankymmentä sekiiniä; mutta hän antoi minulle sen sijaan sata sekiiniä takaisin.»

»Hä! Mitä!» huusivat rosivot kaikki yht'aikaa. »Pilkkanako tohdit meitä pitää, kun laskettelet tällaisia hulluja valheita?»

»Se, minkä teille kerroin», vakuutti Gurth, »on yhtä totta kuin että kuu tuolla taivaalla paistaa. Katsokaa nahkapussiini, niin saatte nähdä juuri saman summan silkkikukkarossa, erilleen pantuna muusta kullasta.»

»Ajattele, mitä puhut, mies», sanoi päällikkö, »puhuthan juutalaisesta — Israelin miehestä — jonka käsistä on yhtä vaikea periä kultiansa kuin kerätä Palestiinan kuivista hietikoista kupillinen vettä, jonka toivioletkeläinen on kaatanut maahan.»

»Heidän sydämissään ei ole armoa», lisäsi toinen rosvoista, »enempää kuin kruunun ryöstövoudissa, jollei hänen sormiansa ole voideltu.»

»Asia on kuitenkin niinkuin sanoin», vakuutti Gurth.

»Iskekää tulta», sanoi päällikkö, »minä tahdon katsella tuota kukkaroa. Ja jos niin on, kuin tämä mies kertoo, niin epä juutalaisen anteliaisuutta ole pidettävä paljoa vähempänä ihmeenä kuin tuota kalliosta uhkuvaa lähdetä, joka korvessa pelasti hänen esi-isänsä.»

Tulta iskettiin käskyn mukaan, ja rosvo otti tutkiaksensa kukkaroa. Muut tunkeutuivat hänen ympärilleen, ja nekin kaksi, jotka pitivät kiinni Gurthista, helpottivat hiukan otettansa ja kurottivat kaulaansa, jotta hekin saisivat nähdä miten tutkimus päättyisi. Tätä heidän huolimattomuuttansa käytti Gurth heti hyväkseen, tempautui äkillisellä ponnistuksella irti heistä ja olisi päässyt pakoon, jos olisi hennonut jättää herransa omaisuuden alttiiksi. Mutta semmoinen ei ollut hänen aikomuksensa. Hän kiskaisi nuijasauvan yhden rosvon käsistä, löi maahan päällikön, joka ei ollut aavistanutkaan hänen yritystensä, ja oli jo vähällä saada rahapussin takaisin ryöstetyksi. Mutta rosivot olivat nopsat hekin ja koppasivat jälleen sekä pussin että uskollisen Gurthin kiinni.

»Senkin vietävä!» huusi päällikkö nousten maasta; »oletpa halkaissut kalloni. Tämmöisestä hävyttömyydestä saisit pahan palkan, jos sinulla olisi tekemistä muiden meidän ammattimme miesten kanssa. Kohta saat kuulla päätökseni kohtalostasi. Ensiksi kuitenkin puhukaamme herrastasi. Ritarin asia ensin, sitten asemiehen, niinhän on ritarisäännöissä määrätty järjestys. — Pysy sill'aikaa alallasi! Sillä jos vielä kerran liikahtat, niin saat tästä iskun, joka tekee jäsenesi liikkumattomiksi ikipäiviksi. — Pojat!» lisäsi hän sitten kääntyen tovereittensa puoleen, »tähän kukkaroon on kudottu hebrealaisia kirjaimia, ja meidän täytyy siis uskoa tämän miehen juttu todeksi. Hänen isäntänsä, vaeltavan ritarin omaisuudesta emme saata tullia ottaa. Hänen tilansa on niin suuresti meidän tilamme kaltainen, ettei meidän sovi ryöstää mitään häneltä. Koira ei saa purra toista koiraa, missä on niin paljon susia sekä kettuja purtavana.»

»Meidänkö kaltainen?» kysyi yksi joukosta. »Olisipa hauska tietää, miten tämä vertailu on ymmärrettävä.»

»Kas, sinua pöllöpäätä», vastasi päällikkö. »Eikö hänkin ole köyhä ja perinnötön samoin kuin me? — Eikö hänkin hanki itselleen elatusta miekkansa kärjellä samoin kuin me? — Eikö hän ole lyönyt Front-de-Boeufiä ja Malvoisia, samoin kuin me tekisimme, jos voisimme? Eikö hän ole saman Brian de Bois-Guilbertin verivihollinen, jota meillä on niin paljon syytä pelätä? Ja jollei kaikkia näitä syitä olisikaan, niin pitäisikö meidän osoittaa suurempaa kovasydämisyttä kuin uskonon, hebrealainen juutalainen on tehnyt?»

»Ei suinkaan, ei suinkaan, sehän olisi häpeä», mutisi toinen; »mutta ei meillä vain sinä aikana kun palvelin vanhan, oivan Gandelynin joukossa, kuitenkaan ollut niin herkkä omatunto. — Ja entä tuo rivosuinen moukka — pääseekö hänkin ehein nahoin?»

»Ei millään muotoa, jos vain *sinussa* on miestä häntä nylkemään», vastasi päällikkö. »Kuule, mies», lisäsi hän kääntyen Gurthin puoleen, »osaatko käyttää sauva yhtä nopeasti kuin olet karkäs siihen tarttumaan?»

»Minun luullakseni», tokaisi Gurth, »sinä itse parhaiten voisit vastata tähän kysymykseen.»

»Niin, totta maar, kyllähän sinä annoit minulle kelpo sivalluksen», vastasi päällikkö, »mutta jos annat tällekin ystävälle yhtä oivallisen, niin pääset tullitta. Ja jollet sitä saa toimeen — no, totta maar silloin minun, koska olet niin uljas junkkari, täytynee maksaa sinun lunnaasi omasta taskustani. — Sauva käteen, Mylläri», lisäsi hän, »ja kavahda päätäsi. Ja te toiset, hellittäkää irti miehestä ja lainatkaa hänelle sauva. — Täss' on valoa tarpeeksi selän löylytykseksi.» Kun molemmat taistelijat olivat saaneet sauvan käteensä, astuivat he keskelle lakeutta, jotta heillä olisi täysi kuutamo apunaan. Toiset rosivot nauroivat ja huusivat kumppanilleen: »Mylläri, varjele jauhoitusveroasi!» Mylläri puolestaan tarttui aseeseensa varren keskikohdasta, pyöritellen sitä päänsä yläpuolella tavalla, jota ranskalaiset nimittävät *faire le mouliment* (myllyn pyörittämiseksi), ja huusi kerskailevasti: »Käy päälle, maamoukka, jos uskallat — ja saatpa kokea, kuinka myllärin koura puraisee!»

»Jos olet mylläri», vastasi Gurth pelottomasti, pyöritellen hänkin asettansa yhtä kätevästi päänsä yläpuolella, »niin oletpa kaksinkertainen varas, joten minä, rehellinen mies, en pelkää sinua.»

Näin härnäiltyään toisiaan molemmat taistelijat kävivät toistensa kimppuun. Muutamia minutteja he taistelivat kumpainenkin yhtä suurella voimalla, miehuudella ja taidolla, väistäen ja vastaten toistensa sivalluksia mitä tuimimmalla nopeudella. Lakkaamatta kalahtelivat heidän aseensa, niin että kauempaa kuuntelija olisi saattanut luulla vähintään kuusi miestä olevan kahakassa kummallakin puolella. Paljon vähemmänkin tuimia ja vaarallisia taisteluita on kelpo kuusimittarunon säkeillä kerrottu. Mutta Myllärin ja Gurthin taistelu on jäänyt laulussa ylistämättä, sillä siellä ei ollut läsnä pyhitettyä runoniekkää, joka olisi osannut ansion mukaan kuvata sen monivaiheista menoa. Tahdonpa kuitenkin — vaikka sauvataistelut meidän aikoinamme ovat jo tulleet vanhanmuotisiksi — koettaa, sen verran kuin kykenen, ylistää noita uljaita sankareita.

Kauan aikaa taistelu oli tasaväkistä; mutta viimein Mylläriiltä alkoi maltti loppua, kun hän näki saaneensa niin vahvan vastustajan ja kuuli kumppaniensa nauravan, joita, niinkuin tämmöisissä tilaisuuksissa aina käy, huvitti hänen harminsa. Mutta tämmöinen maltittomuus ei sovi sauvataisteluun, missä kylmäverisyys on välttämätöntä. Siitä syystä Gurth, joka mielenlaadultaan oli jörömainen, mutta vakava, sai nyt etuotteen, jota hän suurella taidolla osasikin käyttää hyödyksensä.

Mylläri kävi huimasti päälle sivaltaen milloin sauvan ponnella, milloin varrella, ja yritteli päästä likemmäksi vastustajaansa. Gurth puolestaan koetti vain puolustaa itseään, pitäen kätensä noin kyynärän verran erillään toisistaan, ja varjellen päätään sekä vartaloaan siten, että hän nopeasti vaihtoi asetta kädestä käteen. Näin hän vain suojeli itseään hätäilemättä käyttäen silmänsä, käsiänsä ja jalkojansa. Mutta kun hän vihdoin huomasi, että vastustaja alkoi hengästyä, iski hän vasemmalla kädellään sauvansa suoraan vasten Mylläriä kasvoja, ja kun tämä yritti sitä väistää, sujahutti Gurth oikean kätensä vasemman sijaan ja sivalsi aseensa täyttävää vauhtia vastustajan vasemmalle korvalliselle, niin että Mylläri kaatua maiskahti pitkäkseen nurmikolle. »Kas sen teit kelpo tavalla ja kuin oikea mies!» huusivat rosvot. »Eläköön suora meno ja vanha Englanti! Saksilainen on pelastanut sekä rahat että nahat, ja Mylläri tavannut voittajansa sauvataistelussa.»

»Nyt saat mennä tiehesi, veikkonen», sanoi päällikkö Gurthille omallakin sanallaan vahvistaen yleistä huutoa; »ja minä panen kaksi miehistäni saattamaan sinua parasta tietä myöten herrasi teltalle. Heidän pitää varjella sinua muista yölinnuista, joiden omatunto ei ole yhtä herkkä kuin meidän; sillä paljon on sentapaisia liikkeellä tämmöisenä yönä. Muista kuitenkin yksi asia», lisäsi hän ankaralla äänellä, »muistakin, ettet ole tahtonut virkkaa omaa nimeäsi — älä siis kysy myöskään meidän nimiämme äläkä koettele tiedustella, keitä tai mitä miehiä me olemme! Sillä jos semmoiseen uteluun ryhdyt, joudut pahempaan pulaan kuin missä nyt olet ollut.»

Gurth kiitti päällikköä hänen kohteliaisuudestaan ja lupasi panna varoituksen muistiin. Kaksi rosvoista otti nyt sauvat käteensä; he käskivät Gurthin seurata heidän kantapäillään ja rupesivat rivakasti astumaan viidakon kautta kulkevaa polkua ja likellä olevan mäen yli. Viidakon reunalla tuli kaksi miestä vastaan, mutta kun Gurthin saattajat kuiskasivat heidän korvaansa, katosivat he metsään ja antoivat vaeltajain rauhassa kulkea eteenpäin. Tästä seikasta Gurth arvasi, että rosvojoukko oli suurilukuinen ja että heidän kokouspaikkansa oli vartijoilla turvattu.

Heidän tultuaan aukealle kankaalle, mistä yhä vielä olisi ollut vaikeata osata kotiin, veivät rosvot Gurthin suoraa tietä pienen kummun harjalle. Sinne näkyi kuutamon valossa taistelutantereen aitaus, valkoisina hohtavat teltat tantereen kummassakin päässä sekä niiden koristuksina olevat tuulussa liehuvat viirit. Sinne kuului myös laulunhyminää, jolla vartijat koettivat lievittää yöllisen toimensa ikävää.

Tähän rosvot nyt pysähtyivät.

»Edemmäksi emme voi sinua saattaa», he sanoivat; »olisi varomatonta, jos uskaltaisimme tuonne alas. — Ja muista sinä puolestasi se varoitus, jonka äsken sait — pidä salassa, mitä tänä yönä on sinulle tapahtunut, sitä sinulla ei ole syytä katua. Mutta jollet tottele meidän sanojamme, niin et itse Lontoon Towerissakaan (linnassa) saa suojaa meidän kostoltamme.»

»Hyvästi vain, kelpo miehet», sanoi Gurth, »kylläpä panen mieleen teidän käskynne, älkääkö panko pahaksenne toivotustani, että pian ryhtyisitte turvallisempaan ja rehellisempään ammattiin.»

Tällä tavoin he erosivat toisistansa. Rosvot palasivat samaa tietä kuin olivat tulleet, ja Gurth jatkoi matkaansa herransa teltalle asti, missä hän, saadusta kiellosta huolimatta, kertoi kaikki, mitä hänelle sinä yönä oli tapahtunut. Perinnötön ritari kummasteli suuresti sekä Rebekaa lahjaa, jonka hän kuitenkin päätti lähettää takaisin, että myös rosvojen jalomielisyyttä, mikä ominaisuus

ei hänen mielestään sopinut heidän ammattiinsa. Kauan ei hän kuitenkaan saanut ajatella näitä merkittäviä seikkoja; sillä edellisen päivän väsymys sekä voimistumisen tarve huomispäivän taistelun varalta vaativat välttämättömästi lepoa.

Ritari kävi siis makaamaan kallisarvoiseen vuoteeseen, joka seisoivat teltan nurkassa; ja uskollinen Gurth ojensi karskit raajansa karhunaljalle, joka oli levitetty matoksi maaperään. Hän paneutui makaamaan teltan oven eteen, niin ettei kukaan häntä herättämättä voinut astua sisään.

KAHDESTOISTA LUKU.

Ei ratsastele enää airuet —
jo raikahtavi torven sävelet.
Molemmiin puolin peitset ojentuu,
ja kannustimet syvään tunkeutuu
hevosten kylkiin. Nytpä nähdä saa,
ken osaa otella ja ratsastaa.
Kas tässä peitsi kilpeen taittui nyt,
mut tuo on sydänpaikkaan iskenyt.
Nyt tuossa peitsi pystyyn nostetaan,
neljättä syltä varmaan pituuttaan.
Taas täällä miekkansa he vetävät,
hopeelle kirkkahalle kiiltävät,
kypäräin halki päähän hakaten,
jott' uhkuavi hurme punainen.

CHAUCER.

Päivä koitti pilvettömän kirkkaana, eikä se ollut vielä ehtinyt korkealle nousussansa, kun joutilaimmat tai uteliaimmat katsojista taas ilmaantuivat kaikilta haaroilta kentälle, kiirehtien hyvälle paikalle, mistä voisivat katsella odotetun aseleikin jatkoa.

Heti näiden jäljestä saapuivat paikalle turnausmarskit palvelijoihin sekä airuet. Sillä heidän piti merkitä kirjaan taisteluun pyrkivien ritarien nimet sekä kummalle puolelle kukin aikoi lukeutua.

Säädetyin järjestyksen mukaan oli Perinnötön ritari johtava toista puoluetta, ja sitä vastaan taistelevan joukon päälliköksi oli määrätty Brian de Bois-Guilbert, jonka arveltiin edellisenä päivänä olleen voittajan jälkeen paras mies. Muut eiliset vaatijarit tietysti kuuluivat viimeksimainitun puolelle; ainoastaan Ralf de Vipont ei voinut olla läsnä, sillä kaatuessaan hän oli niin pahasti loukkautunut, ettei saattanut pukea rautavaruksia ylleen. Kumpaisellekin puolelle pyrki muuten suuri joukko kuuluja, jaloja ritareita.

Näihin yhteisiin turnajaisiin, joissa kaikki osanottajat taistelivat yht'aikaa, tarjoutuivatkin sen ajan ritarit mielellään, vaikka ne olivatkin vaarallisemmat kuin kaksintaistelut. Moni ritari, joka ei tarpeeksi luottanut taitoonsa uskaltaakseen yksin karata kuuluisan vastustajan kimppuun, halusi kuitenkin näyttää urhoutuksensa yhteistaistelussa, missä hän saattoi kohdata vertaisiansa taistelijoita. Tässä tilaisuudessa kirjoitettiin noin viisikymmentä taisteluun tarjoutuvaa ritaria kumpaankin joukkoon. Kun tämä luku oli täysi, niin marskit julistivat, että useampia ei enää voitu ottaa vastaan, —suureksi suruksi monille, jotka olivat liian myöhään tarjoutuneet päästäksensä parveen.

Kello kymmenen paikoilla koko ympäristö oli täynnä miehiä sekä naisia, jotka riensivät turnajaisiin mitkä ratsain, mitkä jalkaisin. Hiukkasta myöhemmin ilmoitettiin kovalla torventoitotuksella, että Juhana-prinssi oli saapunut seuralaisinensa, joiden joukossa oli useita, jotka aikoivat yhtyä aseleikkiin, sekä useita sellaisiakin, jotka eivät siihen aikoneet.

Melkein samaan aikaan Cedrik Saksilainenkin saapui paikalle Rowena-neidin kera. Athelstan ei nyt ollutkaan heidän seurassansa. Sillä hänkin oli pukeutunut vahvaan rautavarukseen ottaaksensa osaa taisteluun; ja Cedrikin suureksi hämmästykseksi hän oli valinnut temppeleiherran puolueen. Saksilainen oli kiivaasti vastustanut ystävänsä sopimatonta vaalia; mutta toinen oli vain antanut sellaisia vastauksia, jommoisiin ihmiset turvautuvat, kun he ovat itsepäisesti päättäneet seurata omaa mieltänsä, voimatta kelpo syillä tukea asiaansa.

Vaikuttavamman, kenties ainoankin syynsä, miksi hän meni Brian de Bois-Guilbertin puolelle, Athelstan pitikin salassa. Hän oli näet liian suuri nahjus luonteeltansa viitsiäksensä Rowenan suosion saavuttamiseksi nähdä mitään vaivaa; mutta silti hän ei ollut kylmäkiskoinen neidon kauneudelle, ja hän piti avioliittoonsa hänen kanssaan aivan varmasti päätettynä asiana, koska Cedrik sekä Rowenan muut ystävät olivat siihen suostuvaiset. Suuri, vaikka salainen, oli siis Coningsburghin herran suuttumus ollut, kun hän näki edellisen päivän voittajan määräävän Rowenan sille kunniasijalle, johon hänellä oli valta valita hänet.

Tämän vaalin johdosta, joka häiritsi hänen omia hankkeitansa, Athelstan aikoi nyt rangaista Perinnötöntä ritaria. Hän tiesi olevansa väkevä, ja kehuivatpa ainakin mairittelijat hänen suurta asetaitoiansakin. Tätä voimaansa hän ei nyt suinkaan tahtonut tarjota vihatun ritarin avuksi, vaan oli päättänyt, jos suinkin tilaisuus tarjoutuisi, antaa tämän tuta hänen raskasta sotatapparaansa.

Vaatijaritien puolelle olivat myös de Bracy ynnä muut Juhana-prinssin seuralaiset asettuneet. Juhana itse oli antanut sellaisen käskyn, sillä sille puolelle hän olisi suonut voiton kallistuvan.

Mutta toiselta puolen oli myös suuri joukko ritareita, sekä englantilaisia että normannilaisia, niin oman maan miehiä kuin muukalaisia, yhtynyt vastapuolueeseen. He tekivät tämän sitä halukkaammin, koska eilinen taistelu oli todistanut heidän päällikkönsä, Perinnöttömän ritarin, kelpo soturiksi.

Huomattuansa, että päivän valittu kuningatar oli tullut paikalle, ratsasti Juhana hänen luokseen osoittaen kohteliaisuutta, mikä teki hänen käytöksensä niin miellyttäväksi, milloin hän vain viitsi sellaista osoittaa. Hän kohotti lakkiaan tervehdykseksi ja hyppäsi sitten hevosen selästä maahan, auttaaksensa Rowena-neitiä alas satulasta. Hänen seuralaisensa seisoivat sill'aikaa kaikki avopäin, ja eräs herra, joka oli kaikkein korkeimpia suvultansa, piti Rowenan ratsua suitsista.

»Tällä tavoin», sanoi prinssi, »me tahdomme esimerkillämme näyttää, miten Rakkauden ja Kauneuden kuningatarta on hänen arvonsa mukaisesti kunnioitettava. Tahdomme itse saattaa hänet sille valtaistuimelle, joka tänäpäivänä on hänen omansa. — Jalot rouvat ja neidot», hän jatkoi, »kunnioittakaa kuningatartanne, niinkuin itse tahtoisitte tulla kunnioitetuksi, kun teidän vuoronne tulee!»

Näin sanoen prinssi talutti Rowenan sille kunniaistuimelle, joka sijaitsi vastapäätä hänen omaansa; ja kauniit, korkeasukuiset rouvat ja neidot riensivät jäljestä, pyrkien istumaan mahdollisimman lähelle tämänpäiväistä hallitsijatarta.

Heti kun Rowena oli istuutunut, tervehdittiin uutta kuningatarta soitolla, joka melkein tukehtui kansan riemuhuutoihin. Aitauksen sisällä loistivatkin nyt kummankin puolen ritarien rautapuvut iloisesti ja uhkaavasti päivän paisteessa. Kumpikin joukkue oli kokoontunut omanpuoleisen porttinsa edustalle, ja ahkerasti neuvoteltiin par'aikaa, millä tavalla sotarintama parhaiten olisi rakennettava ja taistelu järjestettävä.

Airuet vaativat nyt hiljaisuutta, jotta he vielä kerran saisivat kuuluttaa turnajaisten säännöt. Näillä säännöillä oli tarkoituksena hiukan laimentaa taistelunkiihkoa. Semmoinen varokeino olikin varsin tarpeellinen, sillä taistelussa käytettiin teräviä miekkoja ja käärimättömiä peitsenkärkiä.

Kiellettyä oli miekalla pistäminen; ei saanut muuta kuin sivaltaa. Lupa oli käyttää nuijaa tai sotatapparaa, jos mieli teki, mutta tikari eli väkipuukko oli kielletty. Hevosen selästä kaatunut ritari sai jatkaa taistelua jalkaisin kenen hyvänsä, samassa tilassa olevan vastustajan kanssa; mutta ratsumiehet eivät saaneet käydä jalkamiehen kimppuun. Jos joku ritari tuli tungetuksi niin likelle aitausta, että hänen ruumiinsa tai aseensa koskivat siihen, täytyi hänen tunnustaa itsensä voitetuksi ja luovuttaa varuksensa sekä hevonsa sille, joka oli ajanut hänet semmoiseen paikkaan. Tällä tavoin voitettu ritari ei saanut enää ottaa osaa taisteluun. Kun taistelija kaatui maahan eikä jaksanut omin voimin nousta jaloilleen, sai hänen asemiehensä astua tantereelle ja kuljettaa hänet pois; mutta tässä tapauksessa hänet julistettiin voitetuksi, ja hänen varuksensa sekä ratsunsa joutuivat voittajan omaksi. Taistelun tuli lakata niin pian kuin Juhana-prinssi viskasi komentosauvansa maahan; sekin tarkoitti liian verenvuodatuksen ehkäisemistä, kun näet ei sallittu tämän vaarallisen leikin kestää kovin kauan. Se ritari, joka rikkoi näitä turnajaispelin sääntöjä tai muuten kunniallisen ritarillisuuden lakia vastaan, oli riisuttava asettomaksi ja asetettava katsojain naurun ja pilkan alaisena istumaan ratsain aitaukselle, kilpi ylösalaisin käsissään. Tällä tavoin rangaistiin epäritarillista käytöstä. Nämä säännöt julistettuaan airuet lopuksi kehoittivat kaikkia ritareita suorittamaan hyvin tehtävänsä, jotta he ansaitsisivat Rakkauden ja Kauneuden kuningattaren suosion.

Niin pian kuin julistus oli luettu, lähtivät airuet taistelutantereelta. Ritarit ratsastivat nyt kahtena pitkänä jonona kummastakin portista sisään ja asettuivat vastakkain kummallekin puolelle kahteen riviin. Päällikön paikka oli etumaisen rivin keskikohdalla; mutta hän ei asettunut siihen, ennenkuin hän ensin oli saanut sotarintamansa järjestykseen ja jokaisen miehen määrätylle paikalleen.

Olipa tuo komea, mutta samalla hiukan sydäntä ahdistava näky, kun näin suuri joukko oivia ritareita, kaikki kelpo ratsujen selässä ja kalleissa rautapuvuissa, odotteli tuossa valmiina alkamaan tulisen taistelun. He istuivat satulassaan jäykkänä kuin valetut rautakuvat, ja odottelivat ryntäyskäskyä yhtä hartaasti kuin heidän jalot ratsunsakin, jotka hirnuen ja kaapien maata kavioillaan ilmaisivat maltittomuuttaan.

Vielä olivat ritarien peitset pystyssä, kirkkaat kärjet välkkyivät päivänpaisteessa ja liput heiluivat kypäränsulkien yläpuolella, kun turnausmarskit tarkasti katsastivat rivejä, laskien eikö kenties jomallakummalla puolella ollut enemmän tai vähemmän miehiä kuin oli säädetty. Heidän lukunsa oli aivan täysi. Marskitkin poistuivat nyt tantereelta, ja Wilhelm de Wyvil huusi sitten ukkosäänellä ryntäyskäskyn: »*Laissez aller!* (Antakaa mennä!)» Torvetkin samassa törähtivät, — peitset laskeutuivat äkkiä ja kiinnitettiin satulahakasiin, — kannukset kaivautuivat ratsujen kupeisiin, — ja kummaltakin puolelta ryntäsi etumainen rivi täyttä neliä vastakkain. Keskellä tannerta he törmäsivät yhteen niin kovalla kolahduksella, että kumaus kuului virstan päähän. Toinen rivi seurasi hitaammin jäljestä, ollakseen valmiina auttamaan, jos heidän puolueensa jäisi tappiolle, tai antamaan parempaa vauhtia voitolle, jos onni heidän puolelleen kallistuisi.

Yhteentörmäyksen seurauksia ei voitu nähdä, sillä niin monen hevostavion nostattama tomu pimitti ilman; kului minuutti, ennenkuin katsojat saattoivat nähdä, miten kahakassa oli käynyt. Niin pian kuin näköala jälleen oli selvinnyt, huomattiin, että puolet ritareista kummallakin puolella oli kaatunut ratsujensa selästä. Mitkä olivat peitsen sysähdyksestä menneet kumoon, mitkä oli raskaamman ja voimakkaamman päällekkäisyyden vauhti viskannut hevosineen päivineen kuperkeikkaa. Muutamat makasivat maassa ikäänkuin eivät enää koskaan kykenisi nousemaan; toiset taas olivat kohonneet jo pystyyn ja joutuneet käsikahakkaan samaan tilaan joutuneitten

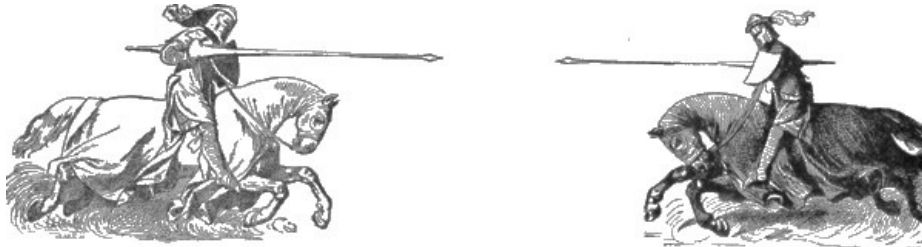
vastustajain kanssa. Kummallakin puolella oli myös useita pahoin haavoittuneita, jotka eivät enää kyenneet jatkamaan taistelua; he koettivat vöilläään hillitä verenjuoksua ja pyrkivät syrjään metelistä. Satulassa pysyneet ritarit, joilta melkein kaikilta peitset olivat kahakassa katkenneet, tappelivat nyt miekoillansa mies miestä vastaan, kajahduttaen sotahuutojaan ja vaihdellen sivalluksia, ikäänkuin voitto olisi ollut hengen ja kunnian asia.

Kahakka kiihtyi vielä, sillä nyt ryntäsi toinenkin, varajoukkona ollut rivi kummaltakin puolelta kumppaniensa apuun. Brian de Bois-Guilbertin miehet huusivat: »>Ha! Beau-séant! Beau-séant! [12] Temppelin puolesta! Temppelin puolesta!» Toinen puolue taas huusi: »Desdichado! Desdichado» ottaen tunnussanakseen sen nimen, joka oli heidän päällikkönsä kilpeen kirjoitettu.

Tällä tavalla taisteltiin mitä tulisimmalla tuimuudella ja vaihtelevalla onnella. Väliin virtasi kahakan kuohu pohjoiselle, väliin eteläiselle portille päin, sitä myöten mikä puolue alkoi päästä voitolle.

Miekkojen kilahdukset ja taistelijain huudot sekaantuivat torvien törähdysten kanssa hirvittäväksi meluksi, niin ettei voitu kuulla kaatuneiden voitotusta, kun ne turvattomina makasivat hevosten jaloissa. Ritarien kirkkaat rautapuvut olivat nyt jo tomun ja veren tahrassa, ja paloja niistä heltisi jokaisen miekan- tai tapparanlyönnin perästä. Kirjavia sulkia, jotka olivat hakatut irti kypärien harjoista, lenteli lumihöytyjen tavoin tuulessa. Kadonnut oli nyt kaikki, mikä sotaisessa leikissä oli näyttänyt kauniilta ja iloiselta; mitä vielä oli jäljellä, se oli näöltään surettavaa tai hirvittävää.

Mutta niin paljon vaikuttaa tottumus, että tämä näky ei huvittanut ainoastaan alhaista kansaa, joka aina rakastaa kauheita tapauksia. Korkeasukuiset naisetkin katselivat lavoiltaan, tosin hiukan pelokkaina, mutta kuitenkin silmiään vilkuttamatta, tuota hirvittävää näytelmää. Siellä täällä tosin vaaleni kaunis poski tai kuului heikko huuto, kun sulhanen tai veli tai puoliso kaatui maahan. Mutta ylipäänsä rouvat ja neitokset vain kiihoittivat taistelijoita, taputtaen käsiään, heiluttaen huntujaan ja nenäliinojansa, jopa myös huutaen: »Kelpo peitsi! oiva miekka!» kun sattuivat näkemään onnistuneen sysäyksen tai sivalluksen.

Kun kauniskin sukupuoli oli näin ihastunut veriseen leikkiin, niin eipä liene vaikeata käsittää, miten miehet olivat siitä huvitetut. Tämä mielenkiinto purkautui koviksi huudoiksi joka kerran, kun onni kallistui puolelle tai toiselle, ja kaikkien katseet tujottivat värähtämättä tantereelle, ikäänkuin jokainen isku niistä lukemattomista, joita siellä sateli, olisi ollut katsojan itsensä lyömä tai saama. Ja joka lomahetki kaikui airueitten ääni: »Taistelkaa, jalot ritarit! — Mies kuolee, maine ei kuole! — Hakatkaa päälle! — Parempi kuolema kuin tappio! — Taistelkaa, jalot ritarit! Ihanat silmät katselevat urotekojanne!»

Taistelunonnan kaikissa vaiheissa katsojien silmät seurasivat varsinkin molempia päälliköitä, jotka, tuimimmassa kahakassa liikkuen, kehoittivat miehiänsä sekä äänellään että esimerkillään. Kumpainenkin teki mainioita sankaritöitä, eikä kumpikaan löytänyt itselleen vastapuolueesta täysiveroista vastustajaa. Useammin kuin kerran he pyrkivät toistensa kimppuun; sen he tekivät vihansa yllytyksestä, ja ehkä myös siinä toivossa, että päällikön kaatuminen ratkaisisi voiton. Mutta niin sakea oli tungos ja niin sekamelskainen kahakka, että he taistelun alussa turhaan yrittivät päästä yhteen. Useamman kerran heitä esti omien kumppaniensa kiivaus, jotka halusivat saavuttaa mainetta taistelemalla vastapuolueen päällikköä vastaan.

Vasta sitten, kun taistelijain joukot olivat harvenneet — sen vuoksi, että useiden oli täytynyt tunnustaa itsensä voitetuksi ja useat olivat tulleet ajetuiksi aitaukseen kiinni tai olivat kykenemättömiä jatkamaan taistelua — pääsivät temppeleiherra ja Perinnötön ritari viimeinkin törmäämään yhteen sillä raivoisalla tuimuudella, johon verivihollisuus ynnä kilvoitus ylimmästä kunniansta yllytti heitä. Niin taitavat olivat kumpainenkin sekä iskiessään että väistyessään, että katsojat eivät voineet pidättää yhteistä hurraahuutoa, joka ilmaisi heidän riemuansa ja ylistystänsä.

Tällä hetkellä Perinnöttömän ritarin puolue oli tappiolla; Front-de-Boeufin jättiläiskäsi toisella kyljellä ja Athelstanin karhumainen voima toisella olivat kaataneet tai karkoittaneet kaikki vastaansattuvat. Päästyänsä irti omista vastustajistaan nämä ritarit näkyivät nyt molemmat yht'aikaa havainneen, että he paraiten voisivat kallistaa voiton puolelleen, jos auttaisivat temppeleiherraa vihollispäällikköä vastaan. Yht'aikaa he siis kannustivat hevosiiaan ja ryntäsivät Perinnöttömän ritarin kimppuun, normannilainen toiselta, saksilainen toiselta puolelta. Mies, jota heidän yhteinen ja äkkiarvaamaton ryntäyksensä tarkoitti, olisi ollut hukassa, ellei häntä olisi varoittanut yleinen huuto katsojain joukosta, joiden mieltä tuo epätasainen taistelu pahoitti.

»Pidä varasi, pidä varasi, Perinnötön ritari!» huudettiin yleisesti, niin että ritari huomasi häntä uhkaavan vaaran; hän sivalsi temppeleiherraa vielä kerran koko voimallaan ja sitten nykäisi samassa hetkessä hevostensa suitsista, niin että se taaksepäin karaten väistyi Athelstanin ja Front-de-Boeufin edestä. Nämä molemmat ryntäsivät siten, kukin puoleltansa, tavoittamansa vihamiehen ja temppeleiherran välitse, eikä puuttunut paljon, että he olisivat törmänneet toinen toistansa vastaan, ennenkuin saivat hevostensa vauhdin hillityksi. Kerkesivätpä he kuitenkin tiukata suitsia ja kääntää ratsunsa, karataksensa yhdessä temppeleiherran kanssa Perinnöttömän

ritarin päälle ja masentaaksensa hänet maahan.

Hukassa olisi tämä ollutkin, jollei eilispäivänä saamansa jalon orhin erinomainen voima ja nopeus olisi pelastanut häntä.

Siitä oli hänelle sitä enemmän apua, kun Bois-Guilbertin ratsu oli haavoittunut, ja Front-de-Boeufin sekä Athelstanin hevoset olivat jo väsyksissä edellisistä ponnistuksistaan, koko päivän kannettuansa jättiläiskokoisten herrojensa painoa, jota täydet rautavarusteet vielä enensivät. Muutamien minuuttien ajan torjui siis Perinnötön ritari vastustajia päältäan mestarillisen ratsastustaitonsa ja jalon hevosensa avulla. Kääntäen ja pyörittäen orittansa yhtä nopeasti kuin haukka keikahteilekse ilmassa, hän koetti pitää vihollisia niin paljon erillään kuin mahdollista. Välistä karkasi hän tämän, välistä tuon kimppuun, sivalluttaen miekkaansa tuimalla vauhdilla, ja aina väistyen pois ennenkuin toinen kerkisi vastaamaan.

Ilmassa kajahteli katsojien ylistyshuutoja; mutta sittenkin oli ilmeistä, ettei hän ajan pitkään voisi kestää ylivoimaa vastaan. Juhanan seurassa olevat aatelisherrat rukoilivat sentähden, kaikki yhdestä suusta, prinssiä viskaamaan sauvansa maahan, jotta urhoolliselta ritarilta säästyisi tappion häpeä, vaikkapa siihen olikin ylivoima yksin syynä.

»Enpä suinkaan, kuuna kullan valkeana!» vastasi prinssi. »Tuo sama junkkari, joka salaa nimensä ja ylenkatsoo pitokutsuamme, on jo saanut yhden voitonpalkinnon. Jääköön nyt toinen palkkio muille.»

Hänen vielä puhuessaan äkkiaarvaamaton tapaus kuitenkin muutti kokonaan päivän taisteluonnen.

Perinnöttömän ritarin joukossa oli eräs mustaan rautapukuun varustautunut ratsumies, mustan hevosen selässä. Molemmat, niin mies kuin ratsu, olivat kookkaat, vahvaraajaiset ja nähtävästi hyvin väkevät. Mutta tämä ritari, jonka kilvessä ei näkynyt minkäänlaista kirjoitusta, ei tähän asti ollut näyttänyt suuresti välittävän voitosta. Hän torjui nähtävästi aivan helposti päältäan niitä, jotka kääntyivät häntä vastaan, mutta ei ajanut heitä takaa eikä itse käynyt kenenkään kimppuun. Sanalla sanoen hän oli tähän asti ollut pikemmin syrjäisenä katsojana kuin taistelijana, josta syystä kansa olikin keksinyt hänelle pilkanimen »Musta tyhjääntoimittaja».

Nyt kuitenkin, huomattuaan päällikkönsä ahdingon, tämä ritari näytti heräävän unestansa. Hän kannusti hevostansa, joka ei ollut vielä yhtään väsynyt, ja kiiti ukkosen nuolena avuksi huutaen äänellä, joka kaikui kuin torven törähdys: »Desdichado avuksi!» Apu olikin juuri tällä hetkellä hyvin tarpeen, sillä Perinnöttömän ritarin par'aikaa karatessa temppeleiherraa vastaan oli Front-de-Boeuf kohotettu miekka kädessä päässyt häntä likelle. Eipä hän kuitenkaan vielä ennättänyt sivaltaa, kun hän sai Mustalta ritarilta aika iskun. Se livahti kirkasta kypärää myöten ja löi melkein masentumattomalla voimalla hevosta otsakiskoon, —ja maahan keikahtivat sekä Front-de-Boeuf että hänen ratsunsa, molemmat pyörreksissä iskun tulisesta vauhdista. Sitten Musta tyhjääntoimittaja kääntyi Athelstan Coningsburghilaisen puoleen; ja kun hänen oma miekkansa oli äskeisestä iskusta katkennut, tempaisi hän sotatapparan, jota kömpelö saksilainen piti kädessään. Vauhdilla, joka osoitti, ettei hän ensi kertaa käyttänyt tätä asetta, iski nyt Musta ritari Athelstania vasten rintaa, niin että tämä heti livahti hervotonna maahan. Tehtyänsä nämä kaksi urotyötä, joita katsojat sitä enemmän ylistivät, kuta vähemmän he olivat otaksuneet hänen sellaiseen kelpaavan, Musta ritari tuntui jälleen vaipuneen entiseen unisuuteensa. Hän palasi vakavana tantereen pohjoispäähän ja antoi päällikkönsä tulla, miten kykeni, yksin toimeen Brian de Bois-Guilbertin kanssa. Tämä ei ollutkaan enää kovin vaikeata. Temppeleiherran hevonen, jota runsas verenvuoto raukasi, ei kestänyt enää, kun Perinnötön ritari ryntäsi täyttä vauhtia päälle. Brian de Bois-Guilbert vierähti maahan, saamatta toista jalkaansa irti jalustimesta. Hänen vastustajansa hyppäsi nyt hevosen selästä maahan, kohotti miekkansa uhkaavasti temppeleiherran pään yli ja vaati häntä antautumaan. Mutta samassa Juhana-prinssi, jota nyt Bois-Guilbertin vaarallinen tila liikutti enemmän kuin äsken toisen ritarin pula, heitti komentosauvansa maahan ja lopetti taistelun. Sillä tavoin säästy temppeleiherralta se häpeä, että hänen olisi täytynyt tunnustaa itsensä voitetuksi.

Äskeisestä tulisesta taistelusta ei ollutkaan nyt enää muuta jäljellä kuin muutamia kyteviä kekäleitä. Niistä harvoista ritareista, jotka vielä viipyivät tantereella, oli enin osa, ikäänkuin sanattomasta sopimuksesta, lakannut taistelemasta ja jättänyt voiton molempien päällikköjen keskenään ratkaistavaksi.

Asemiehet, joiden olisi ollut vaikeaa, jopa vaarallistakin tulla herrojensa avuksi niin kauan kuin taistelua kesti, riensivät nyt miehissä tantereelle. He korjasivat haavoittuneet, jotka hellimmällä huolella ja varovaisuudella vietiin läheisiin teltoihin tai kaupungissa heitä varten varattuihin majapaikkoihin.

Tällä tavoin päättyi Ashby-de-la-Zouchen mainio taistelu, joka oli ollut tulisimpia leikkisotia koko sillä aikakaudella. Tanterelle henkensä heittäneitä ritareita tosin ei ollut enempää kuin neljä, siihen luettuna eräs, joka kuumuudesta tukehtui rautapukuunsa; mutta neljäntäkymmentä miestä oli pahasti haavoittunut, joista neljä tai viisi sittemmin kuoli haavoihinsa. Useat muut olivat tulleet iäkseen vaivaisiksi, ja nekin, jotka jossakin määrin tointuivat, saivat hautaan asti pitää merkkejä tästä kahakasta ruumiissansa. Siksi sitä mainitaankin vanhoissa aikakirjoissa aina »jaloksi ja iloiseksi Ashbyn sotaleikiksi».

Nyt tuli prinssin julistaa, kuka ritareista oli parhaiten taistellut, ja hän päätti nimittää päivän voittajaksi sen ritarin, jolle kansa oli antanut nimen Musta tyhjääntoimittaja. Tätä päätöstä vastaan tosin prinssille muistutettiin, että Perinnötön ritari oikeastaan oli ratkaissut voiton, hän kun päivän kuluessa oli omalla kädellään voittanut kuusi ritaria ja vieläpä viimeiseksi syössyt hevosen selästä maahan itse vastapuolueen päällikön. Mutta Juhana-prinssi piti kiinni ratkaisustaan, väittäen että Perinnötön ritari ja hänen puolueensa olisivat jääneet tappiolle ilman

mustapukuisen ritarin voimallista apua. Tälle hän siis tahtoi suoda palkinnon.

Mutta kaikkien läsnäolevien ihmeeksi tuota palkittavaksi valittua ritaria ei enää löytynytäkään. Hän oli heti taistelun tauottua poistunut kentältä, ja sanoivatpa muutamat katsojista nähneensä hänen kulkeneen metsään päin samalla verkkaisella vetelyydellä, josta hän taistelutantereella oli saanut liikanimensä »Musta tyhjäntoimittaja». Kaksi kertaa törähtivät torvet ja kaksi kertaa huusivat airuet, kutsuen häntä esille; mutta kun tämä ei auttanut, täytyi hänelle aiottu kunnia viimein suoda jollekulle muulle. Juhana-prinsillä ei nyt enää ollut yhtään tekosyytä, jonka nojalla hän olisi voinut kieltää palkinnon Perinnöttömältä ritarilta, jonka hän siis julisti tämänkinpäiväiseksi voittajaksi.

Tanteren yli, joka oli verestä liukas ja täynnä murtuneita aseita sekä tapetuita tai haavoittuneita hevosia, turnausmarskit taluttivat siis jälleen Perinnöttömän ritarin voittajana prinssin kunniaistuimen eteen.

»Perinnötön ritari», sanoi Juhana, — »koska ette salli meidän tietää muuta nimeä, millä teitä mainitsisimme, — me julistamme teidät toisenkin kerran turnauskisain voittajaksi ja ilmoitamme, että teillä on oikeus vaatia ja vastaanottaa Rakkauden ja Kauneuden kuningattaren kädestä se kunniakruunu, jonka urhoudellanne olette niin hyvin ansainnut.» Ritari kumarsi nöyrästi ja sievästi, mutta ei vastannut sanaakaan.

Nyt rupesivat torvet taas soimaan ja airuet julistivat kovalla äänellä sankarin kunniaa ja voittajan ylistystä, johon korkeasukuiset rouvat ja neidot vastasivat heiluttamalla silkkisiä nenäliinojaan ja kirjaituja huntujansa, ja muu katsojajoukko yhtyi kaikuviin riemuhuutoihin. Sillä välin marskit taas taluttivat Perinnöttömän ritarin tantereen poikki sen kunniaistuimen eteen, jolla Rowena-neiti istui.

Tämän kunniaistuimen alimmaiselle portaalle ritari marskien käskystä laskeutui toiselle polvelleen. Mutta näytti siltä kuin kaikki hänen muutkin liikkeensä, sen jälkeen kuin taistelu lakkasi, pikemminkin olisivat totelleet toisten ihmisten käskyä kuin hänen omaa vapaata tahtoaan; ja olivatpa muutamat huomaavinaan, että hän horjui, kun hänet toista kertaa saatettiin tantereen poikki. Rowena astui sulavin, arvokkain askelin alas istuimeltaan ja yritti laskea kruunun, joka hänellä oli kädessään, sankarin kypärälle. Mutta marskit huusivat yhteen suuhun: »Ei näin saa tapahtua — pään pitää olla paljaana!» Ritari mutisi hiljaisella äänellä pari sanaa, joita kypärän sisästä ei kuitenkaan kuultu; luultavasti hän pyysi, ettei hänen pääverhoansa poistettaisi.

Mutta liekö siihen ollut syynä tottelevaisuus säädetyjä menoja kohtaan vai uteliaisuus, — marskit eivät pitäneet lukua ritarin vastahakoisuudesta, vaan paljastivat hänen päänsä siten, että leikkasivat kypärän pidinnauhan poikki ja aukaisivat rautakauluksen. Silloin tuli näkyviin viisikolmattavuotisen nuoren miehen kauniit, vaikka ahavoituneet kasvot, joita tuuheaa, lyhyt, vaalea tukka ympäröi. Hänen kasvonsa olivat kuolonkalvakat ja parissa paikoin veriviirujen tahraamat.

Rowena hänet nähtyänsä huudahti heikolla äänellä. Mutta samassa hän ponnisti kaikki hengenvoimansa ja pakottautui astumaan eteenpäin, vaikka koko hänen ruumiinsa vielä vapisi kovasta äkillisestä mielenliikutuksesta. Hän painoi voittajan kumartuneeseen päähän kalliin kruunun, joka oli päivän palkinnoksi määrätty, ja lausui selvällä, kuuluvalla äänellä: »Minä annan teille, herra ritari, tämän kruunun, joka on tämänpäiväiselle voittajalle tuleva urhouden palkinto.»

Sitten hän vaikenä hetkeksi, mutta lisäsi sitten lujalla äänellä: »Eikä ole toista päätä, joka paremmin ansaitsisi tätä ritarillisuuden tunnusmerkkiä!»

Ritari notkisti vielä syvemmälle päätään ja suuteli suloisen kuningattaren kättä, joka oli suonut hänelle voittopalkinnon. Mutta sitten hän ei enää kohottanutkaan päätään, vaan kumartui yhä syvemmälle ja vaipui viimein neidon jalkojen juureen.

Siitäkö nousi yleinen hämmästyminen. Cedrik, joka poikansa äkkiarvaamattomasta ilmaantumisesta oli käynyt sanattomaksi, riensi nyt luokse, ikäänkuin karkoittaaksensa hänet Rowenan läheltä. Mutta sen olivatkin jo turnausmarskit tehneet, jotka, arvaten syyn Ivanhoen pyörtymiseen, olivat kiireesti avanneet hänen rautapukunsa ja nähneet, että peitsen kärki oli lävistettyään haarniskan iskenyt kylkeen ammottavan haavan.

**Peitsen kärki oli lävistettyään
haarniskan iskenyt kylkeen ammottavan
haavan.**

KOLMASTOISTA LUKU.

»Nyt urhot!» Atreiidi huudahtaa,
»joukosta kansan tänne joutukaa,
kaikk', kutka luottaen voimaan, taitohon,
tahdotte saada voiton palkinnon.
Ken kaikist' etäimmäksi lennättää
sulitun nuolen, sille lehmä tää
on määrätty, mi hinnast' arvaten,
on verta härän kahdenkymmenen.»

ILIADI.

Tuskin oli Ivanhoen nimi tullut tunnetuksi, niin se lensi miehestä mieheen niin kiireesti kuin vain kerkeät kielet ennättivät sitä eteenpäin saattaa ja uteliaat korvat vastaanottaa. Ei aikaakaan, niin se kerkisi prinssinkin tietoon, jonka otsa siitä sanomasta pimentyi. Halveksivalla silmäniskulla hän katsahti ympärilleen ja sanoi: »Mitähän te, hyvät herrat, ja erittäinkin te, abotti, arvelette, — lieneekö totta, mitä oppineet miehet kertovat synnynnäisistä mieltymyksen ja inhon tunteista? Minusta tuntui heti, ikäänkuin veljeni ystävä olisi ollut läsnä, vaikk'en suinkaan voinut arvata, kuka tuon rautapuvun sisässä piili.»

»Täytyneepä nyt Front-de-Boeufin antaa takaisin Ivanhoen läänitysmaa», arveli de Bracy, joka, miehen tavalla otettuansa turnauspeliin osaa, oli palannut prinssin seuralaisten joukkoon.

»Kyllä maar», vastasi Woldemar Fitzurse, »tuossa junkkarissa on miestä ottamaan takaisin se linna sekä maa, jonka hän Rikhardilta oli saanut ja jonka te, ruhtinaallinen korkeus, armossa olette suonut Front-de-Boeufille.»

»Mutta onpa Front-de-Boeuf», vastasi Juhana, »niitä miehiä, jotka helpommin pistävät poskeensa kolmekin Ivanhoen vertaista läänitysmaata kuin luovuttavat käsistään yhden jo niellyn. Ja muuten, hyvät herrat, minä toivon, ettei teidän joukossanne ole ketään, joka tahtoi väittää, ettei minulla olisi oikeutta suoda kruunun läänitysmaita uskollisille seuralaisilleni, jotka kykenevät säännölliseen sotapalvelukseen, tai ottaa ne pois niiltä, jotka ovat lähteneet vieraille maille eivätkä tarpeen tullessa voi osoittaa hallitsijalleen kunniaa eikä olla hänelle apuna.»

Tämä kysymys koski kovin läheltä kuulijain omaa etua, etteivät he voineet olla myöntämättä prinssin sanoja oikeiksi. »Onpa hän aika antelias hallitsija — oikein jalo herra, joka näin pitää huolta uskollisten palvelijainsa palkitsemisesta!»

Tämmöisiä sanoja kuului vastaukseksi seuralaisjoukosta, joista useimmat jo olivat saaneet ja kaikki muut toivoivat saavansa samanlaisia lahjoja Rikhard kuninkaan seuralaisten ja ystävien

maista. Aymer-abottikin yhtyi tähän yleiseen suostumushuutoon lisäten kuitenkin: »Pyhää Jerusalemia tosin ei voi sanoa ventovieraaksi maaksi; sillä onhan se meidän *communis mater*, kaikkien kristittyjen yhteinen äiti. Mutta en sentään tahdo väittää, että Ivanhoen ritarilla sen nojalla olisi mitään oikeutta. Sillä minä olen varmalta taholta kuullut, etteivät ristiretkeläiset Rikhardin johtamina ole koskaan päässeet Askalonia edemmäksi. Ja se kaupunki, niinkuin jokainen tietää, on filistealaisten maassa, eikä siis voi tuottaa samoja etuuksia kuin itse Pyhä kaupunki.»

Samassa palasi Fitzurse, joka uteliaisuudesta oli käynyt sillä paikalla, missä Ivanhoe vaipui maahan. »Tuosta junkkarista», sanoi hän, »ei taida tulla kovinkaan paljon vastusta teille, ruhtinaallinen korkeus, ja luullakseni Front-de-Boeuf saanee häiritsemättä pysyä läänitysmaansa omistajana. Ivanhoen ritari on näet pahasti haavoittunut.»

»Tulkoon hänestä mitä hyvänsä», sanoi Juhana-prinssi, »hän kuitenkin on tämänpäiväinen voittaja ja hänen haavansa on hyvin hoidettava, vaikka hän olisi kymmenen kertaa meidän vihollisemme tai veljemme uskottu ystävä, mikä taitaa melkein mennä yhteen. — Minä lähetän oman lääkäriini häntä hoitamaan.»

Prinssi irvisti suutansa ilkeästi näin puhuessansa. Woldemar Fitzurse vastasi kiireesti Ivanhoen jo olevan poisviedyn tantereelta ja ystäviensä holhottavana.

»Oikeinpa sydäntä särki», sanoi Fitzurse, »kun näki meidän Rakkauden ja Kauneuden kuningattaremme surun; tämä tapaturma on muuttanut murhepäiväksi hänen lyhyen hallitusaikansa. En minä juuri ole niitä, joita jokaisen naisen rakkaudenvoivotus liikuttaa. Mutta Rowena-neiti hillitsi niin jalolla lujuudella surunsa, ettei sitä näkynytäkään muusta kuin ristiinpannuista käsistä sekä vedettömistä silmistä, jotka vapisivat hänen lakkaamatta katsellessaan tuota hengetöntä, hänen jalkojensa juuressa makaavaa ruumista.»

»Kuka hän sitten on, tuo Rowena-neiti», kysyi Juhana-prinssi, »josta nyt on tullut niin paljon puhetta?»

»Saksilais-tyttö, jolla on avarat perintömaat», vastasi abotti Aymer; »ruusun vertainen ihanuudessa ja timantin vertainen kalleudessa; kaunein, vaikkapa tuhansista etsisi; myrhan kimppu ja kamfertin rypäle.»

»Kyllä minä kykenen lievittämään hänen suruaan», sanoi Juhana-prinssi, »ja samassa myös parantamaan hänen vertaan sillä, että naitan hänet jollekulle normannille. Näkyyhän tyttö vielä olevan alaikäinen ja on siis kuninkaallisen naittamisoikeuden alainen. — Mitä sanoisit, de Bracy? Tahtoisitko tulla kelpo maiden ja tulojen omistajaksi sillä keinolla, että naisit saksilaisneidon, Wilhelm Valloittajan seuralaisten esimerkin mukaan?»

»Jos maat ovat minulle mieleen, jalo herra», vastasi de Bracy, »niin ei suinkaan morsian voi olla vastenmielinen; ja suuri on oleva kiitollisuudenvelkani teille, ruhtinaallinen korkeus, tästä oivallisesta lahjasta, joka runsaasti täyttää kaiken sen, mitä ikinä olette luvannut palvelijallenne ja läänitysmiehellenne.»

»Nämä sanasi aiomme pitää muistissamme», sanoi prinssi. »Ja kohta paikalla käydäksemme siihen asiaan käsiksi tahdomme seneshalimme kautta käskeä tämän-iltaihin pitoihin Rowena-neidin ja hänen seuralaisensa —tuon sivistymättömän maanmoukan, joka on tytön holhooja, ja tuon saksilaissonnin, jonka Musta ritari turnauksessa iski maahan. — De Bigot», hän lisäsi kääntyen seneshalin puoleen, »vie kutsuni noille saksilaisille niin höylysti, että heidän on mahdotonta jälleen kieltäytyä. Vaikka, vannonpa sen Becketin luitten kautta, heitä kohtaan osoitettu höyliys on samaa kuin helmien viskaaminen sioille.»

Juuri kun Juhana-prinssi näin lausuttuansa aikoi seuransa kanssa lähteä pois turnauspaikalta, annettiin pieni kirje hänelle käteen.

»Keneltä?» kysyi prinssi katsahtaen kirjeentuojaan.

»Ulkomaalta, armollinen herra, mutta en tiedä keneltä», vastasi palvelija. »Ranskalainen se vain oli, joka kirjeen toi, ja hän sanoi ratsastaneensa yötä päivää, jotta se kerkiäisi teidän käsiinne, ruhtinaallinen korkeus.»

Prinssi katsasti tarkasti päällekirjoitusta ja sitten sinettiä, joka piti kirjeen ympäri sidottua silkkilankaa kiinni; sinetissä oli kolme liljankukkaa. Juhana avasi sitten ilmeisen levottomana kirjeen, ja hänen levottomuutensa eneni vielä silmännähtävästi, kun hän oli sen lukenut. Se sisälsi seuraavat sanat:

»*Pidä varasi, sillä piru on irti!*»

Prinssin kasvot vaalenivat kalmankarvaisiksi ja hän katsahti ensin maahan, sitten taivaaseen päin, niinkuin mies, jolle kuolemantuomio on julistettu. Ensi hämmästyksestä toinnuttuansa hän veti Fitzursen ja de Bracyn erilleen ja antoi heidän kumpaisenkin vuorostansa lukea kirjeen.

»Tämä merkinnee», lisäsi hän epävakailla äänellä, »että veljeni Rikhard on päässyt vapaaksi.»

»Voihan se myöskin olla tyhjää peloitusta tai valheellinen kirje», arveli de Bracy.

»Siinä on Ranskan kuninkaan oma sinetti ja oma käsiala», vakuutti prinssi.

»Sitten on aika», sanoi Fitzurse, »koota koko puolueemme yhteen paikkaan, esimerkiksi Yorkiin tai johonkin muuhun Keski-Englannin kaupunkiin. Jos muutamiakin päiviä viivyttellemme, voipi olla liian myöhäistä. Teidän pitää keskeyttää tämä nykyinen narrinpeli, ruhtinaallinen korkeus.»

»Paha olisi kuitenkin», arveli de Bracy, »jolleivät talonpojat ja muu yhteinen kansa saisi ottaa osaa leikkiin ja jos he siitä suuttuisivat.»

»Tämä päivä», sanoi Fitzurse, »ei ole vielä loppuun kulunut. Sallikaamme jousimiesten ampua muutaman vuoron pilkkaan, ja antakaamme voittajalle palkintonsa. Sitenhän olisi prinssin lupaus runsain määrin täytetty, sen verran kuin se tuota saksilaista orjalaumaa koskee.»

»Kiitos neuvostasi, Woldemar», sanoi prinssi; »ja johdatitpa samassa myös mieleeni, että meillä on velka suoritettavana tuolle talonpoikaislurjukselle, joka eilen käyttäytyi niin röyhkeästi minua kohtaan. Tahdomme myös vielä päälliseksi viettää juominkimme tänä iltana, niinkuin alussa oli määrä. Vaikka tämä olisikin viimeinen hallitushetkeni, se hetki olkoon omistettu kostolle sekä huvitukselle, — jättäkäämme uudet huolet uuteen päivään.»

Torvien törähdys kutsui pian takaisin ne katsojat, jotka jo olivat alkaneet lähteä; ja airuet julistivat, että prinssin täytyi jättää huomispäivän juhlallisuudet pitämättä siitä syystä, että tärkeät ja välttämättömät valtioasiat vaativat häntä muualle. Mutta hän ei soisi kuitenkaan, että niin monen kelpo jousimiehen täytyisi taitoansa koettamatta lähteä kotiin. Sentähden hän oli suvainnut sallia, että he saisivat nyt heti pitää huomispäiväksi määrätyn kilpa-ammuntansa. Paras jousimies oli saava palkinnokseen hopealla silatun metsästystorven ynnä silkkiset kantimet, jotka olivat kalliisti koristetut Pyhän Hubertin, metsästäjän suojeluspyhimyksen kuvalla.

Neljättäkymmentä jousimiestä tarjoutui ensiksi kilvoitteluun osallisiksi; useimmat heistä olivat kuninkaallisia metsämiehiä tai metsänvartijoita Needwoodin ja Charnwoodin kruununmetsistä. Mutta saatuansa tietää, kutka kaikki ottivat kilpailuun osaa, enemmän kuin kaksikymmentä heistä peräytyi jälleen leikistä, he kun pelkäsivät melkein varman tappion häpeää. Siihen aikaan näet oli kunkin taitavan ampumamiehen nimi yhtä tuttu monen penikulman päässä hänen asuintalostaan kuin tätä nykyä Newmarketissa harjoitetun kilpahevosen avut ovat tunnetut kaikille mainitussa kuulusissa paikassa kävijöille.

Kahdeksan vain oli nyt jäljellä, jotka aikoivat kilpailla ampumataidollaan. Juhana astui alas kunniaistuimeltaan tarkemmin katsellakseen näitä valituita jousimiehiä, joilla useimmilla oli kruunun värit puvussansa. Kun hän oli kyllikseen heitä tarkastellut, etsi hänen katseensa sitä miestä, johon hän oli julmistunut. Hän seisoikin taas samassa paikassa kuin eilen ja oli taas yhtä vakavan näköinen.

»Arvasinpa kohta hävyttömistä loruistasi», sanoi prinssi, »että sinä, junkkari, et suinkaan ole todellisia pitkänjousen virittäjiä. Ja nyt näenkin, ettet uskalla koettaa taitoasi niin kelpo miesten rinnalla kuin nuo tuolla ovat.»

»Älkää pahaksi panko, armollinen herra», vastasi jousimies, »mutta onpa minulla toinenkin syy olla ampumatta, paitsi se, että osakseni voisi tulla pilkkaa ja häpeää.»

»No, mikä se toinen syysi sitten on?» kysyi Juhana-prinssi, joka oli tuskallisen utelias ottamaan selkoa tästä miehestä, vaikka hän ei itsekään olisi osannut selittää syytä siihen.

»Minun syyni on se», vastasi metsämies, »etten tiedä, olemmeko me, minä ja nämä jousimiehet, tottuneet ampumaan samanlaisiin pilkkoihin. Ja sitäpaitsi on vielä toinenkin syy, kun en näet tiedä, mitä te, armollinen herra, siihen sanoisitte, jos kolmaskin palkinto joutuisi semmoisen miehen osaksi, jolle te tuntemattomasta syystä olette suutuksissanne.»

Prinssin kasvot punastuivat tästä vastauksesta. Hän kysyi: »Mikä on nimesi, jousimies?»

»Locksley», oli vastaus.

»Sitten, Locksley», päätti Juhana-prinssi, »minä käsken, että sinäkin ammut vuorostasi sen jälkeen, kun muut jousimiehet ovat näyttäneet taitoansa. Jos sinä voitat palkinnon, lisään minä siihen kaksikymmentä nobelia.^[13] Mutta jollet sitä voita, niin riisutan yltäsi tuon viheriäisen takin, ja pieksätän sinut jousenjanteilla ulos tästä taistelupaikasta, niinkuin hävytön, suupaltti kerskaaja ansaitsee.»

»Entä jollen rupeisikaan kilpailemaan tämmöisillä ehdoilla?» kysyi jousimies. — »Te, ruhtinaallinen armo, voitte kyllä niin suuren sotamiesjoukon avulla helposti riisuttaa ja pieksättää minut; mutta ettepä sentään voi pakottaa minua virittämään joustani.»

»Jos et suostu jalomieliseen tarjoumukseeni», sanoi prinssi, »niin leikkivouti saa leikata poikki jousenjanteesi, katkaista jousesi sekä nuolesi ja ajaa sinut pois täältä niinkuin kurjalle pelkurille tehdään.»

»Ehdot, jotka minulle asetatte, ankara herra, eivät juuri ole jalomielisiä», sanoi jousimies, »sillä te pakotatte minua kilpailemaan Leicesterin ja Staffordshiren parhaiten ampumamiesten kanssa uhaten häväistykseällä, jos he sattuisivat paremmin ampumaan. Mutta olkoon menneeksi, minä tahdon kuitenkin tehdä, niinkuin käskette.»

»Pitäkää häntä tarkasti silmällä, sotamiehet», käski prinssi; »hän taitanee pelätä. Luulenpa, että hän yrittää karata kilpailusta. — Ja te, kelpo miehet, ampukaa vain pelkäämättä. Kaurispaisti ja tynnyrillinen viiniä on tuotu teidän varallenne tuohon teltaan, kun palkinto on voitettu.»

Pilkkataulu asetettiin nyt eteläisen, taistelutantereelle vievän kujan ulkopäähän. Kilpailuun tarjoutuneet jousimiehet puolestaan kävivät eteläisen portin suulle seisomaan. Arvanheitolla määrättiin, missä järjestyksessä miehet saisivat ampua; kunkin piti lennättää kolme nuolta peräkkäin. Valvojana tässä kilvoittelussa oli alhaisempi virkamies, jota sanottiin leikkivoudiksi; turnausmarskit näet olisivat pitäneet loukkauksena korkealle arvollensa, jos heidän olisi pitänyt olla valvojina talonpoikaisissakin taisteluissa.

Jousimiehet astuivat nyt kukin vuorostaan esille ja ampuivat nuolensa miehen tavalla ja suurella taidolla. Neljästäkolmatta nuolesta, jotka perätysten ammuttiin, sattui kymmenen tauluun ja muut pyyhkäisivät niin likeltä sen reunoja, ettei niitäkään ammuntoja matkan pituuteen nähden

sopinut halveksia. Ja niistä kymmenestä nuolesta, jotka tauluun olivat sattuneet, törrötti kaksi sisimmäisen renkaan sisäpuolella. Ne olivat Hubertin, Malvoisinin palveluksessa olevan metsänvartijan ampumat, ja tämä siis julistettiin voittajaksi.

»No, Locksley», kysyi Juhana-prinssi tylästi irvistäen rohkealta jousimieheltä, »tahdotko nyt koettaa lopullista kilpailua Hubertin kanssa vai annatko jousesi kantimiseen, viiniin leikkivoudin käsiin?»

»Koska ei muu auta», vastasi Locksley, »niin täytynee minunkin koettaa onneani. Mutta tekisinpä sen ehdon, että jos saan kaksi nuolta sattumaan Hubertin pilkkatauluun, hänen sitten tulee ampua uudestaan minun valitsemaani maaliin.»

»Oikein ja kohtuullistahan se on», arveli Juhana-prinssi, »enkä sitä sinulta kiellä. — Ja jos sinä, Hubert, saat voiton tuosta kerskaajasta, niin täytän sinun metsätorvesi hopearahoilla.»

»Eihän kukaan voi muuta kuin yrittää voimiansa myöten», vastasi Hubert. »Osasipa minun ukkovaarini miehen tavalla virittää jousensa Hastingsin tappelussa, ja minä toivon, etten häpäise sukuani.»

Entinen taulu siirrettiin nyt pois ja toinen samankokoinen asetettiin sijaan. Hubert, jolla oli ensimmäinen vuoro siitä syystä, että hän edellisessä kilpailussa oli päässyt voitolle, tähtäsi sangen tarkasti. Kauan aikaa hän mittasi matkan pituutta, jousi viritettynä käsissään ja nuoli jänteellä. Viimein hän astui askelen eteenpäin, ojensi vasemman kätensä suoraksi ja kohotti sillä jousta, niin että sen keskuspaikka eli kädensija tuli hänen silmiensä tasalle; toisella kädellä hän veti janteen korvansa likelle. Nuoli viuhahti ilmassa ja kävi taulun sisimmän renkaan sisäpuolelle, vaikkei aivan keskikohtaan.

»Et pannut huomiota tuuleen, Hubert», sanoi hänen kilpaveljensä, virittäen joustaan; »muuten nuolesi olisi käynyt paremmin kohti.»

Näin sanoen hän astui määrätyle paikalle. Hänä ei kauan aikaillutkaan tähdätessään, vaan ampui nuolensa huolettomasti, niin että näytti siltä kuin hän ei olisi katsahtanutkaan pilkkaan. Viimeiset sanat olivat vielä tuskin päässeet hänen suustaan, kun nuoli jo lähti jänteeltä lentoon ja kävi tauluun kahta tuumaa lähemmäksi valkeaksi maalattua keskikohtaa kuin Hubertin nuoli.

»Taivaan tulet ja leimut», sanoi prinssi Hubertille; »hirteen saat mennä, mies, jos annat tuon maankuljeksijan voittaa itsesi!»

Hubertilla oli yksi vastaus valmiina kaikkien tilaisuuksien varalta. »Vaikkapa te, ruhtinaallinen korkeus, tuomitsisittekin minut hirteen, niin eihän kukaan voi muuta kuin voimiansa myöten yrittää», sanoi hän. »Mutta osasipa minun ukkovaarini miehen tavalla — — —»

»Paholainen periköön sinun ukkovaarisi koko sukuineen!» keskeytti Juhana. »Ammu, sen lurjus, ammu parhaan taitosi mukaan; muuten sinun ei käy hyvin!»

Näin rohkaistuna Hubert kävi jälleen paikalleen seisomaan. Totellen kilpaveljensä neuvoa hän tähdätessään otti lukuun aivan vienon tuulen hengen, joka oli noussut, ja onnistuipa hänen ampumisensa tällä kertaa niin hyvin, että nuoli sattui aivan taulun keskikohtaan.

»Hurraa Hubertille! Hurraa Hubertille!» huusi kansa, joka mieluummin piti tutun miehen kuin ventovieraan puolta. »Aivan pilkkuun! Aivan pilkkuun! Eläköön Hubert!»

»Paremminkin hän et toki voine saada sattumaan, Locksley», sanoi prinssi ilkkuen.

»Tahdonpa kuitenkin panna merkin hänen nuoleensa», vastasi jousimies.

Kun hän nyt, vähän suuremmalla huolella kuin äsken, lasi nuolensa lentoon, niin tämä sattui kuin juuri kilpaveljen nuolen perään ja halkaisi sen kahtia. Tästä ihmeellisestä ampumataidosta kansa tuli niin ymmälle, ettei nyt kuulunutkaan tavallista ylistyshuutoa. »Paholainen se on eikä mikään ihminen, jonka ruumis on lihasta ja verestä», kuiskuttelivat talonpojat keskenänsä; »tämmöistä ammuntaa ei ole ikänä nähty, niin kauan kuin Englannissa on jouta viritetty!»

»Ja nyt», sanoi Locksley, »tahtoisin, jos te, armollinen herra, sallitte, asettaa tuohon semmoisen pilkkutaulun kuin meillä pohjoisessa on tapana panna. Ja tervetullut olkoon jokainen jousimies, ken siihen tahtoo ampua, saadakseen palkinnoksi lempeän katseen omalta kullaltansa.»

Näin sanoen hän kääntyi ja alkoi lähteä pois tantereelta. »Pankaa, jos tahdotte», sanoi hän, »sotamiehenne minua seuraamaan. — Minä menen vain leikkaamaan keppiä lähimmästä pajupensaasta.»

Prinssi Juhana viittasi muutamia miehiänsä menemään perästä, ettei mies karkaisi. Mutta kansan joukosta kajahtava huuto: »Häpeä, häpeä!» sai prinssin peruuttamaan epäritarillisen käskynsä.

Locksley palasikin kohta, kädessään pajukeppi, joka oli aivan suora, kuuden jalan pituinen ja tuskin miehen peukalon paksuinen. Tätä keppiä hän rupesi suurella vakavuudella kuorimaan. »Häväistystähän», sanoi hän näin tehdessään, »on kelpo metsämiehen taidolle, kun panette hänet ampumaan niin leveään pilkkutauluun kuin tuo tuossa. Sillä maankulmalla, missä minä olen kasvanut, emme pitäisi tuohon tauluun osaamista kunniallisempana, kuin jos olisi edessä koko Arthur-kuninkaan pyöreä pöytä, jonka ääreen kuusikymmentä ritaria mahtui istumaan. Saisihan vaikka seitsenvuotias lapsi kärjettömänkin nuolen sattumaan tämmöiseen latuskaan. Mutta», lisäsi hän astuen hitaasti tantereen toiseen päähän ja pistäen kepin seisomaan maahan, »sitä, joka sadan kyynärän päästä saa tähän keppiin sattumaan, häntä kiitän kelpo ampujaksi ja hän ansaitsisi kantaa jouta sekä viiniä kuninkaan, vaikkapa itse jalon Rikhardinkin, palveluksessa.»

»Osasipa», sanoi Hubert, »ukkovaarini miehen tavalla virittää joustansa Hastingsin tappelussa, mutta ei hän sentään koskaan ampunut tuommoiseen maaliin — enkä tee sitä minäkään. Jos tämä jousimies saa ammutuksi tuon kepin halki, niin ottakoon hän palkintoni — tai, pikemmin sanoen, ottakoon sen piru, joka tuon nutun sisässä asuu, sillä semmoisiin ei paljas ihmistaito riitä. Ei kukaan voikaan muuta kuin yrittää voimiansa myöten, enkä minä tahdo koettaakaan, koska tiedän, ettei siihen ole mahdollista saada sattumaan. Yhtä hyvinhän voisin pilkkutaulukseni ottaa meidän papin kynäveitsen kärjen tai oljenkorren tai auringonsäteen kuin tuon hienon, valkoisen viivan, jonka tuskin voin silmin erottaakaan.»

»Pelkuri koira!» äyskähti Juhana-prinssi. »Ammu sitten sinä, Locksley junkkari; ja jos saat siihen pilkkuun sattumaan, tunnustan, että olet ihan ensimmäinen mies, joka semmoista koskaan on tehnyt. Olipa miten oli, täällä et saa pöyhkeillä paljaalla taitosi kerskaamisella.»

»Eihän kukaan voi muuta kuin yrittää voimiansa myöten, sanon minäkin niinkuin Hubert», vastasi Locksley.

Näin sanoen hän taas jännitti jousensa. Tällä kertaa hän kuitenkin tarkoin katsasti asettansa ja muutti jänteen, joka hänen mielestään oli joutunut vähän vialle kahdesta edellisestä ampumisesta eikä enää tuntunut aivan sileältä. Sitten hän tähtäsi jokseenkin huolellisesti, ja kansa odotti ääneti, hengähtämättä, kuinka kävisi. Pian nähtiinkin, että jousimiehen taito ei ollut kansan toivoa pettänyt; hänen nuolensa halkaisi kepin kahtia. Äänekkäitä riemuhuutoja kajahti nyt ilmaan; ja prinssi Juhanakin, Locksleyn taidosta hämmästyneenä, unohti hetkeksi häntä kohtaan tuntemansa vihan. »Nämä kaksikymmentä kultarahaa», sanoi hän, »ynnä myös torven sinä olet rehellisesti ansainnut; ota ne omiksesi. Ja panenpa vielä kolmekymmentä kultakolikkoa niihin lisäksi, jos rupeat palvelukseeni ja palkkoihini, jousimieheksi henkivartijoitteini joukkoon, ja tahdot olla aina minua likellä. Sillä ei liene koskaan nähty kättä, joka olisi ollut yhtä varma jännittämään jouta, eikä silmää, joka olisi ollut yhtä tarkka lennättämään nuolta.»

»Älkää panko pahaksi, korkea herra», sanoi Locksley, »mutta olenpa itselleni vannonut valan semmoisen, etten rupea kenenkään palvelukseen, paitsi kenties teidän veljenne, Rikhard-kuninkaan. Nuo kaksikymmentä kultarahaa luovutan Hubertille, joka on tänäpäivänä jännittänyt joustansa yhtä taitavasti kuin ikinä hänen oma isänsä Hastingsissa. Jollei hän olisi ollut liian kaino, niin ettei ruvennut yrittämäänkään, olisi hän varmaan satuttanut tuohon keppiinkin yhtä hyvin kuin minä.»

Päätään pudistellen otti Hubert vastahakoisesti vieraan antaman lahjan; ja Locksley, joka ei tahtonut kauemmin olla yleisen huomion alaisena, katosi näkymättömiin kansan joukkoon.

Voitollinen jousimies kenties ei olisikaan niin helposti päässyt pois prinssin silmäin alta, jollei Juhanalla olisi tällä hetkellä ollut muita tärkeämpiä ja huolettavampia asioita mielessänsä. Taistelutantereelta lähtiessään hän kutsui luokseen rahavartijansa ja käski hänen kiireimmän kautta ratsastaa Ashbyhyn Iisak juutalaisen puheille. »Sano sille koiralle», virkkoi hän, »että minun pitää saada 2,000 kruunua ennen päivänlaskua. Hän tietää, minkä vakuuden annan lainasta; mutta tunnusmerkiksi voit näyttää hänelle tämän sormuksen. Loput minulle tulevat rahat on maksettava Yorkissa ennen kuuden päivän kuluttua. Jos hän käskyni laiminlyö, niin hakkautan siltä uskottomalta konnalta pään poikki. Katso, ettet tiellä aja hänen sivuitsensa; sillä tuo ympärileikattu orja juuri ikään pöyhkeili varastetuissa koruissaan täällä meidän keskellämme.»

Näin sanoen prinssi nousi hevosen selkään ja palasi Ashbyhyn. Sen nähtyään kaikki muukin kansa lähti liikkeelle ja hajaantui.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Näin ritaristo muinainen,
koruissa karkeiss' ylpeillen,
riens yllessiin pitoihin.
Kuperakatto-salihin
kokosi torvi äänellään
monenkin herran sulkapään
ja monen neidon, rouvankin,
puetun kultakankaisiin.

WARTON.

Juhana-prinssi vietti pitoja Ashbyn linnassa. Se ei ollutkaan sama rakennus, jonka komeat rauniot vieläkin seisovat samassa paikassa matkustajien ihastuksena. Tämän myöhemmän linnan on perästäpäin rakentanut lordi Hastings, Englannin hovimarski, joka oli Rikhard III:n tyranniuden ensimmäinen uhri, — kuninkaan, joka, vielä paremmin kuin historiallisista teoistaan, on tunnettu eräästä Shakespearen murhenäytelmästä. Mutta tässä kerrottujen tapausten aikaan Ashbyn linna sekä kylä kuuluivat Roger de Quincylle, joka par'aikaa oleskeli Pyhällä maalla. Siitä huolimatta oli Juhana-prinssi nyt ottanut linnan majakseen ja kulutti tarpeihinsa isännän varoja. Hän oli käskenyt varustaa pidot niin komeiksi kuin mahdollista, sillä hän tahtoi tällä hetkellä lumota kansan silmät vieraanvaraisuudellaan ja loistollaan.

Ruoanhankijat, jotka tässä ja muissakin tiloissa harjoittivat tointansa ikäänkuin heidän isännällään olisi ollut täysi kuninkaanvalta, olivat seuduilta vieneet puhtaaksi kaikki, mitä katsoivat tarvittavan prinssin pöytään. Vieraita oli kutsuttu suuri joukko. Olipa ympäristön korkeamman sekä alhaisemman normannilaisen aateliston lisäksi myös kutsuttu joitakuuta etevää saksilais- ja tanskalaissukuja, sillä Juhana-prinssin täytyi silloisessa asemassaan mairitella kansaa. Vaikka näet anglosaksilaisia tavallisesti halveksittiin ja poljettiin, olivat he kuitenkin suuren mieslukunsa tähden pelättävät lähenevässä keskinäis-sodassa, ja siitä syystä oli välttämätön valtiollinen pakko hyvittelä heidän päälliköitään.

Prinssi oli siis päättänyt — ja hän pysyikin jonkin aikaa siinä päätöksessä — kohdella noita tavattomia vieraitaan heille harvoin osoitetulla höylyydellä. Mutta jos Juhana osasikin, paremmin kuin kukaan muu, muodostaa tavalliset tunteensa ja tavallisen käytöksensä sitä myöten, mitä hänen etunsa vaati, niin leimahti yhtähyvin hänen ajattelematon, äksy luonteensa yhä näkyviin, hävittäen jälleen kaiken, mitä hän teeskentelemisellään oli koettanut rakentaa. Tämä hänen ajattelematon luonteensa tuli kerran merkillisellä tavalla ilmi Irlannissa, jonne hän oli isänsä, Henrik II:n käskystä mennyt. Hänen toimensaan oli taivuttaa asukasten mielet kruunulle suosiollisiksi tässä uudessa ja tärkeässä Englannin kruunun alusmaassa. Iiriläiset päälliköt riensivätkin hänen luoksensa kilpaillen, kuka ensiksi saisi osoittaa kunniaa ja antaa rauhansuutelon nuorelle prinssille. Mutta näitä terveisiä vastaanottaessaan, joihin olisi pitänyt yhtä kohteliaasti vastata, Juhana ja hänen vallattomat seuralaisensa eivät malttaneet olla nykäisemättä iiriläisten päällikköjen pitkiä partoja. Semmoinen kohtelu tietysti, niinkuin luonnollista olikin, suututti kovasti häväistyjä päälliköitä, ja siitä oli Englannin vallalle Irlannissa kovin turmiollisia seurauksia. Tätä häilyväisyyttä Juhanan luonteessa lukija muistakoon, niin hän käsittää paremmin hänen käytöksensä nyt kerrottavana iltana.

Vakavampana hetkenä tehdyn päätöksensä mukaan Juhana-prinssi ensi aluksi otti Cedrikin ja Athelstanin erinomaisen kohteliaasti vastaan. Koska edellinen ilmoitti, ettei Rowena-neiti voinut hyvin ja muka siitä syystä ei saattanut noudattaa armollista pitoihin kutsua, lausui prinssi vain pahoittelunsa ja salasi suuttumuksensa. Cedrik ja Athelstan olivat kumpainenkin puettu vanhaan saksilaiseen vaateparteen, joka itsessään ei suinkaan ollut ruma, ja tässä tilaisuudessa kalleista aineista tehty, mutta se erosi suuresti sekä kuusiin että ulkomuotoon nähden muiden vierasten vaateuksesta. Sentähden Juhana-prinssi nähdessään tämän puvun, joka senaikaisen muodin kannalta katsoen oli kovin erikoismallinen, kuiskasi Woldemar Fitzursen korvaan kehuen malttiansa, kun hän oli voinut hillitä itseään nauruun purskahtamasta. Puolueeton katselija olisi kuitenkin epäilemättä arvostellut saksilaisten lyhyttä, kaitaista ihokasta ja pitkää viittaa kauniimmaksi ja samalla myös mukavammaksi kuin normannilaisten pukua. Näillä näet oli alusvaatteena niin pitkä ja leveä nuttu, että näytti paidalta tai kuormamiehen mekolta; ja sen yllä he käyttivät aivan pikkuista levättiä, josta ei ollut mitään suojaa pakkasta eikä sadetta vastaan ja jonka ainoana virkana oli näyttää, miten paljon nahkareunustaa, tikkauksia sekä kalliita kiviä räättäli osasi saada mahtumaan niin pienelle alalle. Keisari Kaarle Suuri, jonka aikana nämä pienet päällystakit ensiksi pääsivät muotiin, näytti ymmärtäneen, mitä vastuksia niistä oli. »Herran nimessä», sanoi hän, »mitä apua on tuommoisista tyvistetyistä takeista? Maatessa niistä ei ole peittoa, ratsastaessa ei ole suojaa tuulta eikä sadetta vastaan, eivätkä ne istuessakaan varjele sääriä kosteudelta eikä pakkaselta.»

Tämä keisarillinen moite ei estänyt kuitenkaan lyhyitä päällystakkeja pääsemästä valtaan, ja se muoti kesti niihin aikoihin asti, joista nyt on puhe, erittäinkin Anjoun suvun hovissa. Prinssi Juhanan seuralaisilla oli siis kaikilla tämä puku, ja saksilaisten päällysvaatteena olevat pitkät viitat olivat heidän silmissänsä sangen naurettavat.

Pöytä, jonka ympärillä vieraat istuivat, miltei notkui herkkujen runsaudesta. Prinssin matkakoukkoon kuuluvat monilukuiset kokit olivat koettaneet parasta taitoaan, saadaksensa

tavalliset ruoka-aineet laitetuksi niin monenlaisiin eri muotoihin kuin mahdollista. He olivatkin, melkein yhtä hyvin kuin meidän aikamme keittiötaidon mestarit, osanneet peittää niiden alkuperäisen muodon aivan tuntemattomaksi. Paitsi kotimaisia ruokalajeja, nähtiin siellä kaikenlaisia ulkomaankin herkkuja, sekä paljon kalliita piirakoita, sokerileipiä ja sämpylöitä, joita vain korkeimmilla aatelisherroilla oli tapana tuottaa pöytänsä. Ylellisyyden kukkurana tarjottiin kalleimpia juomia, sekä ulkomaisia että oman maan tuotteita.

Ylellisyyttä, niinkuin tästä näemme, normannilais herrat rakastivat; mutta he eivät sentään, ylimalkaan puhuen, olleet taipuvaisia ylensyömiseen. Pöydässä heidän mielestään tuotti suurinta nautintoa herkkujen hienous eikä ravinnon ylenpalttinen runsaus. Voitettuja saksilaisia sitä vastoin he syytä haukkuivat ahmateiksi ja juopoiksi, lisäten, että niin halpa-arvoiset viat juuri sopivatkin niin halvalle kansalle. Ylenmääräisestä keittiön sekä viinikellarin antimien nauttimisesta tosin oli myös syytä moittia prinssi Juhanaa ynnä hänen seuralaisiaan, jotka tahtoivat olla hänelle mieliksi ja sentähden ottivat esikuvakseen hänen irstaat tapansa; — saihan mainittu herra, niin kerrotaan, viimein loppunsakin liiallisesta päärynäateriasta, jonka päälle hän oli juonut kovin verestä olutta. Mutta hänen käytöksensä olikin aivan poikkeava normannilaisten tavallisesta elämänlaadusta.

Teeskennellyllä vakavuudella, vaikka yhä salaa viittaillen toisillensa, väijyskelivät normannilaisritarit ja aatelisherrat, eivätkö Athelstan ja Cedrik, jotka olivat tottumattomia tammöisten pitojen menoihin ja tapoihin, käyttäytyisi moukkamaisesti. Näiden pilkallisten silmien edessä oppimattomat saksilaisemme tietämättänsä rikkoivatkin useampia niistä mielivaltaisista säännöistä, jotka seuraelämässä vallitsevat. Ja niinkuin tiedämme, ihmiset suovat pikemmin anteeksi rikoksen hyviä tapoja tai todellisen sivistyksen lakeja vastaan kuin vähäpätöisimmänkin seuramenon pykälän laiminlyömistä. Cedrikistä, joka pyyhki kätensä liinasella sen sijaan, että muka olisi pitänyt haihduttaa kosteus käsistä niitä sievästi ilmassa heiluttamalla, laskettiin siis vielä paljon enemmän pilkkaa kuin Athelstanista, kun hän ahmasi kitaansa kokonaisen suuren piirakan täynnä kalleimpia ulkomaan herkkuja, semmoisen, jota siihen aikaan nimettiin Karum-piirakaksi. Mutta saatiinpa sitten kavalasti solmivien kysymysten kautta ilmi, että Coningsburghin *thane* (eli *franklin* normannilaisten puhettavan mukaan) ei ollutkaan yhtään älynnyt, mitä lajia hän pisti poskeensa ja että hän oli luullut Karum-piirakan sisässä olevia suokuireja sekä satakieliä tavallisiksi kyyhkysiksi ja leivosiksi. Kas silloin hänkin sai täysin määrin pilkkaa tietämättömydestään, joka kuitenkin oikeastaan olisi ollut vähemmän moitittava kuin edelläkäypä ahmatintapainen ahneus.

Pitkällinen ateria loppui viimein. Siitä huolimatta miehet yhä viipyivät pöydän ääressä. Viinipikareita ahkerasti kallistellen juttelivat he turnajaisten tapahtumista, — tuntemattomasta jousimiehestä, joka maaliin amunnassa oli saanut palkinnon — Mustasta ritarista, joka oli nöyrästi väistynyt vastaanottamatta ansaittua kunniaa — ja urhoollisesta Ivanhoesta, joka oli vaarallisella haavalla saanut maksaa voittonsa. Näistä asioista juteltiin soturien tavallisella vapaudella, ja leikkisanoja sekä naurua kaikui ympäri salia. Juhana-prinssi yksin istui tämän ilon keskellä synkkänä, otsa rypyssä. Raskas huoli näytti painavan hänen mieltään. Välistä vain, kun joku hänen seuralaisistansa häntä muistutti, näytti hän huomaavan, mitä ympärillä tehtiin ja puhuttiin. Silloin hän aina kavahti mietteistään, tyhjensi pikarillisen viiniä ikäänkuin mielensä karaistukseksi, ja sekaantui puheeseen muutamilla äkisti ja umpimähkään lausutuilla sanoilla.

»Me juomme tämän maljan», sanoi hän tällä tavoin, »Wilfred Ivanhoen, turnajaistemme voittajan kunniaksi, ja lausumme mielipahamme sen johdosta, ettei haavansa ole sallinut hänen saapua näihin pitoihimme. — Tyhjentäkää kaikki tämä malja, ja varsinkin te, Cedrik, Rotherwoodin herra, joka olette sen toivorikkaan nuorukaisen arvokas isä!»

»Ei, armollinen herra», vastasi Cedrik nousten ja asettaen pikarinsa koskemattomana pöydälle, »minä en suo enää pojan nimeä sille tottelemattomalle nulikalle, joka ylenkatsoo käskyjäni ja vielä lisäksi luopuu esi-isäinsä tavoista sekä menoista.»

»Voisiko olla mahdollista», huusi Juhana-prinssi teeskennellen taitavasti kummastusta, »että niin urhokas ritari olisi samalla kelvoton tai tottelematon poika!»

»Niinpä kuitenkin, armollinen herra», vastasi Cedrik, »on tämän Wilfredin laita. Hän lähti matalasta majastani teidän veljenne hoviin hakien iloisten aatelisnuorukaisten seuraa; ja siellä hän oppi noihin ratsastuskonsteihin, joita te pidätte niin suuressa arvossa. Hän lähti huolimatta tahdostani ja käskystäni. Alfred-kuninkaan aikoina olisi tällaisesta käytöstä sanottu tottelemattomuudeksi — niin, jopa pidetty kovasti rangaistavana rikoksena.»

»Ah!» sanoi Juhana-prinssi ollen syvällä huokauksella osoittavinaan sääliänsä, »koska teidän poikanne oleskeli onnettoman veljeni seurassa, niin ei tarvitsekaan kysyä, mistä tai keneltä hän oppi tottelemattomaksi pojaksi.» Näin lausui Juhana-prinssi aivan muistamatta, että kaikista Henrik II:n pojista, jotka siinä suhteessa olivat kaikkityyni syyllisiä, hän itse oli ollut pahin kapinoitsija ja kiittämättömin isäänsä kohtaan.

»Jos oikein muistan», hän lisäsi vähän aikaa vaiti oltuansa, »niin on veljeni aikonut lahjoittaa suositullensa avaran Ivanhoen läänitysmaan?»

»Hän läänitti sen pojalleni», vastasi Cedrik, »ja tämä juuri onkin pahimpia syitä eripuraisuuteen minun ja Wilfredin välillä, että hän siinä määrin alensi itsensä ja vastaanotti läänitysmiehenä samat maat, joita hänen esi-isänsä vapaasti ja itsenäisesti hallitsivat.»

»No, sittenpä ette suinkaan panne pahaksi, kunnon Cedrik», sanoi prinssi, »jos suon mainitun maan miehelle, jonka arvo ei halpene läänityksenalaisuudesta Britannian kruunun alla. — Ritari Reginald Front-de-Boeuf», lisäsi hän kääntyen tämän herran puoleen, »tottahan teissä, toivon ma, on miestä pitämään tuota hyvää Ivanhoen paronikuntaa, niin ettei ritari Wilfred saa tilaisuutta

suututtaa isäänsä sen takaisinryöstämisellä.»

»Pyhä Antonius minua auttakoon!» vastasi mustaverinen jättiläinen. »Saatte te, ruhtinaallinen korkeus, haukkua minua saksilaiseksi, jos Cedrikin tai Wilfredin tai parhaankin miehen kaikista, joilla ikinä on ollut saksilaista verta suonissansa, onnistuu riistää kynsistäni teidän lahjaanne.»

»Jos joku teitä saksilaiseksi sanoo, herra paroni», intti Cedrik, närkästyen ylläkerrotusta sananparresta, jolla normannilaiset tavallisesti ilmaisivat ylenkatsettansa maan alkuperäisiä asukkaita kohtaan, »niin saatte yhtä suuren kuin ansaitsemattoman kunnian.»

Front-de-Boeuf olisi vastannut, mutta Juhana-prinssi kerkisi ajattelemtomassa pilkanhimosaan ennen häntä.

»Aivan oikein, hyvät herrat», sanoi hän, »jalo Cedrik puhuu selvää totta. Voittaahan hänen sukunsa meidät yhtä paljon sukuuettelonsa kuin viittojensakin pituudella.»

»Ja sodassakin he ovat aina edellä meitä, — samoin kuin jänis koirain edellä», sanoi Malvoisin.

»Ja paljon syytä heillä onkin pitää itseänsä eteväimpinä», tokasi Aymer-abotti. »Muistakaa, kuinka suuresti he tavoissaan ovat meitä sivistyneemmät ja siivommat.»

»Varsinkin niin paljon kohtuullisemmat syömisessä ja juomisessa», lisäsi de Bracy, joka tällä hetkellä ei muistanutkaan, että hän aikoi ottaa saksilaisneidon puolisoikseen.

»Ja myös urhoudessa ja uljuudessa», sanoi Bois-Guilbert, »jota he niin mainiosti osoittivat Hastingsin tappelussa.»

Näin hoviherrat hymyssä huulin ja kohteliaan näköisinä kukin vuorostaan matkivat herransa käytöstä, ampuen pilkannuolia Cedrikiä vastaan. Saksilainen puolestaan kiihtyi kiihtymistään vihasta ja loi tuliset silmänsä toisesta toiseen, ikäänkuin häväistysten lakkaamaton ja nopea tulva ei olisi antanut hänelle aikaa vastata. Tai toista vertausta käyttäen, hän seisoi siinä kuin härkätappelussa sonni, joka kaikilta haaroilta kiusattuna seisoo ja tuumii, keneen hän ensiksi iskisi kostonsa. Viimein hän puhkesi sanoiksi äänellä, joka oli vihasta sorroksissa. Hän kääntyi prinssi Juhanaan päin, joka häpäisijöistä oli etevin ja korkein. »Mitä moittimisen syytä», sanoi hän, »kansamme lieneekin antanut hullutuksillaan ja vioillaan, niin olisivat meidän miehet kuitenkin kaikki yhdellä suulla sanoneet *nidering'*iksi^[14] sitä saksilaista, joka oman katonnsa alla hänen viiniänsä juotaessa olisi kohdellut rauhallista vierastaan sillä tavalla kuin te, ruhtinaallinen armo, tänä päivänä olette sallinut minua kohdeltavan. Ja vaikei voi kieltää, että Hastingsin tantereella meidän esi-isillemme kävi onnettomasti, niin olkoot kumminkin», näin sanoen hän katsahti Front-de-Boeufiin sekä temppeleiherraan, »ne kerskaamatta siitä, jotka saksilaisen miehen peitsi pari tuntia sitten syöksi satulasta ja jalustimesta alas.»

»Niin totta kuin olen kristitty, se pilkka pystyi!» sanoi Juhana-prinssi. »Mitä te siitä arvelette, hyvät herrat? — Alkaahan meidän saksilaisten alamaistemme harja jo nousta pystyyn. Heidän älynsä tulee teräväksi ja käytöksensä rohkeaksi näinä metelisinä aikoina. — Mitä te sanotte, hyvät herrat? — Niin totta kuin vielä näen päivän valon, katsonpa parhaaksi, että me astumme laivoihimme ja hyvissä ajoin korjaamme luumme Normandian maalle takaisin.»

»Pelkäisimmekö saksilaisia?» nauroi de Bracy. »Noiden metsäkarjujen kukistamiseksi emme tarvitse muita aseita kuin metsästyskeihäämme.»

»Lopettakaa jo leikkinne, hyvät herrat ja ritarit», keskeytti nyt Fitzurse, — »ja pitäisipä teidän, ruhtinaallinen korkeus», lisäsi hän prinssin puoleen kääntyen, »vakuuttaa arvoisalle Cedrikille, että nämä pilapuheet, jotka oudon korvissa tuntunevat kipeältä, eivät tarkoittaneet mitään häpäisemistä.»

»Häpäisemistäkö!» kertasi prinssi, taas muuttuen kohteliaaksi. »Tottahan toivoakseni kukaan ei voi olettaa, että minä tahtoisin tai läsnäollessani sallisin vieraitteni häpäisemistä. Saakaa tästä! Juonpa maljani Cedrikin itsensä kunniaksi, koska hän ei tahdo juoda poikansa terveydeksi.»

Malja kävi taas ympäri ja hoviherrat olivat kaikki hyvin hartaasti sitä juovinaan; mutta saksilaisen mieli ei siitä leppynytkään, niinkuin prinssi oli tarkoittanut. Luonnostaan hän tosin ei ollut kovin kerkeä huomaamaan; mutta liian tylsänä se piti Cedrikin älyä, ken luuli tuommoisen imartelevan kunnianosoituksen voivan uskottaa hänelle, että edelläkäyneet pilkkapuheet eivät olleet aiotut häväistykseksi. Kuitenkaan ei hän vastannut siihen sanallakaan.

Esittipä prinssi nyt taas toisen maljan: »Ritari Athelstanille, Coningsburghin herralle!» Mainittu ritari kumarsi ja osoitti kiitollisuuttansa hänelle suodusta kunniaista siten, että tyhjensi äärettömän suuren pikarin pohjaan saakka.

»Ja nyt, hyvät herrat», sanoi Juhana-prinssi, jonka rohkeus alkoi viinistä paisua, »osoitettuani kunniaa saksilaisille vierailleni tahdon kehoittaa heitäkin vastaamaan meille yhtä kohteliaasti. Arvoisa thane», jatkoi hän kääntyen Cedrikin puoleen, »saanko pyytää, että mainitsisitte jonkun normannilaisen nimen, joka vähimmin saastuttaa huulianne, ja että sitten maljallisella viiniä huuhtoissitte pois kaiken katkeruuden, jonka sen mainitseminen suussanne synnyttäne?»

Prinssin puhuessa Fitzurse nousi, astui hiljaa saksilaisen tuolin taakse ja kuiskasi hänen korvaansa. Hän kehoitti Cedrikiä ottamaan vaarin tästä tilaisuudesta ja sovittamaan äskeisen kansallisuusriidan sillä, että mainitsisi Juhana-prinssin nimen. Saksilainen ei vastannut tähän viisaaseen neuvoon sanallakaan, vaan nousi, täytti maljansa reunoja myöten ja kääntyi Juhana-prinssiin näin sanoen: »Te olette, ruhtinaallinen armo, vaatinut, että nimittäisin jonkun normannilaisen, joka ansaitsisi näissä pidoissa tulla mainituksi. Tätä käskyänne ei ole aivan helppo täyttää; sillä se vaatii orjaa laulamaan isäntänsä ylistystä, ja voitettua, joka kituu valloituksen kaikkien pahojen seurausten alla, kuuluttamaan valloittajan kiitosta. Mutta tahdonpa

kuitenkin nimittää yhden normannilaisen — kaikkein etevimmän niin sotataidoltaan kuin korkealta säädyltään — parhaan ja jaloimman koko kansastaan. Ja sitä, jonka huulet eivät minun huulteni kanssa yhdy juomaan maljaa hänen hyvin ansaituksi kunniakseen, sitä minä sanon kavaltaajaksi ja kunnottomaksi ja tahdon sen sanan verelläni vahvistaa. — Minä juon tämän maljan Rikhard Leijonamielen kunniaksi!»

Juhana-prinssi, joka oli toivonut, että hänen oma nimensä puheen loppuksi kuulutaisiin saksilaisen suusta, säpsähti näin äkkiarvaamatta kuultuaan sen veljen nimen, jolle hän oli tehnyt niin paljon pahaa. Hengettömän koneellisesti hän kohotti viinipikarin huulilleen, mutta laski sen heti jälleen pöydälle ja katsoi ympärilleen nähdäkseen, millä tavalla muu seurue tottelisi tätä arvaamatonta kehoitusta. Moni läsnäolevistä olikin kahden vaiheilla pitäen kieltäytymistä yhtä vaarallisenä kuin myöntymistä. Muutamat vanhat kouliutuneet hovilaiset matkivat uskollisesti prinssin käytöstä, kohottivat pikarin huulilleen ja asettivat sen jälleen eteensä pöydälle. Useimmat totellen jalompaa tunnetta huusivat: »Eläköön Rikhard-kuningas! Tulkoon hän pian takaisin meidän luoksemme!» Ja jotkut harvat, niiden joukossa myös Front-de-Boeuf sekä temppeleiherra, tuijottivat eteensä tuiman ylenkatseellisesti eivätkä koskeneetkaan pikariin. Mutta yksikään mies ei rohennut julkisesti vastustaa maljaa, joka juotiin hallitsevan kuninkaan kunniaksi.

Hetken aikaa Cedrik nautti voitonriemuansa; sitten hän virkkoi toverilleen: »Nouse, jalo Athelstan! Me olemme tarpeeksi kauan olleet täällä, koska olemme jo saaneet tilaisuuden lausua kiitokset prinssi Juhanan kohteliaisuudesta. Täst'edes saavat ne, jotka tahtovat tarkemmin tutkia meidän moukkamaisia saksilaisia tapojamme, käydä meitä katsomassa esi-isiltä perityissä omissa taloissamme. Me olemme nyt kylläksi saakka nähneet kuninkaallisia pitoja sekä normannilaista kohteliaisuutta.»

Näin sanoen hän nousi ja poistui pitosalista; hänen jäljessään seurasi Athelstan sekä useat muut vieraat, jotka olivat saksilaista rotua ja siis suutuksissa Juhana-prinssin ja hänen hoviherrojensa pilkkapuheista.

»Pyhän Tuomaan luiden kautta!» huudahti prinssi heidän lähdettyään; »onpa näillä saksilaislurjuksilla koko päivän ollut myötäinen onni, ja voittajien ylpeydellä he nytkin menivät kotiinsa.»

»*Conclamatum est, poculatum est*», sanoi Aymer-abotti, »se on: me olemme pikaria kilistäneet ja ääntämme helistäneet, — nyt olisi aika erota leikistä.»

»Lieneekö munkilla joku katuva kaunokainen ripitettävänä tänä yönä, koska hänellä on niin kiire», arveli de Bracy.

»Eipä niinkään, herra ritari», vastasi abotti; »mutta pitäisihän minun vielä tänä yönä joutua muutaman penikulman matka likemmäksi kotia.»

»He tekevät lähtöä», kuiskasi prinssi Fitzurselle, »sillä he pelkäävät, että meidän yrityksemme käy huonosti, ja tuo abotti-pelkuri on ensimmäinen minusta luopumaan.»

»Olkaa huoleti, armollinen herra», vastasi Fitzurse; »kyllä minä virkan hänelle semmoiset syyt, että hän saapuu seuraamme, kun kokoonnumme Yorkiin. — Herra abotti», lisäsi hän, »minulla olisi jotakin kahdenkesken puhuttavaa teille, ennenkuin nousette juhtanne selkään.»

Muutkin vieraat läksivät pois eikä jäänyt muita kuin prinssin seuralaisherrat sekä lähimmät puoluelaiset.

»Se hyvä siis oli sinun neuvostasi», sanoi prinssi vihaisesti katsahtaen Fitzurseen, »että päihtynyt saksilainen talonpoika sai omassa pöydässäni olla hävytön minulle ja että ihmiset, kuultuansa vain veljeni nimenkin kaikuvan, pakenevat luotani, ikäänkuin olisin pitalitautinen!»

»Malttakaa mielenne, herrani», vastasi neuvonantaja. »Voisinpa kääntää moitteet teitä itseänne vastaan ja puhua siitä ajattelemattomasta vallattomuudesta, joka teki minun hankkeeni tyhjäksi, yllyttäen teitä toimimaan vasten parempaa tietoaanne. Mutta nyt ei ole aikaa turhiin syyttelemisiin. Minä menen heti de Bracyn kanssa noiden häilyväisten pelkurien puheille ja aion todistaa heille, että he ovat jo astuneet liian pitkälle voidaksensa enää peräytyä.»

»Ei se auta mitään!» sanoi prinssi astuen epävakaisin askelin edestakaisin huoneessa ja puhuen kiivaudella, jota runsas viini oli kiihdyttänyt; — »ei se auta yhtään mitään! — He ovat nähneet kirjoituksen seinässä, — he ovat havainneet leijonan jäljen hiekassa, — he ovat kuulleet, miten hänen lähenevä möyryntänsä värisytti metsän lehtiä; — eikä ole mitään keinoa, joka voisi enää karaista heidän rohkeuttaan!»

»Suokoon Jumala», sanoi Fitzurse de Bracylle, »että löytyisi keino, joka voisi karaista hänen omaa rohkeuttansa! Yksin hänen veljensä pelkkä nimikin masentaa hänet kuin ruttotauti. Onnettomat ovat semmoisen hallitsijan neuvonantajat, joka on vailla miehuutta ja lujutta, niin hyvässä kuin pahassa.»

VIIDESTOISTA LUKU.

Hän luulee minut — ha, ha — orjakseen,
tahtonsa välikappaleeksi vain!
No, luulkoon niin. Mut, läpi melskeitten,
joit' omi synnyttävä herran tään

tyrannius ja viekas kavaluus,
käy minun tieni valtaan, kunniaan,
ja ken voi tuota moittia?

»BASIL», Murhenäytelmä.

Ahkerasti niinkuin hämähäkki, joka parsii verkkonsa revittyjä pauloja, puuhasi nyt Woldemar Fitzurse saadakseen Juhana-prinssin salavehkeen hajoavat nivelet jälleen kokoonliitetyiksi ja yhteensovitetuiksi. Harvat miehet pitivät Juhanan puolta mieskohtaisesta kiintymyksestä häneen, eikä kukaan siitä syystä, että olisi pitänyt häntä arvossa. Fitzursen piti siis muistuttaa heille mieleen, mitä etuja heillä jo oli ollut prinssin suosiosta ja mitä uusia etuja vielä oli toivossa. Nuorille, hurjamielisille hän osoitti, kuinka he Juhanan hallitessa saivat rangaistusta pelkäämättä elää vallattomasti ja hekkumoida kenenkään estämättä. Kunnianhimoisille hän lupasi valtaa, ahneille rikkautta sekä alusmaita entisten lisäksi. Palkkasoturién päälliköt saivat rahalahjan; se oli näille miehille vaikuttavin kehoitus, ja ilman sitä kaikki muut kehoitukset olisivat heihin nähden olleet kuin tuuleen lausutut. Runsaammin vielä kuin kultaa jakoi prinssin toimelias asianajaja heille kaikenlaisia lupauksia. Sanalla sanoen, hän ei laiminlyönyt ainoatakaan keinoa, jolla hän saattoi taivuttaa epäileviä tai rohkaista pelkureja. Rikhard-kuninkaan tulon hän sanoi tapaukseksi, joka oli kaiken todennäköisyyden rajan ulkopuolella. Mutta jos hän liittolaistensa epäilevistä katseista ja epävakaisista vastauksista huomasi heidän juuri sitä seikkaa pahimmin pelkäävän, niin hän vakuutti rohkeasti, ettei sittenkään, vaikka kuningas palaisikin, pitäisi luopua kerran aloitetuista valtiollisista vehkeistä.

»Jos Rikhard tulee takaisin», sanoi Fitzurse, »niin hän riistää maat ja mannut niiltä, jotka eivät hänen kanssaan lähteneet Pyhälle maalle, rikastuttaaksensa omia köyhiä, nälkäisiä ristiretkeläisiään. Hän on vaativa ankaralle tilinteolle kaikki ne, jotka hänen poissaollessansa ovat tehneet mitättömimmänkin teon, jonka voipi selittää rikokseksi maan lakia tai kruunun oikeuksia vastaan. Hän on temppele- ja johanniittaritaristoille kostava sen johdosta, että he Pyhällä maalla pitivät aina Ranskan kuninkaan Filipin puolta. Ja lopuksi on hän rankaiseva kapinoitsijana jokaista Juhana-veljensä seuralaista. Pelkäätekö te hänen voimaansa?» jatkoi vielä prinssin kavala asianajaja. »No, tunnustan minäkin, että hän on väkevä ja hurskas ritari; mutta olleet ja menneet ovat kuitenkin Arthur-kuninkaan ajat, jolloin yksi sankari saattoi tapella koko armeijaa vastaan. Jos Rikhard palaa kotiin, — niin hän tulee yksin, seuralaisitta, ystäväittä. Hänen uljaiden soturiensa luut valkenevat Palestiinan hietikoilla. Harvat hänen miehistään ovat palanneet tänne kuljeksijoina, niinkuin tuo Wilfred Ivanhoe, tyhjin kukkaroin ja hävinneinä miehinä. — Ja mitä te lörröttelette Rikhardin perintöoikeudesta?» — näin hän väitti niille, jotka vastustellessaan vetosivat siihen syyhyn. — »Onko Rikhardin esikoisoikeus varmempi ja selvemmin todistettu kuin Normandian herttuan Robertin, Valloittajan vanhimman pojan oikeus? Mutta sittenkin kansa, esikoisoikeudesta huolimatta salli nuorempien veljien, Wilhelm Punatukan sekä Henrikin, kummankin vuorostaan nousta valtaistuimelle, jolta vanhin veli suljettiin pois. Ja olihan Robertillakin kaikki ne hyvät avut, joista Rikhardia ylistetään: hän oli uljas ritari, taitava sotapäällikkö, antelias ystävilleen sekä kirkolle, ja vielä päällepäätteeksi hän oli käynyt ristiretkellä ja ollut osallisena Pyhän haudan vapauttamisessa. Mutta sittenkin hän kuoli sokeana, viheliäisenä vankina Cardiffin linnassa siitä syystä, että oli vastustanut kansan tahtoa, joka ei huolinut häntä hallitsijaksensa. — Meillä on valta ja oikeus», sanoi Fitzurse vielä, »valita se kuninkaallisen suvun jäsen, joka meidän mielestämme parhaiten sopii kruunun kantajaksi — se on», oikaisi hän puhetta, »se, jonka vaali lupaa parhaat edut aatelistolle. Persoonallisten avujen puolesta», lopetti hän viimein, »Juhana-prinssi kenties ei vetäne vertaa Rikhard-veljellensä. Mutta kun muistamme, että jälkimmäinen palaa koston miekka kädessä, mutta edellinen tarjoo palkintoja, etuuksia, rikkautta sekä korkeita virkoja, niin ei liene epäiltävää, kumman kuninkaan auttamista aateliston oma etu vaatii.»

Nämä ynnä monet samanlaiset syyt, joita Fitzurse aina vaihteli ja sovitteli sitä myöten, ketä puhutteli, tekivätkin tarkoitetun vaikutuksensa Juhana-prinssin häilyviin puoluelaisiin. Useimmat heistä lupasivat kokoontua Yorkiin, missä yhteisesti oli neuvoteltava, kuinka kruunu laskettaisiin prinssin päähän.

Yötä oli jo aika kappale kulunut, kun Fitzurse, väsyneenä ja uupuneena monenlaisista puuhistaan, mutta kuitenkin iloiten niiden onnistumisesta, palasi Ashbyn linnaan. Siellä hän kohtasi de Bracyn, joka pitovaatteittensa sijaan oli nyt pukeutunut lyhyeen viheriäiseen sarkatakkiin, samanlaisiin housuihin ynnä nahkaiseen lakkiin. Vyöllä hänellä oli lyhyt miekka sekä kimppu nuolia; olalta riippui torvi, ja kädessään hän kantoi pitkää jouta. Jos de Bracy olisi tämmöisenä tullut vastaan jossakin etuhuoneessa, ei Fitzurse olisi tarkannut häntä, vaan luullut häntä henkivartijaksi. Mutta kun he salissa kohtasivat toisensa, niin Fitzurse kiinnitti terävämmin häneen huomionsa ja näki, että englantilaisen jousimiehen puvussa piili normannilainen ritari.

»Mitä naamiaispitoa tämä on, de Bracy?» hän tiuskasi vähän närkästyneenä; »onko nyt aikaa joululeikkeihin ja joutaviin narripeleihin, kun meidän isäntämme, Juhana-prinssin kohtalo pian tulee ratkaistavaksi? Miksi et ole, niinkuin minä, käynyt kehoittelemassa noita miehuuttomia pelkureita, jotka arkailevat kuulla Rikhard-kuninkaan pelkkää nimeäkin, niinkuin saraseenien lapset?»

»Minä olen ajanut asioitani», vastasi de Bracy huolettomasti, »aivankuin sinäkin, Fitzurse, olet ajanut omiasi.»

»Minäkö ajanut omia asioitani!» matki Fitzurse, »kun olen puuhaillut prinssin, meidän yhteisen herramme hyväksi.»

»Ikäänkuin sitä tehdessäsi, Woldemar», sanoi de Bracy, »pitäisit silmällä muuta kuin omaa

etuasi? Äläs, Fitzurse, tunnemehan me toinen toisemme! — Valtaa sinä haet, ja minä huvitusta, kumpikin ikänsä halujen mukaan. Juhana-prinssistä sinulla on aivan sama ajatus kuin minullakin: — että hän on kovin löyhämielinen lujaksi hallitsijaksi, kovin väkivaltainen hauskakksi hallitsijaksi, kovin röyhkeä ja ylpeä ollaksensa kansalle mieluinen hallitsija, ja viimein kovin häilyväinen sekä pelkurimainen pysyäkseen kauan minkälaisena hallitsijana tahansa. Mutta hän on semmoinen hallitsija, jonka suojassa Fitzurse ja de Bracy voivat kohota ja hyötyä. Siitä syystä sinä autat häntä viisailla neuvoillasi ja minä vapaajoukkoni peitsillä.»

»Kelpo apumies sinä todellakin olet», sanoi Fitzurse närkeästyneenä, »joka narrittelet juuri pahimman vaaran aikana. — Mitä helvettiä tarkoittaa tuo joutava valepuku näin tärkeällä hetkellä?»

»Aionpa hankkia itselleni puolison», vastasi de Bracy huolettomasti, »Benjaminin heimokunnan tavan mukaan.»

»Benjaminin heimokunnan tavan mukaan», toisti Fitzurse kummissaan. »Tuosta en ymmärrä hölynpölyä.»

»Etkö ollut eilen illalla läsnä», sanoi de Bracy, »kun Aymer-abotti jutteli meille tarinan jatkoksi ministrelin lauluun? Hän kertoi, miten kauan sitten Palestiinan maalla nousi verivihollisuus benjamilaisten ja Israelin kansan muiden heimokuntain välillä, ja kuinka melkein kaikki Benjaminin ritarit kaatuivat tappelussa; ja miten muut israelilaiset vanhoivat Pyhän Neitsyen kautta, etteivät sallisi jäljellejääneiden benjamilaisten enää naida heidän suvustaan; ja kuinka he sitten katuivat tätä valaansa ja kysyivät neuvoa pyhältä isältämme paavilta, millä keinoin voisivat päästä siitä vapaiksi; ja kuinka Benjaminin heimokunnan nuorukaiset, pyhän isämme paavin neuvosta, ryöstivät kaikki kauniit neidot, jotka olivat kokoontuneet komeihin turnajaisiin. Sillä keinoin he saivat itselleen vaimot, morsianten ja vanhempien lupaa kysymättä.»

»Muistan minäkin kuulleen semmoisen jutun», sanoi Fitzurse, »vaikka sinä tai abottikin olette sekoittaneet siihen aika tavalla omianne sekä ajan että tapauksen menoon nähden.»

»Ja minä sanon sinulle», jatkoi de Bracy, »että aion hankkia itselleni vaimon Benjaminin heimokunnan tavan mukaan. Toisin sanoen, tässä puvussa aion karata tuon saksilaisen sonnkarjan päälle, joka yöllä läksi täältä matkaan, ja ryöstän heiltä ihanan Rowenan.»

»Oletko hullu, de Bracy?» sanoi Fitzurse. »Muista, että nuo miehet, vaikka he tosin ovat vain saksilaisia, ovat rikkaita ja mahtavia, ja että heitä kansalaistensa kesken pidetään erinomaisessa arvossa juuri siitä syystä, että niin harvat saksilaiset ovat voineet säilyttää valtaa ja rikkautta.»

»Eikä niitä saisi olla yhdelläkään saksilaisella enää hituistakaan jäljellä», arveli de Bracy; »valloituksen työ on kertakin loppuun täytettävä.»

»Kuitenkaan ei siihen ole nyt sopiva aika», sanoi Fitzurse. »Meitä lähestyvässä metelissä emme voi tulla toimeen ilman kansan apua, ja Juhana-prinssi ei voisi olla rankaisematta sitä, joka kansan suosimille miehille tekee julkeaa väkivaltaa.»

»Rangaiskoon, jos uskaltaa», sanoi de Bracy; »pianpa hän huomaisi pikkuisen erotiuksen niiden välillä, joiden apuun hän voisi turvautua: uljaan peitsimiesparvenko, niinkuin ovat minun poikani, vai pakoönpötkivän saksilaisen maamoukkalauman. Mutta minä aionkin muuten laittaa niin, että asia ei heti tule ilmi. Enkö tässä puvussa ole aivan rohkeimman metsäsissin näköinen, joka ikänä on kaiuttanut saloa torvellansa? Väkivaltainen tekoni on lankeava Yorkshiren metsärosvojen syyksi. Minulla on varmat vakoilijani, jotka seuraavat saksilaisten kaikkia liikkeitä — tänä yönä he lepäävät St. Wittolin eli Witholdin luostarissa, tai mikä lieneekään tuon saksilaisen pyhimyslurjuksen nimi, jolla on luostari Burton-on-Trentissä. Huomenna he kulkevat meidän väijymäpaikkamme sivuitse, ja silloin me iskemme heihin kyntemme niinkuin haukat. Kohta sen jälkeen aion ilmestyä omassa, tavallisessa muodossani, tekeydyn avuluaaksi ritariksi, vapautan onnettoman ja surullisen kaunokaiseni julmien rosvojen käsistä, vien hänet Front-de-Boeufin linnaan tahi vaikkapa Normandiaankin, jos se nähtäisiin tarpeelliseksi, enkä tuo häntä sukulaistensa silmien eteen, ennenkuin hänestä on tullut Mauri de Bracyn laillinen vaimo ja puoliso.»

»Onpa tuo ihmeen viisas tuuma», sanoi Fitzurse, »ja jollen vallan pety, ei se ole yksistään sinun aivoissasi syntynyt. — Kuules, puhu suusi puhtaaksi, de Bracy, — kuka sen sinulle keksi? Ja kenenkä saat apumieheksesi sitä toimeenpanemaan? Sillä tietääkseni oma joukkosi majoilee nyt Yorkissa asti.»

»No, jos olet halukas tuota tietämään», vastasi de Bracy, »niin temppeliherra Brian de Bois-Guilbert se tämän juonen keksi, sen jälkeen kuin jotakin sellaista oli minulle itsellenikin juolahtanut päähän kuultuani jutun Benjaminin miehistä. Hän tulee myös apumiehekseni sitä toimeenpanemaan. Hän ja hänen miehensä saavat olla rosvoja, joiden kysistä, niin pian kuin olen muuttanut vaatteeni, minun voimallinen käteni on pelastava neidon.»

»Niin totta kuin toivon autuaaksi tulevani!» sanoi Fitzurse, »onpa tämä juoni teidän yhteenliittyneen älynne arvoinen. Ja erittäinkin ihmettelen, de Bracy, sinun viisauttasi, kun aiot antaa neidon joutua kelpo liittolaisesi käsiin. Kyllä maar ihana saalis tulee ryöstetyksi saksilaisen heimonsa hallusta, sitä en yhtään epäile. Mutta kuinka sitten saanet hänet pelastetuksi Bois-Guilbertin kysistä, se minua enemmän arveluttaa. — Tuo mies on niitä haukkoja, jotka osaavat yhtä hyvin pitää kuin pyytääkin saalista.»

»Kuuluuhan Bois-Guilbert hengelliseen ritaristoon», selitti de Bracy, »eikä voi siis naimalla kultalintuani tehdä minulle häiriötä. — Ja mitä siihen tulee, että hän yrittäisi jotakin kunniatonta de Bracyn morsianta kohtaan — tuhat tulimmaista! — vaikka hänellä olisikin koko temppeliritariston kapitelikunnan valta, — niin hän ei uskalla häväistä minua sillä tavalla!»

»No, koska minun sanani», sanoi Fitzurse, »ei näy voivan karkoittaa tätä hullutusta mielestäsi — tiedänhän minä vanhastaan, kuinka itsepäinen olet — niin pyydän, että edes kulutat siihen niin vähän aikaa kuin mahdollista. — Älköön narripelisi olko yhtä pitkäaikainen kuin se on ajattomalla hetkellä pantu toimeen.»

»Minä vakuutan sinulle», vastasi de Bracy, »että siihen menee vain muutamia tunteja. Sinä saat nähdä minut Yorkissa reippaitten, uskaliaitten poikieni etunenässä, yhtä valmiina toimeenpanemaan jotakin rohkeata hanketta kuin sinun viisas pääsi on valmis sitä keksimään. — Mutta kuulenpa kumppanieni kokoontuvan; ratsut jo hirnuvat ja polkevat kavioidensa ulkopihassa. — Hyvästi, — minä lähden, niinkuin kelpo ritarin sopii, kaunokaista miellyttelemään.»

»Niinkuin muka kelpo ritarin sopii!» matki Fitzurse, hänen jälkeensä katsoen. »Sanoisit pikemmin: niinkuin narri, joka heittää tärkeimmän, tarpeellisimman työn kesken, ajaaksensa takaa ohilentelevää ohdakkeen höytyvää. — Tämmöisillä apulaisillako minun pitää toimittaa suuri työni — ja kenenkä hyväksi? — Ruhtinaan hyväksi, joka on yhtä mieleton kuin irstas ja josta kenties tulee yhtä kiittämätön hallitsija kuin hän jo on ollut kapinallinen poika ja luonnoton veli. — Mutta onpa hän — hänkin vain noita apulaisiani, joilla työni teetän. Ja niin ylpeä kuin hän onkin, kyllä hän sen salaisuuden piankin saisi havaita, jos hän yrittäisi erottaa minun etuani omasta edustansa.»

Kesken näitä valtiomiehen mietteitä kuului nyt prinssin ääni, joka huusi sisäkamarista: »Jalo Woldemar Fitzurse!» — Niin riensi vastainen kansleri (siihen korkeaan virkaanhan kavala normannilainen pyrki), lakki kädessä kuulemaan vastaisen kuninkaansa käskyjä.

KUDESTOISTA LUKU.

Syrjässä aivan, keskellä erämaan
erakko vanha elää aikojaan;
majans' on luola, sammal vuoteen suo,
puut ruoan antaa, lähteestä hän juo.
Erillään ihmisistä, yksinään
näin Luojan kanssa seurustelee hän;
työ yks vain hällä ompi — rukous,
ja kiitosveisuu ainoa huvitus.

PARNELL.

Lukija varmaan vielä muistaa sen tuntemattoman ritarin, joka yleisessä turnajaistaistelussa oli ratkaissut voiton, ja jolle katsojat olivat antaneet liikanimen »Musta tyhjäntoimittaja» siitä syystä, että hän taistelun alkupuolella oli pysynyt toimetonna ja huoletonna alallansa. Voittonsa jälkeen tämä ritari oli heti kadonnut kentältä; ja kun häntä vaadittiin esille vastaanottamaan urhoutensa palkintoa, ei häntä ollutkaan enää mailla eikä halmeilla. Airuitten ja torvien kutsuessa häntä Musta ritari kulki jo kaukana matkustaen pohjoiseen päin karttaen kaikkia suurempia teitä ja oikaisten suoraan metsiä myöten. Yönsä hän lepäsi pienessä krouvissa, joka oli syrjässä suurelta maantieltä; kuljeksivalta ministreliltä (runoilijalta) hän kuitenkin sielläkin sai sanoman turnajaisten lopullisesta päätöksestä.

Seuraavana aamuna varhain ritari läksi edelleen, aikoen kulkea pitkän päivämatkan. Hevonen, jota hän edellisenä aamupäivänä oli niin suuresti säästänyt, olikin siksi hyvissä voimissa, että se saattoi kestää pitkän juoksun levähtämättä. Mutta metsätiet, joita pitkin hän matkusteli, eksyttelivät häntä sinne tänne, niin että hän illan tullen ei ollut vielä joutunut edemmäksi kuin Yorkshiren läntisen piirikunnan rajalle. Sekä mies että ratsu olivat nyt jo väsyksissä päivän rasituksista, ja aika oli hakea jotakin paikkaa, missä molemmat voisivat viettää yönsä, sillä hämärä teki jo joutuisasti tuloansa.

Mutta seutu, jossa matkustaja par'aikaa kulki, ei näyttänyt lupaavan paljoakaan suojaa ja ravintoa. Luultavasti hän saisi vaeltavien ritarien tavan mukaan päästää hevosensa metsään laitumelle ja itse käydä pitkäkseen tammipuun suojaan, muistelemaan mielitietyn neitonsa kauneutta. Mutta meidän Mustalla ritarilla ei tainnut olla kaunokaista muistettavanaan, tai kuka ties hän oli rakkautensa yhtä huoleton kuin taistelussakin. Ei hänen mieltensä ainakaan ollut niin täynnä ajatuksia kultansa ihanuudesta ja armottomuudesta, että hän olisi unohtanut väsymyksensä tai nälkänsä, ja että rakkaus yksin olisi ravinnut ja virvoittanut häntä yhtä hyvin kuin maallinen illallinen ja vuode. Hänen mielestensä ei siis tuntunut kovin hauskalta, kun hän, ympärilleen katsoessaan, näki olevansa keskellä saloa. Näkyihän tähän tosin monta lakeampaakin paikkaa ja myös muutamia polkuja. Mutta viimeksimainitut olivat nähtävästi vain niiden suurilukuisten karjojen jälkiä, jotka kävivät saloilla laitumella. Kenties ne eivät olleet karjateitäkään, vaan metsänelävien ja niitä vainoavien metsämiesten tavallisia kulkureittejä.

Aurinko, joka tähän asti oli opastellut häntä, laskeusi nyt piiloon Derbyshiren harjujen taakse, vasemmalle puolelle matkustajasta. Jos hän vielä yritti jatkaa kulkuansa, niin oli yhtä luultavaa, että hän eksyisi tieltä, kuin pääsisi edemmäksi aiottua päämäärää kohti. Useaan kertaan ritari koetti tutkia, mitä polkua enimmin oli tallattu, toivoen sen vievän hänet jonkun paimenen majalle tai metsänvartijan mökille. Mutta joka kerta hän näki, ettei tämä valinta hänelle onnistunut. Sentähden hän päätti viimein turvautua ratsunsa vaistoon. Olihan hänellä monesti ennenkin ollut kokemusta siitä, kuinka hevoset ihmeellisellä vaistollaan osaavat pelastaa itsensä ja isäntänsä

tämänkaltaisista pulista.

Tuskin oli jalo ratsu höllistyivistä suitsista huomannut saavansa noudattaa omaa älyään, kun se virkistyi uuteen intoon ja voimaan, vaikka pitkä päivämätka rautaan puetun ritarin painon alla jo suuresti raukaksi sen jäseniä. Viime aikoina se oli vain huoaten vastannut kannustimen yllytykseen; mutta nyt, ikäänkuin ylpeillen osoitetusta luottamuksesta, se jälleen kohotti korvansa ja rupesi itsestensä liikkumaan joutuisammin. Polku, jonka se valitsi, poikkesi jokseenkin paljon päivän ajalla kuljetusta suunnasta; mutta koska ratsu näkyi olevan aivan varma valinnastaan, antoi matkustaja sen kulkea tahtonsa mukaan.

Eikä aikaakaan, niin hän saikin nähdä, ettei hänen luottamuksensa ollut pettänyt. Polku alkoi vähitellen vähän levitä ja tulla enemmän tallatuksi, ja pienen kellon helinä ilmoitti kappelin tai erakkomajan olevan läheisyydessä.

Pian ritari joutui lakealle nurmikolle, jonka toisessa päässä harmaapäinen, monta kovaa säätä kestänyt kallio kohosi jyrkkänä tasavietteiseltä kankaalta. Murattiköynnökset verhosivat sen kupeita muutamin pakoin. Toisin kohdin taas kasvoi vaivaistammia, joiden juuret hakivat ravintoansa vuoren raoista. Niiden lehvät nuokkuivat jyrkänteen yli niinkuin ritarin otsan yli teräskypärän sulka, antaen suloutta sen ulkomuodolle, joka muuten olisi ollut peloittava. Kallion juurella, ja ikäänkuin sen nojaan rakennettuna, seisoj maja; se oli kömpelösti kyhätty lehtimetsästä hakatuista hirsistä, ja suojaksi pahaa säätä vastaan olivat saumat tilkityt sammalella sekä savella. Karsittu näre, jonka latvapuoleen seiväs oli sidottu poikittain kiinni, töröttö oven vieressä, pyhän ristin karkeatekoisena kuvana. Vähän matkaa siitä, oikealla puolella, solisi vuoresta kirkas lähde, kooten vetensä onteloon kiveen, jonka ihmiskäsi oli kovertanut ammeen muotoiseksi. Tästä säilytyspaikasta vesi jälleen riensi loristen edelleen ojaa myöten, jonka se pitkän ajan kuluessa oli murtanut itselleen, ja hyppeli sitten nurmikön poikki kadoten läheiseen metsään.

Lähteen vieressä oli pikkuinen, raunioiksi raukeneva kappeli, jonka katosta osa oli jo sortunut maahan. Eheänä ollessaankin tämä temppeli ei ollut koskaan ollut avarampi kuin noin kuuttatoista jalkaa pitkä ja kahtatoista leveä. Katto, tällaisessakin rakennuksessa kovin matala, lepäsi neljällä holvikaarella, jotka kukin kolkastaan kohoten yhtyivät keskikohdassa; niiden kannattajina olivat lyhyet, kömpelötekoiset pylväät. Kahden kaaren väliltä oli katto rikkoutunut, niin että ainoastaan itse kaarien ruoto oli enää jäljellä; muiden kaarien välillä katto oli vielä eheä. Ovi, jonka kautta päästiin sisään tähän vanhanaikaiseen rukoushuoneeseen, oli sovitettu hyvin matalan, kuperan kaaren alle; tätä ympäröivät useassa rivissä haikalan hampaitten muotoiset koristukset, joita usein nähdään vanhoissa saksilaisissa rakennuksissa. Ovikaaren yläpuolella kohosi kelloteline neljän pienen pylvään nojassa; siinä riippui vihreäksi ruostunut, monta ilmanvaihdetta kokenut kello, jonka heikon helinän Musta ritari oli jo jonkin matkan päästä kuullut.

Koko tämä tyyni, rauhallinen näky häämötti hämärässä matkustajan silmien edessä, herättäen hyvää toivoa yömajan saamisesta. Sillä saloilla asustelevien erakkojen erinäisiin velvollisuuksiin kuului myös vieraanvaraisuuden osoittaminen myöhästyneille tai eksyneille matkustajille.

Ritari ei siis malttanut kauan tarkastella näkemäänsä. Kiitettyänsä Pyhää Julianusta, matkustajien suojeluspyhimystä siitä, että hän oli saattanut hänet hyvään majapaikkaan, hän hyppäsi heti hevosen selästä maahan ja kolkutti peitsensä varrella erakkomajan ovea, jotta sen asukas heräisi ja tulisi päästämään matkalaisen sisään.

Kuluipa kuitenkin pitkä aika ennenkuin vastattiin, eikä vastaus ollut kovinkaan mieluisa.

»Mene tiehesi, kuka siellä lienetkin», kuului syvä, karkea ääni kodasta, »äläkä häiritse Jumalan ja Dunstanin palvelijan iltarukouksia.»

»Arvoisa isä», vastasi ritari, »täällä on metsään eksynyt matkamies-parka, jolle olet tilaisuudessa osoittamaan armeliaisuutta ja vieraanvaraisuutta.»

»Veli veikkonen», väitti kodan asukas vastaan, »Pyhän Neitsyen ja autuaan Dunstanin sallimusta myöten olen itse armeliaisuuden ja vieraanvaraisuuden tarpeessa, enkä voi niitä toisille suoda. Ei ole minulla täällä minkäänlaista ruokaa, josta koirakaan huolisi osaansa, ja vähänkin parempaan tottunut hevonen ei ottaisi suuhunsa minun vuoteeni kuivia lehtiä. — Mene siis tiehesi ja Jumala sinua saattakoon!»

»Mutta kuinka», jatkoi ritari, »voin löytää tietä tämmöisessä salossa, nyt kun pimeäkin on jo tulossa? Ole siis hyvä, arvoisa isä, jos totinen kristitty olet, ja avaa ovesi tai neuvo minulle ainakin, mitä tietä minun pitää kulkea.»

»Ja ole sinä niin hyvä, kunnon kristitty veljeni», vastasi erakko, »ettet häiritse minua kauemmin. Olet jo estänyt minulta yhden isämeidän, kaksi avea (rukousta Neitsyt Maarialle) ja yhden credon (uskontunnustuksen), jotka minun vaivaisen syntisen pitäisi vielä, valani mukaan, saada luetuksi ennen kuin nousua.»

»Mutta tie!» huusi ritari, »neuvo minulle kumminkin tie, koska sinulta ei voi muuta apua saada.»

»Tie», vastasi erakko, »on helppo löytää. Metsäpolku vie sinut suolle ja siitä joelle, jonka yli, sateet kun nyt ovat lakanneet, mahtanet päästä kahlaamalla. Toiseen rantaan päästyäsi katso, että kävelytät varovasti hevostasi, sillä äyräs on hiukan jyrkänlainen. Ja jokea myöten käyvä polku, niin hoetaan, — harvoinhan minä rukouksiltani joudun itse liikkumaan tätä kappelia ulommaksi — on vierinyt muutamin paikoin. Kulje siitä sitten suoraan — — —»

»Jokeen vierinyt polku — jyrkkä äyräs — kahlaamopaikka ja suo!» luetteli ritari, keskeyttäen hänet. — »Kunnon erakko, vaikka olisitkin pyhin kaikista pyhistä miehistä, jotka ikänä ovat kasvattaneet pitkää partaa ja lukeneet rukousvyönsä helmiä, niin tuskinpa ruvennen tottelemaan käskyäsi ja lähtemään yön selkään tämmöiselle tielle. Minä muistutan sinulle, että sinun, joka elät maakunnan avuista — ilman mitään ansiota, pelkään minä — on velvollisuus suoda suojaa pulassa oleville matkustajille. Avaa siis ovesi joutuiseaan, tai — pyhä risti minua auttakoon! — hakkaan sen rikki ja tulen väkisin sisään.»

»Matkustaja veikkoseni», vastasi erakko, »älä rupea hävyttömäksi! Jos pakotat minut turvautumaan maallisiin aseisiin suojelukseksi, niin tuskinpa kiittänet onneasi.»

Kaukainen haukunta ja murahtelu, jonka matkustaja oli jo jonkin aikaa kuullut, kiihtyi nyt äkkiä äänekkääksi ja hurjaksi. Siitä ritari arvasi, että erakko, peläten väkinäisten sisäänmurtautumisen uhkausta, oli päästänyt ärisevät koiransa ulos jostakin sisemmästä kallionrotkosta, mihin ne olivat suljetut, ja aikoi käyttää niitä apumiehinään taistelussa. Suuttuneena tästä erakon hankkeesta, joka osoitti, että hän pysyi lujana nurjamielisessä päätöksessään, ritari potkaisi niin vimmatusti ovea raudoitettulla kantapäällään, että sekä pihtipielet että saranat sälähtivät.

Nyt näkyi erakko ruvenneen pelkäämään, että toinen samanlainen potkaisu ei olisi hänen ovelleen oikein terveellinen; hän huusi näet kovalla äänellä: »Malta, malta — hillitse voimaasi,

kunnan matkalainen! Kyllä minä kohta paikalla avaan oven, vaikka et kenties siitä liioin ihastu.»

Ovi siis aukeni ja ritari näki edessään erakon, — kookkaan, vahvaraajaisen miehen piikkokankaisessa mekossa ja luukossa^[15] sekä kaislainen nuora vyöllä. Toisessa kädessä hänellä oli tulisoihdu, toisessa metsäomenapuusta tehty sauva, niin paksu ja raskas, että se hyvin ansaitsi nuijan nimen. Kaksi suurta, pörhökarvaista koiraa, puoleksi hurtta-, puoleksi mäyräkoiran rotua, ärhenteli valmiina karkaamaan matkustajan päälle, kohta kun ovi tarpeeksi avautuisi. Mutta kun ulkona seisovan ritarin korkea kypäränharja sekä kultaiset kannukset välkähtivät tulisoihdun valossa, näytti erakko muuttaneen päätöksensä ja hillitsi vimmaiset apulaisensa. Talonpoikaisen karkealla kohteliaisuudella hän pyysi ritaria astumaan majaan ja selitti syyn, minkätähden hän oli niin vastahakoinen avaamaan oveansa päivänlaskun jälkeen. »Täälläpäin on niin paljon rosvoja ja karkulaisia liikkeellä», hän sanoi, »jotka eivät kunnioita Pyhää Neitsyttä eikä Pyhää Dunstania, vielä vähemmän minuntapaisiani hurskaita miehiä, jotka heitä palvelemme.»

»Teidän majanne köyhyys, arvoisa isä», sanoi ritari, joka ympärilleen katsoessansa ei nähnyt muuta kuin lehdistä tehdyn vuoteen, tammipuusta kömpelösti veistetyyn ristiinnaulitunkuvan, messukirjan, höyläämättömän pöydän sekä kaksi tuolia ja pari huonoa talouskalua, »teidän majanne köyhyys, ainakin minun mielestäni, suojelee teitä täydesti varkailta, mainitsemattakaan noita uskollisia koirianne, jotka ovat tarpeeksi isot ja väkevät, jollen pety, vaikka sarvaankin maahan murtamaan. Olisihan niistä täysi vastus hyvällekin urholle.»

»Hyvä metsänvartija», sanoi erakko, »on sallinut minun pitää nämä koirat, kunnes ajat paranevat.»

Näin puhuttuaan erakko pisti tulisoihdun kiemuraksi väännettyyn rautapihtiin, joka toimitti kynttilänjalan virkaa. Hän kantoi nyt tammisen pöytänsä valkean eteen, lisäsi kyteville kekäleille vähän kuivaa puuta tulen virikkeeksi; sitten hän sijoitti tuolinsa pöydän ääreen ja viittasi ritaria istumaan toiselle.

He kävivät istumaan ja katselivat sangen yksitotisesti toinen toisensa muotoa. Kumpikin mahtoi miettiä mielessänsä, että vastapäätä istuja oli vahvin ja jättiläismäisin mies, mitä hän vielä iässään oli nähnyt.

»Arvoisa erakko», sanoi ritari, kauan ja kiinteästi katsottuaan isäntäänsä, »jollen sillä liioin häiritse pyhiä mietteitäsi, niin tahtoisin sinulta, pyhältä mieheltä, kysyä kolme asiaa. Ensiksikin: mihinkä panisin hevoseni? — Toiseksi: mitä voisoin saada iltaruokakseni? — Ja kolmanneksi: mihinkä käyn lepäämään tänä yönä?»

»Minä tahdon», sanoi erakko, »vastata sinulle sormellani, koska valani ei salli minun puhua, jos viittauksilla voin tulla toimeen.» Näin sanoen hän viittasi kahteen nurkkaan.

»Tuossa on talli», lisäsi hän, »ja tuossa makuusijasi; ja tässä», ottaen alas hyllyltä vadin, jossa oli kaksi kourallista paahdettuja papuja, ja asettaen sen pöydälle, »tässä on illallisruokasi.»

Ritari kohautti olkapäitään, läksi ulos, toi sisään hevosensa, joka sillä välin oli ollut puuhun sidottuna, riisui huolellisesti pois satulan ja levitti väsyneen juhdan selkään oman viittansa.

Matkustajan huolellisuus ja taito hänen hoitaessaan hevostaan nähtävästi liikutti hiukan erakon mieltä. Hän mutisi puoliääneen, että kodassa kuitenkin oli vähäisen heiniä varattuna metsänvartijan ratsun tarpeiksi, ja veti salaloukosta esiin koko tukon, jonka hän pani ritarin hevosen eteen. Kohta sen jälkeen hän myös levitti kuivattuja kanervanvarsia siihen nurkkaan, jonka hän oli määrännyt matkustajan makuusijaksi. Ritari kiitti tästä kohteliaisuudesta, ja sen jälkeen molemmat kävivät jälleen istumaan pöydän ääreen, jolla papuvati seisoivat heidän keskivälillensä. Erakko luki nyt pitkän ruokasiunauksen, jossa alkuperäisestä latinasta ainoastaan hiukan merkkiä oli jäljellä, paitsi silloin tällöin jonkin sanan tai lauseen pitkään venytetyssä loppupäänteessä. Sitten hän avasi sangen leveän suunsa, jonka hampaista sekä valkeuteen että myös terävyyteen nähden olisi voinut verrata metsäkarjun purimiin, ja näytti hyvää esimerkkiä vieraallensa sillä, että hän haukkasi kolme, neljä kuivaa papua, mikä tosin oli sangen mitätön jauhe niin suuressa ja kelvollisessa myllyssä.

Noudattaaksensa tätä esimerkkiä ritari riisui yltään kypärän, haarniskan ynnä enimmäkseen muutkin varusteensa osat. Täten erakko näki tuuheain, keltaisten kiharain ympäröimän pään, siniset, erinomaisen kirkkaat ja loistavat silmät, sievämuotoisen suun, jonka ylähuulta varjostavat viikset olivat tummemmanväriset kuin tukka, — sanalla sanoen kasvot, joiden peloton, miehuullinen, uskalias näky hyvin sopi yhteen ruumiin rotevuuden kanssa.

Ikäänkuin osoittaaksensa puolestaan myös yhtä suurta luottamusta kuin vieras, veti erakkokin nyt luukonsa päästä, jolloin esiin tuli ympyräinen pää, jonka muoto ilmaisi miehen olevan parhaassa miehuudenikäissään. Paljaaksi ajettu päälaki, jota ympäröi karkea, kiharainen, musta hiussepele, oli muodoltaan kuin korkean pensasaidan reunustama kaalimaa. Miehen kasvoissa ei näkynyt hiventäkään jälkeä ankarasta munkkielämästä eikä lihankidutuksesta. Päinvastoin ne olivat rohkeat ja pulskat; kulmakarvat tuuheat ja mustat, otsa kauniinmuotoinen, posket pulleat ja punakat kuin torvensoittajan, ja parta pitkä, musta, kiharainen. Tämmöinen ulkomuoto, varsinkin kun siihen vielä lisäsi miehen rotevan vartalon, todisti pikemmin härkäpaistien ja kylkilihan kuin papujen ja palkojen syöntiä. Vieraskin huomasi heti, miten vähän tämä ulkomuoto ja pöydällä tarjona oleva ravinto sopivat yhteen. Suurella vaivalla saatuansa purruksi rikki suuntäyden kuivia papuja, hän ei voinut olla pyytämättä vähän juotavaa päälle. Hurskas isäntä, pyyntöä täyttäessään, asetti suuren ruukun täynnä kirkkainta lähdevettä hänen eteensä.

»Se on Pyhän Dunstanin lähteestä», sanoi erakko, »jossa tämä pyhä mies yhden päivän nousun ja päivänlaskun välillä kastoi viisisataa pakanallista tanskalaista ja brittiläistä — siunattu olkoon hänen nimensä!» Näin lausuttuaan hän likisti mustan partansa astian reunaan, mutta otti paljon

kohtuullisemman siemauksen kuin niin mahtavien ylistyssanojen jälkeen olisi luullut.

»Minusta näyttää, arvoisa isä», sanoi ritari, »että tuo laiha ruokasi sekä pyhä, joskin hiukan miedonlainen juomasi ovat ravinneet sinua aivan ihmeellisellä tavalla. Pikemmin luulisi sinun näköisesi miehen tavallisesti saavan voiton kaikissa painilajeissa tai sauvapeleissä tai kilpamiekkailuissa kuin viettävän aikansa tässä jylhässä korvessa messuja veisaamalla ja elättävän itseään paahdetuilla pavuilla ja kylmällä vedellä.»

»Herra ritari», sanoi erakko, »teidän ajatuksenne, niinkuin muidenkin oppimattomien maallikkojen, ovat lihan siittämiä. Pyhä Neitsyt Maaria ja erikoinen suojeluspyhimykseni ovat siunanneet ne halvat aineet, joita minun, valani mukaan, tulee käyttää ainoana ravintonani. Siinä on tapahtunut samanlainen ihme kuin Sadraakin, Mesakin ja Abednegon pavuille ja vedelle, koska mainitut miehet mieluummin tyytyivät näihin aineisiin kuin maistoivat saraseenien kuninkaan tarjoamia herkkuja ja viinejä.»

»Pyhä isä», sanoi ritari, »salli syntisen maallikon saada tietää sen miehen nimi, jonka ulkomuodossa Luoja on tehnyt niin suuren ihmeen?»

»Saatpa sinä nimittää minua», vastasi erakko, »Copmanhurstin erakoksi, sillä siksi minua näillä seuduin mainitaan. — Lisäävät he tosin tavallisesti siihen kunnianimen 'pyhä'; mutta en minä sitä tarpeellisenä pidä, sillä en ole siihen mahdollinen. — Ja nyt, uljas ritari, kenties lienee minunkin lupa kysyä kunnioitettavan vieraani nimeä?»

»Aivan mielelläni, pyhä Copmanhurstin erakko», vastasi ritari. »Ihmiset näillä seuduin sanovat minua Mustaksi ritariksi, — lisäävätpä muutamat siihen vielä liikanimen 'Tyhjäntoimittaja'; mutta en ole kovin halukas sitä itselleni omistamaan.»

Erakko kuullessansa vieraansa vastauksen ei voinut pidättää nauruaan.

»Minä näen, ritari Tyhjäntoimittaja», sanoi hän, »että sinä olet varovainen ja viisas mies. Näenpä myös, että laiha munkinruokani ei oikein maistu sinulle, joka luultavasti olet tottunut hovien ja leirien hekkumaan ja isojen kaupunkien ylellisyyteen. Ja muistuu nyt mieleeni, ritari Tyhjäntoimittaja, että hyvä metsänvartija jättäessään minulle nuo koirat suojelukseksi sekä heinätukot ratsuansa varten samassa toi tänne myös vähän ruokavaroja. Ne olin tärkeämpiä asioita miettiessäni peräti unohtanut, koska ei niistä kuitenkaan ole minunlaiselleni miehelle syötäväksi.»

»Sen olisin minäkin ottanut valalla vakuuttaakseni, että hän niin on tehnyt», sanoi ritari.

»Samasta hetkestä alkaen, jolloin avasit luukkosi, olen ollut aivan varma siitä, että tässä majassa on parempaa ruokaa saatavana. — Sinun metsänvartijasi on nähtävästi iloinen veijari; ja kenpä, nähtyään myllynkivesi jauhamassa näitä papuja ja kurkkusi nielaisemassa tämmöistä inhoittavaa kostuketta», — hän osoitti pöydällä seisovaa ateriaa, — »ei säälisi, että olet tuomittu tämmöiseen hevostuonaan ja -juomaan. Tottapa jokainen kiireesti hankkisi sinulle parempaa. Tuo siis metsänvartijan lahja viipymättä pöytään.»

Erakko loi ritariin miettivän katseen, joka lystillisellä tavalla ilmaisi epäilyä, olisiko viisasta luottaa vieraaseen. Mutta ritarin ulkomuoto oli niin suora ja rehellinen kuin ihmiskasvot yleensä voivat olla. Hänen hymyilynsä tartuttavaa voimaa oli mahdoton vastustaa, ja sekin ilmaisi kunnollisuutta ja vilpittömyyttä niin selvästi, ettei majan asukkaan sydän kauemmin voinut olla taipumatta.

Kun he olivat ääneti vaihtaneet pari katsetta, meni erakko majan toiseen päähän ja aukaisi pienen oven, joka oli kätkeyty sängen huolellisesti ja jotenkin taitavasti. Pimeästä komerosta, jonne ovi johti, hän otti esille mahtavan, suunnattomassa tina-astiassa paistetun piirakan. Tämän runsaan aterian hän asetti vieraansa eteen, joka tikarillansa heti puhkaisi kuoren ja arkailematta rupesi maistamaan sisällystä.

»Kuinka pitkä aika siitä on, kun tuo hyvä metsänvartija viimeksi kävi täällä?» kysyi ritari isännältänsä ahneesti ahmittuaan useampia paloja tästä erakon ruokavarojen lisäyksestä.

»Melkein kaksi kuukautta», vastasi erakko kiireesti.

»Herra Jumala auttakoon!» sanoi taas ritari, »tapahtuupa teidän majassanne, pyhä isä, paljonkin ihmeitä! Sillä minä olisin ollut valmis vannomaan, että lihava sarvas, josta tämä liha on saatu, tuskin viikkoakaan takaperin juoksenteli vielä nelin jaloin.»

Erakko joutui hiukan hämilleen tästä muistutuksesta. Muutenkin hän jo oli surusilmin katsellut, kuinka hänen piirakkansa vähenemistään väheni vieraan hurjista rynnäköistä. Itse hän ei tohtinut yhtyä tähän rynnäköön puheltuaan äsken juuri niin hartain mielin paastoovaisesta elämänlaadustaan.

»Minä olen käynyt Palestiinassa, kunnon erakko», sanoi ritari äkkiä herjeten kesken syöntiään, »ja muistaakseni siellä on tapana, että isäntäkin ottaa osaa ateriaan vakuuttaaksensa vieraalle, että ruoka on terveellistä. Pois se, että luulisin näin pyhästä miehestä pahaa; mutta tekisitpä minulle sittenkin suuren ilon, jos tahtoisit nyt noudattaa tätä itämaalaista tapaa.»

»Jos siten voin poistaa teidän turhan epäilyksenne, herra ritari, niin tahdon heti tehdä poikkeuksen säännöistäni», vastasi erakko. Näin sanoen hän pisti paikalla molemmat synnynnäiset viisihaarukkansa piirakan sisuksiin; sillä siihen aikaan ei kahveleista vielä ollut mitään tietoa.

Kursastelun jään näin sulattua isäntä ja hänen vieraansa rupesivat ikäänkuin kilpailemaan, kumpi jaksaisi syödä enemmän. Ja pääsipä siinä kilvoittelussa erakko voitolle, vaikka hänen kumppaninsa epäilemättä oli ollut kauemmin vailla ruokaa.

»Pyhä erakko», sanoi ritari, kun hänen nälkänsä oli tyydytetty, »panenpa tuon kelpo ratsuni vetoon yhtä sekiniä vastaan siitä, että samainen hyvä metsänvartija, jolle olemme kiitollisuudenvelassa tästä piirakasta, myöskin on uskonut haltuusi pullollisen renskaa tai lekkerillisen Kanarian viiniä tai muuta semmoista viatonta nestettä, joka kelpaisi piirakan paineeksi. Tämäkään ei tietysti ole senarvoinen seikka, että se olisi voinut pysyä niin ankaran lihansakiduttajan muistossa, mutta jospa vielä kerran kävisit katsomassa tuota salakomeroasi, niin kukaties nähtäisiin, etten ole pettynyt luulossani.»

Erakko vastasi happamalla irvistyksellä. Käyden komerolleen hän kantoi sieltä esiin nahkaleilin, joka veti noin neljä korttelia. Myöskin toi hän kaksi metsähärän sarvista tehtyä ja hopealla silattua juoma-astiaa. Saatettua esiin tämän kelpo nesteen illallisen huuhtomiseksi näytti hän pitävän sen enempää kursastelua tarpeettomana. Hän täytti molemmat sarvet, ja saksilaisten tavoin lausuen: »*Waes hael* (terveydeksesi), ritari Tyhjäntoimittaja!» tyhjensi hän oman pikarinsa yhdellä siemauksella.

»*Drink hael* (saaos tästä), Copmanhurstin pyhä erakko!» vastasi soturi ja joi puolestaan täpötäyden sarven isännän onneksi.

»Pyhä erakko», sanoi vieras, kun ensimmäinen malja täten oli juotu, »en voi salata kummastustani, että mies, jolla on tuommoiset raajat ja jäntereet ja joka sitä paitsi on niin uljas syömämies, viitsii jörötellä itsöksensä tässä erämaassa. Paremmiin, minun arvatakseni, sinun sopisi olla linnan tai muun varustuksen suojelijana, missä saisit syödä lihavia ja juoda väkeviä kuin elää kihnustella täällä pavuilla sekä vedellä tai metsänvartijan satunnaisilla antimilla. Kumminkin, jos sinuna olisin, osaisin hankkia itselleni sekä huvitusta että myös runsaampaa ravintoakin pyytämällä kuninkaan sarvaita. Onhan niitä montakin kelpo laumaa näissä metsissä, eikähän kukaan kaivanne, vaikka jokin sarvas toisinaan menisikin pyhän Dunstanin kappelipapin suuhun.»

»Ritari Tyhjäntoimittaja», vastasi erakko ankarasti, »tuo puheesi on vaarallista laatua, ja minä pyydän, että lakkaat siitä. Olen kuninkaalle sekä laille uskollinen erakko, ja jos hävittäisin hallitsijani metsänviljaa, niin kaapattaisiin minut pian koppiin, enkä olisi kovin kaukana hirsipuusta, ellei pyhä mekkoni olisi suojanani.»

»Sittenkin, jos sinuna olisin», jatkoi ritari, »lähtisin omia aikojani kuutamolla kävelemään, silloin kun metsäherrat sekä metsänvartijat venyvät lämpimissä sängyissänään, ja silloin tällöin vain — noin ikään rukousteni lomahetkinä — lennättäisin nuolen keskelle niitä metsäkaurislaumoja, jotka syödä jyrivät ruohoa salon nurmikoilla. — Tunnustapa, pyhä erakko, etkö liene toki joskus harjoittanut tuommoista leikkiä!»

»Tyhjäntoimittaja veikkoseni», vastasi erakko, »sinä olet nähnyt talonpidostani kaikki, mikä sinua koskee, kenties enemmänkin kuin mitä sellainen mies olisi ansainnut, joka murtautuu väkivaltaisesti sisään. Mutta usko minua, parempi on ilolla nauttia Jumalan lähettämää hyvää kuin hillitsemättömän uteliaana tiedustella, miten se on saatu. Täytä sarvesi jälleen, ja saas tästä! Äläkä enää, minä pyydän, pakota minua tämän enemmällä sopimattomilla kysymyksillä näyttämään, ettet olisikaan saanut täällä yömajaa, jos todenteolla olisin ollut vastahakoisella tuulella.»

»Niin totta kuin olen kristitty», sanoi ritari, »sinä kiihdytät yhä enemmän uteliaisuuttani. Oletpa ihmeellisin erakko kaikista, joita ikänä olen nähnyt! Mutta mitä uhkauksiisi tulee, niin tiedä, että puhut miehelle, jonka virkana on vaarojen etsiminen, mistä hän vain niitä löytää.»

»Loiskis, ritari Tyhjäntoimittaja», sanoi erakko; »totta puhuen, uskon sinut sangen uljaaksi urooksi, mutta arvioinpa sinua samalla myös ihmeen vähämieliseksi. Jos tahdot koetella samanlaisia aseita minun kanssani, niin annan sinulle, kaikessa ystävydessä sekä veljellisessä rakkaudessa niin perinpohjaisen ripityksen ja täydellisen synninpäästön, ettei kohtuuttomuuden eikä uteliaisuuden synty suinkaan enää ole kutkuttava sinua ensi vuoden kuluessa.»

Ritari otti siemauksen sarvestansa ja kysyi, millä aseilla erakko tahtoi taistella.

»Eipä ole yhtään asetta», vastasi erakko, »Delilan saksista ja Jaelin kymmentuumaisesta naulasta alkaen aina Goliathin kalpaan asti, jota en osaisi käyttää yhtä hyvin kuin sinäkin. — Mutta, jos sallit minun valita, mitä sanoisit, veli veikkoseni, tämmöisistä leluista?»

Näin sanoen hän aukaisi toisen salakomeron ja otti ulos kaksi miekkaa sekä kaksi kilpeä, jommoisia sen ajan talonpojat käyttivät. Ritari, joka tarkoin silmin seurasi hänen liikkeitänään, näki, että tämä toinen kätkö sisälsi myös kaksi tai kolme kelpo käsijousta, yhden varsijousen ynnä muutamia nuolikimppuja näitä varten. Vieläpä tuli lisäksi pimeää komeroa avattaessa näkyviin harppu sekä useampia muita munkille vallan sopimattomia kaluja.

»En kysy enää mitään, josta voisit suuttua, sen lupaan, veli erakko», sanoi ritari. »Tuon kaappisi sisällys on täydellisesti selittänyt kaikki tiedusteltavani. Ja näenpä tässä muun muassa asean», näin sanoen hän kumartui ja otti esille harpun, — »jolla kanssasi taistelisin mieluummin kuin miekalla ja kilvellä.»

»Kunpa ei vain, herra ritari», sanoi erakko, »liikanimi 'Tyhjäntoimittaja' olisi täydellä syyllä annettu sinulle. Kovasti minä, totta puhuen, ainakin alan sitä pelätä. Mutta olethan vieraani enkä tahdo koettaa miehuuttasi ilman omaa vapaata tahtoasi. Käy siis istumaan ja täytä sarvesi; juokaamme, laulakaamme ja riemuitkaamme! Jos jonkin lystilaulun osannet, niin tervetultuasi milloin vain tahdot Copmanhurstiin piirakankannikkaa maistamaan, niin kauan kuin minä luen messuja pyhän Dunstanin kappelissa. Enkä minä, jos Jumala sallii, tästä taida lähteä, ennenkuin saan harmaan nuttuni sijaan vihreän nurmen verhoakseni. Mutta tule, täytetäänpä pikarit, sillä harppua ei aivan hopussa saa soinnutetuksi. Ja onhan pikarillinen viiniä paras kurkun karkaisija

sekä korvan teroittaja. Minun mielestäni on hauskinda, kun viinimarjan mehu tuntuu aina hyppysiin asti, ennenkuin panen ne hyppelemään harpun kieliä myöten.»

SEITSEMÄSTOISTA LUKU.

Ilolla kirjan aukaisen,
tuon suuren, vaskikantisen.
Nään siinä pyhain kuvia,
jotk' aikaa sitten taivaissa
jo kantoi voiton kruunua.
Kun lamppu sammuu viimeinkin,
veisailen itsen' unihin.

Ah, monellakin mieli ois
korunsa turhat heittää pois,
jos harmaan vaatteen saada vois
ja vaihtaa melut maailman
erakon rauhanmajahan.

WARTON.

Mielellään vieras totteli iloisen erakon käskyä, mutta ei harppu sittenkään tahtonut taipua oikeihin ääniin.

»Näyttääpä minusta, pyhä isä», sanoi ritari, »että soittokoneestasi puuttuu yksi kieli ja että muutkin ovat vääntyneet jotenkin pahasti.»

»Vai niin, huomasitko sen?» vastasi erakko. »Siitä näen, että oletkin aika soittomestari. Viini ja *wassail*», lisäsi hän vakavalla äänellä, kohottaen silmiään taivasta kohti, — »viini ja *wassail* siihen ovat syynä! — Varoitinhan Allan-a-Dalea, pohjoismaan ministrelä, että harppu joutuisi vialle, jos hän seitsemännen pikarin perästä vielä tarttuisi siihen. Mutta eipä se mies vain totellut minua. — Loiskis, veli veikkonen! Onnistukoon soitantosi hyvin!»

Näin sanoen hän vakavasti tyhjensi pikarinsa, samassa pudistaen päätään liiaksi viinaan menevän skottilaisen harppuniekkan muistolle.

Ritari oli sillä välin saanut kielet jotenkin viritetyksi. Pienen alkurämpytyksen soitettuaan hän kysyi isännältä, suvaitsisiko hän mieluummin *sirventeeä oc*-kielellä, *la'*ta *oui*-kielellä^[16] vai ehkä *virela'*ta eli ballaadi-laulua Englannin kansallisella kielellä.

»Ballaadin, ballaadin», sanoi erakko, »hiiteen kaikki ranskalaiset ocit ja ouit. Suora englantilainen minä olen, herra ritari, suora englantilainen niinkuin pyhä Dunstankin, oma suojeleuspyhimykseni. Hän piti oceja ja ouieja yhtä halvassa arvossa kuin lastuja perkeleen kaviosta — suoria englantilaisia lauluja vain saa kuulua tässä majassa.»

»Tahdonpa sitten koettaa», sanoi ritari, »laulaa erästä saksilaisen ministrelin sepittämää ballaadia. Minä kuulin sen häneltä Palestiinassa.»

Heti kuului, että ritari, vaikka hän ei ollutkaan mainioimpia mestareita ministrelin-taidossa, kuitenkin oli oppinut sen parhailta mestareilta. Hänen äänialansa ei alkujansa ollut kovinkaan laaja ja oli pikemmin karkea kuin miellyttävä. Mutta opetus oli neuvonut häntä, miten noita luontaisia puutteita oli lievennettävä vähemmän tuntuviksi. Hänen laulunsa olisi siis kelvannut taitavampienkin tuomarien edessä kuin erakko oli, varsinkin kun ritari osasi väliin kiihdyttää sävelensä tuliseen intoon, väliin sulattaa ne haikeaksi valitushyräilyksi, josta hänen laulunsa sai sekä voimaa että eloa.

RISTIRETKELÄISEN KOTIINPALUU.

1.

Jo urhotöistään sankari
Pyhältä maalta palasi.
Tuo risti päällä olkapään
on nähnyt monen kovan sään,
ja kilven vammat muistuttaa
jokainen sotaa ankaraa.
Näin hänen kuullaan laulavan
edessä kultans' ikkunan:

2.

»Oi terve, kauno! — tullut kas!
on kultamaalta sotijas.
Ei tuo hän kultaa matkaltaan,
vaan mitäs siitä — kunhan vaan
tallella kelpo miekkans' on
ja raisu ratsu verraton.

En huoli, kunhan säilyi nuot,
ja kun sä, armas, katseen suot!

3.

Oi terve, kauno! Kuuluksi
mä saatoin nimes töilläni.
Kaikk' urhot sitä mainitsee
ja runoniekat laulelee:
'Kas tuota neittä, hän se on!
Sen silmäin säihke verraton
urholle ihmevoiman soi,
jok' Askalonin voiton toi.'

4.

'Kas immen suuta! — hymynsä
suloinen, lämmin, viehkeä,
se leskeks monen avion
tek' alangoll' Icoonion. —
Kas tukkaa kullan hohtavaa,
lumille kaulan valuvaa! —
Jokainen säie kultainen
löi yhden vääräuskoisen.'

5.

Oi, impi! — Nimetönnä vain
mä kuljen aina; teoistain
sait sinä yksin mainehen; —
siis avaa oves minullen.
Myöhäisen tunnin kello lyö
ja kylmä pohjoismain' on yö.
Autuutta lemmen hälle suo,
jok' kunnian ja maineen tuo.»

Ritarin laulaessa erakko käyttäytyi aivan samalla tavalla kuin meidänkin aikoinamme parhaat musiikin ymmärtäjät, kun uutta oopperaa ensi kertaa näytellään. Hän loikoili tuolin selustan nojassa, yristellen silmiään, pannen kätensä ristiin ja kierrellen peukaloitaan toistensa ympäri ollen syvimmän hartaasti kuuntelevinaan. Väliin hän taas levitteli käsiänsä, hiljaa lyöden tahtia sormillaan. Parissa hänelle erittäin mieleisessä paikassa hän itsekin loihe vähän auttamaan, kun ei arvellut ritarin äänen yksin saavan näitä säveliä soimaan niin voimallisesti kuin hänen herkkä tuntijankorvansa olisi vaatinut. Laulun lakattua erakko kiitteli korein sanoin sitä kauniiksi ja hyvin esitetyksi.

»Minun mielestäni», hän sanoi, »ovat saksilaiset kansalaiseni kuitenkin liian paljon seurustelleet normannilaisten kanssa, koska he rupeavat jo heidän itkusuisia laulujansa matkimaan. Kuka käski tuon kelpo ritarin lähteä pois kotoa? Taikka mitäpä hän muuta voi odottaakaan kuin tapaavansa kultansa hauskassa ajanvietossa toisen kosijan kanssa, jolloin hänen serenaadistansa — siksihän ne tämmöistä iltalaulua sanovat — ei pidettäisi enemmän lukua kuin rakastuneen kissan naukumisesta räystäskourussa? Kaikesta huolimatta, herra ritari, otetaanpa nyt taas tästä ja juodaan kaikkien uskollisten rakastajien onneksi ja menestykseksi — mutta pelkäänpä, ettette te niiden joukkoon kuulukaan», lisäsi hän havaittuansa, että ritari, jonka pää tiheistä ryppyistä alkoi käydä kuumaksi, kaasi vettä viininsä sekaan.

»Mitä», arveli ritari, »etkö sanonut tämän veden olevan autuaan suojeluspyhimyksesi, hurskaan Dunstanin lähteestä?»

»On se niinkin», selitti erakko, »ja monta sataa pakanaa hän sillä kastoi. Mutta en ikinä ole kuullut, että hän olisi sitä juomiseen käyttänyt. Tässä maailmassa on jokainen asia käytettävä oman tarkoituksensa mukaan. Pyhä Dunstan tunsu yhtä hyvin kuin kuka muu hyvänsä iloisen munkin oikeudet.»

Näin sanottuaan hän kaappasi harpun ja huvitti vierastansa seuraavalla omituisella laululla laulaen sitä vanhanaikaisella englantilaisella sävelellä:

PALJASJALKAINEN MUNKKI.

1.

Saat vuoden, veikko, ja kaksikin saat
läp' etsiä, urkkia Euroopan maat;
vaan onnellistapa mointa et nää,
kuin paljasjalkainen munkki on tää.

2.

Kas ritari rientävi taistelemaan;
hän armahan vuoksi näin peuhaa vaan.

Hän kaatuu — armas ei huoleen jää,
sen lohdutus kohta on munkki tää.

3.

Moni valtias purppuran riisunut on
ja pukeunut munkkilais-mekkohon,
mut tokkopa kruunuhun yksikään
lie vaihtanut harmajan luukon tään!

4.

Miss' ikänä munkki kulkekohon,
maa viljoineen hänen omans' on;
ja jalka jos väsyvi kulustaan,
joka taloss' ompi hän kotonaan.

5.

Kun päiväll' astuvi tupasehen,
hän viedähän kunniasijallen,
ja luumupuuro jo odottaa,
hän ensiksi herkkua maistaa saa.

6.

Ja yöksi jos joutuvi, lasketaan
koht' olut, piirakat paistetaan;
yks kaikki, jos isäntä suohon jää,
kun vain saa polstarin munkki tää.

7.

Hei, kelpo on munkin luukko ja vyö,
ja paavin valta ja pirun työ!
Jos missä ruusuja kukoistaa,
tää munkki yksin ne poimia saa.

»Totta maar», sanoi ritari, »kauniin ja lystin laulunpa sinä veisaitkin, josta säädyllesi on suuri kunnia. Mutta pirusta puhuen, pyhä veli, etkö pelkää, että hän joskus, papille sopimattomien toimien aikana, saattaisi tulla sinun luoksesi?»

»Totta maar», sanoi ritari, »kauniin ja lystin laulun sinä veisaitkin!»

»Minäkö muka vietän aikaani papille sopimattomissa toimissa!» huusi erakko; »se syytös on perätön, se on, koira vie, aivan perätön! — Toimitanhan minä kaikki jumalanpalvelukset kappelissani niinkuin pitää ja sopii — kaksi messua luen joka päivä, aamuin ja illoin, vielä lisäksi

aamu-, keskipäivä- sekä iltarukoukset, ynnä aveja, credoja ja isämeitiä — — —»

»Paitsi kuutamoinä, luvallisella metsästysajalla», tuikkasi vieras.

»*Exceptis excipiendis* — poikkeuksista puhumatta», vastasi erakko, »niin vanha abotti opetti minut sanomaan, jos hävyttömät maallikot tulisivat kysymään, noudatanko säätyäni kaikkia pienimpiäkin pykäliä.»

»Aivan oikein, pyhä isä», sanoi ritari; »mutta juuri tämmöisiä syrjäaskeleitahan perkele väijyykin tarkalla silmällä. Hän kulkee, sen tiedät, ympäri niinkuin kiljuva jalopeura.»

»Kiljukaan vain, jos uskaltaa», sanoi munkki; »kylläpä sivallus yönurastani kiljauttaisi häntä yhtä pahasti kuin muinoin pyhän Dunstanin pihdit. En ole ikinä pelännyt ketään ihmistä, enkä myös pelkää perkelettäkään joukkioineen. Minua suojaavat pyhät Dunstan, Dubrik, Winibald, Winifred, Swibert, Willick ja Tuomas Kenttiläinen, jota ei pidä unohtaa, ja onhan minulla vielä omatkin halvat ansion päällisiksi. Tulkoot vain tänne perkeleet, niin monta kuin heitä on, niin pitkähäntäiset kuin töpöhännät! — Mutta kuulehan yksi salaisuuteni, veikkonen — minä en koskaan puhu tämmöisistä asioista ennen aamurukoustani.»

Hän käänsi nyt puheen toiselle tolalle. Kumpaisenkin kumppanin ilo kiihtyi kiihtymistään, ja monta laulua he vuorotellen lauloivat. Yht'äkkiä kova kolkutus majan ovelle keskeytti heidän mässäämisensä.

Syytä tähän häiritsemiseen emme voi selittää, jollemme kerro, mitä sillä ajalla oli tapahtunut eräille muille meidän tuttavistamme. Vanhaan Arioston tapaan me näet emme pidä välttämättömänä aina vain seurata yhtä kertomuksemme henkilöä.

KAHDEKSASTOISTA LUKU.

Matkamme synkän salon läpi käy,
miss' arkaa emääns' seuraa kaurisvasa,
ja pitkät tammot tuuheill' oksillaan
paistetta päivän kaihtaa nurmikolta. —
Hei, sinne matka! — hauska saloill' on,
kun päivä-kulta paistaa iloisesti;
vähemmän hauska metsämatka on
ja vaarallinen myös, kun öisen lampun
hämärä valo väikkyy latvain kautta.

Ettrickin Salo.

Kun Cedrik Saksilainen näki poikansa pyörtyvän Ashbyn taistelutantereelle, tahtoi hän ensi liikukuksensa vallassa lähettää palvelijan ottamaan hänet hoitoonsa. Mutta tuo käsky ei tahtonut hellitä hänen kurkustaan. Hänen oli liian vaikea näin suuren katsojajoukon edessä tunnustaa omakseen poika, jonka hän oli karkoittanut luotaan ja julistanut perinnöttömäksi. Hän ei siis tehnyt muuta kuin käski Oswaldin pitää kaatunutta silmällä; sitten, kun kansa oli hajonnut, piti Oswaldin, kahden orjan avulla, viedä Ivanhoe Ashbyhyn. Mutta Oswald ei saanut tilaisuutta antaa senkään vertaa apua. Kun kansa oli hajaantunut, ei näet ritaria ollut enää löydettävissä.

Turhaan Cedrikin juomanlaskija etsi nuorta herraansa joka puolelta, —tuossa oli tosin se verinen paikka, missä hän vast'ikään oli maannut, mutta itse Ivanhoeta ei enää näkynyt. Näytti aivan siltä kuin hän olisi taikavoimalla kadonnut näkymättömiin. Oswald alkoikin jo kallistua sellaiseen luuloon, sillä saksilaiset olivat suuresti taikauskoisia. Mutta äkkiäpä hän katsahdettuansa mieheen, joka asemieheksi puettuna seisoi hänen lähellään, tunsu hänet palveluskumppanikseen Gurthiksi. Huolissaan isäntänsä kohtalosta ja tuskissaan hänen äkillisestä katoamisestaan oli asemieheksi muuttunut sikopaimen etsinyt häntä joka paikasta, ja niin tehdessään ei hän muistanutkaan pitää kasvojaan niin peitossa kuin hänen etunsa olisi vaatinut. Oswald piti velvollisuutenaan ottaa Gurthin kiinni, jotta hänen isäntänsä saisi päättää karkulaisen rangaistuksesta.

Sitten Oswald rupesi uudestaan tiedustelemaan, mihin kummaan Ivanhoe oli joutunut. Mutta sen ainoan tiedon juomanlaskija vain sai ympärillä seisovilta, että muutamat koreasti puettut palvelijat olivat nostaneet ritarin maasta, asettaneet hänet kantotuoliin, jonka omistaja oli eräs katsojajoukossa ollut rouva, ja että hänet tällä tavalla oli viety pois väentungoksesta. Tämän tiedon saatuaan Oswald päätti mennä isännältään tiedustelemaan uusia käskyjä ja vei Gurthin kanssaan, jonka hän luuli karanneen Cedrikin palveluksesta.

Saksilainen oli ollut suuressa tuskassa ja huoleessa poikansa kohtalosta; luonto oli viimeinkin päässyt voitolle hänen sydämessään, vaikka kansallinen itsepäisyys kauan pani vastaan. Mutta tuskin hän oli saanut tietää, että Ivanhoe oli joutunut huolellisiin ja epäilemättä ystävällisiin käsiin, niin pojan kohtalon epätietoisuudesta herännyt isänhuoli jälleen katosi. Loukattu ylpeys ja suuttumus Wilfredin tottelemattomuudesta hänen sanoillaan puhuen saivat taas hänessä täyden vallan. »Kulkekoon hän omaa tietänsä», sanoi Cedrik, »voidelkoot hänen haavojansa ne, joiden kunniaa koroittaakseen hän on ne saanut. Paremmiin hän osaakin tehdä kaikkia noita normannilaisritarien silmänkääntäjätemputtuja kuin ylläpitää englantilaisten esi-isiensä mainetta ja kunniaa kalvalla sekä keihäällä, oman kansansa vanhoilla kelpo aseilla.»

»Jos esi-isien kunnian ylläpitäminen merkitsee sitä», sanoi Rowena, joka oli läsnä, »että heidän

jälkeläisensä on viisas neuvoissaan sekä uljas toimissaan — urhokkain urhoista ja ritarillisin ritareista — niin tuskinpa kukaan muu paitsi hänen isänsä — —»

»Älä jatka, Rowena! Tämä on ainoa asia, josta en salli sinun puhua. —Valmistaudu nyt vain prinssin pitoihin. Meidät on kutsuttu niihin suurta kunnioitusta ja kohteliaisuutta osoittaen, jommoista normannit aniharvoin ovat kohdistaneet meikäläisille tuon kovaonnisen Hastingsin päivän jälkeen. Näihin pitoihin aion mennä, jollen muun vuoksi niin ainakin siksi, jotta ylpeät normannilaiset näkisivät, kuinka vähän saksilainen huolii sen pojan kohtalosta, joka on voittanut heidän parhaat miehensä.»

»Mutta minä», vakuutti Rowena, »en suinkaan aio lähteä mukaan. Ja teitä minä rukoilen kavahtamaan, ettei kukaties sydämen kovuudeksi sanota sitä tapaa, jolla olette osoittavianne miehuutta ja lujutta.»

»Pysy sitten kotona, kiittämätön tyttö», vastasi Cedrik. »Sinun sydämesi juuri on kova, sillä se uhraa sorretun kansansa edut turhan, luvattoman rakkauden vuoksi. Minä lähdän hakemaan jaloa Athelstania, ja hänen kanssaan käyn Anjoun Juhanan pitoihin.»

Mitä näissä pidoissa sitten tapahtui, on jo edellä kerrottu. Linnasta palattuansa saksilaiset taanit lähtivät suutuksissaan heti seuralaisinensa matkaan. Tässä tilaisuudessa Cedrik ensi kerran huomasi meluavan joukon keskeltä Gurth-karkurin. Saksilainen herramme, niinkuin tiedämme, ei ollut juuri suotuisimmalla tuulella pidoista tullessansa, ja vähemmästäkin syystä olisi hänen kytevä vihansa voinut riehahtaa ilmituleen. »Käsiraudat!» huusi hän, »tuokaa tänne käsiraudat! — Oswald — Hundibert! — Koirat ja lurjukset! — kuinka tuo junkkari on ilman kahleita?»

Gurthin toverit eivät uskaltaneet virkkaa sanaakaan vastaan, vaan sitoivat hänet hevosen marhaminnalla, joka oli lähinnä käsillä oleva kahlekeino. Gurth ei tehnyt vastarintaa; hän loi vain herraansa moittivan katseen ja mutisi: »Tämän saa siis palkakseen, kun rakastaa teidän lihaanne ja vertanne enemmän kuin omaansa.»

»Ylös satulaan ja matkaan!» käski Cedrik.

»Onpa maar aikakin lähteä», sanoi Athelstan; »sillä joll'emme ratsasta joutuisasti, niin pilautuu arvoisan Waltheoffin illalliskeitto kokonaan.»

Tätä hänen pelkäämäänsä kovaa onnea ei kuitenkaan tapahtunut; sillä matkalaiset kulkivat niin kiireesti, että he joutuivat hyvissä ajoin Pyhän Witholdin luostariin. Abotti, joka itsekin oli vanhaa saksilaissukua, otti vieraansa vastaan yltäkyläisellä, tuhlaavaisella vieraanvaraisuudella, niinkuin heidän kansalaisillaan oli tapana. Abotin pöydässä istuttiin hyvin myöhäiseen tai pikemmin sanoen sangen varhaiseen hetkeen asti. Ja seuraavana päivänäkin syötiin taas hyvin runsas aamiainen, ennenkuin lähdettiin luostarista.

Samassa kuin matkajoukko ratsasti luostarikartanosta, tapahtui seikka, joka säikähdytti tuttaviamme. Kaikista Euroopan kansoista näet saksilaiset sokeimmin uskovat aavistuksiin, ja heistä ovat peräisin useimmat taikauskokset luulot, joita vieläkin tapaamme rahvaan parissa. Normannilaiset sitävastoin, jotka olivat sekakansaa ja paremmin perehtyneet sen ajan opilliseen sivistykseen, eivät enää muistaneet isien mukana Skandinaviasta tulleita harhaluuloja, joiden halveksimista he pitivät kunnia-asianaan.

Se hirvittävä profeetta, joka tässä tilaisuudessa ennusti onnettomuutta, oli suuri, laiha, musta koira. Kintuillansa istuen se ulvahti surkeasti, samassa kuin ensimmäiset ratsumiehet karahduttivat portista ulos, ja rupesi sitten seuraamaan matkalaisia hurjasti haukkuen ja sinne tänne hypellen.

»Tuollainen musiikki ei minusta ole hauskaa, isä Cedrik», sanoi Athelstan; tällä kunnianimellä hän näet tavallisesti puhutteli sukulaistansa.

»Eikä minustakaan, eno», sanoi Wamba, »pahoin pelkään, että saamme tämän läksiäismarssin nahallamme maksaa.»

»Minun luullakseni», arveli Athelstan, jonka kurkussa abotin kelpo olut — Burton oli jo silloin kuuluisa jalosta juomastaan — yhä vielä kiehahteli, »minun luullakseni olisi viisainta kääntyä takaisin ja viipyä abotin luona iltapuoleen asti. Vahinkohan aina sattuu, jos jatkaa tietänsä kohdattuaan munkin tai jäniksen tai ulvovan koiran, ennenkuin on ensin syönyt kunnan aterian.»

»Antaa mennä vain!» huusi Cedrik kiivaasti; »päivä on muutenkin lyhyt perille päästäksemme. Ja mitä tuohon rakkiin tulee, niin tiedän sen olevan karanneen orjani Gurthin koiran, — joutava kuljeksija sekin niinkuin isäntänsä.»

Näin sanoen hän suutuksissaan matkan viivytyksestä nousi seisolleen jalustimissa ja nakkasi Fangs-parkaa kohti heittopeitsensä; — Fangs se näet oli, joka oli tähän paikkaan saakka seurailut salaa lähteneen isäntänsä jälkiä ja nyt omalla tavallansa ilmoitti iliaan, kun näki hänet jälleen. Heittokeihäs pyyhkäisi koiran kylkeä ja oli miltei naulata elukka-paran maahan kiinni. Ulvaisten pakeni Fangs siis vimmaisena taanin läheltä, ja Gurthin sydän paisui vihasta. Paljoa kipeämmin koski sikopaimeneen tämä tappoyritys hänen uskollista kumppaniansa vastaan kuin tyly kohtelu, joka oli tullut hänen itsensä osaksi. Hän koetti kohottaa kättänsä silmilleen, ja kun se ei onnistunut, kääntyi hän Wamban puoleen, joka peläten isännän pahaa tuulta oli jättäytynyt jälkijoukkoon. »Ole hyvä», sanoi Gurth, »ja pyyhi silmiäni mekkosi liepeellä. Niihin on lentänyt tomua, ja tuo lemmon nuora estää minua auttamasta itseäni tavalla tai toisella.»

Wamba täytti pyynnön, jonka jälkeen ystävykset ratsastivat rinnakkain jonkin aikaa. Kauan Gurth jörötteli aivan äänettömänä, mutta viimein puhkesi kuitenkin hänen sydämensä viha sanoiksi.

»Wamba veikkonen», hän virkkoi, »kaikista niistä miekkosista, jotka ovat niin hulluja ja

palvelevat Cedrikiä, sinä yksin osaat hullutella hänen mielikseen. Mene siis ja ilmoita hänelle, että Gurth ei enää aio palvella häntä ei hyvällä eikä väkisenkään. Hakkauttakoon hän pääni poikki — pieksättäköön minua — pankoon minut kahleisiin — mutta millään keinolla hän ei enää saa minua tottelemaan itseään. Mene siis ja ilmoita, että Gurth Beowulfin poika luopuu hänen palveluksestaan.»

»Hullu vaikka olenkin», virkkoi Wamba, »en kuitenkaan huoli lähteä mokomalle hullun asialle. Cedrikillä on toinenkin heittopeitsi vyössään, eikä hän, sen tiedät, joka kerta heitä syrjään.»

»Vaikka hän sen viskaisikin lävitseni», sanoi Gurth, »niin siitä huolin vähät. Eilen hän jätti nuoren herrani, Wilfredin, nääntymään veriinsä. Tänä päivänä hän on yrittänyt tappaa sen ainoan elävän olennon, joka minua rakastaa. Pyhät Edmund, Dunstan, Withold, Edward Tunnustaja ja kaikki muut almanakan saksilaiset pyhimykset auttakoot!» (Cedrik ei koskaan vannonut kenenkään pyhän miehen kautta, joka ei ollut saksilaista sukuperää, ja samaa esimerkkiä noudattivat hänen palvelijansakin), »mutta minä en koskaan voi antaa hänelle anteeksi!»

»Mutta kun asiaa oikein ajattelen», sanoi narri, joka usein toimitti riidansovittajan virkaa Cedrikin talossa, »niin isäntä ei tainnut aikoakaan tappaa, vaan ainoastaan peloittaa Fangsia. Sillä näithän, kuinka hän nousi jalustimissa seisalleen, ikäänkuin olisi tahtonut viskata ylitse. Mutta Fangs hypähti samassa ylös, ja siitä syystä peitsi pyyhkäisi sitä. Ja sen vähäisen vamman minä heti parantaisin, jos vain penninkin arvosta olisi tervaa käsillä.»

»Jos sen uskoisin», sanoi Gurth — »jos sitä voisinkin uskoa — mutta ei — näinhän minä, että peitsi oli tähdätty hyvin — kuulinhan, kuinka se viuhahti ilman läpi, ilmaisten viskaajan kihisevää vihaa, ja kuinka se maahan satuttuaan vapisi, ikäänkuin vimmoissaan siitä, ettei ollut käynyt maaliinsa. Minä luovun hänestä, sen vannon Pyhän Antoniuksen lemmikkiporsaan kautta!»

Sen sanottuaan äkäinen sikopaimen rupesi jälleen ääneti jörötteleämään, eikä narri saanut enää sanaakaan hänen suustansa, vaikka olisi kuinka koettanut.

Cedrik ja Athelstan, matkajoukon päämiehet, puhelivat sillä välin maan tilasta, kuninkaallisten veljesten eripuraisuudesta sekä normannilaisten aatelisherrojen keskinäisistä riidoista ja taisteluista, tuumien, eivätkö sorretut saksilaiset nyt uhkaavan sisällisen metelin aikana voisi kenties vapautua vieraan vallan alta tai ainakin kohottaa kansansa suurempaan arvoon ja valtaan. Tämä aihe aina tulistutti Cedrikiä. Kansansa vapautus vieraan vallan alta, — se ajatus oli hänen epäjumalansa; sille hän ilolla oli uhrannut perheonnensa sekä poikansa edut. Tuon suuren, Cedrikin suunnitteleman vallankumouksen aikaansaamiseksi oli vallan välttämätöntä, että englantilaisilla piti olla yksi mieli ja yksi päällikkö, jota kaikki toimitaan tottelivat. Tietysti tämä päällikkö oli valittava vanhan saksilaisen kuningassuvun perillisten joukosta, ja nimenomaan olivatkin ne miehet, joille Cedrik oli uskonut salaiset hankkeensa sekä toivonsa, panneet ehdoksi, että semmoinen mies valittaisiin. Athelstan täytti tuon vaaditun ehdon, vaikkei hänellä muuten ollutkaan ylen monta päällikön avua. Paitsi sitä tiedettiin hänen olevan anteliaan, vieraanvaraisen ja häntä luultiin hyvänsävyiseksi. Mutta suuri osa kansaa, vaikka he myönsivät Athelstanin monin puolin sopivan saksilaisten hallitsijaksi, arvelivat kuitenkin Rowena-neidin oikeuden kruunun suuremmaksi. Sillä olihan tämä neito suuren Alfredin suvun jälkeläinen, ja olihan hänen isänsä ollut viisaudesta, urhoudestaan ja anteliaisuudesta kuuluisa päällikkö, jonka muistoa sorretut saksilaiset pitivät suuressa arvossa.

Helposti olisi myös Cedrik, jos vain olisi tahtonut, voinut oman johtonsa alle koota kolmannen puolueen, vähintään yhtä lukuisan kuin jompikumpi noista molemmista. Hän ei sukunsa puolesta ollut halvempi kuin muutkaan, lukuunottamatta Athelstania ja holhokkiansa. Ja jos kuninkaallinen syntyperä antoi näille arvoa, niin painoipa taas Cedrikin vaakakupissa hänen pelottomuutensa, toimeliaisuutensa, lujuutensa ja kaikkein enimmäin hänen tulinen innostuksensa kansalliseen asiaan, josta innostuksestaan hän olikin saanut liikanimen »Saksilainen». Mutta Cedrikin jalossa sydämessä ei ollut vähintäkään itsekkyyden jälkeä. Hänelle ei pälkähtänyt edes pähänkään ruveta eri puolueen päälliköksi, josta hänen kansansa ennestäänkin heikot voimat olisivat vielä enemmän hajaantuneet; päinvastoin oli Cedrikin mielituumana naittaa Rowena Athelstanille ja sillä keinoin sulattaa molemmat kilpailevat puolueet yhteen. Tätä hänen rakkainta tuumaansa esti hänen holhokkinsa ja oman poikansa keskinäinen rakkaus; ja se oli ollut alkusyynä siihen, että Wilfred viimein karkoitettiin isänsä kodista.

Tähän kovaan keinoon ryhtyessään oli Cedrik toivonut, että Rowenan rakkaus pian haihtuisi, kun Wilfred ei enää ollut saapuvilla. Mutta hän oli peräti pettynyt toivossaan, ja siihen oli osaksi syynä se tapa, jolla hän itse oli kasvattanut Rowenaa. Cedrik, joka suorastaan epäjumaloi Alfredin nimeä, oli aina kohdellut erinomaisella kunnioituksella mainion saksilaiskuninkaan ainoata elossaolevaa jälkeläistä, olipa osoittanut hänelle suurempaakin kunnioitusta kuin siihen aikaan tavallisesti osoitettiin hallitsevien kuninkaitten tyttärille. Mitä Rowena käski, sitä kaikki talonväki heti riensi täyttämään; ja Cedrik itsekin, joka oli päättänyt, että kuninkaallisen neidon tuli saada edes tässä ahtaassa piirissä hallita täydellä vallalla, näytti pitävän suurena kunniana saada palvella häntä ensimmäisenä alamaisena.

Täten kasvatettuna Rowena oli tottunut noudattamaan omaa mieltänsä ja vaatimaan muilta ehdotonta tottelevaisuutta. Hänessä oli siis sekä halua että uskallusta vastustaa jokaista, ken yritti ohjata hänen sydäntänsä tai tahtoi naittaa hänet vasten hänen omaa tahtoaan. Mitenkä hän olisikaan taipunut muitten mielen mukaan tässä asiassa, joka niin usein nostattaa kapinaan vanhempien tai holhoojien valtaa vastaan tavallisiakin, tottelevaisuuteen ja myöntöväisyyteen kasvatettuja tyttöjä. Niitä tunteitansa, jotka kulloinkin kuohuttivat hänen sydäntään, hän aina toi rohkeasti ilmi; ja Cedrik, joka oli tottunut pitämään mitä suurimmassa arvossa kaikkia Rowenan sanoja, ei kyennyt nytkään irtautumaan vanhasta tavastaan, ollen siis pahassa pulassa, miten saada holhoojavaltansa voimaan.

Turhaan hän koetti huikaista neidon silmiä pilventakaisilla kruununtavoittelun toiveilla. Rowena, joka oli älyltään terävä, väitti koko ajatusta mahdottomaksi; eipä hän sanonut edes haluavansakaan kruunua, vaikka sen saaminen olisikin ollut mahdollinen. Peittämättä hän tunnusti rakastavansa Wilfred Ivanhoeta ja vakuutti, ettei hän muutenkaan, vaikka tämä rakkaus ei olisi ollutkaan esteenä, huolisi jakaa kruunun kunniaa Athelstanin kanssa, vaan mieluummin menisi luostariin. Athelstania hän näet oli aina halveksinut, ja nyt hänen ylenkatseensa alkoi muuttua vihaksi sentakia, että hänellä oli ollut niin paljon harmia tästä miehestä.

Cedrik, joka ei uskonut naisen mielenlujuuden voivan kauan kestää, koetteli kuitenkin yhä edelleen kaikkia mahdollisia keinoja saadaksensa tuon naimisliiton toimeen, sillä hän toivoi siitä tärkeitä etuja saksilaisten yhteiselle asialle. Mutta nytpä kukaties Wilfredin äkillinen ja ritarillinen ilmestyminen, kuten hän täydellä syyllä pelkäsi, oli hävittävä viimeisetkin toiveet tässä suhteessa. Sentähden Cedrikin ylpeys ja kansallistunne, vaikka isällinen rakkaus ensihetkenä olikin saanut niistä voiton, olivat pian jälleen vironneet täyteen voimaansa. Niiden yllyttämänä hän oli päättänyt tehdä uuden ponnistuksen, saadaksensa Athelstanin ja Rowenan avioliiton heti paikalla toimeen, samalla kuin hän nyt ryhtyi muihinkin, saksilaisten vapauttamista tarkoittaviin keinoihin.

Tästä viimeksimainitusta asiasta Cedrik jutteli juuri matkatoverinsa Athelstanin kanssa, jota tehdessä hänellä usein, niinkuin muinoin Hotspurilla, oli syytä huoata, että moista mietoa maitovelliä oli vaikea saada jalosti kuohahtamaan. Athelstanilla tosin oli sen verran kunnianhimoa, että hän mielellään kuunteli, kun hänen korviansa kutkuteltiin puhumalla hänen korkeasta sukuperästään sekä peritystä oikeudestaan. Mutta tätä kunnianhimon kipinää hänen sydämessään tyydyttivät täydellisesti ne kunnianosoitukset, joita hän sai omilta palvelijoiltaan sekä muilta hänen seuraansa sattuvilta saksilaisilta. Miehuutta hänessä tosin olisi ollut kestävä vaaroja, mutta hän ei viitsinyt kuitenkaan vaivata itseään etsimällä niitä. Mielellään hän myöntyi Cedrikin yleisiin puheisiin siitä, että saksilaisilla oli oikeus vapauttaa itsensä, ja vielä mieluummin hän myöntyi siihen, että kuninkaallinen valta, vapautustyön onnistuttua, oli oikeuden mukaan tuleva hänelle. Mutta kun sitten otettiin puheeksi, mihin keinoihin oli ryhdyttävä näiden oikeuksien toteuttamiseksi, kas silloin hän heti taas oli »Athelstan Myöhäinen», hidas, kahtiapäin häilyvä ja saamaton nahjus. Cedrikin innokkaat, tuliset yllytykset eivät tehneet häneen suurempaa vaikutusta kuin hehkuvat tulipommit veteen pudotessaan: kerran kihahtaa ja tuprahtaa, mutta siihenpä ne samassa sammuvatkin.

Ja kun Cedrik, väsyneenä tähän työhön, jota olisi sopinut verrata huonon hevoskonin kannustamiseen tai kylmän raudan takomiseen, kääntyi holhokkinsa Rowenan puoleen, niin eipä hänen mielensä sieltäkään päin saanut suurta lohdutusta. Sillä kun hänen läsnäolonsa keskeytti neiti Rowenan ja hänen uskotun palvelustyttönsä puheet Wilfredin ritarillisesta taistelusta ja arveluttavasta kohtalosta, kosti Elgitha heti hänelle sekä emäntänsä että omastakin puolestaan rupeamalla puhumaan Athelstanin kovaonnisuudesta turnaustantereella, mikä puheenaihe oli Cedrikin korville kaikkein vastenmielisin. Tämä päivämatka oli siis kunnan saksilaiselle kaikin tavoin harmillinen ja vastuksellinen, niin että hän sydämessään monta monituista kertaa kirosi turnajaisia, niiden toimeenpanijaa sekä omaa hulluuttansa, joka oli vietellyt hänet mokomaan turhuuteen.

Keskipäivällä matkustajat Athelstanin kehoituksesta pysähtyivät varjoisaan lehtoon levähdyttääksensä hevosiansa ja haukatakseen vähän niitä eväitä, joita vierasvarainen abotti oli antanut heille mukaan kokonaisen juhthankuormallisen. Ateriaa kesti jokseenkin kauan, ja tämä viivytys yhdessä edellisten kanssa oli nyt kuluttanut niin suuren osan päivää, ettei ollut toivoakaan päästä Rotherwoodiin muuten kuin matkustamalla yötä myöten. Tämä havainto joudutti heitä kulkemaan joutuisammin eteenpäin kuin siihen asti.

YHDEKSÄSTOISTA LUKU.

Miesjoukko aseellinen, matkassaan
ylhäinen nainen kantotuolissaan,
(sen heidän puheistaan ma kuulla sain,
jäljessä huomaamatta kulkeissain)
on tulossa, he linnaan aikovat
täks yöksi.

»Orra», *Murhenäytelmä.*

Matkustajat olivat nyt joutuneet salomaan rajalle ja alkoivat tunkeutua sen jylhään syvyyteen. Tällainen matka oli siihen aikaan sangen vaarallinen, sillä sorrosta tai puutteesta hurjistuneita karkulaisia kuljeksi saloilla niin suurin parvin, että vähäinen poliisivoima ei taitanut niille yhtään mitään. Näitä rosvoja eivät kuitenkaan Cedrik ja Athelstan pelänneet, vaikka yö oli jo joutumassa; sillä lukuunottamatta Gurthia ja Wambaa, joista ei ollut apumiehiksi, koska edellinen heistä oli köysissä, jälkimmäinen hupsu, oli heillä kymmenen muutakin palvelijaa. Voimmepa lisätä, että Cedrik ja Athelstan, uskaltaessaan näin myöhään salolle, luottivat myös yhtä paljon sukuperänsä ja kansallisuutensa suojaan kuin aseittensa voimaan. Karkulaiset näet olivat enimmäkseen saksilaisia talonpoikia tai orjia, jotka metsästyssääntöjen ankaruus oli pakottanut tähän kuljeksivaan ja väkivaltaiseen elämäntapaan, ja heidän sanottiin ylipäänsä säästävän omien kansalaistensa henkeä ja tavaraa.

Jonkin matkan matkalaiset olivat täten kulkeneet, kun yht'äkkiä edestäpäin kuuluvat kovat hätähuudot säikädyttivät heitä. Riennettyänsä huutoa kohti he kummastukseksensa näkivät hevuskantotuolin maassa ja kalliiseen juutalaispukuun verhotun nuoren naisen istuvan sen vieressä. Ja vanha mies, jonka hänen keltaisesta lakistaan saattoi myös tuntea samaan kansaan kuuluvaksi, asteli edestakaisin, väännellen käsiänsä, niinkuin ainakin mies, jolle on tapahtunut julma vahinko.

Athelstanin ja Cedrikin kysymyksiin vanha juutalainen ei ensialussa vastannut mitään. Hän kutsui vain avuksensa kaikkia Vanhan Testamentin patriarkkoja, toista toisensa jälkeen, pyytäen heiltä suojelusta Ismaelin poikia vastaan, jotka muka olivat tulossa silpoaksensa hänet miekan terällä palasiksi ja säpäleiksi. Viimeinkin vähän toinnuttuansa tästä silmittömästä pelosta Iisak Yorkilainen — tämä vanha tuttavamme hän näet oli — sai annetuksi pyydetyn selityksen. Hän oli Ashbyssä palkannut kuusi miestä henkivartijoihukseen sekä pari muulia, joiden piti kuljettaa erästä hänen sairasta ystävänsä. Nämä miehet olivat luvanneet saattaa hänet Doncasteriin asti. Tähän paikkaan saakka olikin matka ollut aivan turvallinen, mutta siellä oli eräs puunhakkaaja ilmoittanut, että vähän matkan päässä edempänä suuri parvi lainsuojattomia oli väijyksissä metsässä. Sen kuultuaan juutalaisen palkkalaiset olivat pötkineet pakoon, vieläpä vieneet kantotuoliin kuuluvat juhdatkin, jättäen Iisakin ja hänen tyttärensä paikalle ilman minkäänlaisia suojelus- ja pakokeinoja. Nämä raukat olivat sitten istuneet tässä joka hetki peläten, että rosvot tulisivat ryöstämään heidät paljaiksi ja kukaties riistämään heiltä hengenkin. »Jospa te, jalot ritarit», rukoili Iisak matelevan nöyrästi, »olisitte siksi armolliset, että suvaitsisitte juutalaisparkojen matkustaa teidän turvissanne. Apunne, sen vannon pyhän lakimme taulujen kautta, minä palkitsisin teille runsaammassa määrässä kuin yksikään Israelin lapsi on palkinnut hyvää tekoa aina Babylonin vankeuden ajoista asti.»

»Sinä juutalais-koira!» sanoi Athelstan, joka heikkolahjaisten ihmisten tapaan piti muistissaan kaikenlaisia mitättömiä seikkoja, erittäinkin pieniä loukkauksia. »Etkö muista, miten hävyttömästi käyttäydyit meitä kohtaan turnaustantereen lavalla? Pötki pakoon tai suojele itseäsi aseilla tai sovi karkulaisten kanssa miten tahdot, mutta älä pyri meidän seuraamme. Ja jos ryöstäisivätkin paljaaksi semmoisen miehen kuin sinut, joka itse ryöstelet kaikilta ihmisiltä, kehuisin minä puolestani sitä tekoa oikein kunnan miehen teoksi.»

Cedrik ei kuitenkaan suostunut tähän matkakumppaninsa armottomaan päätökseen. »Parempi on», hän sanoi, »että me jätämme heille kaksi palvelijoistamme ja juhdistamme, jotka voivat saattaa heidät takaisin lähimpään kylään. Meidän voimamme ei siitä sanottavasti vähene; jäljellejääneitten palvelijoiden ja sinun kelpo miekkasi avulla, jalo Athelstan, voimme helposti torjua päältäämme vaikka kaksikymmentäkin moista kuljeksijaa.»

Rowena, jota kertomus rosvojen paljoudesta sekä läheisyydestä alkoi vähän peloittaa, rupesi myöskin hartaasti puolustamaan holhoojansa ehdotusta. Tällöin Rebekka kavahti äkkiä istualtaan, työnsi palvelijat syrjään ja riensi saksilaisen aatelisneidon luokse langeten polvilleen ja suudellen Rowenan hameenhelmoja, kuten itämaalaisten on tapana tervehtiä ylhäisiä henkilöitä. Sitten hän nousi, veti syrjään huntunsa ja rukoili — Kaikkivaltiaan nimessä, jota he kumpikin palvelivat, ja Siinain vuorella annetun ilmoituksen kautta, johon he yhteisesti uskoivat — että Rowena armahtaisi heitä ja ottaisi heidät matkaseuraansa. »En rukoile tätä armoa itselleni», sanoi Rebekka, »enkä myöskään tuolle vanhusparalle. Tiedänhän, että te kristityt pidätte meidän kansamme ryöstämistä ja sortamista vähäpätöisenä rikoksena, miltei ansiollisena tekona. Ja yhdentekevään se meille onkin, kohtaako ryöstö ja väkivalta meidät kaupungissa tai maalla tai korvessa. Mutta erään ihmisen nimessä, joka monelle on rakas ja myös teillekin, rukoilen teitä sallimaan, että tätä sairasta saisimme huolellisesti ja hellästi kuljettaa teidän turvissanne. Sillä jos hänelle tapahtuisi pahaa, niin kieltäytymisestäänne johtunut suru katkeroittaisi vielä teidän elämänne viimeisenkin hetken.»

Rebegan jalo ja juhlallinen ilme hänen lausuessaan nämä sanat vaikutti, että ne tunkeutuivat kahta syvemmälle ihanan saksilaisneidon sydämeen.

»Tuo mies on vanha ja heikko», sanoi Rowena holhoojallensa, »tyttö on nuori ja kaunis, ja heidän sairas ystävänsä hengenvaarassa, — eihän meidän kristittyjen sovi jättää heitä tällaiseen surkeaan tilaan, vaikka he ovatkin juutalaisia. Käskekää siis, että kuormat riisutaan kahden muulin selästä ja sälytetään kahden orjan taakse tarakkaan. Muulit kuljettakoot kantotuolia, ja vanhaa miestä sekä hänen tytärtänsä varten meillä on jouten kulkevia hevosia.»

Cedrik suostui kernaasti tähän esitykseen, ja Athelstan lisäsi vain sen ehdon, että »juutalaiset kulkisivat kaikkein taimpana, missä Wamba saattoi varjella heitä siankinkkukilvellään».

»Kilpeni jäi minulta turnaustantereelle», tokaisi narri, »samoin kuin monen minua paremmankin ritarin on käynyt.»

Athelstanin kasvot lensivät tulipunaisiksi, sillä sellainenhan oli hänenkin kohtalonsa ollut toisena turnajaispäivänä. Mutta Rowena, jota narrin sukkeluus suuresti huvitti, käski Rebekan vierellensä ratsastamaan ikäänkuin hyvittääksensä siten raa'an kosijansa törkeää leikkipuhetta.

»Oikeastaan ei minun sopisi näin tehdä», sanoi Rebekka ylpeän nöyrästi, »koska seurani voisi olla alentavaa suojelijalleni.»

Käskey kuormien muuttamisesta täytettiin nopeasti. Äsken kuultu sana »lainsuojattomat» oli yksinkin omiaan jouduttamaan kaikkien liukkeitä, ja lisääntyvä hämärä teki sen masentavan vaikutuksen vielä raskaammaksi. Puuhatessaan palvelijat olivat nostaneet Gurthinkin satulasta maahan, jota tehtäessä Wamba vangin pyynnöstä hiukan höllitti hänen siteitään kiinnittäen solmun — kenties tahtomattansa — niin huolettomasti, että Gurth voi helposti vetää kätensä kokonaan ulos paulasta ja sitten pujahtamalla viidakkoon päästä pötkimään pakoon.

Kaikki olivat niin kovassa touhussa, ettei Gurthia osattu kaivatakaan, ennenkuin vasta vähän ajan kuluttua. Loppumatka hänen oli määrä ratsastaa tarakassa jonkun palvelijan takana ja jokainen näistä arveli hänen olevan jonkun toisen toverin huostassa. Kun viimein alkoi kuiskutus kulkea miehestä mieheen, että Gurth oli poissa, pelättiin paraikaa joka hetki rosvojen hyökkäystä, niin ettei paljon jouduttu muistamaan koko tapahtumaa.

Tie, jota matkalaiset kulkivat, oli nyt niin kaitainen, että kaksi ratsastajaa tuskin sopi rinnakkain, ja se alkoi laskeutua alas notkoon, jonka läpi juoksevan puron rannat olivat jyrkät, lietteiset ja pajukon peitossa. Cedrik ja Athelstan, jotka kulkivat etumaisina, huomasivat, kuinka vaaralliseksi hyökkäys tämmöisessä ahtaassa paikassa voisi käydä heille. Mutta kumpainkin oli sotataidossa aivan oppimaton; he eivät keksineet sen parempaa suojeluskeinoa vaaraa vastaan, kuin että koetettaisiin mitä joutuisimmin kiirehtiä pahan paikan ohi. He kulkivat eteenpäin ilman minkäänlaista järjestystä ja olivat juuri muutamien seuralaistensa kanssa päässeet puron toiselle rannalle, kun heidän kimppuunsa äkkiä rynnättiin sekä edestä että takaa ja kummaltakin sivustalta yhtä aikaa. Ja niin tulinen oli päällekkarkaus, että he hämmästyneinä ja järjestymättä kun olivat, eivät voineetkaan tehdä suurta vastarintaa. Kaikilta haaroilta kajahti heidän korviinsa: »Valkoinen lohikäärme! Valkoinen lohikäärme! — Pyhä Yrjänä auttakoon iloista Englantia!» — jonka tutun sotahuudon hyökkääjät olivat valinneet, jotta heitä paremmin uskottaisiin saksilaisiksi rosvoiksi. Ja kaikilta haaroilta ilmaantui vihollisia tunkien päälle ja iskien niin ripeästi, että heidän joukkonsa sen vuoksi näytti paljon lukuisammalta kuin se todellisuudessa oli.

Molemmat saksilaiset herrat joutuivat yht'aikaa vangeiksi, mutta kumpainkin omalla tavallaan, mikä ilmaisi heidän erilaista mielenlaatuansa. Samassa kuin ensimmäinen vihollinen tuli näkyviin, viskasi Cedrik tallella olevan heittopeitsensä, joka osuikin nyt paremmin kuin se, jonka hän aamulla oli tähdännyt Fangsia kohti, nauliten erään hyökkääjistä kiinni takana seisovaan tammeen. Tehtyänsä tästä vastustajasta lopun kannusti Cedrik sitten hevostaan ja ryntäsi toisen päälle vetäisten samassa miekkansa ja iskien häneen. Mutta isku oli sivallettu niin silmittömällä vimalla, että miekka sattui Cedrikin pään yläpuolella riippuvaan vahvaan oksaan ja lensi omaa vauhtiansa kädestä. Jouduttuaan täten aseettomaksi hän heti joutui kahden, kolmen ympärillä hyörivän rosvon vangiksi, jotka tempasivat hänet alas hevosen selästä. Athelstanin hevonen sitävastoin kopattiin suitsista kiinni ja hänet kiskottiin maahan, ennenkuin hän vielä oli ennättänyt vetää edes miekkaansa esille tai muuten yrittää vastarintaa.

Palvelijoista, joilla oli tavarakuormat ja jotka säikähtivät isäntiensä kohtalosta, rosvoille ei ollut suurta vastusta. Heidät vangittiin, ja sama kova onni kohtasi myös Rowena-neidin ja hänen takanaan kulkevan juutalaisen ja tämän tyttären.

Koko matkaseurasta ei päässyt pakoon kukaan muu paitsi Wamba, joka tässä tilaisuudessa osoitti suurempaa miehuutta kuin moni itseään viisaammaksi kehuva. Narri tempasi miekan eräältä palvelijalta, joka sitä veti juuri hitaalla, epäroivällä kädenliikkeellä tupesta, ja alkoi sitten iskeä ympärilleen kuin leijona. Useimmat hyökkääjistä hän torjui päältäään ja yrittiä uljaasti, vaikka turhaan auttaa herraansakin. Havaittuansa vihollisen voiman liian suureksi Wamba heittäytyi viimein maahan hevosen selästä, pujahti viidakkoon ja pääsi yleisen sekamelskan suojassa ehjin nahoin taistelutantereelta.

Miettipä uljas narri vielä useaan kertaan päänsä ympäri, tuntiessaan itse olevansa täydessä turvassa, pitikö hänen kukaties kuitenkin palata jakamaan vankeus hartaasti rakastamansa isännän seurassa.

»Olenpa kuullut ihmisten puhuvan siitä, kuinka hauska on olla vapaana», puheli hän itsekseen; »mutta soisinpä, että joku viisas neuvoisi minulle, mitä kummaa tuolla vapaudella oikeastaan nyt teen, kun se kerran on käsissäni.»

Hän oli lausunut nämä sanat ääneensä; kohtapa sen jälkeen kuului toinen ääni aivan läheltä sanovan hyvin hiljaa ja varovasti: »Wamba!» Ja samassa koira, jonka hän tunsikin Fangsiksi, hyppäsi esiin ja pieksi hänelle vimmatusti häntäänsä. »Gurth!» vastasi narri yhtä varovasti, ja heti seisoivat sikonpaimen hänen edessään.

»Mikä on hätänä?» kysyi tämä kiivaasti. »Miksi tuolla huudetaan ja helistellään miekkoja?»

»Onni on vain pyörähtänyt hiukan ympäri», sanoi Wamba; »he ovat kaikki joutuneet vangiksi.»

»Ketkä ovat vankina?» huusi Gurth maltittomasti.

»Herrani ja Rowena-neiti ja Hundibert ja Oswald.»

»Herra varjelkoon!» sanoi Gurth. »Kuinka he joutuivat vangiksi — ja kenenkä kynsiin?»

»Meidän herramme oli liian kiireinen tappelemaan», sanoi narri, »ja Athelstan ei pitänyt tarpeeksi kiirettä, ja muut eivät olleet lainkaan kiireisiä. Ja he ovat langenneet vihreänuttujen ja mustanaamioisten käsiin. He makaavat kaikki maassa niinkuin metsäomenapuun hedelmät, joita karistelet oksista maahan sioillesi. Ja nauraisinpa sitä juttua», lopetti kunnan narri, »jos vain voisit itkultani.» Ja hän vuodatti totisen surun kyyneleitä.

Gurthin silmät välkähtivät. — »Wamba», sanoi hän, »sinulla on ase ja sydämesi on aina ollut väkevämpi aivojasi — meitä on vain kaksi —mutta kaksikin rohkeata miestä voi äkillisellä päällekkarkauksella saada paljon aikaan — seuraa minua!»

»Minnekä? Mitä tekemään?» kysyi narri ihmeissään.

»Cedrikiä vapauttamaan.»

»Mutta oletan juuri äsken luopunut hänen palveluksestaan», sanoi Wamba.

»Niin tein», vastasi Gurth; »mutta silloin hän ei ollut hädässä. Lähtekäämme!»

Juuri kun narri aikoi totella kehoitusta, ilmaantui äkkiä paikalle kolmaskin mies, joka käski heidän molempien seisautua. Puvusta ja aseista päättäen Wamba ensin luuli hänenkin kuuluvan samaan rosvojoukkoon, joka juuri äsken oli rynnännyt Cedrikin päälle. Mutta tällä miehellä ei ollut kuitenkaan naamiota silmien edessä; ja kantimesta, joka olkapäällä, siitä riippuvasta komeasta metsätorvesta sekä miehen äänen ja koko käytöksen vakavasta ryhdistä Wamba pian tunsi hänet Locksleyksi, — samaksi jousimieheksi, joka tuonnoin turnauksessa oli täyttämällä niin vaikeat kokeet voittanut ampumapalkinnon.

»Mitä kummaa tämä kaikki on?» kysyi mies. »Ja ketkä sitten näissä metsissä ryöstävät ja raastavat ja vangitsevat ihmisiä?»

»Mene vähän matkaa tuonnepäin tarkastamaan heidän nuttujansa», sanoi Wamba, »niin saat nähdä, ovatko ne omien poikiesi nuttuja vai ei —sillä ovatpa ne sinun oma in pukimiesi näköiset, aivan kuin samassa hernevarressa kasvaneet palkokset.»

»Siitä otan selvän heti paikalla», vastasi Locksley, »ja teitä minä kiellän henkenne uhalla liikahtamasta tältä paikalta, ennenkuin tulen takaisin. Totelkaa minua, se on hyödyksi sekä teille itsellenne että herrallenne. — Mutta maltas, pitäähän minun ensin muuttaa itseni aivan noiden lurjusten näköiseksi.»

Näin sanoen hän riisui päältään kantimen torvineen, otti myös sulkasen pois lakistaan ja antoi ne Wamban haltuun. Sitten veti hän naamion taskustaan sovittaen sen silmilleen ja lähti vakoiluretkelle, vielä kerran toistettuansa, että molempien miesten piti seisoa paikallansa.

»Pysymmeköhän me tässä, Gurth?» kysyi Wamba, »vai lähdemmekö kypälämäkeen? Minun typerä ymmärrykseni sanoo, että hänellä oli kaikkia noita varkaan kaluja liiaksi käsillä voidaksensa olla rehellinen mies.»

»Olkoon vaikka itse perkele», sanoi Gurth, »niin emmehän me siitä pahene, vaikka odotammekin, kunnes hän tulee takaisin. Jos hän kuuluu tuohon joukkioon, niin ovat he jo hänen kauttaan saaneet tiedon meistä, ja sitten ei pako eikä tappelu auttaisi meitä pitkällekään. Sitäpaitsi olen nykyisin saanut kokea, että julkirosvot eivät ole pahimpia miehiä, joiden kanssa voi joutua tekemisiin.»

Muutamien minuuttien kuluttua jousimies jo palasi.

»Gurth veikkonen», sanoi hän, »minä olen käynyt puhuttelemassa noita miehiä ja saanut tietää, kenen palveluksessa he ovat ja minne he ovat matkalla. Minun arvatakseni ei näytä siltä, että heillä olisi aikomus ottaa vankinsa hengiltä. Ja sulaa hulluutta olisi, jos me nyt kolmen miehen yrittäisimme käydä heidän kimppuunsa; sillä he ovat sota-ammattiin tottuneita ja asettaneet vartijoita ympärilleen, jotka kutsuvat muut aseisiin niin pian kuin joku lähenee. Mutta minä toivon kohta saavani niin suuren miesvoiman kokoon, ettei heillä ole paljonkaan apua varovaisuudestaan. Te molemmat palvelette Cedrik Saksilaista, kansansa oikeuksien puolustajaa; teille minä lupaan, ettei hän ole jäävä pulaan saksilaiskäsiensä puutteessa. Tulkaa siis kanssani keräämään enemmän apumiehiä.»

Näin sanottuaan hän alkoi astua pitkin askelin metsän kautta narrin ja sikopaimenen seuratussa jäljessä. Mutta kauanpa ei Wamba malttanutkaan kulkea äänetönnä.

»Muistelenpa», sanoi hän tarkastaen torvea kantimineen, joka hänellä yhä vielä oli käsissään, »muistelen nähneeni sen nuolen lentävän, joka ansaitsi tämän korean palkinnon — eikä siitä ole kulunut niinkään pitkää aikaa kuin viime joulusta.»

»Ja minä», arveli Gurth, »saattaisin panna sieluni pantiksi, että olen kuullut sen lennättäjän äänen niin yöllä kuin päivälläkin ja ettei kuu siitä ajasta ole vanhennut enempää kuin kolme päivää.»

»Hyvät veikkokset», vastasi jousimies, »kuka ja mitä minä lienenkin, se ei ollenkaan vaikuta nykyiseen asiaamme. Jos minun onnistuu vapauttaa teidän herranne, niin teillä on syy pitää minua ystävänä, — parhaana, mitä teillä ikänä on ollut. Mutta sillä seikalla, olenko tuttu tällä vai toisella nimellä — ja osaanko virittää jouta yhtä hyvin tai paremmin kuin härkäpaimen — ja

huvittaako minua enemmän kävellä päivänpaisteella vai kuutamolla — kaikella tällä älkää huoliko vaivata päätänne, sillä se ei lainkaan ole teidän asianne.»

»Meidän päämme ovat leijonan kidassa», kuiskasi Wamba Gurthille. »Saammepa nähdä, kuinka meidän onnistuu vetää ne jälleen ulos.»

»Hs — vaiti!» vastasi Gurth. »Älä suututa häntä hulluttelemisellasi. Minä toivon, että kaikki on käyvä hyvin.»

KAHDESKYMMENES LUKU.

Kun syksy-yö on valoton
ja metsä kolkko — silloin, oi
kuink' ihanalta erakon
yöveisu eksyneelle soi!

Rukous laulult' äänen saa,
ja laulu siltä lentimen, —
näin leivon tavoin kohoaa
ne taivahille värjyen.

Pyhän Klemetin Lähteen Erakko.

Kolme tuntia ahkerasti patikoituaan saapuivat Cedrikin palvelijat oudon oppaansa kanssa pienelle lakeudelle, jonka keskellä kasvoi summattoman suuri tammipuu, levitellen pahkuraisia oksiansa kaikille ilmansuunnille. Tämän puun juurella makasi neljä, viisi jousimestä ja lisäksi asteli yksi vartijana edestakaisin kuunvalon luomassa pimennossa.

Kuultuansa lähenevien miesten askelten kopinan vartija huusi aseisiin toverinsa, jotka herkästä unestaan ylös kavahtaen virittivät joutuisasti jousensa. Kuusi nuolta, kukin jänteellään, tähtäsi tulijoita; mutta pianpa miehet tunsivat omakseen sen, joka oli tuonut Cedrikin orjat kanssaan. He tervehtivät häntä kaikin kunnioituksen ja rakkauden osoituksin, joten pelko pahasta kohtelusta haihtui heti orjaparoilta.

»Missä mylläri on?» kuului ensimmäinen kysymys.

»Matkalla Rotherhamiin päin.»

»Kuinka monen miehen kanssa?» kysyi taas päällikkö, sillä ilmeisesti hän oli sellainen.

»Kuusi miestä on mukanaan ja runsas saalis toivossa, jos vain pyhä Nikolaus sen sallii.»

»Totisesti jumalista puhetta», sanoi Locksley. »Entä missä Allan-a-Dale oleilee?»

»Watlingin maantien varrella väijymässä Jorvaulx'in abottia.»

»Sekin oli viisas hanke», vastasi päällikkö; — »entä erakko?»

»Majassaan.»

»Sinne menen minäkin», päätti Locksley tiedustelunsa. »Menkää te kukin haarallenne kutsumaan tovereitamme kokoon. Kerätkää niin monta kuin suinkin saatte, sillä on tarjona otus, jota meidän pitää ankarasti ajaa takaa ja joka luultavasti nousee takakäpälilleen. Kokoontukaa päivännousun aikana tänne kaikki. — Ja kuulkaa», hän lisäsi, »olipa minulta unhottua kaikkein tärkein asia. — Kahden teistä pitää kiirehtiä Torquilstoneen, Front-de-Boeufin linnalle päin. Joukko hirtehsisiä, joilla on ollut rohkeutta pukea yllensä samanlaiset puvut kuin meillä on, viepi sinne par'aikaa muutamia vankeja. — Pitäkää heitä tarkasti silmällä, sillä kunniamme vaatii, että rankaisemme heitä röyhkeydestään, vaikka kerkiäisivät linnansa turviin, ennenkuin meidän voimamme on koolla, ja kylläpä siihenkin keksimme keinoja. Pitäkää heitä siis tarkasti silmällä; ja menkөөn joku teistä, nopein jaloiltaan, kutsumaan kokoon hajallaan olevat kumppanimme.»

Miehet lupasivat täyttää käskyt tarkasti ja riensivät iloisesti kukin asialleen. Mutta päällikkö ja hänen molemmat seuralaisensa, jotka tunsivat häntä kohtaan nyt paljon suurempaa kunnioitusta, jopa hiukan pelkoakin, lähtivät astumaan eteenpäin Copmanhurstin kappelia kohti.

Pian he olivat joutuneet ennenmainitulle pienelle aukealle, jota kuutamoin metsän estämättä valaisi. He näkivät edessään tuon juhlallisen, vaikka osaksi rappioituneen kirkkosen sekä sen vieressä halvan hökkelin, joka niin hyvin sopi lihansakiduttajan asunnoksi. »Jos tuo on rosvo koti», kuiskasi Wamba Gurthin korvaan, »niin käy tässäkin taas toteen vanha sananlasku: 'Mitä likempänä kirkkoa, sitä edempänä Jumalasta'. — Ja semmoiseltahan, niin totta kuin lakissani kukonhäntä heiluu, tässä näyttääkin olevan laita. — Kuule vain, minkälaista pirun virttä tuossa majassa veisataan!»

Erakko ja hänen vieraansa näet par'aikaa lauloivat terveitten keuhkojensa koko voimalla vanhaa juomalaulua, jonka loppusäkeet aina kuuluivat näin:

»Hei, maistapas oluet ruskoiset,
veitikka-veikkosein!
Hei, maistapas oluet ruskoiset! —
Ken juoman jättää, se veljen pettää, —
hei, maistapas oluet ruskoiset!»

»Eipä tuo laulu ole hulluimpia», sanoi Wamba autettuansa loppuvärssyn vauhtia muutamilla omillakin lurituksillaan. »Mutta, pyhän Dunstanin nimessä, kukapa olisi voinut ennakoita arvata, että tämmöistä lystiä laulua saisimme kuulla erakon majasta.»

»Kyllä maar minä olisin voinut», sanoi Gurth. »Tuo iloinen Copmanhurstin erakko on ylt'ympäri tuttu mies. Hän se ampuu puolet kaikista metsäkauriista, joita kuninkaan metsästä varastetaan. Sanotaanpa metsänvartijan jo käyneen kaipaamassa munkin esimiehelle, ja taitaa tuo lysti poika piankin saada sanoa jäähyväiset sekä lähteelleen että luukolleen, ellei hän pysy paremmin säätynsä vaatimuksissa.»

Heidän näin puhuessaan kolkutti Locksley kovasti ovea, kunnes erakko ja hänen vieraansa viimein heräsivät ilostaan. »Pyhä helmivyöni auttakoon!» sanoi erakko vaieten äkkiä kesken parasta hoilotustaan, »tuleepa tuolla vielä muitakin yövieraita lisäksi. Soisinpa mieluummin, että mekkoni olisi hukassa, kuin että minut tavattaisiin tässä hausassa toimessa. Jokaisella ihmisellä on vihamiehensä, hyvä ritari Tyhjältoimittaja, ja voi olla pahansuopia ihmisiä, jotka kukaties väittävät minun olevan juopon ja mässääjän, vaikka ne synnit inhoittavat minua yhtä paljon luonteeni kuin säätyni puolesta ja vaikka en tässä ole muuta tehnyt kuin kolmen lyhyen tunnin kuluessa suonut kestitystä ja virvoitusta väsyneelle matkamiehelle.»

»Ilkeitä valehtelijoita ne olisivatkin!» huusi ritari; »ja saisivatpa minulta kelpo löylytyksen, jos olisivat kynsissäni. Kuitenkin, pyhä munkki, olet oikeassa sanoessasi, että jokaisella ihmisellä on vihamiehensä. Ja tunnen minäkin tässä maassa sellaisia, joita mieluummin tahtoisin puhutella kypäräni silmirautojen takaa kuin paljain päin.»

»Pane sitten rautapatasi jälleen päähäsi, Tyhjältoimittaja veikkoseni, niin kiireesti kuin luontosi sallii», sanoi erakko. »Minä pistän sillä aikaa piiloon nuo saviruukut, joiden äskeinen sisältö on kummasti pyörii päässäni. Ja jotta ei niiden kilinä kuuluisi — sillä, totta puhuen, raajani eivät ole nyt oikein luotettavat — niin yhdyvä sinäkin äänelläsi virteen, jota nyt rupean veisaamaan. Ei huolta sanoista — tuskinpa minä niitä itsekään osaan.»

Näin lausuttuaan hän aloitti kumajavalla äänellä virren: »*De profundis clamavi* (syvyydestä huudan)», korjaten samalla syrjään pitopöytänsä. Nauraen täydestä sydämestään ja samassa pukien rautavarustuksiaan ylleen yhtyi ritarikin välistä isännän veisuuseen, sen verran kuin hän naurultansa saattoi.

»Mitä perkeleen aamumessua siellä keskellä yötä veisataan?» huusi ääni ulkoapäin.

»Herra Jumala suokoon syntisi anteeksi, hyvä matkustaja!» sanoi erakko, jota hänen oma loilotuksensa sekä kenties myös monet yölliset ryyppy estivät tuntemasta kysyjän ääntä, vaikka se oli hänelle vanhastaan tuttu. — »Mene tiehesi, Jumalan ja pyhän Dunstanin nimessä, äläkä häiritse minun ja pyhän veljeni jumalanpalvelusta.»

»Sinä pappi tolvana», vastasi ääni ulkoa, »avaa heti Locksleylle!»

»Ei hätää — kaikki on hyvin!» sanoi erakko nyt toverilleen.

»Mutta kuka hän on?» kysyi Musta ritari; »minun olisi hyvin tärkeätä saada tietää se.»

»Kuka hän on?» kertasi erakko; »sanonhan minä, että hän on ystävä.»

»Mutta kuka tuo ystäväsi on?» kysyi ritari uudelleen; »sillä hän voi olla sinun ystäväsi, mutta ei silti minun.»

»Kukako tuo ystävä on?» matki erakko. »Kas, se on niitä asioita, joita on helpompi kysyä kuin selittää. — Kukako tuo ystävä on? — Onpahan, kun nyt oikein muistelen, juuri sama kunnan metsänvartija, josta äsken puhuin sinulle.»

»Aivan oikein, sitten hän lienee yhtä kunnollinen metsänvartija kuin sinä olet pyhä munkki», vastasi ritari, »sitä en ollenkaan epäile. Mutta avaapa hänelle ovi, ennenkuin hän lyö saranat säpäleiksi.»

Koiratkin, jotka ensin kolkutuksen kuuluansa olivat hirmuisesti haukkuneet, näyttivät nyt tunteneen ulkona olevan äänen. Niiden käytös muuttui kokonaan ja ne rupesivat vinkuen raapimaan ovea ikäänkuin pyytäen, että vieras päästettäisiin sisään. Erakko vetäisi joutuisasti teljet ovelta ja päästi Locksleyn seuralaisineen sisään.

»Kuules, munkki», oli jousimiehen ensi kysymys, kun hän huomasi ritarin, »mikä viinaveikko sinulla tuossa on?»

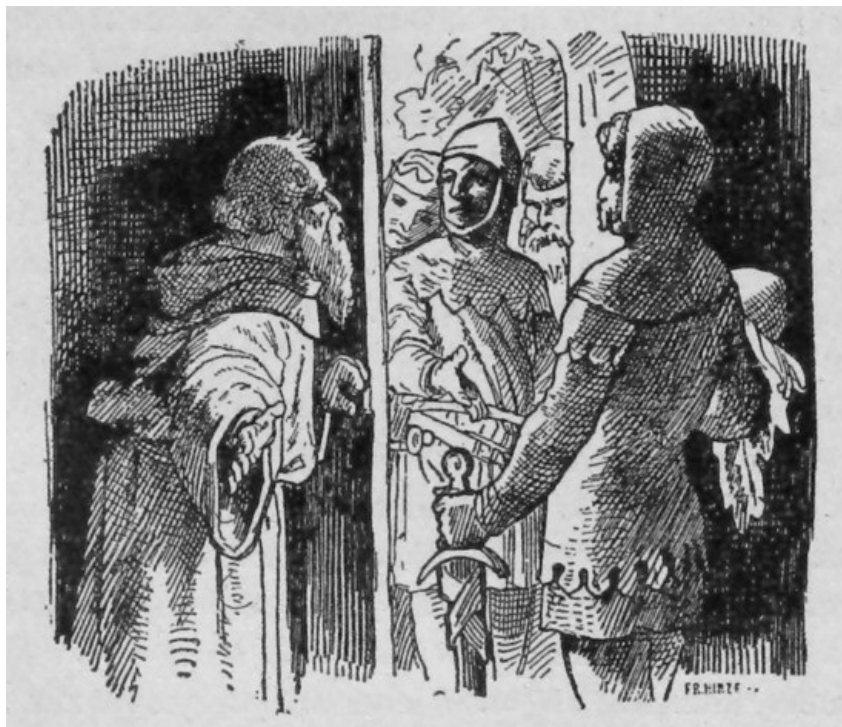
»Hän on meidän veljistöömme kuuluva munkki», selitti erakko päätään pudistellen; »me olemme kaiken yötä yhdessä veisailleet virsiä.»

»Mahtaa hän sitten arvatakseni kuulua sotivaan kirkkokuntaan», sanoi Locksley, »ja sitä lajia on nyt paljon liikkeellä näillä mailla. Kuules, munkki, sinun pitää nyt panna pois helmivyösi ja ottaa nuijasauva käteen. Me tarvitsemme kaikkia iloisia poikiamme, niin maallikoita kuin pappejakin. — Mutta», hän lisäsi vetäen munkin hihasta vähän syrjään, »oletko sinä päästäsi sekaisin, kun päästit tuntemattoman ritarin majaasi? Oletko unohtanut meidän asetuksemme?»

»Tuntemattomanko?» vastasi erakko rohkeasti. »Enkö muka tuntisi häntä! Minä tunnen hänet yhtä hyvin kuin kerjäläinen päivällisateriansa.»

»No, mikä hänen nimensä sitten on?» kysyi Locksley.

»Hänen nimensäkö?» sanoi erakko, — hänen nimensä on herra Antti Scrabblestone. — Minäkö rupeisin juomaan miehen kanssa, jonka nimeä en tunne!»

»Olet nyt juonut liiaksikin, munkkiseni», sanoi jousimies, »ja pelkäänpä myös, että olet lörpötellytkin liikoja.»

»Hyvä jousimies», virkkoi nyt ritari astuen esiin, »älähän kovin suutu iloiselle isännälleni. Täytyihän hänen suoda minulle vieraanvaraa, sillä muuten olisin hänet pakottanut siihen, jos hänellä olisi ollut rohkeutta kieltäytyä.»

»Sinäkö pakottanut!» huusi erakko; »maltas, kunhan tämän harmaan mekon sijaan panen viheriäisen nutun päälleni, ja jollei pääsi sitten, kun saan nuijasauvani käteen — pian kumaja kuin soisivat siinä kirkonkellot, niin haukuttakoon minua valepapiksi ja mitättömäksi metsämieheksi.»

Näin puhuessansa hän riisui mekon päältänsä, jonka alta tuli näkyviin mustasta kanvastikankaasta tehty takki ja housut. Näiden yli hän puki kiireesti viheriäiset housut ja nutun. »Ole hyvä, veikkonen, ja sido nuo paulani umpeen», sanoi hän Wamballe, »saat kupillisen viiniä vaivastasi.»

»Suurkiitos viinistäsi», vastasi Wamba, »mutta lieneeköhän aivan oikein, vai mitä arvelet, että autan sinua muuttumaan pyhästä erakosta syntiseksi metsämieheksi?»

»Ei hätää!» vakuutti erakko. »Eipä tarvitse muuta, kuin että viheriä nuttuni ottaa tuon harmaan mekon rippi-isäkseen ja silloin ovat kaikki synnit taas kuitatut.»

»Amen!» säesti narri, »sarkaiselle syntiselle sopiikin säkkipukuinen ripittäjä, ja mahtaneepa sinun harmaassa mekossasi olla sen verran voimaa, että se voi synnistä puhdistaa minunkin kirjavan koltini.»

Näin sanoen hän antoi erakolle apuansa ja sitoi ne lukemattomat paulat, joilla housut siihen aikaan kiinnitettiin takkiin.

Tämän toimituksen kestäessä vei Locksley ritarin hiukan syrjään ja lausui: »Älkää kieltäkö, herra ritari — olettehan te sama mies, joka toisena turnajaispäivänä sai voiton kallistumaan Englannin ritarien puolelle.»

»Mitäs sitten, jos arvaisitkin oikein, kunnon jousimies?» kysyi ritari vastaan.

»Siinä tapauksessa luulisin», vastasi jousimies, »että te olette heikompien ystävä.»

»Sehän on jokaisen kelpo ritarin velvollisuus», sanoi Musta ritari, »enkä suinkaan soisi, että minun voitaisiin sanoa lyövän sitä laimin.»

»Mutta minulle on tärkeätä», sanoi jousimies, »että te olisitte yhtä kelpo englantilainen kuin kelpo ritarikin. Sillä se, josta nyt aion teille puhua, koskee tosin ylipäänsä jokaista kelpo miestä, mutta on erityisesti jokaisen totisen Englannin pojan velvollisuus.»

»Kun minulle puhut», vastasi ritari, »niin puhut miehelle, jolle Englanti ja jokaisen englantilaisen henki on kalliimpi kuin kellekään muulle koko maailmassa.»

»Mielelläni tahtoisin uskoa sananne todeksi», sanoi metsämies, »sillä tämä maa tarvitsee nyt kipeämmin kuin koskaan ennen poikiensa rakkautta ja apua. Kuulkaa, minä puhun teille hankkeesta, jossa te, jos todella olette semmoinen mies kuin sanotte, voitte olla suureksi avuksi. Muuan rosvojoukko, joka on tehnyt itsensä tunttemattomaksi jäljittelemällä paljoa parempien miesten pukua, on vanginnut korkeasukuisen englantilais herran, Cedrik Saksilaisen, sekä hänen holhokkinsa ja lisäksi hänen ystävänsä, Athelstan Coningsburghilaisen, ja vienyt vankinsa Torquilstonen linnaan, joka sijaitsee keskellä tätä saloa. Tahdonpa nyt kysyä teiltä, tahdotteko kelpo ritarina ja kelpo Englannin miehenä tulla mukaan heitä vapauttamaan?»

»Velvoittaahan ritarivalanikin minua siihen», vastasi ritari. »Mutta ensin tahtoisin mielelläni tietää, keitä te olette, jotka pyydätte minua avuksi?»

»Minä», sanoi metsämies, »olen nimetön mies; mutta silti olen maani ystävä ja maani ystäväin ystävä. — Tähän tietoon saatte nyt ensi aluksi tyytyä; ettehan tahdo itsekään ilmoittaa nimeänne. Uskokaa kuitenkin minua; minun sanani, kun sen olen kerta antanut, on yhtä luja kuin jos minulla olisi kultakannukset saappaissani.»

»Mielelläni uskon sinua», sanoi ritari. »Minä olen oppinut tarkastamaan ihmisten kasvoja, ja sinun kasvoistasi luen suoruuksia ja miehuutta. En siis huoli kysyä enempää, ja tahdon kernaasti auttaa sinua vapauttamaan nuo vankiparat. Sen tehtyämme toivon, että tutustumme paremmin toisiimme ja tulemme hyviksi ystäviksi.»

»Vai niin», sanoi Wamba Gurthille — saatuansa munkin vaatetuksen valmiiksi narri oli näet lähestynyt majan toista puolta ja kuullut ylläkerrotun keskustelun loppusanat. — »Vai niin, tässäpä olemme taas saaneet uuden liittolaisen lisäksi. Hauskaa tulee olemaan nähdä, lieneekö tämän ritarin urhous luotettavampaa lajia kuin erakon jumalisuus ja jousimiehen rehellisyys. Sillä Locksley näyttää minusta täyskarvaiselta metsävarkaalta ja pappi puolestaan ulkokullatulta veitikalta.»

»Pidä suusi kiinni, Wamba», käski Gurth. »Voi kyllä olla, että kaikki on niinkuin sanot. Mutta vaikka nousisi itse sarvipää saatanakin syvyyden pohjasta tarjoten apuansa Cedrikin ja Rowena-neidin vapauttamiseksi, niin pelkäänpä jumalisuuteni olevan niin huonolla kannalla, etten kieltäisi paholaisen pyyntöä enkä käskisi häntä palaamaan hiiteen.»

Erakko seisoi nyt täydessä jousimiehen puvussa, miekka vyöllä, kilpi, jousi ja viini kädessä sekä vahva pertuska olalla. Hän astui ensiksi ulos majastaan, lukitsi sen muiden lähdettyä huolellisesti ja pisti avaimen kynnyksen alle.

»Onko sinusta nyt taisteluun, munkki», kysyi Locksley, »vai vieläkö ruskeat oluet pyöriivät päässäsi?»

»Kyllämaar kulaus Pyhän Dunstanin lähteestä saa ne pyörijät pian asettumaan», vastasi erakko. »Onhan päässäni vähän pohmeloa ja kintuissani kohmeloa, mutta siitä minä heti pääsen, — katsokaas vain.»

Näin sanoen hän astui kiviselle altaalle, johon lähteen vedet vierähtelivät, heloittavina kuin helmisade kuutamossa. Siihen hän kyykistyi ja juoda viiletti pitkään, aivankuin olisi aikunut särpiä koko lähteen kuiville.

»Milloinkahan lienet viimeksi ottanut noin ankaran kulauksen, pyhä Copmanhurstin erakko?» kysyi Musta ritari.

»Enpä siitä ajasta lähtien, kun viininassakkani kerran rupesi vuotamaan ja päästi nesteensä ulos luvattomasta aukosta», vastasi munkki. »Silloin ei minulla ollut varalla muuta juomista kuin tätä suojeluspyhimykset luomaa.»

Vihdoin hän pisti vielä kätensä ja päänsäkin lähteeseen, huuhtoen tällä tavoin pois viimeisetkin jäljet yöllisistä juomingeistaan.

Täten virkistettyään ja selvitettyään päänsä heilahdutti munkki veitikka raskasta pertuskaansa kolmella sormella päänsä ympäri, ikäänkuin se olisi ollut kevyt kävelykeppi. »Missä», hän huusi samalla, »missä ovatkaan nuo rosvo ja lurjukset, jotka vievät väkisin tyttösiä? Vieköön minut itse musta paholainen, jollei minussa ole kahdentoista mokoman miehen kukistajaa!»

»Osaatpa sinä kunnollisesti kirotakin, hurskas munkkiseni!» sanoi Musta ritari.

»Älä minua munkkittele äläkä mankittele», vastasi nahkansa muuttanut munkki; »pyhä Yrjänä ja hänen lohikäärmeensä avuksi! En minä enää ole mikään kaljupää pappi riisuttuani yltäni harmaan mekkoni. — Niin pian kuin olen pujahtanut tähän vihreään nuttuun, on minussa miestä lasia kilistämään ja tyttösiä likistämään ja kirouksia vilistämään, yhtähyvin kuin reippaimmassa metsäsississä koko Länsi-Ridingin piirikunnassa.»

»Pappi hoi», sanoi Locksley, »pidä nyt jo suusi kiinni! Pidäthän yhtä suurta melua kuin koko luostarillinen pyhiä veljeksiä pyhä-aattona, kun abotti jo on kallistunut vuoteellensa. — Lähdetään nyt vain kaikki, hyvät ystävät, älkäämme enää kuluttako aikaa turhilla puheilla — lähdetään sanon minä! Meidän pitää saada kaikki voimamme kokoon, eikä niitä suinkaan tule liiaksi, jos meidän täytyy käydä rynnäköllä Reginald Front-de-Boeufin linnaa vastaan.»

»Mitä!» sanoi Musta ritari, »Front-de-Boeufkö se onkin, joka on kuninkaan maantiellä vanginnut kuninkaan uskollisia alamaisia? — Onko hänestä tullut rosvo ja väkivallantekijä?»

»Väkivallantekijä hän on aina ollut», vastasi Locksley.

»Ja mitä rosvoamiseen tulee», lisäsi erakko, »niin epäilen, onko hänessä niinkään paljon rehellisyyttä kuin monessa julkirosvossa, jonka tunnen.»

»Astu eteenpäin, pappi, ja ole vaiti», sanoi jousimies; »parempi on, että neuvot tietä yhtymäpaikalle, kuin että lörpöttelet semmoista, jota sekä häpy että varovaisuus kieltää puhumasta.»

YHDESKOLMATTI LUKU.

Voi kuinka monta päivää, vuottakin
jo vierryt siit' on, konsa ympäri

tään pöydän istui pitovierahat
ja sillä seisoivat lamput, pikarit!
Tuntuupa, niinkuin vielä kuulisin
menneitten aikain melun kaikuvan
katoksen korkeen kupukaarilta
ja niinkuin nurmen alla nukkuja
viel' äänet täällä yhä viipyisi.

»Orra», *Murhenäytelmä.*

Sillä aikaa kuin salolla täten hankittiin Cedrikin ja hänen matkakumppaniensa vapauttamista, kuljettivat ryöstäjät kiiruusti vankeja linnasta päin, missä he aikoivat tallettaa heitä. Mutta yö pimenemistään, eivätkä rosvo näyttäneet varsin hyvin tuntevan salin polkuja. Useaan kertaan heidän täytyi pysähtyä tiedustellakseen tietä, vieläpä kerta tai kaksi palata jäljilleen, kun olivat oikealta suunnalta poikenneet. Täyttä selvää kuljettavasta tiestä he eivät saaneet, ennenkuin kesäinen aamu valkeni. Valon mukana palasi myös rohkeus, ja matkajoukko rupesi jouduttamaan kulkuaan. Heidän näin tehdessään puhelivat rosvojen molemmat päämiehet tällä tavoin keskenänsä.

»Olisipa jo aika, ritari Mauri», virkkoi temppeliherra de Bracylle, »että eroaisit meistä ja valmistautuisit näytelmän toista näytöstä varten. Pitihän sinun, muistatkos, nyt näytellä vapauttavan ritarin osaa.»

»Minä olen muuttanut mieltäni», vastasi de Bracy; »en aio erota teistä, ennenkuin saalis on hyvässä tallessa Front-de-Boeufin linnassa. Siellä aion astua Rowena-neidin eteen omassa hahmossani, ja toivonpa, että hän tulisen rakkauteni tähden tulee antamaan anteeksi väkivallan, jonka olen hänelle tehnyt.»

»Ja mikä sinun mieleesi nyt on muuttanut, de Bracy?» kysyi temppeliherra.

»Se ei ole sinun asiiasi lainkaan», vastasi toinen. »Toivonpa kuitenkin, herra ritari», sanoi temppeliherra, »ettei mielenmuutokseesi ole syynä epäluulo minun kunniallisuuttani kohtaan, jommoista Fitzurse koetti sinuun istuttaa?»

»Ajatukseni ovat omani», vastasi de Bracy; »mutta sanotaanhan paholaisen siitä iloitsevan ja nauravan, jos rosvo rosvolta varastaa. Ja tiedänpä myös, että vaikka piru nauramisen sijasta oksentaisikin tulta ja tulikiveä kidastaan, se ei kuitenkaan estäisi temppeliherraa noudattamasta himojansa.»

»Eikä myöskään vapaajoukon päällikköä», jatkoi temppeliherra, »epäilemästä asetoveria ja ystävää taipuvaiseksi pahantekoihin, joita hän itse on tottunut tekemään kaikille ihmisille.»

»Tämä on tarpeeton ja vaarallinen syytös», virkkoi de Bracy, »mutta olkoon siinä kylliksi, kun sanon, että tunnen teidän temppeliherrojen tavat ja etten tahdo suoda sinulle tilaisuutta ryöstää minulta tätä ihanaa saalista, jonka voittamiseksi olen antautunut niin vaaralliseen vehkeilyyn.»

»Noh!» vastasi temppeliherra, »mitähän sinä pelkäätkään? — Tiedäthän meidän säätyimme säännöt.»

»Tiedän kyllä», sanoi de Bracy, »ja tiedän myös, kuinka tarkoin niitä noudatatte. Älä luulekaan, temppeliherra, kyllähän se tiedetään, kuinka vapaasti rakkauden lakeja selitetään Palestiinan maalla, ja tässä asiassa en tahdo ollenkaan luottaa sinun omaantuntoosi.»

»No kuule sitten, kuinka asian laita on», sanoi temppeliherra. »Minä en pidä vähintäkään lukua sinun sinisilmäisestä ihanteestasi. Tuossa joukossa on toinen, joka sopii minulle paremmin.»

»Mitä! Alentaisitko itsesi palkkaneitsyen kosijaksi?» kysyi de Bracy.

»En maar, herra ritari», vastasi temppeliherra ylpeästi. »En aio alentaa itseäni palkkaneitsyen kosijaksi. Mutta onpa minullakin vankien joukossa saalis, joka on yhtä suloinen kuin sinun valitsemasi.»

»Pyhän messun kautta! Ethän tarkoita tuota sievää juutalaistyttyä?» sanoi de Bracy.

»Ja jos tarkoittaisiin, niin mitä sitten?» virkkoi temppeliherra. »Kuka minua estäisi?»

»Ei kukaan, sen verran kuin minä tiedän», vastasi de Bracy, »jollei kenties naimattomuusvalasi tai omantunnon pistos antautuessasi mokomaan rakkausseikkailuun juutalaisnaisen kanssa.»

»Mitä valaani tulee», sanoi temppeliherra, »on suurmestarimme suonut minulle vapautuksen siitä. Ja mitä omaantuntoon tulee, niin eihän minunmoiseni miehen, joka jo olen ottanut kolmesataa saraseeniä hengiltä, tarvitse surra jokaista pikkuhairsahdusta, niinkuin talonpoikaisen tyttöluntuksen, kun hän pitkänperjantain aattona ensikerran käy ripittäytymässä papille.»

»Parhaiten tietänet itse etuoikeutesi ja vapautesi», arveli de Bracy. »Mutta olisinpa voinut vannoa, että sinulla on vanhan koronkiskurin rahasäkit enemmän mielessäsi kuin hänen tyttärensä mustat silmät.»

»Miksi en rakastaisi molempia», vastasi temppeliherra. »Ja sitäpaitsi, minä en saa juutalais-äijästä enempää kuin vain puolet. Minun tulee näet jakaa saalis Front-de-Boeufin kanssa, joka ei suinkaan ilmaiseksi lainaa meille linnaansa. Mutta minäkin tahdon saada jotakin itselleni tämän retkemme saaliista, ja sentähden olen valinnut ihanan juutalaistytön erikoiseksi voitokseni. Tottahan nyt, kun tiedät minun haluni, ryhtynyt jälleen alkuperäiseen keinoosi, vai kuinka? — Näethän, ettei sinulla ole yhtään pelättävää minun puoleltani.»

»Ei», vakuutti de Bracy, »tahdon sittenkin pysyä saaliini lähettyvillä. Todistelusi kuulostaa tosin

sangen todenmukaiselta, mutta eipä kuitenkaan suurmestarin suoma vapautus eikä kolmensadan saraseenin tappamisella ansaittu oikeutesi ole minulle oikein mieleen. Mitäpä sinä välittäisit pikku synneistä, kun sinulla on niin suuri oikeus vaatia täyttä kuittausta kaikista synneistä.»

Tämän keskustelun aikana Cedrik koetteli saada vartijaltaan ilmi, mitä miehiä he oikeastaan olivat ja mitä he tarkoittivat. »Te olette olevinanne Englannin miehiä», hän sanoi, »ja sittenkin, — pyhä taivas sen nähköön! — ryöstätte omia kansalaisianne niinkuin ilmeisiä normanneja. Te olette olevinanne minun naapureitani, ja siksi teidän pitäisi olla minun ystäviäni; sillä kenelläpä englantilaisella naapurillani on syytä vihata minua? Minä sanon teille, miehet, — nekin teistä, joita laki on vainonnut, ovat aina saaneet minulta apua; sillä minä olen surkutellut heidän kurjaa tilaansa ja olen kironnut heidän armostonien herrojensa sortamista. Mitä siis minulta nyt tahdotte? Ja mitä hyötyä teille voi olla tällaisesta väkivallanteosta minua vastaan? — Olettehan teoissanne järjettömiä luontokappaleita pahemmat, — tahdotteko myös mykkyudessa olla heidän kaltaisiansa?»

Mutta aivan turhat olivat kaikki Cedrikin puheet vartijoilleen. Näillä oli niin monta hyvää syytä ollaksensa vaiti, ettei hänen suuttumuksensa eikä houkuttelunsa voineet taivuttaa heitä puhumaan. He kuljettivat häntä yhä eteenpäin joutuisata ravia, ja viimeinpä ilmestyi näkyviin kujanne, jonka kumpaisellakin reunalla kasvoi korkeita puita, ja kujan päässä näkyi Torquillstone, Reginald Front-de-Boeufin ikivanha, harmaa linna. Se ei ollut sanottavan avara; siinä oli vain yksi suuri, korkea, nelikulmainen torni ja sen ympärillä matalampia rakennuksia, joita sisemmän pihan muuri ympäröi. Ulkomuurin juuritse kierteli syvä kaivanto, joka sai vetensä läheisestä pienestä joesta. Front-de-Boeuf, joka usein eli vihoissa naapuriensa kanssa, oli vanhaa linnaansa vielä paljon vahvistanut rakentamalla ulkomuuriin torneja, joista saattoi ampua pitkin muurin kaikkia laitoja. Portin suojana oli senaikaisen tavan mukaan holvitettu ulkovarustus, jonka molemmat kulmat olivat vahvistetut pienellä tornilla.

Samassa kuin Front-de-Boeufin linnan tornien harmaat, sammaltuneet sakarat näyttäytyivät aamuauringon valossa metsän latvojen yli, arvasi Cedrik syyn heille tapahtuneeseen onnettomuuteen.

»Vääryyttävä teinkin», hän sanoi, »näillä saloilla asuville rosvoille ja karkulaisille, kun luulin näiden konnain kuuluvan heidän joukkoonsa. Yhtä hyvin olisin voinut sekoittaa meidän korpiemme ketut ja Ranskanmaan nälkäiset sudet. Puhukaa, te koirat, — henkeänikö vai omaisuuttaniko teidän herranne himoitsee? Onko hänelle liikaa jo sekin, että kaksi vapaata saksilaista talollista, minä ja jalo Athelstan, elämme edelleen tässä maassa, joka oikeastaan on meidän kansamme perintö? — Tappakaa siis meidät ja täyttäkää sortonne määrä sillä, että ryöstätte myös henkemme, niinkuin jo ennen olette ryöstäneet tavaramme. Jos Cedrik Saksilainen ei voi vapauttaa Englantia, uhraa hän kuitenkin mielellään henkensä sen puolesta. Yhtä vain rukoilisin teidän julmalta herraltanne: sanokaa hänelle, että hän päästäisi Rowena-neidin kunnialla ja täydessä turvassa kotiinsa. Nainenhan Rowena on eikä hänestä pitäisi olla pelkoa; kun meidät on surmattu, ei ole ketään enää jäljellä, joka uskaltaisi Rowenan puolesta tarttua aseihin.»

Tähänkään puheeseen vartijat eivät vastanneet enempää kuin edellisiin, ja samassa saavuttiinkin jo linnan portille.

De Bracy puhalsi kaksi kertaa torveensa; sen kuultuaan käsijousilla ja varsijousilla asetetut vartijat, joita matkalaisten lähetessä oli ilmaantunut muureille, laskivat laskusillan joutuisasti alas ja avasivat portin. Vankien täytyi astua alas hevostensa selästä; sitten heidät vietiin erääseen suojaan, jossa heille tarjottiin hät'hätää valmistettu ateria, joka vain Athelstanissa herätti ruokahalua. Mutta pitkää aikaa ei Edward Tunnustajan jälkeläisellekään suotu nauttia tarjottua vieraanvaraa. Sillä vartijat ilmoittivat pian, että heidän oli käsky viedä Cedrik ja Athelstan toiseen kamariin, erilleen Rowenasta. Vastarinta oli turha; heidät kuljetettiin avaraan huoneeseen, jonka lakea kömpelötekoiset, saksilaiskuoiset patsaat kannattivat. Se oli näöltään samanlainen kuin ruoka- ja kokoussalit, joita vielä nähdään meidän vanhimpien luostariemme ikäarvoisimmissa osissa.

Sitten erotettiin Rowenakin seuralaisistaan ja vietiin, tosin kohteliaasti, mutta hänen tahtonsa kysymättä, syrjäiseen kamariin. Sama hiukan peloittava kohtalo tuli myös Rebekan osaksi, vaikka hänen isänsä hartaasti puhui vastaan, jopa tuskissansa lupasi rahaakin, kun vain hänen tyttärensä annettaisiin pysyä hänen luonaan. »Uskoton konna», vastasi yksi vartijoista, »jos olisit nähnyt sinulle aiotun komeron, niin etpä pyytäisi tyttärtäsi sinne.»

Ja sen pitemmittä puheita vietiin nyt vanha juutalainen toiselle suunnalle, erilleen muista vangeista. Palvelijoilta otettiin tarkoin pois kaikki aseet, jonka jälkeen heidät kuljetettiin linnan toiseen kulmaan. Rowena ei saanut edes pitää kamarineitoaan Elgithaa auttajanaan ja lohduttajanaan.

Huone, johon molemmat saksilais herrat lukittiin — me seuraamme nyt ensiksi heidän kohtalooan — oli ennen ollut linnan juhlasalina, vaikka sitä nyt käytettiin jonkinlaisena vahtitupana. Se oli tullut täten syrjäytetyksi alkuperäisestä käytännöstään, koska nykyinen isäntä, paitsi muitakin linnan mukavuutta, vahvuutta tai kauneutta enentäviä rakennuksia, oli laitattanut uuden, komean juhlasalin, jonka holvikaarinen laki lepäsi paljon hoikempien ja kauniimpien patsaitten varassa ja oli normannilaisten mukana maahan tulleella taiteellisemmalla tavalla koristettu. Cedrik astuskeli edestakaisin lattialla, ärtyneesti miettiin sekä menneitä että nykyisiä asioita. Hänen toverilleen sitä vastoin oli hänen hidas luonteensa yhtä hyvänä kilpenä kuin toisille mallillisuus tai filosofia, — kilpenä, joka suojeli häntä kaikista elämän vastuksista. Eikä nykyisen hetkenkään epämurkava olo häntä mainittavasti huolettanut, niin että hänellä vain harvoin oli aihetta vastata Cedrikin tulisiin vihanpurkauksiin.

»Kas niin», puheli Cedrik puolittain itsekseen, puolittain Athelstanille, »juuri tässä samassa salissa isäni istui, kun Torquil Wolfgangeri piti pitoja urhoolliselle ja onnettomalle Haroldille, joka silloin oli lähdössä kapinoitsevan veljensä Tostin norjalaisia liittolaisia vastaan. Tässä salissa Harold antoi mainion, jalon vastauksensa veljensä lähettiläälle. Useinpa olen kuullut isäni tulistunein mielin kertovan sitä tarinaa. Kun Tostin lähettiläs astui sisään, niin tämä suuri sali oli tuskin tarpeeksi avara jalojen saksilaisherrojen joukolle, jotka istuessaan hallitsijansa ympärillä kallistelivat veripunaista viiniä.»

»Tottahan», keskeytti Athelstan, jota ystävänsä viime sanat hiukan havahduttivat, »tottahan muistanevat lähettää hiukan viiniä sekä ruokaa päivällisen aikaan — tuskinhan tuonnoin kerkisimme haukata palastakaan; ja vaikka lääkärit keuhvat syöntiä heti ratsastuksen jälkeen terveelliseksi, niin eipä minun vatsani siitä tahdo ottaa täytyäksensä.»

Ottamatta vaarin ystävänsä huokauksesta jatkoi Cedrik tarinataan.

»Tostin lähettiläs», sanoi hän, »astui salin halki pelästymättä ympärillä istuvien herrojen vihaisia katseita, kunnes tuli Harold-kuninkaan valtaistuimen eteen. Siellä hän vasta kumarsi.

»'Mitä ehtoja, herra kuningas', sanoi hän, 'tahdotte suoda veljellenne, jos hän suostuu laskemaan aseensa maahan ja pyytämään rauhaa?'

»'Minä soisin hänelle', lausui jalomielinen Harold, 'veljellisen rakkauteni sekä kauniin Northumberlannin kreivikunnan.'

»'Mutta jos Tosti ottaisi vastaan nämät ehdot', kysyi vielä lähettiläs, 'niin mitä maita annatte hänen uskolliselle liittolaiselleen Hardradalle, Norjan kuninkaalle?'

»'Seitsemän kyynärää Englannin maata', vastasi Harold ylpeästi, 'taikka kenties, koska Hardrada kuuluu olevan jättiläinen kooltaan, voisimme suoda hänelle vielä kaksitoista tuumaa lisäksi.'

»Kajahtipa koko sali silloin hartaista hyväksymishuudoista, ja maljat ja sarvet tyhjennettiin sillä toivomuksella, että norjalainen pian saisi omakseen hänelle suodun kappaleen Englannin maata.»

»Joisin minäkin mielelläni hänen terveydekseen», pisti Athelstan väliin, »sillä kieleni tahtoo aivan tarttua kiinni suulakeen.»

»Hämmästyntynyt lähettiläs», kertoi Cedrik, yhä vain hartaasti jatkaen tarinataan, vaikka se ei näkynyt huvittavan hänen kuulijaansa, »lähti viemään Tostille ja hänen liittolaiselleen suuttuneen kuninkaan vastauksen. Mutta pian sen jälkeen saivat Yorkin kaukaiset tornit sekä verestä punastunut Derwentin virta nähdä sen hirvittävän taistelun, jossa Tosti ja Norjan kuningas, urhoollisesti ja uljaasti taisteltuaan molemmat kaatuivat, sekä lisäksi kymmenentuhatta heidän parhaita miehiään. Kenpä silloin aavisti, että sama tuuli, joka tuona jalona voiton päivänä heilutteli saksilaisten riemuitsevia lippuja, samassa myös paisutteli normannilaisten purjeita, kuljettaen heitä Sussexin onnettomille rannoille? — Kenpä silloin aavisti, että Harold itse, muutamien kerkeitten päivien kuluttua ei omistaisi suurempaa kappaletta kuningaskunnastaan, kuin minkä hän suutuksissaan oli määrännyt norjalaiselle viholliselle? — Kenpä silloin aavisti, että sinäkin, jalo Athelstan, — sinä, Haroldin jälkeläinen, ja minä, jonka isä ei ollut huonoin saksilaiskruunun suojelijoista, istuisimme tässä normannilaisen konnan vankeina samassa salissa, missä silloin esi-isämme viettivät noita mainioita pitoja?»

»Se on sangen surkeaa todellakin», vastasi Athelstan; »mutta toivonpa, että pian pääsemme irti maksamalla kohtuulliset lunnaat. — Eihän heidän aikomuksensa toki voi olla peräti näännyttää meitä nälkäkuolemalla, vaikka kyllä näyttääkin siltä, koska päivä jo on puolessa eikä meille vielä ole tuotu päivällisateriaa. Katsopas ylös ikkunaan ja virka, eiköhän päivän säteistä päättäen jo mahda olla melkein päivällisen aika.»

»Saattaa niin olla», vastasi Cedrik; »mutta minullepa tulee katsellessani näitä maalattuja ikkunaruujuja aivan toisenlaiset mietteet mieleen kuin huoli nykyhetkestä ja sen aiheuttamasta puutteesta. Siihen aikaan, kun tuo ikkuna murattiin, jalo ystäväni, meidän karskit esi-isämme eivät vielä tienneetkään lasista eivätkä lasimaalauksesta. — Mutta Wolfgangerin isä haetti kopeudessaan tänne taiturin Normandiasta varustamaan tätä salia noilla uusmuotisilla koreuksilla, jotka hämmentävät Jumalan luoman valkean päivänvalon näin monenkarvaiseksi ja eriskummalliseksi. Tullessaan muukalainen oli köyhä ja laiha, kumarteli ja imarteli ja nosteli nöyrästi lakkiansa halvimmallekin talon palvelijoista. Täällä hänet syötettiin lihavaksi ja ylpeäksi, ja sitten kotiin tultuansa hän kertoi ahneille maanmiehilleen saksilaisten herrain rikkaudesta sekä yksinkertaisuudesta. — Ah, Athelstan, tuon turhamaisuuden seurauksia käsittivät ja ennustivat jo silloin ne Hengistin uljaitten uroiden jälkeläiset, jotka vielä pitivät vanhoja yksinkertaisia tapoja pyhinä. Me otimme nuo muukalaiset parhaiksi ystäviksemme ja uskotuiksi palvelijoiksemme; me lainasimme heidän taitonsa ja heidän taitureitaan, halveksien esi-isämme koristelematonta ja karskia elämänlaatua. Näin imi normannilaisten tuoma ylellisyys voiman suonistamme jo paljoa ennen kuin normannilaisten aseet löivät meidät maahan. Paljoa parempi oli muinainen kotoinen ruokamme kuin nykyiset ulkomaan herkut, joiden ahnehtiminen on saattanut meidät vieraan valloittajan orjiksi.»

»Maistuisipa minusta», huokasi Athelstan, »nyt laihakin ruoka aika herkulliselta; ja minusta on oikein kumma, kuinka sinä, jalo Cedrik, niin tarkoin voit muistaa menneitä asioita, kun näytät kuitenkin kokonaan unohtaneen tämänpäiväisen päivällishetken.»

»Turhaa vaivaa», mutisi Cedrik äreästi itsekseen, »onkin puhua hänelle mistään muusta kuin hänen vatsansa täyttämisestä! Knut Tylyn sielu näkyy vallanneen hänen ruumiinsa, niin ettei hän muuta tee kuin vain suuhunsa ahtaa ja vatsaansa ahmaa ja yhä tahtoo lisää. Voi kuitenkin», jatkoi hän katsahtaen sääliäisesti Athelstaniin, »että niin nerottoman hengen pitää asua niin pulskeassa ruumiissa! Voi, että niin tärkeä työ kuin Englannin vapautus täytyy toimittaa näin tylsällä aseella!

Jos hän Rowenan naipi, voi kuitenkin tämän jalompi, korkeammalle pyrkivä mieli kenties vielä saada hänessä hereille sydämen pohjassa uinuvan paremman hengen.»

»Mutta mitä minä tämmöistä avioliittoa ajattelenkaan nyt, kun Rowena, Athelstan ja minä itse olemme vankeina tämän petomaisen rosvon kynsissä. Varmaan hän juuri siitä syystä onkin vanginnut meidät, kun pelkäsi, että me vapaina voisimme saada kukistetuksi hänen maanmiestensä väärän vallan.»

Saksilaisen miettiessä näitä murheellisia mietteitensä aukeni vankihuoneen ovi ja sisään astui hovimestari valkoinen virkakeppi kädessä. Tämä korkea-arvoinen mies kävi vakavin askelin keskelle kamaria, ja hänen jäljessään neljä palvelijaa kantaen ruoalla täytettyä pöytää. Sen näkö ja haju näytti heti karkoittavan Athelstanin mielestä kaikki huolet. Ruoantuojilla oli kaikilla naamiot silmillä ja suuret viitat vartalon peitteenä.

»Mitä narrinpeliä tämä on?» tiuskaisi Cedrik. »Luuletteko, ettemme tiedä, kenenkä vankeudessa olemme, kun näemme, kenenkä tämä linna on? Sanokaa isännällemme», hän lisäsi käyttäen kärkkäästi tilaisuutta toimiaukseen vapautumisensa puolesta — »sanokaa isännällemme, Reginald Front-de-Boeufille, että me emme voi arvata, mistä syystä hän on kuljettanut meidät vankeuteen, paitsi jos hän tahtonee laittomasti ryöstää itselleen meidän rikkautemme. Sanokaa hänelle, että me tahdomme myöntyä hänen vaatimuksiinsa, niinkuin samanlaisessa tilassa myöntyisimme tavallisen metsäsissinkin vaatimuksiin. Määrätköön hän, kuinka kalliiksi hän arvioi vapautemme, ja me maksamme lunnaat, jos vain varamme siihen riittävät.»

Hovimestari kumarsi sanaakaan vastaamatta.

»Ja sanokaa vielä ritari Reginald Front-de-Boeufille», lisäsi Athelstan, »että minä vaadin häntä taisteluun elämästä ja kuolemasta, jalkaisin tai ratsain, missä turvallisessa paikassa hyvänsä, ennenkuin viikko on kulunut umpeen vapaaksipääsymme jälkeen. Ja tätä taistelua ei hän suinkaan uskaltane kieltää tai toistaiseksi lykätä, jos hän on todellinen ritari.»

»Minä saatan teidän vaatimuksenne herrani tietoon», vastasi hovimestari; »nyt kuitenkin jätän teidät tänne aterioimaan.»

Vaatuspuhettansa ei Athelstan lausunut erin arvokkaalla tavalla; sillä hänen tavallinen saamattomuutensa sekä myöskin suuri lihaköntäle, jonka pienentämisessä hänen molemmilla leuoillaan par'aikaa oli täysi työ, heikensivät suuresti rohkeitten sanojen vaikutusta. Sittenkin Cedrik ihastui suuresti kuullessaan tämän todistuksen kumppaninsa uudestaanhervästä miehuudesta. Sillä ei edes Athelstanin korkea sukuperäkään ollut voinut enää hillitä sitä suuttumusta, jota tämän nahjusmainen luonne herätti hänessä. Nyt löi Cedrik hartaasti kättä Athelstanille kiitellen häntä; vaan saipa hän heti taas uutta pahanmielen aihetta, kun toinen siihen vastata tokaisi: »Taistelisin minä vaikka kymmentäkin mokomaa miestä vastaan, jos sillä keinoin pikemmin pääsisin vankeudesta, jossa liemeen pannaan näin paljon sipulia.» Cedrik koki kuitenkin karkoittaa mielestään tämän uuden todistuksen siitä, että hänen kumppaninsa oli jälleen vajonnut vatsansa orjuuteen. Hän istuutui Athelstanin vastapäätä ja näytti että hänkin, — vaikka suru maansa onnettomasta tilasta oli saattanut hänet unohtamaan ruoan niin kauan kuin sitä ei vielä ollut pöydässä, — oli perinyt saksilaisten esi-isäinsä hyvän ruokahalun yhdessä heidän muiden hyvien avujensa kera.

Kauanpa eivät vangit kuitenkaan saaneet häiritsemättä virvoittaa ruumistansa aterialla. Sillä portin edustalta kuului yht'äkkiä torven toivotus, joka keskeytti heidän tärkeän työnsä. Kolme kertaa törähti torvi niin kovalla äänellä, kuin olisi tämä varustus ollut saduissa mainittu lumottu linna, ja portilla seisoja sallimuksen lähettämä ritari, jonka torven toitahduksesta salien ja tornien, muurien ja vallien piti haljeta hajalleen niinkuin yösumu hajoaa aamutuulen noustessa. Saksilaiset kavahtivat ylös pöydästä ja riensivät ikkunaan. Mutta siitä ei heidän uteliaisuutensa saanut tyydytystä. Sillä ikkuna antoi linnanpihaan päin, ja torvensoitto tuli muurin ulkopuolelta. Tämä toivotus näkyi kuitenkin tuoneen tärkeitä sanomia, sillä koko linnassa nousi heti suuri melu.

KAHDESKOLMATTAA LUKU.

Voi tyttäreni! Ja voi kolikkoni!
Voi kristilliset kultakolikkoni!
Voi laki — oikeus — voi tyttäreni —
ja kolikkoni kultaiset!

Venetsian kauppias.

Antakaamme nyt saksilaisherrojen palata aterialleen niin pian kuin heidän tyydyttämättä jäänyt uteliaisuutensa salli heidän muistaa puoleksi tyydytettyä ruokahaluansa. Käykäämme sillä välin tarkastamaan Iisak Yorkilaisen tilaa, joka oli paljon kurjempi. Juutalaisparka oli heitetty linnan tornin alla olevaan kellariin; hänen vankilakomeronsa oli maanpintaa paljoa syvemmällä, vieläpä syvemmällä kuin muuria ympäröivä kaivanto, josta syystä sen permanto aina pysyi sangen kosteana. Valoa ei päässyt siihen muualta kuin kahdesta pienestä aukosta, jotka olivat niin korkealla, ettei vanki ylettynyt likellekään. Keskipäivälläkin oli näistä aukoista pujahtava valo sangen vähäinen; pilkkopimeä oli siellä jo aikoja sitten päässyt valtaan, ennenkuin auringon suloiset säteet jättivät muut linnan osat. Seinillä riippui ruostuneita kahleita sekä jalkarautoja, joihin edellisiä vankeja oli kytketty, kun pelättiin heidän yrittävän paeta. Riippuipa vielä yhden

kahleen renkaissa pari mustunutta luuta, jotka näyttivät siltä kuin olisivat aikoinaan olleet ihmisiärien kannattimina. Se oli todisteena siitä, että vankeja oli jätetty tänne sekä kuolemaan että luurangoiksi kuivumaan.

Tämän hirvittävän kammion perällä näkyi vielä avara tulitakka, jonka yli oli poikittain kiinnitetty muutamia ruosteisia rautakankia.

Miehuullisempikin sydän kuin Iisakin olisi voinut jähmettyä kaikesta, mitä täällä oli nähtävänä. Merkillistä kyllä oli juutalainen kuitenkin nyt, itse turmion kidassa, paljoa levollisemmalla mielellä kuin silloin, kun kaukaiset ja epätietoiset vaarat häntä vielä ahdistivat. Kertovathan metsämiehet jäniksestäkin, että se on pahemmassa tuskassa paetessaan koiria kuin perästä päin reutoillessaan niiden kynsissä. Samalla tavalla näyttävät juutalaisetkin, joilla niin usein ja monenlaisissa tilaisuuksissa oli syytä pelkoon, johonkin määrin tottuneen kaikkiin niihin kidutuksiin, joita sortajain julmuus ikänä voi keksiä. Sentähden ei mikään väkivalta, kun sitä kerran täydellä todella oli kärsittävä, voinut hämmästyttää heitä, ja hämmästyshän muuten on pelon kipeimmästi koskeva vaikutus. Eikä Iisak ollutkaan nyt ensi kertaa näin pahassa pulassa. Hänellä oli siis vanha kokemus ohjeenaan sekä rohkaisijanaan se toivo, että hän, samoin kuin ennenkin, voisi päästä pälkähästä niinkuin lintu ansamiehen kynsistä. Kaiken lisäksi hän vielä oli taipumattoman itsepintainen ja murtamattoman luja, jotka ominaisuudet, niinkuin tiedämme, usein ovat antaneet Israelin lapsille voimaa kärsiä kernaammin julmimpaakin kidutusta ja väkivaltaa kuin olisivat tyydyttäneet sortajainsa ahneutta.

Tämmöiseen kärsivälliseen vastarintaan valmistuneena Iisak istui vankikomeron nurkassa. Hän oli koonnut mekkonsa helmat moneen kertaan allensa suojakseen permannon kosteutta vastaan. Olisipa juutalainen —kun hän istui siinä vankityrmän puolipimennossa puuhkareunainen mekko yllään ja korkea hattu päässään kädet ristissä ja tukka sekä parta pörrössä, ollut oiva aihe Rembrandtille, jos tuo kuuluisa maalari jo silloin olisi elänyt. Lähemmä kolme tuntia pysyi Iisak täten liikkumattomana paikallaan. Mainitun ajan kuluttua häiritsi häntä rappusia myöten lähenevien askelten kopina. Salpa vingahti, saranat narahtivat, ja avatusta ovesta astui Reginald Front-de-Boeuf vankikomeroon perässään temppeleiherran molemmat saraseenilaiset orjat. Front-de-Boeuf oli kookas, harteava mies. Hän oli viettänyt kaiken aikansa julkisodissa tai yksityisissä taisteluissa ja meteileissä eikä ollut kammonnut mitään keinoa, jolla vain saattoi laajentaa valtaansa. Tämän luonteensa mukaan oli hänen kasvojensa ilmeikin muodostunut, selvästi ilmaisten sydämessä kuohuvia hillittömiä, häijyjä himoja. Jos ei tätä häijyä ilmettä olisi ollut, olisivat hänen kasvoissansa ristiin rastiin kulkevat arvet ritarillisen urhouden merkkeinä varmaan herättäneet kunnioitusta. Mutta Front-de-Boeufin ulkomuoto muuttui niiden vuoksi vain sitä julmemman ja hirvittävämmän näköiseksi. Pukuna tällä peloittavalla herralla oli tiukka nahkatakki, monesta paikasta kahnautunut ja ryvettyynyt rautahaarniskasta, jota sen päällä oli pidetty. Hänen ainoa aseensa tässä tilaisuudessa oli vasemmalla puolella vyöhön kiinnitetty tikari, joka oli ikäänkuin vastapainona oikealla kyljellä riippuvalle ruosteiselle avainkimpulle.

Front-de-Boeufin kanssa tulleet orjat eivät nyt olleet niissä koreissa vaatteissa, joissa heidät kerran ennen näimme. Heidän nykyiset takkinsa ja housunsa olivat karkeasta liinakankaasta ja hihat vedetyt ylös kyynärpäitä myöten, niinkuin teurastajilla verityöhön mennessään.

Kumpainkin kantoi pientä koria. He olivat pysähtyneet vankihuoneen ovelle, jonka Front-de-Boeuf itse huolellisesti lukitsi vääntäen lukon kaksin kerroin salpaan. Sitten hän astui hitaasti huoneen poikki juutalaisen luokse, tuijottaen kaiken aikaa häneen tuimilla silmillään kuin olisi tahtonut katseellaan lumota hänet liikkumattomaksi, niinkuin muutamien petojen sanotaan tekevän saaliillensa. Paronin tyyli, uhkaava katse näyttikin jossakin määrin vaikuttavan vankiin mainitulla lumousvoimalla. Juutalainen istui liikkumatonna paikallaan, suu ammolansa katsoa ällistellen Front-de-Boeufiin. Näkyipä hänen vartalonsakin pelosta ikäänkuin kutistuvan ja pienenevän, kun Front-de-Boeufin pahaenteiset silmät tuijottivat häneen. Iisak-parka ei kyennyt nousemaan eikä kumartamaan, niinkuin hänen pelkonsa vaati, eikä edes ottamaan lakkia päästään tai rukoilevaa sanaa lausumaan. Niin kovasti ahdisti hänen mieltään se tieto, että nyt olivat kidutus ja kuolema häntä lähellä.

Normannilaisen jyrävä ruumis sitä vastoin näytti ikäänkuin vielä suurenevan aivankuin kotka, joka pyrhittää kaikki höyhenensä, kun se valmistaise iskemään turvattomaan saaliiseen. Kolmen askeleen päähän siitä nurkasta, mihin kurja juutalainen oli kyykistynyt kokoon, Front-de-Boeuf seisautui ja viittasi toista orjista luokseen. Mustapintainen palvelija astui käskyä totellen lähemmäksi, otti vasustaan suuren vaa'an painoineen ja laski ne lattialle Front-de-Boeufin jalkojen juureen. Sitten hän taas nöyrästi palasi syrjäisempään paikkaan, missä hänen kumppaninsa seiso.

Näiden miesten liikkeet olivat hitaat ja juhlalliset, ilmaisten, että heidän sydämensä oli täynnä synkkiä, julmia ajatuksia. Front-de-Boeuf kääntyi nyt onnettoman vankinsa puoleen.

»Kirottu koira kirotusta suvusta», hän lausui ja hänen syvä, synkkä äänensä kajahti vankikomeron kupulakea vasten, »näetkö tämän vaa'an?»

Heikolla äänellä juutalais-parka vastasi näkevänsä.

»No niin, juuri tällä vaa'alla», virkkoi armoton paroni, »pitää sinun punnita minulle tuhat naulaa hopeata, Lontoon Towerin oikean painon ja mitan mukaan.»

»Pyhä isä Aabraham!» huusi juutalainen, jolle tuskan ankaruus antoi nyt sanan voiman, »kuka ikänä on kuullutkaan niin mahdotonta vaatimusta? —Kuka on ministrelin laulamassa runossakaan kuullut mainittavan niin suurta summaa kuin tuhat naulaa hopeata? — Kenenkä ihmisen silmää onkaan niin äärettömän aarteen näky koskaan ilahduttanut? — Vaikka hakisit läpi minun ja kaikkien muiden maanmiesteni talot Yorkin kaupungin vallien sisäpuolella, niin ette saisi kokoon

kymmenettä osaakaan tuosta vaatimastanne summattomasta hopeamäärästä.»

»En tahdo liioin kovistaa», vastasi Front-de-Boeuf, »mutta jos hopeasta on puute, otan kultaakin sen sijaan. Kun maksat naulan kultaa kuudelta hopeanaulalta, niin säästyy uskonon raatosi sinulle aiotusta rangaistuksesta, jonka ankaruutta et vielä voi aavistaakaan.»

»Armahtakaa minua, jalo ritari!» voivotti Iisak. »Minä olen vanha ja köyhä ja turvaton. Ei ole teille miksiäkään kunniaksi kukistaa minua —matosen rikkipolkeminen on vain halpa sankaripyö.»

»Vanha mahdat kyllä olla», vastasi ritari; »sitä hullumpia ovat olleet ne, jotka ovat sallineet moisen koronkiskojan ja veijarin tulla harmaapäiseksi. — Heikko myös mahdat olla, sillä kuka on ikinä kuullut, että juutalaisella olisi lujuuksia käsivarressaan ja sydämessään. —Mutta rikas olet — senhän kaikki tietävät.»

»Minä vannon teille, jalo ritari», vakuutti juutalainen, »kaiken sen kautta, mitä pyhänä pidän — ja mitä me kaikki yhteisesti pidämme pyhänä — — —»

»Älä vanho vääriä valaa», keskeytti hänet normannilainen, »äläkä itsepintaisesti syökse itseäsi turmioon, ennenkuin olet nähnyt ja tarkoin punninnut, mikä sinulle voi tulla kohtaloksi. Älä luulekaan, että minä laskettelen vain turhia uhkauksia peloittaakseni sitä kurjaa pelkurisydäntä, joka on kaikille teille juutalaisille ominainen. Minä vannon sinulle kaiken sen nimessä, mitä sinä et pidä pyhänä, minä vannon kirkkomme saarnaaman evankeliumin kautta ja kirkollemme suodun sitomis- ja päästämisvoiman kautta, että päätökseni on luja ja järkähtämätön. Tässä vankikomerossa ei ole leikille sijaa. Nämä seinät ovat jo ennenkin nähneet vankien kuolevan, — semmoistenkin, joiden sääty on ollut kymmenentuhatta kertaa korkeampi kuin sinun. Eikä kukaan ole saanut tietoa heidän kohtalostaan! Mutta heidän loppuaan voisi sanoa paratiisin iloksi siihen pitkään, kiduttavaan kuolemaan verraten, joka sinulle on määrätty.»

Hän viittasi nyt taas orjat luokseen ja virkkoi heille muutamia sanoja heidän omalla kielellään. Hänkin oli näet käynyt Palestiinassa ja kenties juuri siellä oppinutkin julmuutensa. Saraseenit ottivat vasuistaan syisiä, palkeen ja öljypullon. Toinen heistä iski tulta teräksellä ja taulalla; toinen levitti sydet ennenmainitun suuren, ruosteisen rautahalsterin alle ja lietsoi palkeella, kunnes sydet hehkuivat punaisina.

»Katsos nyt, Iisak», sanoi Front-de-Boeuf, »noita hehkuvilla sysillä punastuvia rautakankeja — tuolle lämpimälle makuusijalle pääset venymään paljaaksi riisuttuna, niinkuin kävisit höyhenpatjallasi lepäämään. Toinen orjistani pitää lietsomalla vireillä tulta sinun allasi, toinen kastelee kurjia raajojasi öljyllä, ettei paisti palaisi. — Valitse nyt, kumman osan tahdot: maatako tuolla kärventävällä vuoteella vai maksaa tuhat hopeanaulaa. Kolmatta ehtoa sinulla ei ole, sen vannon isäni parran kautta.»

»Ei ole mahdollista», huusi juutalais-parka, »ei ole mahdollista, että te täydellä todella tahdotte tehdä semmoista! Eihän Jumala ole suinkaan voinut luoda sydäntä niin julmaksi!»

»Älä kuvittele sellaista, Iisak», sanoi Front-de-Boeuf, »sillä sen väärän uskon saisit nahallasi maksaa. Luuletko todella, että minä, joka olen väkiryynnäköillä valloitetuissa kaupungeissa nähnyt kristinuskoisia kansalaisiani tuhansittain surmattavan miekalla ja tulella ja vedellä, luuletko sinä, että minä säikähtäisin yhden ainoan kurjan juutalaisen vinkumisesta ja voitotuksista? — Vai luuletko, että nuo mustaihoiset orjat, jotka eivät tottele mitään muuta lakia eikä omantunnon sääntöä paitsi herransa käskyä — ja jotka, kun herra vain viittaa, kohta ovat valmiit käyttämään myrkyä tai tulisoihtua tai tikaria tai hirttonuoraa — luuletko, että he suovat sinulle armoa? Eiväthän he ymmärtäisi puhettasikaan, jos heiltä anoisit armoa. — Älä siis ole mieletön, vanhus-parka. Maksa pois liiat rahasi. Anna kristityn miehen haltuun osa niistä varoista, jotka olet koronkiskomisella nylkenyt hänen uskolaisiltaan. Viekkaudellasi saat laihtuneen kukkarosi jälleen pian paisumaan; mutta ei mikään lääkäri eivätkä mitkään lääkkeet voisi enää parantaa nahkaasi ja lihaasi, kun ne kerran ovat olleet tällä vuoteella paahtumassa. Maksa pois lunnaasi, sanon minä, ja ole iloinen, että sillä pääset tästä vankihuoneesta, jonka salaisuuksista vain ani harva täällä käynyt tietää kertoa. Mutta mitäpä turhaan tuhlaan sanojani: — valitse nyt, kumman rakkaampana pidät, mammonasiko vai oman lihasi ja veresi, —ja niinkuin itse tahdot, niin sinulle tapahtukoon.»

»Auttakoot minua Abraham ja Jaakob ja kaikki muut kansani patriarkat!» sanoi Iisak. »Enhän minä voikaan valita, sillä minulla ei ole niin paljon varoja, että voisin tyydyttää teidän äärettömän vaatimuksenne.»

»Ottakaa ja riisukaa hänet paljaaksi, orjat», käski ritari, »ja auttakoot häntä kansansa patriarkat parhaan kykynsä mukaan.»

Palvelijat, jotka pikemmin katseesta ja viittauksesta kuin sanoista ymmärsivät, mitä paroni tahtoi, astuivat taas likemmäksi, koppasivat kiinni Iisak-raukan, nostivat hänet maasta ja pitivät häntä näin käsillensä kohotettuna, odottaen, mitä armoton herra vielä käskisi. Viheliäinen juutalainen katsahti väliin heihin, väliin Front-de-Boeufiin, hakien jotakin armahtamisen merkkiä. Mutta paronin hymy oli yhä yhtä kylmä kuin alusta alkaen, puolittain tyly, puolittain pilkallinen. Ja saraseenien silmissä, jotka tuimina ja synkkinä vilkkuivat sinne tänne mustien kulmakarvojen alla, — näyttäen vielä peloittavammilta sen takia, että silmäterien ympäritys oli niin loistavan valkoinen, — kuvastui pikemminkin salaista iloa kuin vastahakoisuutta ja haluttomuutta. Juutalainen katsahti sitten hehkuvaan hiilokseen, jolle hänet kohta asetettaisiin, ja kun ei missään näkynyt armoa, niin hänen lujutensa raukeni.

»Minä maksan», hän sanoi, »ne tuhat hopeanaulaa — tarkoitan», lisäsi hän hetken arveltuaan, »minä koetan maksaa ne veljieni avulla; sillä minun täytyy mennä kerjäämään synagogamme ovelle, ennenkuin saan näin mahdolloman summan kokoon. — Milloin ja missä se on maksettava?»

»Tässä paikassa», vastasi Front-de-Boeuf, »juuri tässä se on maksettava ja punnittava — juuri tämän vankihuoneen permannolla se on maksettava ja punnittava. — Luuletko, että minä päästäisin sinut pihdeistäni, ennenkuin lunnaat ovat käsissäni?»

»Ja minkä takuun minä saan», sanoi juutalainen, »että pääsen vapauteen edes sittenkään, kun lunnaat ovat maksetut?»

»Normannilaisen herran sanan, sinä panttilainaja-orja», vastasi Front-de-Boeuf; »normannilaisen aatelismiehen sanan, joka on kalliimpi kuin kaikki kansasi kullat ja hopeat.»

»Älkää panko pahaksi, jalo herra», virkkoi Iisak vielä pelokkaalla äänellä, »mutta miksi luottaisin teidän sanaanne, kun te ette tahdo luottaa minuun?»

»Siitä syystä, juutalainen, että sinun täytyy», vastasi ritari tylästi. »Jos nyt istuisit Yorkissa aarreaitassasi ja minä tulisin sinulta sekeleitäsi lainaksi pyytämään, niin sinä se olisit, joka määräisit maksupäivän sekä maksusta annettavan takuun. Mutta tässä on minun aarreaittani. Täällä ovat edut minun puolellani, enkä minä huoli enää uudestaan kertoa ehtojani, joilla sinut vapaaksi päästän.»

Juutalainen huokasi syvään. — »Suo edes», sanoi hän, »että matkakumppaninikin yhdessä minun kanssani pääsevät vapaiksi samasta hinnasta. He tosin halveksivat minua siksi, että olen juutalainen, mutta he armahtivat minua kuitenkin pahassa pulassani. Ja siitä syystä, että he viivästyivät minua auttaessansa, joutuivat he samaan paulaan kuin minäkin. Sitäpaitsi voivat hekin kenties antaa vähän apua lunnasmaksuni suorittamiseksi.»

»Jos noita saksilaisia lurjuksia tarkoitat», sanoi Front-de-Boeuf, »niin heidän vapaaksipääsynsä riippuu aivan toisenlaisista ehdoista. Ajattele sinä vain sitä, mikä sinua itseäsi koskee — tottele neuvoani — äläkä sekaannu muiden asioihin.»

»Minun kanssani», kysyi taas juutalainen, »ei siis kukaan muu pääse vapaaksi, paitsi haavoitettu ystäväni?»

»Tarvitseeko minun», vastasi Front-de-Boeuf, »kahdesti sanoa Israelin pojalle, että hän ajatelkoon ainoastaan omaa itseänsä, muiden asioihin sekaantumatta? — Koska olet sen ehdon valinnut, niin nyt ei ole muuta jäljellä, kuin että maksat pois lunnaat, ja niin pian kuin mahdollista.»

»Mutta kuulkaa minua», sanoi juutalainen, »sen saman rahan vuoksi, jonka saamiseksi te tahraatte» — hän pysähtyi äkisti kesken puhettansa siinä pelossa, että ankara normannilainen suuttuisi. Mutta Front-de-Boeuf vain naurahti ja lisäsi sanan, joka juutalaisen kurkkuun oli tarttunut kiinni. »Tahraan omaatuntoani, aioit sanoa, Iisak. Puhu vain suusi puhtaaksi — älä ole milläsikään — en minä ole ylen julma mies. Minä kuuntelen kärsivällisesti tappiolle jääneen pelaajan moitteita, vaikka hän olisikin juutalainen. Etpä sinä näin kärsivällinen ollut, Iisak, kun syytit oikeudessa Jaakko Fitzdotterelia, joka, menetettyään kaiken perintönsä sinun kiskomistesi kautta, oli haukkunut sinua verenimijäksi.»

»Vannon Talmudin kautta», vakuutti juutalainen, »että teille, uljas ritari, on tämä asia kerrottu väärin. Fitzdotterel uhkasi tikarillaan minua omassa kodissani, kun vaadin häneltä omia hopeitani takaisin. Velka oli pääsiäisenä maksettava.»

»Eipä se minuun koske, mitä hän teki», vastasi Front-de-Boeuf; »tässä vain on puhe siitä, milloin saan minulle tulevat rahat? — Milloin sekelit heltiävät, Iisak?»

»Antakaa tyttärenti Rebekan mennä Yorkiin, jalo ritari», vastasi juutalainen, »ja niin pian kuin mies juhtineen voi ennättää tänne takaisin, niin se summa» — hän huokasi syvään, mutta lisäsi lyhyen väliajan kuluttua, »se summa lasketaan tälle permannolle.»

»Tyttäresikö!» sanoi Front-de-Boeuf, ollen ikäänkuin kummastuvinaan. — »Taivas auttakoon, soisinpa tosiaankin, Iisak, että olisin tuon ennen tiennyt. Luulinhan minä tuon mustasilmäisen tytön jalkavaimoksesi ja annoin hänet palvelustytöksi ritari Brian de Bois-Guilbertille. Näinhän myös muinaisajan patriarkat ja sankaritkin tekivät, antaen meille semmoisissa asioissa

noudatettavia esimerkkejä.»

Tämän raa'an sanoman kuultuansa juutalainen parahti niin haikeasti, että koko kamari kajahti ja saraseenit hämmästyksissään päästivät hänet käsistään. Iisak käytti vapautumistansa hyväkseen, langetakseen lattialle ja syleillääkseen Front-de-Boeufin polvia.

»Ottakaa», hän huusi, »kaikki, mitä olette vaatinut, herra ritari —ottakaa kymmenen sen vertaa — ryöstäkää minut keppikerjäläiseksi, jos tahdotte — pistäkää vaikka tikari rintaan tai paahtakaa minut kuoliaaksi tuolla hiiloksella — mutta armahtakaa tytärtäni, päästäkää hänet kunnialla ja täydessä turvassa menemään! — Sen äidin tähden, joka teitä itseänne on kantanut, pelastakaa turvattoman tytön kunnia! — Hän on Raakel-vainajani ilmetty kuva, hän on viimeinen eloon jäänyt kuudesta rakkautemme pantista! — Tahdotteko ryöstää leskimieheltä hänen ainoan lohduksensa? — Tahdotteko saattaa isän semmoiseen tilaan, että hän soisi ainoan elossa olevan lapsensa kuolleeksi ja haudatuksi äitinsä viereen, esi-isiensä lepokammioon?»

»Soisinpa», sanoi normannilainen vähän pehmeten, »että olisin ennen sen tiennyt. Mutta minä luulin, ettei teidän kansanne välitä mistään muusta kuin raha-arkuistaan.»

»Älkää luulko meitä niin halpamaisiksi, vaikka olemmekin juutalaisia», sanoi Iisak, koettaen käyttää hyväkseen tätä armon hetkeä; »rakastaahan vainottu kettukin ja vihattu metsäkissakin poikiaan. Niin myös halveksittu ja sorrettu Aabrahamin suku rakastaa lapsiansa.»

»Taitaahan niin olla», arveli Front-de-Boeuf; »tahdon sitä vastedes uskoa juuri sinun tähtesi, Iisak. — Mutta nyt ei siitä ole apua. En voi tehdä tehtyä tekemättömäksi enkä estää sellaista, mikä tulee tapahtumaan. Olen antanut toverilleni lupaukseni, ja sitä en rikkoisi kymmenenkään juutalaisukon ja -tytön tähden. Ja sitäpaitsi, mitä pahaa tyttö-rääsälle tapahtuisikaan, vaikka hän joutuisikin Bois-Guilbertin haltuun?»

»Muuta kuin pahaa ei siitä voi johtua!» huusi juutalainen, väännellen tuskallisesti käsiänsä; »milloinko temppeleiherrat ovat ajatelleet muuta kuin miesten sortamista ja naisten kunnian ryöstämistä!»

»Sinä uskon koiran!» tiuskasi Front-de-Boeuf säihkyvin silmin ja kenties mielihyvin käyttäen tätä syytä uudestaan suuttuakseen, »älä parjaa Siionin temppelein pyhää ritaristoa, vaan ajattele, kuinka saat minulle luvatus lunnassumman maksetuksi. Muuten varo juutalaiskurkkuasi!»

»Rosvo ja konna!» vastasi juutalainen vimalla, jota ei mikään enää voinut hillitä, syytäen sortajalleen häväistyssanoja vasten silmiä. »Minä en maksa sinulle mitään — en maksa ainoatakaan hopearopoa, ennenkuin tyttärenti saastuttamattoman kunniallisena ja täydessä turvassa on päästetty vapauteen!»

»Onko pääsi pyörällä, Israelin mies?» sanoi normannilainen ankarasti —»vai suojeleeko noitavoima lihaasi ja vertasi kuumaa rautaa ja kiehuvaa öljyä vastaan?»

»En pelkää niitä!» vastasi juutalainen, isällisestä huolestaan aivan silmittömäksi vimmastuneena. »Tee, mitä pahinta voit keksiä! Tyttärenti on omaa lihaani ja vertani, tuhannen kertaa kalliimpi minulle kuin nämä kuihtuneet raajat, joita uhkaat kiduttaa. Hopeata en sinulle anna, paitsi jos saisit kaataa sen sulana ahneeseen kurkkuusi. — Ei, en anna sinulle ainoatakaan hopearopoa, nasarealainen, vaikka tarvitsisit sitä lunnaiksi siitä helvetin syvyydestä, johon koko elinaikasi olet pyrkinyt! Ota henkeni, jos tahdot, ja saatpa nähdä, että juutalainen, pahimmastakin kidutuksesta huolimatta, on pysyvä lujana ja tekevä kristityn toiveet tyhjäksi.»

»Sepä saadaan nähdä», sanoi Front-de-Boeuf, »sillä vannon pyhän ristin kautta, jota sinun kirottu kansasi inhoaa, että nyt saat maistaa kaikkea, mitä rauta ja tuli voi tehdä! — Vaatteet pois häneltä, orjat, ja sitokaa mies kiinni halstariin.»

Varsin vähän auttoi vanhan miehen vastaanponnistelu. Saraseenit olivat jo temmanneet pois hänen mekkonsa ja rupesivat nyt riisumaan alusvaatteita. Silloinpa kuului tähän maanalaiseen vankihuoneeseen torven toivotus, kajahtaen kaksi kertaa linnan portin ulkopuolelta, ja heti sen jälkeen myös kovia huutoja, jotka kutsuivat ritari Reginald Front-de-Boeufiä. Kun ei kehdannut tulla tavatuksi näin perkeleellisestä työstä, käski julma paroni orjien jälleen pukea vaatteet Iisakin päälle ja lähti heidän kanssaan ulos vankihuoneesta. Näin juutalainen jäi taaskin yksin ja vietti nyt aikansa vuoroon ylistäen Jumalaa siitä, että oli vaarasta pelastunut, vuoroon valittaen tyttärensä kohtaloa, aina sitä myöten kuin itserakkaus tai isällinen tunne pääsi voitolle.

KOLMASKOLMATTAA LUKU.

Jos mieli lempeä ja sana hellä
ei voi sun sydäntäsi pehmittää,
soturin lailla kosin käsivoimin,
ja vastoin lemmen tapaa lemmen valtaan.

Kaksi Nuorta Veronalaista.

Siinä huoneessa, mihin Rowena-neiti oli viety, näkyi hiukan koristelun ja loiston alkua. Erityisenä kunnioituksena hänen arvoaan kohtaan, jommoista ei muille vangeille suotukaan, oli siis pidettävä sitä, että hänet suljettiin tähän paikkaan. Alkujaan oli tämä huone ollut Front-de-Boeufin puolison asuinkamarina ja tämä sen oli aikansa koristanut. Mutta nyt lepäsi rouva jo aikoja sitten haudassa, ja ajan hammas sekä huolenpidon puute olivat turmelleet hänen

kauneusaistinsa muistomerkkejä. Useasta kohdasta olivat seinäverhot jo kokonaan pudonneet pois, ja missä ne olivat vielä säilyneet, siinäkin ne riippuivat puoleksi mädäntyneinä repaleina tai olivat päivänpaisteessa menettäneet värinsä ja mustuneet. Tätä huonetta, niin rappiolla kuin se olikin, pidettiin sopivimpana rikkaalle saksilais-neidolle. Siihen hänet jätettiin miettimään kohtaloansa, niin kauan kuin ryöstäjät neuvottelivat, mikä osa kunkin heistä nyt oli suoritettava. Pitkä ja tulinen oli ollut väittely Front-de-Boeufin, de Bracyn ja tempeliherran välillä, ennenkuin he saattoivat sopia keskenään niistä erityisistä eduista, joita itsekukin vaatisi palkkioksi osallisuudestaan yhteisessä uskaliaassa yrityksessä. Viimein kuitenkin oli vankien kohtalo tullut ratkaistuksi.

Keskipäivän aikana siis de Bracy, jonka eduksi koko juoni alunperin oli keksitty, lähti kosimaan Rowenan kättä ja rikkauksia. Liittolaistensa kanssa pidetyn neuvottelun jälkeen hänellä oli vielä ollut aikaa koristaa itseänsä kaikilla senaikaisen muodin narrikoruilla. Vihreän nutun sekä naamion hän oli nyt viskannut nurkkaan. Hänen pitkä, tuuhea tukkansa valui koreina kiharoina alas viitalle, joka oli päärmätty kalliilla nahalla. Partakin oli huolellisesti siivottu. Hänen takkinsa ulottui keskisääriin asti, ja vyö, joka piti sitä kiinni ja samassa myös kannatti raskasta miekkaa, oli täynnä koruompeleita ja kultaisia silauksia. Ennenkin on jo ollut puhetta senaikaisen jalkineiden eriskummallisesta kuosista; niinpä myös de Bracyn kenkien kärjet töröttivät ylöspäin kierrettyinä kuin pässin sarvet. Tällainen oli siihen aikaan nuorten aatelisherrojen juhlapuku. Tässä tilaisuudessa se näytti tavallista kauniimmalta, koska itse miehen ulkomuoto oli pulska ja koska hänen liikkeensä samalla kertaa ilmaisivat hoviherran siroutta ja sotilaan reimaa ryhtiä.

Rowenaa tervehtien hän otti pois päästään lakkinsa, jonka kultainen rivan kuva esitti pyhää Mikaelia tallaamassa pimeyden ruhtinasta. Tervehdittyänsä ritari kohteliaasti viittasi neitoa istumaan, ja kun tämä kuitenkin pysyi seisoallansa, veti hän hansikkaan oikeasta kädestään ja astui lähemmäksi aikoen taluttaa hänet istuimelle. Mutta Rowena myös käden viittauksella kieltäytyi tarjotusta avusta ja vastasi: »Jos te, herra ritari, olette vanginvartijani — ja mitä muuta voisinkaan teistä luulla — niin sopii parhaiten, että vanki seisoo, siksi kunnes hänen tuomionsa on langetettu.»

»Ah, ihana Rowena!» sanoi de Bracy; »teidän edessänne seisoo vanki eikä suinkaan vanginvartija. Teidän kauniista silmistänne de Bracy on saava tuomion, jota te suosiollisesti odotatte häneltä.»

»En tunne teitä, herra», sanoi neito oikaisten päätään loukatun aatelisnaisen ja kaunottaren ylpeimmällä ylpeydellä; »en tunne teitä, — ja hävytön rohkeutenne laususkella minulle trubaduurin loruja ei ole parhain keino puolustella väkivaltaista rosvoustanne.»

»Sinä itse, ihana neito», vastasi de Bracy jatkaen entiseen tapaan puhettaan, »juuri sinun oma ihanuutesi on ollut syynä kaikkiin tekoihini, joilla olen loukannut sydämeni valittua kuningatarta ja silmiäni johtavaa tähteä.»

»Minä sanon teille vielä kerran, herra ritari, etten tunne teitä ja ettei kenenkään, jolla on oikeus kantaa kultavitjoja sekä kultakannuksia, sovi tällä tavalla väkisin tunkeutua turvattoman aatelisneidon kamariin.»

»Se, että olen teille tuntematon», sanoi de Bracy, »on kyllä minulle pahaksi onneksi. Mutta toivonpa kuitenkin, että de Bracyn nimi ei ole jäänyt mainitsematta, milloin ministrelit tai airuet ovat ylistelleet sankaritekoja, olivatpa ne suoritettut turnaustantereella tai tosisodassa.»

»Heittäkää sitten urheutenne ylisteleminen airueitten ja ministreltien toimeksi, herra ritari», vastasi Rowena; »paremmalta se heidän suussa soi kuin teidän omassanne. Ja sanokaapa, kuka heistä on lauluissa tai turnajaiskirjoissa säilyttävä muiston siitä uroteosta, jonka te viime yönä suorititte? Mokokasta uroteosta, kun voititte vanhan miehen ja hänen harvat, pelkurimaiset orjansa ja kun veitte saaliiksi saadun, onnettoman neidon väkisin rosvolinnaanne?»

»Te olette minulle kovin ankara, Rowena-neiti», sanoi ritari purren hiukan hämmästyneenä huultansa ja kääntäen puheensa ladulle, joka hänelle oli tutumpi kuin ensin valittu teeskentelevän kohtelias; »te itse ette rakasta ja sentähden ette voi käsittää minun silmitöntä rakkauttani, vaikka se on teidän oman kauneutenne syyttämä.»

»Pyydän teitä, herra ritari», sanoi Rowena, »jo herkeämään tästä lepertelemisestä. Sellaista saa niin usein kuulla kuljeksivain lauluniekkojen suusta, että se on liian halpaa ritarille ja aatelmiehelle. Täytyypä minun kuitenkin käydä istumaan, koska rupeatte laskettelemaan ikäloppuja loruja, joita jokaisella kurjalla viulunvinguttajallakin on varattuna niin runsaasti, että niitä piisaisi tästä päivästä joulun asti.»

»Ylpeä neiti», sanoi de Bracy suutuksissaan siitä, ettei hän saanut koreitten puheittensa palkaksi muuta kuin pilkkaa, — »ylpeä neiti, aionpa vastata sinulle yhtä ylpeästi. Tiedä siis, että mielestäni olen kosinut sinua juuri sillä tavalla, joka sinulle parhaiten sopii. Näin ylpeää kenokaulaa kosiessa ovat miekka ja jousi paremmat keinot kuin nöyrä käytös ja ritarilliset puheet.»

»Ritarilliset puheet», vastasi Rowena, »jos niillä tahdotaan peittää halveksittavia tekoja, muistuttavat raa'an talonpojan miehustalla riippuvaa ritariwyötä. Enpä yhtään kummastele, että tällainen luontonne hillitseminen on teille kiusallista ja vaikeaa. — Paljon kunniallisempaa olisi, jos olisitte pitänyt edelleen metsäsissin puvun ja puheet, kuin että nyt koettelette kullata rosvon tekoja ritarin ulkomuodolla ja sanoilla.»

»Tahdonpa sitten noudattaa neuvoasi, kaunokaiseni», sanoi normannilainen, »ja sanon nyt sinulle rohkein sanoin, jotka parhaiten soveltuvat rohkeihin tekoihin, että et ikinä pääse tästä linnasta, ellet tahdo lähteä täältä Mauri de Bracyn puolisona. Minä en ole tottunut luopumaan päätöksistäni. Ja mitäpä normannilaiherran tarvitsekaan niin kovin tarkasti selittää käytöstänsä saksilaistytölle, jolle hän kosinnallaan osoittaa niin suuren kunnian. Sinä olet ylpeä, Rowena. No

niin, sitä paremmin sovitkin minulle puolisosiksi. Mikä muu keino voisi kehoittaakaan sinua korkeaan kunniaan ja melkein kuninkaalliseen arvoon, jollei avioliitto minun kanssani? Mikä muu keino voisi päästää sinut pois talonpoikaisesta savupirtistä, jossa saksilaiset ja heidän sikansa, heidän ainoa rikkautensa, asustavat yksillä pahnioilla? Ainoastaan minun kauttani voit saada ja saat kunniapaikan Englannin kauneimpien ja korkeimmanarvoisten naisten rinnalla.»

»Herra ritari», vastasi Rowena, »tuo pirtti, jota te halveksitte, on lapsuudesta asti ollut kotini. Ja sen vakuutan teille — kun siitä lähdän — jos semmoinen päivä koskaan koittaa — niin lähdän sellaisen miehen kumppanina, joka ei ylenkatso minun lapsuuteni kotia ja tapoja.»

»Kyllä arvaan, ketä tarkoittatte, neiti», sanoi de Bracy, »vaikka luulette, ettei minun älyni pysty sitä arvoitusta ratkaisemaan. Mutta turhaan te toivotte Rikhard Leijonamielen palaamista valtaistuimelleen, ja vielä turhempia teidän on toivoa saavanne hänen suosittunsa, Wilfred Ivanhoen, morsiamena kuulla kuninkaan tervehdyssanoja. Minun sijassani olisi toinen mies kenties mustasukkainen puhuessaan tästä asiasta; mutta minun päätökseni on siksi luja, ettei sen tarvitse pelätä tuota lapsellista ja toivotonta rakkautta. Tietäkää, neiti, että kilpakosijani on tässä linnassa ja että minä, milloin vain tahdon, voin ilmoittaa hänen täälläolonsa Front-de-Boeufille, jonka kiistaveljeys saattanee tulla hänelle turmiollisemmaksi kuin minun.»

»Wilfredkö täällä?» virkkoi Rowena. »Siinä on yhtä paljon totuutta kuin että Front-de-Boeuf muka on hänen kanssansa riidassa.»

De Bracy katsoi kiinteästi häneen hetken aikaa. »Etkö siis todellakaan tietänyt, että Wilfred Ivanhoeta kuljetettiin juutalaisen kantotuolissa? — Sangen sopiva matkaseura se muuten olikin ristiretkeläiselle, joka oli uhannut väkevällä käsivarrellaan valloittaa Pyhän haudan!» Ja hän naurahti pilkallisesti.

»Vaikka hän olisikin täällä», sanoi Rowena pakottaen äänensä huolettomaksi, vaikka hän vapisi hillitsemättömästi, ahdistavasta pelosta, »niin millä tapaa hän olisi Front-de-Boeufin tiellä? Ja mitä hänelle voisi sattua, paitsi että hän saa vähän aikaa istua vankina ja maksaa kunnialliset lunnaat vapaudestaan ritarisuuden lakien mukaan?»

»Rowena», sanoi de Bracy, »pettäkö sinuakin naisten tavallinen turhamainen luulo, että muka vain heidän kauneutensa voi nostattaa kiistaa? Etkö tiedä, että miehet kiistelevät vallasta ja rikkaudesta yhtä paljon kuin rakkaudesta. Älä uskokaan, että tämän linnan isäntä, Front-de-Boeuf, säästäisi sitä miestä, joka vaatisi häneltä ihanata Ivanhoen paronikartanoa takaisin. Raivaisipa hän semmoisen miehen tieltään aivan yhtä kiireesti, yhtä kiivaasti ja armottomasti, kuin jos tämä olisi sinisilmäistä neittä kosiessa onnellisempi kilpaveli. Suostu tarjoukseeni, neiti, niin tuo haavoitettu sankari saa minusta lujan suojelijan Front-de-Boeufia vastaan. Tai valmista itsellesi suruvaatteet, sillä armaasi on semmoisen miehen hallussa, jonka sydän ei tiedä armon tunteesta.»

»Pelastakaa hänet, Jumalan tähden!» rukoili Rowena, jonka lujouden oli masentanut pelko rakastetun nuorukaisen puolesta.

»Sen voin — sen tahdon — se onkin aikomukseni», sanoi de Bracy. »Kun Rowena on suostunut tulemaan de Bracyn vaimoksi, niin kukapa sitten tohtisi tehdä pahaa hänen sukulaiselleen — hänen holhoojansa pojalle — hänen kasvinkumppanilleen? Mutta sinun rakkautesi, — se on hänen pelastuksensa hinta. En minä maar ole semmoinen jalomielinen hupsu, että auttaisin tai pelastaisin miehen, joka luultavasti rupeaisi hyvällä menestyksellä estämään minun pyyteitäni. Taivuta minut hänelle ystäväksi, niin hän pelastuu — hylkää minun apuni, niin Wilfred kuolee, etkä itse kuitenkaan pääse sitä pikemmin vapaaksi.»

»Ne hirveät asiat, joita huulenne puhuvat», vastasi Rowena, »eivät oikein sovi yhteen äänenne huolimattoman kylmäkiskoisuuden kanssa. En voi uskoa, että aikomuksenne todella voi olla niin ilkeä tai voimanne niin suuri.»

»Älä petä itseäsi sillä luulolla», virkkoi de Bracy; »pianpa näkisit sen aivan turhaksi. Mies, joka sinua rakastaa ja jota sinäkin rakastat, makaa haavoitettuna tässä linnassa. Hän on esteenä Front-de-Boeufin ja niiden tavarain välillä, jotka Front-de-Boeufille ovat kalliimmat kunniaa ja rakkautta. Mitäpä muuta tarvitaan kuin tikarinpisto tai peitsenheitto, niin tuo vastus on ikipäiväksi poistettu? Ja jos Front-de-Boeuf pelkäisikin joutuvansa edesvastuuseen näin julkisesta väkivallasta — mitäs sitten? Lääkäri voi erehdyksestä antaa vääriä lääkkeitä tai sairaanhoitaja voi kiskoa pois päänalaisen — ja Wilfred, niin heikkona kuin hän nyt on, toimitetaan Tuonelaan verensisarankaan vuotamatta. Ja Cedrik myös — — —»

»Ja Cedrik myös», toisti Rowena — »jalo, rakas kasvatusisäni! Ansaitsenpa todella surkean kohtaloni, kun toisen miehen tähden, vaikka se olikin hänen oma poikansa, voin unohtaa Cedrikin vaaran!»

»Cedrikin kohtalo myös riippuu sinun päätöksestäsi», sanoi de Bracy; »ja nyt minä jätän sinut miettimään tätä asiaa.»

Tähän saakka oli Rowena tässä peloittavassa tilanteessa pysynyt lujana ja rohkeana; hän näet ei ollut voinut uskoa vaaraa niin kovin suureksi ja läheiseksi. Luonnostaan oli hänen mielenlaatunsa sellainen kuin ihmistuntijan väitteen mukaan enimmäkseen tavataan valkoverisillä ihmisillä, lempeä, kaino ja siveä. Tämä hänen alkuperäinen luonteensa oli kuitenkin kasvatuksen kautta lujentunut. Hän oli tottunut siihen, että kaikki, — itse Cedrikin, joka muita kohtaan oli jokseenkin jäykkä, — aina taipuivat hänen tahtoonsa. Siitä hän oli saanut sen rohkeuden ja uskallisuuden, joka johtuu jokapäiväisten seuralaisten alituisesta tottelevaisuudesta. Rowena tuskin käsittikään mahdolliseksi, että joku voisi vastustaa hänen tahtoaan saatikka olla panematta siihen huomiota.

Hänen tavallinen ylpeä, käskävä käytöksensä oli siis vain valekuori, joka ikäänkuin oli kasvanut hänen alkuperäisen luonteensa pinnalle ja peitti sen. Tämä puhkesi nyt esille, kun Rowena huomasi, miten hirveässä vaarassa hän itse oli, samoin kuin hänen rakastajansakin ja kasvatusisänsä. Hänen rohkeutensa masentui peräti, kun hän, joka oli tottunut näkemään ympärillään vain kunnioitusta ja tottelevaisuutta, joutui nyt tekemisiin lujatahtoisen, intohimoisen miehen kanssa, jolla oli valta käsissään ja joka oli päättänyt käyttää tätä valtaa eduksensa.

Rowena loi silmäyksen ympärilleen ikäänkuin etsien, eikö apua näkyisi mistään; hän huusi muutamia sanoja, joilla ei ollut minkäänlaista yhtenäisyyttä; ja sitten hän kohotti kätensä taivasta kohti ja hyrskähti hillitsemättömään, tuskalliseen itkuun. Mahdotonta oli säälimättä nähdä ihanaa naista näin julmassa tuskassa. De Bracykaan ei voinut pysyä kylmäkiskoisena, vaikka liikutus hänen sydämessään oli pikemminkin hämmästyttä kuin sääliä. Näin kauas mentyään hän ei enää voinut peruuttaa päätöstänsä; mutta toiselta puolen hän myös näki, että kehoitukset niin hyvin kuin uhkauksetkin olisivat voimattomat, niin kauan kuin Rowenan nykyistä tuskan puuskaa kesti. De Bracy rupesi siis astelemaan edestakaisin lattialla vuoroin tehden turhia yrityksiä saadakseen neidon rauhoittumaan, vuoroin itsekseen miettien, mitä hänen oikeastaan oli tehtävä.

»Jos», hän arveli, »tämän tuskittelleen tytön kyneleitten ja huokausten tähden peräytyisin päätöksestäni, niin mitä siitä tulisi? Kalliit toiveeni, joiden saavuttamiseksi jo olen niin paljon vaivaa ja vaaraa nähnyt, olisivat hukassa, ja päälliseksi saisin vielä kärsiä Juhana-prinssin ja hänen iloisten viinaveikkojensa pilkkaa. Mutta enpä myöskään ole tämääntapaisiin tekoihin luotu. En henno nähdä näin ihanan muodon väentyvän tuskasta enkä näin kirkkaiden silmien hukkuvan kyyneltulvaan. Soisinpa, että hän olisi pysynyt rohkeana ja ylpeänä niinkuin alussa tai että olisin saanut runsaamman määrän Front-de-Boeufin kolmesti karkaistun sydämen kovuutta!»

Näiden mietteitten välillä häilyen de Bracy ei voinut tehdä muuta kuin lohduttaa onnetonta Rowenaa ja vakuuttaa hänelle, ettei vielä ollut lainkaan syytä näin hillittömään tuskaan. Mutta tämän lohdutustoimen keskeytti sama karkeaääninen, kauas kuuluva torven toivotus, joka oli säikähdyttänyt muitakin linnan asukkaita ja estänyt heitä täyttämästä ahneita tai hekumallisia tuumiaan. Tämä keskeytys ei de Bracystä tainnut tuntua yhtä harmilliselta kuin hänen muista kumppaneistaan. Hänen keskustelunsa Rowenan kanssa oli näet joutunut sellaiseen kohtaan, josta oli yhtä vaikea edetä kuin peräytyä.

Tahtoisin tässä muutamilla luotettavammillakin todistuksilla, kuin mitä turhanpäiväisen tarinan tapaukset ovat, todistella sitä julmaa tapojenkuvausta, jonka par'aikaa tuon lukijan silmien eteen. Surettaa ajatellessa, että nuo samat urhoolliset paronit, joille olemme kiitollisuudenvelassa siitä, että he lujalla vastarinnallaan kiristivät kuninkaaltaan Englannin vapaan perustuslain, — että, sano minä, nuo samat urhoolliset paronit ovat itse olleet niin hirveitä sortajia ja rikkojia, ei ainoastaan Englannin lakia, vaan myöskin luonnon ja ihmisyyden sääntöjä vastaan. Mutta valitettavasti ei tarvitse muuta kuin vedota yhteen niistä monista seikoista, joita ahkera tutkija Henry on kerännyt senaikaisten historioitsijain kertomuksista, ja siitä heti näemme, että kaikki kuvittelutkin ovat mietoja niiden hirmutekojen rinnalla, joita silloin todellakin tapahtui.

Saksilaisen aikakirjan-kirjoittajan kertomukset niistä julmista teoista, joihin korkeat paronit ja linnanisännät — kaikki normannilaisia — tekivät itsensä syytäviksi Tapani-kuninkaan aikana, osoittavat meille selvästi, minkälaista häijyyttä he julkenivat harjoittaa himojensa kiihkossa. »He rasittivat suuresti kansa-parkaa linnojen rakentamisella. Ja kun linnat olivat valmiiksi rakennetut, täyttivät he ne häijyillä miehillä tai, paremminkin sanoen, perkeleillä. Nämä miehet ryöstivät sekä miehiä että naisia, joilla he luulivat olevan rahaa, viskasivat ne vankikomeroihinsa ja kiduttivat heitä julmemmin kuin mitä ikänä uskonmartyyrejä on kidutettu. Mitkä hukutettiin liejuun; mitkä ripustettiin riippumaan jaloista tai päästä tai peukaloista, ja viritettiin tulta alle. Välistä puristettiin ohimoiden ympärille sidottuja solmullisia nuoria, kunnes ne syöpyivät sisään aivoja myöten. Välistä pantiin vangit maanalaisiin kammioihin, joissa vilisi käärmeitä, kytä ja sammakoita.» Mutta en tahdo vaivata lukijan sydäntä jatkamalla tätä kuvausta loppuun asti.

Yksi todistus, — kenties silmäänpistävin kaikista, joka osoittaa, miten katkerat valloituksen hedelmät olivat, saakoon kuitenkin vielä tässä sijansa. Prinsessa Matildan, — vaikka hän oli Skotlannin kuninkaan tytär, Edgar Athelingin sisarentytär ja vaikka hän sittemmin tuli Englannin kuningattareksi sekä Saksan keisarin anopiksi — vaikka hän siis oli kuninkaan tytär, kuninkaan puoliso ja kuninkaitten äiti — täytyi kätkeytyä nunnanhuntuun siksi aikaa, kun häntä kasvatettiin Englannissa. Ainoastaan se keino pelasti hänet normannilaisherrojen irstaisuudesta. Sen hän itse Englannin kokoontuneen papiston edessä ilmoitti ainoaksi syyksi, minkätähden hän oli ruvennut nunnaksi. Ja tuo hengellinen kokous pitikin sitä selitystä riittävänä myöntäen, että syyksi ilmoitetut asianhaarat olivat yleisesti tosiksi tiettyjä. He ovat siten jättäneet meille luotettavan ja tärkeän todistuksen senaikaisten tapojen häpeällisyydestä. Jokainen tietää, he päättivät, että Wilhelm Valloittajan normannilaiset seuralaiset suuresta voitostaan paisuneina eivät pitäneet pyhänä mitään lakia paitsi omien häijyjen himojensa käskyjä. He ryöstivät voitettujen saksilaisten maat ja tavarat; vieläpä päälliseksi ryöstivät hillitsemättömällä hekumallisuudella saksilaisnaisten ja neitojen kunnian. Sen vuoksi oli tullut tavaksi, että korkeasukuiset naiset ja neidot pukeutuivat nunnanhuntuun ja läksivät luostarimuurien turvaan, ei Jumalan kutsuvan äänen tähden, vaan ainoastaan kunniansa säilyttämiseksi.

Näin irstastapaiset olivat nuo ajat, kokoontuneen papiston julkisen todistuksen mukaan, jonka Eadmer on tuonut esille. Enempää ei meidän olekaan tarvis lisätä todistaaksemme, että tässä kerrotut ja vielä kerrottavat, Wardour-käsikirjoituksen apokryfiseen arvoon nojautuvat seikat ainakin ovat todenmukaisia.

NELJÄSKOLMATTI LUKU.

Minä kosin häntä, niinkuin leijona
kosiipi kumppania itselleen.

Douglas.

Sillä aikaa kuin edellä kerrotut tapaukset sattuiivat, sai juutalaistyttö Rebekka odottaa kohtaloansa syrjäisessä, yksinäisessä tornissa. Sinne oli hänet vienyt kaksi rosvoa, joiden kasvot yhä olivat naamioiden peitossa. Pienessä kammiossa, johon hänet työnnettiin, Rebekka tapasi vanhan akan, joka itsekseen hyräili saksinkielistä laulua, ikäänkuin olisi tahtonut antaa tahtia lattialla pyörivän kuontalonsa tanssille. Ämmä kohotti päätään, kun Rebekka astui sisään, ja silmäsi häneen sillä ilkeällä, kateellisella katseella, jolla vanhat, rumat, kurjuuteen joutuneet naiset tavallisesti katselevat sukupuolensa nuoria ja kauniita edustajia.

»Pois täältä, vanha kiuassirkka», sanoi yksi miehistä, »niin on jalon herramme käsky. — Sinä saat luovuttaa tämän kamarin kauniimmalle asukkaalle.»

»Hohoo», mutisi ämmä, »sehän on uskollisen palveluksen palkka. Muistanpa kuitenkin ajan, jolloin minun suustani lähtenyt sana olisi syössyt parhaankin henkivartijan satulastaan ja virastaan. Ja nyt minun pitää 'pois täältä' jokaisen sinunkaltaisen tallirengin käskystä.»

»Kuulepas, Urfrida-rukka», sanoi toinen miehistä, »älä tässä seiso ja lörpöttele, vaan korjaa luusi joutuin täältä. Herramme käskyjä tulee kuulla herkillä korvalla. Paistoi sinunkin päiväsi aikoinaan, muija-riepu, mutta se on jo aikaa sitten painunut mailleen. Oletpa nyt aivan samassa tilassa kuin vanha karulle kankaalle karkoitettu sotaratsu — osait tosin aikoinasi tepastella sinäkin, mutta nyt ei siitä ole enää muuta jäljellä kuin linkis, lonkis! — Kuuletko, lonkutapas nyt, jotta saat luusi pian pois täältä!»

»Koira vieköön teidät molemmat!» äyskähti vanha vaimo, »ja koirankoppeli tulkoon teille hautakammiksi! Silpokoon paha henki Zerneck^[17] minulta kaikki jäseneni toisen toisensa perästä, jos lähdän omasta kamaristani, ennenkuin tästä kuontalosta hamput ovat loppuun kehrätyt.»

»Vastaa sitten itse teoistasi herralle, senkin vanha tonttu», sanoi mies ja läksi tiehensä. Rebekka jäi siis nyt yksin vanhan ämmän kanssa, jonka seuraan hän vasten tahtoaan oli tunkeutunut.

»Mitä pirun vehkeitä niillä nyt taasen lienee?» mutisi ämmä itsekseen luoden aika ajoin karsaan, pahansuovan katseen Rebeekan puoleen. »Mutta helppohan tuo on arvata. Kirkkaat silmät, mustat hiukset ja iho valkea kuin paperi, jota ei pappi vielä ole ehtinyt tahrata mustalla voiteellansa. — Niin, niin, helppohan tuo on arvata, miksi ne ovat lähettäneet hänet tähän syrjäiseen torniin, josta huuto ei kuulu maailmalle paremmin kuin maan povestakaan, viidensadan sylen syvyydestä. — Täällä saat nyt seurustella tarhapöytäjen kanssa, kaunokaiseni; niiden kiljumisesta pidetään juuri yhtä paljon lukua kuin sinun huudoistasi. — Ulkomaan lajia tuo onkin», hän lisäsi huomattuaan Rebeekan puvun ja turbaanin; — »mistä maasta olet? — Saraseeniko? — Vai egyptiläinen? — Miksi et vastaa? — Osaathan itkeä, etkö osaa siis puhuakin?»

»Älkää suuttuko, hyvä muori», sanoi Rebekka.

»Ei tarvitsekaan pitempää puhetta», vastasi Urfrida, »jäljestä kettu, juutalainen kielestä tunnetaan.»

»Herran Jumalan tähden», sanoi Rebekka, »sanokaa minulle, mikä lopulta tulee minun osakseni, koska he väkisin ovat kuljettaneet minut tänne? Tahtovatko he ottaa henkeni rangaistukseksi siitä, etten kuulu heidän uskoonsa? Sen minä ilolla antaisin.»

»Sinun henkesikö, hempukkani?» vastasi ämmä; »mitä huvia heillä olisi sinun henkesi ottamisesta? — Usko minua, ei henkesi ole vaarassa. Sama kohtalo vain tulee sinun osaksesi, joka kerran katsottiin soveliaaksi jalosukuiselle saksilaisneidollekin. Mitä syytä siis olisi sinuntapaisellasi juutalaistytöllä valittaa? Katsele minua — minä olin nuori ja kahta vertaa kauniimpi sinua, kun Front-de-Boeuf, tämän Reginaldin isä, normannilaisineen valloitti tämän linnan. Isäni ja hänen seitsemän poikaansa puolustivat perintöänsä kerros kerrokselta, kamarista kamariin. — Jokainen kamari, jokainen porrasten astinlauta oli liukkaana heidän verestään. He kaatuivat — he kaatuivat joka mies. Ja ennenkuin heidän ruumiinsa olivat kylmiksi kontistuneet ja ennenkuin heidän verensä olivat kuivuneet, olin minä joutunut valloittajan saaliiksi ja pilkaksi!»

»Eikö tässä siis ole apua? — Eikö tästä pääsisi jollakin keinolla pakoon?» tiedusteli Rebekka — »runsaasti, runsaasti maksaisin apusi.»

»Älä semmoista ajattelekaan», vastasi ämmä; »tästä ei pääse pois muuta tietä kuin kuoleman portin kautta. Ja myöhään, myöhään», lisäsi hän pudistaen harmaata päätään, »se portti meille aukeaa. — Mutta lohduttavaahan kuitenkin on tietää, että meidän jälkeemme tänne maan päälle jää toisia, jotka vuorostaan saavat kärsiä yhtä suurta kurjuutta. Jää hyvästi, kaunis juutalaistyttö! — Oletpa juutalainen tai pakana, kohtalosi kuitenkin on sama, sillä täällä olet tekemisissä semmoisten ihmisten kanssa, jotka eivät tiedä mitään omastatunnosta eikä armosta. Jää hyvästi, sanon minä! Minun lankani on nyt loppuun kehrätty; sinun työsi vasta alkaa.»

»Pysy täällä, pysy täällä, Jumalan tähden!» huusi Rebekka; »pysy täällä, vaikka koko ajan kiroilisit ja haukkuisit minua! — Onhan sinun läsnäolostasi kuitenkin vähäisen turvaa.»

»Itse Pyhän Neitsyenkään läsnäolosta ei olisi sinulle mitään turvaa», vastasi ämmä. »Tuolla hän seisoo», hän viittasi kömpelästi veistettyyn Neitsyt Maarian kuvaan; »katso, voiko hän varjella

sinua kohtalostasi!»

Näin puhuttuaan hän läksi ulos kamarista suu irvellänsä ilkkuvasta naurusta, joka teki hänen muotonsa vielä inhottavammaksi kuin sen tavallinen vihainen jörömäisyys. Hän lukitsi oven jäljestään, ja Rebekka kuuli, miten hän, hitaasti ja vaivalloisesti astuessaan tornin rappusia alas, kiroili jokaisen portaan jyrkkyyttä.

Rebekka näki nyt edessään kohtalon, joka oli vielä peloittavampi kuin Rowenan. Sillä hän, sorretun kansan tytär, ei voinut toivoa mitään lempeyttä tai kohteliaisuutta, jollaista ehkä olikin saksilaisneidolle osoitettu jossakin määrässä. Sen sijaan oli juutalaistytöllä se suuri etu, että hän oli tottunut puolestansa ajattelemaan ja oli mielenlaadultaan lujempi, joten hän paremmin taisi vastustaa häntä uhkaavia vaaroja. Lapsuudestaan asti oli hän ollut lujatahtoinen ja tarkkahuomioinen. Komeus ja rikkaus, jota hän näki isänsä kodissa tai muiden varakasten juutalaisten taloissa, eivät olleet lumonneet hänen silmiänsä niin sokeiksi, ettei hän olisi huomannut, miten epävakavalla kannalla koko heidän onnensa seiso. Samoin kuin Damokles mainioissa pidoissaan näki Rebekkin aina kesken kaikkea loistoa ja komeutta miekan, joka väikkyi hänen kansalaistensa pään yläpuolella, riippuen hienon hiuskarvan varassa. Nämä ajatukset olivat hillinneet ja johtaneet järjelliseen väylään hänen luonteensa, joka muuten kenties olisi paisunut ylpeäksi, röyhkeäksi ja itsepäiseksi.

Isänsä esimerkistä ja neuvoista oli Rebekka oppinut huomaavaisesti kohtelemaan kaikkia, joiden kanssa hän joutui tekemisiin. Isän matelevaa imartelua ei tytär kuitenkaan matkinut, sillä juutalaisukon halpamielisyyttä sekä alinomaista pelkoa, joista ominaisuuksista liika nöyryys saa alkunsa, ei ollut Rebekan sydämessä. Mutta hän käyttäytyi jalolla nöyryydellä. Hän ikäänkuin nöyryytti itseänsä sen halvan arvon tähden, joka hänelle, ylenkatsotun kansan tyttärenä, oli tullut osaksi, ja ikäänkuin hän samassa olisi kuitenkin tuntenut mielestään ansaitsevansa paremman arvon, kuin mitä uskonnollinen suvaitsemattomuus ja mielivaltaisuus hänelle soivat.

Näin tottuneena aina odottamaan vastoinkäymisiä hän oli saanut sen mielenlujuuden, joka onnettomuudenkin ahdistaa antaa ihmiselle voimaa tehdä tehtävänsä. Rebekan nykyinen tila oli sellainen, että se vaati mielen koko neuvokkuutta, ja hän kokosikin sentähden nyt kaikki henkensä voimat.

Hänen ensimmäisenä toimenaan oli tarkastella vankityrmänsä läpikotaisin; mutta siitäkään eivät paon eikä turvan toiveet juuri enenneet. Huoneessa ei ollut mitään salaovea eikä lattialuukkuja, ja sen pyöreä seinä näytti samalla olevan tornin ulkoseinänäkin, paitsi missä ovi, jonka kautta hänet oli tuotu sisään, liitti tornin linnan päärakennukseen. Oveksi ei ollut sisäpuolella lukkoa eikä teljintä. Ainoan ikkunan edessä näkyi olevan muurisakaroilla varustettu, tornista ulkoneva paikka; siitä Rebekka ensi silmäyksellä luuli pääsevänsä pakoon. Mutta pian hän näki, että tämä paikka ei ollut lainkaan yhteydessä linnan muiden rakennusten kanssa. Se oli vain yksinäinen parveke, jota tavallisuuden mukaan rintavarustus ja ampumareiat suojelivat. Se oli rakennettu sen vuoksi, jotta moniaat jousimiehet, siinä seisoen, voisivat ampumalla puolustaa tornia sekä senpuoleista ulkomuuria.

Rebekan viimeinen toivo nojautui siis nyt hänen omaan lujuteensa sekä siihen horjumattomaan luottamukseen, jolla jalot, suuret sydämet aina turvaavat Jumalaan. Rebekkaa oli tosin väärällä tavalla opetettu käsittämään Raamatun lupauksia Herran valitulle kansalle. Siinä suhteessa hän ei kuitenkaan ollut väärässä, että hän piti nykyaikaa Siionin lasten koetus- ja rangaistusaikana, jonka kestäessä heidän velvollisuutensa oli kärsiä vaivaa ja välttää syntiä. Tällä tavoin hän oli tottunut pitämään itseänsä välttämättömän onnettomuuden uhrina ja oppinut kärsivällisesti vastaanottamaan niitä vaaroja, joiden alaiseksi hän luultavasti oli joutuva.

Hänen sydämensä säpsähti kuitenkin ja hänen poskensa vaalenivat, kun rappusilta alkoi kuulua astuntaa ja sitten tornikamarin ovi hitaasti aukeni. Sisään astui pitkä mies, verhottuna samanlaiseen pukuun kuin rosvotkin, jotka olivat saattaneet matkalaisemme tähän tukalaan tilaan. Hän astui verkalleen huoneeseen ja työnsi oven perästään kiinni. Otsalle vedetty lakki peitti silmät, ja viittaansa piti mies sillä tavalla, ettei kasvojen alipuoltakaan voinut nähdä. Tällä tavoin peitettyinä, ikäänkuin valmiina tekoon, joka häntä itseäänkin hävetti, hän seiso pelästyneen vangin edessä. Mutta vaikka hän puvusta päättäen olikin rosvo, ei hän kuitenkaan näyttänyt oikein rohkenevan lausua ilmi aikomustansa. Rebekka kerkisi siis, kooten kaiken rohkeutensa, ensimmäiseksi aloittaa puheen. Hän oli jo irroittanut yltään kaksi kallista rannerengasta ja kaulavitjansa. Ne hän nyt kiireesti ojensi otaksumalleen rosvolle, toivoen tällä tavalla, tyydyttäen toisen ahneutta, voivansa taivuttaa miehen mielen suosiolliseksi.

»Ota tämä, hyvä mies», sanoi Rebekka, »ja ole, Jumalan tähden, armollinen minulle ja vanhalle isälleni! Nämä korut ovat kallishintaisia, mutta eivät ne ole mitään siihen palkintoon verrattuna, jonka isäni antaisi, jos pääsisimme vapaasti ja eheinä tästä linnasta.»

»Ihana Palestiinan kukkanen!» vastasi rosvo; »itämaalta ovat nämä helmetkin, mutta eivät ne loista niin valkeina kuin sinun hampaasi. Kirkkaasti välkkyvät nämä timantit, mutta eivät niin kirkkaasti kuin sinun silmäsi. Ja samana hetkenä, kun rupesin nykyiseen metsäläisvirkaani, minä vannoin valan semmoisen, että aina pitäisin kauneutta kalliimpana kuin rikkautta.»

»Älä tee itsellesi niin suurta vahinkoa», sanoi Rebekka; »ota lunnaat ja armahda meitä! — Kullalla voit ostaa huvitusta — mutta jos meille teet pahaa, niin siitä ei koidu sinulle muuta kuin omantunnonvaivoja. Isäni tyydyttäisi mielellään suurimmatkin vaatimuksesi. Voisitpa, jos tahdot olla viisas, meiltä saaduilla rahoilla päästä takaisin rehellisten ihmisten seuraan, — voisit ostaa itsellesi anteeksiantokirjan ennenkin tekemistäsi pahoista teoista, ja sinulle jäisi vielä sen verran jäljellekin, ettei puute sinua enää pakottaisi uusiin rikoksiin.»

»Koreasti puhut», vastasi rosvo ranskankielellä; hänen oli luultavasti käynyt vaikeaksi jatkaa

keskustelua saksinkielellä, jolla Rebekka oli sen aloittanut. »Mutta kuulepas nyt, mitä minä sanon, sinä Bakan laakson valkoinen liljankukka! Isäsi on jo taitavan alkemistin^[18] käsissä, joka vankihuoneen ruostuneesta rautaristikostakin voisi puristaa kultaa ja hopeata. Kunnon lisä on jo pantu semmoiseen tislaukseen, missä hänestä siivilöidään kaikki, mikä hänelle on rakasta. Siihen ei tarvita minun vaatimusteni eikä sinun kehoitustesi apua. Mutta sinun lunnasasi ovat maksettavat rakkaudella ja kauneudella, enkä minä huoli mitään muuta sen sijaan.»

»Etpä siis olekaan metsäsissi», sanoi Rebekka samalla kielellä, jolla häntä oli puhuteltu; »ei kukaan sissi hylkäisi tämäläistä tarjousta. Eikä kukaan metsäsissi tässä maassa puhu sitä kieltä, jota nyt käytit. Et ole metsäsissi, olet normannilainen — kenties jalosukuinenkin normannilainen. — Ah, ole sitten myös jalo teoissasi ja heitä päättäsi tuo väkivallan ja häväistyksen hirvittävä verho!»

»Ja sinä, joka olet näin terävä arvaamaan», virkkoi Brian de Bois-Guilbert laskien viitan alas, niin että se ei enää peittänyt hänen kasvojaan, »sinäkään et ole oikea Israelin tytär, vaan kaikin puolin, paitsi kauneudessa ja nuoruudessa, itse Endorin noita. Minä en olekaan metsäsissi, sinä ihana Saaronin ruusu. Minä olen mies, joka tahdon varustaa kaulasi ja ranteesi täyteen helmiä ja timantteja — siinähan niiden oikea paikka onkin — enkä suinkaan riistä niitä sinulta.»

»Mitä sitten minulta tahdotte», sanoi Rebekka, »joll'ette rikkauttani? — Mitä meillä voisi olla tekemistä toistemme kanssa? — Te olette kristitty — minä juutalainen. — Meidän avioliittomme olisi vastoin sekä synagogan että kristityn kirkon sääntöjä.»

»Niinpä tosiaan olisikin», vastasi temppeliherra naurahtaen; »minäkö naisin juutalaistyttö? *Despardieux*»^[19] — »Enpä, vaikka hän olisi itse Saaban kuningatar! Ja sitä paitsi täytyy minun sanoa sinulle, suloinen Siionin tytär, etten voisi solmia avioliittoa, vaikkapa kristillisin kaikista kuninkaista^[20] tarjoaisi minulle kristillisimmän tyttärensä ja Languedocin maakunnan myötäjäisiksi. Valani ei salli minun rakastaa ketään tyttöä, paitsi *par amours*,^[21] niinkuin minä sinua rakastaisin. Temppeliherrahan minä olen. Etkö näe pyhän säätyäni ristiä tässä?»

»Sitäkö uskallat mainita», virkkoi Rebekka, »tämäläisessä tilanteessa?»

»Ja vaikka uskallankin», sanoi temppeliherra, »niin eihän se sinuun koske, joka et usko meidän vapautuksemme pyhään merkkiin.»

»Minun uskonni on semmoinen kuin olen sen esi-isiltäni oppinut», sanoi Rebekka, »ja Jumala suokoon minulle anteeksi, jos se on väärä! Mutta mikä sitten, herra ritari, on teidän uskonne, koska te pelkäämättä mainitsette teille pyhimmän asian samalla kuin olette rikkomaisillanne pyhimmän valan, jonka olette vannonut ritarina ja hengellisenä miehenä?»

»Tuo oli korea ja ytimekäs saarna, sinä Syrakin tytär!» vastasi temppeliherra. »Mutta, suloinen pappini, ahdasmielinen juutalaisoppisi estää sinua näkemästä meidän suuria etuoikeuksiamme. Olisi tosin raskas rikos, jos joku temppeliherra menisi naimisiin; mutta mitä hetkellisiä erehdyksiä tehnenkin, niin niistä saan helposti synninpäästön heti ensi kerralla, kun meidän ritaristomme johtokunta kokoontuu. Me Siionin temppelin köyhät soturit olemme näet palkinnoksi miehuudestamme saaneet vielä laajemmat vapaudet, kuin mitä viisain kaikista kuninkaista tai hänen isänsä vaativat itselleen — ja heidän esimerkinsä, sen sinäkin myöntänet, ovat sangen painavat. Salomon iloinen elämä on hyvä esikuva Salomon temppelin puolustajille.»

»Sinä tunnut», sanoi juutalaistyttö, »lukevan Raamattua ainoastaan siinä mielessä, että löytäisit siitä tukea irstaudellesi ja heikumallisuudellesi. Ja se on yhtä suuri rikos, kuin jos kaikkein terveellisimmistä, hyödyllisimmistä ruohoista keittäisit myrkyä.»

Temppeliherran silmät tulistuvat tästä moitteesta. — »Kuule, Rebekka», virkkoi hän, »tähän asti olen puhunut sinulle mesikielin; mutta saatpa nyt kuulla sanoja valloittajan suusta. Sinä olet vanki, jonka olen jousellani ja keihäälläni anastanut — sinä olet minun omani kaikkien kansojen lakien mukaan. Siitä oikeudesta en luovu tuumankaan vertaa. Ja otanpa väkisin, mitä en saa pyytämällä.»

»Älä koske minuun», sanoi Rebekka, »älä koske minuun, ja kuule minua, ennenkuin rupeat semmoiseen ankaraan kuolemansyntiin! Voimani kenties eivät riittäne sinua vastustamaan; sillä Jumala on luonut naiset heikoiksi ja uskonut ne miesten jalomielisyyden suojaan. Mutta minä aion kuuluttaa häijyä tekoasi ympäri koko kristikunnan. Sinun säätyveljesi taikauskon avulla minä saan sen koston, jota he pelkästä sääliväisyydestä kenties eivät soisi minulle. Jokaiselle säätyisi preceptoriolle, jokaiselle kapitelille minä saatan tiedoksi, että sinä olet uskonheittiönä tehnyt syntiä juutalaistyttöä kanssa. Nekin, joita ei itse rikoksesi inhoittaisikaan, tulevat kuitenkin kiroamaan sinua siksi, että olet häväissyt ristiäsi antautumalla erään minun kansani tyttären pariin.»

»Oletpa todella sukkela älyltäsi, juutalaistyttö!» vastasi temppeliherra, joka hyvin tiesi, että Rebekka puhui totta. Sillä hänen säätynsä säännöt kielsivät mitä ankarimmin sanoin ja kaikkein kovimpien rangaistusten uhalla tämäläisiä vehkeitä, ja olipa sellaisia syllisiä joskus erotettu ritarikunnasta. »Sinä olet viekas! Mutta kovalla äänellä sinun pitääkin valittaa, jotta se kuuluisi tämän linnan paksujen muurien ulkopuolelle. Näiden muurien takana haihtuu voitotus ja valitus, oikeudenpyyntö ja avunhuuto aivan kuulumattomaksi. Yksi pelastuskeino sinulla vain on, Rebekka. Alistu kohtaloosi — käännä meidän uskoomme, niin pääset tästä linnasta, ja harvapa normannilaisnainen on pukujensa komeudella ja kauneudellaan voittava sitä naista, jonka temppelin peitsimiehistä paras on valinnut kullakseen.»

»Minäkö alistuisin kohtalooni!» sanoi Rebekka — »vanhurskas Jumala — minkälaiseen kohtaloon! — Ja minäkö kääntyisin sinun uskoosi! Mikähän uskokunta tunnustaa omaksensa sinuntapaisesi konnan? — *Sinäkö* olisit muka paras peitsimies temppeliritaristossa! — Sinä pelkuriritari! —

valapattopappi! Minä syljen päällesi enkä pelkää sinua! — Aabrahamin Jumala on suonut pelastuskeinon tyttärelleensä — tästäkin ilkeyden pesästä.»

»Aabrahamin Jumala on suonut pelastuskeinon tyttärelleen!«

Näin sanoen hän työnsi ikkunan rautaristikon auki, eikä aikaakaan, niin hän jo seiso rintavarustuksen äärimmäisellä reunalla, missä ei ollut vähintäkään seinää hänen ja hirvittävän syvyyden välillä. Tätä hurjaa harppausta ei Bois-Guilbert ennättänyt estää, koska se tapahtui niin äkkiarvaamatta, sillä siihen saakka tyttö oli seisonut aivan liikkumatta. Ja heti kun ritari liikahti seurataksensa jäljestä, tyttö huusi: »Pysy paikallasi, ylpeä temppeliherra, tai jos tahdot, niin tule vain! Mutta jos astut askelenkaan lähemmäksi, niin heittäydyn tästä alas. Murskaantukoon ruumiini muodottomaksi pihan kiviin; — parempi sekin kuin joutua sinun petomaisen himosi uhriksi!»

Näin sanottuaan hän löi kätensä ristiin ja ojensi ne taivasta kohti, ikäänkuin anoen armoa sielullensa, ennenkuin hyppäisi alas kuoleman kitaan. Temppeliherra hämmästyi. Armosta tai säälistä hän ei vielä koskaan ollut peruuttanut päätöstään; mutta tytön pelottomuus sai nyt hänen mielensä muuttumaan. »Tule alas», sanoi hän, »hurja tyttö! — Minä vannon maan ja meren ja taivaan kautta, etten tee sinulle mitään pahaa.»

»En usko sinua, temppeliherra», virkkoi Rebekka; »sinun takiasi olen oppinut antamaan säätysi rehellisyydelle sen ansaitseman arvon. Lähin preceptoriohan vapauttasi sinut valastasi, jonka rikkominen ei loukkaisi suurempiarvoista asiaa kuin kurjan juutalaistytön kunniaa.»

»Sinä tuomitset minua väärin», huusi temppeliherra innokkaasti, »minä vannon säätyni kautta — ristin kautta, jonka näet rinnassani — miekan kautta, joka vyölläni riippuu — minä vannon esi-isieni vanhan aateliskilven kautta, etten tee sinulle mitään pahaa! Kuule minua, jollet oman itsesi, niin ainakin isäsi tähden! Minä tahdon olla hänen turvanansa, ja tässä linnassa hän totisesti on voimallisen turvaajan tarpeessa.»

»Voi!» sanoi Rebekka, »sen tiedän liiankin hyvin — mutta voinko uskoa sinua?»

»Käännettäköön aseeni nurin ja julistettakoon nimeni kaikkialla kunniaattomaksi», vakuutti Bois-Guilbert, »jos koskaan saat syytä moittia tekoani. Monta lakia, monta sääntöä olen rikkonut, mutta sanaani — en koskaan!»

»Tahdon siis uskoa sinua», virkkoi Rebekka, »tämän verran» — hän astui alas muurin reunalta, mutta pysyi aivan lähellä ampumareikää. — »Tässä», sanoi hän, »tässä tahdon seisoa. Pysy sinä paikallasi. Sillä jos yrität astua askeltakaan lähemmäksi, niin saat nähdä, että juutalaistyttö antaa mieluummin sielunsa Jumalan kuin kunniansa temppeliherran valtaan!»

Näin Rebekka lausui. Hänen rohkea, luja päätöksensä, joka niin hyvin soveltui hänen kasvojensa jaloon kauneuteen, oli nyt kirkastanut hänen katseensa ja koko ulkomuotonsa tavattomalla loistolla. Silmä ei värähtänyt, poski ei vaalennut, vaikka niin hirveä kuolema oli aivan edessä. Päinvastoin tunne siitä, että hänellä nyt oli kohtalonsa omassa vallassaan ja että hän, jos tahtoi, kuoleman avulla saattoi pelastua häpeästä, oli kohottanut vielä kirkkaammaksi posken punan ja silmän säihkyä. Bois-Guilbert, joka itsekin oli ylpeä ja rohkea, tunnusti mielessään, että hän ei ollut koskaan ennen nähnyt näin jaloa, näin majesteettillista naista.

»Olkoon sovinto välillämme, Rebekka», sanoi hän.

»Sovinto, jos niin tahdot», vastasi Rebekka — »sovinto — mutta näin paljon maata välillämme.»

»Sinun ei tarvitse enää pelätä minua», virkkoi Bois-Guilbert.

»En sinua pelkääkään», vastasi tyttö. »Kiitos olkoon hänelle, joka rakensi tämän tornin näin pyörryttävän korkeaksi, ettei kukaan, joka syöksyy täältä alas, voi elävinä päästä maahan. — Kiitos olkoon hänelle ja Israelin Jumalalle — minä en pelkää sinua.»

»Sinä tuomitset minua väärin», sanoi temppeleiherra; »sinä tuomitset minua väärin, sen vannon maan ja meren ja taivaan kautta! Luonteeltani en ole alkujaan ollut semmoinen, jollaisena nyt olet minut nähnyt — itsekäs, kova, armoton. Nainen on tehnyt minut kovasydämiseksi, ja naisille on sentähden sydämeni kova, mutta ei sinun kaltaisillesi naisille. Kuule mitä sanon, Rebekka — ei ollut peistä kantavaa ritaria, jonka sydän olisi hartaammin rakastanut valittua neitoansa kuin Brian de Bois-Guilbertin. Tämä tyttö, jonka isällä — pienellä paronilla — ei ollut enempää, mitä kehua omaksensa, kuin tällainen tornin raunio, huono viinimäki ja muutamia Bordeaux'n rantamaan karuja kankaita, tuli kuuluisaksi joka paikassa, missä sankaritöitä tehtiin, tuli kuuluisammaksi monta korkeata neitoa, jotka perivät koko kreivikunnan. — Niin», jatkoi hän, astellen edestakaisin parvekkeella, niin innoissaan, ettei hän näyttänyt muistavankaan Rebekan läsnäoloa, »niin, minun urotyöni, kokemani vaarat, uhitellen vuodattamani veri tekivät Adelaida de Montemaren nimen kuuluisaksi hamasta Kastilian kuningashovista Bysantiumin keisaripalatsiin asti. Ja minkä palkinnon minä voitinkaan! — Kun palasin takaisin kalliisti ostetun, työllä ja verellä ansaitun maineeni kanssa — tapasin hänet naimisissa gascognelaisen maamoukan kanssa, jonka nimi ei ollut koskaan kuulunut ulommaksi hänen omien mitättömien tilustensa rajoja! Tulisesti olin häntä rakastanut, tulinen oli myös kostoni hänen petoksensa johdosta! Mutta kostoni kilpistyi omaan itseeni. Siitä päivästä alkaen erosin elämästä ja sen siteistä — miehuuteni iällä en saa nauttia kodin iloa — en saa kuulla rakastavan puolison lohduttavaa ääntä — vanhana en saa istua hauskan takan äärellä — hautani on oleva yksinäinen, eikä ainutkaan poika ole jäävä jälkeeni Bois-Guilbertin vanhan suvun jatkajaksi. Päällikköni jalkojen juureen olen laskenut vapauteni, —vallan saada itse päättää teoistani. Temppeleiherra on orja kaikin puolin, ainoastaan orjan nimeä vailla. Hän ei saa omistaa maata eikä mantua, hän elää, liikkuu ja hengittää aina vain toisen miehen käskyn ja tahdon mukaan.»

»Voi!» sanoi Rebekka, »mitkä edut voivat korvata näin suurta uhria?»

»Koston voima, Rebekka», vastasi temppeleiherra, »ja kunnianhimon kuvitteleva vastainen korkeus.»

»Halpa korvaus», sanoi Rebekka, »sille, jonka on täytyntä luopua ihmisen rakkaimmista oikeuksista.»

»Älä puhu niin, tyttö», vastasi temppeleiherra; »kosto on taivaallisten herkkua! Ja jos he, niinhän papit väittävät, ovat pitäneet kosta yksinoikeutenaan, niin he ovat tehneet tämän juuri sen vuoksi, että sen suoma nautinto heidän mielestään on liian suloinen kuolevaisille. — Entä kunnianhimo? Sen virittämä houkutusahan on niin voimallinen, että se saattaisi häiritä taivaankin autuutta.» — Tähän hän hetkeksi vaikenä, ja lisäsi sitten: »Rebekka! Se, joka mieluummin valitsee kuoleman kuin häpeän, on jalo ja voimallinen hengeltänsä. Omakseni minä tahdon sinut! — Ei, älä säikähdä, tämä on tapahtuva sinun vapaalla suostumuksellasi ja omilla ehdoillasi. Suostu ottamaan osaa toiveisiini, jotka loistavat kirkkaampina kuin kruunatun kuninkaan mieliteot! — Kuule, mitä sanon, ennenkuin vastaat, ja punnitse, ennenkuin kiellät. — Temppeleliritari, niinkuin sanoit, tosin menettää ihmisoikeutensa, vapaan tahtonsa. Mutta hän pääsee jäseneksi mahtavaan veljeskuntaan, joka vapauttaa yksin kuninkaitakin. Hän on yksinäinen sadepisara, joka putoaa mereen. Se häviää siihen erottamattomaksi osaksi, mutta se häviää valtamereen, joka tyrskyjensä vastustamattomalla voimalla murtaa kallioita ja hukuttaa kuninkaallisia sotalaivastoja. Tämmöiseen paisuvaan luode-aaltoon voi verrata meidän mahtavaa veljeskuntaamme. Ja tässä mahtavassa veljeskunnassa minä en ole pelkkä halpa jäsen. Minua pidetään jo nyt yhtenä päälliköistä, ja saattaapa koittaa se päivä, jolloin kädessäni nähdään suurmestarin komentokapula. Temppelein köyhät soturit eivät silloin tyydy siihen, että saavat jaloillaan polkea kuningasten niskaa — tekeehän samoin paljasjalkainen munkkikin. Ei, vaan meidän rautakenkämme on astuva ylös heidän valtaistuimelleen — meidän rautakintaamme on tempaava valtikan heidän käsistään. Ei edes teidän Messiaanne valta, jota kansasi hajonneet heimot turhaan odottavat, voisi tulla niin suureksi kuin se, joka loistaa minun kunnianhimoni edessä. Minulta on vain puuttunut vertaiseni henki, joka voisi olla siinä osallisena — ja sinä olet se, jota kaipasin!»

»Juutalaistytllekö näin puhut?» vastasi Rebekka. »Muistathan — — —»

»Älä puhu minulle», lausui temppeleliritari, »uskontojemme erilaisuudesta. Salaisissa kokouksissamme me nauramme tuommoisille ämmien loruille. Älä usko, että me kauankaan olemme seuranneet sokeasti säätymme perustajien joutavaa hulluutta. Suojellakseen muka karua hietikkoa, joka vain taikauskoisten hupsujen silmissä voi olla minkään arvoinen, he luopuivat kaikista elämän nautinnoista ja pitivät suurena autuutena saada surmansa nälän tai janon tai ruttotaudin tai villi-ihmisten miekan kautta. Mutta pianpa säätymme näköpiiri laajeni avarammaksi ja rohkeammaksi, ja me keksimme parempia palkintoja uhrauksistamme. Äärettömät rikkaudet, joita me omistamme kaikilla kristikunnan kulmilla, loistava sotamaineemme, joka houkuttelee veljeskuntaamme parhaat ritarit kaikista kristityistä maista — ne ovat vain välikappaleita. Niiden avulla me valmistamme asioita, jommoisia säätymme pyhät perustajat eivät ole unissaankaan nähneet; eikä niistä myöskään anneta mitään tietoa niille heikkohenkisille, jotka vanhaan tapaan pyrkivät säätymme ja jotka silmittömässä uskossaan tulevat meidän tottelevaisiksi palvelijoiksemme. Mutta en tahdo nyt tämän enempää vetää syrjään esirippua, joka peittää meidän salaisuutemme. Tuo torventoitotus ilmoittaa kenties asian,

jossa tarvitaan minuakin. Mieti siis sitä, minkä minulta kuult. — Jää hyvästi! — En pyytele anteeksi, että uhkasin tehdä sinulle väkivaltaa; sillä sen kauttahan vasta oikein opin jaloutesi tuntemaan. Kultaa ei voi tuntea kullaksi, ellei siihen kosketa tunnuskevillä. Pian palaan takaisin puhelemaan enemmän sinun kanssasi.»

Ritari palasi tornikamariin ja astui porraskäytävää alas. Rebekka jäi taas yksikseen. Hän oli suuresti pelästynyt kuullessaan, mitä kaikkea tuo rohkea, häijy mies, jonka valtaan hän kovaksi onnekseen oli joutunut, uskalsi ajatella hurjassa kunnianhimossaan; hän olisi siitä kenties vielä enemmän pelästynyt, jollei hän vähää ennen olisi nähnyt kuolemaa edessään. Astuttuansa alas tornikamariin hän siis ensi työkseen lausui Jaakobin Jumalalle kiitoksen saamastaan suojeluksesta ja rukoili edelleenkin varjelusta sekä itselleen että isällensä. Livahtipa vielä lisäksi eräs nimi hänen rukoukseensa — sen haavoittuneen kristityn nimi, joka myös oli joutunut verenhimoisten vihollisten käsiin. Rebekan sydän säpsähti samassa, kun hänen puheeseensa Jumalan kanssa, hänen hartaaseen rukoukseensa siten oli sekaantunut muisto miehestä, jonka kanssa hänellä ei olisi pitänyt olla mitään tekemistä —muisto nasarealaisesta, juutalais-uskonnon vihollisesta. Mutta rukous nuorukaisen puolesta oli jo hiljaisena henkäyksenä kohonnut Rebekan huulilta, eikä hänen sydämensä — huolimatta kaikista uskontonsa ahdasmielisistä opeista — olisi suonutkaan, ettei se olisi tullut lausutuksi.

VIIDESKOLMATTI LUKU.

Onpa tuo helkkarin mutkikasta kynän koukeroittelemista; en ole vielä ikänä nähnyt mokomata!

»Hän alentuu valloittamaan.»

Linnansaliin astuessansa temppeleiherra tapasi de Bracyn jo siellä. »Nähtävästi», sanoi de Bracy, »on tämä torventoitotus keskeyttänyt sinun kosintasi niinkuin minunkin. Mutta sinä saavut myöhemmin ja vastahakoisemmin; siitä tahtoisin päättää, että sinulla on ollut hauskeempaa seuraa kuin minulla.»

»Onko siis», kysyi temppeleiherra puolestaan, »sinun käynyt huonosti kosiessasi tuota rikasta saksilaistyttöä?»

»Tuomas Becketin pyhät luut meitä auttakoot!» vastasi de Bracy, »onpa Rowena-neiti varmaankin saanut kuulla, että tämä mies ei henno nähdä naiskyyneleiden vuotavan.»

»Hyi häpeä!» virkkoi temppeleiherra. »Sinäkö, vapaan peitsimieskomppanian päällikkö, et hennoisi nähdä naisten kyyneleitä! Sitä kirkkaamminhan rakkauden tulisoihdun pitäisi palaa, kun pari kyynelpisaraa siihen pirskahtaa.»

»Suuri kiitos parin kyynelpisaran pirskoittamisesta», vastasi de Bracy; »mutta tulvasipa niitä tuon neitosen silmistä niin paljon, että olisi nuotiovalkeakin siitä sammunut. En usko, että missään maailmassa on nähty niin surkeaa käsien vääntelyä ja niin ylenpalttista kyynelten vuotoa hamasta Pyhän Nioben ajoista, josta Aymer-abotti meille kertoi. Vesihiihi on tainnut riivata koko saksilaiskaunottaren.»

»Ja kokonainen legioona piruja on tainnut ottaa asuntonsa juutalaistytön sydämeen», virkkoi puolestaan temppeleiherra. »Yksi ainoa pirulainen, vaikka se olisi Apollo itse, ei olisi voinut paisuttaa häntä niin hillitsemättömän ylpeäksi ja rohkeaksi. — Mutta missä viipyykään Front-de-Boeuf? Yhä taajemmin ja kovemminhan tuo torvi soipi.»

»Hän hieroo kauppaa juutalaisäijän kanssa, luullakseni», vastasi de Bracy huolettomasti; »arvattavasti Iisak ulvoo niin kovasti, ettei torven törähdyksiä kuulukaan. Tiedäthän sen omastakin kokemuksestasi, ritari Brian, että ennenkuin juutalainen suostuu luovuttamaan pois aarteensa semmoisilla ehdoilla kuin ystävämme Front-de-Boeuf luultavasti tarjoaa, hän nostaa niin suuren äänen, että se voittaa kaksikymmentäkin torvea ja sarvea. Mutta lähettäkäämme joku palvelijoista häntä kutsumaan.»

Pian ilmaantuikin Front-de-Boeuf, jonka armoton julmuus oli ennen kerrotulla tavalla tullut estetyksi. Syynä hänen viipymiseensä oli se, että hän oli antanut moniaita asianvaatimia käskyjä miehilleen.

»Katsokaamme, mitä tuo kirottu hälinä tuolla ulkona tarkoittaa», sanoi Front-de-Boeuf. — »Tänne on tullut kirje, ja jollen erehdy, on se saksinkielinen.»

Hän katseli kirjettä käännessään, ikäänkuin olisi toivonut saavansa tällaisella kääntelemisellä selvää paperin sisällyksestä. Lopuksi hän kuitenkin ojensi sen de Bracylle.

»Yhtähyvin se saattaisi olla täynnä noidan koukerolta», virkkoi tämä, joka oli aivan oppimaton, niinkuin melkein kaikki muutkin sen ajan ritarit. »Kappalaisemme yritti tosin opettaa minua kirjoittamaan; mutta kaikki kirjaimeni muodostuivat aina nuolenpäiden ja miekanterien muotoisiksi, ja silloin tuo kaljupää ukko viimein väsyi työhön.»

»Annas tänne», sanoi temppeleiherra. »Sen verran on minussa pappismiestä, että vähä oppini voi valaista urhottani.»

»Käytä sitten pyhä oppisi meidän hyödyksemme», sanoi de Bracy. »Mitä tuo paperiliuska tietää?»

»Sehän on täysi sodanjulistus», vastasi temppeleiherra; »jollei se, Betlehemin neiti nähköön, ole

hullua pilantekoa. Kummallisempaa haastekirjaa ei luullakseni vielä koskaan ole päästetty jonkin ritarilinnan laskusillan yli.»

»Pilantekoako?» virkkoi Front-de-Boeuf; »olisipa hauska tietää, kuka semmoisessa asiassa tohtii minun kustannuksellani pilaa tehdä! — Lue se, ritari Brian.»

Temppeleiherra luki nyt seuraavan:

»Minä Wamba, Älyttömän poika, palveleva hovinarrina jaloa ja vapaasukuista miestä, Cedrikiä, Rotherwoodin herraa, jota myös Saksilaiseksi nimitetään — Ja minä Gurth, Beovulfin poika, sikopaimen — — —»

»Hullutteletko sinä?» keskeytti Front-de-Boeuf lukijaa.

»Pyhä Luukas auttakoon, kirje alkaa juuri noilla sanoilla», vastasi temppeleiherra. Sitten hän jatkoi jälleen lukuansa: »Minä Gurth, Beovulfin poika, sikopaimen mainitun Cedrikin palveluksessa, yhdessä meidän apumiestemme ja liittoveljiemme kanssa, jotka yksissä neuvoin meidän kanssamme ovat antautuneet tähän sotaan, nimittäin se jalo ritari, jota tällä hetkellä nimitetään Mustan tyhjäntoimittajan nimellä, ja kelpo vapaa talonpoika Robert Locksley, myös Kepinhalkaisijan liikanimellä tuttu, annamme teille, Reginald Front-de-Boeuf, ja teidän liittolaisillenne ja rosvoikumppaneillenne, keitä ne sitten lienevätkin, tiedoksi, että koska te syyttä ja sodanjulistuksesta, väkivallalla ja kavaluudella olette ottaneet kiinni meidän herramme ja isäntämme, yllämainitun Cedrikin; ynnä myös jalon ja vapaasukuisen neidon, neiti Rowenan, Hergottstrandsteden omistajan; ynnä myös jalon ja vapaasukuisen herra Athelstanin, Coningsburghin herran; ynnä myös useampia vapaita miehiä, heidän palvelijoitansa; ynnä myös useita orjia, heidän perintöorjiansa; ynnä myös juutalaisen, nimeltä Iisak Yorkilainen, ja hänen tyttärensä, juutalaistyttö; ynnä myös useampia hevosia ja muuleja. Jotka jalosukuiset henkilöt, ynnä palvelijat ja orjat ynnä hevoset ja muulit ynnä yllämainittu juutalaisukko ja juutalaistyttö, olivat kaikki täydessä rauhassa kuninkaallisen majesteetin kanssa, ja uskollisina alamaisina matkustivat kuninkaan maantiellä. Siitä syystä me tahdomme ja vaadimme, että yllämainitut jalosukuiset henkilöt, nimittäin Cedrik Rotherwoodin herra, Rowena Hergottstrandsteden omistaja ja Athelstan Coningsburghin herra ynnä heidän palvelijansa ja orjansa, niin myös heidän hevosensa ja muulinsa, niin myös yllämainittu juutalaisukko sekä juutalaistyttö ja samoin kaikki heille kuuluvat tavarat annetaan meidän haltuumme tai niiden haltuun, jotka me siihen toimeen määräämme, eheinä ja vahingoittumatta, ennenkuin tunti on kulunut teidän saatuanne tämän kirjeen käsiinne. Jollette sitä tee, niin julistamme teidät rosvoiksi ja kavaltajiksi, ja tahdomme panna henkemme alttiiksi tappelemalla, piirittämällä tai muulla tavalla sotimalla teitä vastaan, ja tahdomme voimiamme myöten tehdä teille kiusaa sekä vahinkoa. Siitä Jumala teitä armollisesti varjelkoon! — Tämän me olemme allekirjoittaneet Pyhän Witholdin päivän aattona, suuren käräjätammen juurella Sarvasmäen metsässä, ja ylläolevan kirjeen on kokoonpannut se pyhä mies, joka Copmanhurstin kappelissa palvelee Jumalaa, Pyhää Neitsyttä sekä Pyhää Dunstania.»

Kirjeen alla oli ensimmäisenä kömpelösti piirustettu kukonpää helttoineen sekä selitys, että hieroglyfi oli Wamban, Älyttömän pojan puumerkki. Tämän arvoisan kuvan alla oli risti, joka oli selitetty Gurthin, Beovulfin pojan puumerkiksi. Sen alle olivat sanat *Le Noir Fainéant* (Musta Tyhjäntoimittaja) kirjoitetut rohkeilla, paksuilla kirjaimilla. Ja kaikkein viimeisenä seurasi sievästi kuvattu nuoli, jousimies Locksleyn tunnuskuva.

Ritarit kuuntelivat tämän eriskummallisen pergamentin sisällystä päästä päähän, ja sitten he katsahivat toisiinsa äänettömällä ihmetyksellä, kuten ainakin miehet, jotka eivät ollenkaan

käsitä, mitä asia tarkoittaa. De Bracy ensimmäisenä lopetti äänettömyyden purskahtamalla hillittömään naurunhohotukseen, johon temppeleiherra, vaikka kohtuullisemmin, yhtyi. Mutta Front-de-Boeuf puolestansa näytti panevan heidän ilonsa pahaksi.

»Suoraan sanoen, hyvät herrat», hän sanoi, »parempi olisi nyt neuvotella, mitä meidän, asiain näin ollessa, tulee tehdä, kuin hohottaa noin narrien tavalla.»

»Front-de-Boeufin rohkeus on yhä vielä masennuksissa sen johdosta, että hänet turnajaispelissä sysättiin maahan», virkkoi de Bracy temppeleiherralle. »Peloittaapa häntä nyt paljas taisteluvaatimuksen nimikin, vaikka se tuleekin vain narrin ja sikopaimenen taholta.»

»Pyhä Mikael auttakoon!» vastasi Front-de-Boeuf; »soisinpa, että saisit kaikki tämän vehkeilyn seuraukset omaan niskaasi, de Bracy. Nuo lurjukset eivät uskaltaisi osoittaa niin käsittämätöntä hävyttömyyttä, jollei heillä olisi suuri miesvoima takanansa. Salot ovat täynnä metsäsissejä, jotka vihaavat minua siksi, etten salli heidän ampua vapaasti metsäkauriita. Kerrankin, kun eräs semmoinen lurjus oli tavattu itse teosta, verissä käsin, minä luin veitikalle lyhyen lain ja sidotin hänet sarvaan sarviin, joka viidessä minuutissa puski miehen mäsäksi. Ja siitä syystä ammuttiin jälkeeni yhtä monta nuolta kuin toissapäivänä tuohon pilkkatauluun Ashbyssä. — Kuules, mies», hän lisäsi kääntyen erään palvelijansa puoleen, »onko käyty katsomassa, miten suuri miesvoima seisoo tämän julkean haastekirjeen takana?»

»Vähintään kaksisataa miestä lienee koolla metsässä», vastasi asemies.

»Tämäpä on lysti juttu!» sanoi Front-de-Boeuf. »Sen sain palkakseni siitä, että lainasin linnani teille, jotka ette osaa toimittaa asioitanne hiljaa, vaan tuotte tuommoisen vaapsahaisparven silmilleni.»

»Vaapsahaisiako?» virkkoi de Bracy; »sano pikemmin piikittömiä kuhnureita, parvi laiskoja lurjuksia, jotka ovat karanneet saloille ja havittelevat metsänriistaa, kun eivät viitsi työllä elättää henki-raiskaansa.»

»Piikittömiäkö?» vastasi Front-de-Boeuf. »Onpas heillä piikit, teräskärkiset, kolmen jalan pituiset nuolet, joilla saavat sattumaan vaikka Ranskan kruununkolikön kokoiseen pilkkaan.»

»Hävetkää toki, herra ritari!» sanoi temppeleiherra. »Kutsukaamme väkemme kokoon ja rynnätkäämme ulos heitä vastaan. Yhdessä ainoassa ritarissa —vaikkapa yhdessä ainoassa sotamiehessäkin — on jo tarpeeksi vastusta kahdellekymmenelle tuommoiselle talonpojalle.»

»On tarpeeksi ja liiaksikin», lisäsi de Bracy; tuskin viitsisin mokomia vastaan ojentaa edes peistäni.»

»Niin kyllä», vastasi Front-de-Boeuf, »jos he olisivat mustia turkkilaisia tai saraseeneja, herra temppeleiherra, tai pelkurimaisia ranskalaisia talonpoikia. Mutta nuo tuolla ovat englantilaisia jousimiehiä, eivätkä he ole meitä huonommat muussa suhteessa, kuin että heillä ei ole ratsuja eikä rautavarusteita; ja vähänpä apua meille niistäkään tulisi tiheässä metsässä. Rynnäkköön käsket meidän käydä! Tuskinhan meillä on tarpeeksi väkeä edes linnankaan puolustukseen. Parhaat miehistäni ovat Yorkissa; siellä on sinunkin kumppaniasi, de Bracy. Täällä ei meillä ole täyttä kahtakymmentäkään jäljellä, paitsi niitä muutamia, joiden avulla te suoritte hullun ryöstönne.»

»Ettehän toki pelänne», sanoi temppeleiherra, »heitä tuolla olevan niin monta, että he uskaltaisivat käydä rynnäkköön linnaa vastaan?»

»Enpä juuri sitä, ritari Brian», vastasi Front-de-Boeuf. »Noilla metsäsisseillä tosin on uskalias päällikkö; mutta ilman koneita, tikapuita ja oppineita johtajia he eivät voi linnalleni mitään.»

»Lähetäkää sana naapureillemme», sanoi temppeleiherra; »käskekää heidän koota väkensä ja tulla kolmen ritarin avuksi, joita muuan narri ja sikopaimen piirittävät Front-de-Boeufin paronilinnassa.»

»Te laskette leikkiä, herra ritari», vastasi paroni; »mutta kenelle lähettäisin sanan? — Malvoisin miehineen on nyt jo Yorkissa, ja siellähän ovat myös muut liittoveljeni. Sielläpä minäkin nyt olisin, jollei tämä pirun juttu olisi tullut väliin.»

»Lähetä sitten sana Yorkiin ja käske väkemme tänne», neuvoi de Bracy. »Jolleivät he minun lippuni liehuessa ja vapaajoukkoni päällekaratessa pötki pakoon, niin tahdon myöntää, että he ovat rohkeimmat kaikista sisseistä, jotka ikinä ovat virittäneet joustaan sinisillä saloilla.»

»Mutta kuka sen sanan veisi?» kysyi Front-de-Boeuf; »heillä tietysti on joka tienhaarassa vartijat, jotka kiskoisivat sanoman hänen rinnastaan. — Nytpä keksinkin keinon», lisäsi hän hiukan arveltuaan. »Herra temppeleliritari, tähän osaatte sekä lukea että kirjoittaa, ja jos meidän onnistuisi vain löytää kappalaiseni kirjoitusneuvot, — se mies-parka kuoli vuosi takaperin kesken joulu-juominkiaan —»

»Suokaa anteeksi», virkkoi asemies, joka seisoi yhä likellä, »luulenpa vanhan Urfridan panneen ne johonkin tallelle, muistoksi rippi-isästään. Tämä oli viimeinen mies, niin olen kuullut ämmän sanovan, joka kohteli häntä sillä sävyisyydellä, millä aina pitäisi kohdella sekä nuoria että vanhoja naisia.»

»Mene sitten ja nouda ne tänne, Engelred», käski Front-de-Boeuf; »ja sitten te, herra temppeleliritari, saatte kirjoittaa vastauksen tuohon rohkeaan haasteeseen.»

»Mieluummin piirtäisin sen vastauksen miekan kuin kynän kärjellä», vastasi Bois-Guilbert; »mutta tapahtukoon teidän tahtonne.»

Hän kävi siis istumaan ja kirjoitti näin kuuluvan kirjeen ranskan kielellä:

»Ritari Reginald Front-de-Boeuf ynnä hänen jalosukuiset, ritarisäätyiset liittolaisensa ja apulaisensa eivät ota vastaan mitään sodanjulistusta orjilta eikä karkureilta. Ja jos sillä, joka sanoo itseään Mustaksi ritariksi, todella on oikeus kunnialliseen ritarinimeen, niin hän muistakoon, että hän nykyisellä aseveljeydellensä on tahrannut arvonsa eikä voi siis vaatia tilinteolle aatelissukuisia miehiä. Mitä meidän vankeihimme tulee, niin me kehoitamme kristillisestä armeliaisuudesta, että lähettäisitte tänne jonkun pappismiehen heitä ripittämään ja Jumalan kanssa sovittamaan. Sillä me olemme lujasti päättäneet mestauttaa heidät tänä aamuna ennen päivällisen aikaa, jotta heidän päänsä töröttäessään muurilla seipäitten nenässä olisivat todistuksena, miten vähän me välitämme teistä, jotka olette vaivanneet itseänne tänne heidän avukseen. Lähettäkää siis, niinkuin yllä jo sanoimme, pappi sovittamaan heitä Jumalan kanssa, jolla tavalla saatte tilaisuuden antaa heille viimeisen kerran maan päällä apuanne.»

Tämä kirje käärittiin kokoon, jonka jälkeen asemies vei sen ulkona odottavalle sanansaattajalle. Tässä oli vastaus, sanottiin, hänen tuomaansa kirjeeseen.

Saatuaan asiansa toimitetuksi talonpoika palasi piirittäjien päämajaan, joka tällä hetkellä sijaitsi uhkean tammipuun juurella, noin kolmen nuolenkantaman päässä linnasta. Siellä odottivat Wamba ja Gurth, yhdessä liittolaistensa, Mustan ritarin ja Locksleyn sekä iloisen erakon kanssa, levottomasti vastausta haastekirjeeseensä. Heidän ympärillään vähän edempänä oli suuri joukko uljaita jousimiehiä, joiden metsäläisentapaiset vaatteet ja ahavoittuneet kasvot todistivat, mikä heidän tavallinen virkansa oli. Kolmattasataa oli heitä jo koolla, ja yhä vielä virtaili lisää. Nekin miehet, joita he päällikköinänsä tottelivat, olivat aivan samanlaisissa vaatteissa sekä aseissa; lakissa heiluva sulka oli heidän ainoa arvoansa osoittava merkki.

Paitsi tätä joukkoa oli avuksi myös saapunut toinenkin, huonommin järjestetty ja kehnemmin varustettu sotavoima, nimittäin lähikylien saksilaisia asukkaita sekä useita orjia ja alustalaisia Cedrikin laajoilta tiluksilta. Harvalla näistä oli muita varustuksia kuin ne työkalut, jotka häitä toisinaan muuttaa sota-aseiksi. Kankia, viikatteita tai varstoja oli useimmilla kädessä; sillä normannilaiset, noudattaen valloittajien tavanmukaista varovaisuutta, eivät sallineet voitettujen saksilaisten pitää miekkoja tai keihäitä hallussaan. Siitä syystä tämä saksilainen apuvoima ei ollutkaan niin pelottava linnalaisille kuin se muuten olisi voinut olla heidän suuren lukunsa, ruumiillisten voimiensa ja tulisen intonsa vuoksi. Tämän kirjavan armeijan päälliköille tuotiin nyt temppeleiherran vastauskirje. Kaikkein ensiksi käännettiin sotapapin puoleen ja pyydettiin häntä selittämään sen sisällystä.

»Pyhän Dunstanin koukerosauvan kautta», sanoi arvoisa hengellinen mies, »joka on ajanut paratiisiin enemmän lampaita kuin minkään muun pyhän miehen sauva, minä vannon, etten kykene selittämään teille tätä renkutusta. Lieneekö se ranskaa vai arabian kieltä, siitäkään en voi selvää saada.»

Hän antoi sitten kirjeen Gurthille, joka pudisti vihaisesti päätään ja ojensi sen Wamballe. Narri katsasti paperin kaikkia neljää kulmaa samantapaisella ymmärtäväisellä irvistyksellä kuin apinoilla on vastaavassa tilanteessa tapana tehdä. Sitten hän heitti kuperkeikan ja antoi kirjeen Loeksleylle.

»Jos nuo pitkät piirut olisivat jousia ja lyhyet nuijapäitä nuolia, sitten minä kenties saisin asiasta vähän selkoa», sanoi kunnan jousimies. »Mutta niinkuin asia nyt on, en pysty siihen paremmin kuin nuoleni pystyisi sarvaaseen, joka on penikulman päässä täältä.»

»Pitäneepä minun sitten ruveta sihteeriksi», sanoi Musta ritari. Otettuansa kirjeen Locksleyltä hän luki sen ensin läpi itsekseen ja sitten selitti liittolaisilleen sen sisällyksen saksinkielellä.

»Tahtoisivatko he mestata jalon Cedrikin?» huusi Wamba. »Pyhä risti! Olettepa varmaan lukenut väärin, herra ritari.»

»En maar, hyvä ystäväni», vastasi ritari; »olen selittänyt sanat, aivan niinkuin ne on tähän kirjoitettu.»

»No sitten, Pyhä Tuomas Canterburylainen auttakoon», huusi Gurth, »meidän pitää valloittaa linna, vaikka kynsillämme repisimme sen hajalleen.»

»Muita apukeinoja ei meillä olekaan», vastasi Wamba; »mutta tuskinpa minun hyppysistäni lienee harmaitten kivien ja kalkin hajalleen repijöiksi.»

»Se on vain veruke, jolla he tahtovat voittaa aikaa», virkkoi Locksley. »Eivät he toki tohtine tehdä semmoista tekoa, jonka minä hirveästi kostaisin.»

»Soisinpa», sanoi Musta ritari, »että joku meistä voisi päästä linnaan katsomaan, minkälainen piiritettyjen laita on. Ja minusta näyttää, koska he pyysivät sinne ripittäjää, että tämä meidän pyhä erakko voisi mennä toimittamaan pappisvirkaansa ja samassa myös hankkimaan meille tarpeellisia tietoja.»

»Perhana periköön sinut kehnoine neuvoinesi!» manasi kelpo erakko. »Niin pian kuin olen riisunut munkinmekon päältäni, sen vakuutan teille, herra Tyhjäntoimittaja ritari, olen samassa myös nakannut nurkkaan pappiuteni ja pyhyteni, jopa latinan taitonikin. Ja puettuani viheriän nutun päälleni saisin pikemmin ammutuksi kaksikymmentä metsäkaurista kuin yhden ainoan kristityn ripitetyksi.»

»Pelkäänpä sitten», sanoi Musta ritari, »pelkäänpä sitten suuresti, että meillä ei tässä ole ketään, joka voisi tai tahtois toimittaa rippi-isän osaa?»

Miehet katsoivat toisiinsa eikä kukaan vastannut.

»Minä näen», sanoi Wamba vähän ajan päästä, »että hupsun tässäkin tilaisuudessa pitää ryhtyä

hupsuun työhön ja pistää kaulansa solmuun, jota viisaat miehet karttavat. Saan siis teille ilmoittaa, hyvät serkut ja kansalaiset, että pidin ylläni mustaa mekkoa ennenkuin tähän kirjavaan pukeuduin. Minua kasvatettiin munkiksi, kunnes aivotauti vei minulta järkeni, jättäen ainoastaan sen verran jäljelle, että kelpasin hovinarriksi. Toivonpa siis, — kun otan avuksi meidän kelpo erakkomme mekon sekä kaiken sen pyhyiden ja opin, jotka sen viitan saumoihin ovat ommellut — kelpaavani meidän arvoisalle herrallemme Cedrikille ja hänen kumppaneilleen lohduttajaksi niin maallisessa kuin hengellisessäkin suhteessa.»

»Lieneekö hänessä tarpeeksi järkeä siihen, mitä arvelet?» kysyi Musta ritari Gurthilta.

»Enpä tiedä», vastasi Gurth; »mutta jollei ole, niin tämä ainakin olisi ensi kerta, jolloin hän ei olisi älynnyt käyttää hupsuuttansa hyödykseen.»

»Pane munkin mekko päällesi sitten, veikkonen», lausui ritari, »ja pyydä, että herrasi lähettäisi meille tietoja siitä, miltä linnan sisässä näyttää. Väkeä ei siellä mahda olla ylen paljon, ja tahtoisin panna vetoon viisi yhtä vastaan, että me äkillisellä, rohkealla rynnäköllä pääsisimme sisään. Mutta joudu matkaan — aika kuluu.»

»Ja paluutasi odotellessamme», sanoi Locksley, »me piiritämme koko linnan niin tarkoin, ettei kärpänenkään pääse sieltä ulos sanomia viemään. Voit siis, veikkonen», lisäsi hän Wamban puoleen kääntyen, »vakuuttaa noille ankaruille herroille, että he jokaisesta vangeille tehdystä väkivallasta saavat kokea mitä kovimman koston.»

»*Pax vobiscum!*» (rauha teille) lausui Wamba, joka jo oli täydessä pappispuvussa.

Näin sanottuaan hän rupesi astumaan munkkimaisen juhlallisin, hitain askelin ja lähti vaaralliseen lähetystoimeensa.

KUODESKOLMATTI LUKU.

Laiskistuu ratsu raisukin
ja laiska tulistuu;
narritteleepa munkkikin,
ja narri viisastuu.

Vanha laulu.

Pianpa narri erakon mekkoon sekä kaapuun puettuna ja solmunuora vyönä seisoj Front-de-Boeufin portin edustalla. Vartija kysyi häneltä, kuka hän oli ja millä asialla.

»*Pax vobiscum!*», vastasi narri, »olen köyhä fransiskaanimunkki. Tulen ripittämään eräitä onnettomia, joita tässä linnassa pidetään vankeudessa.»

»Oletpa aika rohkea munkki», virkkoi vartija, »kun uskallat tähän linnaan. Täällä ei ole, jollen ota lukuun omaa juoppoa kappalaisvainajaamme, pariin kymmeneen vuoteen kuulunut sinun karvaisesti kukon kiekumista.»

»Ole kuitenkin hyvä ja sano asiani linnan isännälle», vastasi valemunkki; »olen varma, että pyyntööni mieluisasti suostutaan, ja sitten tämä kukko on kiekuva, jotta koko linna sen kuulee.»

»Suurkiitos!» sanoi vartija; »mutta jos minulle koituu pahaa siitä, että jätän tämän paikan ja lähden asiallesi, niin tahdonpa koettaa, eikö harmaan hanhen siivellä sulitettu nuoli pysty harmaan veljen mekkoon.»

Näin uhaten hän lähti kopistaan ja saattoi linnan valtataliin sen tavattoman sanoman, että portin takana seisoj munkki, pyytäen päästä sisään. Miehen suureksi ihmeeksi isäntä käskikin, että pyhä mies oli paikalla päästettävä sisään. Vartija täytti käskyn kauan aikailematta; kuitenkin kutsui hän ensin muutamia sotamiehiä avukseen portin suulle varalta, että salainen rynnäkö voisi olla hankkeissa. Mutta olipa se hurja rohkeus, jonka innostamana Wamba-parka oli lähtenyt vaaralliseen toimeensa, aivan masentumaisillaan, kun hän näki suuresti pelätyn ja suuresti pelättävän Reginald Front-de-Boeufin edessään. Tuntien pahempaa pelkoa ja epäilyä kuin vielä koskaan eläessään hän lausui siis tervehdyksensä »*pax vobiscum!*», joka muka oli todistuksena hänen pappiudestaan. Mutta Front-de-Boeuf oli tottunut siihen, että kaikkensaätyiset ihmiset häntä vavisten lähenivät; siksi ei valepapi pelko herättänyt hänessä epäluuloja. »Kuka ja mistä olet, pappi?» kysyi hän.

»*Pax vobiscum!*», tervehti narri vielä kerran, »olen köyhä pyhän Franciskuksen palvelija, joka tämän salon kautta matkustaessani jouduin rosvojen käsiin, tai Raamatun sanoilla puhuen '*quidam viator incidit in latrones*'. Nämä rosvo nyt lähettivät minut tähän linnaan antamaan hengellistä apuani kahdelle miehelle, jotka teidän korkea päätöksenne on tuominnut hengiltä otettaviksi.»

»Aivan niin», virkkoi Front-de-Boeuf. »Ja voitko, pyhä isä, sanoa minulle, kuinka paljon noita rosvoja on?»

»Jalo herra», vastasi narri, »*nomen illis legio*, se on: heidän nimensä on legioona.»

»Virka minulle suurin sanoin, kuinka monta heitä on, pappi veitikka, taikka saat nähdä, ettei tässä munkin mekko eikä nuoravyö paljonkaan auta.»

»Voi!» sanoi valemunkki, »*cor meum eructavit*, se on: sydämeni kovasti säikähtyi! Mutta taitaapa

heitä arvatakseni olla — jos luen mukaan metsäsissit ja talonpojat — vähintään viisisataa miestä.»

»Mitä?» virkkoi temppeleiherra, joka juuri nyt astui saliin, »niin suurin parvinko nuo vaapsahaiset lentelevät? Onpa aika hävittää koko tuo häijy suku.» Sitten hän kuiskasi syrjään Front-de-Boeuffille: »Tunneteko tuota miestä?»

»Hän on jostakin kaukaisesta luostarista», sanoi Front-de-Boeuf; »en tunne häntä.»

»Älkää sitten uskoko hänelle asiaanne suullisesti», neuvoi temppeleiherra. »Antakaamme hänelle kirje vietäväksi de Bracyn vapaakomppanialle, jolla heidät käsketään joutumaan tänne päällikkönsä avuksi. Mutta jottei tämä kaljupää saisi mitään epäluuloa mieleensä, sallikaa hänen vapaasti täyttää virkansa ja valmistaa nuo saksilaisiat teurastukseen.»

»Tehkäämme niin», sanoi Front-de-Boeuf. Hän antoi heti eräälle palvelijallensa käskyn, että Wamba saatettaisiin Cedrikin ja Athelstanin vankihuoneeseen.

Vankeus oli pikemminkin yhä kiivastuttanut kuin masentanut Cedrikin tulista mieltä. Hän asteli edestakaisin kamarissa niin kiihkeästi, kuin olisi hän marssinut vihollisen sotarintamaa vastaan tai rynnännyt piiritetyn linnan murtuneelle muurille. Näin tehden hän puheli välistä itsekseen, välistä Athelstanille hajanaisia, kiivaita sanoja. Hänen toverinsa sen sijaan odotteli vakaana ja huolettomana, minnepäin asia kallistuisi. Sillä välin hän kuitenkin aivan rauhallisesti märehti runsasta päivällisateriaansa eikä paljonkaan vaivannut päätään mietteillä, miten pitkälliseksi hänen vankeutensa tulisi. Tottahan siitäkkin, hän arveli, niinkuin muista maallisista pahoista, kerran Jumalan avulla oli loppu tuleva.

»*Pax vobiscum*», lausui narri astuessaan sisään. »Pyhän Dunstanin, Dennisin, Duthocin ja kaikkein muiden pyhien miesten siunaus olkoon teidän kanssanne ja teidän ympärillänne.»

»Astu sisään», vastasi Cedrik valemunkille; »mistä syystä tulet tänne?»

»Tulen kehoittamaan teitä valmistautumaan kuolemaan», sanoi narri.

»Se ei ole mahdollista!» huusi Cedrik kavahtaen pystyyn. »Ei heissä tosin ole häpyä eikä pelkoa, mutta eiväthän he toki uskaltane ryhtyä niin julkiseen ja tarpeettomaan murhatyöhön!»

»Voi!» virkkoi narri; »yhtä vähän voisi silkkinuora pidättää pillastunutta hevosta kuin ihmistunto hillitää noita miehiä. Ajatelkaa siis, jalo Cedrik, ja niin myös tekin, urhokas Athelstan, syntejänne, joihin liha teidät on vietelty; sillä tänäpäivänä teidän tulee seisoa korkeamman tuomarin edessä.»

»Kuulitkos sen, Athelstan?» sanoi Cedrik. »Rohkaiskaamme siis sydämemme tähän viimeiseen tekoon. Parempi onkin kuolla miehinä kuin elää orjina.»

»Minä olen valmis», vastasi Athelstan, »kärsimään kaikkein pahinta, mitä he ilkeydessään keksinevät, ja aion astua mestauslavalle yhtä huolettomana kuin menisin päivälliselleni.»

»Käykää siis pyhään toimeenne, hurskas isä», sanoi Cedrik.

»Maltahan vielä pikkuisen, eno-kulta», virkkoi narri luonnollisella äänellä. »Parempi on pimeässä varoa ennenkuin harppaa.»

»Niin totta kuin olen kristitty», huusi Cedrik, »kuulostaapa tuo ääni tutulta!»

»Onhan se uskollisen orjanne ja narrinne ääni», vastasi Wamba, riisuen kaappunsa. »Jos olisitte ennen totellut hupsun neuvoa, niin ette olisi tässä paikassa. Totelkaapa edes nyt hupsun neuvoa, niin pääsette pois.»

»Mitä tarkoitat, narri?» kysyi saksilainen.

»Juuri sitä mitä sanon», vastasi Wamba. »Ottakaa tämä mekko vyönuorineen, niin olette yhtä hyvä vihitty pappi kuin minä, ja marssikaa hyvässä turvassa ulos linnasta. Minä puen päälleni teidän viittanne ja vyönne ja lähden teidän sijastanne tuolle pitkälle matkalle.»

»Minäkö jättäisin sinut tänne sijaani!» sanoi Cedrik kummastuen tästä ehdotuksesta.

»Hirteenhän ne sinut ripustaisivat, hupsu-parkani.»

»Tehkööt vain mitä heidän omatuntonsa sallinee», virkkoi Wamba. »Luulisinpa — sillä suinkaan tahtomatta teidän sukunne arvoa häväistä — että Älyttömän pojan kaula tulee roikkumaan hirsinuorassa yhtä suurella kunnialla kuin kultavitjat aikoinaan riippuivat hänen esi-isänsä, pormestarin kaulassa.»

»Olkoon sitten niin», vastasi Cedrik; »yhdellä ehdolla tahdon suostua tarjoukseesi, nimittäin että minun sijastani tahdot vaihtaa vaatteet herra Athelstanin kanssa.»

»Enkä, pyhä Dunstan minua auttakoon!» vastasi Wamba; »siihen ei ole mitään syytä. Oikein on, että vanhan Älyttömän poika pelastaa hengellään Herewardin pojan. Mutta sulaa hullutusta olisi, jos menisin surman suuhun miehen puolesta, jonka esi-isillä ei ole ollut mitään tekemistä minun esi-isieni kanssa.»

»Konna», lausui Cedrik, »ovathan Athelstanin esi-isät olleet Englannin kuninkaita!»

»Olkoot he mitä ikinä tahansa», vastasi Wamba; »mutta min'en vain anna vääntää suoraa niskaani nurin heidän tähtensä. Sentähden, isäntä-kultani, käyttäkää te tarjoustani itse tai sallikaa minun lähteä, yhtä vapaana kuin tulin, tästä vankihuoneesta.»

»Anna vanhan puun kaatua», jatkoi Cedrik, »kunhan metsän uhkea toivo pysyy pystyssä. Pelasta jalo Athelstan, uskollinen Wambani! Se on jokaisen kelpo miehen velvollisuus, jolla on saksilaisverta suonissansa. Me molemmat jäämme tänne häijyjen vihollisten vimman alaisiksi, ja hän menköön vapaana ja eheänä rohkaisemaan kansalaisiamme kostotyöhön.»

»Ei suinkaan, isä Cedrik!» sanoi Athelstan tarttuen hänen käteensä. Hänen tunteensa ja tekonsa eivät näet olleetkaan häpeäksi hänen jalolle suvulleen, niin pian kuin vain pakko oli herättänyt hänet toimeen ja ajatteluun. »Ei suinkaan! Ennen minä istuisin tässä kamarissa kokonaisen viikon vedellä ja leivällä kuin käyttäisin omaksi hyödykseni tuota pelastuskeinoa, jonka orjasi sydämellinen kiintymys on varannut sinulle.»

»Täysijärkisiä miehiä te molemmat olette olevinanne, hyvät herrat», virkkoi narri, »ja minua sanotaan mielipuoleksi hupsuksi. Mutta tässäpä asiassa, eno Cedrik ja serkku Athelstan, hupsu aikoo tehdä päätöksen, ja te saatte säästää kilpailevat kohteliaisuutenne. Minä olen niinkuin John-a-Duckin hevuskoni, joka ei huolinut ketään muuta selkäänsä paitsi John-a-Duckin. Minä tulin tänne pelastamaan isäntääni, ja jos hän ei siitä huoli — olkoon menneeksi — sitten palaan jälleen kotiin. Ystävän apua ei käy heittäminen kädestä käteen, niinkuin palloa. Minä en mene hirteen kenenkään muun kuin oman perintöherrani puolesta.»

»Lähde nyt, jalo Cedrik», virkkoi Athelstan, »älä hylkää tätä pelastuskeinoa. Tuolla ulkona sinun läsnäolosi voi kiihoittaa ystäviemme rohkeutta meitä auttamaan. Jos tänne jäät, olisi se meille kaikille turmioksi.»

»Onko sitten jotakin toivoa saada ulkoapäin apua?» kysyi Cedrik narrilta.

»Toivoako? Onpa maar!» vastasi Wamba. »Uskokaa minua, — kun panette minun mekkoni päällenne, niin olette armeijan päällikön haarniskassa. Viisisataa miestä on koolla tuolla ulkona, ja minä olin tänä aamuna yksi heidän ylipäälliköitään. Narrinlakki oli sotakypäränä ja puinen miekkani komentosauvana. — No niin, saadaanpa nähdä, tuleeko heille siitä etua, kun saavat viisaan miehen hupsun sijaan. Pelkään tosiaan, että sen kautta lisääntyy kyllä varovaisuus, mutta uljuus vähenee. — Ja nyt, herra, menkää Herran haltuun, ja olkaa hyvä Gurth-paralle sekä hänen koirailleen. Ja ripustakaa kukonharjani Rotherwoodin salin seinään muistoksi hänestä, joka isäntänsä pelastukseksi heitti henkensä niinkuin uskollinen — hupsu.»

Viimeistä sanaa lausueessaan hänen äänensä värisi todenteosta. Kyynelet nousivat Cedrikinkin silmiin.

»Sinun tekoasi tullaan muistamaan», hän sanoi, »niin kauan kuin uskollisuutta ja rakkautta maan päällä pidetään arvossa. Jollei minulla olisi toivoa, että ulos päästyäni voin hankkia pelastuksen Rowenalle ja sinulle, Athelstan, ja myöskin sinulle, Wamba-parkani, niin et saisi minua houkutelluksi tähän tekoon.»

He olivat jo vaihtaneet pukua, kun uusi epäily äkisti johtui Cedrikin mieleen.

»Enhän minä osaa mitään muuta kieltä kuin omaa saksilaistemme ja muutamia sanoja tuosta normannilaisesta leperryksestä. Kuinka minä voin käydä hengellisestä miehestä?»

»Koko taika riippuu vain kahdesta sanasta», vastasi Wamba. — »*Pax vobiscum* kelpaa vastaukseksi kaikkiin kysymyksiin. Yhdentekevää, syöttekö vai juotte, siunaatteko vai soimaatte, *Pax vobiscum* toimittaa aina asian. Se lause on munkille yhtä tarpeellinen kuin noita-akalle luuta tai loitsijalle riimusauva. Lausukaa vain nuo sanat tällä tavalla, syvällä juhlallisella äänellä: *Pax vobiscum!* Se auttaa kaikesta pulasta — vahdit ja vartijat, ritarit ja asemiehet, jalkaväki ja ratsumiehet, kaikki tottelevat näitä taikasanvoja. Aionpa, jos he huomenna vievät minut hirtettäväksi, mitä en kuitenkaan ota vielä oikein uskoakseni, koettaa, miten tämä lauselma vaikuttanee pyöveliin.»

»Jos siinä on koko temppu», virkkoi Cedrik, »niin olen pian täysinoppinut pappi. — *Pax vobiscum!* Toivonpa, etteivät nämä taikasanat minulta unohdu. Hyvästi nyt, jalo Athelstan, jolla sydän on vahvemmin varustettu kuin pää. Minä yritän pelastaa teidät tai tulen tänne takaisin teidän kanssanne kuolemaan. He eivät saa vuodattaa saksilaista kuningasverta, niin kauan kuin minun suonissani vielä veri juoksee. Eikä myöskään hiuskarvaakaan saa varista sen uskollisen orjan päästä, joka herransa pelastukseksi antautui hengenvaaraan, — jos Cedrik vain oman henkensä vaaralla voi sen estää. — Jääkää hyvästi!»

»Hyvästi, jalo Cedrik», sanoi Athelstan, »ja muista, että oikean munkin luontoon kuuluu ryyppyn kunnollinen kulauttaminen, jos semmoista sinulle tarjotaan.»

»Hyvästi eno», lisäsi Wamba, »ja muista *Pax vobiscum*.»

Näine kehoituksineen Cedrik lähti matkalleen. Pianpa hän saikin koettaa noiden taikasanojen tehoa, joita narri oli kehunut kaikkivoipaisiksi. Matalassa, pimeässä käytävässä, jonka kautta hän koetti päästä linnan saliin, tuli nainen häntä vastaan.

Pax vobiscum! virkkoi valemunkki ja yritti kiireesti pujahtaa sivuitse. Mutta lempeä ääni vastasi: »*Et vobis — quaeso, domine reverendissime, pro misericordia vestra.*» (Ja niin myös teille — minä rukoilen, arvoisa herra, teiltä laupeutta.)

»Minä olen hiukan kuuro», vastasi Cedrik selvällä saksinkielellä ja mutisi sitten itsekseen: »saakeli vieköön tuon hupsun ja hänen *Pax vobiscuminsa!* Menipä minulta nyt peitseni hukkaan heti ensi heitolla.»

Mutta siihen aikaan oli sangen tavallista, että papin latinankielenkorva oli kuuro. Sen tiesi nainenkin, joka Cedrikiä puhutteli.

»Jumalan tähden, arvoisa isä», hän vastasi munkin omalla kielellä, »olkaa niin armollinen ja tulkaa Jumalan sanalla lohduttamaan haavoitettua vankia, joka makaa tässä linnassa. Armahtakaa häntä ja meitä, niinkuin pyhä virkanne käskee. — Saattepa siitä paremman palkinnon luostarinne hyväksi kuin mistään muusta avusta, jonka vielä eläessänne olette tarvitseville antanut.»

»Tytttäreni», sanoi Cedrik pahasti hämillänsä, »minulle on sallittu niin lyhyt aika tässä linnassa ollakseni, etten jouda täyttämään kaikkia velvollisuuksia — minun täytyy paikalla lähteä pois — elämä ja kuolema riippuu minun joutumisestani.»

»Mutta, arvoisa isä», intti anoja, »sen valan kautta, jonka olette vannonut, minä rukoilen teitä! Älkää jättäkö sorrossa ja vaarassa olevaa ihmisveljeä avutta ja lohdutuksesta!»

»Paholainen periköön minut ja vieköön Ifriniin minut, Odinin ja Thorin sielujen seuraan», äyskähti Cedrik harmissaan. Luultavasti olisi hän jatkanutkin samaan tapaan, mikä peräti poikkesi hengellisen miehen puheesta; mutta samassapa Urfridan, tornissa asuvan vanhan ämmän ääni keskeytti puheen.

»Mitä, lintuseni», virkkoi hän naiselle, »tälläkö tavalla sinä osoitat kiitollisuuttasi hyvydestäni, kun sallin sinun lentää ulos häkistäsi? — Niinkö rohkenet, mitätön juutalaistytty, vaivata pyhää miestä, jotta hänen täytyy puhjeta sopimattomiin sanoihin?»

»Juutalaistytty!» sanoi Cedrik, keksien sen syyn päästäkseen pois. —»Anna minun mennä, vaimo! Älä uskalla estää minua. Minä tulen juuri pyhästä toimesta enkä tahtoisi tulla saastutetuksi.»

»Tulkaa tänne, isä», virkkoi ämmä, »te olette outo tässä linnassa ettekä löytäisi oppaatta ulos. Tulkaa tänne, minulla olisi puhumista teille. —Ja sinä, kirotnun kansan tytär, mene takaisin sairaan miehen luokse ja hoida häntä siksi, kunnes palaan. Ja kavahta itseäsi, jos vielä kerran lähdet ulos minun luvattani!»

Rebekka lähti. Hartailla pyynnöillään hän oli saanut luvan päästä ulos tornista, ja Urfrida oli käyttänyt häntä apunaan haavoitetun Ivanhoen hoitamisessa, joka toimi olikin juutalaistytölle erittäin rakas. Kuultuansa Urfridalta, että pappismies oli tullut tähän jumalattomien asuntoon, oli Rebekka, joka yhä vain mietti heidän vaarallista tilaansa ja kaikenlaisia pelastuskeinoja siitä, toivonut saavansa häneltä apua. Sentähden hän oli mennyt valemunkkia vastaan puhuaksensa hänelle ja pyytääksensä häntä vangin avuksi. Mutta miten tämä hurskas hanke meni myttyyn, sen lukija on juuri saanut kuulla.

»Mitäpä, raukka, sull' ois kertoa
kuin häpeän ja synnin tekoja?
Vikas' on tietyt — tehty tuomios —
kuitenkin kerro — kerro kohtalos.»

»Ei, toinen suru mua painavi;
raskaampaa vielä kuormaa kantaa saan.
Oi helpottaa mun salli mieltäni,
maltilla valitustain kuule vaan;
jos ystävän vaan sais, ken kuulisi,
en apua hältä anoiskaan.»

CRABBE: *Oikeustupa.*

Ajettuansa huudoillaan ja uhkauksillaan Rebekan takaisin haavoitetun Wilfredin kamariin vei Urfrida vastahakoisesti seuraavan Cedrikin toiseen huoneeseen, jonka oven hän huolellisesti lukitsi. Sitten hän otti kaapista viinikannun ja kaksi pikaria, pani ne pöydälle ja sanoi sävyyn, joka enemmänkin kuului toteavalta kuin kysyvältä: »Sinä olet saksilainen, isäni — älä sitä kiellä.» Ja kun Cedrik ei näyttänyt olevan halukas siihen vastaamaan, lisäsi hän: »Lapsuuteni kielen sävelet ovat suloiset korvilleni, vaikka täällä en useinkaan ole saanut kuulla niitä, paitsi kurjien, halpojen orjien suusta, joilla ylpeät normannit teettävät halvimmat talon askareet. — Sinä olet saksilainen, isäni — vapaa saksilainen, et ole kenenkään kuin Herran Jumalasi orja. Äänesi soi suloiselta minun korvissani.»

»Eikö saksilaisiakin pappeja käy tässä linnassa?» vastasi Cedrik. »Pitäisipä minun mielestäni heidän velvollisuutenaan olla tämän maan omien poljettujen ja hylättyjen lasten lohduttaminen.»

»Eivät ne käy — tai jos käyvätkin, niin mielummin ne mässäilevät valloittajien pöytäkumppaneina», vastasi Urfrida. — »Se on heistä hauskeempaa kuin omien kansalaistensa huokausten kuunteleminen — näin ainakin kerrotaan — itse minä siitä vähän tiedän. Kymmeneen vuoteen ei tähän linnaan ole päässyt yksikään pappi, lukuunottamatta tuota normannilaista kappalaisjuoppoa, joka yökaudet mässäili Front-de-Boeufin kanssa; ja hänkin on jo aikoja sitten lähtenyt tiliä tekemään huoneenhallituksestaan. — Mutta sinä olet saksilainen — saksilainen pappi, ja minä tahtoisin kysyä sinulta erästä asiaa.»

»Saksilainen kyllä olen», vastasi Cedrik, »vaikka totta puhuen en ansaitsisi papin nimeä. Anna minun nyt lähteä — minä vannon, että tulen takaisin tai lähetän toisen veljistäni, joka on kelpoisempi kuulemaan rippiäsi.»

»Viivy vielä vähän», pyysi Urfrida. »Kalma on minulta pian peittävä kuulumattomaksi tämän äänen, enkä minä tahtoisin luontokappaleena vaipua hautaan, niinkuin olen aikani elänyt. — Mutta juo, isäni, niin jaksat paremmin kuulla hirveää kertomustani.» Hän kaatoi viiniä pikariin ja joi itse sen peloittavan ahnaasti, ikäänkuin hän olisi tahtonut saada viimeisenkin tipan kuiville. »Tämä ei anna minulle iloa», sanoi hän selitykseksi katsahtaen ylöspäin, kun pikari oli tyhjennetty, »mutta se huumaa kuitenkin. — Juo sinäkin, isä, niin kykenet kuulemaan kertomustani inhosta maahan vaipumatta.»

Cedrik olisi mielellään ollut ottamatta osaa näihin kamaliin juominkeihin, mutta ämmä viittasi hänelle malttamattomasti ja hurjasti. Valepappi teki sen vuoksi niinkuin toinen käski ja tyhjensi suuren pikarin pohjaan. Tästä myöntävyydestä ämmä tuntui tulevan mieliinsä ja aloitti nyt kertomuksensa.

»Minä en ollut, isä», hän sanoi, »syntyessäni sama kurja olento, jonka nyt näet edessäsi. Olin vapaa, onnellinen ja kunnioitettu, minä rakastin ja olin rakastettu. Nyt olen orja, kurja ja halpa — olin herrojen himojen uhrina, niin kauan kuin kauneuttani kesti — nyt, kun se on kadonnut, olen ylenkatsottu, hylätty ja poljettu. — Kummeksitko siis, isäni, että minä vihaan kaikkia ihmisiä, ja kaikista enimmäin niitä, jotka ovat saattaneet minut tällaiseksi. Voisiko tämä edessäsi seisova rypyyposkinen, horjahteleva akka, jonka viha voi puhjeta vain voimattomiksi kirouksiksi, unhottaa, että hänen isänsä muinoin oli jalo Torquilstonen taani, jonka kulmakarvojen rypistys vapisutti tuhansia alustalaisia.»

»Sinäkö olisit Torquil Wolfgangerin tytär!» huusi Cedrik peräytyen; »sinä — sinäkö tämän jalon saksilaisen, minun isäni ystävän ja sotakumppanin tytär!»

»Sinun isäsi ystävän!» toisti Urfrida. »Sittenhän edessäni seisoo Cedrik, liikanimeltä Saksilainen, sillä jalolla Herewardilla, Rotherwoodin herralla, oli vain yksi poika, jonka nimi on hyvin tuttu hänen kansalaistensa kesken. Mutta jos olet Cedrik, niin mitä tuo hengellisen miehen puku tarkoittaa? — Oletko sinäkin ruvennut epäilemään maasi pelastusta ja paennut väkivallan tieltä luostarin muurien suojaan?»

»Yhdentekevää, kuka lienenkin», sanoi Cedrik; »jatka, onneton vaimo, kertomusta hirveästä kohtalostasi ja rikoksistasi! — Sillä rikosta siinä varmaankin on — rikostahan on jo se, että elävänä seisot tässä kertomassa.»

»Rikosta siinä onkin», vastasi kurja nainen, »häijy, musta, kadotusta tuottava rikos — rikos, joka painaa niinkuin vuori minun sieluani — rikos, jota eivät kiirastuletkaan koskaan voi valkeaksi polttaa! — Näissä samoissa saleissa, joiden permannolle isäni ja veljeni jalo, puhdas veri vuoti — näissä samoissa saleissa minä elin heidän murhaajansa jalkavaimona, samalla kertaa hänen orjanaan ja ilokumppaninaan — ja kirottua rikosta on näin ollut jokainen hengenvetoni!»

»Kurja vaimo!» huusi Cedrik. »Sinun isäsi ystävät — jokainen uskollinen saksilaissydän,

rukoillessaan hänen sielunsa ja hänen urhokasten poikiensa sielujen puolesta, aina myös muisteli murhattua Ulrikaa — ja sillä aikaa kuin me kaikki itkimme ja kunnioitimme sinua kuolleena, sinä olet elänyt niin, että sinua olisi pitänyt inhota ja kirotta — elit yhteydessä sen häijyn rosvon kanssa, joka oli murhannut lähimmät, rakkaimmat sukulaisesi — joka vuodatti lapsenkin veren, jottei eloon jäisi ainoatakaan miespuolta Torquil Wolfgangerin jalosta suvusta. — Ja hänen kanssaan sinä olet elänyt yhteydessä, luvattoman rakkauden siteissä!»

»Luvattomissa kyllä, mutta en rakkauden siteissä», vastasi akka; »rakkaus saisi ennemminkin sijan ikuisen lohdutuksen mailla kuin näissä jumalattomissa saleissa. — Ei, siitä kumminkaan en ansaitse moitetta —niinäkin hetkinä, kun suostuin Front-de-Boeufin luvattomaan lempeen, riehui tulinen viha häntä ja hänen sukuansa vastaan aina minun sydämessäni.»

»Sinä vihasit häntä ja kuitenkin pysyit elossa», lausui Cedrik; »sinä kurja olento! Eikö sinulla ollut tikaria, asetta — edes neulaa käsillä! Kiitä onneasi — koska sellainen elämä oli sinulle kallis — että normannilaisen linnan salaisuudet ovat yhtä lujasti lukitut kuin haudan. Sillä jos vain olisin voinut aavistaa, että Torquilin tytär eli täällä häpeällisessä yhteydessä isänsä murhaajan kanssa, niin totta totisen saksilaisen miekka olisi löytänyt sinut, vaikkapa itse armaasi sylistä!»

»Olisitko todella tahtonut näin huuhtoa pois tahran Torquilin nimestä?» sanoi Ulrika, sillä voimmehan nyt jättää pois hänen valenimensä; »sitten oletkin se totinen saksilainen, joksi sinua maine kehuu! Sillä onpa tännekin, näiden kirottujen muurien taakse, missä — niinkuin oikein sanoit — rikos on läpi pääsemättömän salaisuuden verholla peitetty, —onpa tännekin Cedrikin nimi kuulunut, — ja minä, kurja, häpeällä tahrattu olento, olen riemuinnut tietäessäni, että vielä yksi mies oli olemassa, joka kenties voisi kostaa kansamme onnettomuuden. — Mutta koston riemuhetkiä on minulla itsellenikin ollut — minä olen kiihdyttänyt vihollistemme riitoja, ärsyttänyt juopuneita puuhaajia tappeluun ja murhaan — minä olen nähnyt heidän verensä virtaavan —minä olen kuullut heidän rintansa korisevan kuolemanteossa! — Katsele minua, Cedrik — eikö näissä rumissa, kurtteisissa kasvoissa vielä näy jotakin jälkeä Torquilin muodosta.»

»Älä kysy semmoista, Ulrika», vastasi Cedrik tuntien surua, joka oli inhon sekainen; »nuo jäljet muistuttavat minulle isäsi muotoa, mutta sillä tavalla kuin näkisin haudasta nousseen ruumiin, jolle paha henki on antanut elävän näön.»

»Olkoon niin», vastasi Ulrika; »mutta piilipä tämä perkeleellinen muoto taivaan enkelin kauneuden takana, koska sillä kuitenkin oli voimaa syyttää riitaa molempien Front-de-Boeufien, isän ja pojan välillä! Helvetin pimeydellä pitäisi sitä seuraava tapaus oikeastaan peittää —mutta kosto ei voi olla nostamatta sitä peittoa ja hämärillä sanoilla ilmoittamatta asiaa, joka peloittaisi kuolleetkin hereille haudoistaan, jos sitä kovalla äänellä julistaisin. Kauan aikaa oli eripuraisuuden kipinä kytenyt tyranni-isän ja hänen julman poikansa välillä — kauan aikaa minä olin lietsonut tätä luonnotonta vihaa — ja viimeinpä se eräänä viinavimman hetkenä leimahti ilmituleksi, ja oman pöytänsä ääressä sai sortajani surmansa oman poikansa kädestä! — Sentapaisista salaisuuksista nämä seinät tietäisivät puhua! — Haljetkaa, hajotkaa, te kirotut kattokaaret», hän huusi katsahtaen ylös lakeen, »ja haudatkaa raunioittenne alle kaikki, jotka tietävät siitä inhoittavasta salaisuudesta!»

»Ja sinä, kurja, syyllinen olento», kysyi Cedrik, »mikä sinusta tuli ryöstäjäsi kuoltua?»

»Arvaa, mutta älä kysy. — Täällä — täällä minä elin, kunnes vanhuus, ennaikainen vanhuus muutti muotoni näin kalman kaltaiseksi —ylenkatse ja soimaukset tulivat nyt minun osakseni, joka olin tottunut käskemään — ja kostoni, joka ennen oli niin korkealle yletynyt, kutistui tyytymättömän palvelijan pikkumaiseksi kiusanteoksi tai kykenemättömän akan turhiksi kirouksiksi, joista ei kukaan pitänyt lukua. — Minun kohtalonani on ollut istua yksin tornikamarissa ja kuunnella mässäämisen melua, jossa ennen sain olla osallisena, tai uusien uhrien huutoja ja huokauksia.»

»Ulrika», lausui Cedrik, »kuinka sinä uskallatkaan puhua tähän pyhään pukuun puettelulle miehelle, kun sydämesi, pahoin pelkään, yhä vielä kaipailee menettämäsi palkintoa rikostesi johdosta sekä niitä tekoja, joilla tuon palkinnon saavutit? Ajattele, kurja nainen, mitäpä voisi itse pyhä Edwardkaan tehdä sinun huojennukseksi, jos hän nyt seisoi täällä ilmielävänä? Sillä kuninkaallisella Tunnustajalla oli valta parantaa ruumiin paiseita,^[22] mutta Jumala yksin taitaa parantaa sielun pitalitautia.»

»Älä kuitenkaan käänny pois minusta, sinä ankara vihan profeetta», huusi vaimo, »vaan virka minulle, mikä lopuksi syntyy noista uusista ja hirveistä tunteista, jotka ahdistelevat minua yksinäisyydessäni? —Miksi nuo kauan aikaa sitten tehdyt teot nyt kohoavat uudestaan eteeni vereksessä, pyörryttävässä kauheudessaan? Mikä mahtaneekaan haudan tuolla puolella tulla sen osaksi, jonka kohtalo maan päällä on ollut niin sanomattoman kurja? Tahtoisinpa kääntyä Odinin, Herthan ja Zernebockin, Mistan ja Skogulan, — kaikkien noiden vanhain jumalien puoleen, joita kastamattomat esi-isämme palvelivat — sekin olisi parempi kuin tuntea kauemmin sitä hirvittävää tulevaisuudenpelkoa, joka viime aikoina ei ole suonut minulle rauhaa päivin eikä öin!»

»Minä en ole pappi», sanoi Cedrik kääntäen inhon väristyksellä silmänsä pois tästä viheliäisestä olennosta, jossa syyllisyys, onnettomuus ja omantunnotuskat raivosivat; »minä en ole pappi, vaikka olen papin puvussa.»

»Olitpa pappi tai maallikko», vastasi Ulrika, »niin kaikista ihmisistä, joita näinä kahtenakymmenenä vuotena olen nähnyt silmieni edessä, olet sinä ainoa Jumalaa pelkäävä, ihmistä säälivä; ja sinä syökset minut nyt toivottomuuteen!»

»Minä kehoitan sinua katumukseen», sanoi Cedrik. »Rukoile ja tee parannus, niin Jumala kenties on ottava sinut armoihinsa! Mutta minä en voi, en tahdo kauemmin viipyä täällä sinun luonasi.»

»Viivy vielä hetkinen!» rukoili Ulrika. »Älä jätä minua, isäni ystävän poika, jotta ei paholainen, joka on koko elämäni ohjannut, kiusaisi minua kostamaan armotonta hylkäämistäsi! — Luuletko kauankin saavasi pysyä hengissä, jos Front-de-Boeuf saisi tietää, että Cedrik on hänen linnassaan tämmöisessä puvussa? — Hän iski jo äsken silmänsä sinuun, niinkuin haukka iskee kyntensä saaliiseen.»

»Tapahtukoon niin», virkkoi Cedrik. »Ennen annan hänen raadella ruumistani nokallaan ja kynsillään, kuin että sallisin kieleni puhua ainoatakaan sanaa, jota ei sydämeni tiedä todeksi. Saksilaisena tahdon kuolla — suorana sanoissani, suorana teoissani — pois tieltä, sen käskeni! — Älä koske minuun, älä estä minua! — Ei Front-de-Boeufkään ole silmissäni niin inhoittava kuin sinä, häpeän ja kadotuksen orja!»

»Tapahtukoon niin», sanoi Ulrika väistyen pois hänen edestään; »mene matkaasi ja unhota ylpeänä omasta kunnostasi, että tämä kurja olento oli isäsi ystävän tytär. — Mene matkaasi! — Jos olen onnettomuuteni kautta erotettu ihmiskunnasta — erotettu niistäkin, joiden apua suurimmalla syyllä olisin saattanut toivoa osakseni — niin tahdon myös kostotyössäni olla yksin, erilläni kaikista ihmisistä! — Ei kukaan saa auttaa minua, mutta kaikkien korviin on kuuluva sanoma siitä teosta, jonka minä uskallan tehdä! — Jää hyvästi! — Sinä olet hylännyt minut; sen vuoksi on ratkennut viimeinenkin side, joka vielä tuntui liittävän minut kaltaisten yhteyteen — se toivo, että onnettomuuteni herättäisi oman kansani sääliä.»

»Ulrika», lausui Cedrik näistä sanoista liikuttettuna, »tahdotko sinä, joka olet jaksanut elää niin raskaan kurjuuden ja rikoksen kuorman alla, tahdotko sinä vaipua epätoivoon juuri nyt, kun silmäsi ovat auenneet näkemään syyllisyyttäsi ja kun olisi katumukseen otollisin aika?»

»Cedrik», vastasi Ulrika, »vähänpä sinä tunnet ihmissydäntä. Niihin tekoihin, jotka minä tein, niihin ajatuksiin, joita minä ajattelin, ei ihmistä voi saattaa muu kuin huumaavin huvituksen halu, johon sitten liittyy mitä hurjin kostonhimo ja ylpein oman voiman tunto; nämä kolme ominaisuutta ovat liian väkeviä juomia, jotta ihmissydän voisi pyörtyä niitä nauttien. Mutta niiden voima on nyt jo aikaa sitten väljähtynyt — vanhuus ei tuota huvitusta, poskien rypyt eivät tuota valtaa, ja kosto itsekin riutuu voimattomiksi kirouksiksi. Sitten rupeavat omantunnon kaikki kyyt kalvamaan, ja kilpaa niiden kanssa kalvaa menneen ajan kaipaus ja tulevan ajan pelko! — Sitten, kun kaikki voimakkaat mielen yllyttimet ovat laimistuneet, tulee ihminen helvetin pahojen henkien kaltaiseksi, jotka saattavat tuntea omantunnon vaivaa, mutta eivät kykene katumaan. — Mutta sinun sanasi herättivät minussa uuden sielun; — oikein sanoit, kun lausuit, että kaikki on sille mahdollista, joka uskaltaa kuolla! — Sinä olet minulle neuvonut kostokeinon, ja minä aion sitä käyttää, ole varma siitä! Tähän asti on kostonhalun täytynyt kärsiä rinnallaan muitakin himoja minun sydämessäni — tästä lähtien se on oleva sydämeni ainoana asukkaana, ja sinäkin saat kerran vielä tunnustaa, että kuinka kurja Ulrikan elämä on ollutkin, hänen kuolemansa sittenkin oli sellainen kuin jalon Torquilin tyttäreltä sopii odottaa. Tuolla ulkona on miehiä, jotka piirittävät tätä kirottua linnaa — joudu, johda ne rynnäköön, ja kun näet punaisen lipun liehuvan tuolta tornin itäiseltä kulmalta, rynnätkää silloin miehuullisesti päälle — silloin he saavat tarpeeksi puuhaa täällä linnan sisässä, ja te voitte kiivetä muurille pelkäämättä heidän jousiaan tai heittokoneitaan. — Mene nyt, minä rukoilen — käy tietäsi ja jätä minut käymään omaani!»

Cedrik olisi tarkemmin tiedustellut tuota aietta, jonka Ulrika näin hämärin sanoin oli ilmaissut, mutta samassa kuului Front-de-Boeufin ankara ääni huutavan: »Missä tuo pappinahjus viiptyy? Suonpa hänelle marttyyriin kunnian, sen vannon Compostellan monikoukeroksen arkun kautta, jos hän täällä viiptyy houkutellakseen väkeäni petteureiksi!»

»Aika totinen profeetta», sanoi Ulrika, »onkin paha omatunto! Mutta älä välitä hänestä — joudu ulos väkesi luokse. — Antakaa te saksilaisen sotahuutonne kaikua, ja laulakoot nämä, jos tahtovat, Rolfin^[23] sotalaulua; koston soitto on heitä pian pauhinallaan säestävä.»

Näin lausuttuaan hän katosi salaovesta, ja samassa Reginald Front-de-Boeuf astui sisään. Cedrik pakotti väkisin niskansa nöyrään kumarrukseen ylpeälle paronille, joka ei vastannut tähän kohteliaisuuteen muulla kuin vähäisellä päänyökkäyksellä.

»Pitkämpä sinun katuvaisten syntistesi rippi olikin — mutta sitä parempi heille, koska se oli heille viimeinen tilaisuus syntiensä tunnustamiseen. Oletko valmistanut heidät kuolemaan?»

»He odottivat jo pahinta», virkkoi Cedrik kooten kaiken ranskankielen taitonsa, »samasta hetkestä lähtien, jolloin he saivat tietää, kenen valtaan he olivat joutuneet.»

»Mitäs tämä on, munkkiseni», sanoi Front-de-Boeuf, »murtaahan puheesi luullakseni saksiksi?»

»Olen saanut kasvatukseni pyhän Witholdin luostarissa Burtonissa», selitti Cedrik.

»Vai niin», sanoi paroni. »Parempi olisi sinulle, jos olisit normannilainen, ja paremmin sopisi se myös minun tuumiini, mutta hädässä ei saa hyljeksiä keinoja. Tuo Witholdin luostari Burtonissa on huuhekajainpesä, joka olisi hävitettävä. Pianpa se päivä koittaneekin, jolloin munkinmekkokaan ei enää suojele saksilaista paremmin kuin rautahaarniskakaan.»

»Jumalan tahto tapahtukoon!» virkkoi Cedrik vihastuksesta vapisevalla äänellä, jonka värinän Front-de-Boeuf luuli kuitenkin pelosta johtuvan.

»Johan sinä, näen mä», sanoi hän, »taidat olla näkevinäsi meidän soturimme ruoka-aitoissasi ja olutkellareissasi. Mutta anna minulle nyt hiukan apua, niin lupaan, että sinä — kuinka muille käyneekin — saat maata kammiossasi yhtä turvallisenä kuin etana kovassa kuorensa.»

»Käsketään, mitä tahdotte», virkkoi Cedrik hilliten suuttumustansa.

»Seuraa minua siis tätä käytävää myöten, niin päästän sinut linnan pienestä portista ulos.»

Ja astuessaan edellä Front-de-Boeuf selitti, mitä valemunkin piti tehdä.

»Näetkös, munkkiseni, tuon saksilaisen sikolauman tuolla, joka on uskaltanut piirittää tämän Torquilstonen linnan. Kerro heille niin paljon kuin vain osaat valehdella linnan rappiotilasta, tai mitä muuta hyvänsä, joka voi pidättää heidät täällä vuorokauden ajan. Sillä välin viet tämän paperin — mutta maltas — osaatko lukea, pappiseni?»

»En sanaakaan», vastasi Cedrik, »paitsi messukirjaani, ja siitä minä tunnen kirjaimet, koska näet osaan koko pyhän messun ulkoa, kiitos ja kunnia olkoon Pyhälle Neitsyelle ja Pyhälle Witholdille!»

»Sitä paremmin sovit sanansaattajakseni. — Vie siis tämä paperi Filip de Malvoisinin linnaan. Sano sen tulevan minulta ja olevan kirjoitetun temppeliritari Brian de Bois-Guilbertin kädellä; sano, että minä pyydän toimittamaan sen Yorkiin niin kiireesti kuin hevosen kaviot sen voivat sinne saattaa. Sillä aikaa olkoot huoleti, sano se heille; he tapaavat meidät eheinä ja terveinä muurienne takaa. — Kirottu häpeä se onkin, että meidän näin täytyy piillä karkulaislauman tähden, joka tavallisesti heti pötkii pakoon, nähtyänsä vilahduksen meidän lipustamme ja kuultuansa hevostemme kavioiden kopinan. Kuulepas, pappi, laita jos jollakin koukullasi, että nuo lurjukset pysyvät täällä paikallansa, kunnes ystävämme tuovat peitsensä meille avuksi. Kostonhimoni on herännyt, ja se on haukka, joka ei nuku, ennenkuin sen kupu on mätetty täpötäyteen.»

»Auttakoon minua suojeluspyhimykseni», lausui Cedrik kiivaammalla innolla kuin mitä hänen virkaansa olisi sopinut, »ja auttakoot minua kaikki muutkin pyhät miehet, jotka Englannissa ovat eläneet ja kuolleet, — minä kyllä käskynne täytän! Ei yhdenkään saksilaisen pidä liikata näiden muurien edustalta, jos minussa lienee taitoa ja voimaa pidättämään heitä.»

»Haa!» virkkoi Front-de-Boeuf, »muuttuipa jo äänesi, pappi veikkoseni. Sinähän puhut tulisesti ja rohkeasti, aivan kuin olisi tuon saksilaislauman teloitus sinulle mieleen. Ja itsepä kuitenkin olet noiden sikojen sukua?»

Cedrik ei juuri ollut harjaantunut valehtelija, ja hyvin hän tällä hetkellä olisi tarvinnut avukseen kuiskutusta alati kekseliäältä Wambaltaan. Mutta hätä, niinhän vanha sananlasku sanoo, keksii neuvon. Hän mutisi siis luukkonsa alta muutamia sanoja vastaukseksi selittäen, että puheenalaiset karkurit olivat yhtä paljon kirkon kuin valtakunnankin yhteydestä suljetut.

»*Despardieux!*» kirosi Front-de-Boeuf, »totta siinä sanoit — enpä muistanutkaan, että nuo lurjukset osaavat ryöstää lihavan abotin paljaaksi yhtä taitavasti kuin heidän virkaveljensä tuolla puolen suolaisen ojan. Eikös se ollut Pyhän Ivesin abotti, jonka he sitoivat tammipuun tyveen kiinni ja pakottivat heille messua veisaamaan, sillä aikaa kun he tyhjensivät hänen kirstujansa ja konttejansa? — Ei, Pyhä Neitsyt auttakoon! Sen sukkelan tempunhan teki Gualthier Middletonilainen, eräs meidän omista sotakumppaneistamme. Mutta saksilaisiahan toki olivat ne rosvot, jotka Pyhän Besin kappelikirkosta ryöstivät kalkin, kynttilänjalat sekä öylättilautasen, eikö niin?»

»He olivat jumalattomia miehiä», vastasi Cedrik.

»Niin kai, ja joivat kuiviin kaikki teidän kelpo viininne ja oluenne, jotka olivat säästetyt yöllisiä juominkejanne varten, jolloin te muka olette täydessä yö- ja aamurukousten veisaamisen touhussa. — Pappi, kuules, sinun velvollisuutesi on kostaa noille kirkonryöstäjille!»

»Kosto on todellakin velvollisuuteni», mutisi Cedrik; »Pyhä Withold tuntee sydämeni ajatukset.»

Heidän näin puhuessaan Front-de-Boeuf oli saattanut valemunkin takaportille. He astuivat yksinäistä lautaa myöten kaivannon yli ja tulivat pieneen ulkovarustukseen, josta vahvasti varustetun hyökkäysportin kautta voitiin päästä ulos kedolle.

»Mene siis! Ja jos tehtyäsi, mitä käskin, tahdot palata tänne, saatpa nähdä saksilaislihaa yhtä huokeassa hinnassa kuin sianlihaa Sheffieldin teurastushuoneessa. Ja kuules, sinä näytät olevan noita iloisia rippi-isiä — tulehan luokseni teurastuksen jälkeen, niin saat juoda sen verran Malvoisier-viiniä, että koko luostarikuntasi voisi siihen hukkuu.»

»Minä lupaan varmasti palata takaisin», vakuutti Cedrik.

»Kas, tässä on sinulle vähän käsirahaa», lisäsi normannilainen. Näin sanoen hän pisti Cedrikin vastahakoiseen käteen byzantilaisen kultarahan. »Ja muistakin», hän virkkoi vielä lopuksi, »jollot toimita kunnolla asiaani, niin minä nyljen yltäsi sekä nuttusi että nahkasi!»

»Aivan mielelläni sallin sinun niin tehdä», vastasi Cedrik astuen portista ulos ja rientäen kepein askelin lakealle kedolle, »jollen taas kerran tavatessamme ole parempaa ansainnut sinulta.» — Kääntyipä hän vielä kerran linnaan päin ja paiskasi kultarahen antajalle takaisin huutaen: »Kavala normannilainen, hukkukoon rahasikin yhdessä sinun kanssasi!»

Front-de-Boeuf ei enää voinut kuulla sanoja, mutta teko herätti hänen epäluulonsa. — »Jousimiehet», hän huusi vartijoille, jotka seisoivat ulkomuurin päällä, »lennättäkää nuoli tuon munkin mekon läpi! — Tai, eipäs!» hän lisäsi, kun miehet jo virittivät jousiansa, »se ei käy laatuun — meidän täytyy luottaa häneen, koska meillä ei ole muutakaan neuvoa. Eipä hän toki uskaltane pettää minua — ja jos niin hullusti kävisi, niin onhan minulla toki nuo saksilaiskoirat tässä koppelissani, joiden kanssa voin rauhaa hieroa. — Hoi, Giles, vanginvartija, tuopas tänne Cedrik, Rotherwoodin herra, ja se toinenkin talonpoikais-lurjus, — tuo Coningsburghilainen — tuo Athelstan, vai mikä hänen nimensä lieneekään? Heidän nimensäkin ovat sitä laatua, ettei normannilaisritarin kieli tahdo taipua niitä lausumaan, ja aivan kuin sianläskiltä ne maistuvat suussa. — Tuokaa minulle tuopillinen viiniä, jotta saan sen maun pois huuhdotuksi, niinkuin meidän hauska Juhana-prinssimme kerran sanoi. — Viekää viini asesaliin ja saattakaa vangitkin sinne.»

Hänen käskynsä täytettiin. Astuessaan puheenlaiseen, goottilaistyyliin rakennettuun saliin, missä riippui monta hänen itsensä tai jo hänen isänsä väkevän käden anastamaa asetta, hän näki paksulla, tammisella pöydällä tuopillisen viiniä, ja lähellä pöytää seisoivat myös molemmat saksilaiset vangit, neljän soturin vartioimina. Front-de-Boeuf otti syvän siemauksen ja rupesi sitten haastelemaan vangeillensa. Wamba näet oli vetänyt vaipan kasvojensa peitoksi, salissa oli hämärää eikä paroni tarkoin tuntenut Cedrikin kasvoja — sillä tämä yleensä karttoi normannilaisia naapureitaan ja muutenkin liikkui ani harvoin omain tilustensa rajojen ulkopuolella. Siitä syystä Front-de-Boeuf ei heti huomannutkaan, että arvokkaampi hänen molemmista vangeistaan oli päässyt pakoon.

»No, te uljaat Englannin urhot», virkkoi hän, »kuinka viihdytte tässä Torquilstonen linnassa? — Huomaatteko nyt, mitä seurasi teidän hävyttömyydestänne ja uhkarohkeudestanne, kun uskalsitte tehdä pilaa Anjoun-sukuisesta prinssistä hänen oman pöytänsä ääressä? — Vieläkö muistatte, minkälaista kiitollisuutta te osoititte kuninkaallisen armon, Juhana-herttuan kohteliaisuudesta? Jumala ja Pyhä Dionysius auttakoon! Jollette nyt maksa kelpo lunnaita, niin panetan teidät noiden ikkunoiden rautaristikoihin jaloistanne riippumaan, siksi kunnes haukat ja häkkiset ovat nokkineet kaikki lihat irti luistanne! — Puhukaa, te saksilaiskoirat — paljonko tahdotte maksaa halvasta hengestänne? — Mitä sinä sanot, Rotherwoodilainen.»

»Enpä äyriäkään», vastasi Wamba-parka, — »ja mitä tuohon jaloista ripustamiseen tulee, niin ovat aivoni olleet nurin narin aina siitä asti, kun narrin lakki ensi kertaa sidottiin päähäni. Kenties ne nyt tulevat paikoilleen, kun minut pannaan ylösalaisin riippumaan.»

»Pyhä Genoveva!» huusi Front-de-Boeuf, »kuka tuo lurjus onkaan?»

Kämmenellään hän veti luukon narrin päästä ja vetäisi kauluksen auki, jolloin orjuuden tunnusmerkki, hopeinen kaularengas tuli näkyviin.

»Giles — Klemetti — te koirat ja konnat!» tiuskaisi vimmastunut normannilainen, »kuka on tämä mies, jonka olette eteeni tuoneet?»

»Luulenpa voivani sen sanoa», virkkoi de Bracy, joka samassa astui saliin. »Tämä on Cedrikin narri, joka turnajaisissa niin urhoollisesti taisteli Iisak Yorkilaisen kanssa kunniasijasta.»

»Sen riidan minä pian aion ratkaista», vastasi Front-de-Boeuf; »minä panen heidät molemmat riippumaan samaan hirsipuuhun, jollei Cedrik ja tuo Coningsburghin sika maksa kelpo hintaa heidän hengestään. Paljas raha ei tässä nyt riitäkään. Hajoittakoot he tuon vaapsahaisparven,

joka linnani ympärillä surisee, allekirjoittakoot sopimuskirjan, jossa luopuvat kaikista kehumistaan vapauksista ja etuoikeuksista, ja suostukoot elämään minun orjinani ja vasalleinani. Ja kiittäköt onneansa, jos heille siinä uudessa maailmassa, joka nyt on alkava, sallitaan sen verran ilmaa, että saavat sieraimensa täyteen. — Menkää», hän virkkoi kahdelle miehistään, »tuokaa oikea Cedrik tänne, niin tällä kertaa annan erehdyksenne anteeksi, varsinkin kun se ei ollut sen suurempi kuin että te luulitte saksilaisista hupsua saksilaiseksi vapaatilalliseksi.»

»Saattepa, jalo ritari», tokaisi Wamba, »nähdä, että meitä täällä on useampia hupsuja kuin vapaatilallisia.»

»Mitä se konna tarkoittaa?» tiuskaisi Front-de-Boeuf katsahtaen miehiinsä, jotka vapisten ja vastahakoisesti sammaltaen ilmoittivat, etteivät he tienneet, mihin Cedrik oli joutunut, jollei tämä mies ollut tarkoitettu.

»Taivaan autuaat pyhät!» huudahti de Bracy; »hän on varmaankin päässyt pakoon munkin puvun turvin!»

»Helvetin perkeleet!» kirosi Front-de-Boeuf; »Rotherwoodin karjun minä siis itse saatoin portille asti ja päästin omin käsin ulos! — Mutta sinut», karjahti hän Wamballe, »joka narrinkujeillasi olet petkuttanut meitä viisaita miehiä, niin että olimme sinua vielä hupsummat — sinut minä tahdon vihkiä papiksi — tahdonpa ajaa päälakesi oikein munkin tavoin! Tänne, miehet, nylkekää tukka nahkoineen pois hänen päästään ja syöskää lurjus sitten päistikkää muurilta alas. — Leikin puhumisenhan on sinun virkasi, osaatko nytkin vielä laskea leikkiä?»

»Te suotte minulle suuremman kunnian, jalo herra, kuin sanoin voin selittääkään», valitti Wambaparka, jonka leikinintoa ei uhkaava kuolemakaan voinut masentaa. »Jos suotte minulle punaisen lakin, niinkuin lupaatte, niin teettehän siten minusta kardinaalin ettekä vain halpaa munkkia.»

»Tuo narri-parka tahtoo narrina kuoliakin», virkkoi de Bracy. —»Front-de-Boeuf, älä huoli tappaa häntä. Anna hänet minulle vapaakomppaniani huvitukseksi. — Mitäs arvelet, veitikka? Otatko vastaan anteeksiannon ja lähdetkö kanssani sotaan?»

»Miksikäs ei, jos herrani sen sallii», vastasi Wamba, »sillä näettehän, etten minä ilman hänen lupaansa saa pujahtaa ulos kaularenkaastani», hän osoitti kaulassaan olevaa rengasta.

»Ohoo, pianpa normannilaissaha puree saksilaisen kaularenkaan poikki», arveli de Bracy.

»Aivan niin, jalo herra», tokaisi Wamba, »ja siitähän tuleekin sananlasku:

»Normannin lusikka Englannin puurossa,
normanni kenossa, Englanti kuurassa,
normanni iloisna, Englanti suree,
normannin saha sen tammea puree.
Hiisi jos kaikki ne neljä veis,
siitpä Englanti riemuitse!»

»Hupsupa olet itsekin, de Bracy», sanoi Front-de-Boeuf; »tässä seisot ja kuuntelet hupsun jaarituksia, kun surma kita ammollaan odottaa saadakseen niellä meidät. Etkö näe, että he ovat olleet meitä viekkaammat ja että tämä kirjava herra, jonka sinä tahtoisit ottaa aseveikoksesi, on tehnyt tyhjäksi toivomme saada sana saatetuksi ystävillemme. Mitähän meillä on nyt odotettavana muuta, kuin että he kohta rupeavat ryntäämään?»

»Lähtekäämme muureille sitten!» vastasi de Bracy. »Milloin olet nähnyt minun murehtivan taistelukutsua? Kehoita temppeleitä, että hän oman henkensä puolustukseksi käyttäisi edes puolta siitä taistelutaidosta, jota hän on säätyensä palveluksessa osoittanut. Aseta itse muurille jättiläisruhosi — salli minunkin ponnistaa vähät voimani — niin saavatpa nuo saksilaisrosvot nähdä, että yhtä helppoa olisi rynnäköllä kiivetä pilviin kuin tähän Torquilstonon linnaan. Tai jos tahtonet ruveta karkurien kanssa rauhanhieromisiin, niin miksi et sitten ota sovitusmieheksi tätä arvoisaa vapaatilallista, joka katselee niin syvämietteisesti viinipulloa? — Hei, saksilainen», hän lisäsi ojentaen pikarin Athelstanille, »huhdo kurkkusi tällä kelpo juomalla ja herätä uinuvaa älyäsi, niin että voit sanoa, mitä tahdot tehdä päästäksesi vapaaksi.»

»Tahdonpa tehdä, mitä syntinen ihminen voi», vastasi Athelstan, »jos se vain soveltuu kelpo miehelle. Päästäkää minut kumppaneinani vapaaksi, niin maksan tuhannen markkaa lunnaksi.»

»Ja lupaatko sen lisäksi viedä pois tuon roistoväen, joka linnani ympärillä pauhaa vasten Jumalan ja kuninkaan rauhaa?» kysyi Front-de-Boeuf.

»Jos minulla on siihen valtaa», vastasi Athelstan, »niin lupaan viedä heidät pois. Ja toivonpa, että myöskin Cedrik-isä on voimiansa myöten auttava minua siinä.»

»Asia on siis sovittu», sanoi Front-de-Boeuf, »sinä pääset joukkoinesi vapaaksi, ja rauha tulkoon vallitsemaan meidän välillämme tuhannen markan hinnasta. Se on huokea lunnasmaksu, saksilainen, ja saat kiittää minua, kun siihen tyydyn enkä enempää vaadi hengestäsi. Mutta huomaa, tämä sopimus ei ulotu Iisak Juutalaiseen.»

»Eikä myöskään Iisak Juutalaisen tyttäreen», virkkoi temppelelherra, joka samassa astui sisään.

»Ei kumpikaan», lisäsi Front-de-Boeuf, »kuulu tämän saksilaisen seurueeseen.»

»Enpä ansaitsisi kristityn nimeä, jos he siihen kuuluisivat», vastasi Athelstan; »tehkää heille, mitä tahdotte.»

»Eikä sopimus koske myöskään Rowena-neitiä», virkkoi de Bracy. »Älköön minusta koskaan sanottako, että olen miekan lyönnittä luopunut kelpo saaliista.»

»Eikä myöskään», lisäsi Front-de-Boeuf, »tuo narri-lurjus pääse mainituilla lunnailta. Hänet pidän varoittavana esimerkkinä kaikille narreille, jotka tahtovat tehdä leikistä totta.»

»Rowena-neiti», sanoi Athelstan vakavasti, »on minun kihlattu morsiameni. Mieluummin annan hurjien hevosten repäistä rikki ruumiini kuin luovun hänestä. Ja Wamba-orja pelasti tänäpäivänä isä Cedrikin hengen. — Ennen annan oman henkeni kuin sallin koskettaa hiuskarvaakaan hänen päästään.»

»Sinun kihlattu morsiamesiko! — Rowena-neitikö sinun kaltaisesi talonpojan kihlattu morsian?» ivasi de Bracy. »Hourailenko, saksilainen, ja oletko unissasi näkevinäsi Seitsemän Kuningaskunnan^[24] ajan palanneeksi? Anjoun suvun kuninkaat, huomaa se, eivät lahjoittele naitettaviansa sinun sukuisillesi miehille.»

»Minun sukuni», vastasi Athelstan, »on paljoa puhtaampaa ja vanhempaa alkujuurta kuin sinun kaltaisesi ranskalaisen mieronkävijän, joka elätät itseäsi sillä, että kenelle hyvänsä ensiksi tarvitsevalle myyt lippurepaleesi alle kokoontuneitten rosvojen veret. Kuninkaita on ollut minun esi-isieni joukossa, sankareita sodassa, nerokkaita neuvoissa, joiden saleissa joka päivä nähtiin sata sen verta seuralaisia aterioimassa kuin sinun komppaniassasi on miehiä. Heidän nimensä ovat mainitut ministreltien lauluissa, ja heidän säättämänsä lait vahvistetut *Wittenagemoteissa*.^[25] Kun heidän luunsa laskettiin maahan, seisoi pyhiä miehiä vieressä rukoilemassa ja tuomiokirkkoja on rakennettu heidän hautojensa yli.»

»Sattuiko, de Bracy?» virkkoi Front-de-Boeuf hyvillään sivalluksesta, jonka hänen toverinsa sai; »antoipa saksilainen sinulle oikein miehen tavalla.»

»Niin miehuullisesti kuin vanki voi iskeä», vastasi de Bracy teeskennellyn välinpitämättömästi. »Sille, jonka kädet ovat köytetyt, olkoon sallittua kielen pieksäminen. — Mutta sukkelilla sanoillasi, veikkonen», lisäsi hän Athelstanin puoleen kääntyen, »et kuitenkaan vapauta Rowena-neitiä meidän käsistämme.»

Mutta Athelstan, joka oli pitänyt pitemmän puheen kuin hänellä koskaan muulloin oli tapana, ei nyt vastannut tähän sanaakaan. Kinastelu keskeytyikin samalla, kun palvelija tuli ilmoittamaan, että taaskin eräs munkki seisoi portilla pyrkien sisään. »No, Pyhä Benediktus, noiden keppikerjäläisten kuningas meitä auttakoon!» huusi Front-de-Boeuf; »onko siellä nyt tosi-munkki vaiko taaskin tekopyhä? Katsokaa häntä tarkkaan, orjat — sillä jos annatte toisenkin valehtelijan kääntää silmänne, niin puhkaisutan ne teiltä ja panetan tyhjiin kuoppiin kuumia hiiliä sijaan.»

»Rangaiskaa minua vaikka ankarimmallakin tavalla, ankara herra», vakuutti Giles, »jollei tämä ole totinen kaljupää. Teidän asemiehenne Jocelyn on vanha tuttu hänen kanssaan ja takaa, että hän on veli Ambrosius, Jorvaulx'in abotin palvelijamunkki.»

»Päästäkää hänet siis sisään», käski Front-de-Boeuf; »luultavasti hän tuo meille sanomia iloiselta herraltansa. Mahtaapa tänään perkele viettää pyhäpäivää ja papit saavat siis olla jouten, koska heitä on näin paljon kuljeksimassa. Viekää vangit pois; ja sinä saksilainen, ajattele tarkoin itseksesi, mitä me juuri puhelimme.»

»Minä vaadin», sanoi Athelstan, »kuninkaallista vankeutta, ja että ravinnostani sekä vuoteestani pidetään huolta säätyini ja arvoni mukaan ja niinkuin sopii miehelle, jonka kanssa lunnasta kauppaa hierotaan. Sen lisäksi vaadin sitä teistä, ken pitää itseänsä joukkonne parhaana miehenä, kanssani miekkasille vapauteni ryöstämisestä. Tämän vaatimuksen lähetin jo sinulle hovimestarisi kautta; olet siis velvollinen minulle vastaamaan. — Tuossa on kintaani!»

»Minä en ota haastetta vastaan vangilta», vastasi Front-de-Boeuf; »etkä saa sinäkään, Mauri de Bracy, tehdä sitä. — Giles», lisäsi hän, »ripusta saksilaisen kinnas seinälle sarvaan sarviin; siellä se saa riippua siihen saakka, kunnes hän on jälleen vapaa mies. Jos hän sitten uskaltaa vaatia sitä takaisin tai väittää, että minä olen vääryydellä hänet vanginnut, niin hän on, sen vannon Pyhän Kristofferin vyön kautta, tapaava minussa miehen, joka ei koskaan ole kieltäytynyt taistelemasta, jalkaisin tai ratsain, yksinään tai vasallijoukkoineen!»

Saksilaiset vangit vietiin pois juuri samassa, kun Ambrosius-munkki, joka näytti olevan suuren pelon vallassa, saatettiin sisään.

»Tämä on oikea *Pax vobiscum*», tiesi Wamba astuessaan hengellisen miehen ohitse; »me muut olimme vain valekuvia.»

»Pyhä Jumalan Emo!» huokasi munkki kääntyen ritarien puoleen, »olenpa nyt viimeinkin taas hyvässä turvassa ja kristittyjen ihmisten seurassa!»

»Hyvässä turvassa olet tosiaankin», vastasi de Bracy; »ja mitä kristillisyyteen tulee, niin onpa tässä uljas paroni Reginald Front-de-Boeuf, joka sydämestään inhoo juutalaista. Ja onpa tässä vielä kelpo tempeliherra, Brian de Bois-Guilbert, jonka virkana on saraseenien tappaminen. — Jolleivät nämä kristillisyyden tunnusmerkit sinulle kelpaa, niin enpä sitten tiedä muita.»

»Te olette minun arvoisan isäni Aymerin, Jorvaulx'in abotin, ystäviä ja liittoveljiä», sanoi munkki de Bracy'n pilkasta piittaamatta; »ja ritarivalanne sekä kristillinen rakkauden velvollisuus vaativat teitä häntä auttamaan. Sillä näinhän lausuu autuas Pyhä Augustinus kirjassaan *De civitate Dei* (Jumalan valtakunnasta) — — —»

»Mitä perkele lausuu!» keskeytti hänet Front-de-Boeuf röyhkeästi, »taikka pikemminkin, mitä sinä lausut, pappi? Ei meillä ole tässä aikaa kuulla otteita kirkkoisista.»

»*Sancta Maria!*» huusi isä Ambrosius, »ovatpa nämä pyhittämättömät maallikot kerkeät suuttumaan! — Mutta tahdonpa ilmoittaa teille, uljaat ritarit, että moniaat murhaajat ja korpinruoat, hyläten kaiken jumalanpelon ja kirkon kunnioituksen ja huolimatta pyhän paavin

bullasta: *Si quis, suadente Diabolo* (jos joku perkeleen yllytyksestä) — — —»

»Pappi veikkoseni», virkkoi temppeliherra, »kaiken tuon me tiedämme tai arvaamme; puhu meille suoriin sanoin, onko herrasi abotti joutunut vankeuteen ja kenenkä kynsiin?»

»Valitettavasti», sanoi Ambrosius, »hän on joutunut Belialin miesten ja metsäsissien käsiin, jotka eivät pidä lukua näistä Raamatun sanoista: 'Älä koske minun voideltuuni äläkä tee mitään pahaa profetoilleni'.»

»Tässä on meillä siis vielä yksi syy lisää paljastaaksemmo miekkamme, hyvät herrat», lausui Front-de-Boeuf kääntyen kumppaniensa puoleen: »Jorvaulx'in abotti anoo siis apua meiltä, juuri kun me tarvitsisimme hänen apuansa? Sen verran on hyötyä näistä pappi-laiskureista hädän hetkenä! — Mutta puhu suusi puhtaaksi, munkki, ja sano meille viimeinkin, mitä apua herrasi meiltä haluaa?»

»Koska niin sallitte», virkkoi Ambrosius. »Väkivaltaiset kädet ovat tarttuneet kiinni arvoisaan abottiini vastoin äskenmainitsemaani pyhää Raamatun sanaa; Belialin miehet ovat riistäneet hänen kirstunsa ja konttinsa ja ryöstäneet häneltä kaksisataa naulaa selvää kultaa; ja vieläpä vaativat suuria lunnaita lisäksi, ennenkuin päästävät hänet irti ympärileikkaamattomista käsistään. Siitä syystä arvoisa isäni Jumalassa rukoilee teitä, kalliita ystäviänsä, että te auttaisitte häntä joko maksamalla vaaditut lunnaat tai vapauttamalla hänet miekallanne, miten itse parhaaksi näette.»

»Paholainen kuristakoon tuon papin!» tiuskaisi Front-de-Boeuf; »onpa hän tainnut ottaa aika syvän aamuryypyn! Milloinka herrasi on kuullut mokomaa, että joku normannilaisparoni olisi hellittänyt kukkaronsa nauhoja auttaaksensa hengellistä herraa, jonka raha-arkut ovat kymmentä vertaa raskaammat? — Ja mitä me pystymme miekan voimallakaan auttamaan häntä, — me, joita satakertainen vihollisjoukko juuri ahdistaa ja jotka joka hetki itse odotamme hyökkäystä niskaamme?»

»Sitähän minä juuri aion selittääkin teille», ehätti munkki, »mutta tuittupäissänne ette suoneet minulle aikaa. Minä olen, Jumala paratkoon, vanha, ja nämä hirmuiset verityöt hämmentävät vanhoja aivoja. Sittenkin on selvä tosi, että he pystyttävät leiriä ja rakentavat piiritysvallia tätä linnaa vastaan.»

»Ylös muureille!» huusi de Bracy, »ja katsokaamme, mitä nuo lurjukset toimittavat.» Näin puhuen hän aukaisi rautaristikolla varustetun ikkunan ja astui sen edessä olevalle pienelle parvekkeelle. Sieltä hän heti huusi salissa olijoille: »Pyhä Dionysius auttakoon! Onpa tuo munkki-vanhus tuonut todet sanomat! — He lähenevät, kantaen lautavarjostimia sekä hyökkäyskilpiä,^[26] ja metsän reunassa liikkuu jousimiesparvi sakeana kuin musta raepilvi.» — Reginald Front-de-Boeuf katsahti myöskin ulos, ja sen tehtyään hän sieppasi heti torven käteensä. Pitkään ja kovaan hän puhalsi sitä komentaen miehensä muureille.

»De Bracy, vartioi sitä itäkulmaa, missä muuri on matalin. — Jalo Bois-Guilbert, olettehan virkaanne toimittaessanne hyvin oppinut sekä ryntäämään että ryntäystä torjumaan, pitäkää te länsikulmasta huoli. Minä itse käyn etuvarustusta puolustamaan. Mutta älkää, hyvät ystävät, kuitenkaan rajoittako huolenpitoanne vain yhteen paikkaan! — Meidän pitää tänäpäivänä olla joka paikassa, ja jokaisen, mikäli mahdollista, olla useampana miehenä, niin että aina joudumme avuksi tulisimpaan kahakkaan. Meitä on pieni joukko, mutta ripeys ja miehuus korvaavat ehkä sen vaillinaisuuden, koska olemme tekemisissä vain talonpoikalurjusten kanssa.»

»Mutta, jalot ritarit», parkui isä Ambrosius kesken sitä melua ja hälinää, joka syntyi vastarinnan hankkeista; »eikö kukaan tahdo kuulla sanomaa, jonka minun arvokas isäni Jumalassa, Aymer, Jorvaulx'in abotti on lähettänyt? — Kuulkaa minua, minä rukoilen teitä, jalo ritari Reginald!»

»Mene ja lörpöttele rukouksiasi taivaan asukkaille», tiuskaisi tuittupäinen normannilainen, »meillä täällä maan päällä ei ole nyt aikaa. — Hoi, Anselm, kuules! Laita kiehuvaa pikeä ja öljyä valmiiksi, jolla voimme kaltata noiden röyhkeiden petturien päät! — Pidä huolta, että jousipyssyjen varalle on tarpeeksi nuolia! — Nostakaa lippuni, vanhoine sonninpäineen, tornin huipusta heilumaan! — Saavatpa nuo perkeleet pian nähdä, kenenkä kanssa ovat tänäpäivänä leikkiin käyneet!»

»Mutta, jalo herra», jatkoi munkki, joka ei hevillä tahtonut luopua yrityksestään; »muistakaa, että olen vannonut kuuliaisuutta, ja minun täytyy täyttää abottini antama käsky.»

»Viekää pois tuo äijän-hupakko!» huusi Front-de-Boeuf. »Lukitkaa hänet kappeliin; lukekoon hän siellä helminauhaansa, siksi kunnes meteli on asettunut. Kummastunevatpa tosiaan pyhäin miesten kuvat tämän Torquilstonen seinillä, kun taas saavat *ave/* ja isämeidän rukouksia kuulla. Sellaista kunniaa ei heille ole tapahtunut muistaakseni hamasta siitä ajasta, kun heidät kivistä hakattiin.»

»Älä puhu pilkkaa pyhistä miehistä, Reginald», varoitti de Bracy; »kylläpä me tänäpäivänä hyvinkin tarvitsemme heidän apuansa, ennenkuin saamme nuo lurjukset lyödyksi hajalleen.»

»Vähän minä heiltä apua luulen tulevan», nauroi Front-de-Boeuf, »jolleemme kukaties viskaa heitä muureilta alas noiden konnien päähän. Onpa minulla täällä muun rojun seassa myös aika iso Pyhän Kristofferin jänkäle, joka voisi musertaa mäsäksi kokonaisen komppanian.»

Temppeliherra oli sillä aikaa pitänyt vihollisen toimia silmällä paljon tarkemmin kuin raaka Front-de-Boeuf tai hänen löyhämielinen kumppaninsa.

»Säätyvalani kautta!» sanoi hän nyt; »lähenevätpä nuo miehet linnaa taitavammin kuin olisi luullut, — mistä kummasta sen lienevät oppineetkaan. Katsokaa, kuinka varovasti he käyttävät suojanaan jokaista puuta ja pensastakin ja kuinka he karttavat joutumasta avoimelle, missä

jousimiestemme nuolet heihin paremmin sattuisivat! En huomaa heidän joukossaan minkäänlaista lippua, mutta panisinpa kuitenkin kultavitjani vetoon, että heitä on johtamassa joku ritari tai sotataitoon harjaantunut herra.»

»Minä näen hänet», virkkoi de Bracy; »minä näen ritarin liehuvan kypäränharjan sekä hänen haarniskansa loisteen. Katsokaa, tuo kookas mies se on, yllään musta rautapuku, hän järjestää rynnäkköön talonpoika-lurjusten etumaista parvea. — Pyhän Dionysiuksen kautta, onpahan se sama mies, jolle me keksimme liikanimen Musta tyhjäntoimittaja; sama mies, joka sinut, Front-de-Boeuf, iski maahan Ashbyn tantereella.»

»Sitä parempi», vastasi Front-de-Boeuf, »että hän nyt antaa minulle koston tilaisuuden. Joku kunnian kelmi se mahtaa olla, koska ei uskaltanut viipyä ja ottaa vastaan palkintoa, jonka sattuma oli hänelle suonut. Turhaanpa olisinkin hakenut häntä niistä paikoista, mistä ritarit ja aatelismiehet hakevat vastustajiansa; iloinen olen siis, kun hän nyt itsestään on uudestaan tullut näkyviin kehnon talonpoikaisjoukon keskellä.»

Tähän puhe heiltä keskeytyi, sillä vihollinen näytti nyt täydellä todella aikovan käydä toimeen. Ritarit riensivät kukin määräpaikalleen vieden kanssaan ne harvat seuralaisensa, joita ei ollut likimainkaan tarpeeksi koko linnan puolustukseksi. Sittenkin he lujalla miehuudella odottivat uhkaavaa rynnäkköä.

KAHDEKSASKOLMATTI LUKU.

Tää heimo kulkevainen, hylätty,
tiedoistaan kuitenkin voi kehua.
Saloja, erämaita kulkeissaan
he monta salaisuutta keksivät;
halvoista ruohoista he keittivät
ihmeellisiä väkerohtoja.

Juutalainen.

Kertomuksemme täytyy tässä kohden hiukan poiketa entisille jäljilleen, jotta lukija saisi kuulla erinäisistä seikoista, voidakseen oikein ymmärtää seuraavia tapauksia. Omin neuvoin hän on kuitenkin jo tainnut arvata, että kun Ivanhoe pyörtyneenä oli vaipunut maahan ja koko maailma näytti hylänneen hänet, oli Rebekka rukouksillaan ahdistanut isäänsä, kunnes ukko kuljetutti nuoren ritarin pois taistelutantereelta. Hänet vietiin Ashbyn esikaupunkiin siihen taloon, missä Iisak turnajaisten aikana oli majoittunut.

Tällaiseen armelaisuuden työhön ei ehkä muuten olisi ollutkaan vaikea taivuttaa Iisakkia, sillä hän oli luonteeltaan hyvänsävyinen ja kiitollinen. Mutta hänessäkin vallitsivat hänen vainonalaisen kansansa ahdasmieliset tunteet sekä epäröivä pelkurimaisuus, eivätkä ne heti antaneet myöten.

»Pyhä Aabraham!» hän huudahti, »hän on hyvä nuorukainen, ja sydäntäni särkee, kun näen veren tippuvan hänen koreasti kirjotulle takillensa ja kallishintaiselle rautapaidalleen. Mutta pitääkö minun viedä hänet kanssani kotiin? — Tyttö, oletko sitä asiaa tarkoin ajatellut? Hänhän on kristitty, ja lakimme kieltää meitä rupeamasta tekemisiin muukalaisten ja pakanain kanssa, paitsi silloin, kun kaupпамme niin vaatii.»

»Älkää näin puhuko, rakas isä», vastasi Rebekka. »Meitä tosin on kielletty seurustelemasta heidän kanssaan juomingeissa ja huvituksissa, mutta haavoitettuna ja onnettomana on pakanakin pidettävä juutalaisen veljenä.»

»Tahtoisinpa tietää, mitä rabbiini Jaakko Ben Tudela siitä sanoisi», epäröi Iisak. — »Mutta säälihän olisi, jos tuo hyvä nuorukainen nääntyisi verenvuotoon. Seth ja Ruben kantakoot hänet Ashbyhyn.»

»Ei, pankaamme hänet minun kantotuoliini», virkkoi Rebekka; »minä voin nousta juhdan selkään.»

»Silloinpa kaikki nuo Ismaelin ja Edomin koirat saisivat katsella sinua hävyttömällä silmillänsä», kuiskasi Iisak luoden epäluuloisen katseen ritarien ja asemiesten parveen. Mutta Rebekka jo oli täysin toimin ryhtynyt lapeudentyöhönsä eikä kuullut, mitä isä puhui. Lopulta tämä nykäisi tytärtänsä hihasta ja sanoi hätäisellä äänellä: — »Kautta Aaronin parran! — Entä jos nuorukainen kuolee! — Jos hän kuolee meidän kotiimme, eikö meitä sitten syytetä hänen murhaajikseen ja eikö roistoväki revi meitä palasiksi?»

»Ei hän kuole, isäni», vastasi Rebekka hiljaisesti irtaantuen Iisakin kädestä, »ei hän kuole, jollemme jätä häntä tänne. Ja jos tämän teemme, niin tulee meidän todellakin vastata hänen verestään niin Jumalan kuin ihmistenkin edessä.»

»Niinhän taitanee olla», virkkoi Iisak hellittäen kätensä; »säälittäähän minuakin nähdessäni hänen verensä vuotavan, aivan yhtä paljon kuin jos näkisin Bysantin kultarahoja tipahtelevan omasta kukkarostani. Ja tiedänhän sen, että sinut on Mirjam, bysantilaisen rabbiinin Manassen tytär — jonka sielu jo on paratiisissa — opettanut taitavaksi parantajaksi sekä ruohojen voiman ja lääkkeiden vaikutuksen tuntijaksi. Tee siis, miten mielesi tekee — sinä olet hyvä tyttö, ja oletpa siunaus, kruunu sekä iloveisu minulle ja perheelleni ja esi-isieni kansalle.»

Juutalaisen pelko ei ollutkaan perätön. Jalomielisen laupeudentyönsä takia Rebekka joutui Ashbyhyn palatessaan Brian de Bois-Guilbertin himokkaiden katseitten alaiseksi. Temppeleiherra ratsasti kahdesti ohi luoden rohkeat, palavat silmänsä ihanaan juutalaistyttyöön. Me olemmekin jo saaneet nähdä, mitä tästä ihastuksesta seurasi, kun Rebekka oli joutunut tuon hillittömän hekumoitsijan käsiin.

Rebekka oli kiireesti kuljettanut haavoitetun ritarin heidän majataloonsa, jossa hän tukki ja sitoi hänen haavansa. Nuorinkin romaanien tai ballaadien lukija varmaankin muistaneekin, että tuona pimeyden aikakautena — siksihän keskiaikaa usein nimitetään — naiset yleensä olivat taitavia haavalääkäreitä ja että uljas ritari usein sai uskoa sodassa saadut haavansa sen tytön hoidettaviksi, joka syvimmästi oli hänen sydäntänsä haavoittanut.

Erittäinkin oli lääkitseminen kaikkine eri haaroinensa juutalaisten, niin miesten kuin naisten, taitona ja virkana. Senaikaiset mahtavat paronit ja kuninkaatkun ottivat usein, haavoittuneina tai sairaina ollessaan, hoitajakseen jonkun taitavan tietäjän, joka kuului tähän muuten ylenkatsottuun kansaan. Halukkaasti he hakivat kaikki apua juutalaislääkäreiltä. Ei heitä estänyt sekään kristittyjen yleinen usko, että juutalaiset rabbiinit tunsivat syvältä myös salaisia tieteitä — eli noituutta — varsinkin kabbala-tiedettä, joka olikin saanut alkunsa ja nimensä Israelin oppineiden miesten tutkimuksista. Eivätkä rabbiinit itsekään yrittäneet puhdistautua siitä syytöksestä, että he muka harjoittivat yliluonnollisia keinoja. Heidän kansansa oli muutenkin niin katkeran vihan alainen, ettei tämä syytös, yhtä vähän kuin mikään muukaan, enää olisi voinut sitä pahentaa. Päinvastoin oli se omiaan vähentämään ylenkatsetta, joka tavallisesti sekaantui juutalaisvihaan. Juutalaista noitaa tosin inhottiin yhtä paljon kuin juutalaista koronkiskojoakin, mutta häntä ei uskallettu halveksia yhtä paljon. Uskottavaa sitäpaitsi onkin, kun muistamme, mitä tarinoita on säilynyt juutalaisten ihmeellisistä parantamisista, että he todellakin tunsivat moniaita vaikuttavia lääkkeitä, joita he, kurjan tilansa aiheuttaman ja siis hyvin ymmärrettävän arkuuden vuoksi eivät mitenkään tahtoneet ilmaista kristityille naapureilleen.

Ihana Rebekka oli perehtynyt tarkasti kansansa kaikkiin omituisiin tietoihin, ja terävällä, voimallisella älyllänsä oli hän käsittänyt ja järjestänyt saamansa opin, vieläpä lisännyt omilla kokemuksillaankin. Hän oli taidossaan edistynyt niin pitkälle, että sitä hänen nuoruuteensa, sukupuoleensa sekä silloiseen aikakauteen katsoen täytyi oikein ihmetellä. Tietonsa lääkkeitä ja parannustaidosta hän oli saanut vanhalla juutalaisnaiselta, joka rakasti Rebekkaa kuten omaa lastaan. Hoettiinpa Iisakin tyttären myös saaneen kuulla kaikenlaisia salaisia asioita samalta akalta, jotka tämä itse nuoruudessaan oli perinyt omalta viisaalta isältään. Mirjam oli sitten joutunut aikakautensa sokean uskonkiihkon uhriksi, mutta hänen salaisuutensa eivät hävinneet hänen kanssaan haudant; ne jäivät hänen taitavan oppilaansa haltuun maailman hyväksi.

Rebekkaa, jonka oppi täten oli hänen kauneutensa vertainen, pitivätkin hänen omat kansalaisensa erinomaisessa kunniaissa ja arvossa. Arvelivatpa he melkein hänen olevan Vanhan Testamentin naisprofeettain kaltaisen. Hänen isänsäkin, jonka äärettömään rakkauteen hänen tietämättänsä oli sekaantunut myös syvää kunnioitusta tyttären oppia kohtaan, salli Rebekalle suuremman vapauden kuin juutalaisnaisilla kansansa keskuudessa muuten oli. Ja monestikin hän luopui, kuten juuri olemme nähneet, omasta päätöksestään noudattaakseen tyttärensä neuvoa.

Iisakin taloon tuotaessa Ivanhoe yhä vielä oli tainnoksissa, mikä johtui siitä, että hän taistelutantereella puuhatessaan oli menettänyt niin paljon verta. Tutkittuansa haavan Rebekka hoiteli sitä hyviksi tietämillään voiteilla. Sitten hän ilmoitti isälleen, että sairaan hengen takia ei ollut pelkoa, jos vain kuume saataisiin estetyksi — jota hän kuitenkin sanoi pelkäävänsä liiallisen verenvuodon vuoksi, — ja jos Mirjamin voiteella oli entinen voimansa jäljellä. Aivan hyvin he siis saattaisivat seuraavana päivänä viedä vieraansa kanssaan matkalle Yorkiin päin. Iisak vähän hämmästytti tästä ilmoituksesta. Hän arveli jo tehneensä kylliksi, tai enintään hän oli arvellut jättää haavoittuneen kristityn majataloon hoidettavaksi luvaten vain suorittaa kaikki maksut hänen puolestaan juutalaiselle isännälle. Mutta Rebekalla oli monta vastasyitä, joista kuitenkin tahdomme mainita vain kaksi, jotka tehokkaimmin vaikuttivat hänen isäänsä. Toinen oli se, että hän ei tahtonut jättää kallista voideluloansa kenenkään muun, ei edes heimolaisen lääkärin haltuun, jottei sen salainen sisällys tulisi tunnetuksi. Ja toiseksi huomautti Rebekka isällensä, että Ivanhoe oli Rikhard Leijonamielen parhaita ystäviä ja että Iisak, joka oli lainannut rahaa Juhana-herttuan kapinallisiin hankkeisiin, tulisi suuresti tarvitsemaan mahtavaa, Rikhardin suosiossa olevaa puolustajaa, jos kuningas kukaties vielä palaisi maahansa.

»Totta on kaikki, mitä puhut, Rebekka», myönsi Iisak kuultuansa nämä tärkeät syyt, — »olisi todellakin rikos Jumalaa vastaan, jos antaisimme Mirjam-vainajan salaisuudet ilmi. Sillä taivaan armolahjoja ei saa kevytmielisesti tuhlailla muille ihmisille, yhtä vähän viisaan lääkärin salaisia keksintöjä kuin kultatalentteja ja hopeasekeleitä. Ne ovat tosiaankin säästettävät ainoastaan niiden hyödyksi, joille Herra on armossaan ne suonut. Ja mitä tuohon mieheen tulee, jota Englannin natsarealaiset nimittävät Leijonamieliseksi, niin varmastikin minun olisi parempi langeta Idumean väkevän leijonan kynsiin kuin hänen käsiinsä, jos hän pääsisi selville minun ja hänen veljensä välisistä asioista. Sen vuoksi tahdon kallistaa korvani sinun neuvosi puoleen ja vien tämän nuorukaisen mukani Yorkiin, ja meidän kotimme olkoon hänen, kunnes hänen haavansa ovat parantuneet. Ja jos Leijonamieli todellakin tulisi takaisin, niinkuin nyt taaskin huhutaan, niin saanpa sitten tästä Wilfred Ivanhoesta suojelusmuurin, jotta kuninkaan tulinen suuttumus ei pääse polttamaan isääsi. Ja jollei hän tulisikaan, niin voipi Wilfred ehkä kuitenkin maksaa meille kulunkimme takaisin sitten, kun hän taas on, niinkuin eilen ja tänäpäivänäkin, koonnut väkevällä peitsellensä ja miekallaan itsellensä rikkautta. Sillä tämä nuorukainen on hyvä nuorukainen, hän muistaa määräpäivän ja maksaa lainansa ja auttaa Israelin miestä, jopa isänikin huoneen lasta, kun hän näkee hänen olevan julmien rosvojen sekä Belialin poikien kynsiin joutumaisillaan.»

Ilta kului melkein kokonaan loppuun, ennenkuin Ivanhoe jälleen tuli täyteen tuntoonsa. Hän

heräsi levottomasta unestaan niin sekavana ja pyörreksissä kuin tainnoksista tointuva ainakin. Ensi hetkellä ei hän voinut tarkkaan muistaa, mitä oikeastaan oli tapahtunut, ennenkuin hän vaipui taistelutantereelle, eikä muutenkaan järjestää eilispäivän seikkoja yhteen jaksoon. Hän tunsi olevansa haavoitettu ja sairas, heikko ja voimia vailla; siihen tunteeseen hämmäntyi hämärä muisto annetuista ja saaduista sivalluksista, vastakkain ryntäävistä, maahan syöksyvistä tai maahan syöstyistä ratsuista, huudoista ja aseitten kalskeesta — sanalla sanoen sekamelskaisen taistelun pyörretyvästä melusta. Hän yritti työntää syrjään vuoteensa uutimet, ja siinä hän osaksi onnistuikin, vaikka hartiassa kirveltävä haava teki pahaa.

Suureksi kummastukseksseen hän näki olevansa komeasti sisustetussa kamarissa, missä tuolien asemesta oli istumatyynyjä ja kaikki muukin sisustus itämaiden tapaan. Rupesipa siis Ivanhoe arvelemaan, että hänet kukaties oli hänen nukkuessansa viety takaisin Pyhälle maalle. Tämä ajatus näkyi vahvistuvan vielä todemmaksi, kun oven peitteenä oleva esirippu siirtyi syrjään ja naisolento, puettuna kalliiseen pukuun, joka oli paljoa enemmän Itämaan kuin Euroopan kuosin mukainen, astui hiljaa sisään seurassaan mustaverinen palvelija.

Nainen painoi sormensa huulilleen merkiksi, että piti olla vaiti.

Haavoittunut ritari aukaisi huulensa puhutellakseen tätä ihanaa hahmoa, mutta nainen painoi hienon sormensa purppuraisille huulilleen merkiksi, että hänen piti olla vaiti. Palvelija astui nyt sairaan luokse ja siirsi pois peiton tämän kupeelta, niin että suloinen juutalaistyttö sai nähdä siteen olevan paikallaan ja haavan paranemaan päin. Rebekka toimitti tehtävänsä sulavalla, arvokkaalla luonnollisuudella ja kainoudella, mikä nytkin, sivistyneemmällä aikakaudella, olisi saanut unohtumaan kaiken sen, mikä hänen toimessaan kenties soti naisen luontaista häveliäisyyttä vastaan. Ei olisi sillä hetkellä voinut muistaa, että nuori, kaunis tyttö seisoi miehen vuoteen vieressä tämän haavaa hoitaen, — häntä olisi pidetty vain laupeuden henkenä, joka voimallisella avulla poisti kipua ja torjui syrjään kalman miekan. Harvat, lyhyet käskynsä Rebekka lausui hebreankielellä vanhalle palvelijalleen, ja tämä, joka oli ollut monesti ennen samankaltaisissa tilanteissa apuna, totteli äänettömänä.

Oudon kielen äänet saattavat monesti kuulua karkeilta, mutta tässä tapauksessa niiden kohotessa kauniin Rebekan huulilta ne tekivät romanttisen ja korvia hivelevän vaikutuksen. Olisi luullut kuulevansa jonkin hyvän haltiattaren taikasanoja, korvalle tosin outoja ja älylle käsittämättömiä, mutta lausujan lempeän äänen ja suloisen ulkomuodon vuoksi sydäntä liikuttavia. Ivanhoe ei yrittänytäkään enää kysellä, vaan antoi hoitajainsa toimiskella miten he tarpeelliseksi näkivät. Vasta kun lempeä lääkäri aikoi työnsä lopetettuaan lähteä, ei Ivanhoe voinut enää hillitä uteliaisuuttansa. — »Suloinen neito», hän lausui arabiankielellä, jota hän Itämailla retkeillessään oli oppinut ja luuli tuon turbaanipäisen, kauhtanaan puettun neitosen parhaiten ymmärtävän — »Olkaa niin hyvä, suloinen neito, minä rukoilen...»

Tässä kaunis lääkäri hänet keskeytti; ja hymy, jota Rebekka tuskin huolikaan tukahduttaa, lennähti hänen kasvoilleen, jotka tavallisesti ilmaisivat vain mieltävistä alakuloisuutta. — »Olen syntynyt Englannissa, herra ritari, ja puhun englanninkieltä, vaikka pukuni ja sukuni ovat kaukomailla kotoisin.»

»Korkeasukuinen neiti...» yritti Ivanhoe uudelleen, mutta Rebekka kiiruhti jälleen vaimentamaan hänet.

»Älkää, herra ritari», virkkoi hän, »kunnioittako minua korkeasukuisen arvonimellä. On parasta, että heti saatte tietää palvelijanne olevan halvan juutalaistytön, saman Iisak Yorkilaisen tyttären, jolle te äskettäin olitte niin hyvä ja avulias. Hänen ja hänen perheensä velvollisuus on hoitaa teitä mitä huolellisimmin, niinkuin nykyinen tilanne välttämättömästi vaatii.»

Enpä tiedä, olisiko ihana Rowena ollut oikein mielissään, jos hän olisi saanut nähdä, millä ihastuksella hänen uskollinen ritarinsa tähän saakka oli katsellut suloisen Rebekan viehättävää vartaloa, kauniita kasvoja ja säihkyviä silmiä, — noita silmiä, joiden loistetta jonkin verran varjostivat ja tavallaan pehmensivät pitkät, silkinhienot ripset ja joita kuljeksiva runoilija olisi verrannut jasmiinipensaan läpi vilkkuvaan iltatähteen. Mutta Ivanhoe oli liian hyvä kristitty ihailuksensa juutalaistyttöä. Sen Rebekkin oli jo ennakoita arvannut ja juuri siitä syystä hänellä oli ollut niin kiire ilmaista isänsä nimi ja kansallisuus. Mutta sittenkin — sillä olihan Iisakin kauniin ja viisaan tyttärenkin sydämessä hiukkanen naisen turhamaisuutta — hän ei voinut pidättää hiljaista huokausta, kun tuo kunnioituksen ja hellyyden sekainen ihastus, millä Ivanhoe siihen saakka oli katsellut tuntematonta hyväntekijäänsä, äkkiä muuttui kylmäksi, pakotetuksi kohteliaisuudeksi, joka ei ilmaissut mitään sen syvempää tunnetta kuin tunnustusta alhaisemman rodun puolelta saadusta avusta. Tosin ei ollut Ivanhoen aikaisempikaan käytös ilmaissut enempää kuin totunnaista palvontaa, jonka nuori mies aina omistaa kaunottarelle. Mutta kipeästi koski se, että yksi ainoa sana riitti ikäänkuin taikavoimalla syöksemään Rebekka-poloisen niin alhaiseen ihmisluokkaan, että ritarin ei sopinut suoda hänelle edes tällaistaakaan kunnioitusta.

Mutta Rebekan lempeä, puhdas sydän ei kuitenkaan pannut Ivanhoen syyksi, että tämä antoi aikakauden ja uskonnon yleisen ahdasmielisen ajatustavan sokaista itseään. Päinvastoin, vaikka ihana juutalaistyttö huomasi, että sairas ritari kohteli häntä nyt hylätyn kansan lapsena, jonka kanssa oli häpeällistä seurustella kauemmin kuin pakko vaati, piti kuitenkin mitä hellintä huolta sairaan ritarin hengestä ja terveydestä. Hän ilmoitti tälle, että he olivat menossa Yorkiin ja että Iisak oli päättänyt ottaa sairaan sinne kanssaan hoitaaksensa häntä omassa talossaan, kunnes terveys olisi palautunut. Ivanhoe ei ollut lainkaan suostuvainen tähän tuumaan, sanoen vastahakoisuutensa syyksi, ettei hän mielellään tahtoisi sen kauemmin olla hyväntekijänsä vastuksina.

»Eikö», hän vastusteli, »täällä Ashbyssä päin ole ketään saksilaista vapaatilallista tai vaikkapa varakkaampaa lampuotia, joka sallisi haavoittuneen maanmiehensä asua luonaan, kunnes tämä jälleen kykenisi kantamaan rautavaruksia? — Eikö olisi mitään saksilaisilla rahoilla perustettua luostaria, missä saisin sijan? — Tai ettekö voisi viedä minua Burtoniin asti, missä P. Witholdin luostarin abotti Waltheoff, joka on sukulaiseni, varmaan osoittaisi minulle vieraanvaraisuuttaan?»

»Totta kyllä», vastasi Rebekka hymyillen surullisesti, »halvinkin mainitsemistanne paikoista olisi sopivampi teille asunnoksi kuin ylenkatsotun juutalaisen maja. Mutta, herra ritari, jollette tahdo samalla karkoittaa pois lääkäriänne, teidän täytyy sittenkin tyytyä tähän asuntoon. Tiedättehän, että meidän kansalaisemme ovat taitavia parantamaan haavoja, vaikka ei lyömään niitä; ja meidän perheessämme eritoten tunnetaan salaisia lääkityskeinoja, jotka ovat perinnäistietona suvussamme polvesta polveen aina Salomonin päiviltä ja joiden parannusvoimaa olette jo itsekin kokenut. Ei yksikään nasarealainen — suokaa sanontatapani anteeksi, herra ritari — ei yksikään kristitty lääkäri Britannian neljän rajameren välillä saisi teistä rautapaidan kantajaa lyhyemmässä kuin kuukauden ajassa.»

»Ja kuinka pian *sinä* sitten sen saisit aikaan?» kysyi Ivanhoe maltittomasti.

»Viikkokaudessa, jos tahdotte olla kärsivällinen ja noudattaa ohjeitani», vastasi Rebekka.

»Pyhä Neitsyt!» sanoi Wilfred, — »eipähän liene syntiä, vaikka tässä paikassa satuin mainitsemaan hänen siunattua nimeänsä — nyt en minä eikä kukaan muukaan kelpo ritari jouda kauan vuoteella venymään! Jos siis, tyttö, voit täyttää lupauksesi, niin maksanpa sinulle kypärin täyden hopearahoja, vaikka täytyisi hankkia ne mistä hyvänsä!»

»Kyllä minä täytän lupaukseni», vakuutti Rebekka, »ja te saatte pukeutua aseisiin kahdeksantena päivänä tämän jälkeen, jos tahdotte suoda minulle vain yhden palkinnon, jonka pyytäisin tarjoamainne hopeitten sijasta.»

»Jos vallassani vain on luvata ja jos se on semmoista, minkä hurskas kristitty ritari saa antaa sinun rotuisellesi», lausui Ivanhoe, »niin suostun pyyntöosi mielelläni ja kiitollisena.»

»Sitä vain anoisin teiltä», vastasi Rebekka, »että tästä lähtien uskoisitte juutalaisenkin saattavan antaa apua kristitylle pyytämättä muuta palkintoa kuin saman Suuren Isän siunausta, joka on luonut meidät kaikki, niin juutalaiset kuin pakanat.»

»Syntiäpä olisi, jollen sitä uskoisi, tyttö», virkkoi Ivanhoe. »Ja nyt aion ilman enempää epäilystä tai utelua antautua hoitoosi täydesti luottaen siihen, että sinun taitosi avulla kykenen viikon kuluttua kantamaan haarniskaa. Mutta, armas lääkäri, salli minun vähän tiedustella, mitä maailmalta kuuluu. Kuinka voi jalo Cedrik perheineen? — Ja kuinka voi suloinen neiti...» Hän lopetti puheensa kesken, ollen haluton mainitsemaan Rowenan nimeä juutalaisen talossa — »häntä tarkoitan, joka oli turnajaisten kuningattarena?»

»Ja jonka te, herra ritari, siihen arvoon koroititte, osoittaen valinnassa hyvää makua, jota ihailtiin yhtä paljon kuin urhoollisuuttanne», täydensi Rebekka.

Paljon verta oli Ivanhoen suonista virrannut maahan, mutta olipa sitä kuitenkin vielä siksi paljon jäljellä, että hänen poskensa lensivät purppuranpunaisiksi, kun hän huomasi ilmaisseensa rakkautensa Rowenaan yrittäessään taitamattomasti salata sen.

»Enpä juuri hänestä niin paljon tahtoisi kuulla», sanoi hän, »vaan pikemmin prinssi Juhanasta. Ja

tahtoisin myös tietää, mihin uskollinen asemieheni on joutunut, koska hän ei ole täällä minua hoitamassa?»

»Sallikaa minun käyttää lääkärinvaltaani», vastasi Rebekka, »ja kärkeä teitä olemaan vaiti ja välttämään levottomuutta herättäviä mietteitä. Koetan kuitenkin kertoa teille, mitä haluatte tietää. Juhana-prinssi lopetti turnajaiset kesken ja lähti kiireesti Yorkiin kaikkien seurueeseensa kuuluvien aatelismiesten, ritarien sekä hengellisten herrojen kanssa. Ennättipä hän ennen lähtönsä hyvällä tai väkisenkin kerätä kokoon niin paljon rahaa kuin suinkin sai puristetuksi niiltä, joita pidetään tämän maan rahamiehinä. Hänen huhutaan aikovan anastaa itselleen veljensä kruunun.»

»Eipä ennenkuin sen puolustukseksi on miekkoja käsitelty!» huudahti Ivanhoe kohoten istualleen, »vaikkapa Englannissa olisi vain yksi ainoa uskollinen alamainen. Minä tahdon taistella Rikhardin oikeuden puolesta heidän parastakin miestänsä vastaan — vaikkapa kahta vastaan yht'aikaa, sillä oikeus on minun puolellani!»

»Mutta jotta teille karttuisi siihen tarpeeksi voimaa», virkkoi Rebekka, laskien kätensä hänen olkapäälleen, »pitää teidän nyt totella käskyäni ja maata rauhallisesti.»

»Totta puhut, tyttö», sanoi Ivanhoe, »tahdonpa maata niin rauhallisena kuin näinä rauhattomina aikoina voi. Mutta mitä tiedät Cedrikistä ja hänen perheestään?»

»Hänen hovimestarinsa kävi äsken juuri täällä, läähättäen kiireisestä kulusta, noutamassa isältäni maksua Cedrikiltä ostetuista villoista. Häneltä sain tietää, että Cedrik sekä Athelstan Coningsburghilainen olivat suuresti suuttuneina poistuneet Juhana-prinssin pidoista ja aikoivat heti lähteä kotimatalle.»

»Oliko joku nainen heidän seurassaan pidoissa?» kysyi Wilfred.

»Rowena-neiti», sanoi Rebekka, vastaten tarkemmin kuin mitä kysymys olisi vaatinut, — »ei ollut prinssin pidoissa, ja hovimestarin kertoman mukaan hänkin on nyt matkalla Rotherwoodiin, kasvatusisänsä Cedrikin seurassa. Ja teidän uskollinen asemiehenne Gurth...»

»Mitä!» huusi ritari, »tunnetko sinä hänen nimensä? Mutta tiedäthän sen», lisäsi hän heti; »kuinka et tietäisi! Sinun kädestäsi, sen nyt arvaan, ja sinun jalomielisyytesi kautta hän eilen sai sata sekiiniä.»

»Älkää puhuko siitä», virkkoi Rebekka, posket tulipunaisina, »huomaanpa, että kieli liiankin helposti antaa ilmi, minkä sydän mieluummin soisi salatuksi.»

»Mutta nämä kultarahat», sanoi Ivanhoe vakavana, »kunniani vaatii minun maksamaan ne isällesi takaisin.»

»Tehkää miten tahdotte», sanoi Rebekka, »kunhan viikko on kulunut. Mutta älkää nyt puhuko älkääkään ajatelko asioita, jotka voivat viivyttää haavanne paranemista.»

»Olkoon niinkuin sanot, hyvä tyttö», virkkoi Ivanhoe; »sangen kiittämätön olisinkin, jos vastustaisin sinun käskyäsi. Virka nyt vain sananen vielä Gurth-parkani kohtalosta, niin kyseltäväni loppuvat kaikki siihen.»

»Minua surettaa kertoa, herra ritari», vastasi juutalaistyttö, »että hänet on pistetty kahleisiin Cedrikin käskystä.» — Nähtyänsä, kuinka kipeästi tämä sanoma koski Wilfreidiin, hän kiirehti lisäämään: »Mutta hovimestari Oswald vakuutti, että jollei mitään uutta suuttumuksen syytä sattuisi, Cedrik varmaan pian antaisi anteeksi Gurthille, joka aina on ollut uskollinen orja ja isäntänsä suuressa suosiossa ja jonka ainoastaan rakkaus Cedrikin omaan poikaan oli saattanut hairahtumaan velvollisuudestaan. Ja vielä vakuutti hovimestari kaikkien palvelijoitien, erittäinkin Wamba-narrin, päättäneen matkalla antaa Gurthille tilaisuuden paeta, jollei Cedrikin vihastus sillä välin olisi ehtinyt asettua.»

»Jumala sallikoon, että he voisivat täyttää tämän aikeensa!» sanoi Ivanhoe. »Mutta näyttääpä siltä kuin olisin luotu syöksemään turmioon kaikki ne, jotka minulle osoittavat rakkautta. Kuninkaani on suonut minulle ystävyyttä, kunniaa, ja näetpä kuinka hänen veljensä, joka on hänelle niin suuressa kiitollisuudenvelassa, nousee kapinaan anastaakseen häneltä kruunun; — minun ihailuni on tuottanut huolta ja vastusta suloisimmalle kaikista naisista; — ja nyt pä isäni vihanvimmoissaan kenties tappaa tuon orjaparan vain siitä syystä, että tämä on rakkaudesta minuun auttanut minua! Näetkös, tyttö, minkälaista onnen hylkäämää kurjaa sinä olet ruvennut hoitamaan. Ole viisas ja luovu minusta, ennenkuin paha onni, joka niinkuin verikoira aina vainoaa jäljilläni, sinuunkin tarttuu.»

»Ei», lausui Rebekka, »heikkoudessanne ja tuskassanne te käsitätte väärin Jumalan aivoitukset, herra ritari. Te olette saanut palata kotimaahanne juuri sillä hetkellä, jolloin se kipeimmin tarvitsee väkevää kättä ja uskollista sydäntä avukseen. Te olette masentanut niiden miesten ylpeyden, jotka ovat niin hyvin teidän kuin myös kuninkaanne vihollisia, juuri sillä hetkellä, jolloin heidän kaulansa oli kopeimmin kenossa. Ja jos olettekin siinä toimessa saanut vamman, niin ettekö huomaa, että Jumala on maan halvimpien joukosta nostanut teille lääkärin ja auttajan? — Sentähden olkaa hyvillä mielin ja uskokaa, että te olette määrätty kätenne voimalla tekemään jonkin ihmetyön tämän kansan silmien edessä. Hyvästi nyt — nauttikaa niitä lääkkeitä, jotka Ruben teille pian tuo, ja sitten nukkukaa, jotta saisitte voimia huomispäivän matkan varalle.»

Huomaten nämä syyt tosiksi Ivanhoe totteli Rebekan neuvoa. Rubenin tuomissa lääkkeissä oli viihdyttävä, nukuttava voima; ne vaivuttivat sairaan terveelliseen ja rauhalliseen uneen. Aamulla tullessaan hänen lempeä lääkärinsä huomasi kuumeen kokonaan väistyneen, niin että hänet saattoi hyvin viedä matkalle.

Ivanhoe asetettiin siis samaan hevoskantotuoliin, jolla hänet oli turnajaistantereeltakin kuljetettu pois, ja kaikki järjestettiin mahdollisimman huolellisesti, jotta hänen olisi siinä mukava matkustaa. Yhdessä ainoassa suhteessa Rebekka vain ei voinut pitää sairaasta sitä huolta, jota tämän heikkous olisi vaatinut. Samaten kuin Juvenaliksens 10:nnessä ivarunoelmassa mainittu äkkiä rikastunut kultaseppä pelkäsi Iisak Yorkilainen aina rosvoja. Siihen hänellä olikin täysi syy, sillä niinhyvin normannilainen rosvoritari kuin saksilainen metsäsissi olisivat ilman vähintäkään epäröimistä pitäneet häntä luvallisena saaliinaan. Sentähden hän matkusti suurella kiireellä ja salli pitää vain lyhyet lepoajat — sekä vieläkin lyhyemmät syömärupeamat. Sillä tavalla hän ennätti Cedrikin ja Athelstanin seurueen ohi, vaikka nämä olivat lähteneet useampia tunteja aikaisemmin; heiltä sitävastoin olivat, niinkuin muistamme, St. Witholdin luostarin pitkälliset pidot vieneet paljon aikaa. Mutta niin tehoava oli Mirjamin voiteen voima ja niin voimakas myös Ivanhoen ruumiinrakenne, ettei hätäisestä matkanteosta tullutkaan lempeän lääkärin pelkäämiä pahoja sairauksia.

Toisessa suhteessa sitävastoin oli juutalaisen kiireestä vahinkoa, hän näet hätäillessään joutui vähän väliä riitaan pestaamiensa saattomiesten kanssa. Nämä olivat saksilaisia, maanmiestensä tunnettuun tapaan he rakastivat joutenoloa ja runsasta syömistä — tai normannilaisten tapaan puhuen: laiskottelua ja ahmimista. He olivat antautuneet tähän toimeen siinä toivossa, että saisivat jonkin aikaa lihottaa itseään rikkaan juutalaisen kustannuksella. Suuri oli siis heidän tyytymättömyytensä, kun juutalainen yhä hoputti matkan joutumista. Myöskin he valittivat, että heidän hevosensa saattoivat vikaantua tästä yhtämittäisestä matkanteosta. Kaiken lisäksi syntyi Iisakin ja hänen seuralaistensa välillä tulinen eripuraisuus, kun hän ei tahtonut antaa heille niin paljon viiniä eikä olutta kuin he vaativat joka ateriaksi. Seurauksena oli sitten, että nuo miehet, jotka hän oli palkannut suojakseen, mutta joiden kiintymystä hän ei ollut huolinut voittaa, luopuivat hänestä juuri hädän hetkellä, kun Iisakin pelkäämien rosvojen todella saattoi sanoa olevan lähellä.

Tähän surkeaan tilaan oli juutalainen jäänyt tyttärensä ja haavoitetun ystävänsä kanssa, kun Cedrik saavutti heidät. Kun sitten de Bracy liittolaisineen otti koko matkaseurueen vangiksi, niin alussa ei hevoskantotuolista pidetty mitään lukua. Se olisi ehkä jäänyt jäljelle kenenkään huomaamatta, jollei de Bracy olisi kurkistanut sen sisälle siinä luulossa, että se kukaties sisälsi hänen toivotun saaliinsa, sillä Rowena ei ollut poistanut huntua kasvoiltaan.

Mutta suurestipa de Bracy kummastui äkätessään kantotuolissa haavoitetun miehen, joka ilmoitti olevansa Wilfred Ivanhoe. Tämä näet luullen rosvoja saksilaisiksi metsäsisseiksi toivoi ilmaisemalla nimensä saavansa heiltä parempaa kohtelua.

Kaikessa hurjuudessaan ja irstaisuudessaan piti de Bracy kuitenkin aina jossakin määrin kiinni ritarikunnian vaatimuksista. Tämä esti häntä tekemästä pahaa ritarille, joka ei voinut puolustaa itseään; se esti myös häntä ilmaisemasta löytöään Front-de-Boeufile, joka ilman vähintäkään epäilyä olisi heti tappanut kilpaveljensä, olipa tämän tila millainen tahansa. Mutta toiselta puolen ei de Bracyn jalomielisyys ollut kuitenkaan niin suuri, että hän olisi päästänyt vapaaksi kilpakosijansa, jota Rowena-neiti rakasti, mikä oli tullut kaikkien ihmisten tiedoksi niinhyvin turnajaisissa kuin jo ennenkin, silloin, kun Wilfred ajettiin pois isänsä talosta. Hän valitsi siis hyvän ja pahan keskittien ja pani kaksi seuralaistansa ratsastamaan kantotuolin vieressä kieltäen, ettei kukaan saisi tulla likelle. Jos joku kysyisi, piti heidän sanoa, että erästä heidän kumppaniansa, joka oli haavoittunut kahakassa, kuljetettiin Rowena-neidin tyhjässä kantotuolissa. Kun oltiin saavuttu Torquilstoneen, veivät de Bracyn asemiehet, sillä välin kuin tempeliritari ja linnanisäntä olivat täydessä puuhassa kumpikin omalla tahollaan, edellinen kiristämässä juutalaiselta rahoja, jälkimmäinen taivuttamassa hänen tyttärtään — Ivanhoen yhä muka haavoitettuna toverinaan syrjäiseen kamariin. Tämän selityksen he antoivat myös Front-de-Boeufile tämän kysyessä, miksi he eivät hätätorven törähtäessä rientäneet muurille.

»Vai haavoitettu kumppani!» huudahti ritari ällistyksissään ja suuttuen. »Kummako, että talonpoikien ja metsäsissien harja kohoaa, niin että he uskaltavat käydä saartamaan linnaa ja että narrit ja sikopaimenet tohtivat lähettää sodanjulistuskirjeitä aatelisherroille, kun kerran sotamiehet rupeavat sairaanhoitajiksi ja vapaakomppanian pojat pitelevät uutimia kuolevan miehen vuoteen vieressä samalla hetkellä, kun vihollinen ryntää linnaa vastaan! — Ylös muurille, senkin konnat ja nahjukset!» hän ärjäisi koroittaen ääntänsä, niin että kupukatto kumisi, »ylös muurille, tai teen tällä sauvalla luistanne sohjoa!»

Miehet vastasivat äreästi, että heidän hartain halunsa olikin nousta muurille, kunhan Front-de-Boeuf selittäisi asian heidän herralleen, jonka käskystä heidän piti hoitaa kuolevata miestä.

»Kuolevata miestä, mokomat lurjukset!» vastasi paroni. »Olemmepa kaikkityyni pian kuoleman kidassa, jollemme seiso miesten tavoin paikallamme. Mutta minä lähetän toisen hoitajan teidän kumppanirievulenne. — Urfrida, hoi! — ämmä! — se perkeleen saksilainen noita! — Etkö kuule? Mene hoitamaan tuota vuoteella venyvää junkkaria, koska hän ei muka tule hoidotta toimeen, jotta nämä pojat pääsevät käyttämään aseitansa. — Kas tässä kaksi varsijousta viritysrautoineen ja nuijapäänuolineen, veikkoset — joutukaa ulkovarustukselle ja katsokaa, että jokainen nuoli tekee kolon saksilaisen aivoihin!»

Miehet, joiden mielestä, niinkuin soturien ainakin, taistelu oli hauskaa ja joutenolo ikävää, riensivät ilolla siihen vaaralliseen paikkaan, jonne heidät oli käsketty. Näin jäi siis Ivanhoe Urfridan eli Ulrikan hoitoon. Mutta tämä, jonka mieli oli täynnä kärsityn sorron muistoa sekä koston toivoa, suostui mielellänsä uskomaan sairaan hoidon Rebekalle.

YHDEKSÄSKOLMATTI LUKU.

Käy ylös torniin, uljas soturi,
ja katso, kuinka taisto kääntyi.

SCHILLER: *Orleansin Neitsyt.*

Vaaran hetki on usein myös samalla se hetki, jolloin lempeys ja rakkaus peittelemättä näyttäytyvät. Koko sydämen kuohuessa puhkeavat helpommin ilmi mainitutkin tunteet, joita varovaisuus rauhallisimpina hetkinä ainakin pitää salassa, jollei kykene niitä kokonaan tukahduttamaan. Päästyänsä jälleen Ivanhoen vuoteen ääreen Rebekka ihmeeksensä tunsi sydämensä hartaasti riemuitsevan huolimatta kaikesta uhkaavasta vaarasta ja pelastuksen toivon vähydestä. Kun hän tunnusteli sairaan suonta ja tiedusteli hänen vointiansa, oli hänen kosketuksessaan ja äänessään tulisempaa hellyyttä kuin mitä hän itse olisi suonut osoittavansa. Hänen äänensä värisi ja hänen kätensä vapisi, ja vasta Ivanhoen kylmäkiskoinen kysymys: »Sinäkö se olet, tyttö hyvä?» herätti hänet huomaamaan, että hänen tuntemansa kiintymys ei ollut eikä voinutkaan olla molemminpuolinen. Tuskin kuuluva huokaus nousi neidon rinnasta, ja kun hän sitten kyseli ritarin vointia, niin hänen äänensä ei ilmaissut enempää kuin rauhallista ystävyyttä. Ivanhoe vastasi kiireesti voivansa jokseenkin hyvin, paremmin kuin hän olisi voinut toivoa. »Siitä saan», hän lopetti, »kiittää sinun taitavaa apuasi, Rebekka-kulta.»

»Hän sanoo minua Rebekka-kullaksi», tuumi tyttö itsekseen, »mutta hän sanoo sen kylmäkiskoisella, huolimattomalla äänellä, joka huonosti soveltuu yhteen tuon sanan kanssa. Hänen sotaratsunsa — hänen metsäkoiransa ovat hänelle rakkaammat kuin halveksittu juutalaistyttö!»

»Sydämeni, hyvä tyttö», jatkoi Ivanhoe, »on kipeämpi levottomuudesta kuin ruumiini on haavastaan. Päättäen niiden miesten puheista, jotka istuivat täällä luonani, ymmärsin olevani vankina, ja jos oikein tunsin tuon kovan, tylyn äänen, joka äsken juuri komensi heidät johonkin sotatoimeen, olen Front-de-Boeufin linnassa. Jos niin on laita, niin mikähän tästä viimein tulee ja kuinka voinen suojella Rowenaa sekä isääni?»

»Juutalaista ja tämän tytärtä hän ei edes mainitse», ajatteli Rebekka edelleen salaa napisten. »Mutta mitä oikeutta meillä onkaan vaatia sitä häneltä! Syystä rankaisee minua Jumala sen takia, että sallin ajatukseni kiintyä häneen!» Näin moitittuansa omaa hulluuttaan hän vastasi Ivanhoen kysymyksiin niin hyvin kuin taisi. Mutta sen verran hän vain tiesikin kertoa, että tempeliherra Bois-Guilbert ja paroni Front-de-Boeuf olivat linnassa komentajina ja että linnaa piirrettiin. Keitä piirittäjät olivat, sitä hän ei tiennyt sanoa. »Mutta linnassa on nyt kristitty pappi», lisäsi hän, »joka kenties tiennee enemmän.»

»Kristitty pappi!» huudahti ritari iloissaan; »haepa hänet tänne, Rebekka, jos voit — sano hänelle, että sairass mies anoo häneltä hengellistä apua — sano, mitä tahdot, kunhan vain tuot hänet tänne luokseni — jotakin minun pitää tehdä tai edes yrittää tehdä. Mutta kuinka voinkaan mitään päättää, ennenkuin saan tietää, millä kannalla asiat ovat tuolla ulkona.»

Totellen Ivanhoen pyyntöä Rebekka lähti pyytämään valemunkkia Cedrikiä haavoitetun ritarin kamariin. Mutta, niinkuin tiedämme, teki Urfrida, joka itse tahtoi puhutella valemunkkia, tämän yrityksen tyhjäksi. Rebekka tuli siis takaisin ja ilmoitti Ivanhoelle, ettei hän ollut saanut toimitetuksi käskettyä asiaa.

Kauan aikaa he eivät kuitenkaan saaneet harmitella tätä eikä liioin ajatella muitakaan keinoja tietojen hankkimiseksi. Sillä linnanpihalta kuuluva meteli, jota oli jo jonkin aikaa kestänyt, kihtyi nyt kymmenen vertaa kovemmaksi pauhuksi. Sotamiesten raskaat, kiireiset askeleet kuuluivat ulkoa vallilta tahi kumisuttivat niitä soukkia, mutkaisia käytäviä ja portaita, jotka johtivat eri parvekkeille ja muille varustuspaikoille. Myös kaikui ritarien äänet, kun he rohkaisivat miehiänsä ja jakelivat käskyjä, mutta tuon tuostakin aseitten kalske ja sotamiesten kovat huudot tukahduttivat nuo äänet kuulumattomiksi. Hirvittäviä nämä sodan sävelet olivat, sitä hirvittävämpiä, koska ne ennustivat kauheita tapauksia; mutta niissä oli samalla myös jotakin juhlallista, jonka Rebeke ylevä mieli saattoi käsittää tällä pelon hetkelläkin. Hänen silmänsä säihkyivät, vaikka veri oli paennut poskista, ja ihmeellisellä pelon ja värisyttävän ihastuksen sekaisella tunteella hän lausui, puolittain itseksensä kuiskaten, puolittain huonetoverilleen puhuen, seuraavat Raamatun sanat: »Viinit kalisevat — keihäät ja kilvet kiiltävät — kuuluu päällikköjen ääni ja huutojen hälinä!»

Ivanhoe puolestaan oli niinkuin samassa ylevässä Raamatun paikassa mainittu sotaorhi, joka on suuttunut toimeettomuudesta ja hehkuu tulista halua päästä mukaan taisteluun, jonka melun se kuulee. »Jospa edes», virkkoi ritari, »jaksaisin kömpiä tuon ikkunan viereen, jotta näkisin, miten uljas leikki alkaa käydä. — Olisipa minulla edes jousi, jolla voisin yhdenkään nuolen lennättää, tai sotatappara, jolla voisin yhden ainoan kerrankin iskeä ja auttaa vapauttajiamme! Mutta turha toivo — turha toivo — olen aseeton ja voimaton!»

»Älkää kiusatko itseänne, jalo ritari», vastasi Rebekka, »melu on äkkiä vaiennut — kenties he eivät rupeakaan tappelemaan.»

»Vähän sinä tämmöisiä asioita ymmärrät», virkkoi Wilfred maltittomasti. »Tämä hiljaisuus todistaa vain, että kaikki miehet ovat paikoillaan muurilla ja odottavat joka hetki rynnäkköä. Se, mitä äsken kuulumme, oli vain ukkosilman kaukaista jyrähtelyä, mutta pian se riehahtaa täyteen raivoonsa. — Ah, kunpa vain pääsisin tuonne ikkunan ääreen!»

»Sitä yrittäen te vain pahentaisitte haavaanne, jalo ritari», vastasi hoitaja. Mutta nähtyänsä

hänen tuskallisen levottomuutensa tyttö lisäsi lujalla äänellä: »Minä käyn itse ikkunan ääreen ja kerron teille kaikki, mitä ulkona tapahtuu.»

»Ei suinkaan — sitä et saa tehdä!» huusi Ivanhoe; »jokainen ikkuna, jokainen aukko tulee pian ampujien maalitauluksi; jokin nuoli voi sattua...»

»Olkoon se tervetullut!» sanoi Rebekka hiljaa astuessaan lujin askelin pari kolme porrasta ylös, jotka veivät puheenalaiselle ikkunalle.

»Rebekka, — Rebekka kulta!» huusi Ivanhoe. »Ei tämä ole tyttöjen leikkiä, — haava tai kuolokin voisi tulla osaksesi, ja silloin olisin onneton elämäni loppuun saakka, koska itse olisin siihen syyppä. Suojaa itseäsi ainakin tuolla vanhalla kilvellä ja näytä itsestäsi niin vähän kuin mahdollista.»

Erinomaisen säntillisesti Rebekka noudatti Ivanhoen neuvoja ja asetti ison vanhan kilven pystyyn ikkunaa vasten. Sen takaa hän saattoi jokseenkin hyvässä turvassa katsella, mitä linnan ulkopuolella tehtiin, ja kertoa Ivanhoelle, mitä rynnäköhankkeita piirittäjillä oli tekeillä. Ikkuna, josta hän tähysteli ulos, olikin soveliaimpia paikkoja katselijalle; se oli näet päärakennuksen kulmauksessa, joten Rebekka ei vain nähnyt linnan muurien ympäristöä, vaan saattoi myös pitää silmällä ulkovarustusta, johon aiottu rynnäkö epäilemättä ensiksi oli kohdistuva. Tämä ulkovarustus, joka ei ollut erin korkea eikä vahva, suojeli sitä takaporttia, josta Front-de-Boeuf vähää ennen oli päästänyt Cedrikin ulos. Vallihauta kulki sen ja päälinnan välitse, niin että, jos se sattui vihollisen valtaan, oli helppo poistaa sen yli vievä lautaporras ja siten erottaa menetetty turvapaikka vielä valloittamattomasta. Ulkovarustuksessa oli rynnäköportti vastapäätä linnan porttia, ja koko varustuksen ympäri kulki vielä vahva hakuli-aitaus. Tähän paikkaan asetettujen soturien paljous osoitti, etteivät piiritetyt uskoneet sen voivan kestää kovempaa rynnäköä. Samaten oli myös piirittäjiä suuri joukko kokoontunut tämän ulkovarustuksen kohdalle, josta ilmeni, että hekin pitivät tätä paikkaa helppona valloittaa.

Nämä seikat Rebekka kiireesti ilmoitti Ivanhoelle, lisäten vielä: »Metsän reuna näkyy olevan täynnä jousimiehiä, vaikka vain harvat ovat uskaltaneet ulos sen pimeästä peitosta.»

»Minkälainen lippu heillä on?» kysyi Ivanhoe.

»En minä voi nähdä mitään lippua», vastasi Rebekka.

»Sepä on kummallinen uusi tapa», mutisi ritari; »rynnätäänkö tämmöistä linnaa vastaan ilman liehuvaa lippua tai viiriä! — Voitko nähdä, minkälaiset miehet heitä johtavat?»

»Päälliköltä näyttää mustassa rautapuvussa oleva ritari», sanoi juutalaistyttö; »hän yksin on puettuna päästä jalkoihin täysiin varuksiin ja komentaa kaikkia ympärillä seisovia.»

»Mikä vaakuna hänen kilvessään on?» kysyi taas Ivanhoe.

»Jokin rautakangen tapainen sekä munalukko maalattuna sinisellä värillä kilven mustalle pohjalle.»

»Jalkarauta ja kahlelukko siniseksi maalattuna», arveli Ivanhoe. »En tiedä, kenen vaakuna se lienee; sen vain tiedän, että se sopisi nyt minulle. Voitko nähdä siinä mitään tunnuslausetta?»

»Tuskin erotan vaakunaakaan näin kaukaa», vastasi Rebekka. »Mutta kun päivänpaiste sattuu kilpeen, niin näen nuo mainitsemani kuvat.»

»Eikö näy toisiakin päälliköitä?» huusi maltiton kysyjä.

»En tästä paikasta voi nähdä ainoatakaan häntä etevämpää», sanoi Rebekka; »mutta epäilemättä ahdistetaan linnan toistakin kulmaa. Juuri nyt he ryntäävät eteenpäin! — Herra, Siionin Jumala, suojele meitä! — Mikä pelottava näky! — Eturivissä ryntääjät kantavat hirmuisen suuria kilpiä tai laudoista tehtyjä katoksia päänsä peitteenä. Muut seuraavat jäljestä, jouset vireessä. — He kohottavat jousensa! — Herra, Mooseksen Jumala, anna näille luomillesi olennoille anteeksi!»

Hänen kertomuksensa keskeytyi tähän. Sillä nyt kajahti kimakka torven toivotus rynnäkömerkkinä; muurin toiselta puolen kuului normannilaistorvien torahdus ja vaskirumpujen kolea kumahdus vastaten uhkaavasti vihollisen sotasoihtoon. Molemmipuolinen kiljunta koroitti yhä vielä tuota peloittavaa pauhua. Ryntääjät huusivat: »Pyhä Yrjänä iloisen Englannin avuksi!» Normannilaiset vastasivat siihen: »*En avant, de Bracy! — Beau séant! Beau séant! — Front-de-Boeuf à la rescousse!*»^[27] kaiuttaen päällikköjensä tunnussanoja.

Pelkällä huudolla ei linnaa kuitenkaan valloitettu; piirittäjien hurjaan rynnäköön vastasi luja vastarinta linnavaen puolelta. Jousimiehet, jotka metsässä eläen olivat oppineet sangen taitaviksi ampujiksi, laskivat nuolensa niin tarkkaan, ettei yksikään paikka, missä jonkun linnalaisen ruumiista näkyi pieninkään vilahdus, pysynyt turvattuna. Tämä nuolituisku tappoi heti pari kolme linnanväestä ja haavoitti useampia. Ja yhä edelleenkin kesti tätä tuiskua; nuolet lensivät taajasti ja terävästi kuten rakeet, mutta sittenkin jokainen erityiseen maaliinsa tähdättynä. Niitä lenteli kymmenittäin jokaista rintavarustuksen ampumareikää kohti, samaten myös jokaiseen ikkunaan, missä soturin nähtiin tai arveltiin seisovan. Mutta luottaen vahvoihin haarniskoihinsa sekä myös muurien suojaan seisivat Front-de-Boeufin ja hänen liittolaistensa miehet kuitenkin lujasti asemillaan ja vastasivatkin piirittäjien lakkaamattomaan, taajaan ampumiseen siten, että sinkosivat varsi- ja käsijousillaan sekä lingoillansa nuolia sekä muita heittoaseita heille vastaan. Ja kun ryntääjät eivät voineet pysytellä yhtä hyvin suojattuina kuin linnan puolustajat, niin heitä kaatuikin monta vertaa enemmän. Nytpä ei kuulunutkaan enää muita ääniä kuin kummaltakin puolen lentävien nuolien sekä muiden heittoaseitten viuhinaa ilmassa; paitsi kun jommallekummalle riitapuolelle sattui suurempi vahinko, kohosi vastustajain joukosta riemunhuutoja.

»Pitääkö minun virua tässä niinkuin laiska munkki», valitti Ivanhoe, »sillä aikaa kuin muut taistelevat minun vapaudestani tai kuolemastani! — Katso vielä kerran ulos ikkunasta, hyvä tyttö, mutta pidä varasi, etteivät jousimiehet tuolta alhaalta huomaa sinua. — Katso vielä kerran ja virka, eivätkö he käy jo väkirynnäkköön.»

Rebekan rohkeutta olivat äänettömät rukoukset lomahetkinä vahvistaneet, ja kärsivällisesti hän kävi jälleen ikkunan ääreen varoen kuitenkin, ettei häntä alhaalta voitaisi huomata.

»Mitä nyt näet sieltä, Rebekka?» kysäisi haavoittunut ritari kärsimättömästi.

»En näe muuta kuin nuolia, mutta niitä tuleekin niin tiheään, että silmiäni huikaisee, enkä voi selvään erottaa jousimiehiä, jotka niitä lennättävät.»

»Tätä ei voi iankaikkisesti kestää», sanoi Ivanhoe; »jolleivät he käy väkirynnäkköön, ei tuosta nuolituiskusta ole vähintäkään apua kivisiä muureja vastaan. Katso, Rebekka-kulta, missä tuo kahlelukko-ritari on ja mitä hän toimittaa. Sillä semmoinen väki, mimmoinen sillä päällikkö.»

»Häntä en nyt näe», virkkoi Rebekka.

»Se kurja pelkuri!» huusi Ivanhoe. »Väistytkö hän peräsimestä nyt, kun myrsky on tuimimmillaan?»

»Ei hän väisty! Ei hän väisty!» sanoi Rebekka; »nyt näen taasen hänet. Hän sekä parvi hänen miehiänsä ovat aivan ulkovarustuksen hakulin edessä. — He murtavat kirveillään hakulia maahan. — Ritarin musta kypäränsulka liehuu kahakan yläpuolella kuin taistelutantereella ruumiitten yllä liitelevä korppi. — Nyt he ovat saaneet aukon hakuliin — he ryntäävät sisään — heidät syöstään takaisin! — Front-de-Boeuf on linnanväen etupäässä; minä erotan hänen jättiläisvartalonsa, joka kohoaa väentungoksen yli. — He ryntäävät uudestaan aukon kautta sisään — siinä taistellaan käsi kättä, mies miestä vastaan. — Herra Jaakobin Jumala! Aivan kuin kaksi koskea syöksyisi vastakkain — ikäänkuin kaksi valtamerta, kumpikin eri tuulen ajamana, törmäisi yhteen!»

Hän käänsi pois päänsä jaksamatta enää katsella niin kauheaa näkyä.

»Katso taas ulos, Rebekka», sanoi Ivanhoe, joka luuli hänen pelosta väistyvän ikkunasta, »nuolituisku on epäilemättä nyt melkein lakannut, koska he ovat jo käsikahakassa. — Katso vielä kerta, nyt se ei voi olla enää sinulle varsin vaarallista.»

Rebekka katsahti uudelleen ja huusi melkein samassa: »Pyhät lain profeetat! Front-de-Boeuf ja Musta ritari taistelevat nyt keskenään muurin aukossa, ja heidän seuralaisensa säestävät taistelua suurin huudoin. — Herra Jumala, iske sinä itsekin väkevällä käsivarrellasi sorrettujen vankien puolesta!» — Nyt hän kovasti parahti: »Hän kaatui! — Hän kaatui!»

»Kuka kaatui?» huusi Ivanhoe; »pyhän, kalliin Neitsyt Marian nimeen — virka, kumpi heistä kaatui?»

»Musta ritari», vastasi Rebekka heikolla äänellä. Mutta samassa hän taas iloisella kiireellä huusi: »Mutta ei — eipäs sittenkään! Kiitos olkoon Sebaotin, sotajoukkojen Jumalan! — Hän on pystyssä jälleen ja tappelee, kuin olisi hänen käsivarressaan kahdenkymmenen miehen voima. — Hänen miekkansa katkesi — hän tempaisee kirveen erään miehensä kädestä — hän ahdistelee Front-de-Boeufiä lakkaamattomilla iskuilla — jättiläinen kallistuu ja horjuu, niinkuin tammi puunhakkaajan iskujen alla — hän kaatuu — hän kaatui jo!»

»Front-de-Boeufkö?» huusi Ivanhoe.

»Juuri hän!» vastasi tyttö. »Hänen miehensä rientävät avuksi ylpeän temppeliherran johtamina. — Heidän yhdistyneet voimansa pysähdyttävät sankarin. — He vetävät Front-de-Boeufin turvaan muurin sisäpuolelle.»

»Ryntääjät ovat siis valloittaneet etuvarustuksen?» kysyi Ivanhoe.

»Niin ovat — niin ovat!» huusi Rebekka — »ja he ahdistavat tuimasti ulkomuurilla seisovia linnalaisia. Mitkä asettavat tikapuita muuria vasten, mitkä yrittävät toistensa olkapäitä pitkin kavuta muurille. — Heidän päälleen syöstään kiviä, pölkkyjä ja kantoja; haavoitettujen sijaan, jotka kannetaan syrjemmäksi, virtaa yhä vereksiä miehiä kahakkaan. — Herra Jumalani! Siksikö loit ihmiset oman kuvasi mukaan, että heidät veljiensä käden kautta raadeltaisiin näin hirveästi!»

»Älä niin ajattele», virkkoi Ivanhoe, »ei nyt ole semmoisiin ajatuksiin aikaa. — Kumpi puoli peräytyy? — Kumpi ryntää eteenpäin?»

»Tikapuut ovat syöstyvät alas muurilta», vastasi Rebekka väristen; »sotamiehet vääntelevät niiden alla niinkuin jaloin tallatut käärmeet. — Linnaväki on voitolla.»

»Pyhä Yrjänä, auta meitä miekallasi!» huusi ritari; »peräytyvätkö kurjat talonpojat?»

»Ei!» huusi Rebekka. »He taistelevat niinkuin miehet ainakin. — Musta ritari lähenee porttia, iso kirves kädessä — kuuluuhan hänen iskujensa pauke tännekin asti taistelun melskeen läpi. — Kiviä ja pölkkyjä vieritetään uljaan sankarin pään menoksi — mutta hän ei huoli niistä enempää kuin ohdakkeen höytyivistä tai höyhenistä.»

»St. Jean d'Acree!» huudahti Ivanhoe iloisesti nousten istualleen; »enpä olisi luullut Englannissa olevan useampia kuin yhden ainoan semmoisen miehen!»

»Portti horjahtaa», jatkoi Rebekka; »se rytisee — se lentää säpäleiksi hänen iskujensa alla — he ryntäävät sisään — ulkovarustus on heidän käsissään. — Voi, Herra Jumalani! — He syöksevät puolustajat alas muurilta — he viskaavat heidät kaivantoon. — Voi ihmishurjat, jos todella olette ihmisiä, niin säästäkää kumminkin ne, jotka eivät enää voi tehdä vastarintaa!»

»Mutta silta — ulkovarustuksen ja linnan välillä oleva nostosilta — onko sekin tärkeä paikka valloitettu?» huusi Ivanhoe.

»Ei ole», vastasi Rebekka, »temppeliherra on hävittänyt lautaportaan, jota myöten hän muutamien harvojen kanssa pääsi pakoon — nuo huudot ja parahdukset tuolta ilmoittavat jäljellejääneitten kohtaloa. — Voi, voi! Näenpä nyt, että voitto on vielä hirmuisempi kuin taistelu!»

»Mitä he nyt tekevät, tyttö?» kysyi taas Ivanhoe; »katso ulos jälleen — ei nyt ole aikaa ummistaa silmiänsä verenvuodatuksen pelosta.»

»Nyt on taistelu täksi hetkeksi loppunut», vastasi Rebekka. »Meidän ystävämme odottavat lisäväkeä. Ja valloittamastansa ulkovarustuksesta on heillä niin hyvä suoja, että linnanväki ainoastaan silloin tällöin lennättää sinne muutaman nuolen, pikemmin tehdäkseen kiusaa kuin vahinkoa.»

»Eiväthän toki», sanoi Wilfred, »meidän ystävämme jättäne kesken näin urhoollisesti ja onnellisesti aloitettua yritystä. Ei suinkaan! Minä luotan lujasti tuohon kelpo ritariin, jonka kirves iski säpäleiksi portin tammipalkit ja rautasaranat. — Kummapa kuitenkin», mutisi hän sitten itseksensä, »voiko maailmassa olla kahta miestä, jotka pystyvät tuommoisiin hurjantöihin! — Kahlelukko ja jalkarauta mustalla pohjalla — mitä se tarkoittanee? — Etkö näe mitään muuta, Rebekka, josta Mustan ritarin voisi tuntea?»

»En näe», vastasi juutalaistyttö. »Kaikki muu hänessä on mustaa kuin korpin siipi. En voi erottaa hänessä mitään muuta tunnusmerkkiä. — Mutta nähtyäni kerran hänen voimansa taistelussa luulisin vast'edes tuntevani hänet tuhannenkin soturin joukosta. Hän rientää kahakkaan aivan kuin pitopöytänsä kutsuttuna. Ei siinä ole vain voimaa — näyttääpä siltä kuin urhon koko henki ja sielu iskisi viholliseen joka kerta, kun hän sivaltaa. Jumala suokoon hänelle kaiken verenvuodatuksen anteeksi! — On peloittava, mutta samalla jalo näky, kun yhden ainoan miehen into ja voima voittaa kymmeniä.»

»Rebekka», virkkoi Ivanhoe, »sanasi kuvaavat minulle sankarin. Varmaan he nyt vain levähtävät virkistääkseen voimiaan ja kokoilevat silta-aineksia päästäkseen kaivannon yli. — Sellaisen miehen johtaessa ryynnäköä, kuin tuo ritari sinun sanoistasi päättään tuntuu olevan, ei voi olla puhetta kurjasta pelosta, ei kylmäverisestä nahjustelemisesta eikä uljaan yrityksen keskenjättämisestä. Mitä vaikeampi ja vaarallisempi työ, sitä loistavampihan on myös voitonkunnia. Mielelläni — sen vannon sukuni kunnian kautta — ja vannonpa sen ihanan lemmittyäni nimen kautta — kärsisin vaikka kymmenvuotista vankeutta, jos vain yhden ainoankin päivän saisin olla osallisena tämmöisessä tappelussa tuon kelpo ritarin johdon alla!»

»Voi!» lausui Rebekka jättäen paikkansa ikkunan ääressä ja lähten haavoittuneen ritarin vuodetta, »tämä malttamaton halu taisteluun — tämä tuska nykyisestä heikkoudestanne ja ponnistelunne sitä vastaan ehkäisevät teidän parantumistanne. — Kuinka voitte ajatellakaan antaa iskuja muille ihmisille, ennenkuin oma haavanne edes on parantunut?»

»Rebekka», vastasi Ivanhoe, »sinä et tiedä, kuinka mahdotonta on miehen, joka on kasvatettu ritarin töihin, maata laiskana niinkuin munkki tai nainen, sillaikaa kuin hänen ympärillään urhot temmeltävät kunniakkaassa kamppauksessa. Sota on meille yhtä välttämättömän tarpeellinen kuin jokapäiväinen leipä — kahakan pöly yhtä tarpeellinen kuin ilma keuhkoillemme! Me emme elä, me emme välitäkään elää, jollemme saa elää voitollisina ja kuuluisina. — Semmoiset, tyttö,

ovat ritarisäännöt, joita olemme vannoneet pitää pyhinä ja joille uhraamme kaikki, mikä meille elämässä on kallista!»

»Voi!» virkkoi ihana juutalaistyttö, »mitä tämä on muuta, jalo ritari, kuin uhraamista turhan kunnianhimon pahalle hengelle ja pyrkimistä tulen kautta Moolokin luokse? Mitä jää teille palkkioksi kaikesta vuodatetusta verestä, kaikista kärsityistä vaivoista ja vastuksista, kaikista kyynelistä, jotka teidän töittenne tähden ovat virranneet, — mitä jää silloin, kun surma on murtanut väkevän urhon peitsen ja saavuttanut hänen raisun sotaratsunsa?

»Mitäkö jääpi?» huusi Ivanhoe. »Kunnia, — tyttö, — ja maine! Ne kultaavat meidän hautamme ja antavat nimellemme ikuisen loisteen!»

»Kunnia ja maine?» jatkoi Rebekka. »Voi! Tuoko ruostunut rautapaita, joka voitonmerkinä riippuu sankarin pimeän, kalmalle löyhkävän haudan yläpuolella — tuoko puoleksi kulunut kirjoitus hautakivessä, jota oppimaton munkki töintuskin osaa lukea tiedustelevalle vaeltajalle, — niissäkö on tarpeeksi palkkiota siitä, että olette masentaneet kaikki lempeät tunteet ja eläneet itse onnettomina kaiken aikanne, voidaksenne tehdä muitakin ihmisiä onnettomiksi? Vai onko runoniekkan säkeissä niin tehoisa taika, että te mielettömästi annatte pois perherakkauden, hellän lemmen, rauhan ja onnen, tullaksenne päähenkilöiksi jossakin runossa, jota kuljeksiva viisuseppä laulelee humalaisille talonpojille iltaoluen ääressä?»

»Herewardin sielun kautta!» tuiskahti ritari kiivastuneena, »etpä tiedäkään, tyttö, mitä puhut. Tahtoisithan sinä sammuttaa ritarisuuden kirkkaan loiston, joka yksin erottaa aatelismiehen halpasukuisesta ja jalon ritarin maanmoukasta tai metsäläisestä. Sehän opettaa meitä pitämään henkeämme paljoo, paljoo halvempaan kuin kunniaa; sehän antaa meille voimaa voittamaan kaikki tuskat, työt ja vaivat, niin ettemme pelkää mitään muuta pahaa, paitsi häpeää. Sinä et ole kristitty, Rebekka; sentähden et tunnekaan sitä jaloa tunnetta, joka kohottaa jalon neidon rintaa, kun hänen armaansa on suorittanut uljaan työn ja sillä pyhittänyt lempensä. Ritarisuus! — sehän, tyttö, onkin puhtaan ja jalon rakkauden synnyttäjä — sehän on sorrettujen turva, poljettujen kohottaja, tyrannien vallan kukistaja. Jalosukuisuus ilman sitä olisi pelkkä tyhjä, mitätön nimi, ja vapaus saa parhaan suojansa ritarin peitsestä ja miekasta.»

»Olenpa kuitenkin», lausui Rebekka, »syntynyt kansasta, joka ennen muinoin oli kuuluisa urhodegaan, vaikka kansalaiseni eivät silloinkaan, kun vielä kansana olivat, käyneet sotaa muuten kuin Jumalan käskystä tai vihollisen ahdistuksessa heidän maataan. Mutta sotatorven toivotus ei nyt enää herätäkään Juudan kansaa, ja Juudan halveksitut lapset kärsivät vastustelematta vihollistensa sortoa. Oikein olette puhunut, herra ritari, — ennenkuin Jaakobin Jumala nostaa valitulle kansallensa toisen Gideonin tai toisen Makkabeuksen, ei juutalaistytön sovikaan puhua tappelusta eikä sodasta.»

Ylevämielisen neidon ääni soi tämän puheen lopussa surullisena ja ilmaisi selvästi, miten kipeästi häneen koski tieto hänen kansansa halvasta tilasta. Ja tämä tieto koski häneen kenties nyt sitä kipeämmin, kun hän oli näkevinänsä, että Ivanhoe piti häntä olentona, joka ei voinut sydämessään tuntea eikä siis sanoillakaan ilmoittaa mitään kunniallista eikä jaloa vaikutusta.

»Vähänpä hän tätä sydäntä tuntee», lausui tyttö hiljaa itsekseen, »kun hän sen johdosta, että moitin nasarealaisten narrimaista ritarisuutta, päättää pelkurimaisuuden ja muiden halpojen tunteiden asustavan minussa. Tahtoisinhan, jos Jumala sen sallisi, mielelläni antaa sydänvereni jok'ainoan pisaran Juudan vankeuden lopettamiseksi! Ja mielelläni antaisin myös sydänvereni, jos sillä voisin lunastaa isäni sekä hänen hyväntekijänsä sortajan kahleista! Tämä ylpeä kristitty saisi silloin nähdä, että Jumalan oman valitun kansankin tytär uskaltaa kuolla yhtä urhoollisesti kuin röyhkein nasarealaisneito, joka kerskaton johtaa sukunsa jostakusta pikku herrasta näillä kolkoilla, kylmillä pohjanmailla.»

Hän katsahti haavoittuneen ritarin vuoteelle.

»Hän on nukahtanut», virkkoi tyttö; »tauti ja mielenliikutukset ovat raukaisseet hänen voimansa; väsynyt ruumis vaipui uneen, niin pian kuin tuskat vähän helpottivat. Voi, onko rikosta, että nyt katselen häntä — onhan tämä kukaties viimeinen kerta! — Vielä muutama hetki, niin näissä kauneissa kasvoissa ei enää ilmene tuota uljasta, tulista henkeä, joka ei nukkuessakaan ole aivan levossa! Pian kenties sieraimien ponnistus on lakannut, suu on ammollaan, silmät ovat veripunaisina — ja sitten halvinkin tämän kirokun linnan orjista saattaa jalo polkea tuota jaloo, ylpeää ritaria, joka ei liikahda väistyäksensä kohotetun rautakoron tieltä! — Ja isäni! — voi minun isäni! — Kurja on tyttäresi, joka nuorukaisen kultakiharien tähden unohtaa sinun harmaat hiukset! Kenties onkin koko tämä onnettomuus Jehovan vihan ilmaisu luonnottomalle lapselle, joka enemmän ajattelee vieraan miehen kuin oman isänsä vankeutta? Lapsen joka vieraan ja pakanan kauneutta katsellen peräti unohtaa Juudan viheliäisyyden? Mutta minä tahdon sydämestäni riistää tämän hullutuksen, vaikka näin tehdessäni kaikki sydämeni juuretkin vuotaisivat verta!»

Hän peitti kasvot huntunsa ja kävi edemmäksi haavoittuneen ritarin vuoteesta, istuen selin siihen. Täten hän koetti vahvistaa mieltänsä, — ei ainoastaan ulkoa uhkaavia vaaroja, vaan myös sielussansa riehuvia kapinallisia tunteitansa vastaan.

KOLMASKYMMENES LUKU.

Kun aamu kaunein on ja kaste kirkkain —

lähene vuodetta ja katso häntä;
ei tässä henki rauhallinen kirvoitu
mi — niinkuin leivo, joka liitelee —
taivaaseen kohoo, siiviks saatuaan
ihmisten kyöneleet ja siunaukset,
ei, — Anselm tällä laill' ei eroa.

Vanha näytelmä.

Piirittäjien ensimmäisen voiton jälkeen seurasi, niinkuin näimme, pieni levähdysaika. He varustautuivat uuteen rynnäkköön, ja linnalaiset puolestaan vahvistivat suojeluskeinojansa. Tällä väliajalla temppeleiherra ja de Bracy pitivät keskenänsä neuvottelua linnan salissa.

»Missä Front-de-Boeuf on?» kysyi jälkimmäinen, joka linnan toisella kulmalla oli johtanut puolustusta. »Miehet höpsivät, että hänet muka on tapettu.»

»Hengissä hän on», vastasi temppeleiherra kylmäkiskoisesti, »hengissä on vielä. Mutta vaikka hänellä olisikin nimensä mukainen häränpää hartioillaan ja kymmenkertainen rautapelti sen suojana, niin tuo kirottu kirves olisi hänet kuitenkin kaatanut. Vielä muutamia tunteja, ja sitten Front-de-Boeuf on mennyt esi-isensä luokse — ja vahva tuki on kaatunut Juhana-prinssiltä.»

»Ja saatanan valtakunta saanut kelpo lisän», jatkoi de Bracy; »niinpä käy, kun pilkkaa pyhiä miehiä ja enkeleitä ja käskää heittää pyhimysten kuvia talonpoikalurjusten kalloihin.»

»Jatka vain, hupsu parka», sanoi temppeleiherra. »Sinun sokea uskosi ei maksa enempää kuin Front-de-Boeufin uskottomuus. Ei kumpainenkaan teistä voi sanoa syytä, miksi hän uskoo tai on uskomatta.»

»Suurkiitos, temppeleiherra», vastasi de Bracy, »mutta olepa hyvä ja hillitse vähän puhettasi, kun se minua koskee. Parempi kristitty, Jumalan äiti sen tietää, minä sentään olen kuin sinä ja koko sinun joukkiosi. Yleisestihän kansan keskuudessa käy huhu, että muka Siionin temppelein pyhä ritarikunta elättää povellaan jos jonkinlaisia vääräuskoisia ja että myös ritari Brian de Bois-Guilbert kuuluu niiden joukkoon.»

»Älä välitä sellaisista huhuista», sanoi temppeleiherra; »meidän on nyt mietittävä, miten voisimme pelastaa tämän linnan. — Miten ne riivatut talonpojat taistelivat sinun kulmallasi?»

»Niinkuin ilmi-elävät perkeleet», vastasi de Bracy. »Niitä vilisi koko muurin edusta aivan kaivannolle asti, ja heidän etupäässään riehui luullakseni sama lurjus, joka kilpa-ammunnassa sai voiton, sillä tunsin hänet torvesta ja sen kantimista. Kas tällaista seuraa Fitzurse-ukon hullusta viisaudesta, kun hän yllyttää noita hävyttömiä maamoukkia kapinaan meitä vastaan! Jolleivät varukseni olisi olleet näin vahvat, niin tuo riiviö olisi sen seitsemän kertaa ampunut minut maahan yhtä kylmäverisesti kuin lihavan sarvaan. Hänen kyynäränpituiset nuolensa tutkivat rautapukuni jokaista saumaa ja naksuttelivat kylkiluitani, ikäänkuin nämä olisivat raudasta eikä tavallisen ihmisen aineksista. Surman suussa olisin jo ollut, jollen haarniskani alla pitäisi vielä espanjalaista rautaverkkoa.»

»Mutta pidithän kuitenkin paikkasi?» kysyi temppeleiherra. »Meiltä ulkovarustus on mennyt menojaan.»

»Sepä oli vietävän ilkeä juttu», virkkoi de Bracy. »Sen turvissa nuo ilkimykset voivat nyt ahdistaa linnaa aivan lähimatkalta, — voivatpa, jollemme hyvin tarkoin pidä vaaria, keksiä jonkun vahtimatta jääneen torninkulman tai ikkunan, josta pujahtavat sisään. Meitä ei ole tarpeeksi monta, jotta voisimme varjella kaikkia paikkoja, ja miehet valittavat, että kohta, kun he jossakin näyttäytyvät, heihin lennätetään yhtä monta nuolta kuin kirkonkylän pilkkatauluun pyhä-aattona. Front-de-Boeuf sitäpaitsi tekee loppujaan, niin ettei hänenkään vahvasta sonninpäästään ja sonnin kaltaisesta voimastaan ole apua. Mitäs arvelet, ritari Brian, eikö olisi parasta, että selviydymme pulasta luovuttamalla vankimme, ja sillä tavoin sopisimme noiden lurjusten kanssa?»

»Mitä?» huudahti temppeleiherra; »ettäkö luovuttaisimme vankimme? Sittenhän seisoisimme tässä kaikkien ihmisten nauruna ja pilkkana! Kas mepä uljaita urhoja, jotka yöllisellä hyökkäyksellä uskalsimme siepata vangiksi kourallisen turvattomia matkustajia, mutta emme kyenneet pitämään puoliämme lujassa linnassa mieronkuljeksijoita ja sissejä vastaan, joiden päällikköinä ovat sikopaimenet, hovinarrit tai muut roistot! — Häpeä sinulle siitä neuvosta, Mauri de Bracy! Ennen hautaan sekä ruumiini että häpeäni tämän linnan palavien raunioiden alle kuin suostuisin niin alentavaan, häpeälliseen sovintoon!»

»Lähtekäämme muureille sitten», vastasi de Bracy huolettomasti; »sitä miestä ei ole missään nähty, ei turkkilaisten eikä temppeleherrojen joukossa, joka pitäisi henkeänsä vähemmässä arvossa kuin minä. Mutta eipä luullakseni kuitenkaan liene häpeäksi, jos nyt toivoisin täällä näkeväni muutamia kymmeniä kelpo miehiä omasta vapaajoukostani! — Ah, te uljaat peitsimieheni — kunpa tietäisitte, miten kovassa ahdistuksessa päällikkönne tänä päivänä on, niin pianpa näkisin viirieni ja värieni liehuvan teidän peitsimetsänne yllä! — Kauanko sitten nuo kurjimukset kestäisivätkään teidän rynnäkköänne!»

»Toivo avuksi ketä ikänä tahdot», virkkoi temppeleiherra; »pääasia vain on, että me niillä satureilla, jotka meillä on käytettävissämme, teemme niin lujaa vastarintaa kuin mahdollista. Ne ovat melkein kaikki Front-de-Boeufin miehiä, jotka ovat tuhansilla väkivallanteoilla ja sortotoimilla suuttaneet englantilaiskoiria.»

»Sitä parempi», päätteli de Bracy; »nuo konneparat taistelevat sitten sitä varmemmin viimeiseen

veripisaraansa asti pelätessään talonpoikien kosta. Pois siis toimeen nyt, Brian de Bois-Guilbert. Ja tulipa osakseni pelastus tai kuolema, niin saatpa nähdä, että Mauri de Bracy käyttäytyy tänäpäivänä kuten puhdasverisen aatelismiehen tulee ja sopii.»

»Ylös muureille!» vastasi temppeleiherra, ja molemmat läksivät nyt muurille puolustaaksensa linnaa parhaan taitonsa ja miehuutensa mukaan. Nähtävästi oli se linnan kulma pahimmassa vaarassa, joka oli vihollisen valtaaman ulkovarustuksen kohdalla. Tämän ulkovarustuksen ja itse linnanmuurin välitse kulki tosin vallihauta, jonka yli piirittäjien oli päästävä voidakseen ruveta ahdistamaan tällä kulmalla olevaa pienempää linnanporttia; mutta sekä temppeleiherra että de Bracy pitivät todennäköisenä, että jos hyökkäyksen johtajat edelleen osoittaisivat yhtä suurta sotataittoa kuin tähän asti, he yrittäisivät ankaran väkiryynnäköön turvin vetää piiritettyjen koko huomion tähän paikkaan, jolla aikaa osa hyökkääjistä yrittäisi pujahtaa sisään jostakin muusta, puolustamatta jätetystä kohdasta. Semmoisen salarynnäköön estämiseksi ei linnalaisilla joukkonsa vähyyden vuoksi ollut muuta keinoa kuin asettaa vahtimiehiä muureille sellaisten välimatkain päähän toisistaan, että he saattoivat nähdä toisensa ja hädän tullessa nostaa hälytyksen. Puolustuksen johtamisesta molemmat päälliköt sopivat sillä tavoin, että de Bracy tulisi nyt suojella takaporttia, ja temppeleiherra seisoi parinkymmenen miehen kera linnanpihassa varalla, voidaksensa rientää mihin paikkaan hyvänsä, jota äkkipäätä ahdistettaisiin. Ulkovarustuksen menettämistä oli sekin paha seuraus, että piiritetty — vaikkakin linnanmuuri oli vähän korkeampi — eivät voineet enää, niinkuin tähän saakka, nähdä kaikkia vihollisen hankkeita. Sillä pieni viidakko ulottui niin likelle ulkovarustuksen porttia, että piirittäjät saattoivat sen peitossa tuoda rynnäköön miten paljon väkeä tahansa eikä ainoastaan täydesti suojattuina, vaan jopa linnalaisten heitä ollenkaan huomaamatta. De Bracy ja temppeleiherran täytyi siis olla varuillaan joka puolella, koska heillä ei ollut vähintäkään vihiä siitä, miltä puolelta rynnäkö uhkasi; ja vaikka heidän miehensäkin olivat uljaita satureita, masensi näidenkin taisteluintoa tietämättömyys siitä, minä hetkenä ja miltä suunnalta vihollisen hyökkäystä voi odottaa.

Sillävälän makasi tämän piiritetyn ja ahdistetun linnan isäntä vuoteellaan kovissa ruumiin ja hengen tuskissa. Hänellä ei ollut sitäkään lohdutusta, joka tänä sokeauskoisena aikakautena lievitti monen syyllisen mieltä; useimmat näistä olivat näet antaneet runsaita lahjoja kirkolle pahojen tekojensa sovitukseksi, ja sillä tavoin ostetun sovinnon ja anteeksiannon toivo vähensi heidän pelkoaan. Ja vaikka tämä lohdutus verrattuna siihen mielenrauhaan, joka syntyy todellisesta katumuksesta, vain oli samantapaista kuin opiumista johtuva huume luonnollisen, terveen unen rinnalla, niin oli semmoinenkin sieluntila kuitenkin mieluisampi kuin viimeisellä elontunnilla eloon herätetyn omantunnon ahdistus. Mutta Front-de-Boeuf oli ollut kova ja ahne mies, kaikista hänen paheistaan oli rahanhimo ollut kiihkein. Hän ei ollut koskaan välittänyt ostaa itselleen kirkon anteeksiantoa ja synninpäästöä rahalla tai maatiloilla. Ja erehtyipä temppeleiherra, jonka jumalattomuus kävi toiseen suuntaan, väittäessään, ettei Front-de-Boeuf voinut millään tekosyyllä puolustaa uskottomuuttaan ja kirkon halveksimistaan. Sillä paronimme olisi sanonut syyksi sen, että kirkko piti tavaransa kovin kalliissa hinnassa, että myytävänä oleva synninpäästö oli saatavana vain suuresta summasta ja että Front-de-Boeuf mieluummin oli ilman kirkon parantavia lääkkeitä kuin olisi suostunut tyydyttämään lääkärin liikanaisia vaatimuksia.

Mutta nyt oli tullut se hetki, jolloin maailma kaikkine tavaroineen alkoi kadota näkymättömäksi hänen silmänsä edestä, ja silloin tyly paroni, vaikka hänen sydämensä oli myllynkiveä kovempi, silmäsi vavisten lähestyvän iankaikkisuuden loppumattomaan pimeyteen. Sairaana ruumiin kuuma levottomuus ensi vielä mielen rauhattomuutta ja tuskaa. Hänen sielussansa taistelivat nämä äsken heränneet kauhuntunteet hänen juurtuneen ja paatuneen kovuutensa kanssa. Se oli hirvittävää taistelua, jonka vertaa ei muualla nähdä kuin kirottujen kadotuksessa, missä vallitsee valitus ilman toivoa, omantunnon vaivat ilman katumusta, ja missä kärsittävän, julman tuskan lisänä vielä on tieto siitä, että tuska ei ikänä voi loppua, eipä edes huoventuakaan.

»Missä ne pappi-lurjukset nyt ovatkaan», ärjäisi paroni, »jotka vaativat hengellisestä narripelistänsä niin kalliin maksun? — Missä ovat nyt nuo paljasjalkaiset karmeliittimunkit, joille vanha Front-de-Boeuf perusti Pyhän Annan luostarin ryöstäen minulta, lailliselta perilliseltänsä, monta tynnyrialaa kaunistaniittyä ja monta lihavaa peltoa ja laidunmaata? Missä ne nälkäiset koirat nyt ovat?... Luultavasti viilettämässä olutta kurkkuunsa tai jonkun kurjan talonpojan vuoteen ääressä tekemässä silmänkääntäjäntemppejansa! Mutta minut — heidän luostarinsa perustajan pojan — minut, jonka puolesta he, sen lahjan saadaksensa, sitoutuivat joka päivä rukoilemaan, minut nuo kiittämättömät konnat jättävät kuolemaan ripittävästi ja voitelematta, aivan niinkuin koditon koira saa oikaista koipensa kylän yhteismaalla! — Käskettä temppeleiherra tänne — onhan hänkin jonkinlainen pappi ja osanee jotakin tehdä. — Mutta ei! Yhtä hyvin voisin ottaa itse pirun rippi-isäkseni kuin Brian de Bois-Guilbertin, joka ei välitä mitään taivaasta eikä helvetistä. — Olenpa kuullut muutamien vanhojen miesten puhuvan rukoilemisesta — rukoilemisesta omalla suullaan ja omin sanoin. Sitä varten ei tarvitse lahjoa eikä imarrella kavalaa pappia. Mutta minä — minä en uskalla!»

»Onko tämä todellakin Reginald Front-de-Boeuf», kuului karhea, kimakka ääni aivan hänen vuoteensa vierestä, »joka tunnustaa olevan jotakin, mitä ei edes hänkään uskalla tehdä!»

Kuullessaan puheensa näin kummallisesti keskeytettävän Front-de-Boeuf, jonka hermot pahan omantunnon ja taudin vaikutuksesta olivat peräti ärtyneet, luuli jonkin hornan hengen puhuvan. Semmoisiahan tuon ajan taikauskaiset ihmiset luulivat käyvän häiritsemässä kuolemaisillaan olevien ajatuksia, jotta he eivät voisi ajatella kaikkea sitä, mistä heidän iankaikkinen autuutensa riippui. Front-de-Boeuf vavahti ja vetäytyi seinään kiinni; mutta pian hän jälleen rohkaisi mielensä entiseen lujuteen ja huusi: »Ken siellä? — Kuka sinä olet, joka uskallat matkia sanojani, — äänellä, joka kuulostaa yövariksen raakumiselta? — Tule vuoteeni ääreen, jotta voin nähdä sinut!»

»Olen sinun paha henkesi, Reginald Front-de-Boeuf», vastasi ääni.

»Tule sitten likemmäksi, jotta saan nähdä sinut ruumiillisessa hahmossa, jos todella olet perkele», sanoi taas kuoleva ritari; »älä luulekaan, että sinun näköäsi säikähtäisin. Jos vain voisin otella kaksin käsin näiden salamörköjen kanssa, jotka ympärilläni väijyvät, kuten olen maallisten vaarojen kanssa otellut, niin eipä saisi taivas eikä helvetti syytä kehua minun peräytyvän taistelusta. Sen vannon kautta iankaikkisen pimeyden!»

»Muistele syntejäsi, Reginald Front-de-Boeuf», sanoi tuo sama ääni, jolla oli melkein yliluonnollinen kaiku, »muistele kaikkia toimittamiasi murhatekoja, ryöstöjä, kapinoita! — Kuka yllytti irstasmielistä Juhanaa sotaan hänen harmaapäistä isäänsä vastaan, — ja nyt hänen jalomielistä veljeänsä vastaan?»

»Olitpa pappi, perkele, piru tai mikä lienetkin», tärähdytti Front-de-Boeuf vastaan, »mutta nyt pä valehtelet aivan! — En minä yllyttänyt Juhanaa kapinaan, en ainakaan minä yksin; siinä työssä oli mukana viisikymmentä muutakin ritaria ja paronia, parhaat Keski-Englannin aatelisherroista — parempia ei ole missään peistä kantavien urhojen parissa. Pitääkö minun yksin vastata siitä teosta, jossa meitä oli viisikymmentä osallisena? — Petollinen perkele, en sinua pelkää! Lähde matkoihisi äläkä kiusaa minua enää tällä vuoteellani — anna minun kuolla rauhassa, jos lienet maallinen olento — ja perkele jos olet, niin ei aikasi ole vielä tullut.»

»Rauhassa en anna sinun kuolla», lausui ääni, »kuolemaa tehdessäsikin sinun pitää muistella murhatekojasi — muistella niitä huokauksia, joita tämä linna on kuullut — muistella niitä verä, joilla sen lattiat ovat tahratut!»

»En säikähdy voimattomasta vihastasi», virkkoi Front-de-Boeuf purskahtaen väkinäiseen, julmaan nauruun. — »Kiitostahan minä ansaitseen siitä, kun kidutin tuota uskotonta juutalaiskoiraa. Vai miksi sitten pidetään niitä ritareita pyhinä miehinä, jotka tahraavat kätensä saraseenien verellä? Ja kaikki saksilaiset sikopaimenet, jotka olen aikoinani tappanut, olivat minun kansani, minun kuninkaani ja minun sukuni vihollisia. — Hohoo! Näethän, ettei rautapaidassani ole pienintäkään rakoa, josta pääsisit sisälle minua pistämään. — Joko pakenit? Joko vaikenit?»

»En, sinä kurja isänmurhaaja!» vastasi ääni. »Muista isääsi! Muista hänen kuolemaansa! Muista pitosalia, jonka lattialle hänen verensä valahti — ja muista, että hänen oman poikansa käsi sen vuodatti!»

»Haa!» huudahti paroni oltuaan kauan aikaa ääneti, »jos sinä sen tiedät, niin olet todellakin itse pahuuden isä, ja olet todella kaikkietävä, niinkuin munkit sanovat! Tuon salaisuuden luulin kätkeytyksi minun ja erään toisen ihmisen tietoon — sen kurjan, joka minua yllytti siihen hirmutekoon ja auttoi sitä toimeenpannessani. — Pois, pois, perkele, hae tänne tuo saksilainen noita-akka, Ulrika; hän yksin on voinut kertoa sinulle, mitä minä ja hän yksin olemme nähneet. Mene, sanon minä, hänen luoksensa, joka pesi haavat ja ojensi ruumiin ja laittoi kaikki niin, jotta murhattu näytti kuolleen itsestään ja luonnollisella tavalla. Mene hänen luoksensa; hän se on ollut yllyttäjäni, kirottu kiusaajani ja vielä enemmän kirottu palkitsijani — anna hänenkin maistaa samassa määrässä kuin minun näitä tuskia, jotka ovat helvetin esimakua!»

»Hän jo maistaakin niitä», virkkoi Ulrika astuen Front-de-Boeufin vuoteen eteen. »Hän on jo kauan juonut samasta maljasta, ja sitä makeammalta sen katkeruus nyt maistuu hänestä, kun hän näkee, että sinunkin täytyy siitä saada osasi. — Älä kiristä hampaitasi Reginald Front-de-Boeuf — älä vääntelee silmiäsi — älä pudista nyrkkiäsi ja uhkaile minua! Aikaisemmin olisit sinäkin, niinkuin kuuluisa esi-isäsi, joka siitä teostaan sai sukunimensä, voinut yhdellä nyrkiniskulla lyödä puhki härän kallon; mutta nyt sinun kätesi on rauennut ja on yhtä voimaton kuin minunkin.»

»Kurja, verenheimoinen noita-akka!» vastasi Front-de-Boeuf; »inhoittava tarhapöllö! Sinäkö siis tässä riemuitset turmiosta, jonka toteuttamisessa olit osallinen?»

»Niin, Reginald Front-de-Boeuf», virkkoi akka. »Ulrika minä olen! — Murhatun Torquil Wolfgangerin tytär! — Hänen teloitettujen poikiensa sisar! — Minä se nyt vaadin sinulta ja isäsi huoneelta takaisin omaa isääni ja sukua, kunniatani ja kuntoani — kaikkea sitä, minkä Front-de-Boeufit ovat minulta ryöstäneet! — Muista kaikkia pahoja tekoja, joita minulle olette tehneet, ja kiellä sanani, jollen puhu totta. Sinä olet ollut minun paha henkeni, ja samaa tahdon nyt olla sinulle — tahdon kiusata sinua kuolemanhetkeesi asti.»

»Inhoittava noita-akka», huusi Front-de-Boeuf, »sitä hetkeä et saa koskaan nähdä. — Hoi, Giles, Klemetti ja Eustakius — Mauri ja Tapani! Siepatkaa tämä kirottu noita-akka kiinni ja viskatkaa hänet päinpäätimyksen alas muurilta — hän on kavaltanut meidät saksilaisille! — Mauri ja Klemetti, hoi! Senkin petturit ja lurjukset, missä te nahjustelette?»

»Kutsu vain, huutele heitä, urhoollinen paroni», ärsytteli ämmä julmalla ivan-irvistyksellä; »kutsu palvelijoita luoksesi ja uhkaa piiskaa ja vankeutta jokaiselle, ken viipty. — Mutta tiedäkin, mahtava herra», hän jatkoi yht'äkkiä muuttaen ääntänsä, »että heiltä et saa vastausta etkä apua. Kuuntele tuota hirveätä melua», — uudestaan alkaneen taistelun melske kuului nyt kauhistavan kovana muureilta — »tuo sotahuuto ennustaa sukusi häviötä. Front-de-Boeufin vallan rakennus, joka oli viattomain verellä kokoonmuurattu, horjuu jo perustuksillaan, ja halvimmat viholliset sen kaatavat! Saksilaiset — kuule, Reginald! — poljetut saksilaisraukat ne nyt ahdistavat rynnäköllä linnasi muuria! Miksi makaat tässä niinkuin juoksusta uupunut emohirvi, kun saksilainen jo alkaa päästä sisään?»

»Jumalat ja perkeleet!» karjaisi haavoitettu ritari. »Voi, olisipa minulla edes hetkeksikin niin paljon voimaa, että jaksaisin ryömiä alas tuonne kahakkaan ja saisin kuolla, kuten ritarin sopii!»

»Älä ajattelekaan semmoista, uljas urho», kiusoitteli ämmä. »Et sinä saa kuolla soturin kuolemaa, vaan kuolet niinkuin kettu luolaansa, kun talonpojat ovat sytyttäneet sammalikon sen ympäriltä.»

»Vimmattu velho, nyt valehtelet», huusi Front-de-Boeuf. »Mieheni pitävät urhoollisesti puoliansa — muurini ovat vahvat ja korkeat — sotakumppanini eivät pelkää, vaikka tulisi koko armeija saksilaisia ja itse Hengist ja Horsa niiden etunenässä! Kuulehan, kuinka temppeliherran ja vapaajoukkolaisten sotahuudot kaikuvat melskeen keskeltä! Ja kun me voitettuamme sytyttämme riemukokon palamaan, niin on se polttava sinut poroksi, luinesi, päivinesi. Ja minä saan vielä elävin korvin kuulla sen sanoman, että sinä olet maallisen tulen kautta mennyt helvetin tuleen, josta ei ole koskaan laskettu maailmaan pahempaa pirua kuin sinä.»

»Usko vain sellaista, jos tahdot», vastasi Ulrika, »kunnes näet, että uskosi on pettänyt. — Mutta ei!» keskeytti hän puheensa, »sinä saat juuri nyt kuulla kohtalosi, jota et voi välttää oman voimasi, väkesi tai uljuutesi ponnistuksella ja jonka yksistään tämä heikko, kuivettunut käsi on sinulle valmistanut. Huomaatko tuota paksua, tukehduttavaa savua, joka alkaa tupruilla mustina pilvinä sisään tähän kamariin? Luulitko sen olevan vain pimenevän näkösi hämärtelyä? Luulitko, että vain heikkenevä hengityksesi ahdistaa rintaasi? — Ei, Front-de-Boeuf, tuo savu tulee toisesta syystä. Muistatko halkopinoja, jotka ovat talletettuina tämän kamarin alle?»

»Akka!» huusi ritari hirmustuneena, »oletko sytyttänyt ne puut? Jumala auttakoon — niin olet tehnyt, ja linna on ilmitulella!»

»Pian se ainakin on ilmitulella», virkkoi Ulrika peloittavan huolettomasti. »Ja pian nostan merkin liehumaan kehoitukseksi piirittäjille, että he ankaralla rynnäköllä estäisivät piiritettyjä pääsemästä tulta sammuttamaan. — Hyvästi nyt, Front-de-Boeuf! Tulkoot Mista, Skogula ja Zerneck, vanhain saksilaisten jumalat — tai perkeleet, kuten papit nykyään heitä nimittävät — lohduttamaan sinua kuolinvuoteellasi, kun Ulrika nyt jättää sinut. Mutta tiedä myös — kenties se on oleva sinulle joksikin iloksi — että Ulrikakin on menossa samoille pimeyden rannoille kuin sinä. Hän tahtoo sielläkin olla osallisena sinun rangaistuksestasi, niinkuin hän täällä ylhäällä on ottanut osaa pahoihin tekoihisi. Ja nyt, isänmurhaaja, hyvästi! Soisin, että jokaisella kivellä tässä huoneen kupulaessa olisi kieli ja että ne yhä vain huutaisivat sitä sanaa korviisi!»

Näin manattuaan vaimovanhus lähti tiehensä. Front-de-Boeuf kuuli raskaan avaimen narahduksen, kun Ulrika lukitsi kaksin kerroin oven jäljestään riistäen siten kuolevalta viimeisenkin pelastuksen toivon. Tuskansa vimmassa Front-de-Boeuf rupesi taas huutamaan palvelijoitaan ja liittolaisiaan: »Tapani ja Mauri — avuksi! — — Auttakaa, jalo Bois-Guilbert ja uljas de Bracy! Front-de-Boeuf teitä kutsuu! — Kuuletteko, herranne kutsuu, te petturipalvelijat! — Teidän liittoveljenne, teidän asetoverinne kutsuu, te uskottomat, valapattoiset ritarit! — Sattukoot kaikki kiroukset, joita petturi ansaitsee, teidän päähänne, jos jätätte minut tällä kurjalla tavalla kuolemaan! — He eivät kuule minua — he eivät voi kuulla minua — ääneni katoa tappelun melskeeseen. Savu sakenee sakenemistaan — tuli on sytyttänyt lattiaa. — Voi, kunpa saisin vielä edes yhden ainoan kerran vetää rintaani taivaan puhdasta ilmaa, olipa sen hintana sitten vaikka äkillinen kuolema!» Ja tuskansa hurjassa vimmassa tuo kurja mies rupesi nyt

vuoroin yhtymään sotahuutoihin, vuoroin kiroilemaan itseään, koko ihmiskuntaa ja itse Jumalaakin. — »Punainen tuli pilkoittaa jo paksun savun lävitse!» hän huusi; »perkele marssii vastaan, kantaen edessään kiroitun pesänsä tulista lippua. — Pois täältä, paha henki! En tahdo yksin lähteä kanssasi, jollet vie myös tovereitani samalla. Kaikki ovat sinun omasi, jotka tässä linnassa asuvat. Luuletko, että Front-de-Boeuf suostuu yksinänsä tulemaan? Ei — myöskin jumalaton temppeleiherra — ja irstainen de Bracy — ja tuo ilkeä, verenhimoinen portto Ulrika — ja kaikki miehet, jotka ovat olleet osallisina vehkeissäni — ja myöskin saksilaiskoirat sekä kiroitut juutalaiset, jotka istuvat linnassa vankina — kaikkien niiden pitää lähteä minun kanssani. — Mokomata matkuetta ei nähdäkään joka päivä helvetin tiellä! Ha, ha, haa!» hän nauroi hullussa vimmassansa, niin että seinät kajahtivat. — »Kuka siellä nauroi?» hän huusi nyt muuttuneella äänellä, sillä taistelun melskekään ei voinut estää häntä kuulemasta oman höperön naurunsa kaikua. »Kuka siellä nauroi? — Ulrika, sinäkö se olit? — Puhu, sinä noita-akka, niin annan sinulle anteeksi — sillä ei kukaan muu paitsi sinä tai jokin helvetin henki olisi voinut nauraa tällä hetkellä. Pois — pois...»

Mutta synnillistä olisi, jos jatkaisimme kauemmin tätä kuvausta jumalanpilkkaajan ja isänmurhaajan kuolinkampailusta.

YHDESNELJÄTTÄ LUKU.

Viel', ystävät, viel' yksi ryntäys,
tai ruumiillanne muurit peittäkäämme!
— Ja tekin, kansanmiehet, joiden raajat
Englanti kasvatti, nyt osoittakaa,
mit' voimaa antaa ruoka; vannokaa
hoitonne ansainneenne.

Kuningas Henrik V.

Vaikka Cedrik ei suuresti luottanutkaan Ulrikan lupaukseen, ilmoitti hän siitä kuitenkin Mustalle ritarille ja Locksleylle. Nämä tulivat hyvin mieliinsä kuullessaan, että oli linnassa ystävä, joka voisi helpottaa heille sisäänpääsyä. Yhdessä saksilaiherran kanssa he päättivät, että rynnäkköä oli kaikin mokomin yritettävä, vaikka asiat näyttäisivät kuinka vaikeilta tahansa, sillä se oli ainoa ajateltavissa oleva keino pelastaa vangit julman Front-de-Boeufin käsistä.

»Alfredin kuninkaallinen veri on vaarassa», sanoi Cedrik.

»Korkeasukuisen neidon kunnia on vaarassa», sanoi Musta ritari.

»Ja vaikka», sanoi kunnon jousimies, »kukaan muu ei olisikaan vaarassa kuin tuo uskollinen orja Wamba, niin uhraisin kernaammin yhden raajoistani kuin sallisin hänen hiuskarvaansaakaan koskettavan, sen vannon Pyhän Kristofferin kuvan kautta, joka koristaa kantimiani!»

»Entäs minä sitten», vakuutti munkki puolestaan. »Hyvät herrat, minä lupaan, että narri — tarkoitan tietysti, hyvät herrat, semmoista narria, joka on mestari taidossaan ja vapaa veikko ammatissaan ja jonka leikkipuheista viinimalja saa yhtä paljon makua ja tuoksua kuin suinkin sianliikkiön sirusesta — että semmoinen hulivili, sanon minä, ei saa koskaan jäädä pulaan rukousten tai avun puutteessa, niin kauan kuin minä jaksan lukea messua tai heiluttaa nuijaa.»

Näin sanoen hän rupesi pyörittelemään raskasta asettaan päänsä ympäri, niinkuin paimenpoika pientä sauvaansa.

»Oikein puhuit, pyhä munkki», sanoi Musta ritari, »sanasi ovat yhtä totiset, kuin olisivat ne tulleet itse Dunstanin suusta. — Ja nyt, kelpo Locksley, mitä arvelet — eikö olisi parasta, että jalo Cedrik ryhtyy komentamaan rynnäkköämme?»

»Ei suinkaan, ei suinkaan», vastasi Cedrik. »Minä en ole milloinkaan oppinut siihen, millä tapaa noita väkivallanpesiä, joita normannilaiset ovat rakentaneet meidän viheliäiseen maahamme, rynnäköllä valloitetaan tai puolustetaan. Taistella tahdon etumaisien rinnalla; mutta kelpo naapurini tietävät hyvin, että en ole sotataitoon oppinut mies enkä osaa piirittää linnoja.»

»Koska jalon Cedrikin laita on näin», virkkoi Locksley, »niin otan mielelläni johtaakseni jousimiehiä. Ja jos joku linnalainen vilahdukseltakin ilmestyy muurille, ilman että hän saa ruhoonsa yhtä monta nuolta kuin joulukinkussa on neilikoita, niin saatte hirttää minut omaan käräjäpuuhuni.»

»Oikein puhuttu, uljas jousimies», sanoi Musta ritari. »Ja jos minä teidän mielestänne kelpaan johtajaksi tämmöisissä asioissa ja jos tarpeeksi suuri joukko näitä kunnon miehiä tahtoo seurata englantilaista kelpo ritaria, niin tahdon viedä heidät rynnäkköön noita muureja vastaan käyttäen kaikkea taitoa, minkä pitkä kokemus on minulle suonut.»

Kun eri tehtävät oli tällä tavoin päällikköjen kesken jaettu, ryhdyttiin ensimmäiseen rynnäkköön, jonka menestyksen lukija jo on nähnyt.

Valloitettuaan ulkovarustuksen Musta ritari lähetti Locksleylle tiedon siitä pyytäen häntä pitämään tarkkaa vaaria, etteivät linnalaiset äkkiarvaamatta pääsisi kokoamaan kaikkia voimiansa ja yhteisellä rynnäköllä valloittamaan takaisin menettämänsä paikkaa. Tämmöistä äkkiarvaamatonta hyökkäystä tahtoi ritari kaikin mokomin välttää, sillä hän tiesi miestensä olevan hätäisiä, sotakuriin tuiki tottumattomia ja kehnosti varustettuja taistelijoita.

Normannilaisten ritarien sotilaat sen sijaan olivat hyvin harjoitetut ja aseilla sekä haarniskoilla varustetut, ja vaikka piirittäjien into ehkä oli kiivaampi, oli toiselta puolen linnalaisilla se itseluottamus, joka seuraa tottumuksesta sotaan ja aseitten käyttöön. Pahoin oli siis syytä pelätä, etteivät edelliset kykenisi kestävänsä äkillistä hyökkäystä.

Ensimmäistä rynnäkköä seuranneella levähdysajalla ritari kyhäytti miehillään jonkinlaisen lautan tai irtonaisen sillan päästäksensä sillä keinoin vallihaudan yli. Tähän työhön kului jokseenkin pitkä aika, mutta piirittäjien päälliköt eivät siitä olleet milläänkään, sillä sitä paremmin kerkisi Ulrika valmistaa hankkeensa — mitä laatua se sitten olikin — jolla hän oli luvannut auttaa heidän rynnäkköään.

Mutta kun silta oli saatu valmiiksi, puheli Musta ritari liittoveljilleen tähän tapaan: »Ei auta enää odottaa, ystäväiseni. Päivä on jo laskemaisillaan, ja minulla on toisia toimia, jotka eivät salli minun viipyä teidän kansanne huomispäivän yli. Sitäpaitsi olisi ihme, jolleivät hevosemiehet kerkiäisi Yorkista tänne, ellemme kiireesti saata työtämme loppuun. Menköön sentähden nyt joku sanomaan Locksleylle, että hän panisi jousimiehensä ahdistamaan puolustajia siltä puolelta ja että he sitten lähestyisivät muuria muka yrittääkseen väkiryynnäkköä. Ja te, Englannin kelpo miehet, olkaa minun apunani. Työntäkää silta vallihaudan poikki samassa, kun meidän puoleltamme portti avataan. Seuratkaa sitten minua uljaasti ja joutukaa kanssani särkemään tuota linnan vallin ulkoporttia. Ne teistä, jotka eivät käy mukaan tähän leikkiin tai joilla ei ole semmoiseen työhön kelpaavia aseita, menkööt tämän ulkovarustuksen vallin taakse seisomaan jousenjänne jännitettynä korviin asti, ja pitäkööt vaarin, että ampuvat maahan jok'ainoon olennon, joka ilmestyy muurille. Tahdotko sinä, jalo Cedrik, ruveta johtamaan näitä miehiä, jotka jäävät tänne?»

»En suinkaan, Herewardin sielun kautta!» lausui saksilainen. »Johtajaksi en kelpaa, mutta kirottakoon minua haudassani, jollen astu teidän jäljissänne etumaisien miesten joukossa. Tämä taistelu koskee minuakin — sentähden tulee minun taistella eturivissä.»

»Mutta muistapas, jalo saksilainen», virkkoi ritari, »ettei sinulla ole rautapaitaa eikä kaulushaarniskaa. Sinulla on vain tuo ohut kypärä ja kilpesi ja miekkasi.»

»Sitä parempi!» vastasi Cedrik. »Sitä keveämpi olen, kun tulee hetki kiivetä muurille. Ja — älä pane kerskaustani pahaksi, jalo ritari, — saatpa tänä päivänä nähdä saksilaisen käyvän turvattomin rinnoin taisteluun yhtä pelottomasti kuin teräspanssariin puettu normannilainen.»

»Jumalan nimeen sitten», sanoi ritari, »avatkaa portti ja työntäkää silta ulos.»

Se ulkovarustuksen portti, joka oli vallihaudan puolella, vastapäätä linnanmuurin pientä ulkoporttia, pauskattiin nyt äkkiä auki, silta sysättiin siitä ulos, se läiskähti veteen ja yhdisti taas ulkovarustuksen linnan kanssa. Kaksi miestä kerrallaan saattoi tätä liukasta, keinuva siltaa myöten päästä kaivannon yli. Musta ritari tiesi, kuinka tärkeätä oli käyttää hyväkseen vihollisen ensi hetken hämmästyksistä. Sentähden hän hyppäsi heti sillalle ja juoksi kaivannon yli toiselle puolelle; Cedrik seurasi aivan hänen kantapäillään. Ja paikalla alkoi ritari kirvoellään järkyttää linnan porttia. Siinä toimesta olivat entisen laskusillan jäännökset hyvänä turvana sekä ritarille että Cedrikille. Kun temppeliherra rikkoi sillan, olivat näet kuitenkin jääneet paikoilleensa ne portin yläpuolella olevat hirrenpäät, joiden avulla silta aina vedettiin ylös. Mutta jäljestä tuleville ryntääjille ei siitä riittänyt turvaa; kaksi heistä ammuttiin ylhäältä muurilta heti varsijousilla kuoliaaksi, ja kaksi putosi kaivantoon. Muut peräytyivät ulkovarustuksen vallin taakse.

Cedrikin ja Mustan ritarin asema oli nyt sangen vaarallinen ja olisi ollut vieläkin tukalampi ilman ulkovarustuksessa olevien jousimiesten apua. Nämä näet lennättelivät lakkaamatta nuoliansa linnan muurille peloitellen piiritettyjä ja tällä tavoin estäen heitä paaskaamasta kiviä ja muita heittoaseita molempien päällikköjen päälle. Sittenkin kävi näiden tila hetki hetkeltä yhä kiusallisemmaksi.

»Ettekö häpeä, junkkarit!» huusi de Bracy miehilleen. »Jousimiehiähän olette olevinanne, ja kuitenkin saavat nuo molemmat konnat teidän estämättänne pitää paikkansa tuolla linnan muurin juurella! Viskatkaa edes muurin ylimmäiset kivet alas, jollette osaa muuta tehdä! — Tänne kuokkia ja tuuria, ja lohkaiskaa irti tuo kivimöhkäle!» Hän osoitti raskasta, kivistä hakattua koristusta, joka pisti ulos muurinharjasta.

Tällä hetkellä piirittäjät huomasivat punaisen lipun, joka liehui Ulrikan mainitseman tornin huipulta. Kelpo jousimies Locksley keksi sen ensimmäisenä rientäessään ulkovarustukselle katsomaan, kuinka rynnäkö alkoi onnistua.

»Pyhä Yrjänä!» huusi hän; »Pyhä Yrjänä ja iloinen Englanti! — Rynnätkää päälle, uljaat miehet! — Kuinka te jätätte tuon kunnan ritarin ja jalon Cedrikin yksikseen? — Käy päälle, hurja pappi, ja näytä, että osaat yhtä hyvin tapella kuin helmivyötä käsitellä! — Käykää päälle, uljaat pojat! — Linna on meidän, sillä nähkääs: meillä on liittolainen sen sisäpuolella. Katsokaa tuota lippua, se on sovittu merkki. — Torquillstone on meidän! — Muistakaa kunniaa ja saalista, joka siellä meitä odottaa! — Yrittäkää vielä kerta — ja sitten se on meidän!»

Näin huutaen hän jännitti hyvän jousensa ja lennätti nuolen viuhumaan; se lävisti rinnan eräältä de Bracyn soturilta, joka juuri irroitti kiveä muurista pudottaaksensa sen Cedrikin ja Mustan ritarin päähän. Toinen mies tempasi kaatuneen käsistä rautatuuran, vipusi sillä kiveä ja saikin sen melkein irralleen; mutta hänellekin taas lensi nuoli kypärän läpi, ja hän putosi hengetönä muurilta alas kaivantoon. Nyt sotamiehet peräytyivät, sillä rautavaruksetkaan eivät näyttäneet auttavan tuon hirvittävän jousimiehen nuolia vastaan.

»Pakenetteko, kurjat pelkurit!» ärjäisi de Bracy. »*Mount-joiie Saint-Denis!*^[28] — Tänne se tuura!»

Ja temmaten aseensa kateensa hän kävi vuorostaan irtautuvan kivimöhkäleen kimppuun, joka olisi alas pudotessaan suurella painollansa hävittänyt laskusillan jäännökset, jotka suojasivat molempia ryntääjiä, ja olisipa sen lisäksi upottanut lautankin, jonka avulla nämä olivat päässeet yli. Kaikki näkivät vaaran eivätkä rohkeimmatkaan uskaltaneet astua lautalle. Kolmesti kohotti Locksley jousensa de Bracya kohti ja kolmesti kilpistyi nuoli ritarin karkaistusta haarniskasta.

»Piru vieköön tuon espanjalaisen teräspaidan!» kirosi Locksley. »Jos se olisi englantilaisen sepän takoma, olisivat nuoleni lävistäneet sen kuin silkin tai veran.» Ja hän rupesi huutamaan: »Veikkoset! Ystävät! Jalo Cedrik! joutukaa pois, ennenkuin tuo kivimöhkäle putoaa niskaanne!»

Mutta varoitettut miehet eivät kuulleet hänen ääntänsä, sillä ritarin kirveen kova kalkutus porttiin olisi tehnyt kuulumattomaksi parinkymmenen sotatorvenkin äänen. Uskollinen Gurth tosin riensi alas lautalle, aikoen mennä varoittamaan Cedrikiä uhkaavasta vaarasta tai hukkaa siihen hänen kanssansa. Mutta hänkään ei olisi enää ajoissa kerinnyt perille. Kivimöhkäle liikkui jo, ja de Bracy, joka sitä aherteli irti, olisi kohtakin saanut työnsä tehdyksi, jollei temppeleiherran ääni samassa olisi kuiskannut hänen korvaansa:

»Kaikki on hukassa, de Bracy, — linna palaa.»

»Oletko hullu!» vastasi ritari.

»Länsikulma on jo ilmitulessa. Turhaan olen koettanut sitä sammuttaa.»

Brian de Bois-Guilbert ilmoitti tämän hirvittävän sanoman hänelle ominaisella tyyllä kylmäkiskoisuudella, mutta hänen hämmästynyt kumppaninsa ei ottanut sitä yhtä huolettomana vastaan.

»Paratiisin kaikki pyhimykset auttakoot!» sanoi de Bracy, »mitä nyt teemme? Lupaampa Limoges'n pyhälle Nikolaukselle kynttilänjalan puhtaasta kullasta...»

»Säästä lupauksesi», virkkoi temppeleiherra, »ja kuule mitä sanon. Johdata miehesi ikäänkuin aikoisit hyökätä; paikkaa portti auki — lautalla on vain kaksi miestä — työnnä ne veteen ja riennä kaivannon yli ulkovarustukseen. Minä karkaan sillä välin ulos isosta portista ja käyn ulkopuolelta ulkovarustuksen kimppuun. Jos me vain saisimme sen paikan jälleen käsiimme, niin voisimme pitää puoliamme, kunnes apua kerkiää, tai kumminkin siihen asti, kunnes hyvillä ehdoilla sovimme noiden lurjusten kanssa.»

»Se on hyvä keino», sanoi de Bracy; »kyllä minä otan toimittakseni oman osani. — Mutta kuulehan, temppeleiherra, — ethän vain minua jättäne?»

»En, sen lupaan kädelläni ja kintaallani!» vakuutti Bois-Guilbert. »Mutta kiiruhda, Jumalan nimeen!»

De Bracy kokosi joutuisasti miehensä ja riensi heidän kanssaan alas pienelle portille, joka heti avattiin. Mutta samassa syöksyikin Musta ritari jättiläisvoimalla sisään, eikä de Bracy miehinensä voinut hänelle mitään. Kaksi etumaisinta linnalaista heti kaadettiin ja muut peräytyivät, kaikista päällikön kehoituksista huolimatta.

»Te koirat!» huusi de Bracy, »annatteko kahden miehen valloittaa ainoan ulospääsypaikkamme?»

»Sehän on itse perkele!» vastasi vanha soturi, väistyen Mustan ritarin iskujen tieltä.

»Ja vaikka olisikin», virkkoi de Bracy, »mitä apua teillä on siitä, että perkeleen edestä pakenette tuohon helvetin pätsiin? — Linna takananne on ilmitulessa, tietäkää se, lurjukset! — Antakoon epätoivo rohkeutta rintoihinne tai antakaa sitten minulle sijaa, että itse pääsen tuon pöpön kimppuun.»

Nyt alkavassa taistelussa ei suinkaan tahrautunut se ritarillisen urhouden maine, jonka de Bracy tämän hirveän ajan keskinäissodissa oli voittanut. Portin kupukäytävä, jossa nämä molemmat väkevät sankarit nyt tappelivat, kajahteli molemminpuolisista julmista iskuista. De Bracy sivalteli miekalla, Musta ritari raskaalla kirveellensä. Lopuksi kuitenkin normannilainen sai iskun, jonka vauhtia hänen kilpensä tosin hiukan masensi — sillä muuten eivät de Bracyn jäsenet olisi ikinä enää liikahtaneet — mutta joka sittenkin sattui niin suurella voimalla rintaan, että mies heti mätkähti pitkälleen kivetylle tantereelle.

»Antaudu, de Bracy», lausui Musta ritari, kumartuen alas ja uhaten kaatunutta miestä sillä hirvittävällä aseella, jolla ritareilla oli tapana lopettaa vihollisensa (»armon tikari» oli sen nimi), — »antaudu vangikseni, Mauri de Bracy, tulkoon apua tai ei; muuten olet kuoleman oma.»

»En tahdo antautua», vastasi de Bracy heikolla äänellä tuntemattomalle voittajalle. »Virka minulle nimesi tai tee sitten minulle mitä tahdot. Älköön sanottako, että Mauri de Bracy on antautunut nimettömän talonpojan vangiksi.»

Musta ritari kuiskasi muutamia sanoja voitettujen vastustajan korvaan.

»Lupaam uskollisesti olla vankinne, tulkoon apu tai ei», vastasi normannilainen, jonka tyyli ja luja itsepäisyys äkkiä muuttui syväksi, vaikka väkinäiseksi nöyryydeksi.

»Mene sitten ulkovarustukseen», käski voittaja, »ja odota siellä käskyjäni.»

»Mutta sallikaa minun ensiksi ilmoittaa», virkkoi de Bracy, »jotakin, mikä teidän on tärkeätä tietää. Wilfred Ivanhoe on haavoitettuna ja vankina ja palaa sisälle tuonne linnaan, jollei hänelle heti viedä apua.»

»Wilfred Ivanhoe!» huusi Musta ritari — »vankina ja hengenvaarassa! — Jok'ainut mies tässä linnassa saa maksaa hengellään, jos hiuskarvakin kärventyy Wilfredin päästä! — Näytä minulle hänen kammionsa.»

»Nouskaa noita kiertoportaita ylös», neuvoi de Bracy, »ne johtavat sinne. Tahdotteko, että opastan teitä?» lisäsi hän nöyrällä äänellä.

»En! Mene ulkovarustukseen ja odota siellä käskyjäni. En usko sinua, de Bracy.»

Näiden kahden taistellessa ja puhellessa oli parvi miehiä, munkki etumaisena, rientänyt vallihaudan yli heti, kun näkivät portin avautuvan. Cedrikin johtamina he kävivät de Bracyn pelästyneitten, epätoivoisten miesten kimppuun, joista muutamat pyysivät armoa, toiset yrittivät turhaan vastarintaa ja enin osa pakeni linnanpihalle päin. De Bracy itse nousi nyt maasta ja silmäsi murheellisesti voittajan jälkeen. »Hän ei usko minua», toisti hän; »mutta olenko ansainnutkaan hänen luottamustaan?» Hän otti nyt miekkansa maasta, riisui päästään kypärän antautumisen merkiksi ja meni ulkovarustukseen, missä hän antoi miekkansa vastaantulevalle Locksleylle.

Kiihtyvän tulipalon merkkejä alkoi pian tuntua siinäkin kamarissa, missä Ivanhoe makasi Rebekan hoitamana. Taistelun uudestaan syttynyt pauhu ja melske oli herättänyt ritarin lyhyestä unesta, ja hänen hoitajansa oli, sairaan pyyntöä totellen, noussut jälleen katsomaan ja kertomaan väkiryynnäköiden menosta. Mutta saakeasti tupruava savu esti häntä näkemästä paljon mitään; ja kun savupilvet alkoivat tunkeutua ikkunastakin sisään ja sotamelskeen läpi kuului huutoja: »Vettä! Tuokaa vettä!» huomasivat he, että heitä uhkasi uusi vaara.

»Linna palaa», sanoi Rebekka, »linna palaa! — Millä keinoin me pelastumme?»

»Pakene, hyvä Rebekka, ja pelasta oma henkesi», sanoi Ivanhoe; »minua ei mikään voi pelastaa.»

»En tahdo paeta», vastasi Rebekka; »yhdessä teidän kanssanne tahdon pelastua tai kuolla. — Mutta, suuri Jumala! entä isäni, isäni! — Mikä hänen kohtalonsa on?»

Samassa ovi lensi auki ja kynnykselle ilmaantui temppeliherra — hirveännäköisenä, sillä kullattu haarniska oli täynnä vammoja sekä verta, ja kypäränsulka oli puoleksi pois hakattu, puoleksi tulesa kärventynyt. »Minä löysin sinut!» huudahti hän Rebekalle. »Näet, että pidän sanani ja tahdon sinun kanssasi jakaa niin hyvät kuin pahatkin. — Yksi pelastuskeino sinulla vain on — olen kymmenen vaaran läpi raivannut tieni tänne asti pelastaakseni sinut. Nyt pois täältä, seuraa minua paikalla!»

»Yksinäni», vastasi Rebekka, »en tule kanssasi. Jos olet vaimon kantama, jos sinussa on hiventäkään ihmistuntoa, jollei sydämesi ole yhtä kova kuin rintarautasi, niin pelasta myös vanha isäni — ja pelasta tämä haavoittunut ritari!»

»Ritarin», lausui temppeliherra tavallisella kylmäkiskoisuudellaan, »ritarin, Rebekka, tulee pelotta käydä kuolemaan, kohtasipa se miekan tai tulen muodossa; ja kukapa välittää siitä, milloin tai missä vanha juutalainen saa surmansa?»

»Tyly soturi», virkkoi Rebekka, »siispä tahdon mieluummin tukahtua tähän tuleen kuin pelastua sinun avullasi!»

»Sinulla ei olekaan valitsemisen varaa, Rebekka. — Kerran sinä teit aikeeni tyhjäksi, mutta kahdesti ei kukaan maallinen olento ole semmoista tehnyt.»

Näin sanoen temppeliherra koppasi pelästyneen neidon syliinsä ja kantoi hänet pois kamarista, huolimatta hänen kovista huudoistaan ja Ivanhoen uhkauksista ja soimauksista. »Temppelin koira — sinä säätykuntasi häpeätahra — päästä neito irti! Petollinen Bois-Guilbert, Ivanhoe sinua käskee! — Minä vuodatan sydänveresi, sinä ilkiö!»

»Enpä olisikaan sinua löytänyt, Wilfred», sanoi Musta ritari, joka samassa astui sisään, »ellet olisi pitänyt noin kovaa ääntä.»

»Jos olet kunnan ritari», huusi Wilfred, »niin älä huoli minusta, vaan riennä tuon ryöstäjän jäljestä — pelasta neito Rowena — ja jalo Cedrik!»

»Jokainen vuorostaan», vastasi ritari, »mutta sinä olet ensimmäinen.»

Ja siepaten Ivanhoen käsivarsilleen hän kantoi hänet pois yhtä kepeästi kuin temppeliherra Rebekan, riensi pikku portille ja laski siellä taakkansa kahden jousimiehen hoivaan. Sitten hän palasi jälleen linnaan pelastamaan muitakin vankeja.

Yksi torneista oli jo täydessä tulesa; liekit leimahtelivat hurjasti ikkunoista ja ampumarei'istä. Linnan muissa osissa esti seinien paksuus ja kupulakien vahvuus kuitenkin vielä tulta sen pahemmin leviämästä. Näissä osissa raivosi ihmisviha yhtä julmasti kuin hirvittävä luonnonvoima äskennäytössä tornissa. Voittajat ajoivat linnalaisia takaa huoneesta toiseen ja sammuttivat näiden vereen kostonhimon, joka heidän sydämessänsä oli niin kauan palanut. Useimmat Front-de-Boeufin miehistä pitivät puoliaan viimeiseen asti — harvat anoivat armoa — yhdellekään ei armoa annettu. Ilma kaikui aseitten kalskeesta ja kaatuvien valituksista; lattiat olivat liukkaat kuolemantuskassa vääntelehtivien kurjien miesten verestä.

Tämän sekamelskan kautta Cedrik riensi etsimään Rowenaa, ja uskollinen Gurth seurasi hänen kantapäällään, torjuen isäntäänsä kohdistettuja iskuja. Saksilainen kerkisi onnellisesti kasvattinsa luokse, juuri kun tämä oli heittänyt viimeisenkin pelastuksen toivon ja odotti kuolemaa, puristellen tuskissaan ristiinnaulitun kuvaa rintaansa vasten. Cedrik käski Gurthin saattaa hänet ulkovarustukseen, jonne mennessä ei nyt enää ollut tulen pelkoa eikä vihollisia. Tämän tehtyä riensi uskollinen Cedrik hakemaan ystävänsä Athelstania, ollen valmis syöksymään itse vaikka mihin vaaraan, kunhan vain saisi saksilais-kuninkaitten viimeisen miespuolisen vesan pelastetuksi. Mutta ennenkuin Cedrik kerkisikään siihen vanhaan saliin asti, jossa heitä molempia oli pidetty vankina, oli siellä Wamban sukkela pää jo keksinyt vapautuskeinon hänelle itselleen sekä vankeuskumppanilleen.

Kun kiihkenevä melske ilmaisi taistelun olevan tuimimmillaan, rupesi näet Wamba huutamaan kohti kurkkuansa: »Pyhä Yrjänä ja lohikäärme! —Kelpo Yrjänä auttaa iloista Englantia! — Linna on meidän!» Ja antaakseen huudoilleen vielä peloittavampaa pontta hän kilisteli toisiansa vastaan paria kolmea lattialle virumaan jätettyä ruostunutta rautapaitaa.

Eteiskamarissa seisova vartija, joka muutenkin jo oli levottomalla mielellä, säikähtyi Wamban huudosta ja riensi ilmoittamaan temppeliherralle, että viholliset olivat jo vallanneet tuon vanhan salin. Oven hän kiireissään jätti auki, niin että vangit pääsivät esteettä eteiseen ja siitä ulos linnanpihalle, missä vielä taisteltiin viimeistä taistelua. Siellä istui ankara temppeliherra ratsunsa selässä, ympärillään useimmat linnalaiset, joista muutamilla oli hevoset, toisilla ei. He olivat kokoontuneet tämän kuuluisan päällikön ympärille suojellaksensa viimeistä ulospääsypaikkaa, joka heille vielä oli tarjona. Nostosilta oli jo laskettu alas, mutta pääsy oli suljettu, sillä sille taholle sijoitetut jousimiehet, jotka siihen asti olivat vain kaukaa ampuen kiusanneet linnalaisia, olivat nyt, kohta kun näkivät tornin ilmitulessa ja sillan alas lasketuksi, rynnänneet portin suulle estääksensä vihollisen pakoa ja korjataksensa itselleen saalista, ennenkuin linna paloi kokonaan tuhaksi. Ja niistäkin ryntääjistä, jotka olivat pikku portin kautta päässeet sisään, saapui nyt parvi toiselta haaralta linnanpihalle, käyden hurjasti puolustajain viimeisten tähteitten kimppuun. Nämä joutuivat siten ahdinkoon kahdelta puolelta yhtä aikaa.

Mutta pelastuksestaan epätoivoisina ja masentumattoman päällikkönsä esimerkistä kiihtyen nämä miehet taistelivat mitä suurimmalla urhoudella ja vimalla. Useamman kuin yhden kerran heidän onnistui torjua päältäan vihollisensa, joiden miesluku oli paljon suurempi, mutta aseistus huonompi. Rebekka oli asetettu keskelle linnalaisten joukkoa, eräs temppeliherran saraseenilaisista orjista piteli häntä edessään hevosen selässä, ja tuimimmankin kahakan kestäessä Bois-Guilbert piti tarkkaa vaaria, ettei häneen mikään koskisi. Useaan kertaan hän riensi Rebekan luokse ja suojeli tyttöä kolmikulmaisella rautakilvellään, välittämättä yhtään omasta turvallisuudestaan. Välistä hän kajahdutti sotahuutonsa, rynnäten eteenpäin, iski maahan rohkeimman kimppuunsa karkaajista ja palasi sitten taas Rebekan rinnalle.

Athelstan, joka — kuten lukija tietää — oli tosin nahjus, mutta silti ei lainkaan pelkuri, keksi tuon naishahmon, jota temppeliherra suojeli niin huolellisesti. Hänelle johtui mieleen, että vanki epäilemättä oli Rowena, jota ritari tällä tavoin yritti väkisin ryöstää.

»Pyhän Edwardin sielu minua auttakoon!» hän huusi, »tottahan tässä täytyy toki pelastaa Rowena-neiti tuon pöyhistelevän ritarin käsistä!»

**»Katsokaa mitä teette!» huusi Wamba.
»Eihän tuo ole mikään Rowena-neiti.»**

»Katsokaa mitä teette!» huusi Wamba. »Hätäinen käsi kaappaa kalaa, saapi sammakon. Eihän tuo ole mikään Rowena-neiti, sen vannon tiukusteni kautta — katsokaas vain hänen pitkää, mustaa tukkaansa! — No, jollette osaa erottaa mustaa valkeasta, niin käykää kohti vain, mutta minä en juokse jäljestänne; minun luuni eivät jouda hakattaviksi, jollen tiedä, kenenkä hyväksi ne uhraan. — Eikähän teillä ole rautapaitaakaan yllänne! Muistakaa, ettei silkkilakki kestä terästä vastaan! — No, kun hupsu väkisin pyrkiin veteen, niin hukkukoon sitten siihen. *Deus vobiscum*, kunnon Athelstan!» Näin hurskain sanoin hän lopetti varoituspuheensa, päästäen irti Athelstanin nutun liepeestä.

Athelstan, jonka hitaita veriä tavaton vihanvimma nyt tulistutti, tempasi nuijan kaatuneen soturin

heltiävästä kourasta, ryntäsi temppeliherran johtaman joukon kimppuun ja rupesi kiireesti sivaltelemaan oikealle ja vasemmalle, iskien joka kerralla miehen maahan. Pian hän oli askeleen päässä Bois-Guilbertista ja uhkasi häntä huutaen kovalla äänellä:

»Tännepäin, kavala temppeliherra! Päästä irti hänestä, jota sinun kätesi ei ole mahdollinen koskemaan — kuuletko, murhailevan ja ulkokullatun rosvojoukon jäsen!»

»Koira!» ärjäisi temppeliherra hampaitaan kiristellen. »Opetanpa nyt lakkaamaan herjaamasta Siionin temppelin pyhää ritarikuntaa!» Näin sanoen hän pyöräytti hevosensa puoleksi ympäri, nousi seisoaalleen jalustimiensa varaan, antaakseen miekalleen sitä kovemman voiman, ja iski hirvittävän iskun Athelstanin päätä kohti.

Oikein oli Wamba ennustanut sanoessaan, että silkkilakki ei kestäisi terästä vastaan. Niin pureva oli temppeliherran miekka, että se katkaisi kuin pajunvarvun vahvan, raudalla silatun varren nuijasta, jolla onneton saksilainen koetti väistää sivallusta. Miekka tapasi Athelstania päähän ja mäiskäytti hänet maahan.

»Haa! Beau séant!»^[29] huusi Bois-Guilbert, »näin käyköön kaikille temppelin ritarien vihamiehille!» Käyttäen hyväkseen Athelstanin kaatumisen aiheuttamaa hämminkiä hän huusi miehilleen: »Seuratkaa minua kaikki, jotka tahdotte pelastua!» Samassa hän ajaa karahdutti laskusillan poikki, hajoittaen tieltään jousimiehet, jotka tahtoivat estää häntä. Hänen jäljestään seurasivat molemmat saraseenit ynnä viisi, kuusi miestä, joilla oli hevosensa käsillä. Temppeliherran pakomatka ei ollut vaaraton, sillä nuolia tuli kuin satamalla hänen jälkeensä. Mutta siitä pelästymättä hän ajoi linnan ulkovarustukselle, jonka hän toivoi äskeisen sopimuksen mukaan joutuneen tällä välin jo de Bracyn valtaan.

»De Bracy! de Bracy!» huusi hän. »Oletko siellä?»

»Olen», vastasi de Bracy, »mutta vankina.»

»Voinko sinua auttaa?» huusi Bois-Guilbert.

»Et», vastasi de Bracy. »Olen luvannut pysyä vankina, tulipa apua tai ei, ja se lupaus on rehellisesti pidettävä. Pelasta itsesi — haukat ovat lennossa — laita, että meri tulee sinun ja Englannin välille — en uskalla virkkää enempää.»

»Hyvä on», sanoi temppeliherra; »jos mielesi tekee jäädä tänne, niin muista kuitenkin, että täytin sanalla ja kintaalla annetun lupaukseni. Kiideldköön haukkoja kuinka paljon tahansa, tottahan toki Templestowen preceptorin kartanon muureista saanee tarpeeksi suojaa. Sinne nyt riennän, niinkuin haikara pesäänsä.»

Näin puhuttuaan hän karkasi pois joukkonsa kera.

Ne linnan väestä, joilla ei ollut hevosia, taistelivat yhä edelleen tuimasti piirittäjiä vastaan; mutta heitä yllytti pikemminkin varma tieto perikadosta kuin mikään pelastuksen toivo. Tuli levisi leviämistään koko linnaa myöten, ja Ulrika, joka sen oli sytyttänyt, ilmestyi nyt erään tornin huipulle kiljuen sotalaulua, jommoista pakanuuden aikana saksilaisten runoniekat lauloivat taistelukentillä. Vanhuksen pitkät harmaat hiukset liehuivat hajallaan huivittomasta päästä. Onnistuneen koston pyöröyttävä riemu säihkyi hänen silmistään yhdessä hulluuden tulen kanssa, ja hän heilutteli kädellään kuontaloa, aivan kuin hän olisi ollut yksi noita kohtalottaria, jotka muinaiskreikkalaisen tarun mukaan kehräävät ja leikkaavat poikki ihmisten elon langan. Muistossa on säilynyt muutamia säkeitä siitä barbarimaisesta voittolaulusta, jota Ulrika lauloi hurjalla äänellä keskellä tulta ja verta:

Kalpa karkaiskaa,
valkokäärmeheh pojat!
Sytytä soihtu,
tytär Hengistin!
Juhlapaistia teräs ei silpoa saa;
kovaks karkaistu se on ja sen terä on tuima.
Morsiuskamariin ei valoa soihtu suo;
sininen rikinleimu hulmuvi siitä.
Sytytä soihtu! — jo Zerneck kiljuu!
Kalpa karkaiskaa, te valkokäärmeheh pojat!
Sytytä soihtu, tytär Hengistin!

Musta jo peittää pilvi taanin^[30] tornit;
kotka kiljuu, väikkym pilven päällä.
Ällös kiljuko, mustan pilven harmaja haukka,
valmis on pitopöytä!
Vieraita Valhallan immet vartoo,
Hengistin lasten lähettämiä.
Iloitkaatte, te immet Valhallan!
Riemun rumpuja rämistäkää!
Mon' ylpeä urho saapuu tupihin Tuonen,
joutuvi moni korkea kypäräpä!

Yö musta peittää jo taanin tornit
ja musta pilvi sen pimentää,
mut rusehehkussa kylpevi kohta katto sen.
Kas, salojen sortaja, punaharja,

tuo muurien murtaja kirkas!
Leveälle, lavealle sen lippu liehuu,
lippu mustan-punainen, paistavainen,
kun alla riehuu taistelu tasapää.
Sen ilona omi miekkojen melske
ja kalske kilpien kiilteleväin;
sen ilona hurmehen hyrskivä virta,
mi haavoist' urhojen koskena käy!

Katoaa kaikki!
Kypärät murtavi miekka;
peitsi panssarin vahvan puhkaisee;
kaatavi tuli linnojen tornit;
muurit murtavi pökkivä pässinpää.^[31]
Katoaa kaikki!
Hengistin jo hukkui suku,
nimi Horsan on kuulumaton!
Sinäkään, oi kalvan karskea poika,
ällös kammoksu kuolemaa!
Verta kuin viiniä miekkasi juokoon!
Tappelujuhlaan riemuiten riennä,
valoa suopi linna lieskaava.
Iske päälle, kun veresi viel' on lämmin,
sääliä, säästää tässä et saa.
Pian kulunut koston on hetki,
vihakin vimmatuin sammuvi viimein,
— minäkin katoan kohta!

Korkealle kohonneet liekit olivat tällä hetkellä päässeet täydellisesti voitolle. Iltapilviä kohti leimahteli summaton hehkuva kokko, paistaen kauas yli maitten ja mantereitten. Torni tornin perästä kaatua räiskähti maahan palaviksi rauniokummuiksi. Taistelijain täytyi siirtyä pois linnanpihasta. Voitetut, joista vain harvoja enää oli elossa, hajosivat paeten läheisiin metsiin. Voittajat kokoontuivat suuriksi parviksi katselemaan kauhistuksensekaisella ihmetyksellä liekkien leimuavaa jättiläiskokkoa, jonka valossa heidän omat kasvonsa ja aseensa ruskoittivat. Jonkin aikaa nähtiin hullun Ulrikan hahmo vielä korkealla tornin huipulla. Hän heilutteli käsivarsiansa hurjasti riemuiten, aivan kuin olisi syyttämänsä alkuaineen kuningatar. Mutta viimein kaatui sekin torni hirvittävällä rytinällä, ja Ulrika sai surmansa samassa tulessa, joka oli jo surmannut hänen sortajansa. Kauhistus pani vähäksi aikaa kaikki ympärillä seisovat soturit äänettömiksi; he eivät liikahtaneetkaan, muutamat vain ristivät silmänsä. Sitten kajahti Locksleyn ääni: »Hurratkaa, pojat! Sortajan linna on rauniona! Viekää jokainen saaliinne Sarvasmäen metsään, käräjäpuun juurelle. Siellä tahdomme aamun koittaessa jakaa kaiken keskenämme tasan ja antaa täyden osan myös liittoveljillemme, jotka ovat avustaneet meitä tässä suuressa kostontyössä.»

KAHDESNELJÄTTÄ LUKU.

Lakinsa joka valtakunnall' on:
kuningaskunnill' asetukset, säännöt;
vapauskirjansa on kaupungeilla;
ja metsäsissitkin ne keskenään
jotakin järjestystä noudattavat.
Siit' ajast' asti, konsa Aatami
tuon esiliinan vihreäisen keksi,
ei ihmisiä missään ole nähty
yhdessä asumassa, ellei siinä heillä
samalla laki ole sitehenä.

Vanha näytelmä.

Aamu koitti jälleen paistaen tammimetsän lakeiden kautta. Viheriät lehvät kiilsivät kastehelmissä. Emähirvi kuljetti vasansa yökätköstä korkean sanajalkaruohiston siimeksestä aukeammille paikoille. Eikä ollut ampujaa missään väijymässä komeata uroshirveä, joka astui sarvipäisen perheensä etunenässä.

Metsäsissit olivat kaikki koolla käräjäpuunsa ympärillä Sarvasmäki-metsässä. Sillä paikalla he olivat yönsäkin viettäneet, virkistäen itseänsä piirityksen vaivojen jälkeen, mitkä viinillä, mitkä unella. Monet myös kertoivat tai kuuntelivat kertomuksia päivän tapahtumista tai tekivät laskelmiaan saaliskasoista, jotka voitto oli tuottanut päällikön käsiin kaikkien kesken jaettaviksi.

Saalista oli todellakin sangen runsaasti. Vaikka tulipalo oli paljon hävittänyt, saatiin kuitenkin kosolta hopea-astioita, kalliita sotavaruksia sekä koreita vaatteita pelastetuksi. Sillä sissit olivat olleet hyvin rohkeat pelastustoimessaan; missä semmoinen saalis oli tarjona, siinä ei suurinkaan vaara voinut heitä pidättää. Sittenkään ei kukaan ollut ottanut pienintäkään esinettä omakseen, vaan kaikki oli tuotu yhteiseen kasaan päällikön jaettavaksi. Niin ankara oli keskinäisen lain

kunnioitus heillä.

Kokouspaikka oli vanhan tammen juurella. Se ei kuitenkaan ollut sama kohta, minne Locksley kerran ennen oli vienyt Gurthin ja Wamban. Nyt oltiin vajaan puolen virstan päässä hävitetyistä Torquilstonen linnasta, keskellä ympyriäistä metsälakeutta. Siinä istui Locksley nyt turveistuimellaan, joka oli laitettu jättiläistammen monihaaraisten oksien suojaan; hänen seuraajansa seisoivat kaikki ympärillä. Hän viittasi Mustaa ritaria istumaan hänen oikealle ja Cedrikiä vasemmalle puolelleen.

»Älkää panko pahaksenne, jalot herrat», sanoi hän, »mutta näillä saloilla minä olen hallitsija — tässä on minun valtakuntani, ja näistä metsäläisalamaisistani ei kukaan tottelisi valtaani, jos luovuttaisin kertaakaan valtakuntani rajojen sisäpuolella ollessani kunniasijan jollekulle toiselle kuolevaiselle. — Mutta, veikkoset, onko teistä kukaan nähnyt sotapappiamme? Missä kaljupää munkkini on? Kristittyjen miesten kesken on parasta alkaa messulla ahkera päivätyö.» Mutta kukaan ei ollut nähnyt Copmanhurstin erakkoa. — »No, meitä taivaan pyhät varjelkoot!» virkkoi sissipäällikkö, »pelkäänpä, että iloinen pappimme on viipynyt liian kauan viiniankkurin ääressä. Kuka hänet viimeksi on nähnyt senjälkeen kuin linna joutui käsiimme?»

»Minä», vastasi mylläri, »näin hänen häärivän kellarinovella. Hän vannoskeli kaikkien allakan pyhimysten nimessä menevänsä maistamaan Front-de-Boeufin gascognelaisia viinejä.»

»No sitten suokoon Jumala», virkkoi päällikkö, »ettei hän olisi ottanut liian syviä siemauksia ja jäänyt sortuvan linnan raunioitten alle. — Ylös, mylläri, ota kanssasi joukko miehiä ja lähde haeskelemaan siitä paikasta, missä hänet viimeksi näit. Ottakaa vettä vallihaudasta ja kastelkaa kuumia raunioita. Jokaisen kiven tahdon vääntää ylös, ennenkuin jätän sinne kaljupään munkkini.»

Suuri miesjoukko riensi heti käskettyyn toimeen, vaikka kaikille niin mieluisan jaon juuri piti alkaa. Siitä näkyi, kuinka kalliina sissit pitivät hengellisen isänsä henkeä.

»Sillä välin alkakaamme me muut tänänaamuinen toimituksemme», sanoi Locksley; »sillä kohta kun tieto uljaasta urotyöstämme leviää, lähtevät de Bracyn, Malvoisinin sekä muiden Front-de-Boeufin liittolaisten joukot liikkeelle meitä saalistamaan, ja silloin taitaisi henki-kullallemme olla hyödyllisempää, että ennätämme siirtyä täältä vähän syrjemmäksi. — Jalo Cedrik», hän jatkoi kääntyen saksilaisen puoleen, »saalis on jaettu kahteen osaan. Valitkaa niistä kumman tahdotte palkinnoksi omille miehille, jotka olivat tässä työssä meidän apunamme.»

»Urhea jousimies», sanoi Cedrik, »suru rasittaa minun sydäntäni. Coningsburghin jalo Athelstan on kuollut — pyhän Tunnustajan suvun viimeinen jälkeläinen! Hänen kanssaan on minulta kadonnut kaikki toivo, joka ei ikinä palaja! Hänen verensä on sammuttanut kipinän, jota ei mikään ihmisen hengähdys enää saa uudestaan viritetyksi. Väkeni odottaa vain tuloani kuljettaaksensa Athelstanin kalliin ruumiin viimeiseen lepopaikkaan. Rowena-neiti haluaa palata Rotherwoodiin, ja hänellä pitää olla vahva saattojoukko kanssansa. Olisin sen vuoksi jo aikaa sitten lähtenyt täältä. Viipymiseen ei ole suinkaan ollut syynä se, että olisin tahtonut osaa saaliista — siitä en minä eikä kukaan miehistäni ota ropoakaan, niin totta kuin luotan Jumalan ja pyhän Witholdin apuun! — Viivyin vain saadakseni vielä lausua sulimmat kiitokset sinulle sekä uljaille jousimiehillesi siitä, että pelastitte meidän henkemme ja kunniamme.»

»Kaikkia vielä», virkkoi sissipäällikkö; »puolet vain, jos sitäkään, on tässä työssä meidän ansiotamme. Ottakaa saaliista sen verran, että voitte palkita omia miehiänne sekä naapureitanne.»

»Heitä voin palkita omillakin varoillani, ne siihen kyllä riittävät», vastasi Cedrik.

»Ja useimmat meidän miehistämme», pisti Wamba väliin, »taisivat olla niin viisaita, että korjasivat itse palkintonsa. Eivät he täältä suinkaan lähde tyhjin taskuin. Emme kaikki käy narrinvaatteissa.»

»Se olkoon heille mielellään suotu», sanoi Locksley; »meidän lakimme ei sido muita paitsi meitä itseämme.»

»Mutta sinä, poika parkani», virkkoi Cedrik kääntyen narrin puoleen ja syleillen häntä, »mitä voin antaa palkinnoksi sinulle, joka pelkäämättä antauduit vangiksi ja hengenvaaraan minun tähteni? Narri oli minulle uskollinen silloin, kun kaikki muut olivat hylänneet minut!»

Kyynel kiirsi karkeatapaisen taanin silmässä — semmoista liikituksen merkkiä ei edes Athelstanin kuolokaan ollut puristanut hänen silmistään. Mutta orjan puoleksi vaistomaisessa uskollisuudessa oli jotakin, mikä vaikutti Cedrikin sydämeen syvemmin kuin itse suru.

»Ehei», sanoi narri irroittautuen isäntänsä syleilystä, »jos palkitsette apuni silmävedellänne, niin narrin täytyy seurauksiksi ruveta itsekkin itkemään, ja kenenkä tehtäväksi sitten narrittelemisen jäisi? — Mutta, kuulehan, eno, jos todella tahdot tehdä minulle mielihyvän, niin anna anteeksi leikkikumppanilleni Gurthille, joka varasti sinulta yhden viikon palveluksen palveluksensa sinun poikaasi.»

»Anteeksiko pyydät hänelle!» huusi Cedrik. »Minä tahdon antaa hänelle anteeksi ja annanpa vielä palkinnonkin. Alas polvillesi, Gurth!» — Sikopaimen töksähti kerkeästi polvilleen isäntänsä jalkojen juureen. »Orjani ja omaisuuttani et tästä hetkestä ole enää oleva», lausui Cedrik koskettaen häntä sauvallaan. »Vapaa mies olet nyt lain ja kansan edessä kaupungista kaupunkiin, saloilla kuten kedoillakin. Tynnyrinalan maata annan sinulle Walbrugham-tilaltani, itseni ja jälkeläisteni puolesta sinulle ja jälkeläisillesi ikiajoiksi. Ja Jumalan kirous häneen, joka sanoo tätä vastaan!»

Täten orjuudesta kirvoitettuna, vapaana miehenä ja talollisena Gurth kavahti ylös jaloilleen ja

hyppäsi kahdesti korkealle ilmaan.

»Seppä tänne viiloinensa!» hän huusi, »kaluamaan poikki orjanrenkaan vapaan miehen kaulasta! Jalo herrani, kaksinkertaiseksi on voimani kasvanut teidän lahjanne kautta, ja kahta uljaammin voin nyt taistella teidän puolestanne! Vapaa henki asuu nyt rinnassani, — toinen mies nyt olen niin omissa kuin muidenkin ihmisten silmissä. — Kuules, Fangs!» jatkoi hän, kun hänen uskollinen koiransa nähdessään herransa niin iloisen hyppäsi häntä kohti ja siten osoitti tahtovansa ottaa hänkin osaa iloon, — »tunnetko vielä isäntääsi?»

»Kyllä me Fangsin kanssa», tokaisi Wamba, »vielä tunnemme sinut, vaikka meidän molempien täytyy edelleen pitää kahletta kaulassamme. Pikemmin sinä mahtanet unhottaa sekä meidät että myös oman itsesi.»

»Totisesti olenkin silloin itseni unhottanut, jos unhotan sinut, kunnan kumppanini», virkkoi Gurth, »ja jos vapaus sinulle olisi hyödyllinen, niin tottapa herra sen sinullekin soisi.»

»Ei», sanoi Wamba, »älä luulekaan, että kadehdin onneasi, Gurth-veikkoseni. Useinpa täytyy vapaan miehen lähteä tantereelle, mutta orja saa aina istua hyvässä turvassa lämpimän takan ääressä. Kuinkas Malmsburyn vanha viisas Oldhelm sanoikaan: — 'Parempi narrina pidoissa kuin viisaana surman suussa'.»

Nyt kuului hevoskavioiden kopinaa, ja Rowena-neiti ratsasti näkyviin; hänen jäljessään oli useita ratsumiehiä ja kokonainen parvi jalkaväkeä, jotka emäntänsä pelastuksesta riemuiten iloisesti heiluttelivat keihäitään ja kalistelivat pertuskoitansa. Rowena itse istuen komeissa vaatteissa mustanhallavan ratsun selässä näytti taas yhtä majesteettilliselta kuin ennen; poskien tavaton kalpeus vain ilmaisi kestätyjä tuskia. Hänen suloiset kasvonsa kuvastivat surua, mutta surun alta paistoi myös harrasta kiitollisuutta pelastuksen johdosta sekä uudestaan vironnutta tulevaisuudentoivoa. Hän tiesi Ivanhoen olevan hyvässä turvassa, ja hän tiesi Athelstanin kuolleeksi. Edellinen tieto täytti hänen sydämensä mitä hartaimmalla ilolla, — toisesta tosiasista hän ei tosin voinut iloitakaan, mutta sittenkään ei kukaan voine paheksua, että hänestä tuntui elämä äärettömän paljon helpommalta. Sillä nythän ei enää voinut olla puhettakaan tuosta hänen inhoamastaan naimiskaupasta, — ainoasta asiasta, jolla hänen kasvatusisänsä Cedrik koskaan oli hänen mieltään pahoittanut.

Kun Rowenan ratsu läheni Locksleyn istuinpaikkaa, niin sissipäällikkö kaikkine miehineen nousi seisomaan totellen luonnollista kohteliaisuuden tunnettaan. Neidon posket lensivät punaisiksi; hän viittasi kohteliaasti kädellään ja kumartui satulassaan niin syvään, että hänen ihanat kiharansa hetkeksi sekaantuivat ratsun liehuvaan harjaan, ja lausui harvoin, mutta valituin sanoin kiitoksensa Locksleylle sekä muille vapauttajilleen. — »Jumala siunatkoon teitä, uljaat miehet», näin lopetti hän puheensa, »Jumala ja Pyhä Neitsyt siunatkoot ja palkitkoot teitä, kun niin uljaasti panitte henkenne alttiiksi sorrettujen puolesta! Jos kuka ikänä teistä joskus tuntee itsensä nälkäiseksi, niin muistakaa, että Rowenalta saatte ruokaa. Janoonne on hänellä monta tynnyrillistä viiniä ja ruskeaa olutta. Ja jos normannilaiset karkoittaisivat teidät näiltä saloilta, niin Rowenalla on omat salonsa, joissa hänen uljaat pelastajansa saavat metsästellä mielin määrin ilman, että on metsänvartijaa kysymässä, kenenkä nuoli on sarvaan kaatanut.»

»Kiitos ja kunnia teille, jalo neito», vastasi Locksley, »niin omasta kuin kumppanieni puolesta. Mutta jo se seikka, että saimme teidät pelastetuksi, on itsessään kylliksi suuri palkinto. Me sinisen salon vapaat kuljeksijat teemme monta hurjaa tekoa, mutta Rowena-valtiattaren pelastus luettaneen kenties syntiemme lievitykseksi.»

Rowena kumarsi vielä kerran ja käänsi sitten hevosensa lähtöön. Mutta hänen täytyi viipyä vielä sen aikaa, kun Cedrik otti jäähyväiset, ja siten sattui, että hän ympärilleen katsoessansa huomasi de Bracyn olevan aivan lähellä. Vangittu ritari seiso i puun juurella syvässä mietteissään, käsivarret ristissä rinnalla; Rowena toivoi siis hänen huomaamattansa voivansa kulkea ohitse. Mutta de Bracy sattui kuitenkin luomaan silmänsä ylös. Häpeän puna levisi hänen kauniille kasvoillensa, kun hän huomasi neidon. Hetkisen aikaa hän näytti epäilevän, mutta astui sitten lähemmäksi, tarttui hevosen suitsiin ja laskeutui toiselle polvelleen.

»Tahtoisiko Rowena-neiti luoda silmänsä vangiksi joutuneeseen ritariin — häväistyyn soturiin?»

»Herra ritari», vastasi Rowena, »ainoastaan onnistuminen senlaatuaisessa yrityksessä kuin teidän olisi ollut häpeäksi, mutta ei suinkaan hankkeen tyhjäksi meneminen.»

»Voiton pitäisi pehmentää sydämiä», virkkoi de Bracy; »pyytäisin vain Rowena-neidiltä anteeksi väkivaltaista tekoa, johon kovaonninen intohimo yllytti minut, ja lupaan, että te pian saatte kuulla de Bracyn kykenevän palvelemaan teitä jalommallakin tavalla.»

»Minä annan teille anteeksi», lausui Rowena, »niinkuin kristityn sopii...»

»Toisin sanoen», ehätti Wamba väliin, »ettei hän annakaan anteeksi.»

»Mutta koskaan en voi antaa teille anteeksi kaikkea tätä kurjuutta ja hävitystä, jonka teidän hulluutenne on aiheuttanut», jatkoi Rowena.

»Päästäkää irti kätenne neidon ohjaksista», tiuskaisi Cedrik, joka samassa tuli paikalle. »Niin totta kuin aurinko paistaa tuolla taivaalla, minun tekisi mieleni naulita sinut maahan heittopeitselläni, jollei olisi häpeällistä koskea vankiin. Mutta muistakaa se, Mauri de Bracy, kyllä nahkanne on vielä usein kirvelevä tämän konnantyönne seurauksista.»

»Hätäkö on uhata aseetonta vankia», vastasi de Bracy. »Mutta kukapa on koskaan nähnyt saksilaisessa ritarillisuuden kipinäkkään.»

Näin sanottuaan hän astui pari askelta syrjemmäksi ja salli neidon ratsastaa ohitse.

Cedrik oli ennen lähtönsä erittäin kiittänyt Mustaa ritaria ja hartaasti pyytänyt häntä tulemaan heidän kanssaan Rotherwoodiin.

»Tiedän kyllä», hän sanoi, »että te vaeltavat ritarit mielummin kannatte onneanne peitsen kärjessä ettekä välitä maista ja mannuista. Mutta sodan onnetar on rakkaudessaan sangen vaihtelevainen, ja omaa kotiliettä ikävöi joskus sellainenkin urho, joka on ottanut vaeltamisen virakseen. Teillä, jalo ritari, on tästä lähtien aina tietty kotipaikka Rotherwoodin tuvassa. Cedrikillä on siksi runsaasti varoja, että hän helposti voi korvata, mitä kenties onni teiltä on ryöstänyt, ja kaikki hänen varansa ovat hänen pelastajallensa tarjona. Tulkaa siis Rotherwoodiin, eikä vain vieraaksi, vaan pojakseni tai veljekseni!»

»Kelpo Cedrik», vastasi ritari, »siinä on jo minulle runsaasti palkintoa, kun teistä opin tuntemaan saksilaista mieskuntoa. Rotherwoodiin minä lupaan tulla, kelpo saksilais-ystäväni, ja tulen ehkä piankin. Tätä nykyä tärkeät toimet kuitenkin estävät minua heti noudattamasta kutsuanne; mutta kun tulen, niin kenties anon teiltä palkintoa, joka on paneva teidän jalomielisyytenne äärimmäiselle koetukselle.»

»Se on myönnetty ennenkuin mainittukaan», vakuutti Cedrik lyöden kätensä Mustan ritarin hansikoituun kämmeneen, »se on jo myönnetty, vaikka se veisi puolen omaisuuttani.»

»Älkää niin arvelematta antako sanaanne», nauroi Musta ritari; »mutta onpa minulla nyt sentään hyvä toivo saavuttaa suostumuksenne. Siihen asti jääkää nyt hyvästi!»

»Sen tahtoisin vain lisätä», jatkoi saksilainen, »että jalon Athelstanin maahanpanijaisten aikana aion oleskella Coningsburghin linnassa. Sen salit ovat avoinna kaikille, jotka haluavat tulla peijaispitoihin. Ja, sen sanon kaatuneen herran äidin, Editha-rouvan nimessä, ne ovat aina auki hänelle, joka taisteli niin urhoollisesti vaikka menestyksettä pelastaaksensa Athelstanin normannilaiskahleista ja normannilaismiekan alta.»

»Aivan niin», tokaisi Wamba, joka jälleen oli ruvennut vanhaan virkaansa ja seisoi Cedrikin vieressä, »kelpo ruokaa siellä saadaankin. Paha vain, ettei jalo Athelstan voi itse olla osallisena peijaispidoissaan. Mutta hän», jatkoi narri luoden vakavana silmänsä taivaaseen päin, »syö nyt aamiaistaan paratiisissa, ja epäilemättä ei hän sielläkään hyljeksi jumalanviljaa.»

»Ole vaiti ja sui siitä matkaasi!» ärähti Cedrik, joka ei kuitenkaan voinut ottaa täydellä todella suuttuakseen narrin sopimattomasta pilapuheesta muistaessaan tämän eilispäiväistä alttiutta. Rowena ojensi kohteliaasti kätensä jäähyvästiksi Mustalle ritarille, saksilainen heitti hänet »Jumalan haltuun» ja he lähtivät matkaamaan avaraa metsänlakeutta myöten.

Heidän juuri poistuttuaan näyttämöltä tuli metsiköstä hengellinen saattojoukko poistuen samaan suuntaan kuin Rowena ja hänen matkakumppaninsa olivat menneet. Läheisen luostarin munkit olivat runsaan ruumisrahan toivossa tulleet saattamaan paaria, jolla Athelstanin alustalaiset kantoivat isäntä-vainajaansa. Kantajat astuivat hitaasti ja surullisina edeltä, ja munkit seurasivat veisaten virsiä. Ruumis oli vietävä Coningsburghin linnaan, Hengistin hautakammioon, josta entisajan urhosta vainaja johti sukuperänsä. Suuri joukko hänen alustalaisiaan oli kokoontunut tänne saatuaan tiedon isännän kuolemasta, ja kaikki osoittivat — ainakin ulkonaisesti — surua ja kaipausta. Taaskin nousivat metsäsissit seisaalleen kunnioittaakseen kuoleman majesteettia samalla yksinkertaisella, luonnollisella kohteliaisuudella, jota he äsken olivat osoittaneet kauneudelle. Munkkien hidas astunta ja surullinen veisuu johdatti heidän mieleensä ne kumppanit, jotka eilispäivän kahakassa olivat saaneet surmansa. Mutta joille elämä on yhtenäistä vaaraa ja taistelua, ne eivät malta kauan ajatella tällaisia asioita. Ennenkuin poistuvan ruumisvirren säveleet olivat kokonaan hälvenneet kuulumasta, olivat sissit jo täydessä saaliinjakohommassa.

»Uljas ritari», virkkoi Locksley Mustalle ritarille, »ilman teidän hyvää sydäntänne ja väkevää käsivarttanne meidän hankkeemme tuskin olisi onnistunut. Suvaitkaa siis ottaa saaliista, mitä mielenne parhaiten tekee muistoksi tästä meidän kärejäpuustamme.»

»Minä otan tarjouksesi vastaan», vastasi ritari, »yhtä hartaasti kuin se tehtiinkin. Pyydän saada menetellä ritari Mauri de Bracyn suhteen miten hyväksi katson.»

»Hän on sinun vankisi», virkkoi Locksley, »ja kiittäköön onneansa siitä! Sillä muuten tuo sortaja olisi saanut riippua koristuksena tämän tammen korkeimmassa oksassa, ja niin monta hänen vapaajoukostaan kuin olisimme käsiimme saaneet, riippuisi terhoina hänen ympärillään. Mutta itsehän sinä hänet vangitsit ja se pelastaa hänet, vaikka hän olisi tappanut minun oman isäni.»

»De Bracy», lausui ritari, »sinä olet vapaa — mene tiehesi. Hän, jonka vangiksi jouduit, ei huoli kosta entisiä pahantekojasi. Mutta varo itseäsi tästä lähtien, ettei toiste käy pahemmin. — Mauri de Bracy, minä sanon: *varo itseäsi!*»

De Bracy kumarsi syvään ja äänettömästi aikoen lähteä tiehensä, kun jousimiesten joukosta äkkipäätä nousi pilkka- ja kiroushuutoja. Ylpeä ritari pysähtyi kuin naulattu, käännähti ympäri, laski käsivarret ristiin rinnallensa, suoristi vartensa ja huusi uhmaavasta: »Vaiti, haukkuvat koirat! Nyt te uskallatte luskuttaa, mutta tuonoin, kun hirvi piti puoltansa, ei kukaan teistä avannut suutaan. — De Bracy välittää yhtä vähän teidän haukkumisistanne kuin kiitoksistanne. Pois luoliinne ja lymypanikoihinne, lainsuojattomat rosvot! Ja tukkikaa suunne, kun kuullette ritarillista ja jaloa sanaa lausuttavan puolenkin penikulman päässä teidän ketunkoloistanne.»

Tämä sopimattomalla ajalla lausuttu soimauspuhe olisi epäilemättä heti saanut kokonaisen noulituiskun vastaukseksi, jollei sissipäällikkö olisi kiirehtinyt väliin ja kieltänyt kaiken väkivallan. Ritari otti nyt hevosen, joita oli saatu koko joukko Front-de-Boeufin tallista ja seisoivat täällä täydesti satuloituina, muodostaen hyvinkin kallisarvoisen osan saaliista. De Bracy hyppäsi ratsun selkään ja läksi täyttä neliä ajamaan metsän kautta.

Kun tästä seikasta noussut suuri melu jälleen oli asettunut, otti sissipäällikkö kaulastaan sen kalliin metsästystorven kantimineen, jonka hän oli äskeisessä kilpa-ammunnassa saanut palkinnoksi.

»Jalo herra», lausui hän Mustalle ritarille, »jollotte pidä halventavana itsellenne käyttää tätä torvea, joka on ollut englantilaisen jousimiehen oma, niin pyydän teitä ottamaan sen muistoksi uljaasta taistelustanne. — Ja jos te milloinkaan, niinkuin uljaalle ritarille usein sattuu, joudutte pahaan ahdinkoon Trent- ja Teres-jokien välisillä saloilla, niin puhaltakaa kolme sanaa^[32] tällä torvella, kas näin: *Wa — sa — hoa!* — niin voipi hyvinkin sattua, että apua ja auttajia tulee aivan kerkeästi.»

Näin sanottuaan hän puhalsi muutama kertaan neuvomansa sävelen, kunnes ritari sanoi sen muistavansa.

»Suuri kiitos lahjastasi, uljas jousimies», virkkoi ritari, »ja parempaa apua kuin sinun ja sinun miestesi antamaa en huolisi pahimmassakaan pulassani.» Näin sanottuaan hänkin vuorostaan puhalsi torveen, niin että metsä raikui.

»Hyvin ja selvään puhallettu!» sanoi jousimies; »olettepa te, hitto vie, yhtä taitava metsästäjä kuin soturikin! — Olette maar aikanne ollut pahanlaatuinen sarvasten hävittäjä, arvaan mä. — Pojat, muistakaa näitä kolmea säveltä — ne ovat Mustan ritarin kutsu. Ja jos joku teistä, tuon toivotuksen kuultuansa, ei heti riennä apuun, niin hänet pieksän omalla jousenjänteellensä pois joukostamme.»

»Eläköön päällikköme!» huusivat jousimiehet, »ja eläköön Musta ritari! Me soisimme, että hän piankin tarvitsisi apuamme, jotta näkisi, kuinka mielellämme tulemme hänen luokseen.»

Locksley ryhtyi nyt saaliinjakoon, jonka hän toimitti kiitettävän tasapuolisesti. Kymmenes osa kaikesta erotettiin ensiksi; se oli lahjoitettava kirkkoihin tai käytettävä muihin laupeudentöihin. Toinen osa saaliista pantiin sitten yhteiseen rahastoon. Vieläkin yksi osa määrättiin kaatuneitten toverien leskille ja lapsille tai messuiksi niiden kuolleiden puolesta, joilta ei ollut jäänyt perhettä. Tähteet jaettiin sissien kesken, kunkin arvon ja ansion mukaan; ja jos jostakin seikasta nousi riitaa, niin päällikkö suurella viisaudella julisti päätöksensä, johon ehdottomasti tyydyttiin. Musta ritari kummastui suuresti nähdessänsä, että näiden lain hylkäämien miesten keskuudessa vallitsi sittenkin näin säännöllinen ja oikea hallitus; ja kaikesta, mitä hän näki, hän sai yhä paremman käsityksen päällikön viisaudesta sekä kunnollisuudesta.

Jokainen otti nyt omansa, ja rahanvartija, neljän muun hartevan miehen kera, vei johonkin piilopaikkaan yhteiseen kassaan tulevat rahat. Ainoastaan kirkon omaksi määrätty osa vielä oli paikallansa.

»Toivoisinpa», virkkoi päällikkö, »piankin saavamme tietoja iloisesta sotapapistamme. Häntä ei muuten koskaan tarvitse kauan kaivata, kun ruoka on siunattava tai saalis jaettava, ja hän ottaa aina talteensa onnistuneen valloituksemme kirkonkymmenykset. Luulenpa, että tämä hänen virkansa on pelastanut hänet monesta kirkonrangaistuksesta, jonka alaiseksi hän muuten olisi joutunut papille muuten luvattomilla kujeillansa. Sitäpaitsi on eräs hänen pyhä veljensä minulla vankina täällä lähetyvillä ja minä soisin erakkoni pian joutuvan, jotta asiat tuon hengellisen herran kanssa tulisivat sopivalla tavalla sovituiksi. — Pelkäänpä pahoin, että paksu pappini on hukassa.»

»Se minuakin suuresti surettaisi», virkkoi Musta ritari, »sillä hän salli minun viettää sangen iloisen yön majassansa. Menkäämme takaisin linnan raunioille; kukaties siellä saamme hänestä jotakin tietoa.»

Heidän vielä näitä puhellessansa ilmaisi äkkiä jousimiesten kovaääninen hurraaminen, että kaivattu mies olikin tulossa. Samaa iloista viestiä julisti myös munkin oma karkea ääni, joka kuului kauan edeltäpäin, ennenkuin hänen ruhonsa tuli näkyviin.

»Pois tieltä, iloiset veikkoset!» huusi munkki, »antakaa tilaa hengelliselle isällenne ja hänen vangillensa. Hurratkaa vielä kerran! — Minä tulen, kunnan päämieheni, niinkuin kotka, jolla on saalis kynsissäänsä.» — Ja raivaten itselleen tietä nauraa hohottavan miesjoukon läpi hän astui näkyviin majasteetillisen voitonriemun merkeissä. Toisessa kädessä hänellä oli vahva pertuskansa, toisessa aasinpäitset, jotka olivat sidotut Iisak Yorkilaisen kaulaan. Tällä lailla voittoisa pappi hinasi perässäänsä onnetonta juutalaista, joka oli kovan tuskan ja pelon vallassa. Ja nyt munkki huusi: »Missä on Allan-a-Dale, jotta hän sepittäisi uroteoistani muistovirren tai edes pienen veisunkin! Pyhä Hermangild auttakoon, aina se suupalti viulunvinguttaja on piilossa, kun hänellä olisi tilaisuutta ylistää miehuullista tekoa!»

»Kuulepas, kaljupää pappi», virkkoi päällikkö, »oletpa sinä, näen minä, jo ennättänyt pitää viinimessua tänä aamuna, vaikka on vielä näin aikainen. Pyhän Nikolauksen nimessä, sano, kenenkä tuot tuossa?»

»Se on miekkani ja peitseni voimalla voittamani vanki, jalo päällikkö», vastasi Copmanhurstin erakko, »tai oikeammin puhuen jouseni ja pertuskani voimalla. Ja kuitenkin olen hengellisillä aseillani vapauttanut hänet vielä pahemmasta vankeudesta. Puhu juutalainen — enkö ole pelastanut sinua saatanan vallasta? — Etkö ole oppinut minulta *credon*, isämeidän ja *Ave Marian*? — Enkö ole kaiken yötä juonut terveydeksesi ja selitellyt sinulle uskontomme salaisuuksia?»

»Jumalan rakkauden tähden!» huusi juutalaisparka, »eikö kukaan tahdo pelastaa minua tämän hul ... tarkoitin sanoa ... pyhän miehen käsistä?»

»Mitäs nyt, juutalainen?» tiuskaisi erakko uhkaavasti; »luovutko jälleen pois uskostamme, juutalainen? Ajattele tarkoin — sillä jos sinä palaat uudelleen uskottomuuteesi, niin, vaikka lihasi

ei liene yhtä pehmeää kuin juottoporsaan — ah jospa nyt semmoinen olisikin tässä aamiaispalaksi! — niin, sanon minä, et kuitenkaan ole liian sitkeä tulella paistettavaksi! Ole vain kiltti poika, lisak, ja matki sanojani: *Ave Maria!* — — —»

»Seis, jumalansanaa et tässä saa pilkkanasi pitää, hullu pappi», kielsi Locksley. »Anna meidän ennemminkin kuulla, mistä tuon vankisi löysit.»

»Pyhä Dunstan auttakoon», sanoi erakko, »löysinpä hänet etsiessäni parempaa saalista! Menin alas kellariin katsomaan, mitä sieltä saisi korjatuksi. Sillä vaikka tulella kiehautettu viinimalja, sopivasti ryydeillä sekoitettuna, kelpaisi keisarillekin iltaryypykksi, niin oli mielestäni kuitenkin tuhlausta jättää noin paljon jumalan luomaa hyvää nestettä yht'aikaa kuumentumaan. Olinkin jo kopannut kainalooni yhden viinipuolikon ja aioin juuri mennä kutsumaan avukseni muutamia noista kuhnuستهlevista lurjuksista, kun silmäni äkkäsivät edessäni vahvan oven. — Ahaa! arvelin minä, tuossa salaisessa pesässä mahtaa piillä valituin rypälemehu, ja kellarimestariparka, joka tuli häirityksi kesken virantoimitustaan, on unohtanut avaimen ovelle. — Sisään siis astuin, mutta mitä löysinkään? En muuta kuin kasan ruostuneita kahleita ja tämän kapisen juutalaiskoiran, joka vannoutui vangikseni, tulipa apua tai ei. Viivyin vain sen verran, että sain ruumiini vähän virvoitetuksi kaiken sen vaivan jälkeen, mikä minulla oli ollut tavoitellessani kiinni tätä uskotonta koiraa. Sitten aloin kuljettaa vankiani pois, mutta samassa — rompsis, kompsis! — ikäänkuin kovalla ukkosen jyrrillä ja pitkäisen välkähdyksellä räsähtää koko ulkotornin muuri maahan — piru vieköön sen rakentajan, kun ei kyhännyt sitä vahvemmaksi — ja telkesi meiltä oven kiinni. Ja sitten tornit toinen toisensa perästä romahtelemaan! — Nytpä ollaan satimessa, arvelin minä; ja kun mielestäni olisi ollut pyhän säätyäni häväistystä matkustaa tästä maailmasta yhdessä kehnon juutalaisen kanssa, niin kohotin pertuskani ja aioin iskeä hänen aivonsa ulos kallosta. Mutta tulipa kuitenkin sääli hänen harmaita hiuksiansa, ja minä päätin parhaaksi laskea pertuskani maahan ja ruveta kääntymään häntä hengellisellä aseellani. Ja Pyhä Dunstan siunasikin työni, niin että siemenet putosivat hyvään maahan. Mutta siitä, että kaiken yötä selittelin hänelle uskonnon salaisuuksia ja siten tehdessäni tavallani paastosin — sillä niitä muutamia viinikulauksia, joita tuon tuostakin otin älyni karaistukseksi, ei maksa vaivaa mainitakaan — on pääni nyt vähäisen pyörällä. Se työ minut aivan raukaksi, — Gilbert ja Wibald hyvin tietävät, minkälaisessa tilassa olin, kun he minut tapasivat — aivan voimattomana.»

»Sen voimme todistaa», sanoi Gilbert. »Sillä kun olimme raivanneet rauniokasaa edestämme ja Pyhän Dunstanin avulla löytäneet vankihuoneen portaat, niin sisään astuessamme näimme viinipuolikkaan puoleksi tyhjennettynä, juutalaisen puolikuolleena pelosta ja munkin enemmän kuin puoleksi voimattomana hänen omilla sanoillaan puhuen.»

»Valehtelette, senkin lurjukset, valehtelette!» huusi munkki suuttuneena. »Te itsepäs ja teidän ahneet kumppaninne sen joitte sanoen tarvitsevanne aamuryypyyä! — Haukuttakoon minua pakanaksi, jollen säästännyt puoliskoa päällikön kurkun kastimeksi. Mutta mitäs näistä? Juutalainen on kääntynyt meidän uskoomme ja käsittää kaikki, mitä hänelle selitin, melkein — jollei aivan yhtä hyvin kuin minä itsekin.»

»Juutalainen», kysyi päällikkö, »onko tuo puhe totta? Oletko luopunut väärästä uskostasi?»

»Niin totta kuin toivon löytäväni armon teidän silmienne edessä», vastasi juutalainen, »minä en käsittänyt yhtään sanaa kaikesta siitä, mitä tämä arvoisa pappi minulle puheli viimeksikuluneena hirmuisena yönä. Voi! Minä olin niin pyöräyksissä pelosta ja surusta, että itse pyhä isä Aabraham olisi saattanut saarnata minulle enkä sittenkään olisi jaksanut kuunnella.»

»Se on valetta, juutalainen, ja itse tiedät sen olevan valetta», tiuskaisi munkki. »Tahdonpa vain muistuttaa mieleesi yhden ainoan puheistamme — lupasithan luovuttaa kaiken omaisuutesi meidän munkistollemme.»

»Niin totta kuin uskon Jehovan lupaukseen, hyvät herrat», intti Iisak vastaan vielä pahemmin pelästyneenä, »semmoisia sanoja ei ole ikänä suustani tullut! Voi! minä olen perin köyhä vanha mies — lapseton, pelkään minä, — armahtakaa minua ja sallikaa minun mennä menoani!»

»Ohoo!» sanoi munkki, »jos nyt peruutat, mitä lupasit pyhälle kirkolle, niin pitääpä sinun saada rangaistuksesi.»

Näin sanoen hän kohotti pertuskaansa ja aikoi ruveta tanssittamaan sen vartta juutalaisen selässä, mutta Musta ritari esti lyönnin ja suuntasi siten pyhän erakon vihastuksen itseensä.

»Autuas Tuomas Kentiläinen auttakoon!» sanoi hän. »Maltas, kun saan nuttuni kiinni, niin näytän sinulle, herra tyhjäntoimittaja, vaikka päässäsi onkin tuo rautapytty, ettei käy laatuun sekaantua vieraisiin asioihin!»

»No, no, älähän suutu», virkkoi ritari, »tiedäthän, että olen vannoutunut ystäväksesi ja veikoksesi.»

»Semmoisesta liitosta en tiedä mitään», vastasi munkki; »sanonpa vain sinua nenäkkääksi narriksi!»

»Ho, hoo», nauroi ritari, jota näytti huvittavan ärsytellä entistä majaisäntäänsä, »oletko vallan unohtanut, miten sinä minun tähteni —pullon ja piirakan kiusausvoimasta en hiiskukaan — rikoit paastolupauksesi?»

»Kuules, veikkonen», sanoi munkki kopristaen kokoon jättiläiskouransa, »nyt saat korvapuustin.»

»Semmoisia en ota lahjaksi», virkkoi ritari; »mutta jos tahdot suoda minulle korvapuustisi lainaksi, niin maksan sen sinulle takaisin suuremmalla korolla, kuin mitä tuo vankisikaan lainasioissaan olisi vaatinut.»

»Saadaanpa heti nähdä», sanoi munkki.

»Mies hoi!» huusi päällikkö. »Mitä nyt teet, hullu pappi? Käytkö tappelemaan tässä kärjäpuun juurella?»

»Tappelusta ei ole kysymys», huomautti ritari, »tämä on vain sellaista kohteliasta sananvaihtoa ystävien kesken. — Iske päälle, munkki, jos uskallat — kyllä minä otan vastaan lyöntisi, jos sinä sitten otat vastaan minun läimäykseni.»

»Tuo rautapaita suojaa päätäsi», virkkoi munkki. »Mutta katso nyt —pyllyllesi sinä menet, vaikka olisit itse Gathin Goliath vaskikypärineen.»

Munkki paljasti jäntevän käsivartensa kyynärpäähän asti ja iskien koko voimallaan läimähdytti ritarille korvapuustin, josta härkäkin olisi kaatunut kumoon. Mutta vastustaja seiso i vankkana kuin kallio. Kovasti hurrasivat kaikki ympärillä seisovat jousimiehet, sillä munkin korvapuustit olivat kuuluisat heidän keskuudessaan, ja useapa heistä oli joskus leikillä tai todenteolla saanut maistaa niiden voimaa.

»Ja nyt, pappiseni», virkkoi ritari vetäen rautakintaan kädestään, »vaikka minulla oli suoja päässäni, eipä pidä kuitenkaan mitään semmoista olla kädessäni — seiso nyt niinkuin aika mies.»

»*Genam meam dedi vapulator!* — minä annoin poskeni lyötäväksi», virkkoi munkki. »Ja jos saat minut liikahtamaan paikaltani, niin annanpa sinulle mielelläni juutalaisen lunnasrahat.»

Näin kerskasi harteva pappi käyden uhka-ylpeästi seisomaan. Mutta kukapa voi kiertää kohtaloansa? Ritari läimäytti korvapuustinsa semmoisella hartaudella ja voimalla, että munkki pyörähti kuperkeikkaa tantereelle katsojain suureksi huviksi. Mutta noustuaan hän ei kuitenkaan ollut suutuksissa eikä masennuksissakaan.

»Veli-veikkonen», hän vain virkkoi ritarille, »olisitpa toki voinut käyttää voimiasi vähän varovammin. Huono messunveisaaja minusta olisi tullut, jos olisit rikkonut leukaluuni; sillä sellaisesta ei ole pillinpuhaltajaksi, jonka aliset huulivärkit ovat vialla. Mutta yksi kaikki. Tuossa on kápäläni ystävyuden merkiksi, etten huoli tämän enempäa vaihdella korvapuusteja sinun kanssasi, sillä siinä vaihtokaupassa minä jäisin tappiolle. Tähän loppukoon kaikki viha, — määrätkäämme nyt juutalaisen lunnaat, koska pantteri ei anna pestä pois täpliä nahastaan eikä juutalainen anna tehdä itsestään ihmistä.»

»Eipähän pappi», tokaisi Klemetti, »olekaan nyt enää yhtä varma juutalaisen kääntymisestä, kun sai itse korvansa lumpeen.»

»Huuti, senkin riiviö, mitä sinä lörpötteleet käännetyksistä? Mitä, eikö mitään asiaa pidetä enää pyhänä? Ovatko kaikki herroja eikä kukaan palvelija? — Minä olin vähän pyöräpäinen, näet veikkonen, silloin kun tältä kelpo ritarilta sain korvapuustin, muuten olisin kyllä pitänyt paikkani. Mutta virkapas vielä sananenkin siitä, niin saat nähdä, että osaan antaa yhtä hyvin kuin ottaa vastaan.»

»Vaiti te molemmat!» käski päällikkö, »ja sinä, juutalainen, mieti nyt, kuinka paljon voit antaa lunnaksi. Tiedäthän sen sanomattanikin, että sinun kansasi on inhoittava kaikille kristityille, emmekä mekään tahdo tarpeettoman kauan kärsiä sinua täällä seurassamme. Ajattele siis, kuinka paljon voit tarjota, sillä aikaa minä kuulustelen toisenlaista vankia.»

»Otitteko te montakin Front-de-Boeufin miestä vangiksi?» kysyi Musta ritari.

»Ei niissä ollut ainuttakaan, jolta olisi kannattanut vaatia lunnaita», vastasi päällikkö.

»Saimmehan muutamia konnia kiinni, mutta päästimme ne jälleen irti hakemaan itselleen toista isäntää. Me olimme muutenkin saaneet tarpeeksi sekä kosta että saalista, ja kokonainen kimpullinen noita lurjuksia ei ole yhden äyrin arvoinen. Mutta se vanki, josta juuri mainitsin, on parempi saalis. Hän on pahuksen korea munkkikeikari, joka aikoi luultavasti vieraaksi kultalintunsa luokse, sen tahtoisin päättää hänen komeista vaatteistaan ja ratsunkin koristuksista. — Tuossapa se arvoisa hengellinen herra tuleekin hypähdellen kuin harakka.»
Kaksi jousimiestä saattoi nyt sissipäällikön valtaistuimen eteen vanhan tuttavamme Jorvaulx'in

KOLMASNELJÄTTÄ LUKU.

— Urosten urho! Kuinka voipi
nyt itse Titus Lartius?

Marcus.

Kuin mies, mi tuomarina tuomitseepi
maanpakoon yhden, toisen kuolemaan,
vapauttaa tuon, tuot' uhkaa, tuota säälii.

Coriolanus.

Vangitun abotin rusoittavilla kasvoilla kuvastui yhdellä haavaa loukattua ylpeyttä, masennettua keikarimaisuutta ja ruumiillista pelkoa.

»Mitäs tämä on, hyvät miehet?» kysyi hän äänellä, josta nuo kaikki kolme tunnetta hyvin kävivät ilmi. »Mitenkä onkaan teidän laitanne? Oletteko turkkilaisia vai kristityitä, kun tällä tapaa kohtelette pappismiestä? Tajuatteko, mitä tämä tietää: *manus imponere in servos Domini?* — käydä käsin Herran palvelijain kimppuun. Te olette ryöstäneet tyhjäksi matkareppuni — repineet ryysyiksi taidokkaasti kudotun pitsihiippuni, joka olisi sopinut kardinaalillekin! Toinen mies minun sijassani olisi uhannut: *excommunicabo vos* — julistan teidät pannaan. Mutta minä olen leppyisä mies, ja jos tuotte takaisin juhtani, päästätte munkkini vapaiksi ja annatte takaisin tavaran, maksatte paikalla sata kruunun kolikkoa Jorvaulx'in luostarin korkean alttarin edessä luettavia messuja varten, ja jos valallisesti lupaatte olla maistamatta metsänriistaa tästä päivästä ensi pääsiäiseen asti — sitten kenties ei tule enempiä jälkiseurauksia tästä hurjasta tempustanne.»

»Pyhä isä», virkkoi sissipäällikkö, »minua pahoin surettaa, jos jotkut seuralaisistani ovat kohdelleet teitä tavalla, josta teillä on syytä lausua isällisiä moitteitanne.»

»Kohdelleet!» sanoi pappi rohkaistuen sissipäällikön suopeasta puheesta; »sillä tavalla ei kohdella hyvärotuista koiraakaan — saatikka kristittyä — vielä vähemmin pappismiestä — ja kaikkein vähimmin pyhän Jorvaulx'in luostarin abottia. Olihan siellä muuan jumalaton runoseppäjuoppo Allan-a-Dale — *nebulo quidam* — mikä lurjus lieneekin — joka uhkasi lyödä minua, eipäs, tappaakin hän uhkasi, jollen maksaisi neljänsadan kruunun lunnaita kaiken sen tavaran lisäksi, jonka hän jo oli ryöstänyt minulta: kultaisia kaulaketjuja sekä arvaamattoman kalliita jalokivillä kaunistettuja sormuksia. Puhumattakaan kaikesta siitä, mikä heidän kömpelöissä käsissänsä on mennyt rikki tai vikaantunut, niinkuin esimerkiksi pesusienirasiani ja hopeiset hiuskähertimeni.»

»Mahdotonta, että Allan-a-Dale olisi niin pahasti kohdellut teidän arvoistanne miestä», vastasi päällikkö.

»Onpa kuitenkin, tämä on niin totta kuin Pyhän Nikodemuksen evankeliumi», vakuutti abotti. »Ja vanhoipa hän kauheasti kiroten hirttävänsä minut korkeimman tammen latvaan.»

»Vannoiko hän sen todella? No sitten, arvoisa isä, teette luullakseni viisaimmin, jos suostutte siekailematta, hänen vaatimukseensa, sillä Allan-a-Dale on mies pitämään sanansa, jos hän kerran on jotakin sellaista vannonut.»

»Leikkiähän te minulle puhutte!» virkkoi hämmästynyt abotti nauraen väkinäisesti. »Ja sukkela leikkipuhetta kuuntelenkin hyvin mielelläni. Mutta — ha, ha, haa! — kun sitä leikkiä on kestänyt koko pitkän yön, niin olisi jo aamulla aika kääntyä totisiin puheisiin.»

»Minä olenkin nyt vakava kuin ripittävä pappi», vastasi sissipäällikkö. »Teidän täytyy, herra abotti, suorittaa meille kelpo lunnaat. Muuten on luultavaa, että luostarikuntanne saa valita itselleen uuden päällikön, sillä lunnaitta ette pääse kotinne takaisin.»

»Oletteko te kristityitä», valitti abotti, »kun pidätte tällaisia puheita kirkonmiehelle?»

»Kristityitkö? Olemme maar! Ja onpa meillä vielä päälliseksi pappejakin joukossamme», vastasi sissipäällikkö. »Astukoonpa iloinen sotapappimme esiin ja selittäköön tälle arvoisalle hengelliselle herralle asiaa valaisevat Raamatun paikat.»

Munkki, joka vielä oli puoli-pöpperössä, oli pukenut erakkokaavun vihreän nuttunsa päälle ja lausui nyt, kaapien kokoon kaikki latinan murut, jotka hän aikansa oli korvakuulolta oppinut: »*Deus faciat salvam benignitatem vestram* — Jumalan armo teille, hyvä herra... Terve tultuonne tänne sinisille saloille.»

»Mitä jumalatonta narrinpeleä tämä on?» tiuskaisi abotti. »Jos sinä, veikkonen, todella olet pappissäätyyn kuuluva, niin sopisi sinun paremmin neuvoa minua, miten näiden miesten käsistä pääsisin, kuin että kumartelet näin markkinailveilijän tavoin.»

»Enpä totta puhuen, arvoisa isä», vastasi munkki, »tiedä muuta kuin yhden vapautuskeinon teille. Nyt on meillä Antin-päivä ja me olemme kymmenystemme ajossa.»

»Mutta ettehän toki ottane veroa kirkon mieheltä, toivon minä, hyvä veljeni», sanoi abotti.

»Otamme maar kirkon miehiltäkin yhtä hyvin kuin maallikoilta», vastasi munkki. »Ja sentähden, herra abotti, *facite vobis amicos de Mammone iniquitatis* — tehkää itsellenne ystäviä väärästä mammonasta — sillä mikään muu ystävyys ei tässä nyt auta.»

»Iloisia metsämiehiä minä aina mielelläni näen», virkkoi abotti lauhkeammalla äänellä. »Kas niin, älkää tekään olko minua kohtaan kovin pahoja. Olen minäkin hiukan tottunut metsästystemppuihin ja osaan puhaltaa torveen selvään ja kirkkaasti, niin että joka tammi kaikuu vastaan. Kas niin, älkää olko minulle kovin pahoja.»

»Antakaa hänelle torvi», käski päällikkö; »koetetaanpa, onko hän semmoinen mestari kuin hän kerskaa.»

Abotti törähdytti torveen pari kertaa, mutta päällikkö pudisti päätään.

»Herra abotti», virkkoi hän, »osaatte te kyllä puhaltaa iloista säveltä, mutta ette sentään pääse lunnaitta. Meidän ei kannata, käyttäakseni erään kelpo ritarin kilpeen piirrettyjä sanoja, päästää teitä vapaaksi torventörähdyksen hinnalla. Sitäpaitsi minä havaitsin teidän olevan niitä miehiä, jotka uusilla ranskalaisilla rillityksillä ja rallatuksilla hämmentävät meidän vanhoja englantilaisia säveleitämme. —Kuules, abotti, tuo viimeinen rallatuksesi on koroittanut lunnaitasi viidelläkymmenellä kruununkolikolla, koska noin pilasit vanhan sankarimaisen metsätorvensoittomme.»

»Näenpä, veikkonen», sanoi abotti närkästyneenä, »ettei ole helppo olla sinulle mieliksi metsästysasioissa. Ole kuitenkin suopeampi lunnaihin nähden. Sanalla sanoen — koska minun täytyy, niinkuin sanotaan, antaa pirun ottaa veronsa — kuinka paljon tulee minun siis maksaa sakkoa sen johdosta, että matkustin Watlingin maantietä muistamatta ottaa viittäkymmentä sotamiestä kintereilleni?»

»Eikö olisi parasta», kuiskasi rosvojoukon alapäällikkö Locksleyille, »antaa abotin määrätä juutalaisen lunnaat ja juutalaisen taas vuorostaan abotin päästörahat?»

»Oletpa aika hulivili», virkkoi päällikkö, »mutta ehdotuksesi ei ole hullumpia! — Kuules, juutalainen, astu likemmäksi. Katsastapa tuota pyhää Aymer-isää, rikkaan Jorvaulx'in luostarin abottia, ja lausu sitten oikeana arviomiehenä, kuinka suuret lunnaat meidän sopii vaatia häneltä? — Tiedäthän sinä hänen luostarinsa tulojen määrän, sen takaan.»

»Tiedän kyllä», sanoi juutalainen. »Olenhan minä usein ollut kauppa-asioissa noiden hyvien isien kanssa ja olen ostanut heiltä sekä nisuja että ohria ja muuta maanviljaa sekä myös villoja. Ohoh, on siellä rikkautta, noissa luostarin tiluksissa, ja on heillä lihavaa ruokaa ja makeaa juomaa, noilla hyvillä Jorvaulx'in isillä. Jos minulla miesparalla olisi noin komea koti ja niin suuret tulot joka kuukausi ja vuosi, niin maksaisinpa aika paljon hopeaa sekä kultaa vapaudestani.»

»Sinä juutalaiskoira!» huusi abotti, »sinähän, sen riivattu, itse parhaiten tiedät, että meidän pyhä luostarimme on velassa pääalttarin korist...»

»Ja siitä, kun viime vuodeksi varustitte kellarinne tavallisella Gascognenviini määrällä», keskeytti juutalainen; »mutta kaikki nuo ovat pieniä asioita.»

»Kuulkaa tuota uskotonta koiraa!» huusi pappismies; »jupiseehan hän mokomiakin, ikäänkuin meidän pyhä veljeskuntamme velkaantuisi sen viinin vuoksi, josta meillä on lupa välistä ottaa siemaus *propter necessitatem et ad frigus depellendum* — tarpeen tullessa ja suojaksi pakkasta vastaan. Tuo ympärileikattu konna tekee pilkkaa pyhästä kirkosta, ja tässä seisovat kristityt miehet kuuntelemassa pilkkaajaa ja edes kieltämättä häntä!»

»Kaikesta tästä puheesta ei teille ole apua», päätti päällikkö. —»Määrätkää nyt vain, Iisak, kuinka paljon hän voi maksaa, nahan ja karvan tulematta kokonaan nyljetyksi.»

»Noin kuusisataa kultakolikkoa», sanoi Iisak, »voi tämä kelpo abotti vallan hyvin maksaa teille, uljaat ja kunnioitettavat miehet, ja sittenkin on hän vielä istuva sangen pehmeällä tuolilla.»

»Kuusisataa», lausui päällikkö vakavasti; »siihen tyydyn — hyvin puhuit, Iisak — kuusisataa kultaista kolikkoa. Tämä on oikea tuomio asiassanne, herra abotti.»

»Oikein puhuttu!» säestivät toiset sissit; »Salomo ei olisi osannut sen viisaammin tuomita.»

»Sinä kuulit tuomiosi, abotti», virkkoi päällikkö.

»Oletteko te riivattuja, hyvät miehet», sanoi abotti; »mistä minä saisin niin suuren summan! Vaikka möisin itse kalkin ja kynttilänjalat Jorvaulx'in kirkon alttarilta, niin tuskinpa sittenkään saisin edes puoliakaan kokoon. Ja tätä asiaa en saa toimeen menemättä itse Jorvaulx'in luostariin. Te saatte pitää molemmat minun seurassani olevat munkit panttina.»

»Se pantti ei paljoa takaisi», vastasi sissipäällikkö. »Sinä saat jäädä tänne, abotti, ja he saavat mennä lunnaita hakemaan. Sinulta ei tule puuttumaan täällä viinipikaria eikä hirvenpaistia sillä aikaa. Ja koska sanot olevasi halukas metsästykseseen, saatpa tässä kokea semmoista ampumista, jonka vertaista et vielä ole tainnut ikänä nähdäkään.»

»Tai jos se olisi teille mieleen», virkkoi juutalainen, joka tahtoi mielistellä sissejä, »voisimme lähettää Yorkiin niitä rahoja ottamaan. Minä lainaisin ne eräästä talteeni uskotusta pääomasta, jos vain tämä kunnioitettava herra abotti tahtoo antaa minulle velkakirjan.»

»Hän antaa sinulle minkälaisen paperin vain vaadit, Iisak», sanoi sissipäällikkö; »ja sinä saat sitten maksaa yhdessä sekä Aymer-abotin lunnaat että omatkin päästörahasi.»

»Omatko päästörahani! Voi, voi, uljaat herrat», vaikeroy juutalainen. »Minähän olen hävinnyt, perin köyhä mies, kerjuusauva kädessä minun tulisi vaeltaa loppuelämäni, jos täytyisi maksaa teille viisikymmentäkin kultakolikkoa.»

»Siitä asiasta päättäköön abotti», vastasi päällikkö. »Mitä te arvelette, Aymer-isä, — kannattaako tämän juutalaisen maksaa runsaat lunnaat?»

»Kannattaako hänen?» vastasi abotti. — »Eikö hän ole Iisak Yorkilainen, jolla riittäisi rikkautta, vaikka hänen tulisi lunastaa kaikki kymmenen Israelin heimoa, mitkä vietiin Assyrian vankeuteen? — Itse en tosin paljon tunne häntä, mutta meidän kellarimestarimme ja rahastonvartijamme ovat usein olleet tekemisissä hänen kanssaan. Ja kuuluupa hänen talonsa Yorkissa olevan niin täynnä kultaa ja hopeata, että on oikein häpeä, kun semmoista sattuu kristityssä maassa. Jokainen kristitty kummastelee, miten tuommoisten verta imevien toukkien sallitaan kaluta maata ja itse pyhän kirkon ydintä hävyttömillä koronkiskomisillansa.»

»Malttakaa, pyhä isä», vastusti juutalainen, »hillitkää ja lauhduttakaa toki vihaanne. Suvaitkaapa muistaa, etten minä pakota kenellekään rahojani lainaksi. Ja kun papit tai maallikot, munkit ja ritarit, abotit ja kuninkaat koputtavat oveani lainan tarpeessa, niin eivätpä he käytä näin pahoja sanoja. — 'Iisak-veikkonen', — niin silloin kuuluu — 'tahdotkos tässä asiassa tehdä minulle hyvän työn? Kyllä minä maksupäivästä pidän rehellisesti huolta, niin totta kuin toivon pääseväni autuuteen.' — Ja: 'hyvä Iisak, jos koskaan olet ihmistä auttanut, niin ole ystäväni tässä pulassa'. — Mutta kun maksupäivä tulee ja minä vaadin omaani takaisin, mitä minä silloin saan kuulla muuta kuin: 'perkeleen vietävä juutalainen!' — ja: 'Egyptin rutto hävittääköön koko sukukuntasi!' sekä muita tällaisia puheita, joilla raakaa, väkivaltaista roistokansaa yllytetään meitä muukalaisraukkoja vastaan!»

»Abotti», virkkoi päällikkö, »onpa hän, vaikka juutalainen, puhunut totta. Määrää sinä vain hänen lunnaittensa summa, niinkuin hän määräsi sinun päästörahasi ilman enempiä pahoja sanoja.»

»Ei kukaan muu paitsi *latro famosus* — mainio rosvo — joiden sanain selityksen minä jätän toiseen aikaan ja tilaisuuteen», sanoi abotti, »panisi kristittyä pappia ja kastamatonta juutalaista rinnakkain. Mutta koska vaadit minua määräämään tämän koiran hinnan, niin sanon suoraan, että teille tapahtuisi vääryys, jos hän maksaisi penniäkään vähemmän kuin tuhannen kolikkoa.»

»Se on päätös — se on päätös!» lausui päällikkö.

»Se on päätös, se on päätös!» säestivät metsäsissit. »Kristitty on osoittanut, että hän on paremmin kasvatettu ja on ollut anteliaampi meitä kohtaan kuin juutalainen.»

»Auttakoon isieni Jumala!» vaikeroi juutalainen. »Tahdotteko peräti hävittää minut, köyhän miehen? — Minä olen tänäpäivänä kadottanut tyttäreni; tahdotteko samalla myös ryöstää minulta elatukseni?»

»Vähemmähän sinulla nyt on huolta elatuksesta, koska kadotit tyttäresi», arveli Aymer.

»Voi, voi, hyvä herra!» vastasi Iisak; »teidän papillinen säätynne ei salli teidän tuntea, miten lujasti lapsemme ovat kasvaneet kiinni sydänjuuriimme. — Voi, Rebekka, sinä rakkaan Raakelini tytär! Jos jokainen lehti tuossa puussa olisi kultasekiini ja kaikki ne sekiinit minun omiani, antaisin koko sen rikkauden mielelläni, kun vain saisin tietää sinun olevan hengissä ja pelastuneen nasarealaisten käsistä!»

»Oliko tyttäresi mustatukkainen neiti?» kysyi yksi sisseistä: »ja oliko hänen huntunsa kudottua silkkiä ja hopealla tikattu?»

»Niin oli — niin oli!» sanoi vanha mies nyt vapisten toivosta samoin kuin äsken vielä pelosta. »Isä Jaakob sinua siunatkoon! Voitko antaa minulle tietoa hänen pelastuksestaan?»

»Hän se sitten oli», virkkoi jousimies, »jonka tuo ylpeä temppeleiherra kuljetti muassaan, kun hän eilisiltana raivasi itselleen tien joukkomme läpi. Minulla oli jo jousi jännitettynä lennättääkseni nuolen hänen jälkeensä. Mutta säästinpä hänet kuitenkin, sillä pelkäsin, että nuoli voisi tehdä pahaa neitoselle.»

»Voi!» vastasi juutalainen. »Soisinpa, että olisit ampunut, vaikka nuoli olisikin käynyt tyttäreni sydämeen. Parempi hänen olisi maata esi-isiensä hautakammiossa kuin tuon irstaan, julman temppeleiherran häpäisevällä vuoteella! Ichabad! Ichabad! Kunnia on huoneestasi kadonnut!»

»Veikkoset», sanoi päällikkö katsahtaen ympärilleen, »tuo mies on tosin vain juutalainen, mutta hänen surunsa liikuttaa kuitenkin sydäntäni. — Tunnusta meille suoran, Iisak, veisikö tämä tuhannen kolikon maksu viimeisen rovon kukkarostasi?»

Tämä kysymys muistutti taas Iisakin mieleen hänen maalliset tavaransa, joita hän juurtuneesta tavasta oli tottunut rakastamaan melkein yhtä paljon kuin lastansakin. Hän vaaleni ja sammalsi eikä voinut olla myöntämättä, että hänelle sittenkin saattaisi jäädä hiukan yli.

»No, niin, — anna olla vain — kuinka paljon jääneekin», sanoi sissipäällikkö, »emme tahdo ruveta pitämään niin kovin tarkkaa lukua sinun kanssasi. Rahoitta olisi sinun yhtä mahdotonta pelastaa lapsesi ritari Brian de Bois-Guilbertin kynsistä kuin ampua uljas uroshirvi kärjettömällä nuolella. Emme siis tahdo ottaa sinulta suurempia lunnaita kuin Aymer-abotiltakaan, tai paremmin vielä, sata kultakolikkoa vähemmän, jotka luovutan omasta osastani, jotta tälle arvoisalle veljeskunnallemme ei tulisi mitään vahinkoa. Samalla me myös vältämme sen ilkeän moitteen, että olisimme muka arvioineet samanarvoisiksi juutalaisen kauppiaan ja kristityn hengellisen herran. Ja näin, juutalainen, jääpi sinulle viisisataa kolikkoa tyttäresi lunnaksi. Temppeleiherrat rakastavat hopeasekelien loistoa yhtä paljon kuin mustien silmien säihkyä. Riennä siis ja kilistä sekeleitäsi Bois-Guilbertin korvissa, ennenkuin pahempaa tapahtuu. Sinä tapaat hänet, niin sanovat vakojamme, hänen veljeskuntansa lähimmässä preceptorio-kartanossa. — Puhuinko oikein, iloiset veikkoseni?»

Sissit ilmaisivat suostuvansa päällikön päätökseen. Ja Iisak, jonka surua tieto, että hänen

tyttärensä oli elossa ja kenties rahalla lunastettavissa, oli paljon lievittänyt, heittäytyi jalomielisen sissipäällikön jalkoihin ja hieroen partaansa päällikön saappaisiin hän tavoitteli hänen viheriän nutturansa helmaa suudellakseen sitä. Mutta Locksley peräytyi ja irroittautui ylenkatseellisesti juutalaisen halailusta.

»No, sen vietävä, nouse ylös! Minä olen Englannin mies enkä kärsi tuommoisia itämaan kumarruksia. — Käy polvillesi, kun Jumalaa rukoilet, mutta älä kiittele syntisparkkaa tuolla tavoin!»

»Aivan niin, juutalainen», puuttui Aymer-abotti puheeseen, »käy polvillesi Jumalan eteen, jonka edustajana tässä on hänen alttarinsa palvelija, ja kukapa tietää, jos sinä totisesti teet katumusta ja annat soveliaita lahjoja Pyhän Robertin arkkuun, mikä armo voi tullakaan sinun sekä Rebekka-tyttäresi osaksi! Minun on sääli sitä tyttöä, sillä hän on sievä ja suloinen ulkomuodoltaan — näin hänet Ashbyn turnajaisissa. Ja ritari Brian de Bois-Guilbertiin voi minun sanani vaikuttaa paljon. —Mieti siis, millä tavalla voisit ansaita, että puhuisin hänelle sinun puolestasi.»

»Voi, voi!» valitti juutalainen. »Joka haaralta ryöstäjiä hyökkää päälleni — olen aivankuin ylenannettu assyrialaiisten ja Egyptin kuninkaan saaliiksi!»

»Mitä muuta kohtaloa ansaitseekaan kirottu kansakuntasi?» vastasi abotti. »Sanoohan pyhä Raamattu: *verbum Domini projecerunt, et sapientia est nulla in eis* — he ovat hyljänneet Jumalan sanan, eikä heissä ole yhtään viisautta; *propterea dabo mulieres eorum exteris* —sentähden annan heidän vaimonsa muukalaisille — se tahtoo sanoa, tässä tapauksessa temppeleliritareille. *Et thesauros eorum haeredibus aliensis* — ja heidän tavaransa vieraille perillisille — niinkuin nyt näille kelpo miehille.»

Iisak huokasi syvään, alkoi väännellä käsiänsä ja vajosi taas äskeiseen tuskaan ja suruun. Mutta sissipäällikkö veti hänet syrjään.

»Ajattele tyystin, Iisak», virkkoi Locksley, »mitä tässä asiassa otat tehdeksesi. Minä neuvoisin sinua taivuttamaan tämän pappismiehen ystäväksesi. Hän on turhamielinen, Iisak, ja hän on rahanahne; ainakin hän tarvitsee rahaa tuhlarinelämänsä. Sinä voit helposti tyydyttää hänen rahanhimonsa; sillä älä luulekaan, että saat silmäni sokaistuksi noilla ruikutuksilla köyhyydestäsi. Minä tunnen hyvin, Iisak, sen rautakirstunkin, missä rahapussejasi pidät. Mitä! Enkö tunne tuota isoa kiveä omenapuun juurella sinun puutarhassasi Yorkissa; siitähän mennään alas kiviseen kellariin?» — Juutalainen vaaleni kalmankarvaiseksi. —»Mutta älä kuitenkaan pelkää mitään minun puoleltani», jatkoi sissipäällikkö, »sillä me olemme vanhoja tuttuja. Etkö muista sairasta jousimiestä, jonka sinun kaunis tyttäresi Rebekka Yorkissa lunasti kahleista ja jota hän sitten hoiti kotonaan, kunnes hän jälleen tuli terveeksi? Muistatko, miten silloin lähtiessä annoit hänelle kolikon evääksi? — Koronkiskuri sinä olet, Iisak; mutta parempaa korkoa et liene milloinkaan saanut rahoistasi kuin nyt saat tuosta pienestä hopearahasta, sillä se on tänään säästännyt sinulle viisisataa kultarahaa.»

»Sinäkö siis olet se, jota me sanoimme Dikkon-jousenjännittäjäksi?» sanoi Iisak. »Tuntuipa minusta äänesi tutulta.»

»Samainen jousenjännittäjä minä olen», vastasi päällikkö, »ja myös Locksley, ja onpa minulla vielä useampia muita kelpo nimiä lisäksi.»

»Mutta erehdytpä, hyvä jousenjännittäjä, luulossasi, mitä tuohon kiviseen kellariin tulee. Niin totta kuin taivaan apua toivon, se kellari ei sisällä muuta kuin vähäisen kauppatavaroita, jotka mielelläni annan teille. Sata kyynärää vihreää sarkaa miehillesi ja sata espanjanruokon jousiksi ja sata silkkistä jousenjännettä, vahvaa, tasakiertoista ja sileätä — ne kaikki lähetän sinulle kiitokseksi hyvyydestäsi, kunnan Dikkon, jos vain lupaat, ettet hiisku kenellekään mitään siitä kivisestä kellarista, hyvä Dikkon.»

»Minä olen siitä ääneti kuin metsähiiri», vastasi sissipäällikkö; »ja usko minua, että minun on oikein sääli tytärtäsi. Mutta häntä en voi auttaa. Temppelelitarin peitsimiehiä vastaan minun jousimieheni eivät kestä aukeilla kedoilla, — ne lentäisivät pian hajalleen, niinkuin akanat tuuleen. Jotakin kenties olisin voinut tehdä, jos silloin olisin ollut saapuvilla, kun hän kuljetti Rebekkaa pois, mutta nyt ei muu auta kuin viisaus. Kuule, pitääkö minun hieroa sinun puolestasi kauppaa abotin kanssa?»

»Tee niin, Dikkon, Jumalan nimessä, jos voit auttaa minua saamaan takaisin sydämeni lapsen.»

»Mutta muistakin», sanoi sissipäällikkö, »ettet keskeytä minua sopimattomalla kitsaudellasi. Sitten tahdon hänen kanssaan sovittelua puolestasi.»

Näin sanottuaan hän poistui juutalaisen luota, joka kuitenkin seurasi häntä kuin kuvajainen.

»Aymer-abotti», virkkoi päällikkö, »tulkaa syrjään puheilleni tämän puun juurelle. Ihmiset väittävät, että te rakastatte viiniä ja neitosten hymyjä enemmän kuin teidän säätyenne sallisi, herra pappi, mutta eihän se asia minuun koske. Olen myös kuullut, että kelpo metsäkoirapari ja nopea hevonen ovat teille mieleen; ja arvelenpa, koska te rakastatte tämmöisiä kalliita huvituksia, ettette ehkä vihaa kullalla täytettyä kukkaroakaan. Mutta sitä en ole koskaan kuullut, että väkivalta ja julmat teot olisivat teille mieleen. — Kuulkaa siis, tässä on Iisak, joka tahtoo antaa teille varoja huvituksen ja hauskan ajanvieron hankkimiseen, nimittäin sata hopeamarkkaa sisältävän pussin — jos hänen onnistuu teidän sananne kautta saada tyttärensä vapautetuksi liittoveljenne temppelelherran vallasta.»

»Eheällä ja täydellä kunnialla, niinkuin hän oli ryöstettäessä», lisäsi juutalainen, »muuten kauppa on mitätön.»

»Vaiti, Iisak», sanoi sissipäällikkö, »muuten heitän asiasi sikseen. Mitä sanotte tarjoukseeni,

Aymer-abotti?»

»Tämä asia», lausui abotti, »on luonteeltaan kahdenlainen. Sillä jos toiselta puolen teenkin hyvää, niin toiselta kannalta katsoen koituu se juutalaisen eduksi ja on siis vasten omaatuntoani. Mutta jos juutalainen suostuu auttamaan kirkkoa sillä, että antaa hiukan rahaa meidän makuukamarimme korjaamista varten, niin tahdon kuitenkin rikkoa omaatuntoani vastaan ja olla avullisena hänen tyttärensä takaisinsaamisessa.»

»Mitä siihen tulee, että lisättäisiin parikymmentä markkaa makuukamaria varten», vastasi sissipäällikkö, »... vaiti, Iisak, sanon minä ... tai pari hopeista kynttilänjalkaa alttarin koristukseksi, niin siinä emme rupea tinkimään.»

»No mutta, hyvä Dikkon-jousenjännittäjä...», yritti Iisak jälleen keskeyttää häntä.

»Hyvä juutalainen — hyvä luontokappale — hyvä maan mato!» tiuskaisi sissipäällikkö maltittomasti; »jos sinä vielä edelleen näin punnitset sydämessäsi halvan mammonasi ja tyttäresi hengen sekä kunnian painoa, niin minä vannon taivaan nimessä vieväni putipuhtaaksi jok'ainoan rovon, mitä sinulla on, ennenkuin kolme vuorokautta on kulunut.»

Iisak kutistui kokoon säikähdyksestä ja vaiken.

»Ja minkä vakuuden saan kaikista näistä lupauksista?» kysyi abotti.

»Jos Iisakin asia tulee teidän avullanne onnelliseen päätökseen», vastasi sissipäällikkö, »niin pidän huolta, sen vannon Pyhän Hubertin kautta, että te saatte rahat häneltä hyvässä hopeassa. Ja jollei hän sitä tee, niin minä kuritan häntä semmoisella tavalla, että hän mieluummin soisi maksaneensa kaksikymmentä sen vertaa.»

»No hyvä siis, juutalainen», sanoi Aymer; »koska minun pitää sekaantua tähän asiaan, niin annapa kirjoitusneuvosi tänne — mutta maltas — ei, mieluummin kuin käyttäisin sinun kynääsi, paastoin vuorokauden. Mistä nyt toinen kynä saataisiin?»

»Jos teidän hurskas omatuntonne ei salli juutalaisen kynän käyttämistä, niin kyllä minä hankin toisen», virkkoi sissipäällikkö. Näin sanoen hän jännitti jousensa ja tähtäsi nuolellansa heidän ylitsensä lentävään metsähanheeseen, ison parven etumaisinta, joka par'aikaa kiiti Holdernessin syrjäisille ja jyhlille soille päin. Lintu kapsahti maahan, nuoli rinnassansa.

»Tuossa, abotti», sanoi päällikkö, »olisi vuosisadaksi kyllin kyniä kaikille Jorvaulx'in munkeille, jolleivät he ruvenne kirjoittamaan aikakirjoja.»

Abotti kävi istumaan ja kirjoitti vitkallisesti kirjeen Brian de Bois-Guilbertille. Sitten, lakattuansa huolellisesti pärmät yhteen, hän antoi sen juutalaiselle ja sanoi: »Tässä on passisi Templestown preceptorio-kartanoon, ja pitäisipä luullakseni tyttäresi päästä vapaaksi tämän kirjeen avulla, jos nimittäin itse lisäät sille voimaa edullisilla tarjouksilla. Sillä usko minua, tuo kelpo ritari Bois-Guilbert on niitä miehiä, joka ei mitään anna, jollei samalla myös jotakin saa.»

»Hyvä on, abotti», sanoi sissipäällikkö, »nyt en minä viivytä teitä enempää muulla asialla kuin pyytämällä teitä antamaan juutalaiselle velkakirjan niistä viidestäsadasta kruununkolikosta, jotka sovimme lunnaksenne. Hän saa olla minun rahavartijani; ja jos kuulisin teidän rupeavan tekemään verukkeita ja kieltävän, ettei hän saisi panna teidän laskuunne tätä maksamaansa summaa, niin hylätköön minut Pyhä Neitsyt Maaria, ellen polta teitä luostarinne sisään, vaikkapa semmoinen teko veisikin minut kymmenen vuotta ennen aikojani hirteen!»

Paljoa vastahakoisemmin kuin kyhätessään kirjettä Bois-Guilbertille abotti kirjoitti nyt kuitenkin, jossa hän myönsi saaneensa Iisak Yorkilaiselta viisisataa kultakolikkoa lainaksi, luvaten rehellisesti maksaa summan hänelle takaisin. »Ja nyt», virkkoi abotti Aymer, »pyydän saada takaisin muulini ja ratsuni, sormukset, kalliit kivet sekä koreat vaatteet, jotka minulta on ryöstetty, ja viimein vielä, että seurassani olevat arvoisat veljet päästettäisiin vapaiksi, koska olen rehellisenä vankina tyydyttänyt teidän lunnasvaatimuksenne.»

»Mitä munkkeihinne tulee, herra abotti», sanoi Locksley, »niin ne päästetään heti vapaiksi, sillä väärin olisi pidättää heitä. Samaten saatte myös muulinne sekä hevosenne takaisin sekä sen verran matkarahaa, että voitte päästä Yorkiin asti, sillä armottomasti olisi tehty, jollemme jättäisi teille matkatarpeita. — Mutta mitä sormuksiin, kalliisiin kiviin, käätyihin sekä muihin semmoisiin tulee, niin tietäkää, että meillä on herkkä omatunto. Me emme tahdo jättää teidän kaltaisellenne hurskaalle miehelle, jonka mielen pitäisi jo olla erossa elämän turhamaisuuksista, niin suurta kiusausta rikkomaan säätynsä sääntöjä vastaan pitämällä turhanpäiväisiä leluja.»

»Ajatelkaa, mitä teette, hyvät miehet», sanoi abotti, »ennenkuin käynte käsiksi kirkon perintöön. — Nämä esineet kuuluvat *inter res sacras* (pyhiin esineisiin), ja kuka tietää, mikä taivaan rangaistus voi seurata, jos ne joutuvat maallikkokäsien pideltäviksi.»

»Siitä minä pidän huolen, arvoisa abotti», vastasi Copmanhurstin erakko; »minä aion itse käyttää niitä.»

»Ystävä tai veli», virkkoi abotti, kuullessaan väitteensä tehtävän tällä tavoin tyhjäksi, »jos sinä todella olet vihitty hengelliseen säätyyn, niin pyydän sinua huolellisesti punnitsemaan, miten vastaat piispallesi osallisuudestasi tämänpäiväisessä toimessa.»

»Abotti veikkonen», vastasi erakko, »minä voin antaa sinun tietää, että kuulun hyvin pieneen hiippakuntaan, jossa olen oma piispani, ja että yhtä vähän välitän Yorkin hiippaherrasta kuin Jorvaulx'in abotista ja koko hänen luostarikunnastaan.»

»Sitten olet kelvoton pappi», virkkoi abotti, »ja kuulut noitten harhautuneitten miesten joukkoon, jotka luvattomasti ottavat papin pyhän säädyn, saastuttavat kirkon hurskaita menoja ja saattavat

kadotuksen tielle niiden sielut, jotka heiltä neuvoa pyytävät; *lapides pro pane condonantes iis* — antavat heille kiviä leivän asemesta, niinkuin Vulgatassa^[33] on kirjoitettu.»

»Jo riittää», sanoi erakko, »eipä minun kalloni olisi tähän asti kestänytkään, jos sitä olisi voitu latinalla halkaista. Mutta sen sanon sinulle, että pidän luovallisenä egyptiläisen ryöstämisenä, kun sinun tapaisiltasi pöyhkeiltä papeilta riisutaan heidän kalleutensa ja leikkikalunsa.»

»Sinä olet rosvopappi», ärjäisi abotti kovasti suuttuneena, »*excommunicabo vos* — minä julistan sinut kirkonkiroukseen!»

»Itsepä käyttädyt rosvon ja väärä-uskoisen tapaan», vastasi erakko yhtä kiukkuisesti. »En ota mielisuosioilla tässä seurakuntani kuullen vastaan tuommoisia haukkumisia, joita sinä häpeämättä lasket leuoistasi minulle, arvossapidettävälle säätyveljellesi. *Ossa ejus perfringam* — lyönpä luusi kappaleiksi — samaten Vulgatan sanoilla puhuakseni.»

»Oho!» huudahti päällikkö; »jokos arvoisat kirkonisät ovat leukasilla? — Muista rauhanlupaustasi, erakko! — Ja sinä abotti, jollet jo ole täydesti sovittanut syntejäsi Jumalan kanssa, niin älä suututa sen enempää tätä erakkoa! — Erakko, anna tämän arvoisan isän lähteä rauhassa, sillä hän on maksanut lunnaansa!»

Sissit erottivat toisistaan vihaiset papit, jotka yhä edelleen huutelivat, haukkuen toisiansa huonolla latinan renkutuksella, joka abotilta sujui liukkaammin, mutta erakon suusta tuprusi sitä suuremmalla voimalla. Abotti viimein hillitsi itsensä huomattessaan arvonsa alenevan turhasta suukovusta moisen metsäpapin kanssa kuin sissijoukon kappalainen oli. Hän ratsasti siis tiehensä seuralaisineen, jotka tälläväläin olivat tulleet saapuville. Hän lähti pois paljon vähemmän komeilevana ja paljon enemmän apostolisessa asussa kuin ennen tässä kerrottua tapausta.

Nyt ei ollut enää muuta toimitettavana, kuin että juutalaisen piti antaa jokin vakuus lunnaista, jotka hänen tuli maksaa sekä omasta että myös abotin puolesta. Hän kirjoitti siis ja vahvisti sinetillensä kirjeen eräälle Yorkissa asuvalle kansalaisellensa, jota hän kehoitti antamaan kirjeentuojalle tuhat kultarahaa sekä myös muutamia kirjeessä lähemmin mainittuja tavaroita.

»Sheva-veljelläni», virkkoi juutalainen syvään huoaten, »on tavara-aittojeni avaimet.»

»Onko myös kivisen kellarin avaimet», kuiskasi Locksley.

»Ei, ei, Jumala varjelkoon!» sanoi Iisak. »Kirottu olkoon se hetki, jolloin vieras, ken tahansa, sai tiedon siitä salaisuudesta.»

»Minun tiedossani se on hyvässä tallessa», virkkoi sissipäällikkö, »jos vain tämä kirjeesi tuottaa meille sovitun summan. Mutta mitäs nyt, Iisak? Oletko kuollut? Oletko kiveksi muuttunut? Onko tuhannen kruununkolikron maksu karkoittanut kokonaan mielestäsi tyttäresi vaaran?»

Juutalainen kavahti jaloilleen. »Ei, Dikkon, ei — minä lähden paikalla. Hyvästi nyt sinä, jota en voi sanoa hyväksi mieheksi, mutta en myöskään uskalla enkä tahtoisikaan sanoa pahaksi.»

Lähtiessä sissipäällikkö antoi vielä juutalaiselle seuraavan neuvon matkalle: »Ole antelias, juutalainen, tarjouksissasi, äläkä sääli kukkaroasi, kun tyttäresi pelastus siitä riippuu. Usko minua, että se kulta, jonka tässä asiassa saisit säästetyksi, tuottaisi sinulle vast'edes yhtä paljon tuskaa, kuin jos se kuumana valettaisiin kurkkuusi.»

Iisak myönsi tämän syvästi huoaten todeksi ja lähti matkaan. Kaksi rotevaa metsäsissiä annettiin hänelle oppaiksi ja suojelijoiksi metsätielle.

Musta ritari, jota tässä tapahtuneet monenlaatuiset tapaukset olivat suuresti huvittaneet, lausui nyt myöskin vuorostaan jäähyväiset sissipäällikölle. Hän ei voinut olla ilmaisematta ihmettelyään sen johdosta, että lainsuojattomien miesten keskuudessa vallitsi näin hyvä järjestys.

»Pahassakin puussa, herra ritari», vastasi päällikkö, »kasvaa joskus hyvä hedelmä; eivätkä pahat ajatkaan aina synnytä vain pelkkää pahaa. Tähän laittomaan virkaan antautuneitten miesten parissa on epäilemättä monta, jotka tahtovat niin kohtuullisesti kuin mahdollista käyttää hyväkseen ajan vallattomuutta, ja saattaapa myös olla joitakuita, jotka vasten tahtoaan ja vain pakosta harjoittavat semmoista työtä.»

»Ja semmoinen mies», kysyi ritari, »on varmaan se, joka minulle nyt puhuu?»

»Herra ritari», vastasi sissipäällikkö, »meillä on kumpaisellakin salaisuutemme. Te saatte minusta arvella mitä tahdotte, niinkuin minullakin on lupa tehdä päätöksiä teidän persoonastanne, vaikka kummankin nuolet kenties sattuvat väärään pilkkaan. Mutta samoin kuin minä en vaadi vihiä teidän salaisuudestanne, niin älkää tekään panko pahaksi, jollen omaani ilmoita.»

»Suo anteeksi, kelpo sissi», virkkoi ritari; »syystä moittit minua. Mutta saattaapa käydä, että joskus vast'edes joudumme tapaamaan toisemme, tarvitsematta enää salailla mitään toisiltamme. Siihen asti me olemme ja eroamme ystävinä, eikö niin?»

»Tuossa käteni sen vakuudeksi», sanoi Locksley, »ja tahtoisinpa sanoa, että se on kelpo englantilaisen käsi, vaikka sen haltija tätä nykyä onkin vain metsäsissi ja karkulainen.»

»Ja tässä on minunkin käteni vastaukseksi», sanoi ritari, »ja minä katson kunniaksi, että sinun kätesi sitä puristaa. Sillä se mies, joka tekee hyvää, kun hänellä on rajaton valta tehdä pahaa, ansaitsee kiitosta ei vain tekemästensä hyvästä, vaan myös siitä pahasta, jonka hän jättää tekemättä. Terve näkemiin siis nyt, kelpo metsäsissi!»

Näin erosivat nämä kunnan kumppanukset toisistaan, ja noustuaan vahvan sotaratsunsa selkään ratsasti Musta ritari metsän halki uusiin seikkailuihin.

NELJÄSNELJÄTTÄ LUKU.

KUNINGAS JUHANA: Niin, tiedä, ystävä, hän tielläni on niinkuin mikä käärme, ja mihin vain tään jalkani ma astun, hän edessäni on. Mua ymmärrätkö?

Kuningas Juhana.

Suuria pitoja vietettiin Yorkin linnassa; sinne oli Juhana-prinssi kutsunut kokoon kaikki aatelisherrat, hengelliset ylimykset sekä muut etevät miehet, joiden avulla hän toivoi saavansa toteutetuksi kunnianhimoisen hankkeensa Rikhardin kruunua vastaan. Woldemar Fitzurse, prinssin taitava ja viisas asiamies, vehkeili salaisesti vieraitten joukossa, kiihoitellen ja yllytellen heitä, jotta he uskaltaisivat julkisesti ilmoittaa suostuvansa kapinaan. Mutta yrityksen aloittamista viivytti usean tärkeän liittoveljen poissaolo. Luja ja peloton, vaikka raaka Front-de-Boeuf; tulinen ja uljas de Bracy; terävä-älyinen, sotataitoon harjautunut ja urhoollisuudestaan kuuluisa Brian de Bois-Guilbert — he kaikki olivat välttämättömän tarpeellisia, jotta aie onnistuisi. Ja Juhana sekä hänen neuvonantajansa, kiroten mainittujen miesten tarpeetonta ja joutavaa poissaoloa, eivät tohtineet ryhtyä toimiin ennen heidän tuloansa. Kadoksissa oli myös Iisak Juutalainen ja hänen kanssaan ne lainavarat, joiden hankkimisesta prinssi oli sopinut juutalaisen ja hänen sukuveljiensä kanssa. Tämä puute varsinkin oli vaarallinen näin tärkeänä hetkenä.

Alkoipa sen lisäksi sinä aamuna, joka koitti Torquilstonen hävityksen jälkeen, Yorkin kaupungissa kiertää hämärä huhu, että muka de Bracy ja Bois-Guilbert sekä heidän liittoveljensä Front-de-Boeuf olivat tapetut tai joutuneet vangeiksi. Woldemar saattoi tämän huhun Juhana-prinssinkin tietoon ja lisäsi pelkäävänsä, että siinä saattoi ehkä olla perää, koska he vähäisen miesjoukon kanssa olivat lähteneet vangitsemaan Cedrik Saksilaista ja hänen matkaseuraansa. Toisena ajankohtana prinssi olisi kehunut tämmöistä väkivaltaista tekoa hauskaksi pilanteoksi; mutta nyt, kun se viivytti ja esti hänen omia vehkeitään, hän rupesi pahasti soimaamaan poissaolevia herroja, puhuen lainrikkomisesta ja valtakunnan järjestyksen sekä yksityisen omaisuuden vahingoittamisesta ja käyttäen sanoja, jotka olisivat sopineet itse hurskaan Alfred-kuninkaankin suuhun.

»Niitä hillittömiä rosvoja!» huusi hän. »Jos minä ikinä pääsen Englannin kuninkaaksi, niin hirtän tuommoiset pahantekijät heidän omien linnojensa laskusiltoihin!»

»Mutta jos tahdotte päästä Englannin kuninkaaksi», vastasi hänen Ahitophelinsa kylmäkiskoisesti, »täytyy teidän, ruhtinaallinen armo, kärsiä noiden hillittömien rosvojen pahoja tekoja ja vielä lisäksi pelastaa nyt heidät, joskin kiivautenne heidän loukkaamansa lain puolesta on itsessään sangen kiitettävä. Somaapuapa olisi meille, jos saksilaiset talonpoikalurjukset todellakin olisivat toteuttaneet teidän toivomuksenne ja tehneet paronilintojen laskusilloista hirsipuita; sillä tuntuupa rajupäinen Cedrik olevan mies, jolle semmoinen temppu helposti saattaisi johtua mieleen. Vaarallista olisi — senhän te, ruhtinaallinen armo, hyvin ymmärrätte — lähteä toimeen ilman Front-de-Boeufin, de Bracy ja temppeleiherran apua; ja me olemme jo nyt menneet liian kauaksi, jotta voisimme enää vaaratta peräytyä.»

Juhana-prinssi löi narkästyneenä kämmenellään otsaansa ja alkoi sitten astella lattialla edestakaisin.

»Noita konnia!» sanoi hän, »noita kelvottomia konnia ja pettureita! Että jättävätkin minut yksin tämmöisellä tärkeällä hetkellä!»

»Ei, — sanokaa pikemminkin: noita hölmöparkoja», virkkoi Woldemar, »jotka eivät malta olla tavoittelematta joutavia leluja, kun tositoimia olisi tehtävänä.»

»Mitäs nyt tehdään?» kysyi prinssi, äkisti Woldemarin eteen seisahtuen.

»Enpä tiedä, mitä olisi tehtävä», vastasi neuvonantaja, »paitsi mitä jo ehdotin. — En tullutkaan tänne, ruhtinaallinen armo, valittamaan teille tätä surkeaa seikkaa, ennenkuin olin sen auttamiseksi tehnyt kaiken, minkä voin.»

»Sinä olet hyvä enkelini, Woldemar», virkkoi prinssi, »ja pitääpä Juhana-kuninkaan hallituksen tulla kuuluisaksi Englannin historiassa, koska minulla on näin viisas kansleri neuvonantajana. — Mitä siis olet saanut aikaan?»

»Olen käsenyt Ludwig Winkelbrandin, de Bracy alapäällikön, soitattaa torvellaan lähtökutsua, panna lipun liehumaan ja lähteä heti paikalla kohti Front-de-Boeufin linnaa avuksi ystävillemme, jos heille vielä voi apu ennättää.»

Prinssin kasvoille levisi loukatun ylpeyden puna, aivankuin liiaksi hemmotellun lapsen, joka arvelee, ettei häntä ole hyvin kohdeltu.

»Kaikki pyhät auttakoot!» hän tiuskaisi, »hyvin suuren edesvastuun otitkin päällesi, Woldemar Fitzurse! Ja liian rohkea olit, kun ilman meidän käskyämme soitatit sotatorvea ja liehutat lippua tässä kaupungissa, missä me itse olimme saapuvilla!»

»Suokaa anteeksi, ruhtinaallinen armo», vastasi Fitzurse, kiroillen itsekseen herransa joutavaa ylpeyttä; »mutta aika oli täpärällä ja muutamien minuuttienkin viivytyksellä saattoi olla turmioksi. Sentähden katsoin parhaaksi toimia omin päin asiassa, joka on teidän yrityksellenne niin kovin tärkeä.»

»Minä annan sinulle anteeksi, Fitzurse», lausui prinssi totisella äänellä; »tarkoituksesi olkoon

puolustuksena hätäilevälle ajattelemattomuudellesi. — Mutta kukas tuolla tulee? — de Bracy itse, pyhän ristin kautta! — Ja kummallisessa puvussapa hän rohkenee astua meidän eteemme!»

Se oli todellakin de Bracy — kannukset veressä, tulipunaisena kiireestä. Hänen varuksensa olivat täynnä äskeisen kovan taistelun jälkiä; ne olivat rikkinäiset ja veren tahraamat, tomuiset ja lokaiset kypäränharjasta rautakengän kärkiin asti. Hän riisui päästään rautalakin, asetti sen pöydälle ja seisoi vähän aikaa äänetönnä, ikäänkuin kooten ajatuksiansa, ennenkuin rupesi kertomaan kerrottavaansa.

»De Bracy», kysyi Juhana-prinssi, »mitä tämä on? — Puhu, minä käsken! Ovatko saksilaiset ilmikapinassa?»

»Puhu, de Bracy», virkkoi Fitzursekin melkein yhteen ääneen herransa kanssa; »olithan ennen mies. — Missä on temppeleiherra? — Missä on Front-de-Boeuf?»

»Temppeleiherra on paennut», vastasi de Bracy, »ja Front-de-Boeufiä ette enää koskaan näe. Hän vaipui kuumaan hautaan, oman linnansa palavien raunioiden keskelle. Minä yksin pääsin tänne siitä kertomaan.»

»Kylmiä sanomia ne ovat meille», sanoi Woldemar, »vaikka tulesta ja palosta kerrotkin.»

»Pahin sanoma on vielä virkkamatta», lisäsi de Bracy; ja läheten Juhana-prinssiä hän matalalla, mutta painavalla äänellä sanoi: »Rikhard on Englannissa — olen nähnyt ja puhutellut häntä.»

Juhana-prinssi vaaleni, horjahti ja kaappasi kiinni tammisen penkin selkävarasta — aivankuin mies, joka on juuri saanut nuolen rintaansa.

»Sinä houraillet, de Bracy», virkkoi Fitzurse; »tuo ei voi olla totta.»

»Se on niin totta kuin tosi itse», sanoi de Bracy. »Minä jouduin hänen vangikseen ja olin puheissa hänen kanssaan.»

»Rikhard Plantagenet'nkö kanssa, sanot?» kysyi Fitzurse vielä.

»Juuri Rikhard Plantagenet'n», vastasi de Bracy, »Rikhard Leijonamielen — Englannin kuninkaan Rikhardin puheilla.»

»Ja sinä jouduit hänen vangikseen», jatkoi Woldemar. »Hänellä on siis sotajoukko?»

»Ei — hänellä oli seurassaan vain parvi metsäsissejä, jotka eivät edes tiedä, kuka hän on. Ja kuulimpa hänen sanovan, että hän aikoi erota heistäkin. Hän oli liittynyt heidän joukkoonsa sen vuoksi, että tahtoi auttaa heitä Torquilstonen piirityksessä.»

»Kas niin», sanoi Fitzurse, »tuo on tosiaan aivan Rikhardin tapaista. Hän on todellinen vaeltava ritari, joka kuljeskelee ympäri maita ja mantereita etsien vaarallisia seikkailuita luottaen ainoastaan oman kätensä voimaan, niinkuin lauluissa ylistetyt ritarit Guyt ja Bevisit — ja sillä aikaa — ja sillä aikaa hän jättää valtakuntansa tärkeät asiat valvomatta ja saattaa itsensäkin hengenvaaraan. — Mitä nyt aiot tehdä, de Bracy?»

»Minäkö? — Minä tarjosin itseni ja vapaajoukkoni Rikhardin palvelukseen, mutta hän ei huolinut meistä. — Nyt tahdon lähteä miesteni kera Hulliin, siepata kiinni muutamia laivoja ja lähteä Flanderiin. Niin kauan kuin ajat pysyvät näin rauhattomina, voi kelpo soturi, kiitos Jumalan, aina saada palvelusta. Ja heitä sinäkin, Woldemar, silleen valtiolliset vehkeilyt, ota peitsi ja kilpi käteesi ja tule kanssani jakamaan sitä onnea, jonka Jumala lähettäne.»

»Siihen olen liian vanha, Mauri, ja minulla on tytär», vastasi Woldemar.

»Anna hänet minulle vaimoksi, Fitzurse. Peitseni ja jalustimeni avulla voin elättää hänet säätynsä mukaisesti», virkkoi de Bracy.

»Se ei käy laatuun», vastasi Fitzurse. »Minä menen Pyhän Pietarin kirkon turviin tässä Yorkin kaupungissa — arkkipiispa on valveljeni.»

Liittolaisten keskustellessa Juhana-prinssi oli vähitellen tointunut hämmästyksestään, johon tuo äkkiarvaamaton sanoma oli saattanut hänet, ja hän oli ruvennut kuuntelemaan seuralaistensa puhetta. »He luopuvat minusta», ajatteli hän katkerasti itsekseen, »he karisevat pois niinkuin lakastunut lehti karisee puusta myrskyn ensi puuskauksella! — Horna ja sen perkeleet! Enkö voi itse keksiä jotakin neuvoa, vaikka nämä pelkurit luopuvat minusta?» — Hän vaiken, ja jotakin pirullista oli siinä väkinäisessä naurussa, jolla hän viimein katkaisi seuralaistensa puheen.

»Ha, ha, haa, hyvät herrat. Niin totta kuin Pyhän Neitsyen kasvot loistavat, luulinpa teitä viisaiksi miehiksi, pelottomiksi miehiksi ja neuvokkaiksi miehiksi! Ja nyt te viskaatte maahan rikkaudet, kunniapaikat, elämännautinnot, — kaiken, mitä jalosta tuumastamme toivoitte perivänne palkaksenne, — viskaatte pois kaikki juuri sinä hetkenä, jolloin voisitte ne saada yhdellä uljaalla yrityksellä!»

»En ymmärrä teitä», vastasi de Bracy. »Hetki, kun sanoma Rikhardin tulosta tulee tiedoksi, on hänellä kokonainen armeija ympärillään, ja silloin me olemme hukassa. Neuvoisinpa teitä, armollinen herra, että itsekin pakenisitte Ranskanmaalle tai turvautuisitte leskikuningattaren suojeluksen.»

»Minä en huolehdi omasta itsestäni», lausui Juhana-prinssi ylpeästi; »yksi ainoa sana veljeni korvaan riittäisi takaamaan koskemattomuuteni. Mutta vaikka te molemmat, de Bracy ja Fitzurse, olette niin kovin hätäiset luopumaan minusta, niin enpä kuitenkaan suuresti iloitsisi, jos näkisin teidän pääanne valkenevan Clifford-portin päällä. Luuletko sinä, Woldemar, että kavala arkkipiispa estäisi vainoojia viemästä sinua vaikka itse alttarinkin portailta, jos hän sillä voisi ostaa sovinnon Rikhard-kuninkaalta? Ja oletko unohtanut, de Bracy, että Estoteville joukkoineen on keskitiellä

sinun ja Hullin välillä ja että Essexin kreivikin jo nostaa väkensä? Pelkäsimmehän noita sotamiehiä jo ennen Rikhardin tuloakin, ja voitko hetkeäkään epäillä, kummalle puolelle niiden johtajat nyt rupeavat? Usko minua, Estotevillellä on tarpeeksi miehiä sysätäksensä kaikki vapaat peitsimiehesi Humber-jokeen.» —Woldemar Fitzurse ja de Bracy katsoivat toisiaan silmiin synkän alakuloisina. — »Yksi pelastuskeino vain on», jatkoi prinssi, ja hänen otsansa pimeni samassa synkäksi kuin sydänyö; — »hän, jota me kaikki pelkäämme, kulkee yksinään — hänen kimppuunsa on nyt heti käytävä!»

»Siihen toimeen minä en käy», vastasi de Bracy kiireesti; »minä jouduin hänen vangikseen ja hän soi minulle armon. Minä en voittaisi hänen kypäränsulkaansa!»

»Kukapa puhuikaan voittamisesta?» virkkoi prinssi ilkeästi nauraen; »kertoneepa tuo narri ehkä viimein, että minä käskin hänen tappaa veljeni! — Ei, vankeus olisi parempi; ja istuuko hän tyrmässä Itävallassa tai Englannissa, mitä väliä sillä on? — Asiat tulisivat vain jälleen samalle kannalle, millä ne olivat meidän ryhtyessämme tähän juttuun. Me turvauduimme siihen toivoon, että Rikhard pysyisi ikänsä vankeudessa Saksanmaalla. Elihän Robert-setäni kuolemaansa asti Cardiffin linnassa.»

»Niin kyllä», väitti Woldemar, »mutta teidän isänne, ruhtinaallinen armo, istui lujemmin kuningasistuimellaan kuin te. Minun mielestäni paras vankihuone on se, jonka haudankaivaja rakentaa, — ei ole lujempaa linnaa kuin kirkonholvi! Minä olen sanonut mielipiteeni.»

»Vankihuone tai hauta, yhdentekevää», sanoi de Bracy; »mutta minun käteni ei puutu koko salajuoneen.»

»Kavaltaja!» tiuskaisi Juhana-prinssi. »Ethän vain käyne ilmiantamaan meidän tuumaamme?»

»Kenenkään tuumia en ole ikänä antanut ilmi», vastasi de Bracy, »enkä salli kavaltaja-sanaa liitettävän minun nimeeni!»

»Hiljaa, herra ritari!» sanoi Woldemar. »Ja te, armollinen herra, älkää panko uljaan de Bracyn epäilystä pahaksi. Saanen sen, toivoakseni, piankin poistetuksi.»

»Siihen ei riitä puhetaitosi, Fitzurse», vastasi de Bracy.

»Kas niin, kelpo ritari Mauri», vastasi kavala valtiomies, »älä hypähdä tiepuoleen niinkuin säikähtynyt hevonen, vaan tarkastelkaammepa ensin tuota hirviötä, joka sinua niin peloitaa. — Vuorokausi sitten olisi ollut hartain halusi saada käydä Rikhardin kimppuun säännöllisessä taistelussa mies miestä vastaan — sata kertaa olen kuullut sinun niin sanovan.»

»Aivan oikein», vastasi de Bracy, »mutta minä sanoinkin: säännöllisessä taistelussa ja mies miestä vastaan! Mutta et suinkaan ole kuullut minun hiiskahtavan kavalasta päällekkarkauksesta, kun hän kuljeskelee yksinänsä saloilla.»

»Et ole oikea ritari, pidät kiinni moisesta hiuksenhalkomisesta», virkkoi Woldemar. »Järjestetyssä sotarintamassa taistellenko Lancelot Järveläinen ja ritari Tristram^[34] tulivat kuuluisiksi? Vai eikö se johtunut pikemmin siitä, että he kävivät jylhissä, tuntemattomissa korvissa jättiläissankarien kimppuun?»

»Niin kyllä», vastasi de Bracy, »mutta eivätpä, sen takaan, Tristram eikä Lancelotkaan olisi tulleet toimeen Rikhard Plantagenet'n kanssa mies miestä vastaan, eikä heillä ollut tietääkseni tapana käydä useamman miehen voimalla yhtä vastaan.»

»Sinä olet hullu, de Bracy — mikä kumma tarjous tämä on sinulle, pestatulle ja palkatulle vapaajoukon päällikölle, jonka miekat Juhana-prinssi on rahoillaan ostanut palvelijoikseen? Sinä tiedät, missä meidän vihollisemme on, ja kuitenkin viivyttelet, vaikka sekä herrasi ja liittolaisesi onni että myös omasi, jopa meidän kaikkien henki ja kunnia on vaarassa!»

»Sanoinhan jo teille», virkkoi de Bracy synkästi, »että hän antoi minun pitää henkeni. Tosin hän lähetti minut pois luotansa ja hylkäsi palvelustarjoukseni; — rakkautta ja uskollisuutta ei hän siis voi minulta vaatia, mutta en tahdo myöskään nostaa kättäni häntä vastaan.»

»Ei sitä tarvitakaan — lähetä vain Ludwig Winkelbrand ja parikymmentä peitsimiestäsi.»

»Teillä on tarpeeksi omia rosvojanne», vastasi de Bracy; »ei yksikään minun miehistäni saa liikahda tämmöisen asian tähden.»

»Oletko sinä niin itsepäinen, de Bracy?» sanoi prinssi Juhana; »tahdotko nyt luopua minusta, huolimatta kaikista lupauksistasi palvella minua uskollisesti?»

»Sitä en aio», vastasi de Bracy; »minä seison teidän puolellanne kaikissa toimissa, jotka ovat ritarille kunnialliset, olipa kysymys leikki- tai tosisodasta. Mutta tämmöisiin maantierosvon vehkeisiin en ole sitoutunut.»

»Lähde pois, Woldemar», sanoi Juhana-prinssi. »Onneton hallitsijapa minä olen. Isälläni, Henrik-kuninkaalla, oli uskolliset palvelijat. Hän sanoi vain kapinallisen papin olleen hänellä kiusana — eikä aikaakaan, niin Tuomas Becket, niin pyhä mies kuin olikin, sai vuodattaa verensä oman alttarinsa portaille. — Bracy, Merville, Brito, te uskolliset, uljaat alamaiset, teidän nimenne ja henkenne ovat sukupuuttoon kadonneet! Tosin Reginald Fitzursen poika elää, mutta isänsä uskollisuutta ja uljuutta hän ei ole perinyt.»

»Hän on perinyt kumpaisetkin», vakuutti Woldemar Fitzurse; »ja koska muuta neuvoa ei ole, rupean itse tämän vaarallisen yrityksen johtajaksi. Kalliisti, suvaitkaa vain se muistaa, sai isäni maksaa siitä, että tuli historiassa kuuluisaksi ystävyystään. Ja kuitenkin hänen uskollisuutensa Henrikille oli mitätön asia sen rinnalla, johon minä nyt ryhdyn. Sillä mieluumminpa ottaisın tappaakseni koko almanakallisen pyhiä miehiä kuin laskisin peitseni tanaan Rikhard

Leijonamieltä vastaan. — De Bracy, sinun toimeksesi uskon sillä aikaa epäilevien rohkaisemisen ja Juhana-prinssin hengen suojelemisen. Kun saan lähetetyksi teille semmoiset sanomat kuin toivon, sitten ei hankkeemme menestys olekaan enää epävarma. — Hovipoika», käski hän, »riennä majapaikkaani ja sano, että asemieheni laittakoot varukseni valmiiksi. Ja käske Tapani Wetherell, Broad Thoresby ja kaikki kolme Spyinghowin peitsimiestä paikalla tänne, ja Hugh Bardon, vakoojien päällikkö, joutukoon myös heti luokseni. — Jääkää hyvästi, armollinen prinssi. Toiste tavatessamme, toivoakseni, meillä on edessämme paremmat ajat.» — Näin puhuen hän poistui huoneesta.

»Hän lähtee vangitsemaan veljeäni», sanoi Juhana-prinssi de Bracylle, »yhtä huoletonna kuin koskisi asia vain jotakin saksilaista franklinia. Tottapa hän kuitenkin, toivon minä, tottelee käskyjäni ja sopivan kunnioittavasti pitää huolta rakkaan Rikhardini hengestä.»

De Bracy vastasi hymyillen.

»Niin totta kuin Pyhän Neitsyen otsa kirkkaasti paistaa», jatkoi Juhana-prinssi, »tarkastihan minä lausuin hänelle käskyni — vaikka sinä kukaties et kuullut, kun me kahdenkesken seisomme ikkunakomerossa. Aivan selvästi ja tarkasti minä käskin, että Rikhardin hengestä oli pidettävä huolta — ja kavahtakoon Woldemar päätänsä, jos hän sen käskyn rikkoo!»

»Parempi taitaisi olla», arveli de Bracy, »että minä lähden oitis hänen majapaikkaansa tarkoin selittämään hänelle tätä teidän jyrkkää tahtoaanne. Sillä koska käskynne jäi minulta peräti kuulematta, niin saattaa olla mahdollista, ettei se joutunut Woldemarinkaan korviin.»

»Ei, ei», virkkoi Juhana-prinssi närkästyneenä, »kyllä takaan, että hän sen kuuli. Ja sitäpaitsi minulla on sinulle muuta tehtävää. Mauri, tulehan tänne; anna minun nojautua olkapäähäsi.»

He astuivat kerran salin ympäri ja Juhana-prinssi jatkoi, puhuen kuten uskotuimmalle ystävälleen ainakin: »Mitä tuosta Woldemar Fitzursesta arvelet, toveri de Bracy? — Hän toivoo pääsevänsä kansleriksi. Mutta minua arveluttaa toki vähäisen, onko tuo korkea virka annettava miehelle, joka oli niin halukas ryhtymään tähän vehkeilyyn Rikhardia vastaan, ja siten selvästi osoittaa, miten vähässä arvossa hän pitää meidän kuninkaallista vertamme. Sinä luullakseni nyt varmaan luulet olevasi vähemmin suosiossa siitä syystä, että niin rohkeasti kieltäydyit tuosta ilkeästä työstä. — Mutta niin ei ole laita, Mauri! Päinvastoin kunnioitan sinua lujutesi tähden. Välistä täytyy antaa käskyjä, joiden toimittajia emme voi rakastaa emmekä pitää kunniaissa. Ja päinvastoin voimme taas saada kieltäviä vastauksia pyyntöihimme, joiden johdosta kunnioituksemme kieltäjä kohtaan vain enenee. Paljon parempi kuin onnettoman veljeni vangitsijan koroittaminen korkeaan kanslerinvirkaan on se, että sinä saat valtiomarskin komentosauvan palkinnoksi ritarillisesta, rohkeasta kiellostasi. Muista tämä, de Bracy, ja mene nyt toimiisi.»

»Häilyväinen tyranni!» mutisi de Bracy prinssin luota poistuttuaan; »onnettomat ne, jotka sinuun turvaavat. Sinun kansleriksesi, tosiaan! — Helppo työ sillä miehellä mahtaa olla, joka ottaa pitääkseen huolta sinun omastatunnostasi. — Mutta Englannin valtiomarskiksi», hän sanoi ojentaen kätensä ikäänkuin kaapatakseen komentosauvan ja astuen entistä yllempiryhtisenä lattialle, »se palkinto todellakin maksaa vaivansa!»

Heti de Bracyn lähdettyä Juhana-prinssi kutsui erään palvelijan luokseen.

»Tulkoon Hugh Bardon, vakoojien päällikkö, tänne heti, kun hän palaa Woldemar Fitzursen puheilta.»

Juhana alkoi kävellä kamarissa edestakaisin epävakaisin askelin, kunnes vähän ajan kuluttua vakoojien päällikkö astui sisään.

»Bardon», kysyi hän, »mitä Woldemar sinulta tahtoi?»

»Kaksi rohkeaa miestä, jotka tarkoin tuntevat nämä ylämaan salot ja ovat taitavat nuuskimaan ihmisten ja hevosten jälkiä.»

»Ja oletko hankkinut hänelle semmoiset miehet?»

»Jolleivät hankkimani kelpaa, niin älkää te, ruhtinaallinen armo, enää koskaan uskoko sanojani», vastasi vakoojien päällikkö. »Toinen niistä on kotoisin Hexhamshirestä; hän on tottunut vainoamaan Tyne- ja Teviot-laaksojen varkaita, niinkuin verikoira seuraa voitettun metsäsarvaan jälkiä. Toinen on Yorkshiren miehiä ja on monta monituista kertaa helisyttänyt jousenjännettään Sherwoodin iloisilla saloilla. Hän tuntee jok'ikisen metsähirven ja rotkon, viidakon ja tammiston tämän kaupungin ja Richmondin välillä.»

»Hyvä on», sanoi prinssi. — »Lähtikö Woldemar jo matkaan heidän kanssaan?»

»Lähtee tuossa paikassa», vastasi Bardon.

»Ketä muita on lisäksi hänen mukanaan?» kysyi Juhana huolettomasti.

»Broad Thoresby on hänen kanssaan, ja Wetherell, joka on armottomuudestaan saanut liikanimen Tapani Rautasydän, sekä kolme ylämaan sotamiestä, jotka ennen kuuluivat Rolf Middletonin joukkoon — heitä sanotaan Spyinghowin peitsimiehiksi.»

»Hyvä on», virkkoi prinssi Juhana. Sitten hän vähän ajan perästä vielä lisäsi: »Bardon, minulle on hyvin tärkeää, että sinä tarkasti pidät silmällä Mauri de Bracya — kuitenkin niin, ettei hän sitä huomaa. — Ja tuo minulle aika ajoin tietoa, mitä hän milloinkin tekee — kenenkään kanssa hän puhelee ja mitä aikeita hänellä on. Älä laiminlyö tätä, — rangaistuksen uhalla.»

Hugh Bardon kumarsi ja lähti.

»Jos Mauri minut pettää», sanoi prinssi itsekseen, »jos hän minut pettää, niinkuin hänen käytöksestänsä on syytä pelätä, niin panetan hänen kaulansa poikki, vaikka Rikhardin kirves jo

VIIDESNELJÄTTÄ LUKU.

Härnäile aron tuimaa tiikeriä,
vie saalis nälkäiseltä leijonalta; —
vähempi vaara siitä, kuin jos sä
herätät hurjan uskonkiihkoisuuden
kytevät kipinät.

TUNTEMATON.

Kertomuksemme kääntyy nyt Iisak Yorkilaiseen. — Ratsastaen sissipäällikön lahjoittaman muulin selässä ja seurustellen kahden kookkaan talonpojan kanssa, jotka oli pantu hänen oppaikseen ja suojelijoikseen, oli juutalainen lähtenyt matkalle Templestowen preceptorio-kartanoon päin, missä hänen piti hieroa kauppaa tyttärensä lunastuksesta. Preceptorio-kartano oli vain päivänmatkan päässä hävitetystä Torquilstonen linnasta; juutalainen toivoi siis joutuvansa perille ennen yötä. Sentähden hän erottuansa metsän rajalla oppaistaan ja palkittuaan heitä hopearahalla joudutti kulkuansa niin paljon kuin hänen väsymyksensä antoi myöten. Mutta hänen voimansa uupuivat peräti, kun hän oli vielä kuuden virstan päässä Templestowesta. Kalvava kipu kiiti hänen selkäänsä ja raajojansa pitkin; ja kun tällä tavalla ruumiinkin vaiva tuli vielä ahdistavan sydämentuskan lisäksi, niin hän ei kyennytkään kauemmaksi kuin pieneen kauppalaan, missä asui juutalainen rabbiini, taitava lääkäri ja Iisakin hyvä tuttava. Nathan Ben Israel kohteli sairasta kansalaistansa sillä hyvyydellä, johon Mooseksen laki häntä velvoitti ja jota juutalaiset aina osoittavat toisillensa. Hän toimitti vieraan levolle ja antoi hänelle siihen aikaan parhaiksi arveltuja kuumelääkkeitä estääksensä tautia, johon pelästys, vaiva, kova kohtelu ja suru olivat saattamaisillaan vanhan juutalaisparan.

Aamulla, kun Iisak aikoi nousta ja jatkaa matkaansa, Nathan sekä kohteliaana isäntänä että lääkärinä kielsi sen. Siitä voisi, hän sanoi, Iisakille tulla kuolema. Mutta Iisak selitti tärkeämpienkin asioiden kuin hänen elämänsä tai kuolemansa riippuvan siitä, että hän vielä tänä aamuna saapuisi Templestoween.

»Templestoween!» virkkoi isäntä kummastellen. Hän koetteli vielä kerran suonta ja mutisi sitten itseksensä: »Kuume on poissa, mutta näkyypä hänen mielensä vielä olevan vähän sekaisin.»

»Ja miksi en menisi Templestoween?» vastasi sairas. »Tiedän kyllä, Nathan, että siellä asuvat ne, joille Lupauksen halveksitut lapset ovat loukkauskivenä ja inhona. Mutta sinä tiedät myös, että meidän joskus täytyy tärkeitten kauppasioitten tähden mennä noiden verenjanoisten nasarealaisoturien puheille ja että me käymme yhtä hyvin temppeliherrojen preceptorio-kartanoissa kuin niin sanottujen hospitaaliritarien kommanderioissa.»^[35]

»Sen minä hyvin tiedän», vastasi Nathan, »mutta tiedätkös sinä, että itse Luukas de Beaumanoir, heidän säätynsä päämies, jota he nimittävät suurmestariksi, par'aikaa on Templestowessa?»

»Sitä en tiennyt», virkkoi Iisak; »pariisilaisilta veljiltämme viimeksi tulleet kirjeet ilmoittivat hänen olevan heidän kaupungissaan pyytämässä kuningas Filipiltä apua saraseeneja vastaan.»

»Hän on sen jälkeen tullut Englantiin, aivan säätyläistensä arvaamatta», sanoi Nathan. »Hän on tullut heidän luokseen, väkevä käsivartensa kohotettuna kurittamaan ja rankaisemaan. Hänen silmänsä säihkyvät vihaa niitä vastaan, jotka ovat rikkoneet lupauksensa, ja suuri pelko vallitsee nyt noiden Belialin poikien sydämissä. Varmaan olet sinäkin kuullut hänestä?»

»Minä tunnen hänet hyvin», virkkoi Iisak. »Pakanat väittävät, että Luukas Beaumanoir kiivastelee verisesti jok'ainoa nasarealaislain puustavin puolesta; meidän veljemme taasen sanovat häntä ankaraksi saraseenien hävittäjäksi sekä myös Lupausten lasten julmaksi sortajaksi.»

»Ja syystäpä he häntä semmoiseksi sanovat», virkkoi Nathan-lääkäri. »Muut temppeliherrat toki huvikseen joskus poikkeavat velvollisuuksistaan tai heidät saadaan leppymään kullalla ja hopealla. Mutta tuo Beaumanoir on toista rotua — hän vihaa lihan nautintoja, ylenkatsoo rikkautta ja pyrkii siihen kunniaan, jota he sanovat marttyyrikruunuksi. — Suokoon Jaakobin Jumala sen pian hänelle ja samaten kaikille muille! Erikoisesti tuo uhka-ylpeä mies on kohottanut kätensä Juudan lasten yli, niinkuin Daavid Edomin kansan yli pitäen juutalaisen murhaamista yhtä suloisena uhrina Herralle kuin saraseenien teurastamista. Jumalattomia valheita on hän myös puhunut meidän lääkkeittemme voimasta väittäen niiden olevan saatanan vehkeitä. — Rangaiskoon Jehova häntä siitä!»

»Sittenkin», sanoi Iisak, »minun täytyy mennä Templestoween, vaikka hänen silmänsä palaisivat yhtä tulisina kuin seitsemästi kuumennettu pätsi.»

Hän selitti nyt Nathanille, mikä syy häntä sinne pakotti. Rabbini kuunteli hartaasti ja ilmoitti suruaan kansan tavan mukaan siten, että repi vaatteitansa ja valitti: »Voi tytärtäni! — Voi tytärtäni! — Voi Siionin kaunokaista! — Voi Israelin lasten kurjuutta Babylonin vankeudessa!»

»Sinä näet tästä», lopetti Iisak, »miten asiani ovat ja miksi en saata viipyä. Kenties tämän Luukas Beaumanoirin, heidän päämiehensä, läsnäolo voineekin estää Brian de Bois-Guilbertin aikomastansa pahasta teosta ja peloittaa häntä luovuttamaan käsistään rakkaan tyttärensä Rebekan.»

»Lähde sitten», virkkoi Nathan Ben Israel, »ja ole viisas, sillä viisaushan auttoi Danielinkin ulos leijonien luolasta, jonne hänet oli viskattu. Ja käyköön sinulle hyvin, aivan sydämesi halun mukaan. Mutta vältä suurmestaria, mikäli mahdollista, sillä meidän kansamme polkeminen ja sortaminen on hänen paras ilonsa sekä aamuin että illoin. Saattaa olla, että yksityisesti puhutellen saisitkin Bois-Guilbertin helpommin taipumaan; sillä hokevatpa ihmiset, että tuonne preceptorio-kartanoon kokoontuneet kirotot nasarealaiset eivät ole yksimielisiä. Hämmentykööt heidän hankkeensa ja kääntykööt heidän omaksi häpeäkseen! — Mutta sinä, veljeni, tule sitten palatessasi takaisin minun luokseni niinkuin isäsi taloon ja tuo minulle tietoa asiiasi menestymisestä. Ja hartaasti toivon, että tuot silloin tullessasi Rebekan. Hän se on käynyt opissa viisaan Mirjamin luona, jonka lääkärintaitoa pakanat soimasivat noituudeksi.»

Iisak sanoi ystävällensä jäähyväiset ja saapui noin tunnin ajan ratsastettuansa Templestowen preceptorio-kartanon edustalle.

Temppeliherrojen kartano seisoి keskellä ihania niittyjä ja laidunmaita, jotka edellinen hurskas preceptorio oli lahjoittanut säädylleen. Kartano oli vahvasti muureilla varustettu; tätä toimenpidettä eivät temppeliritarit koskaan laiminlyöneet, ja Englannin silloinen rauhaton tila tekikin sen vallan tarpeelliseksi. Laskusiltaa vartioi kaksi mustapukuista peitsimiestä. Toisia, samassa synkässä asussa, astuskeli hitaasti, kuin hautajaissaatossa, edestakaisin muurilla — he näyttivät pikemmin haamuilta kuin sotureilta. Kaikilla veljeskunnan alemmilla palvelijoilla oli tällainen puku. Ennen oli heilläkin, niinkuin ritareilla sekä asemiehillä, ollut valkeat vaatteet. Mutta ne olivat muutetut sen jälkeen, kun Palestiinan vuoristossa parvi valeveljiä, jotka sanoivat itseänsä myös temppeliritareiksi ja olivat säädylle suureksi häpeäksi, oli niitä käyttänyt väärin. Jokunen ritari astui aika ajoin pihan poikki, puettuna valkeaan viittaansa, pää kumarruksissa ja käsivarret ristissä. Jos heitä sattui kaksi vastakkain, niin he tervehtivät toisiansa äänettömällä, juhlallisella päänyökkäyksellä. Semmoinen oli heidän tapansa, joka perustui raamatunlauseisiin: »paljon puhellessasi et voi välttää syntiä» ja »elämä ja kuolema riippuu kielestä». Sanalla sanoen temppeliritariston kova, munkkimainen elämäntapa näytti nyt Templestowessa uudestaan päässeen valtaan Luukas Beaumanoirin ankan valvonnan alla.

Iisak pysähtyi portille, koettaen arvailla, miten hän kartanon asukkaille mieluisimmalla tavalla pyrkisi sisään. Sillä hän tiesi hyvin, että ritaristossa uudestaan herännyt ankaruus oli hänen onnettomalle kansalleen yhtä vaarallinen kuin tähän saakka oli ollut heidän hillitsemätön irstaisuutensa. Hän tiesi nyt tulevansa inhotuksi ja poljetuksi uskontonsa tähden, samoin kuin hän sitä ennen rikkautensa vuoksi oli ollut armottoman sarron alainen.

Luukas Beaumanoir käveli par'aikaa preceptorio-kartanon pienessä puutarhassa, joka oli ulkomuurin sisäpuolella. Suurmestari piti siellä murheellista ja salaista keskustelua erään säätyveljensä kanssa, joka hänen seurassaan oli tullut Palestiinasta.

Suurmestari oli jo vanhahko mies, sitä todistivat hänen harmaa partansa ja tuuheat, harmaat kulmakarvansa. Näiden varjon alta silmät kuitenkin yhä vielä säihkyivät nuorekkaina; niiden tulta ei vanhuuskaan ollut saanut sammutetuksi. Suurmestari oli aikanaan ollut mainio sodankävijä, ja hänen tilyissä, laihoissa kasvoissaan kuvastui yhä vielä sotilaan pelottomuutta. Hän oli myös aina ollut ankara lihansakiduttaja; selvänä osoituksena siitä oli paljosta paastoamisesta kulmikkaaksi muuttunut kasvojen muoto ja niistä loistava itsetyytyväisen hurskastelijan hengellinen ylpeys. Tähän muodon ankaruuteen yhdistyi kuitenkin myös jotakin majesteetillista, jaloa. Se johtui epäilemättä siitä, että hän virkaominaisuudessaan oli saanut ruhtinailta ja kuninkailta arvonosoituksia ja että hän oli tottunut itsevaltiaana hallitsemaan niitä uljaita, korkeasukuisia ritareita, jotka olivat hänen veljeskuntansa lain alaisia. Hänen vartalonsa oli kookas ja hän piti sitä vielä pystyssä ja suorana, antamatta iän ja vaivan kuorman painaa sitä alas. Hänen valkean viittansa kuosi oli tarkasti säännönmukainen, tehty aivan Pyhän Bernhardin käskyjen mukaan. Se oli juuri yhtä pitkä kuin mieskin, ja vasemmalla olkapäällä näkyi säädyn tunnusmerkki, punaisesta verasta leikattu kahdeksankulmainen risti. Tavanmukaista karpän- tai oravannahkaista päärmettä ei ollut koristamassa viittaa; mutta suurmestarin ikä oikeutti hänet käyttämään viitassaan hienosta lampaannahasta valmistettua vuoria. Kädessä hänellä oli omituinen *abacus* eli virkasauvansa, joka oli nähtävänä kaikissa temppeliherrojen kuvissa. Sauvan ponnassa oli ympyriäinen kisko, johon temppeliritariston risti oli piirretty ympyrän sisään. Tämän korkean herran seuralainen oli melkein samanlaisessa puvussa; mutta hänen nöyrä alamaisuutensa päällikköä kohtaan osoitti, etteivät he olleet yhdenvertaiset muussa kuin vaatetuksessa. Preceptorio — se oli toisen miehen arvo — ei astunut suurmestarin rinnalla, vaan pysyttäytyi sen verran jäljempänä, että suurmestari päättään kääntäen saattoi puhella hänelle.

»Konrad», lausui Luukas de Beaumanoir, »rakas sota- ja kärsimyskumppanini, vain sinun uskolliselle sydämellesi voin ilmaista suruani. Sinulle yksin voin sanoa, kuinka usein, sen jälkeen kuin tulin tähän maahan, olisin jo tahtonut vaipua maan alle ja päästä hurskasten seuraan. Minun silmäni eivät ole tässä Englannissa nähneet mitään, johon ne voisivat ilolla kiintyä, lukuunottamatta veljemme hautoja temppelikirkkomme raskaan kaarikaton alla, tuolla komeassa pääkaupungissa. Voi, uljas Robert de Ros! huusin sydämessäni katsellessani noiden puhtaitten ristinsoturien kuvia, jotka ovat veistetyt hautakiviin. Voi, jalo Wilhelm de Mareschal! Avatkaa marmorikammionne ja päästäkää viereenne lepäämään väsynyt veli, joka mieluummin taistelisi sataatuhatta pakanaa vastaan kuin näkee säätynsä turmion.»

»Se on aivan totta», vastasi Konrad Mont-Fitchet; »se on liiankin totta. Täällä Englannissa veljemme rikkovat sääntöjä vielä julkeammin kuin Ranskassa.»

»Siitä syystä, että he täällä ovat rikkaammat», vastasi suurmestari. »Älä pane pahaksi, veljeni, vaikka joskus kehuisin itseäni. Sinä tiedät, minkälaista elämää olen elänyt, pitäen vaaria jok'ainoasta sääntöjemme kirjaimesta — olen taistellut sekä ruumiillisia että ruumiittomiakin

perkeleitä vastaan — olen tuon kiljuvan jalopeuran, joka käy ympäri etsien, kenet se saisi niellä, iskenyt maahan, missä ikinä vain olen sen kohdannut, niinkuin uljaan ritarin ja jumalisen pappismiehen sopii, —olen täyttänyt sen käskyn, jonka Pyhä Bernhard antoi meille sääntöjemme viidennessäviidettä luvussa: *Ut Leo semper feriatur.*^[36] Mutta pyhän temppelein nimessä, jonka puolesta kiivastellessani olen kuluttanut oloni ja eloni ja itse luitteni ytimen ja voimankin — tämän pyhän temppelein kautta vannon ja lausun: paitsi sinua ja muutamia harvoja muita, jotka noudatatte ankaraa elämää, en näe veljiemme parissa ainuttakaan, jota sieluni tahtoisi halata pyhällä veljen nimellä. Mitä lakimme säättää, ja kuinka veljemme sen sääntöjä tottelevat? Se kieltää heitä pitämästä turhanaikaisia, maallisia koristuksia; he eivät saa panna sulkatupsua kypäräänsä eikä kultasiljoja jalustimiinsa tai hevostensa suitsiin. Mutta ketkähän toiset nyt keikaroivat niin koreissa ja kirjavissa vaatteissa kuin temppelein köyhät soturit? — Lakimme kieltää heitä pyytämästä lintuja toisen linnun avulla, ampumasta otuksia käsi- tai varsijousella, toittomasta metsätorvella ja kannustamasta hevosiansa pyydettyä otuksen jälkeen. Mutta kukapa tähän aikaan on kerkeämpi kuin temppeleiherrat, kun on kysymyksessä koirilla tai haukalla metsästäminen tai muut joutavat pyydystykset saloilla ja vesillä? —Laki kieltää heitä lukemasta muuta kuin semmoisia pyhiä lukuja, joita he sitten lepoheikinänsä voivat ulkomuistista lausua. Mutta voi! Heidän korvansa ovat avoinna jokaisen kiertelevän laulusepän jutuille, ja heidän silmänsä tutkivat ahkerasti joutavia lemmentarinoita. — Laki määrää, että heidän pitää juurtajaksain hävittää kaikki noituus sekä väärät opit. Voi! Soimataanhan heitä siitä, että he muka tutkivat juutalaisten kirottuja kabbala-salaisuuksia ja pakanallisten saraseenien loitsutaitoa. — Yksinkertainen ruoka on heille säädetty: juuria, kaaliksia, puuroa. Liha on sallittu vain kolmena päivänä viikossa, sillä lihansyömisen tapa turmelee häpeällisesti ruumista. Mutta katsopas, kuinka heidän pöytänsä painuvat herkkujen alla! Vesi on heille määrätty juomaksi, mutta nytpä jokaisen viinaveikon paras kerskaus on se, että hän jaksaa juoda 'kuin temppeleiherra!' — Ja yksinpä tämä puutarhakin, joka on täynnä harvinaisia, itämailta tuotuja puita ja yrtejä, näyttää pikemminkin uskottoman emiirin haaremipuistolta kuin semmoiselta paikalta, missä kristityt munkit kasvattavat vaatimattomia vihanneksiansa. — Ja voi, Konrad, kunpa sääntöjen rikkominen edes pysähtyisi tähän! Hyvinhän tiedät, että meidän seurastamme kiellettiin nekin jumaliset vaimot, jotka alussa kuuluivat sisarina pyhitettyyn säätyymme. Sillä, sanoo kuudesviidettä luku, ikivihollinen on naisseuran avulla saanut monta sielua poikkeamaan paratiisiin tieltä. Ja viimeisessä luvussa, jonka säätyimme perustaja lisäsi ikäänkuin päätekiveksi kokoonpanemaansa puhtaaseen, saastuttamattomaan oppiin, on sanottu, ettemme saa edes omille sisarille emmekä äidillekään antaa rakkauden suuteloita — *ut omnium mulierum, fugiantur oscula* (jotta kaikki naisten suuteleminen vältettäisiin). — Minua hävettää mainitessani — hävettää muistellessanikin sitä tapojen turmelusta, joka nykyään on meidät upottanut kuin tulvavesi. Meidän puhdassydämisten perustajaimme, Hugo de Payenin ja Gotfrid de Saint-Omerin sielut sekä niiden siunattujen seitsemän miehen, jotka kaikkein ensimmäisinä tekivät liiton, antautuen elinajakseen temppelein palvelukseen, niiden kaikkien sielut eivät saa rauhassa nauttia paratiisin iloakaan tämän turmeluksen vuoksi. Minä olen nähnyt heidät, Konrad, yöllisissä ilmestyksissä: — heidän pyhät silmänsä vuodattivat kyyneleitä heidän veljiensä syntien ja hullutusten tähden ja sen inhoittavan häpeällisen irstauden vuoksi, missä heidän veljensä rypevät. 'Beaumanoir', he lausuivat, 'sinä nukut — herää! Tahrattu on temppelein rakennus yhtä ilkeällä saastalla kuin se, minkä muinoin pitalitautiset jättivät talojen seiniin. Ristin soturit, joiden tulisi karttaa vaimon katsetta yhtä tarkoin kuin basiliskin silmää, elävät julkisessa synnissä, eivätkä ainoastansa oman kansansa naisten, vaan myös kirottujen saraseenien ja vielä kovemmin kirottujen juutalaisten tyttärien kanssa. Beaumanoir, sinä nukut — herää ja kosta meidän puolestamme! — Tapa syylliset, niin miehen- kuin vaimonpuoletkin! — Ota käteesi Phineaan tulisoihtu!' — Näky katosi, Konrad, mutta herätessäni kuulin vielä heidän rautaisten pukujensa kalisevan ja näin heidän valkeiden viittojensa liehuvan. — Ja minä aionkin tehdä niinkuin he käskivät, minä tahdon puhdistaa temppeilirakennuksen! Saastaiset kivet, joihin rutto on tarttunut, tahdon murtaa irti ja viskata pois.»

»Mutta muistakaa kuitenkin, arvoisa isä», vastusteli Mont-Fitchet, »että tämä saastaisuus on pitkän ajan ja tottumuksen kautta kovasti piintynyt kiinni. Olkaa siis puhdistustoimessanne yhtä varovainen kuin oikea ja viisas.»

»Ei, Mont-Fitchet», vastasi ankara vanhus, »puhdistus on tehtävä äkisti ja kovasti — meidän veljeskuntamme on par'aikaa kohtalonsa ratkaisevassa käännteessä. Edeltäjiemme kohtuus, itsensäkieltämys ja jumalisuus taivutti puoleemme monta mahtavaa ystävää — nykyinen uhka-ylpeytemme, rikkautemme ja ylellisyytemme ovat nostaneet meitä vastaan monta voimallista voimiamiestä. Meidän pitää masentaa tämä uhka-ylpeys, joka hallitsijoita loukkaa — meidän pitää luopua tästä rikkaudesta, joka on heille kiusauksena — meidän pitää puhdistaa tuo irstainen elämä, joka meitä häpäisee koko kristikunnan silmissä. Taikka muuten käy niin — muista sanojani — että temppelelherrojen sääty hävitetään peräti, niin ettei sen paikkaakaan enää löydetä kansojen keskellä.»

»Jumala varjelkoon meitä niin julmasta kohtalosta!» sanoi preceptor.

»Amen» lausui suurmestari juhlallisesti; »mutta se apu on meidän itsemme ansaittava. Sen sanon sinulle, Konrad: tämän sukukunnan häijyyttä eivät maan eivätkä taivaan vallat voi enää kauemmin kärsiä. Tietoni siitä on varma. Perustus, jolla temppeelimme seisoo, on jo salakaivauksilla heikonnettu, ja mitä enemmän me rakennustamme koroitamme, sitä pikemmin se on vajoava syvyyteen. Meidän on palattava takaisin entisille jäljillemme ja osoittauduttava totisiksi ristin sankareiksi, uhraten virkamme tähden himomme ja syntiset huvituksemme, vieläpä mukavan elämämme ja lepomme ja luonnolliset taipumuksemmekin. Meidän tulee elämässämme aina muistaa, että moni huvitus, vaikka se muille ihmisille saattaa olla luvallinen, on kielletty siltä, joka vannotulla valalla on sitoutunut temppelein palvelukseen.»

Hänen näin puhuessaan astui puutarhaan asemies, puettuna risaisiin vaatteisiin (sillä tähän pyhään veljeskuntaan pyrkivät käyttivät koetusaikanansa ritarien kuluneita vaatteita). Syvään kumarrettuansa suurmestarille hän seisoi ääneti, odotellen lupaa, ennenkuin uskalsi ruveta puhumaan asiaansa.

»Eikö nyt näytä paljoa sopivammalta», virkkoi suurmestari, »kun tämä Damian tällä tavoin, kristillisen nöyryyden puvussa ja alamaisen äänettömänä, astuu päämiehensä eteen, kuin pari päivää sitten, jolloin sama hupsu narri keikkaroi kirjavissa vaatteissa ja pieksi kieltään ketterästi ja rohkeasti kuin papukaija? — Puhu, Damian, minä sallin sen — mitä asiaa sinulla on?»

»Tuolla portin edustalla seisoo muuan juutalainen, jalo ja kunnianarvoisa isä», vastasi asemies; »hän pyrkii veli Brian de Bois-Guilbertin puheille.»

»Oikein teit, kun toit siitä minulle tiedon», lausui suurmestari. »Kun minä olen läsnä, ei preceptorikaan ole muuta kuin tavallinen temppeleiritari, joka ei saa noudattaa omaa, vaan ainoastaan herransa tahtoa. Sillä sanoohan Raamattu: 'Kuulla ja totella on yhtä.' — Minä huomaan erittäin tärkeäksi pitää tuon Bois-Guilbertin toimia silmällä», lisäsi hän kääntyen puhetoiverinsa puoleen.

»Häntä kehutaan uljaaksi ja urhoolliseksi», sanoi Konrad.

»Ja syystäkin», virkkoi suurmestari. »Urhoollisuus on ainoa avu, jossa emme ole luopuneet edeltäjiemme, ristin sankarien, hyvistä avuista. Mutta meidän säätyimme antautuessaan oli veljemme Brian suutuksissaan häntä kohdanneesta petoksesta. Meidän valaamme vannomaan ja maailmasta luopumaan ei häntä yllyttänyt, pelkäänpä pahoin, todellinen sielun tarve, vaan hetkellinen vihastus, joka taivutti hänet lihansakieltämiseen. Ja sitten on hänestä tullut kiivas ja uupumaton levonhäiritsijä, napolisija ja salahankkeilija ja kaikkien niiden johtaja, jotka minun valtaani vastustavat. Hän ei huomaa, että sauva ja keppi ovat annetut suurmestarille vallan merkiksi — sauva tukemaan heikkojen voimattomuutta, keppi syyllisiä kurittamaan. — Damian», hän lisäsi, »tuo se juutalainen tänne eteeni.»

Syvään kumarrettuaan asemies poistui ja palasi muutamien minuuttien kuluttua tuoden Iisak Yorkilaisen kanssa. Eipä olisi alaston orjakaan astuessaan mahtavan kuninkaan tuomioistuimen eteen voinut osoittaa alamaisempaa nöyryyttä ja suurempaa pelkoa kuin juutalainen lähestyessään suurmestaria. Kun hän oli tullut kolmen kyynärän päähän, Beaumanoir viittasi sauvallaan, ettei hän saisi astua likemmäksi. Juutalainen laskeutui polvilleen ja löi otsansa maahan nöyryytensä osoitukseksi. Sitten hän nousi jälleen ja seisoi nyt temppeleiherrojen edessä käsivarret ristissä, pää kumartuneena rinnalle, osoittaen koko ryhdillään itämaisen orjan matelevaa alamaisuutta.

»Damian», sanoi suurmestari, »mene tiehesi ja aseta muutamia satureita saapuville, jos äkisti kutsuisin. Äläkä salli kenenkään päästä tähän puutarhaan, ennenkuin me poistumme.» Asemies kumarsi ja läksi.

»Juutalainen», jatkoi ylpeä vanhus, »huomaa, mitä sanon. Minun säätyini ja arvoni ei salli minun pitkälti keskustella kanssasi, eikä tapanani ole muidenkaan ihmisten kanssa tuhlaa sanojani tai aikaani. Sentähden vastaa lyhyesti kysymyksiini ja katso, että sanasi ovat totiset. Sillä jos sinun kielesi latelee minulle valhetta, revitän sen ulos jumalattomasta suustasi.»

Juutalainen oli puhumaisillaan, mutta suurmestari jatkoi:

»Vaiti, uskoton! — ei sanaakaan minun läsnäollessani, paitsi kun vastaat kysymyksiini. — Mitä sinulla on tekemistä veljemme Brian de Bois-Guilbertin kanssa?»

Iisakin hengitystä ahdisti pelko ja epäily. Jos hän kertoi asiansa, voitiin se kenties selittää ritariston häpäisemiseksi. Mutta jollei hän tuonut sitä ilmi, niin mitenkä hän sitten taisi toivoakaan tyttärensä vapaaksi saamista? Beaumanoir huomasi hänen kauhean pelkonsa ja armollisesti rauhoitti häntä vähäisen.

»Juutalainen», sanoi hän, »älä pelkää kurjan henkesi vuoksi, jos vain totuudenmukaisesti puhut asiiasi. Minä kysyn vielä kerran: mitä sinulla on tekemistä Brian de Bois-Guilbertin kanssa?»

»Minä toin», änkytti juutalainen, »jos te, arvoisa ja urhoollinen herra sallitte, mainitulle kelpo ritarille kirjeen Aymerilta, Jorvaulx'in luostarin abotilta.»

»Enkö sanonut, Konrad, että nykyiset ajat ovat turmion aikaa?» virkkoi suurmestari.

»Cistersiläismunkki lähettää kirjeen temppeleille eikä keksi sopivampaa sanansaattajaa kuin uskottoman juutalaisen! — Anna kirje tänne.»

Juutalainen päästi vapisevin käsin auki armeenialaisen päähineensä poimut, johon hän paremmaksi varmuudeksi oli tallettanut abotin kirjeen. Kättänsä kurottaen ja selkäänsä notkistaen hän astui sitten lähemmäksi antaaksensa sen tylyn kysyjän haltuun.

»Seis, koira!» huusi suurmestari. — »Minä en koske uskottomiin muuten kuin miekallani. Konrad, ota sinä kirje juutalaiselta ja anna minulle.»

Tällä tavoin saatuaan kirjeen käsiinsä Beaumanoir tarkasteli sitä ulkopuolelta ja rupesi sitten ratkomaan rihmoja, joilla se oli kiinni sidottu. »Arvoisa isä», esteli Konrad, vaikka hyvin nöyrästi, »ettehän toki rikkone sinettiä?»

»Enkö rikkoisi sinettiä?» vastasi Beaumanoir vetäen kulmakarvansa rypyyyn. »Eikö ole kirjoitettu neljännessäkymmenessä luvussa, *De lectione literarum* — kirjeitten lukemisesta — ettei kukaan temppeleiritari saa ottaa vastaan kirjettä, ei edes isältänsä, näyttämättä sitä suurmestarille ja lukematta sitä hänen läsnäollessaan?»

Hän silmäsi sitten kiireesti kirjeen läpi, jolloin hänen kasvoillaan kuvastui hämmästyksiä ja inhoa. Hän luki sen vielä toistamiseen hitaammin. Sitten hän, toisella kädellään ojentaen pergamentin Konradille ja toisella keveästi sivaltaen sitä huusi: »Kas tässäpä on oivallinen kirjeenvaihto kahden kristityn miehen välillä, jotka kumpainenkin ovat hengellisten veljeskuntien korkeavirkaisia jäseniä! —Milloin, vanhurskas Jumala», hän lausui juhlallisesti kääntäen silmänsä taivaaseen päin, »sinä tulet tänne erottamaan nisut akanoista?»

Mont-Fitchet otti kirjeen päämieheltään ja rupesi sitä lukemaan. »Lue ääneen, Konrad», käski suurmestari — »ja sinä (Iisakille) kuuntele, mitä se sisältää, sillä me tahdomme sitten kuulustella, mitä sinä siitä tiedät.»

Konrad luki kirjeen, jonka sisällys oli seuraava:

»Aymer. Jumalan armosta Pyhälle Maarialle pyhitetyn Jorvaulx'in Cistersiläisluostarin abotti, herra Brian de Bois-Guilbertille, pyhän temppeliritariston jäsenelle toivottaen terveyttä sekä kuningas Bakkuksen ja rouva Venuksen lahjoja. Mitä meidän nykyiseen tilaamme tulee, rakas veli, olemme me vankina eräitten miesten luona, jotka eivät pelkää lakia eivätkö Jumalaakaan ja jotka ovat rohjenneet ottaa meidät kiinni ja vaatia meiltä lunnaita. Täällä me olemme saaneet kuulla Front-de-Boeufin surkeasta lopusta sekä myös siitä, että sinä olet päässyt pakoon tuon ihanan juutalaisnoidan kanssa, jonka mustat silmät ovat sinut lumonneet. Sydäimestä iloitsemme pelastuksestasi; mutta samalla pyydämme, että olisit varovainen tekemisissäsi tämän uuden Endorin noidan kanssa. Sillä minä olen salaisesti saanut varman tiedon siitä, että teidän suurmestarinne, joka ei piittaa hituistakaan kirsikanvärisistä poskista tai mustista silmistä, on tulossa tänne Normandiasta, vahvasti aikoen tehdä lopun teidän iloistanne ja oikaista teidän hairahduksianne. Sentähden pyydän sydämeistäni, että olisit varoillasi ja valvoisit, niinkuin pyhä Raamattu sanoo: *Invenientur vigilantes*. Ja tytön isä, tuo rikas Yorkin juutalainen, on pyytänyt minua kirjoittamaan sinulle hänen puolestaan. Sentähden annoin hänelle tämän kirjeen totisesti neuvoen ja hartaasti kehoittaen sinua, että päästäisit neitosen vapaaksi lunnaita, jotka hänen isänsä tahtoo pulittaa sinulle arkustaan niin runsaasti, että sillä saisit vaikka viisikymmentä muuta neitosta, joista ei ole yhtä suurta vaaraa. Ja toivon minäkin saavani niistä osani, kun taas kerran istumme iloisesti yhdessä, uskollisina veikkoina, eikä viinimaljaakaan saa silloin puuttua. Sillä kuinka Raamatussa onkaan kirjoitettu: *Vinum laetificat cor hominis* — viini saattaa ihmisen sydämen iloiseksi — ja toisessa paikassa: *Rex delectabitur pulchritudine tua* — Kuningas on iloitseva kauneudestasi.

»Siihen iloiseen jälleen tapaamiseen saakka sanon sinulle jäähyväiset. Kirjoitettu tässä ryöväriin luolassa aamumessun aikana.»

Aymer Pr. S. M. Jorvolciensis.

»*Jälkikirjoitus.* Enpä ole saanutkaan kauan pitää kultavitjojasi. Ne koristavat nyt metsävoron kaulaa ja niistä nyt riippuu pilli, jolla hän kutsuu koiriansa kokoon.»

»Mitä sinä tästä sanot, Konrad?» virkkoi suurmestari. »Ryövärien luolassa! Sopiva asuntopaikka todellakin tämänkaltaiselle abotille. Ei olekaan ihme, että Jumalan käsi rankaisee meitä ja että Pyhällä Maalla uskottomat valloittavat meiltä kaupungin toisensa, maapalstan toisensa perästä, kun meidän papistossamme on sentapaisia miehiä kuin tuo Aymer. Ja mitäpä hän tarkoittanee, sen tahtoisin tietää, tuolla uudella Endorin noidalla?» kysyi hän vähän hiljaisemmalla äänellä kumppaniltaan.

Konrad (kenties omastakin kokemuksestaan) tunsu paremmin kuin hänen esimiehensä silloiset rakkausseikkailut. Hän siis osasi selittää tuon lauseen, joka pani suurmestarin aivot pyörälle, sanoen sen olevan semmoisen puheenparren, joita maalliset miehet käyttivät jalkavaimoistaan. Mutta se selitys ei tyydyttänytään sokeauskoista Beaumanoiria.

»On siinä jotakin pahempaakin, kuin mitä sinä arvaat, Konrad; sinun viaton älysi ei voi ulottua tämän pahuuden perimmäiseen syvyyteen. Tämä Rebekka Yorkilainen on ollut opissa Mirjamin luona, josta olet kuullut puhuttavan. Saatpa nähdä, että juutalainen itsekin sen myöntää.» — Sitten taas kääntyen Iisakin puoleen hän ääneensä lisäsi: »Sinun tyttäresi siis on Brian de Bois-Guilbertin vankina?»

»Niin on, korkea-arvoinen ja urhoollinen herra», sammalsi Iisak raukka, »ja maksaisin niin suuret lunnaat kuin vain köyhä mies — —»

»Vaikene!» tiuskaisi suurmestari. »Tämä tyttäresi on harjoittanut lääkärintaitoa, eikö niin?»

»On kyllä, armollinen herra», vastasi juutalainen rauhoittuneena; »ja ritarit sekä vapaat talonpojat, asemiehet ja orjat siunaavat sitä kallista lahjaa, jonka Jumala on hänelle suonut. Moni ihminen voi todistaa parantuneensa taudista tyttäreni avulla, kun jo kaikkea muuta ihmistaitoa oli turhaan koetettu. Mutta Jaakobin Jumalan siunaus vaikutti tyttäressäni.»

Beaumanoir kääntyi Mont-Fitchetin puoleen tylästi hymyten. »Näetkö, veljeni», hän virkkoi, »kuinka kaikkinielävä vihollinen osaa meitä ihmisiä pettää! Katsopas, millä syötillä hän sieluja onkii antaen lyhyen maallisen elämän jatkon iankaikkisen autuuden hinnasta. Totta puhuu siunattu lakimme, kun käskee: *Semper percutiatur leo vorans* — Aina lyötäköön jalopeura, joka kaikki nielee. — Ylös jalopeuran kimppuun! Lyökäämme hävittäjä maahan!» huusi hän heiluttaen korkealle salavoimaista sauvaansa, ikäänkuin peloittaakseen pimeyden valtoja. —»Tyttäresi epäilemättä parantelee tauteja», lisäsi hän kääntyen juutalaisen puoleen, »loitsusanoilla ja muilla taikakeinoilla.»

»Ei suinkaan, korkea-arvoinen ja urhoollinen herra», vastasi Iisak, »vaan pääasiallisesti ihmeellisen voimallisella voiteella.»

»Mistä hän on oppinut sen salaisuuden?»

»Hän sai sen», vastasi Iisak vastahakoisesti, »Mirjamilta, eräältä meidän kansamme viisaalta vaimolta.»

»Ahaa, kavala juutalainen!» tiuskaisi suurmestari; »eikö se ollut sama noita-akka Mirjam, jonka inhoittavasta loitsutaidosta maine on levinnyt yli kaikkien kristittyjen maiden?» huusi hän ristien silmänsä. »Hänen ruumiinsa poltettiin lavalla, ja hänen tuhkinsa ripoiteltiin kaikkien neljän tuulen vietäväksi. Ja samaten käyköön myös minulle ja minun säädylle, jollen tee samaa ja vielä pahempaa hänen oppilaallensa! Minä häntä opetan loitsuilla ja salatiedoilla lumoamaan pyhän temppelein satureita! — Damian, hoi! Potkaise tämä juutalainen ulos portista — ammu hänet kuoliaaksi, jos hän vastustaa tai yrittää palata takaisin. Hänen tyttärensä kohtalon me määräämme sillä tavalla kuin kristillinen lakimme ja korkea virkamme vaativat.»

Iisak-raukka ajettiin siis kiireesti ulos preceptorio-kartanosta; hänen hartaita pyyntöjensä ei otettu kuuleviin korviin eikä myöskään auliita tarjouksiansa. Hän ei voinut tehdä muuta kuin palata rabbiinin taloon, jonka ystävän avulla hän toivoi saavansa kuulla, mikä kohtalo tulisi hänen tyttärensä osaksi. Tähän asti oli hän pelännyt vahinkoa hänen kunnialleen; mutta nyt häntä vapisutti se pelko, että Rebekka tulisi tapetuksi. Sillävälin suurmestari kutsui Templestowen preceptorin eteensä.

KUODESNELJÄTTÄ LUKU.

Petokseks' älä taitoani soimaa.
Eläähän kaikki teeskentelyn turvin.
Teeskentelyllä köyhä almun saa,
teeskentelyllä herra saavuttaa
itselleen maita, valtaa, korkeutta.
Papitkin sitä viljelee, ja myös
soturi uljas teeskentelemällä,
kultaapi urhotyönsä arvoa.
Jokainen sitä käyttää, jokainen
luvalliseksi' sen katsoo, ja jos ken
todella näyttäytyy luonnossansa,
menesty ei hän kirkon eikä kruunun
palvelijana eikä armeijassa. —
Näin maailman meno on.

Vanha näytelmä.

Albert Malvoisin, Templestowen kartanon preceptor, oli saman Filip Malvoisinin veli, josta on jo joskus ollut puhetta tässä kertomuksessa. Hänkin oli niinkuin tämä veljensä Brian de Bois-Guilbertin liittolainen.

Niiden irstastapaisten, jumalattomien miesten joukossa, joita temppeleliritaristossa oli kovinkin monta, oli Albert Malvoisin pahimpia. Mutta hän ynnä uljas Bois-Guilbert erosivat siinä suhteessa toisistaan, että hän osasi ulkokultaisuuden hunnulla peittää häijyt tapansa ja kunnianhimoiset pyyteensä sekä ulkonaisesti teeskennellä ankaraa jumalisuutta, vaikka hän sitä salaa pilkkailikin. Jollei suurmestari olisi niin äkkiarvaamatta saapunut paikalle, ei hän Templestowessa olisi saanut nähdä hienointakaan merkkiä kurin heikontumisesta. Ja nytkin, vaikka hän ei ollut osannut kyllin ajoissa valmistautua ja oli jossakin määrin tullut itse teosta tavatuksi, Albert Malvoisin oli niin nöyrästi ja niin silminnähtävän katuvaaisena kuunnellut päämiehensä moitteita ja niin joutuisasti parantanut kaikki moitteenalaiset asiat, — hän oli sanalla sanoen osannut antaa kartanolleen ja sen asukkaille, jotka äsken vielä eivät tietäneet muusta kuin huvituksista ja hekumasta, niin jumalisen ja ankaran ulkomuodon, — että Luukas Beaumanoir oli jo alkanut uskoa preceptorin kunnollisemmaksi mieheksi, kuin mitä hän ensisilmäyksellä kartanon ulkoasusta olisi voinut päättää.

Mutta tämä suurmestarin parempi ajatus oli nyt taas suuresti muuttunut, kun tuli tietyksi, että Albert oli vastaanottanut tähän hengelliseen kartanoon vangitun juutalaisnaisen, joka, niinkuin syytä oli pelätä, taisi olla toisen temppeleliritarin jalkavaimo. Tavattoman ankaralla katsannolla otettiin siis Albert vastaan, kun hän astui suurmestarin eteen.

»Tässä kartanossa, joka on temppeleliritariston toimia varten pyhitetty», lausui suurmestari tyyllä äänellä, »kuuluu olevan juutalaisnainen, jonka eräs uskonveljistämme on tuonut tänne teidän luvallanne, herra preceptor.»

Albert Malvoisin oli aivan yllätettynä ja hämillään. Sillä Rebekka-parka oli talletettu syrjäiseen, salaiseen kammioon, ja tarkasti oli pidetty vaaria siitä, ettei kukaan saisi tietoa hänen läsnäolostansa. Preceptor näki Beaumanoirin silmistä, että turmio oli tarjona hänelle sekä Bois-Guilbertille, jollei hän osaisi väistää tätä uhkaavaa myrskyä.

»Miksi olet ääneti?» kysyi suurmestari uudelleen.

»Onko minun sallittu vastata?» vastasi preceptor kaikkein alamaisinta nöyryyttä teeskennellen,

vaikka hän itse asiassa tällä vastauksellaan tahtoi saada aikaa koota ajatuksiaan.

»Puhu, minä sallin sen», lausui suurmestari — »puhu ja sano, tunnetko tätä lukua pyhissä säännöissämme: *de commilitonibus Templi in sancte civitate, qui cum miserrimis mulieribus versantur, propter oblectationem carnis*; — Pyhässä kaupungissa olevan temppelin sotureista, jotka lihallisessa himossaan seurustelevat mitä kurjimpien vaimojen kanssa.»

»Tunnen kyllä, kunnioitettava isäni», vastasi preceptor. »Kuinka olisin voinutkaan kohota virkaani tuntematta tätä sääntöä, joka sisältää lakimme ankarimman kiellon.»

»Kuinka sitten, minä kysyn sitä vielä kerran, olet sallinut erään veljemme tuoda tänne jalkavaimonsa, vieläpä juutalaisen noidan, tämän pyhän paikan häväistykseksi ja saastutukseksi?»

»Juutalaisen noidanko!» toisti Albert Malvoisin. »Hyvät enkelit varjelkoot!»

»Niin juuri, veli, juutalaisen noidan!» lausui suurmestari ankaralla äänellä. »Niin juuri minä sanon. Uskallatko kieltää, että Rebekka, tuon kurjan koronkiskurin Iisak Yorkilaisen tytär ja tuon ilkeän noita-akan Mirjamin opetuslapsi asuu nyt — hävettääpä jo sitä mainitessa ja ajatelllessakin! — tässä sinun preceptorio-kartanossasi?»

»Teidän viisautenne, arvokas isä», vastasi preceptor, »on nyt poistanut pimeyden, joka peitti ymmärrystäni. Suurestihan minä jo ihmettelin, kuinka niin kelpo ritari kuin Brian de Bois-Guilbert oli voinut niin mielettömästi ihastua tämän naikkosen muotoon. Ja minä puolestani olen vain senvuoksi sallinut tälle sijaa tässä kartanossa, että siten estäisin heidän alkavaa rakkauttaan, joka muuten olisi yhä kiihtynyt ja saattanut meidän urhoollisen, jumalisen veljemme lankeemukseen.»

»Eikö heidän välillään siis ole vielä tapahtunut mitään, jolla hän olisi valaansa rikkonut?» kysyi suurmestari.

»Mitä! Näidenkö kattojen alla?» huudahti preceptor ristien silmiään. »Pyhä Magdaleena ja kaikki kymmenentuhatta neitsyttä varjelkoot! — Ei! Jos tein väärin ottaessani tytön vastaan tähän huoneeseen, niin syynä on ollut se hairahduttava toivo, että sillä keinoin voisni lopettaa veljemme hullun ihastuksen juutalaistyttyöön. Sillä tämä rakkaus oli mielestäni niin hurja ja epäluonnollinen, etten voinut arvella sitä muuksi kuin hulluuden puhdin synnyttämäksi, jota pikemmin tuli sääliä kuin moittia. Mutta kun teidän viisautenne nyt on keksinyt tuon juutalaisnaikkosen olevan ilkeän noidan, niin lieneekin siinä seikassa täysi selitys Bois-Guilbertin hulluuteen.»

»Niin onkin! — Niin onkin!» vahvasti Beaumanoir. »Näetkös, veli Konrad, kuinka vaarallista on antaa perään saatanan ensimmäisillekin houkutuksille ja mairitteluille! Me katselemme naista ainoastaan silmän nautinnon vuoksi ja ihaillaksemme hänen kauneuttansa ihmisten tavalla puhuen. Ja ikivanha perivihollisemme, kaikki nielevä jalopeura saa sillä tavoin vallan meidän sielujemme ylitse ja saa sitten taikakeinoilla ja loitsimisilla aikaan sen, minkä ensin meidän turhamaisuutemme ja hulluutemme oli vain alulle pannut. Saattaa tosin olla, että veljeämme Bois-Guilbertiä tässä asiassa pikemmin tulee sääliä kuin kovasti rangaista, että sauvan tuki on tässä enemmän paikallaan kuin kepin kuritus ja että meidän kehoituksemme sekä rukouksemme vielä voivat vapahtaa hänet siitä hullutuksesta ja palauttaa hänet veljien seuraan.»

»Kovin surkeaa se olisikin», virkkoi Konrad Mont-Fitchet, »jos pyhä veljeskuntamme kadottaisi yhden parhaista peitsimiehistään juuri nyt, kun ritaristomme kipeimmin tarvitsee poikiensa apua. Kolmesataa saraseenia on Bois-Guilbert omalla kädellensä tappanut.»

»Näiden kirottujen koirien veri», lausui suurmestari, »on oleva makeana ja suotuisana uhrina pyhille miehille ja enkeleille, joita he pitävät halpana. Ja näiden pyhien miesten sekä enkelien avulla me saamme rikotuksi sen loitsun ja lumouksen, johon veljemme on takertunut kuin verkkoon. Hän on repäisevä poikki tämän Delilan paulat, samoin kuin Simson katkaisi molemmat uudet köydet, joilla filistealaiset olivat sitoneet hänet, ja hän on edelleenkin teloittava uskottomia kaataen niitä kasaan kasan päälle. Mutta tämä ilkeä noita, joka taikakeinoillansa on ryhtynyt pyhän temppelin ritariin, kuolkoon armotta.»

»Mutta Englannin lait», keskeytti preceptor, joka tosin oli iloinen siitä, että suurmestarin vihastus täten oli kääntynyt toiseen henkilöön Bois-Guilbertistä ja hänestä itsestään, mutta nyt pelkäsi sen menevän liian kauas toiseen suuntaan.

»Englannin lait», sanoi Beaumanoir, »sallivat, jopa käskevätkin, että jokainen tuomari omassa tuomiopiirissään valvoo oikeutta. Pieninkin paroni saa vangita, tutkia ja tuomita noidan, joka on hänen alusmailtaan tavattu. Eikö siis sama valta olo temppelin suurmestarillakin kartanossa, joka on hänen veljeskuntansa oma? — Ei — minä aion tässä tuomita ja päättää. Tämä noita on hävitettävä, ja silloin tämä maa saa häijyytensä anteeksi. Varustakaa juhlasali kuntoon noidan tutkimista varten.»

Albert Malvoisin kumarsi ja lähti — ei kuitenkaan salia valmistamaan, vaan Brian de Bois-Guilbertin puheille ilmoittaaksensa hänelle, mihin suuntaan asiat nyt lopulta näyttivät kallistuvan. Pian hän tapasikin mainitun ritarin, joka oli vimmatun vihastuksissaan, kun ihana juutalaistyttyö oli toistamiseen hylännyt hänen tarjouksensa. »Sitä ajattelematonta, kiittämätöntä olentoa!» sanoi hän. »Minutko hän hylkää, joka oman henkeni uhalla olen pelastanut hänet veren ja tulen keskeltä! Taivaan nimessä, Malvoisin! Minä viivyn siellä siksi, kunnes kaikki parret ja pylvää ympärilläni räsähtivät ja romahtivat maahan. Minuun kohdistuivat sadat nuolet. Ne löivät ratisten rautapaitaani kuin rakeet ikkunalasiasia vasten, ja minä suojelin vain häntä kilvelläni. Kaiken tämän olen hänen tähtensä tehnyt, ja nyt tuo itsepäinen tyttö moittii minua siitä, kun en jättänyt häntä surman suuhun, eikä tahdo suoda minulle vähintäkään kiitollisuudenosoitusta, ei edes kaukaisinta toivettakaan, että hän joskus vasta voisi taipua sitä suomaan. Perkele, joka on koko hänen kansalleen niin runsaasti suonut itsepäisyyttä, näyttää koonneen tämän lahjan

väkevimmän tehon tuohon tyttöseen!»

»Perkele», virkkoi preceptori, »on luullakseni riivannut teidät kumpaisetkin. Enkö ole monta monituista kertaa saarnannut sinulle varovaisuutta, jollet voi hillitä itseäsi kokonaan? Enkö ole sanonut sinulle olevan yltäkyllin kristityitä neitoseja, joiden mielestä olisi suuri synty kieltää *le don d'amoureux merci* — rakkauden armolahjaa — näin uljaalta ritarilta? Mutta sinä kiinnität väkisinkin rakkautesi uppiniskaiseen, itsepäiseen juutalaisnaikkoseen! Vannonpa pyhän messun kautta, että taisipa vanha Luukas Beaumanoir osata oikeaan, kun hän sanoi tytön lumonneen sinut taikakeinoilla!»

»Luukas Beaumanoir!» sanoi Bois-Guilbert moittivalla äänellä. — »Niinkö sinä valvoit asiansi salaisuutta, Malvoisin? Oletko antanut tuon ukko-hupakon saada vihiä Rebekan olostä tässä kartanossa?»

»Mitä minä sille mahdoin?» vastasi preceptori. »En ole laiminlyönyt mitään peittääkseni salaisuuttasi, mutta se on sittenkin tullut ilmi. Piruko sen kieli vai joku muu, sen vain piru itse tietää. Mutta minä olen voimiani myöten kääntänyt asian hyväksi; sinulle ei tapahdu mitään pahaa, jos vain luovut Rebekasta. Sinua säälitään — muka loitsukeinojen uhrina. Rebekka on noita, ja hän saa semmoisena kuolemanrangaistuksen.»

»Sitä hän ei saa, sen vannon kautta Jumalan!» äyskähti Bois-Guilbert.

»Hänen täytyy kuolla ja hän on kuoleva, sen vannon taivaan kautta!» virkkoi Malvoisin. »Sinä et voi pelastaa häntä eikä kukaan muukaan. Luukas Beaumanoir on päättänyt, että yhden juutalaistytön kuolema riittää sovitusuhriksi temppeleherrojen kaikista rakkaussynneistä; ja tiedäthän sen, että hänellä on tarpeeksi sekä lujuttä että valtaakin panna toimeen tämä viisas ja jumalinen päätös.»

»Uskottaneenko vastaisina aikoina todeksi, että tällöistä typerää taikausköä koskaan on voinut olla olemassa!» sanoi Bois-Guilbert astuen edestakaisin huoneessa.

»Mitä silloin uskottaneen, en tiedä», virkkoi Malvoisin rauhallisesti. »Mutta sen tiedän varmaan, että meidän aikanamme yhdeksänkymmentä ja yhdeksän sadasta papista tai maalliköstä on huutava aamenensa suurmestarin tuomiolle.»

»Nytpä keksin keinon», sanoi Bois-Guilbert. »Albert, sinä olet ystävänä. Sinun pitää sallia hänen salassa paeta, ja minä vien hänet johonkin salaisempaan ja turvallisempaan paikkaan.»

»Sitä en voi, vaikka tahtoisinkin», vastasi preceptori. »Tämä kartano on täynnä suurmestarin palvelijoita ja muita hänen puoluelaisiaan. Ja suoraan puhuen, veikkoseni, enpä oikein tahtoisikaan puuttua sinun kanssasi tähän seikkailuun, jos voisinkin toivoa saattavani sen onnellisesti perille. Olen jo tarpeeksi antautunut vaaraan sinun tähtesi. En juuri mielelläni ottaisi vastaan erontuomiota enkä huolisi preceptorinvirkaanikaan menettää tuommoisen koreaksi maalatun liha- ja verikappaleen vuoksi. Ja sinäkin, jos tahdot totella neuvoani, heitä jo tämä metsähänhenpyynti ja lennätä haukkasi jonkin muun otuksen perään. Ajattelepas, Bois-Guilbert, että nykyinen arvosi ja vastainen korkeutesi riippuu kokonaan siitä, että pysyt meidän veljeskuntamme jäsenenä. Jos pidät mielettömästi kiinni rakkaudestasi Rebekkaan, niin annat Beaumanoirille aiheetta erottaa sinut ritarien joukosta eikä hän suinkaan jätä sitä käyttämättä. Hän on peloissaan komentosauvansa puolesta, jota hän pitää tutisevassa kourassaan, ja hän tietää, että sinä ojentelet rohkeaa kättäsi sitä kohti. Älä epäilekään, että hän on saattava sinut turmioon, jos hän saa niin hyvän syyn siihen kuin sen, että muka suojelet juutalaista noitaa. Anna hänen tehdä mielensä mukaan tässä asiassa, jossa et voikaan häntä estää. Kun kerran saat komentosauvan omaan vahvaan kouraasi, silloin halaile Juudaan tyttäriä tai polta heitä tulella, miten mielesi parhaiten tehnee.»

»Malvoisin», sanoi Bois-Guilbert, »sinä olet kylmäverinen...»

»Ystävä», jatkoi preceptori kiireesti täyttäen lauseen, jonka Bois-Guilbert luultavasti olisi pahemmalla sanalla lopettanut; — »kylmäverinen ystävä minä olenkin ja sitäpä sopivampi neuvojaksi. Sinä et voi pelastaa Rebekkaa, sen vakuutan sinulle vielä kerran. Sinä voit vain antautua vaaraan yhdessä hänen kanssansa, sen vannon vielä kerran. Joudu nyt heti suurmestarin luo — heittäydy hänen jalkojensa juureen ja sano hänelle...»

»En minä heittäydy hänen jalkojensa juureen, sen vannon kautta taivaan valtojen! Mutta vasten silmiä aion sanoa sille ukko-hupakölle...»

»Sano sitten hänelle vasten silmiä», jatkoi Malvoisin kylmäkiskoisesti, »että rakastat aivan mielettömästi tätä juutalaista vankia. Ja mitä kiivaammin sinä puhut rakkaudestasi, sitä enemmän on hän kiirehtivä tekemään siitä lopun ottamalla tuon ihanan lumoojan hengiltä. Ja sinä itse, kun näin tunnustat asian, joka on rikos valaasi vastaan, ja kun sillä tavoin olet tavattu julkiteosta, et voi toivoa mitään apua säätyveljiltäsi. Näin olet sitten menettänyt kaikki loistavat kunnian ja vallan toiveesi ja saat kenties siitä lähtien palkasta kantaa peistäsi jossakin joutavassa nurkkasodassa Flanderin ja Burgundin tanterilla.»

»Sinä puhut totta, Malvoisin», myönsi Brian de Bois-Guilbert hetken aikaa ajateltuaan. »En tahdo antaa tuolle harmaakarvaiselle, sokeauskölle pölkkypäälle tilaisuutta päästä niskaani kiinni. Ja mitä Rebekkaan tulee, niin eipä hän olekaan ansainnut, että hänen tähtensä panisin arvoni ja kunniani alttiiksi. Minä hylkään hänet — niin, minä jätän hänet oman onnensa nojaan, jollei...»

»Älä rajoita millään ehdoilla tätä viisasta ja välttämätöntä päätöstäsi», sanoi Malvoisin. »Nainen ei ole muuta kuin lelu lomahetkiemme kulutukseksi — kunniantavoittelu, kas se on elämän tositointa. Mieluummin näen tuhannen tuommoisen heikon leikkikalun kuin Rebekka on menevän rikki kuin miehuullisen jalkasi poikkeavan siltä loistavalta uralta, joka on sille avoinna! Nyt

meidän on erottava eikä kukaan saa tietää, että olemme keskustelleet näin salaisesti. — Minä lähdän varustamaan salia kuntoon oikeudenistuntoa varten.»

»Mitä!» virkkoi Bois-Guilbert, »joko näin pian?»

»Aivan niin», vastasi preceptori; »tutkinto käy joutuiseaan, kun tuomarilla on päätös jo ennakolta valmiina.»

»Rebekka», puheli Bois-Guilbert yksin jäätyänsä, »sinusta saan nähtävästi maksaa kalliin hinnan. — Miksi en voi jättää sinua oman onnesi nojaan, niinkuin tuo kylmäverinen ulkokullattu neuvoo? Minä tahdon vielä kerran yrittää saada sinut pelastetuksi — mutta varo, ettet palkitse minua taas kiittämättömyydellä! Sillä jos vielä kerran hylkää minut, silloin kostonhimoni on oleva yhtä palava kuin nyt lemmen kaipuuni. Bois-Guilbert ei pane henkeänsä ja kunniaansa alttiiksi, kun ei muuta palkintoa ole saatavana kuin ylenkatsetta ja soimauksia.»

Juuri kun preceptori oli saanut tarpeelliset käskyt annetuiksi, tuli Konrad Mont-Fitchet hänen luokseen ja ilmoitti, että suurmestari tahtoi heti paikalla tutkia juutalaistytön asiaa.

»Koko tuo kanne on varmasti vain tyhjää houretta», sanoi preceptori. »Onhan meillä monta muutakin juutalaislääkäriä, emmekä me sano heitä noidiksi, vaikka parantaminen heiltä usein onnistuu ihmeellisesti.»

»Suurmestari katselee asiaa toiselta kannalta», vastasi Mont-Fitchet. »Ja jos saan suoraan puhua sinulle, Albert — olkoon hän noita tai ei, niin parempi on, että tuo kurja tyttönen kuolee, kuin että veljeskuntamme kadottaisi Brian de Bois-Guilbertin tai hajoaisi sisällisen eripuraisuuden vuoksi. Tiedäthän, kuinka korkea on hänen arvonsa, kuinka suuri hänen sotamaineensa — tiedäthän, kuinka suurella suosiolla moni veljistämme katselee häntä. Mutta siitä kaikesta ei suurmestari yhtään välitä, jos hän näkee Brianin olevan juutalaistytön viettelijän eikä uhrin. Vaikka tämän ruumiissa olisikin kaikkien kahdentoista Israelin heimokunnan sielut yhteen koottuina, niin on kuitenkin parempi, että hän yksin joutuu surman omaksi, kuin että Bois-Guilbertkin samalla seuraisi häntä kuolemaan.»

»Minä vastikään kehoitin häntä luopumaan tuosta työstä», sanoi Malvoisin. »Mutta kuulepas, onkohan meillä vain tarpeeksi syitä, joiden nojalla voimme rangaista Rebekkaa noituudesta? — Ettei suurmestari vain peräytä päätöstään, jos hän huomaa todistukset mitättömiksi?»

»Ne ovat vahvistettavat, Albert», vastasi Mont-Fitchet, »ne ovat vahvistettavat. Ymmärrätkö minua?»

»Kyllä ymmärrän», sanoi preceptori, »enkä pelkääkään mitään tekoa, joka säädyllemme on hyödyllinen — mutta mistä me niin lyhyessä ajassa löydämme sopivia välikappaleita?»

»Malvoisin, ne on löydettävä», lausui Konrad. »Siitä on oleva hyötyä niin säädyllemme kuin myös sinulle itsellesi. Tämä Templestowe on vain köyhä preceptorio-kartano. Maison-Dieun kartanolla on kaksi sen vertaa tuloja, — ja sinä tiedät, kuinka vahvasti vanha herra luottaa minun sanoihini. Hanki todistajia, joiden avulla asia saatetaan hyvään loppuun, niin pääset preceptoriksi Maison-Dieun kartanoon viljavassa Kentin maakunnassa. Mitäs siitä sanot?»

»Onhan minulla kaksi tuttua», vastasi Malvoisin, »niiden miesten joukossa, jotka tulivat tänne Bois-Guilbertin kanssa. He ovat ennen palvelleet veljeäni Filip de Malvoisina ja liittyivät sitten Front-de-Boeufin väkeen. — Annapa olla, että he tietävät jotakin tämän naisen loitsimisista.»

»Joudu, mene heti heidän puheilleen — ja kuule, jos pari Bysantin kultakolikkoa voi ehkä teroittaa heidän muistiansa, niin älä säästele niitä.»

»Ne ovat miehiä, jotka yhden sekiinin palkasta vannoisivat vaikka oman äitinsä ja kantajansa noidaksi», sanoi preceptori.

»Joudu sitten», virkkoi Mont-Fitchet. »Sydänpäivän aikana asia pannaan alulle. Minä en ole nähnyt vanhaa herraamme näin kiivaassa puuhassa hamasta siitä päivästä, jolloin hän tuomitsi polttolavalle Hamet Allagin, käännytetyn muhamettilaisen, joka oli jälleen luopunut entiseen uskoonsa.»

Kun kartanon suuri kello oli lyönnillään ilmoittanut keskipäivän hetken, kuuli Rebekka jalkojen kopinaa niiltä salaisilta portailta, jotka johtivat hänen vankihuoneeseensa. Kopinan kovuus ilmaisi useampien henkilöiden olevan tulossa, ja siitä Rebekka hiukan ilostui, sillä hän pelkäsi kiivashimoisen ja röyhkeän Bois-Guilbertin yksinäistä käyntiä pahemmin kuin kaikkea muuta paha, mikä hänelle saattoi täällä tapahtua.

Kamarin oven lukko avautui ja sisään astuivat Konrad sekä preceptori Malvoisin, joiden kintereillä seurasi neljä mustakaapuista vartijaa, pertuskat kädessä.

»Kuule, sinä kiroton kansan tytär», virkkoi preceptori, »nouse ja seuraa meitä!»

»Mihin?» kysyi Rebekka, »ja mitä varten?»

»Tyttö», vastasi Konrad, »sinulla ei tässä ole kyselemistä; sinun tulee vain totella. Mutta voinhan kuitenkin ilmoittaa sinulle, että sinut viedään meidän pyhän ritaristomme suurmestarin eteen vastaamaan pahanteoistasi.»

»Kiitetty olkoon Aabrahamin Jumala!» sanoi Rebekka pannen kätensä ristiin ikäänkuin rukoillakseen. »Tuomari, vaikka hän olisikin kansani vihollinen, on oleva minulle suojelija. Hyvin mielelläni seuraan teitä — sallikaa vain, että ensin peitän pääni hunnulla.»

He astuivat portaita alas hitain, juhlallisin askelin, kulkivat sitten pitkän käytävän kautta ja saapuivat viimein sen päässä olevasta kaksoisovesta suureen saliin, johon suurmestari oli asettanut oikeutta istumaan.

Tämän avaran suojan ovenpuoli oli täynnä alempiarvoisia aseellisia miehiä. Näiden muodostamain ryhmien halki Rebekka seuralaistensa, preceptorin ja Mont-Fitchetin sekä vartijainsa kanssa tunkihe suurella vaivalla ja saapui häntä varten määrätulle istuimelle. Kun hän astui tungoksen läpi, käsivarret ristissä ja pää kumarruksissa, niin työnnettiin hänelle paperilippunen, jonka hän melkein huomaamattansa otti vastaan ja piti kädessään, sen sisällystä tarkastamatta. Tämä todistus, että hänellä tässä peloittavassa kokouksessa kuitenkin oli joku ystävä, rohkaisi häntä niin, että hän kohotti päätään nähdäkseen, kenenkä eteen hänet oli nyt tuotu. Hänen edessään olevaa näkyä koetamme nyt seuraavassa luvussa kuvata.

SEITSEMÄSNELJÄTTÄ LUKU.

Kovaksi sanon lakia, mi kielsi
inehmon sydänt' itkein suremasta
inehmon suruja ja vaivoja.
Kovaksi sanon lakia, mi kielsi
viattomankin ilon hymyilyn.
Mut kovin kaikist' oli se, mi julman
rautaisen valtikkansa kohotti
ja nimitti sen kädeks Jumalan.

Keski-aika.

Tuomio-istuin, jonka edessä viatonta Rebekka-raukkaa oli tutkittava, oli asetettu *dais'*ille eli salin peränpuoleiselle korokkeelle, joka siihen aikaan oli tarkoitettu kunniasijaksi talon etevimmille asukkaille tai näiden vieraille. Korkeaselkällisellä tuolilla, vastapäätä syytetyn paikkaa, istui temppelein suurmestari, puettuna avaraan, monin poimuin alasvaluvaan valkeaan juhlapukuunsa; kädessä hän piti salavoimaista sauvaansa, jota koristi ritariston risti. Hänen edessään, vähän alempana, oli pöytä, jonka ääressä istui kaksi kirjuria, molemmat temppelelritaristoon kuuluvia pappeja; heidän virkanaan oli merkitä kirjaan tämän päivän toimitukset. Näiden pappien mustat puvut, kaljuksi ajatut pääläet ja nöyrä ilme olivat silmiinpistävästä vastakohtana salissa olevien ritarien sotaiselle ilmeelle; heistä osa kuului tämän preceptorio-kartanon vakinaisiin asukkaihin, osa oli tullut vierailemaan suurmestarin seurassa. Preceptorit, joita oli neljä läsnä, istuivat matalammilla sijoilla ja vähän taempana kuin heidän päämiehensä. Ja vielä matalammilla raheilla, jotka oli asetettu saman verran taemmaksi preceptoreista kuin nämä suurmestarista, istuivat muut temppelelritarit, joilla ei ollut korkeampaa arvoa. Kaikkein perimmällä, mutta hekin kaikki *dais'*illa eli ylemmällä permannolla, seisovivat ritarien asemiehet, puettuina huonompiin valkeisiin viittoihin.

Kaikkien läsnäolevien kasvot kuvastivat mitä ankarinta vakavuutta. Mutta ritarien kasvoilta saattoi kuitenkin — sen juhllisuuden rinnalla, joka hengelliseen säätyyn kuului ja jonka suurmestarin läsnäolo nyt erikoisesti aiheutti — havaita myös sotilaallisen rohkeata ilmettä.

Salin alempi ovenpuoli oli täynnä pertuskoilla asetettuja vartijoita sekä muuta kansaa, jota uteliaisuus oli kerännyt kokoon; sillä olihan tässä nyt samalla kertaa nähtävänä sekä temppelelritariston korkea-arvoisa suurmestari että myös kuuluisa juutalainen noita. Enin osa tätä halvempaa kansaa kuului, mikä minkin viran nojalla, temppelelritaristoon ja tunnettiin mustista puvuistaan. Mutta myöskin lähiseutujen talonpoikia oli päästetty sisään, sillä Beaumanoir piti kunnia-asiana, että hänen oikeudenistuntonsa mieltäkohottava toimitus olisi mahdollisimman julkinen. Hänen suuret, siniset silmänsä näyttivät vieläkin laajenevan, kun hän tarkasteli paikalle kokoontunutta kansaa; ja koko hänen muotonsa sai majesteettillisemmän ilmeen sen johdosta, että hänellä nyt oli niin tärkeä ja hänen mielestään niin ansiollinen työ tehtävänä. Päivän menot alkoivat virren veisuulla, ja siihen suurmestari itsekin otti osaa syvällä, taipuisalla äänellään, jota ei vanhuus vielä ollut voinut sortaa. Nuo juhlliset sanat: *Venite, exultemus Domino!* (Tulkaa, riemuitkaamme Herrassa), joita temppelelritarit tavallisesti veisasivat, ennenkuin ryntäsivät maallisten vihollisten kimppuun, oli Luukas Beaumanoir pitänyt sopivimpina tässäkin tilaisuudessa, kun loistava voitto, jommoiseksi hän sitä arveli, oli saatava pimeyden vallasta. Syvät, pitkät säveleet, kajahtaen sadan miehen suusta, jotka olivat harjaantuneet yhteiseen virrenveisuuseen, kohosivat salin lakea kohti ja vierivät sen kupulakea myöten, kohisten suloisesti ja samalla juhllisesti kuin valtava koski.

Laulun vaiettua suurmestari antoi katseensa hitaasti kulkea ympäri salia ja huomasi, että eräs preceptorinistuimista oli tyhjä. Brian de Bois-Guilbert, jonka siinä tuli istua, oli noussut paikaltansa ja seiso nyt lähellä temppelelritareille määrätyn penkin päätä. Toisella kädellään hän hiukan kohotti viittaansa, niin että se osaksi peitti hänen kasvonsa; toisella hän piti ristihakvaista miekkaansa, piirustaen sen nahkatupen kärjellä verkalleen tammista lattiaa.

»Onneton mies!» sanoi suurmestari luoden häneen säälivän katseen. »Näetkö, Konrad, kuinka kipeästi tämä pyhä toimitus koskee häneen. Semmoiseen kurjaan tilaan voi naisen sokea muoto, syvyyden ruhtinaan avulla, saattaa urhoollisen ja kaikkien kunnioittaman ritarin! — Näetkö, hän ei voi katsoa meihin; hän ei voi katsoa tyttöön! Ja kukapa tietääkään, missä tarkoituksessa kiusaajahenki pakottaa hänen kätensä piirtelemään tuommoisia taikaviivoja permantoon? Saattaa olla, että ne uhkaavat meidän onneamme ja henkeämme; mutta me syljemme pahalle hengelle vasten silmiä ja ylenkatsomme häntä. *Semper leo percutiatur!*»

Tämän kaiken hän lausui hiljaa uskotulle puhetoverilleen Konrad Mont-Fitchetille. Sitten

suurmestari koroitti äänensä ja kääntyi kokoontuneen kansan puoleen.

»Korkea-arvoiset ja urhoolliset miehet ja ritarit, tämän pyhän säädyn preceptorit ja muut jäsenet, veljeni ja lapseni! — Niin myös tekin, jalosukuiset ja hurskaat asemiehet, jotka palvelette saadaksenne kerran kantaa tätä pyhää ristiä! — Ja niin myös tekin, kristityt veljeni kaikista säädystistä! — Tietäkää, että tämä kokous ei ole kutsuttu kokoon siitä syystä, ettei minulla yksinänikin olisi kyllin valtaa. Sillä minulle on, vaikka itsepuolestani olen mahdoton semmoiseen kunniaan, uskottu tämä sauva ja sen mukana täysi valta tutkia ja tuomita kaikkia asioita, jotka koskevat meidän pyhän veljeskuntamme etua. Laatiessansa meidän ritarillisen ja hengellisen veljeskuntamme säännöt määräsi Pyhä Bernhard yhdeksännessäkuudetta luvussa, että veljien kokoonkutsuminen neuvotteluun on riippuva suurmestarin tahdosta ja sanasta. Hän on siis minullekin, samoin kuin minua arvokkaammillekin isille, jotka ovat olleet edeltäjiäni tässä virassa antanut vallan päättää, missä tilaisuudessa sekä myös milloin ja missä paikassa koko veljeskuntamme tai vain osa siitä on kutsuttava neuvotteluun. Ja kaikissa tällaisissa kokouksissa tulee minun, kuultuani veljien neuvot, tehdä päätös oman tahtoni mukaan. Mutta kun raateleva susi on karannut lammasmaan keskelle, niin pitäähän silloin paimen velvollisuutenaan kutsua kaikki kumppaninsa kokoon, jotta he löisivät jousilla ja lingoilla maahan päällekkäälä, niinkuin myös lakimme yhä käskää, että jalopeura on lyötävä maahan. Tästä syystä olemme kutsuneet eteemme tämän juutalaisnaisen, Rebekan, Iisakin tyttären — naisen, joka on häpeällisesti kuuluisa loitsimisistaan ja noitakeinoistaan, joilla hän on kiihoittanut veriä ja pyörryttännyt aivoja, ei vain tavallisen halvan talonpojan, vaan ritarin — eikä edes tavallisen ritarin, vaan pyhän tempelin palvelukseen pyhitetyn ritarin — eikä vain tavallisen tempeliritarin, vaan jopa yhden säätyemme preceptorin, miehen, joka on etevimpiä niin maineensa kuin myös virka-asemansa puolesta. Me itse, samoin kuin kaikki muutkin täällä läsnäolevat, mitä säätyä lienemmekin, tiedämme Brian de Bois-Guilbertin uskolliseksi ja kiivaaksi ristin soturiksi, joka käsivarrellaan on tehnyt monta urotyötä Pyhällä maalla ja puhdistanut pyhiä paikkoja saastutuksesta, huuhtoen niitä saastuttavien pakanain verellä. Eikä tämän veljemme viisaus ja ymmärrys suinkaan ole ollut vähemmän kuuluisa hänen veljiensä kesken kuin hänen urhoutensa ja sotataitonsa. Päinvastoin on moni ritareistamme, niin itä- kuin länsimaillakin, pitänyt Bois-Guilbertia semmoisena miehenä, joka kernaasti saattaisi tulla valituksi minun komentosauvani perijäksi, kun Jumala kerran armossaan katsoo hyväksi vapauttaa minut sen kuorman alta. Jos me nyt kuuluisimme tällaisen miehen, jota pidetään niin suuressa kunniaassa ja joka todella ansaitsee niin suurta arvoa, äkkiä välittämättä vähääkään kunniaastaan, valastaan, säätyveljistään ja tulevaisuudentoiveistaan, ryhtyneen juutalaisen naikkosen seuraan, kulkeneen sen hepakon kumppanina syrjäisillä paikoilla, suojellen häntä oman henkensä uhalla, ja viimein himonsa vallassa tulleen niin sokeaksi ja riivatuksi, että on tuonut porttonsa tänne meidän omaan preceptorio-kartanoomme — niin mitä me voisimme sanoa muuta, kuin että paha henki on riivannut tuon kelpo ritarin tai että jokin turmiollinen taika on lumonnut hänet? — Jos voisimme uskoa asian laidan olevan toisin, niin älkää luulkokaan, että hänen korkea virkansa, urhoutensa, hyvä maineensa tai mikään muu maallinen syy estäisi meitä rankaisemasta häntä ja juurtajaksen hävittämästä tätä pahaa, niinkuin Raamattu käskää: *Auferte malum ex vobis* (poistakaa paha itsestänne). Sillä tämä surkea juttu on täynnä kaikenlaisia inhoittavia rikoksia pyhää lakiamme vastaan: 1:ksi — hän on vaeltanut omaa tahtoansa myöten, vasten 33:tta lukua: *Qvod nullus juxta propriam voluntatem incedat*. — 2:ksi on hän pitänyt seuraan kirkonkirouksessa olevan ihmisen kanssa, vastoin 57:tta lukua: *Ut fratres non participant cum excommunicatis*, josta syystä hän itsekkin on *Anathema Maranatha* kirouksen alainen. — 3:ksi hän on ollut puheissa muukalaisen naisen kanssa, vastoin sääntöä: *Ut fratres non conversantur cum extremis mulieribus*. — 4:ksi hän ei ole karttanut, vaan päinvastoin, pelkäänpä, pyytännyt naiselta suuteloita, joiden kautta, niinkuin kuuluisan veljeskuntamme viimeinen sääntö sanoo: *Ut fugiantur oscula* (kartettakoon suuteloita), ristin soturit joutuvat paulaan. Näiden monenlaisten ja inhoittavien rikosten tähden Brian de Bois-Guilbert olisi erotettava ja hylättävä säädystämme, vaikka hän olisikin meidän oikea kätemme ja oikea silmämme.»

Hän vaikenä. Hiljainen humina kävi kokoontuneen kansan läpi. Muutamia nuorempia säädyn jäseniä oli hiukan naurattanut, kun sääntö: *Ut fugiantur oscula* tuli puheeksi, mutta hekin muuttuivat nyt vakaviksi ja odottivat pelolla suurmestarin päätöstä.

»Tällainen», lausui tämä, »ja näin ankara rangaistus olisi lakimme mukaan tuleva sille tempeliritarille, joka omavaltaisesti on rikkonut näitä säätynsä tärkeimpiä kieltoja vastaan. Mutta jos saatana taikakeinoilla ja loitsuilla on saanut valtaansa tämän ritarin, jonka oma syy siis olisi vain se, että hän liian rohkeasti on luonut silmänsä naisen kauneuteen, niin meidän tulee pikemmin sääliä kuin rangaista tätä hairahdusta. Ja määräten hänelle ainoastaan semmoisen kurituksen, joka huuhtoo hänestä synnin saastaisuuden, tulee meidän kääntää vihamme terävin kärki sitä saatanan kirottua välikappaletta vastaan, joka oli saattamaisillaan hänet perinpohjaiseen Jumalasta luopumiseen. — Astukaa siis esiin ja todistakaa, te, jotka olette nähneet näitä valitettavia tekoja, jotta me saamme tutkia niiden sisällyksen ja luonnon ja päättää, voiko tuon uskottoman naisen rankaiseminen tyydyttää oikeuttamme, vai täytyykö meidän myös, vertavuotavain sydämin, ryhtyä rangaistuskeinoihin omaa veljeämme vastaan.»

Useita vieraitamiehiä kutsuttiin todistamaan, miten suuriin vaaroihin Bois-Guilbert oli antautunut pelastaessansa Rebekan palavasta linnasta ja miten hän suojellessaan tyttöä ei ollut välittänyt vähääkään omasta hengestä. Miehet kertoivat näitä asioita suurennellen, kuten aina sivistymättömät ihmiset, joiden mieleen merkillinen tapaus on tehnyt voimakkaan vaikutuksen. Ja heidän luonnollinen liioittelunhalunsa sai tässä tilaisuudessa vielä paljon yllytystä siitä ilmeisestä mielihyvästä, jolla korkean herran nähtiin kuuntelevan hänelle kerrottuja juttuja. Tällä tavalla Bois-Guilbertin kokemat vaarat, jotka suurentelemattakin olivat olleet sangen suuret, muuttuivat kertojien suussa aivan ihmeellisiksi. Ritarin huolenpito Rebekan turvallisuudesta ei paisunut

ainoastaan varovaisuuden, vaan myös hurjimman ritarillisen innostuksen rajojen yli. Ja nöyryys, jolla hän oli kuunnellut kaikkia tytön puheita, vaikka ne usein olivat tylyjä ja soimaavia, kuvattiin niin ylenmääräiseksi, että se hänen kaltaiselleen röyhkeäluontoiselle miehelle tuntui aivan luonnottomalta.

Sitten käskettiin Templestowen preceptorin kertoa, millä tavalla Bois-Guilbert ja juutalaistytöt olivat saapuneet preceptorio-kartanoon. Malvoisin antoi todistuksensa taitavan varovaisesti. Mutta vaikka hän nähtävästi koetti olla loukkaamatta Bois-Guilbertin tunteita, niin hän kuitenkin aika ajoin sekoitti puheeseensa hämääviä lauseita, joilla hän ikäänkuin viittasi, että Bois-Guilbertillä hetkellä mahtoi olla mieleltään hiukan vialla, koska hän näytti olevan niin silmittömästi ihastunut tuomaansa neitöön. Katuvaisin huokauksin preceptori ilmaisi sydänsuruaan sen johdosta, että hän oli sallinut Rebekan rakastajansa seurassa päästä hänen hallitsemaansa preceptorio-kartanoon. »Mutta tätä tekoa», hän lopetti, »olen koettanut selittää ripissäni korkea-arvoiselle isällemme suurmestarille. Hän tietää, ettei tarkoitukseni ollut paha, vaikka käytökseni ei ollut aivan lainmukainen. Mielelläni otan vastaan sen rangaistuksen, minkä hän minulle määrää.»

»Hyvin puhuit, Albert», lausui Beaumanoir. »Tarkoituksesi oli hyvä, koska tahdoit estää eksynyttä veljeäsi rientämästä eteenpäin sillä hullutuksen tiellä, joka vie kadotukseen. Mutta väärin teit kuitenkin, niinkuin tekee mies, joka tahtoen hillitä pillastunutta hevosta tarttuu käsin jalustimeen eikä suitsiin, eikä saa siis yritystensä onnistumaan, vaan vielä päälliseksi tulee itse vioitetuksi. — Kolmetoista isämeitä ovat säätyimme jumaliset perustajat määränneet luettavaksi joka aamu ja yhdeksän joka iltä; lue sinä kaksi sen vertaa. Kolmesti viikossa on temppeleherroille lihan syöminen sallittu; mutta paastoa sinä kaikki seitsemän päivää. Tee näin kuuden viikon aikana, niin rangaistuksesi määrä on täysi.»

Teeskennellen alamaisinta nöyryyttä Templestowen preceptorin kumarsi päänsä lattiaan suurmestarin edessä ja kävi sitten jälleen istumaan.

»Eikö olisi hyvä», kysyi suurmestari taas, »että me hiukan tutkisimme tämän naisen entisiä tekoja ja puheita, nimenomaan saadaksemme nähdä, onko luultavaa, että hän on käyttänyt taikakeinoja ja loitsuja. Sillä jo nyt kuulluista todistuksista päättäen olemme taipuvaiset siihen uskoon, että eksynyttä veljeämme näissä hänen valitettavissa teoissaan.»

Herman, Goodalricken herra, oli neljäs läsnäoleva preceptorin; muut kolme olivat Konrad, Malvoisin ja Bois-Guilbert itse. Herman oli vanha soturi, jonka kasvoissa kävi ristiin rastiin muhamettilaissaapeliä jättämiä arpia; häntä pidettiinkin suurella arvolla ja kunnialla veljien kesken. Hän nousi ja kumarsi suurmestarille, joka heti soi hänelle puheenvuoron.

»Minä tahtoisin, korkeastikunnioitettava isä, että urhoolliselta veljeltämme, Brian de Bois-Guilbertiltä kysyttäisiin, mitä hän itse arvelee noista ihmeellisistä syytöksistä ja mikä nyt on hänen oma ajatuksensa hänen valitettavista suhteistaan tähän juutalaistytöön.»

»Brian de Bois-Guilbert», lausui suurmestari, »sinä kuulit kysymyksen, johon meidän veljemme, Goodalricken herra, tahtoo saada sinulta vastauksen.»

Kun häntä näin puhuteltiin, käänsi Bois-Guilbert päänsä suurmestarin puoleen, mutta ei virkkanut mitään.

»Hänessä on mykkä perkele», sanoi suurmestari. »Pois täältä, saatana! — Puhu, Brian de Bois-Guilbert, minä käsken sinua tällä ristillä, pyhän säätyimme tunnusmerkillä!»

Bois-Guilbert ponnisti kaikki voimansa hillitäkseen yltyvää ylenkatsetta ja vihastustaan, joiden ilmipuhkeaminen — sen hän selvästi näki — ei olisi ollut hänelle vähimmäksikään hyödyksi.

»Brian de Bois-Guilbert», hän vastasi, »ei tahdo vastata, korkeastikunnioitettava isä, näin hulluihin ja perättömiin kanteisiin. Jos joku soimaa minun kunniaani, niin tahdon puolustaa sitä kädelläni ja tällä miekallani, jotka usein ovat taistelleet kristinuskon puolustukseksi.»

»Me annamme sinulle anteeksi, veli Brian», lausui suurmestari, »vaikka sotataitosi kerskaaminen minun edessäni on omien tekojesi ylistämistä ja riettaan hengen yllytystä, joka kiusaa meitä arvostelemaan liian suureksi oman arvomme. Mutta me annamme sinulle sen anteeksi, sillä me uskomme, ettet puhu näin omasta tahdostasi, vaan sen yllytyksestä, jonka me Jumalan avulla ja tahdosta tahdomme kukistaa ja tästä kokouksesta karkoittaa.» — Ylenkatseen salama säihkyi Bois-Guilbertin mustista, tulisista silmistä, mutta hän ei vastannut mitään. — »Ja nyt», jatkoi suurmestari, »kun veljemme, Goodalricken herran, kysymys on tullut vastatuksi, vaikka tosin vaillinaisesti, tahdomme jatkaa tutkintoamme, veljet, yrittäen suojeluspyhämme avulla saada selvää tämän synnin salaisuuden pohjimmaisestakin perukasta. — Astukoot siis esille ne, joilla on jotakin sanomista tämän juutalaisnaisen tavoista ja puheista.» — Hälinää kuului nyt salin oven puolelta, ja suurmestarin kysyttyä syytä siihen vastattiin siellä olevan halvatun miehen, jonka syytetty oli ihmeellisellä voiteella parantanut, niin että hän nyt jokseenkin hyvin taisi käyttää jäseniänsä.

Mainittu talonpoikaparka, saksilainen sukuperältään, raahattiin nyt tuomioistuimen eteen; hän oli kovin peloissaan, odottaen, mitä rangaistusta hänelle määrättäisiin siitä rikoksesta, että hän halvaustaudissaan oli turvautunut juutalaistytön parannusvoimaan. Aivan terve hän ei ollut vielä nytkään, sillä hänen täytyi tullessaan todistamaan käyttänsä kainalosauvoja. Sangen vastahakoisesti ja itkien hän antoi todistuksensa. Mutta hän tunnusti kuitenkin, että kaksi vuotta takaperin, kun hän Yorkissa oli nikkarintyössä rikkaan Iisak Juutalaisen luona, ankara tauti oli äkkiä häneen tarttunut. Hän ei ollut kyennyt vuoteeltaan liikahtamaan, kunnes Rebekan käyttämät lääkkeet, varsinkin eräs lämmittävä ja ryydeiltä hajahtava voide, olivat jälleen johonkin määrään saattaneet hänen jäsenensä liikkuviksi. Viimein, sanoi hän, oli Rebekka vielä antanut hänelle pullollisen tätä

kallista voidetta sekä myös yhden kolikon matkarahaksi, jotta hän pääsisi isänsä kotiin, joka oli lähellä Templestowea. »Älkää pahaksi panko, armollinen ja kunnioitettava herra», lopetti mies, »mutta enpä voi uskoa, että tyttö tarkoitti minulle pahaa, vaikka hän kovaksi onnekseen on juutalainen synnyltänsä. Sillä hänen antamiensa voiteita käyttäessäni luin aina isämeitä ja uskontunnustusta eikä lääkkeen hyvä voima siitä yhtään vähentynyt.»

»Suu kiinni, orja», tiuskaisi suurmestari, »ja mene tiehesi! Hyvinpä sopii tosiaan sinun kaltaistesi luontokappalten puuhata helvetin lääkkeitten kanssa ja tehdä palkkatyötä pahuuden lapsille. Muista, mitä sanon: perkele lähettää usein tauteja ihmisille juuri siinä tarkoituksessa, että jokin helvetistä tuotu lääke tulisi näiden tautien poistamisella ihmisten kesken kuuluisaksi. Onko sinulla sitä voidetta täällä mukanas, josta puhuit?»

Talonpoika kopeloi vapisevin käsin poveansa ja otti esiin pienen pullon, jonka kyljessä oli muutamia heprealaisia kirjaimia; ja sepä jo useimpien katsojain mielestä oli varma todistus siitä, että perkele oli keittänyt voiteen. Beaumanoir ristittyänsä silmänsä otti pullon käteensä ja luki sujuvasti — sillä hän osasi useimpia itämaan kieliä — seuraavat sanat: *Juudaan heimokunnan Leijona on voittanut.* — »Ihmeellinenpä on saatanan voima», lausui hän, »kun se näin voi vääntää Raamatun sanoja jumalanpilkaksi sekoittaen myrkyä terveelliseen ruokaan! — Eikö täällä ole ainoatakaan lääkäriä saapuvilla, joka taitaisi ilmoittaa meille, mistä aineista tämä taikavoide on kokoonpantu?»

Kaksi lääkäriä, siksi he ainakin itse kehuivat itseään, astui esiin, — toinen oli munkki, toinen parranajaja. He vakuuttivat, etteivät he voineet saada selkoa voiteen aineista, paitsi että se tuoksahti myrhalta ja kamfertilta, jotka he tiesivät itämaan yrteiksi. Mutta ammattikateus, jolla semmoiset miehet aina katselevat taitavaa ja onnistunutta virkaveljeä, pani heidät vielä lisäämään, että voide epäilemättä oli luvattomin taikakeinoin keitetty, koska he eivät voineet saada siitä selkoa. »Tunneemmehan me», sanoivat he, »perinpohjin kaikki taitomme haarat, sen verran kuin hyvän kristityn omatunto sitä sallii.» — Tämän lääkärintutkinnon päätyttyä saksilainen talonpoika nöyrästi pyysi saada takaisin tuon voiteen, jonka voima oli ollut niin parantava. Mutta sen kuullessaan suurmestari ankarasti rypisti kulmakarvojansa. »Mikä nimesi on, mies?» kysyi hän rammalta.

»Higg Snellinpoika», vastasi tämä.

»No sitten, Higg Snellinpoika», lausui suurmestari, »minä sanon sinulle, että sinun on parempi maata vuoteessasi halvattuna kuin kyetä nousemaan ja kävelemään pakanan antaman lääkkeen avulla. Parempi on väkivaltaisella kädellä ryöstää uskottomien aarteita kuin ottaa heiltä vastaan armolahjoja tai palvella heitä palkan edestä. Mene nyt ja tee niinkuin olen sanonut.»

»Voi, korkeastikunnioitettava herra», virkkoi talonpoika, »älkää panko pahaksi, mutta liian myöhäinhän tuo neuvo on minulle, sillä minä olen rampa mies. Mutta kyllä minä mainitsen molemmille veljilleni, jotka palvelevat rikasta rabbiinia Nathan Ben Samuelia, suurmestarin sanoneen, että on parempi varastaa mainitulta rabbiinilta kuin rehellisesti häntä palvella.»

»Ajakaa ulos se löpöttelevä ilkimys!» tiuskaisi Beaumanoir, joka ei heti osannut vastata tähän käytännölliseen johtopäätökseen, jonka toinen oli vetänyt hänen antamastaan yleisestä ohjeesta.

Higg Snellinpoika poistui kansanjoukon keskelle, mutta kun häntä halutti saada tietää, mikä tulisi hänen hyväntekijänsä kohtaloksi, jäi hän kuitenkin saliin kuuntelemaan tuomiota. Sen hän teki, vaikka hän tiesi siten vielä kerran voivansa joutua tuon ankaran herran vihastuksen alaiseksi, joka äsken oli häntä pelästyttänyt, niin että hänen sydämensä aivan kutistui kokoon.

Suurmestari käski nyt Rebekkaa poistamaan hunnun kasvoiltaan. Ensi kertaa avaten huulensa tyttö vastasi nöyrästi mutta kuitenkin arvokkaasti: — hänen kansansa tyttärillä ei ollut tapana näyttää kasvojansa hunnuttomina kun he olivat yksinänsä vierasten joukossa. — Hänen äänensä suloinen sointu ja hänen vastauksensa siveys taivuttivat kuulijain mielet sääliin ja leppeyteen. Mutta Beaumanoir, joka katsoi Jumalalle otolliseksi, että armotta kukistettaisiin kaikki säälin tunteet, jotka voivat estää hänen luultua velvollisuuttansa, uudisti käskynsä ja määräsi, että Rebekan huntu oli poistettava. Vartijat astuivat siis lähemmäksi poistaaksensa sen, mutta Rebekka nousi nyt itse ja kääntyi suurmestarin puoleen:

»Ei — jos teille omat tyttärenne ovat rakkaat! — Voi», hän lisäsi huomaten erehdyksensä, »eihän teillä olekaan tyttäriä! — Mutta teidän äitinne muiston tähden — jos te rakastatte omia sisarianne ja pidätte pyhänä naisen häveliäisyyttä, niin älkää salliko, että minua täten kohdellaan teidän läsnäollessanne. Ei sovi, että miesten kädet väkivaltaisesti riisuvat tytön verhoja. Minä tahdon totella teitä», lopetti hän kärsivällisellä, vaikka surullisella äänellä, joka miltei sulatti itse Beaumanoirinkin kovan sydämen. »Te olette kansanne vanhin; teidän käskystänne tahdon poistaa verhon onnettoman tytön kasvoilta.»

Hän veti huntunsa pois ja loi heihin katseen, joka ilmaisi häveliäisyyttä ja arvontuntoa. Hänen erinomainen kauneutensa nostatti ihmettelevää kuiskailua, ja nuoremmat ritarit katsahivat merkitsevästi toisiinsa ilmaisten siten ajatuksensa, että tytön ihanuuden todellinen voima — ilman mitään taikakeinoja — riitti täydesti selittämään Brianin käytöksen. Mutta Higg Snellinpoikaan hänen hyväntekijänsä kasvojen näkeminen vaikutti kaikkein syvimmin. »Antakaa minun mennä pois», sanoi hän ovenvartijalle, »antakaa minun mennä pois! — Minä kuolen, jos vielä kerran näen hänet, sillä minullakin on osaa hänen murhaansa.»

»Älä sure, mies parka», virkkoi Rebekka, joka kuuli hänen huutonsa, »sinä et ole tehnyt minulle mitään pahaa sillä, että ilmaisit totuuden, etkä myöskään voi auttaa minua valituksillasi ja itkullasi. Mene kotiin ja pelasta itsesi.»

Vartijat, jotka pelkäsivät, että miehen kova parkuminen saattaisi heille nuhteita ja hänelle

itselleen rangaistuksen, tahtoivat ajaa Higgin ulos. Mutta hän lupasi olla ääneti ja sai siis pysyä salissa. — Nyt kutsuttiin esille ne kaksi sotamiestä, joille Albert de Malvoisin oli pannut sanat suuhun, mitä heidän oli todistettava. Vaikka molemmat olivat paatuneita, kovasydämissä konnia, niin vangitun tytön ulkomuoto sekä hänen erinomainen ihanuutensa näytti ensi hetkellä saattavan heidät levottomiksi. Mutta Templestowen preceptorin tuima silmänisku palautti pian heidän paatuneen rohkeutensa. Liiankin tarkkaan, minkä olisi tasapuolisen tuomarin mielessä pitänyt nostaa epäluuloa, he kertoivat kaikenlaisia asioita, jotka olivat joko peräti valheellisia tai itsessään mitättömiä ja luonnollisia, mutta vahingollisia kanteenalaiselle sen vuoksi, että vieraatmiehet niitä suurentelivat ja selittivät pahimmalla tavalla. Heidän todistamansa seikat olisi meidän aikanamme jaettu kahteen osaan: toiset mitättömiä, toiset luonnollisista syistä mahdottomia. Mutta noina tietämättömyyden ja taikauskon aikoina ne nielaistiin kaikki tyyni helposti täysinä syyllisyyden todisteina. Edelliseen luokkaan kuului esimerkiksi se, että Rebekan oli kuultu itsekseen mutisevan oudolla kielellä — että laulut, joita hän välistä lauleli, kuuluivat niin ihmeen kauniilta, jotta kuulijain korvat alkoivat soida ja sydän sykähdellä — että hän joskus puheli itsekseen ja katsahdelti ylöspäin ikäänkuin odottaen taivaasta vastausta — että hänen pukunsa oli outo ja kumma, aivan toisenlainen kuin hyvämaineisten naisten yleensä — että hänellä oli taikasanoja piirrettynä sormuksiinsa ja kummia kirjaimia kudottuna huntuunsa.

Kaikkia näitä luonnollisia tai aivan mitättömiä seikkoja kuunneltiin todistuksina luvattomasta seurustelusta ylikuonnollisten voimien kanssa tai ainakin väkevinä syinä epäluulon heräämiseen.

Mutta tulipa näiden todistusten lisäksi eräs, joka vielä selvemmin oli perätön, mutta jonka kuulijat tai ainakin enin osa heistä herkkäuskoisuudessaan ahneesti omistivat todeksi. Eräs sotamies kertoi nähneensä, miten Rebekka paranteli erästä haavoittunutta miestä, jonka he olivat tuoneet mukanaan Torquilstoneen. Juutalaistyttö oli muka siinä tilaisuudessa tehnyt ihmeellisiä temppuja ja lausunut salaperäisiä sanoja, joita sotamies ei sanonut ymmärtäneensä, mutta olevansa Jumalalle kiitollinen siitä. Näiden taikakeinojen voimalla oli varsijousen nuolen rautakärki itsestään irtautunut haavasta, veri laannut vuotamasta, haava sulkeutunut umpeen ja kuolemaisillaan ollut mies oli neljännestunnin kuluttua astunut muurille auttamaan puhujaa kivenheittokoneen virittämisessä. Alkuaiheena tähän juttuun oli epäilemättä se, että Rebekka oli Torquilstonen linnassa hoidellut Ivanhoeta. Mutta tämän puheen totuutta oli sitä vähemmän syytä epäillä, koska vieras mies viimein vahvistaaksensa sanojaan todistusesineen avulla veti taskustaan saman nuolenpäähän, joka muka taikakeinoin oli saatu ulos haavasta. Ja koska tämä rautakappale painoi runsaan luodin, niin antoi se tietysti miehen jutulle täydesti todistavan painavuuden.

Hänen kumppaninsa puolestaan oli läheiseltä muurilta nähnyt Rebekan ja Bois-Guilbertin välisen kahakan, jolloin edellinen tahtoi heittäytyä alas tornikamarin akkunasta. Hänkään ei tahtonut olla huonompi tarinoija kuin edellinen ja kertoi siis nähneensä, miten Rebekka kävi tornin katonreunukselle seisomaan ja muuttui lumenvalkoiseksi joutseneksi, jossa haamussa tyttö kolmesti lentää lekotti Torquilstonen linnan ympäri. Sitten hän muka palasi samaan torniin ja muuttui jälleen naisen hahmoon.

Vähemmän kuin puolet näistä painavista todistuksista olisi jo saattanut tuomionalaiseksi minkä köyhän ja ruman akan tahansa, vaikka kristinuskoksenkin. Ja voittivatpa ne myös Rebekan nuoruuden ja erinomaisen ihanuudenkin, saatuansa lisäpainoa siitä onnettomasta seikasta, että hän oli juutalainen.

Suurmestari oli kuulustellut tuomarikunnan jäsenten mieltä ja kysyi nyt juhlallisella äänellä Rebekalta, mitä hänellä oli sanomista kuolemantuomiota vastaan, joka nyt tulisi julistettavaksi.

»Minä huomaan», sanoi Rebekka. »että olisi turhaa ruveta teiltä armoa anomaan.»

»Minä huomaan», vastasi suloinen juutalaistyttö, »että olisi yhtä turhaa kuin mielestäni myös alentavaa itselleni ruveta teiltä armoa anomaan. Turha olisi myös, jos sanoisin, että sairaan ja haavoitetun hoitaminen, vaikka hän kuuluisikin toiseen uskontokuntaan, ei liene vastenmielinen teko Hänelle, jonka tiedetään olevan niin kristityn kuin myös juutalaisen uskonnon perustajan. Vähän apua samaten taitaisi olla siitä, jos minä väittäisin mahdottomiksi useita seikkoja, joita nuo miehet — Jumala heille sen synnin anteeksi suokoon! — ovat tuoneet esiin minua vastaan — sillä näytättehän te uskovan ne mahdollisiksi. Ja vielä vähemmän auttaisi minua, jos selittäisin, että minun oudot vaatteeni, puheeni sekä tapani ovat ominaiset kansalleni — olinpa sanoa kotimaalleni, — mutta eihän meillä olekaan omaa maata. En myöskään tahdo puolustukseksi puhua paha sortajastani, joka tuolla seisoo kuunnellen näitä valheellisia tarinoita ja syytöksiä, joista päättäen tyranni itse olisi ollut sorron uhrina. Jumala tuomitkoon meidän välillämme! — Mutta pikemmin tahdon kymmenen kertaa kärsiä minkä kuoleman tahansa, johon te katsonette hyväksi tuomita minut, kuin suostua niihin ehtoihin, joita tämä Belialin mies on tarjonnut minulle — ystävättömälle, turvattomalle hänen vallassaan olevalle naiselle. Mutta hän kuuluu teidän omaan uskontokuntaanne, ja hänen pieninkin sanansa siis tekisi tyhjäksi onnettoman juutalaistytön juhlallisimmatkin vakuutukset. En siis tahdo kääntää häntä vastaan sitä kannetta, jonka alainen minä olen — vaan häntä itseään — niin, Brian de Bois-Guilbert, sinua itseäsi minä vaadin vastaamaan, ovatko nämä syytökset minua vastaan todet vai perättömät? Eivätkö ne ole yhtä valheellisia ja mahdottomia kuin turmiota tuottaviakin?»

Vähän aikaa oli kaikki hiljaista; kaikkien silmät olivat kääntyneet Brian de Bois-Guilbertiä kohti. Mutta hänkin oli ääneti.

»Puhu», jatkoi Rebekka, — »jos olet kristitty, puhu! — Minä käsken sinua säätysi puvun nimessä — isiesi suvun nimessä — sen ritarikunnan nimessä, josta kerskaillet — äitisi kunnian nimessä — näiden kaikkien nimessä vaadin sinua ilmoittamaan, ovatko nämä tarinat tosia?»

»Vastaa hänelle, veli», sanoi suurmestari, »jos siltä pahaltahengeltä, jonka kanssa nyt taistelet, voit ja kykenet.»

Bois-Guilbertin sydämessä näyttivät todellakin eri tunteet taistelevan vääristellen hänen kasvojansa, ja sortuneella äänellä hän viimein sai sanotuksi katsahtaen rukoilevasti Rebekkaan: »Paperi! — Paperi!»

»Kas niin», virkkoi Beaumanoir, »tuo todellakin oli todistus! Tytön loitsuilla lumottu mies-parka ei voi saada suustansa muuta sanaa kuin sen 'paperin', johonka kirjoitetut tait nähtävästi ovat syynä hänen äänettömyyteen.»

Mutta Rebekka käsitti toisella tavalla sanan, joka oli aivan kuin väkisin päässyt Bois-Guilbertin suusta. Hän katsahti paperipalaseen, jota hän yhä vielä piti kädessään, ja luki siitä arabialaisilla kirjaimilla kirjoitetut sanat: *Vaadi puolustajataistelijaa!* Läsnaolijat puhelivat hiljaa keskenänsä Bois-Guilbertin kummallisen vastauksen johdosta; sillä tavoin sai Rebekka tilaisuuden kenenkään huomaamatta lukea sekä hävittää paperin. Kuiskausten vaiettua suurmestari jälleen lausui:

»Rebekka, sinulle ei voi olla yhtään apua tämän onnettoman ritarin todistuksesta, jota paha henki silminnähtävästi vielä riivaa. Onko sinulla mitään muuta sanomista?»

»On minulla vielä yksi pelastuksen mahdollisuus», sanoi Rebekka, »jonka teidän oma ankara lakinnekin suo. Elämäni on ollut kurja — kurja ainakin viime aikoina — mutta en kuitenkaan tahdo heittää pois sitä Jumalan lahjaa, niin kauan kuin Hän suo minulle keinoja sitä puolustamaan. Minä sanon, että syytökset minua vastaan ovat valheita ja väitän olevani viaton! — Minä vaadin jumalantuomiota kaksintaistelulla ja tahdon saada puolustajataistelijan!»

»Mutta kukahan, Rebekka», vastasi suurmestari, »kukahan on laskeva peitsensä tanaan noidan vuoksi? Kuka tahtoi taistella juutalaisen puolesta?»

»Kyllä Jumala on lähettävä minulle puolenpitäjän», lausui Rebekka. »Mahdotonta on, että iloisessa Englannissa — tässä vieraanvaraisessa, jalomielisessä ja vapaassa maassa, missä niin moni aina on altis antautumaan vaaraan kunnian tähden — mahdotonta on, että tässä maassa ei olisi ainoatakaan, joka tahtoi taistella oikeuden puolesta. Mutta siinä on kyllin, että vaadin jumalantuomiota kaksintaistelulla — tuossa on sormikkaani!»

Hän riisui kullalla kirjutun sormikkaan kädestänsä ja viskasi sen suurmestarin eteen teeskentelemättömän majesteetillisella arvokkuudella, joka ihmetytti ja ihastutti kaikkia läsnäolevia.

KAHDEKSASNELJÄTTÄ LUKU.

— — Ja vastavuoroon kintaani ma heitän
nyt jalkoihin sen korskan kavaltajan,
näin näyttäikseni kunnan ritariksi
parhaissa hänen sydänverissään.

Rikhard II.

Itse Luukas Beaumanoiriakin liikkutti Rebekan ulkomuoto ja käytös. Hän ei ollut alkujansa julma eikä edes kovaluontoinenkaan mies. Mutta hänen luonnostaan kylmä verensä sekä ankara, vaikka harhatielle eksynyt omatuntonsa ja lihankiduttajanelämänsä, ylen suuri, hänelle uskottu valta sekä uskottomuuden kukistamisen ja vääräuskoisuuden hävittämisen velvollisuus, jonka hän käsitti olevan erittäin hänelle uskotun, ne kaikki olivat paaduttaneet hänen sydämensä kovaksi. Hänen kasvojensa tavallinen tylyys lauhkeni, kun hän katseli tuota edessään olevaa ihanaa olentoa, joka yksin ja ystävittä ja kuitenkin niin luottavaisen rohkeasti piti puoliaan. Kahdesti hän risti silmiänsä ikäänkuin epäillen itsekin, minkä voiman vaikutuksesta oikeastaan johtuikaan hänen sydämensä tavaton lempeys, — tuon sydämen, joka muulloin aina tämmöisissä tilaisuuksissa oli ollut yhtä luja kuin hänen miekkansa teräs. Viimein hän lausui:

»Tyttö, suuri on rikoksesi, jos sinä häijyillä taikakeinoilla olet nostanut sen säälintunteen, jota nyt sydämessäni tunnen. Mutta luulenpa pikemmin sen kuitenkin johtuvan oman pohjaltaan lempeämmän luontoni vaikutuksesta, joka surkuttelee, että näin suloisen muodon pitää olla pahuuden astiana. Kadu, tyttäreni — tunnusta noituutesi — luovu ilkeästä uskostasi — suutele tätä pyhää ristiä, ja kaikki on vielä hyvin käyvä sinulle, niin tässä kuin toisessakin elämässä. Jossakin ankarimpien sääntöjen alaisena elävässä naisluostarissa saat viettää loppuikäsi rukouksissa ja sopivissa lihankurituksissa sekä siinä katumustyössä, jota syntisen ei tarvitse koskaan katua. Tee näin ja pelasta henkesi — mitähän hyvää Mooseksen laki on tehnyt sinulle, jotta kuolisit senvuoksi?»

»Se on isieni laki», lausui Rebekka; »se julistettiin ukkosen jyrynällä ja myrskyn pauhinalla, pilvissä ja tuulissa, Siinain vuorelta. Senhän tekin uskotte, jos olette kristityitä. — Se on peruutettu, sanotte te; mutta näin eivät minun opettajani ole sanoneet minulle.»

»Astukoon», tiuskaisi Beaumanoir, »meidän kappalaisemme esiin ja selittäköön tälle itsepäiselle uskottomalle...»

»Älkää panko pahaksi, että keskeytän», virkkoi Rebekka nöyrästi. »Minä olen tyttö, taitamaton uskoni puolesta sanoilla taistelemaan; mutta kuolla minä voin sen edestä, jos se on Jumalan tahto. — Olkaa hyvä ja vastatkaa pyyntöni saada vedota jumalantuomioon.»

»Antakaa minulle hänen sormikkaansa», sanoi Beaumanoir. »Heikko ja hieno tosiaan», jatkoi hän katsellen sormikkaan hienoa kudontaa ja soukkia sormia — »on tämä pantti niin verisestä työstä! — Näetkös, Rebekka, yhtä ohut ja heikko kuin tämä sinun sormikkaasi on meidän raskaitten teräskintaittemme rinnalla, yhtä heikko on myös sinun asiasi temppelein voiman suhteen, sillä koko ritarikuntaamme olet sinä taisteluun vaatinut.»

»Pankaa minun viattomuuteni toiseen vaakalautaseen», vastasi Rebekka, »niin silkkisormikkaani tulee rautakinnasta painavammaksi.»

»Sinä siis yhä edelleen kiellät syyllisyytesi etkä tahdo peruuttaa taisteluvaatimustasi?»

»Niin teen kuin teenkin, jalo herra», vastasi Rebekka.

»No tapahtukoon siis niin, Jumalan nimeen», lausui suurmestari, »ja todistakoon Hän oikeuden puolesta.»

»Amen», lopettivat preceptorit hänen ympärillään, ja kaikki muutkin läsnäolijat toistivat kovalla äänellä saman sanan.

»Veljet», lausui Beaumanoir, »te tiedätte, että me olisimme hyvin voineet kieltää tältä naiselta

sen edun, että hän saisi vedota jumalantuomion kaksintaisteluun. Mutta vaikka hän onkin juutalainen ja uskonon, niin onpa hän myös turvaton muukalainen, ja Jumala varjelkoon, että häneltä kiellettäisiin meidän leppeitten lakiemme suoja, koska hän itse sitä anoo. Sitäpaitsi me olemme ritareita ja sotureita yhtä hyvin kuin hengellisiä miehiä, ja häpeä olisi, jos me, millä syyllä tahansa, välttäisimme meille tarjottua taistelua. Tällainen on siis tämän laita; — Rebekkaa, Iisak Yorkilaisen tyttäätä, on monen, monenlaisen ja itsessään sangen epäilyttävän seikan nojalla syytetty siitä, että hän on harjoittanut noitakeinoja erästä meidän veljeskuntaamme kuuluvaa jaloa ritaria kohtaan, ja hän on vedonnut jumalantuomioon kaksintaistelulla toivoen siitä viattomuutensa puhdistusta. Kenelle, arvoisat veljeni, tämä taistelunpanti teidän mielestänne on annettava, ja kenenkä me samalla määräisimme puolestamme-taistelijaksi?»

»Brian de Bois-Guilbertille, jota asia ennen muita koskee», lausui Goodalricken preceptor, »ja joka sitäpaitsi parhaiten tietää, millä puolella totuus tässä asiassa on.»

»Mutta jos», väitti suurmestari vastaan, »veljemme Brian on taian tai lumouksen alainen — minä puhun ainoastaan varovaisuudesta, sillä eihän ole toista kättä tässä meidän pyhässä säädysämme, jolle minä muuten mieluummin uskoisin tämän tai sitä vielä tärkeämmänkin asian?»

»Korkea-arvoinen isä», vastasi Goodalricken preceptor, »ei mikään lumous voi vaikuttaa häneen, joka astuu esiin taistelemaan jumalantuomion puolesta.»

»Oikein puhuit, veli», päätti suurmestari. »Albert Malvoisin, anna tämä taistelupanti Brian de Bois-Guilbertille. Me kehoitamme sinua, veli», jatkoi hän kääntyen Bois-Guilbertin puoleen, »että taistelet miehuudella uskoen oikean asian menestykseen. — Ja sinä, Rebekka, huomaa, että sinulle määrään kolmannen päivän tästä lukien; siihen asti saat etsiä ritaria, joka tahtoo puolestasi taistella.»

»Se on lyhyt aika», vastasi Rebekka; »kuinka muukalainen ja vielä lisäksi vierasuskolainen voisi sen harvoina hetkinä löytää miehen, joka hänen puolestaan panisi henkensä ja kunniansa alttiiksi antautuen taisteluun sotataidostaan kuuluisaa ritaria vastaan.»

»En voi suoda sinulle pitempää aikaa», lausui suurmestari. »Taistelu on taisteltava minun omien silmiäni edessä, sillä useat tärkeät syyt vaativat minua neljäntenä päivänä lähtemään täältä.»

»Jumalan tahto tapahtukoon siis!» sanoi Rebekka. »Minä turvaan Häneen, jonka voimalla silmänräpäys on yhtä riittävä kuin koko pitkä ihmisikä.»

»Oikein puhuit, tyttö», virkkoi suurmestari; »mutta hyvinhän tiedämme, kuka sinussa osaa pukeutua valkeuden enkelin muotoon. Nyt ei ole enää muuta tehtävää, kuin että määräämme soveliaan taistelutantereeseen ja —jos se tulokseksi tulisi — mestauspaikan. — Missä on tämän kartanon preceptor?»

Albert Malvoisin, joka yhä piteli Rebekan sormikasta kädessään, puheli Bois-Guilbertin kanssa hyvin kiivaasti vaikka matalalla äänellä.

»Mitä!» kysyi suurmestari, »eikö hän tahdo ottaa panttia vastaan?»

»Kyllä hän tahtoo — kyllä hän ottaa, korkeasti kunnioitettava isä», vastasi Malvoisin peittäen sormikkaan oman viittansa alle. »Ja mitä taistelutantereeseen tulee, pidän Pyhän Yrjänän turnajaiskenttää, joka on tämän kartanon oma ja jota me käytämme sotaharjoituksiimme, siihen soveliaimpana.»

»Hyvä on», päätti suurmestari. — »Rebekka, tälle mainitulle kentälle sinun pitää tuoda puolustajasi. Ja jollet voi sitä tehdä tai jos puolustajasi jumalantuomion kautta jää tappiolle, niin tulee sinun kuolla noidan kuolema, tuomion mukaan. — Kirjoitettakoon tämä päätökseni muistiin ja luettakoon pöytäkirja ääneen, ettei kukaan saisi väittää, että ei ole saanut siitä tietoa.»

Eräs ritariston papeista, joka toimitti pöytäkirjurin virkaa, kirjoitti heti tuomion paksuun kirjaan, joka sisälsi tällaisissa juhlallisissa kokouksissa tehdyt päätökset. Kun hän oli lopettanut kirjoittamisensa, luki toinen pappi ääneen seuraavan:

»Rebekkaa, juutalaistyttyä, Iisak Yorkilaisen tyttäätä, syytettiin noituudesta sekä muista pahoista teoista erästä ritaria vastaan, joka kuuluu pyhään Siionin temppelin ritaristoon. Ja hän kielsi sen väittäen, että tänä päivänä häntä vastaan esiintuodut todistukset olivat väärät, pahanilkiset ja kavalat. Ja hän pyysi laissa sallitulla tavalla saada puolustaa asiaansa jonkun ritarin välityksellä, koska hänen oma ruumiinsa ei kykene taisteluun. Ja tulee tämän hänen puolestaan taistelevan ritarin täyttää rehellinen tehtävänsä kaikella ritarillisella tavalla ja sellaisilla aseilla, jotka kaksintaisteluun täydesti kuuluvat. Ja se kaikki on tehtävä juutalaistytön omalla kustannuksella ja vaaralla. Ja näin sanoen hän tarjosi panttinsa. Ja tämä panti annettiin jalolle herralle ja pyhän Siionin temppelin ritarille, Brian de Bois-Guilbertille, joka siis määrättiin taistelemaan tätä tappelua niin säätynsä kuin myös omasta puolestaan, koska syytetyn harjoittamat taikatempot olivat häntä vioittaneet ja vahingoittaneet. Sentähden korkeasti kunnioitettava isä ja mahtava herra, Luukas, Beaumanoirin markiisi, suostui mainittuun taisteluvaatimukseen sekä myös siihen, että kanteenalainen saa panna toisen puolestaan taistelemaan, ja määräsi suurmestari, että mainittu tappelu on taisteltava kolmantena päivänä tästä lukien siinä aitauksessa lähellä Templestowen preceptorio-kartanoa, jota nimitetään Pyhän Yrjänän turnajaiskentäksi. Ja suurmestari käskee kanteenalaisen toimittaa puolustajansa siihen paikkaan sillä uhalla, että hän muuten tulee tuomituksi syylliseksi noitana ja viekoittelijana. Ja pitää myös kanteen puolustajan saapua samaan paikkaan sillä uhalla, että hänet muuten katsotaan ja tuomitaan uskottomaksi. Ja on yllämainittu jalo herra ja korkeasti kunnioitettava isä päättänyt, että tappelu tulee taisteltavaksi hänen silmiensä edessä ja kaikin puolin sen mukaan, miten semmoisissa tilaisuuksissa on katsottu sopivaksi ja hyväksi. Ja olkoon Jumala itse oikeuden puolella!»

»Amen!» lausui suurmestari, ja kaikki läsnäolijat toistivat saman. Rebekka ei puhunut mitään; hän vain katsahti taivaaseen päin ja pani kätensä ristiin pysyen tässä asennossa hetken aikaa liikahtamatta.

Sen jälkeen hän nöyrästi huomautti suurmestarille, että hänelle olisi sallittava tilaisuus saattaa sana ystävilensä, jotta he saatuaan tiedon hänen tilastaan voisivat mikäli mahdollista hankkia hänelle puolustajan.

»Se on oikeuden ja kohtuuden mukaista», päätti suurmestari. »Valitse joku sanansaattaja, johon luotat, ja hän saa vapaasti tulla puheillesi vankihuoneeseesi.»

»Onkohan», kysyi Rebekka, »täällä ketään, joka hyvän asian vuoksi tai runsaan palkinnon tähden tahtoisu toimittaa perille onnettoman tytön sanan?»

Kaikki olivat vaiti; kukaan ei uskaltanut suurmestarin läsnäollessa tunnustaa säälivänsä tuota väärän kanteen alaista vankia; jokainen näet pelkäsi sen takia joutuvansa epäilyksi juutalaisuuden salaisesta suosimisesta. Tätä pelkoa ei palkinnon toivokaan voinut voittaa, saattikka sitten armeliaisuus.

Rebekka seiso i hetken aikaa sanomattoman tuskan vallassa ja huudahti sitten: »Voiko tämä olla totta? — Pitääkö Englannissa sen ainoan vähäisen pelastuksen toivon, joka minulle on vielä suotu, raueta tyhjäksi siitä syystä, ettei kukaan tahdo tehdä minulle armeliaisuuden työtä, jota muuten ei kielletä paatuneimmaltakaan pahantekijältä?»

Vastasipa silloin viimein Higg Snellinpoika: »Minä olen vain vaivainen mies, mutta tämän tytön armeliasta apua saan kiittää siitä, että vo i n senkin verran kävellä ja liikkua. Minä lähd en siis toimittamaan asiiasi», lisäsi hän kääntyen Rebekan puoleen, »niin hyvin kuin vaivainen raukka voi, ja iloinen olisin, jos jalkojeni nopeus vielä voisi parantaa kieleni tuottaman pahan. Voi, voi! Kun kehuin sinun armeliaisuuttasi, niin enpä osannut aavistaa, että sillä saato i n sinut vaaraan!»

»Jumala», virkkoi Rebekka, »kaikki asiat säätää. Hän voi heikoimmankin välikappaleen avulla lakkauttaa Juudaan kansan vankeuden. Ja etana saisi tämän asiანი toimeen yhtä varmaan kuin haukka. Käy etsimään käsiisi Iisak Yorkilaista — tässä on rahaa hevosen ja miehen elatukseksi — ja vie hänelle tämä paperi. — En tiedä, taivaastako tämä ajatus mieleeni johtui, mutta lujimmalla luottamuksella uskon, että kuolema ei ole tuleva osakseni ja että minulle on puolustaja nouseva. Jää hyvästi! —Elämäni tai kuolemani riippuvat sinun joutuisuudestasi!»

Mies otti paperin, joka sisälsi vain muutamia hepreankielisiä rivejä. Moni katsojajoukosta kielsi häntä koskemasta tuohon epäluulonalaiseen kirjeeseen, mutta Higg oli lujasti päättänyt auttaa hyväntekijätään. »Hän on pelastanut henkeni», sanoi hän, »ja minä uskon varmasti, ettei hän tahdo saattaa sieluani hukkaan. Minä koetan», hän lisäsi, »saada lainaan naapurini Burthonin kelpo juhdan ja riennän sitten Yorkiin niin kiireesti kuin vain mies ja hevonen jaksavat.»

Mutta eipä hänen tarvinnutkaan mennä niin kauas. Noin puolen virstan päässä preceptorio-kartanon portilta hän kohtasi kaksi ratsumiestä, jotka hän puvuista ja korkeista, keltaisista lakeista tuns i juutalaisiksi. Ja vielä lähemmäksi saavuttuaan hän huomasi, että toinen heistä olikin hänen entinen isäntänsä Iisak Yorkilainen. Toinen oli rabbiini Ben Samuel. Molemmat miehet olivat kuultuansa, että suurmestari piti ritaristonkokousta noidan tuomitsemista varten, tulleet niin lähelle preceptorio-kartanoa kuin heidän pelkonsa salli.

»Veli Ben Samuel», sanoi Iisak, »sieluni on levoton, vaikk'en oikein tiedä siihen syytä. Tuommoisia noitakanteita on usein ennenkin keksitty peitteeksi kansamme tuomioksi haudotuille pahoille hankkeille.»

»Ole huolet i, veikkoseni», lohdutti lääkäri. »Mikä hätä sinun on olla tekemisissä nasarealaisten kanssa, kun sinulla on tarpeeksi tuota väärää mammonaa, jolla voit ostaa heiltä vapauden — hallitsehan kulta noiden jumalattomien miesten sydämiä yhtä voimallisesti kuin mahtavan Salomonin sinetin sanotaan hallinnee n pahoja henkiä. — Mutta mikä vaivais-parka tuolla kömpii tännepäin kainalosauvojensa nojassa arvattavasti minun puheilleni? — Veikkonen», lisäsi lääkäri puhuen Higg Snellinpojalle, »kyllä kernaasti autan sinua taidollani, mutta en koskaan anna ropoakaan maantiek erjäläiselle. Hyi häpeää! — Ovatko jalkasi halvatut? No, sitten elät itseäsi kättesi työllä. Sillä vaikk'et juuri kelpaa joutuisaksi sanansaattajaksi etkä huolelliseksi paimeneksi etkä sotamieheksi etkä hätäisen herran palvelijaksi, niin onpahan niitä kuitenkin töitä... Mitä nyt, veli?» hän keskeytti korean puheensa katsahtaen Iisakiin, joka vain vilkaistuaan Higgin tuomaan paperiin parahti kovasti, putosi muulinsa selästä kuin kuollut ja makasi hetken aikaa tunteettomana maassa.

Rabbiini hyppäsi säikähtyneenä hänkin alas juhtansa selästä ja koetti toinnuttaa matkakumppaniansa semmoisilla lääkkeillä, jotka hän tiesi hyväiksi. Olipa hän ottanut suoneniskuraudankin taskustansa aikoen sen voimalla virotella onnetonta miestä henkiin, kun tämä tointui jo itses tään. Ensi työkseen Iisak repi lakin päästään ja ripotti tomua harmaihin hiuksiinsa. Lääkäri luuli tämän äkillisen ja kovan mielenliikutuksen raivonpuuskaksi ja aikoi taas ottaa esiin kojeensa, mutta Iisakin puheesta hän pian pääsi asian perille.

»Surunlapseni», valitti juutalainen, »paremmin sopisi sinulle nimi Benoni kuin Rebekka. Miksi pitää sinun kuolemallasi saattaa harmaat hiukseni hautaan, niin että katkerana kiroon Jumalaa ja kuolen!»

»Veljeni», virkkoi rabbiini suuresti hämmästyneenä, »oletko tosiaankin Israelin seurakunnan vanhimpia, kun tällaisia sanoja päästät suustasi? Tottahan toivoakseni huoneesi lapsi vielä elää?»

»Elää hän vielä», vastasi Iisak; »mutta hän elää niinkuin Daniel, jota nimitettiin Belsassariksi, eli

leijonanluolassa. Hän on vankina noiden Belialin miesten vallassa, ja he aikovat harjoittaa julmuuttaan häntä vastaan armahtamatta hänen nuoruuttaan ja kauniita kasvojaan. Voi, voi! Hän oli kuin vihreistä palmunlehdistä punottu seppäle harmailta hiuksillani; ja nyt hänen täytyy yhdessä yökaudessa lakastua kuten Joonaan kurpitsa! — Rakkauteni lapsi! Vanhuuteni lapsi! Voi Rebekka, Raakelini lapsi! Kuoleman varjon pimeys on sinut peittänyt.»

»Mutta luehan tuo paperi», neuvoi rabbiini; »kenties me vielä löydämme pelastuskeinon.»

»Lue sinä, veli», vastasi Iisak, »sillä silmäni ovat kuin vesilähde.»

Lääkäri luki siis omalla kielellään seuraavat sanat:

»Iisakille, Adonikamin pojalle, jota pakanat nimittävät Iisak Yorkilaiseksi: rauhaa ja lupauksen siunausta vuotakoon runsaasti ylitsesi! — Isäni, minä olen kuin se, joka on tuomittu kuolemaan pahanteosta, mistä ei sieluni tiedä mitään — nimittäin noituudesta. Isäni, jos löytyisi jostakin väkevä mies, joka tahtois puolestani taistella miekalla ja peitsellä nasarealaisten tavan mukaan Templestowen turnajaistantereella kolmantena päivänä tästä lähtien, niin meidän isiemme Jumala kukaties suo sille miehelle voimaa puolustaa viatonta ja turvatonta. Mutta jollei semmoista miestä löydetä, niin käske kansamme tyttärieni itkeä minua niinkuin kadonnutta itketään, ja niinkuin metsäkaurista, jonka metsästäjä on ampunut, ja kuin kukkasta, jonka niittäjän viikate on katkaissut. Sentähden katso, mitä voit tehdä ja onko pelastus mahdollinen. Eräs nasarealaisoturi ehkä kyllä tarttuisi miekkaan puolestani, nimittäin Wilfred, Cedrikin poika, jota pakanat nimittävät Ivanhoeksi. Mutta hän luultavasti ei vielä kykene kantamaan rautapukua. Lähetä sittenkin, oi isä, hänelle sanoma tästä; sillä hänellä on ystäviä kansansa väkevien miesten joukossa, ja koska hän vankeudessa oli meidän kärsimystoverimme, niin kenties hän hankkii minulle puolustajan. Ja sano hänelle, että Rebekka, olipa elämä tai kuolema hänelle sallittu, on eläessään ja kuollessaan aivan viaton siitä rikoksesta, josta häntä syytetään. Ja jos niin olisi Jumalan tahto, että sinun täytyy kadottaa tyttäresi, älä, vanha rakas isäni, kauemmin viivy tässä verenvuodatuksen ja julmuuden maassa, vaan muuta pois Cordovaan, missä veljesi elää hyvässä turvassa Boabdil Saraseeniläisen valtaistuimen suojassa. Sillä maurilaisten julmuus ei ole niin julma Jaakobin sukua vastaan kuin Englannin nasarealaisten julmuus.»

Niin kauan kuin Ben Samuel luki kirjettä, kuunteli Iisak sitä jokseenkin lujalla mielellä. Mutta sitten hän taas rupesi itämaiseen tapaan osoittamaan suruansa liikkeillään ja parkumisellaan, repien vaatteitansa, ripottaen maantien tomua tukkaansa ja huutaen: »Voi tytärtäni! Voi tytärtäni! Voi sinua, joka olet lihaa lihastani ja luuta luustani!»

»Mutta rohkaise mielesi», lohdutti rabbiini, »sillä surusta ei nyt ole apua. Sonnusta kupeesi ja mene etsimään tuota Wilfrediä, Cedrikin poikaa. Kukaties hän voi auttaa sinua neuvoillaan tai voimallansa; sillä tuo nuorukainen on suuressa suosiossa Rikhard-kuninkaan luona, jota nasarealaiset nimittävät Leijonamieleksi, ja huhu tämän kuninkaan kotiinpaluusta on yhä varmempana levinnyt ympäri maata. Saattaisi käydä niin, että kuningas antaa hänelle kirjeen ja sinetin kieltäen noita verisiä miehiä, jotka temppelin häväistykseksi ovat ottaneet itselleen tempeliritarien nimen, toteuttamasta tätä aikomaansa pahuutta.»

»Minä lähden heti häntä hakemaan», virkkoi Iisak, »sillä hän on hyvä nuorukainen ja armahtavainen Jaakobin lapsia kohtaan heidän maanpakolaisuudessaan. Mutta hän ei kykene pukemaan yleen rautavaruksia, ja kuka toinenkaan rupeaisi taistelemaan Siionin poljettujen lasten puolesta?»

»Älähän», sanoi rabbiini; »puhuthan nyt niinkuin se, joka ei tunne pakanoitten mieltä. Kullalla voit heidän apunsa ostaa, aivan samalla tavalla kuin voit kullalla lunastaa itsesi heistä vapaaksi. Ole huoleti ja lähde hakemaan tuota Wilfred Ivanhoeta. Minäkin nousen ja ryhdyn toimiin, sillä suuri synti olisi, jos jättäisin sinut yksiksesi tässä pulassa. Minä riennän Yorkin kaupunkiin, missä on monta sotaherraa ja väkevää miestä koolla, ja heidän paristaan, sitä älä epäilekään, löydän kyllä jonkun, joka ottaa taistellakseen tyttäresi puolesta. Sillä kulta on heidän jumalansa, ja rikkouden vuoksi he panevat henkensä yhtä kernaasti kuin maansakin alttiiksi. — Tottahan sinä, veli, sitten täytät, mitä lupaan heille sinun nimessäsi?»

»Tietysti, veli», vastasi Iisak, »ja siunattu olkoon Jumala, että hän tässä hädässäni soi minulle lohduttajan. Älä sittenkään oitis suostu heidän vaatimukseensa, sillä saatpa nähdä, että tällä kirodulla kansalla on tapana vaatia leiviskä ja lopulta kuitenkin tyytyä luotiin. — Mutta olkoon kuitenkin, niinkuin tahdot, sillä mitä apua olisikaan minulla kaikesta kullastani, jos rakkauteni lapsi hukkaantuisi?»

»Hyvästi», sanoi lääkäri, »ja tapahtukoon, niinkuin sydämesi halajaa.»

He syleilivät toisiansa ja lähtivät sitten kumpikin haaralleen. Vaivainen talonpoika jäi vielä vähäksi aikaa paikoilleen katsellen heidän jälkeensä.

»Te juutalaiskoirat», kirosi hän; »ettehän pidä enempää lukua vapaasta miehestä, kuin olisi hän osto-orja tai turkkilainen tai vaikkapa vain ympärileikattu hebrealainen niinkuin te! Olisivatpa nuo toki voineet viskata minulle äyrin tai kaksikin palkakseni. Mikä pakko minun oli kuljettaa heidän jumalattomia koukeroitaan, jotka kenties voivat lohtia minutkin, niinkuin usea varoitti lähtiessäni. Ja mitä apua minulle on tästä kultakappaleesta, jonka tyttö minulle antoi, jos ensi pääsiäisenä saan sen vuoksi toruja papilta, joka ottaa minulta kaksi sen vertaa syntini sovittajaisiksi, ja jos minun kenties vielä päälliseksi täytyy koko ikäni pitää hyvänäni haukkumanimeä 'juutalaisen postimies'? Taisinpa tosiaankin olla noiduttu seistessäni lähellä

tuota tyttöä! —Mutta niinhän aina on käynyt kaikkien, niin juutalaisten kuin kristittyjen, jotka sattuvat hänen seuraansa — ei kukaan voinut olla tottelematta, kun tyttö lähetti jollekin asialle — ja nytkin, kun häntä muistelen, antaisin koko työhuoneeni sekä kaikki työkaluni, jos hänet sillä saisin lunastetuksi.»

YHDEKSÄSNELJÄTTÄ LUKU.

Oi, tyttö, kylmä ja leppymätön,
minun ylpeä mielen' on myös.

SEWARD.

Iltahämärissä samana päivänä, jolloin edelläkerrottua oikeudenistuntoa (jos sitä sellaiseksi voi sanoa) oli pidetty, kolkutettiin Rebekan vankihuoneen ovelle. Tätä kolkutusta ei kuullut huoneen asukas, joka par'aikaa luki iltarukoustaan uskontonsa käskyn mukaan ja lopuksi veisasi tämän virren:

Kosk' Israel, kansa Jumalan,
läks ulos maasta orjuuden,
edellä nähtiin kulkevan
oppaana patsaan tulisen.
Päivällä savupilvenä
se kulki verkkaan kulkuaan,
ja yöllä hehkuin helein
punasi hiekat erämaan.

Ylistysvirret kaikuivat
kanss' pasuunain ja symbaalein
ja yhdess' äänet raikuivat
Siionin impein, sankarein.
Mut ihmeet meit' ei auta nyt,
kansamme Herra hylkäsi;
Sun tieltäis se on erinnyt,
siis otit siltä kätesi.

Siionin alttarilta ei
nyt nouse savu tupruttain,
ja kauniit kanteleemme jäi
pilkattavaksi pakanain.
Mut sikain vert' et vaadikaan,
et uuhten lihaa uhrikses;
katuva, nöyrä sydän vaan
on mieluisin sun mielelles.

Kun Rebekan hurskaan virren säveleet olivat vaienneet, kuului hiljainen kolkutus uudestaan. »Astu sisään», virkkoi Rebekka, »jos olet ystävä; ja vaikka olisit vihamieskin, ei minulla ole voimaa estää sinua sisään tulemasta.»

»Minä olen», sanoi Brian de Bois-Guilbert astuen huoneeseen, »ystävä tai vihamies siitä riippuen, kuinka meidän keskustelumme tulee päättymään.»

Nähdessään tuon miehen, jonka irstasta himoa Rebekka piti alkusyynä onnettomaan kohtaloonsa, hän varovaisella, mutta kuitenkin pelottomalla liikkeellä perääntyi vankilansa syrjäisimpään sopukkaan. Näytti kuin hän olisi päättänyt väistyä temppeleiherran tieltä niin paljon kuin mahdollista, mutta sitten pysyvä lujasti paikallansa, kun hän ei enää voinut päästä edemmäksi. Hän seisahtui siihen, ja hänen kasvonsa ilmaisivat mielenlujuutta, vaikkakaan ei uhmaa. Selvästi näkyi, että hän ei tahtonut yllyttää vastustajaansa väkivaltaan, mutta oli päättänyt kaikella voimallansa panna vastaan, jos Bois-Guilbert yritti tehdä väkivaltaa.

»Ei teidän tarvitse pelätä minua, Rebekka», virkkoi temppeleiherra, »tai jos vielä tarkemmaksi oikaisen puheeni, teidän ei tarvitse ainakaan *nyt* pelätä minua.»

»En teitä pelkääkään, herra ritari», vastasi Rebekka, vaikka hänen henkensä ahdistus tahtoi tehdä tyhjäksi sanojen uljuuden. »Luottamukseni on luja, minä en pelkää teitä.»

»Siihen ei olekaan syytä», virkkoi Bois-Guilbert vakavana; »entisiä hurjia yrityksiäni teidän ei nyt tarvitse pelätä. Tässä on vartijoita lähellä, joita voitte kutsua avuksi ja jotka eivät ole minun käskettäviäni. Heillä on määränä viedä teidät kuolemaan, Rebekka; mutta he eivät sallisi kenenkään, kaikkein vähimmin minun, loukata teitä, jos hulluuteni — sillä hulluutta se todella on — ajaisi minut semmoisiin tekoihin.»

»Jumala olkoon ylistetty siitä!» lausui juutalaistyttö; »kuolemaa minä kaikesta vähimmin pelkään tässä pahuuden pesässä.»

»Niin», vastasi temppeleiherra, »peloton sydän taipuu helposti kuolemaan, jos matka sinne on lyhyt ja avoin. Peitsenpistosta tai miekansivalluksesta minäkään en suuresti surisi — eikä teitä

peloita hyppäys pyörryttävän korkealta muurilta tai terävän väkipuukon pisto —ne eivät ole meidän mielestämme niin hirmuiset kuin se, mitä pidätte häpeänä. Kuule minua — mitä sanon, Rebekka — minun kunniantuntoni on kenties yhtä herkkä kuin sinunkin; ja molemmat me osaamme yhtä hyvin kuolla sen vaatiessa.»

»Onneton mies», sanoi juutalaistyttö, »onko sinun siis pakko antaa henkesi alttiiksi semmoisten ajatusten tähden, joita kylmäverisenä ollessasi et itsekään usko? Se tosiaankin on kalliin aarteen vaihtamista tavaraan, joka ei ole leipää. Mutta älä luule, että minun laitani on sama. Jos sinun aikomuksesi ajaleekin ihmismielen hurjilla, vaihtelevilla laineilla, niin minun päätökseni on laskenut ankkurinsa ikikallioon.»

»Vaiti, tyttö», vastasi temppeleiherra, »semmoisista puheista ei nyt ole paljon apua. Sinua ei ole tuomittu nopeaan ja helppoon kuolemaan, joka onnettomalle on mieluisaa ja toivottomalle tervetullut, vaan hitaaseen ja tuskalliseen kidutukseen, jonka julmuus on yhtä suuri kuin se rikos, mistä noiden ihmisten perkeleellinen taikauskoisuus sinua syyttää.»

»Ja kenenkä — jos sellainen kohtalo uhkaa minua — kenenkä syytä se onkaan?» intti Rebekka; »tietysti hänen, joka ajatellen vain omaa petomaista himoansa väkisin raahasi minut tänne ja joka nyt, en tiedä missä tarkoituksessa, suurentelee minua uhkaavan kohtalon hirmuisuutta.»

»Älä usko», sanoi temppeleiherra, »että olen saattanut sinut tähän tilaan. Minä olisin tahtonut suojella sinua tätäkin vaaraa vastaan omalla ruumiillani yhtä hartaasti kuin peittelin sinua nuolilta, jotka muuten olisivat sinut surmanneet.»

»Jos tarkoituksesi olisi ollut viattoman tytön kunniallinen suojeleminen», virkkoi Rebekka, »niin olisin sinua kiittänyt huolenpidostasi. — Mutta niinkuin asia nyt on, olet niin monta kertaa vaatinut siitä sellaista palkintoa, etten pidä elämäni minkään arvoisena, jollei se voi säilyä muulla kuin sinun vaatimallasi hinnalla.»

»Lakkaa jo moittimasta minua, Rebekka», sanoi temppeleiherra. »Minulla on itselläni paljon syytä tuskaan enkä kärsi, että enennät sitä moitteillasi.»

»Mikä sitten on tarkoituksenne, herra ritari?» kysyi juutalaistyttö. »Puhukaa lyhyesti. Jos teillä täällä on muuta tekemistä kuin että tulitte katsomaan onnettomuutta, johon olette syypää, niin ilmoittakaa se minulle. Ja sitten olkaa armelias ja jättäkää minut yksin. Askel tästä ajallisesta maailmasta iankaikkiseen elämään on lyhyt, mutta hirvittävä, ja minulla on vain muutamia harvoja hetkiä valmistusaikaa siihen.»

»Minä näen, Rebekka», virkkoi Bois-Guilbert, »että yhä vielä pidät minua syypäänä onnettomuuteesi, vaikka kuitenkin hartain haluni olisi ollut pelastaa sinut siitä.»

»Herra ritari», sanoi Rebekka, »miehelläni jättäisin kaikki moitteet sikseen. Mutta mikä on sen varmempaa, kuin että hillitön himonne on syynä minun kuolemaani?»

»Sinä erehdyt — sinä erehdyt», — jatkoi temppeleiherra kiireesti, »kun luulet minun tarkoitukseni tai teokseni sellaista, mitä en voinut estää enkä edes ennakolta arvatakaan. — Kuinka minä osasin ajatella, että tänne äkisti tulisi tuo ukko-hupakko, jonka jotkut hurjan uljuudenpuuskat ja hupsujen ylistämät, järjettömät lihankidutukset ovat kohottaneet paljon ylempään paikkaan, kuin mitä hän ansaitsisi, ylempään kuin terve järki sallisi, ylemmäksi minua ja ylemmäksi satoja muita meidän säätyimme ritareita, jotka ajatuksissaan ja tunteissaan ovat vapaat kaikista noista tyhmistä ja turhista hullutuksista, joita hän aina tottelee?»

»Mutta istuittehan tekin», väitti Rebekka vastaan, »tuomitsemassa minua, joka olen viaton, aivan viaton, niinkuin te itse hyvin tiedätte. Tekin olitte osallinen siinä päätöksessä, joka määräsi minulle kuoleman, ja jos oikein ymmärsin, te tulette itse miekallanne todistamaan syyllisyyteni ja vahvistamaan tuomioni.»

»Malta, tyttö», vastasi temppeleiritari. »Onhan sinun heimosi paremmin kuin mikään muu kansa aina osannut taipua asianhaaroja myöten ja käännellä laivansa kokkaa, niin että ovat hyväkseen käyttäneet vastatuuliakin.»

»Kirottu olkoon se hetki», virkkoi Rebekka, »joka Israelin suvulle opetti sen taidon. Mutta kova onni masentaa sydämet, niinkuin tuli taivuttaa jäykkää terästäkin; ja niiden, joilla ei enää ole omaa valtaa eikä omaa vapaata, itsenäistä kotimaata, täytyy kumartaa muukalaista. Se on kansamme kirous, herra ritari, joka epäilemättä on ansaittu palkka meidän omista ja esi-isiemme pahoista teoista. Mutta paljon suurempi on häpeä, kun te — te, joka keuhutte vapautta synnynnäiseksi oikeudeksenne — näin alennatte itseänne ja vasten omaa parempaa tietoaanne kiitätte meidän pahaa tapaamme.»

»Sinun sanasi ovat katkerat, Rebekka», virkkoi Bois-Guilbert astuen suuttuneena edestakaisin huoneessa; »mutta enpä tullutkaan tänne sinun kanssasi moitteita vaihtamaan. — Bois-Guilbert, huomaa se, ei väisty kenenkään kuolevaisen pelosta tieltään, vaikka hän asianhaarain pakosta saattaa vähän aikaa kulkea kiertotietä. Minun tahtoni on kuin vuorivirta, joka kallion vastaan sattuessa tosin hetkeksi painuu syrjään, mutta lakkaamatta kuitenkin jatkaa kulkuansa valtameren kohti. Tuo paperi, joka antoi sinulle neuvon pyytää jumalantuomiota kaksintaistelulla, keneltä sen luulet tulleen, jollei Bois-Guilbertiltä? Kuka toinen olisi niin hartaasti pitänyt sinusta huolta?»

»Lyhyt viivytyisaika ennen kuolemaa», sanoi Rebekka, »josta ei minulle tule suurta apua — siinäkö kaikki, mitä voitte tehdä sen hyväksi, jonka päähän olette sälyttänyt raskaan surun kuorman ja jonka olette saattanut avatun haudan partaalle?»

»Ei, tyttö», vastasi Bois-Guilbert, »siinä ei ollut kaikki, mitä aioin tehdä. Jollei asiaan olisi sekaantunut taikauskoinen höperö ukko ja hupsu Goodalricke, joka muka, vaikka hän on

temppeleiherra, on ajattelevinaan ja päättävinaan tavallisten ihmislakien mukaan, niin olisi tavallinen ritari, eikä mikään preceptor, tullut määrätyksi meidän veljeskuntamme puolustusmieheksi. Sitten olisin minä itse — semmoinen oli ajatukseni — torven torahtaessa ratsastanut tantereelle pitämään sinun puoltasi puettuna vaeltavaksi ritariksi, joka haakee taisteluita kilpensä ja peitsensä vahvuuden todistukseksi. Ja sitten vaikka Beaumanoir olisi valinnut kenen hyvänsä täällä olevista säätyveljistäni, vaikkapa kaksi tai kolmekin, niin olisin, sen tiedän, yksin peitselläni sysännyt heidät satulasta maahan. Tällä tavoin, Rebekka, olisin todistanut viattomuutesi, ja sinun kiittolisuudeltasi olisin lujalla luottamuksella toivonut palkintoa voitostani.»

»Nyt te, herra ritari», sanoi Rebekka, »vain turhaan kerskailette siitä, mitä muka olisitte tehnyt, jollette olisi katsonut paremmaksi tehdä toisin. Mutta te otitte vastaan sormikkaani; ja minun puolustajani, jos näin onnettomalle olenolle ilmestyykään semmoista, tulee tantereella taistelemaan teidän peistänne vastaan, ja sittenkin te sanotte olevanne muka minun ystäväni ja suojelijani!»

»Sinun ystäväsi ja suojelijasi», sanoi temppeleiherra vakavasti, »tahdon vieläkin olla, — mutta huomaa, mikä häväistys siitä voi koitua minulle, tai oikeammin sanoen, varmasti on koitua minulle. Älä siis moiti minua, jos asetan muutamia ehtoja, ennenkuin juutalaistytön pelastukseksi uhraan kaikki, mitä tähän asti olen pitänyt kalliina.»

»Puhukaa», virkkoi Rebekka, »en teitä ymmärrä.»

»Hyvä», sanoi Bois-Guilbert; »minä tahdon puhua ajatukseni yhtä peittämättömästi kuin taikauskoinen syntinen puhuu papille rippituolissa. — Rebekka, jos minä en saavu tuohon taisteluun, niin menetän virkani ja kunniani — menetän sen, mikä minulle on yhtä kallista kuin sieraimieni henki, menetän — sanon minä — säätyveljieni kunnioituksen ja kaiken toivon sen mahtavan vallan perimisestä, jota nyt tuo taikauskoinen ukko-hupakko Luukas de Beaumanoir pitää kädessään ja jota minä käyttäisin ihan toisiin tarkoituksiin. Semmoinen tulee olemaan välttämätön kohtaloni, jollen tartu peitseeseen sinua vastaan. Kirous Goodalrickelle, joka saattoi minut tähän satimeen! Ja kaksin kerroin kirottu olkoon Albert de Malvoisin, joka esti minua ensi hetkenä tehdystä päätöksestäni. Sillä aioinhan minä nakata sormikkaasi tuolle taikauskaiselle, vanhalle hupsulle itselleen vasten silmiä, koska hän otti korviinsa niin hullun kanteen, joka oli nostettu näin jalomielistä, sulomuotoista olentoa vastaan!»

»Ja mitä apua on nyt kaikista näistä suurista ja makeista sanoista?» vastasi Rebekka. »Sinulla oli kaksi ehtoa: joko viattoman naisen veren vuodattaminen tai oman maallisen korkeutesi ja maallisten toivojesi menettäminen. — Mitä apua on siitä, että siitä enää puhelemme? Sinun valintasi on jo tehty.»

»Ei, Rebekka», sanoi ritari lauhkeammalla äänellä lähestyen neitoa, »valintani ei ole vielä lopullisesti tehty — ei, huomaa se; sinulla on nyt valitsemisen valta. Jos menen taisteluun, niin täytyy minun ylläpitää sotamainettani; ja jos niin teen, on sinun kuolemasi tuliroviolla välttämätön. Sillä koko maailmassa ei ole yhtään ritaria, lukuunottamatta Rikhard Leijonamieltä ja hänen suosikkiaan Ivanhoeta, joka minun kanssani taistellessa on päässyt voitolle tai edes ollut täysin vertaiseni. Mutta Ivanhoe, senhän hyvin tiedät, on nyt kykenemätön rautahaarniskaa kantamaan, ja Rikhard on vieraassa maassa vankeudessa. Jos minä menen taisteluun, niin et voi kuolemaasi välttää, vaikka kauneutesi nostaisikin jonkun kuumaverisen nuorukaisen puolustajaksesi.»

»Ja mitä apua on siitä, että kerrot tätä minulle niin moneen kertaan?» kysyi Rebekka.

»Paljon», vastasi temppeleiherra, »sillä sinun on tarkastettava kohtaloasi kaikilta puolilta.»

»Hyvä on, käännä sitten kuva», sanoi juutalaistytty, »ja näytä minulle sen toinen puoli.»

»Jos minä», jatkoi Bois-Guilbert, »menen tuohon kirottuun taisteluun, niin sinun täytyy kuolla hidas, julma kuolema, samassa piinassa, jonka sanotaan määrätyn toisessa maailmassa syyllisille. Jollen mene taisteluun, niin olen virkani ja kunniani menettänyt ritari, jota haukutaan noitien ja uskottomien liittolaiseksi — sukuni kuuluisa nimi, jonka olen itse tehnyt vielä kuuluisammaksi, on muuttuva soimaus- ja pilkkanimeksi. Minä menetän maineeni, menetän kunniani, menetän toivoni päästä korkeuteen, jonka vertaiseen keisaritkin harvoin pääsevät; minä uhraan hartaan kunnianhaluni, jätän kesken hankkeeni, jotka ovat rakennetut yhtä korkealle kuin ne vuoret, joita myöten jättiläiset, pakanallisen tarun mukaan, yrittivät kiivetä taivaaseen. — Ja kuitenkin, Rebekka», lisäsi hän langeten polvilleen tytön jalkojen juureen, »kaiken tämän korkeuden tahdon uhrata, kaiken tämän maineen tahdon hylätä, kaiken tämän vallan jättää, — nytkin, kun käteni jo on siihen ylettymäisillään, — jos vain sinä sanoisit: Bois-Guilbert, minä sallin sinun rakastaa itseäni.»

»Heittäkää jo nämä mielettömät ajatukset, herra ritari», vastasi Rebekka. »Rientäkää sen sijaan leskikuningattaren ja prinssi Juhanan luokse — he eivät voi, Englannin kruunun kunnian tähden, sallia teidän suurmestarinne tehdä tällaista. Tällä keinolla tulisin pelastetuksi ilman uhrausta teidän puolestanne, ja teidän saamatta tekosyytä vaatia palkkiota uhrinne korvaukseksi.»

»Heidän kanssaan minulla ei ole mitään tekemistä», jatkoi temppeliritari, pidellen Rebekkaa helmasta kiinni; »sinua vain minä puhuttelen — ja mikähän vastapaino olisi vaa'an toisessa lautasessa? Ajattele tätä, jos olisinkin paha henki, niin kuolema kuitenkin on vielä pahempi, ja kuolemahan on nyt ainoa kilpailijani.»

»En tahdo punnitsemalla verrata näitä molempia pahoja», sanoi Rebekka, joka pelkäsi suututtavansa hurjan ritarin, mutta toiselta puolen oli myös lujasti päättänyt, ettei suostuisi, ei edes teeskennellen, hänen rakkauteensa. — »Ole mies, ole kristitty! Jos uskontosi avuihin todella kuuluu armeliaisuus — joka muuten osoittautuu pikemmin teidän sanoissanne kuin teoissanne — niin pelasta minut tästä hirvittävästä kuolemasta, vaatimatta palkintoa, joka muuttaisi jalomielisyytesi halvaksi kaupittelemiseksi.»

»Ei, neito!» lausui ylpeä temppeliritari, kavahtaen seisaalleen, »näin et saa minua houkutelukuksi. Jos minun pitää hylätä nykyinen kunniani ja toivottu korkeuteni, niin hylkään ne sinun tähtesi, ja me pakennemme yhdessä. Kuule mitä sanon, Rebekka», lisäsi hän jälleen lauhtuneella äänellä; »ei Englanti — ei Eurooppakaan — ole koko maailma. On muitakin maita, missä minunkin kunnianhalulleni olisi tarpeeksi avara piiri. Lähtekäämme Palestiinaan, missä Monferratin markiisi Konrad on ystäväni — ystävä, joka on yhtä vapaa kuin minä itsekin kaikista taikauskon siteistä, jotka kahlitsevat meidän alkujaan vapaata järkeämme. — Parempi antautua liittoon sulttaani Saladinin kanssa kuin kärsiä näiden sokeitten hylkiöiden moitteita. — Minä tahdon raivata uuden tien korkeuteen», jatkoi hän, astuen jälleen kiireisin askelin edestakaisin; »Eurooppa saa kuulla hylkäämänsä pojan mannerta kumahuttavan astunnan! Kaikki ne miljoonat ristiretkeläiset, jotka rientävät surman suuhun, eivät voi niin voimallisesti suojella Palestiinaa — eivätkä kaikki nuo tuhannet ja kymmenettuhannet saraseenit voi sapeleillaan niin voimallisesti raivata itselleen tietä tuohon kansojen riidanalaiseen maahan kuin minun voimani ja viisauteni eräitten säätyveljeni avulla, jotka — tästä sokeasta ukosta piittaamatta — tulevat pitämään puoltani niin myötä- kuin vastoinkäymisessä. Sinusta tulee kuningatar, Rebekka — Karmelin vuoren kukkulalle me asetamme sen valtaistuimen, jonka voimakas käsivarteni on valloittava sinua varten, ja minä vaihdan valtikkaan tuon komentosauvan, jota tähän asti aina halusin!»

»Se on hourailua», sanoi Rebekka, »tyhjää kuvitelmaa, eikä se liikuttaisi minua sittenkään, vaikka olisikin todellisinta totta. Semmoinen on vastaukseni, etten koskaan suostu ottamaan osaa vallasta, minkä voinetkin anastaa itsellesi. Ei kotimaa eikä uskonto ole niin halpaa tavaraa, että voisin vähimmässäkään kunniaissa pitää miestä, joka, tyydyttäöksensä hillitöntä himoaan vieraan kansan tyttärtä kohtaan, on valmis hylkäämään sekä maansa että uskonsa ja katkaisemaan säätynsä siteet, jotka hän vannotulla valalla on ottanut päällensä. — Älkää, herra ritari, vaatiko maksua pelastuksestani — älkää kaupitelko jalomielistä tekoa — suojelkaa sorrettua armeliaisuudesta, älkää omanvoitonpyynnistä. — Rientäkää Englannin kuninkaan eteen; Rikhard on varmasti ottava vastaan vetoamiseni näiden julmien miesten tuomiosta.»

»En milloinkaan, Rebekka!» vastasi temppeliherra kiivaasti. »Jos minun pitää luopua säädystäni, niin teen sen vain sinun tähtesi. — Jos sinä hylkäät rakkauteni, niin tahdon kuitenkin säilyttää kunniani — kaikkea en toki anna ryöstää käsistäni. — Minäkö kumartaisin niskaani Rikhardille? — Minäkö anoisin armolahjaa siltä uhka-ylpeältä? — Ei, Rebekka, temppeliritaristo ei ole milloinkaan minun kauttani alentuva hänen jalkojensa poljettavaksi! Minä luovun ehkä säädystäni, mutta en koskaan petä enkä häpäise sitä.»

»Armahtakoon sitten Jumala minua!» sanoi Rebekka, »sillä ihmisavusta ei taida enää olla mitään

toivoa!»

»Ei olekaan», virkkoi temppeliherra, »sillä itse olet ylpeä, ja minussa olet tavannut täysin vertaisesi. Jos minä, peitsi tanassa, ratsastan turnajaistantereen aitauksen sisäpuolelle, ei mikään maallinen syy, älä sitä toivokaan, tule estämään minua ponnistamasta parhaita voimiani. Ja ajattele, mikä kohtalo sinua sitten uhkaa — hirmuinen kuolema, joka on säädetty vain kaikkein häijyimmille pahantekijöille — sinä palat hehkuvan halkokasan päällä — hajoat niiksi alkuaineiksi, joista ruumiimme on niin ihmeellisesti kokoonpantu — sinun ihanasta vartalostasi ei säily jäännöstäkään, josta voisi päättää: tämä aikoinansa eli ja liikkui! — Rebekka, ei kenenkään naisen mieli kestä tällaisista näkyä edessään — sinä suostut pyyntöihini.»

»Bois-Guilbert», vastasi ihana juutalaistyttö, »sinä et tunne naisen sydäntä tai olet seurustellut vain semmoisten naisten kanssa, joiden parhaat tunteet ovat olleet tukehduksissa. Mutta sen sanon sinulle, ylpeä temppeliritari, että sinun kehuttu pelottomuutesi ei tuimissakaan taisteluissa ole ollut sen pelottomuuden vertainen, jota naiset osoittavat, kun rakkaus tai velvollisuus vaatii heitä kärsimään. Minäkin olen nainen, hellästi kasvatettu, luonnostani vaaraa pelkäävä ja kipua kauhistuva — mutta kun me molemmat astumme tuon surmatantereen aitauksen sisäpuolelle, sinä taistelemaan ja minä piinattavaksi, niin minun rohkeuteni, sen tunnen varmasti sydämessäni, on oleva lujempi kuin sinun. Hyvästi nyt — en tahdo tuhlata enemmän sanoja; se aika, joka Jaakobin tyttärelle vielä on suotu maan päällä, on käytettävä toisella tavalla. Minun on käännyttävä sen Lohduttajan puoleen, joka joskus peittää kasvonsa kansansa näkyvistä, mutta jonka korva on aina avoinna, kun hänen puoleensa huudetaan totuudessa ja hartaudessa.»

»Näinkö me siis eroamme?» virkkoi temppeliherra lyhyen vaitiolon jälkeen. »Voi — jospa emme olisi milloinkaan nähneet toisiamme, tai jos sinä olisit ollut suvultasi jalo ja uskonnoltasi kristitty! — Ja kun nyt katselen sinua ja muistelen, milloin ja missä me jälleen saamme nähdä toisemme, niin tahtoisinpa — sen vannon kautta taivaan — että kuuluisin sinun omaan halpaan kansaasi — että käsittelisin kultaharkkoja ja sekeleitä peitsen ja kilven sijasta — että niskani olisi nöyrästi kumarruksissa jokaisen nurkkaparonin edessä ja katseeni herättäisi vain vapisevan, häviöön joutuneen velkamiehen pelkoa —semmoiseksikin tahtoisin muuttua, Rebekka, jos sillä keinolla saisin olla elämäsi toveri ja vapautua siitä hirvittävästä kohtalostani, että minun täytyy auttaa sinun murhaajiasi.»

»Juutalaiset», virkkoi Rebekka, »ovat tulleet sellaisiksi kuin sinä niitä kuvasit sinun kaltaistesi miesten vainoamisen kautta. Jumala on vihoissaan karkoittanut heidät kotimaastaan, mutta ahkeruus on avannut heille ainoan tien mahtavuuteen ja voimaan, josta sorto ei estä heitä. Mutta lue Jumalan valitun kansan muinaista historiaa ja sano minulle, olivatko ne, joiden kautta Jehova teki niin suuria ihmeitä kansojen kesken, silloinkin saituri- ja koronkiskurikansaa! — Ja tiedä, että meidän joukossamme on sukuja, joiden rinnalla teidän pohjoismaiset aatelissukunne eivät voi koroittaa itseänsä paremmin kuin kurpitsakasvi ylettyy seetripuun latvoihin — on sukuja, joiden alkuperä juontuu aina niistä mainioista ajoista, jolloin, itse Herran ja Jumalan läsnäollessa, armonistuin vapisi keruubien keskellä — sukuja, joiden loisto ei ole saanut alkuaan mistään maallisesta hallitsijastakaan siitä peloittavasta äänestä, joka käski heidän isänsä seisomaan lähinnä ilmoituksen tabernaakelia. Semmoiset olivat ylimmäiset Jaakobin suvussa.»

Puna nousi Rebekan poskille, kun hän täten ylisti kansansa muinaista loistoaikaa; mutta se vaaleni jälleen, kun hän huoaten lisäsi: »Semmoiset *olivat* ylimmäiset Juudan suvussa, mutta semmoisia he eivät enää ole! — He ovat poljetut maahan kuin kuloheinä ja sotketut tien lokaan. On heidän parissaan kuitenkin niitäkin, jotka eivät häpäise korkeata syntyperäänsä, ja yksi niistä on oleva Iisakin, Adonikamin pojan tytär! Jää hyvästi! Minä en kadehdi verintahrattua mainettasi —en kadehdi pohjoisista pakanoista ja metsäläisistä johtuvaa sukuperääsi —en kadehdi uskoasi, joka aina on huulillasi, mutta ei milloinkaan näy sydämessäsi eikä teoissasi.»

»Lumottu minä olen tosiaankin, Jumala auttakoon», sanoi Bois-Guilbert. »Melkeinpä uskon, että tuo riivattu luuranko puhui totta ja että synnä siihen, kun minun on näin vaikea erota sinusta, on jokin yliluonnollinen taika. — Ihana tyttö!» jatkoi hän astuen lähemmäksi, mutta hyvin kunnioittavasti, — »olet niin nuori, niin kaunis, niin peloton! Ja kuitenkin tulee kohtaloksesi kuolema, häpeällinen ja piinallinen kuolema. Kuka voisi olla itkemättä sinun osaasi? Kahteenkymmeneen vuoteen minun silmäni eivät ole nähneet kyneleitä, mutta nyt ne vettyvät sinua katsellessaan. Mutta eihän auta — ei mikään nyt enää voi pelastaa sinun henkeäsi. Sinä ja minä olemme kumpainkin vain välikappaleita välttämättömän kohtalon käsissä, joka ajelee meitä kuin myrsky laivoja, sysäten toista toistansa vastaan, kunnes ne hukkuvat. Anna siis minulle anteeksi, ja sanokaamme toisillemme hyvästi niinkuin ystävykset. Turhaan olen koettanut muuttaa sinun päätöstäsi, ja minun päätökseni on luja niinkuin sallimuksen timantinkovat säädökset.»

»Näinhän», vastasi Rebekka, »ihmiset lykkäävät sallimuksen syyksi omien hillittömien himojensa seuraukset. Mutta minä annan sinulle anteeksi, Bois-Guilbert, vaikka olet synnä minun ennenaikaiseen kuolemaani. Sinun voimallisessa sielussasi joskus välähtää jaloja ajatuksia. Mutta se on kuin laiskurin puutarha, jossa rikkaruohot yhdistynein voimin tukahduttavat kelmit ja terveyttä tuovat kukkaset.»

»Aivan oikein», virkkoi temppeliherra, »olenhan minä, niinkuin sanoit, Rebekka, kasvattamaton, kesyttämätön ja ylpeä olen siitä, että keskellä tätä turhanpäiväisten hupsujen ja kavalien ulkokullattujen joukkoa olen saanut omaksi sen jalon mielenlujuuden, joka kohottaa minut heitä kaikkia suuremmaksi. Sodan lapsi olen ollut nuoruudestani alkaen, korkealle pyrkivä, luja ja järkähtämätön pyrkimyksissäni. Semmoisena minun tulee pysyäkin — ylpeänä, järkähtämättömänä, muuttumattomana; ja sen saa maailma pian nähdä. — Mutta annathan minulle anteeksi, Rebekka?»

»Yhtä kernaasti kuin teloitettu antaa teloitajallensa anteeksi.»

»Hyvästi sitten», lausui temppeleiherra ja läksi kamarista.

Preceptori Albert odotti läheisessä huoneessa maltittomana Bois-Guilbertin paluuta.

»Kauan sinä viivyitkin», sanoi hän; »ja minä olen täällä odottaessani ollut semmoisessa tuskassa kuin olisi ruumiini virunut tulikuuman polttoraudan päällä. Mitä, jos suurmestari tai hänen salakuuntelijansa Konrad olisi tullut tänne? Pahan palkinnonpa olisin silloin saanut avustani. — Mutta mikä sinua nyt vaivaa, veliseni? Käyntisi horjuu ja otsasi on synkkä kuin yö. Voitko huonosti, Bois-Guilbert?»

»Voin yhtä hyvin», vastasi Bois-Guilbert, »kuin se onneton olento, jonka kuolemantuomio on tunnin päästä täytettävä. — Ei, pyhä risti auttakoon, en niinkään hyvin — sillä monta on ollut samanlaisessa tilassa, jotka heittivät henkensä aivan niinkuin luovutaan kuluneesta vaatteesta. Jumala nähköön, Malvoisin, tuo tyttö on miltei masentanut miehuuteni. Puoleksi olen jo päättänyt astua suurmestarin silmien eteen ja sanoa hänelle, että luovun säädystämme ja etten rupea siihen julmaan työhön, johon tuo tyranni on minut määrännyt.»

»Sinä olet hullu», vastasi Malvoisin. »Siten tosin saattaisit itsesi hukkaan, mutta et kuitenkaan voisi tehdä hitustakaan tuon juutalaistytön pelastamiseksi, jonka henki näyttää sinun silmissäsi niin kalliilta. Beaumanoir vain määrää jonkun muun veljistämme sinun sijaasi päätöksensä puolustajaksi, ja syytetyn kuolema on kuitenkin aivan yhtä varma, kuin jos olisit itse täyttänyt sinulle annetun käskyn.»

»Se ei ole totta — minä itse aion käydä puolustamaan tyttöä peitselläni», virkkoi Bois-Guilbert ylpeästi. »Ja jos sen teen, niin taidat itsekin tietää, Malvoisin, että meidän veljeskunnassamme ei ole ainoatakaan, joka minun peitseni sysätessä kestäisi satulassaan.»

»Oikein, mutta unohdatpa», jatkoi viekas neuvonantaja, »ettet saisi lupaa etkä tilaisuutta tehdä tuota hullutusta. Astupa vain Luukas Beaumanoirin eteen ja sano hänelle hylkääväsi kuuliaisuudenvalasi, niin saatpa nähdä, kuinka kauan tuo itsevaltiainen ukko sallii sinun kävellä vapaana. Tuskin ovat nuo uhmaavat sanat päässeet huultesi raosta, kun makaat jo sadan jalan syvyydessä maan alla, tämän preceptorio-kartanon vankihuoneessa, odotellen valapattoiselle ritarille tulevaa tuomiota. Tai jos suurmestari yhä edelleen pysyy siinä ajatuksessaan, että olet muka lumouksen alainen, niin saat heti nauttia olkivuoteen, pimeyden ja kahleitten hauskuutta jossakin syrjäisessä luostarikammiossa; — ja siellä sinulle luetaan pyhiä lukuja, kunnes korvasi menevät lumpeen, ja sinua kylvetellään siunatulla vedellä, kunnes olet hukkumaisillasi, jotta sinuun tunkeutunut paha henki lähtisi tiehensä. Sinun pitää lähteä taisteluun, Bois-Guilbert, tai olet hukassa ja menetät kunniasi.»

»Minä tahdon katkaista siteeni ja lähteä pakoon», sanoi Bois-Guilbert, — »pakoon, jonnekin kaukaiseen maahan, jonne hullutus ja sokea uskonkiihko eivät vielä ole tunkeutuneet. Ei pisaraakaan tämän ihanan tytön verestä tule vuotamaan minun suostumuksellani.»

»Sinä et pääse pakenemaan», virkkoi preceptori; »sinun hullut puheesi ovat nostaneet epäluuloa ja sinulle ei anneta lupaa lähteä tästä kartanosta. Menehän vain ja yritä — astu portille ja käske laskea silta alas, niin saatpa nähdä, mitä vastataan. — Sinä olet kummastuksissasi ja suutuksissasi, — mutta eikö se olekin sinun omaksi hyödyksesi? Jos pääsisit pakoon, niin mikä muu siitä seuraisi, kuin että vaakunasi käännettäisiin ylösalaisin, että esivanhempiesi nimi tulisi häväistyksi ja itse menettäisit arvopaikkasi? — Ajattele sitä! Mihinkä pitää sinun vanhojen sotakumppaniesi kätkeä päänsä, kun Bois-Guilbert, paras temppelein peitsimiehistä, julistetaan valapatoksi, heittäöksi ja kokoontunut kansa sen kuullessaan rupeaa viheltämään? Siitäkö suru nousisi Ranskan kuninkaanhovissa! Ja onpa iloitseva ylpeä Rikhard kuullessaan, että se ritari, joka Palestiinassa niin kovasti häntä ahdisti ja miltei himmensi hänen maineensa loiston, nyt on hylännyt ritarikunniansa juutalaistytön tähden, saamatta tyttöä edes silläkään kalliilla uhrilla pelastetuksi!»

»Malvoisin», lausui ritari, »kiitos sinulle — sinä olet koskettanut sitä sydämeni kieltä, joka herkimmin helähtää! — Tulkoon kohtalokseni mikä tuleekin, valapatto-sanaa ei tule koskaan lisättäväksi Bois-Guilbertin nimeen. Jumala suokoon, että Rikhard tai joku hänen suurisuisista englantilaisystävistään tulisi minua vastaan taistelutantereelle! Mutta vastustajani paikka on oleva tyhjä — ei kukaan ole uskaltava taittaa peistään tuon viattoman, onnettoman tytön puolesta!»

»Sitä parempi sinulle, jos niin käy», sanoi preceptori; »jollei hänelle ilmaannu puolustajaa, niin eihän sitten sinun tekosi ratkaise tyttöparan kuolemaa, vaan suurmestarin tuomio yksin. Hänelle siis tulee kaikki häpeä siitä, ja hän on pitävä sitä häpeätä kunnianaan ja ansionaan.»

»Se on totta», virkkoi Bois-Guilbert. »Jollei Rebekalle ilmaannu puolustajaa, niin minä olenkin siellä vain pelkkänä koristuksena, istun tosin tantereella hevoseni selässä, mutta puuttumatta siihen, mitä siellä tapahtuu.»

»Eihän sinulla ole siinä mitään osaa», vakuutti Malvoisin, »ei enempää kuin rautaan puेतulla Pyhän Yrjänän kuvalla, kun sitä kuljetetaan juhlakulkueessa.»

»No hyvä, minä siis peruutan ensi päätökseni», vastasi ylpeä temppeleiherra. »Rebekka on minua halveksinut — minut hylännyt — minua häväissyt. Miksi minä siis hänen tähtensä uhraisin kaiken sen arvon ja kunnian, jota muut ihmiset suovat minulle? Malvoisin, minä menen taisteluun.»

Näin sanottuaan hän poistui kiireesti kamarista; preceptori seurasi jäljestä, pitääksensä häntä silmällä ja vahvistaaksensa tätä päätöstä. Sillä Bois-Guilbertin kunnia oli hänellekin sangen kallis; hän näet toivoi itselleen paljon etua siitä, että Bois-Guilbert kerran nousisi temppelelitariston

suurmestariksi. Sitäpaitsi hän suuresti halusi sitä parempaa paikkaa, jonka Mont-Fitchet oli luvannut hänelle sillä ehdolla, että hän koettaisi saattaa onnettoman Rebekan rangaistuksen alaiseksi. Taistellessaan ystävänsä parempia tunteita vastaan Malvoisinilla olikin tarjona kaikki se voima, joka viekkaalla, kylmäverisellä, itsekkäällä ihmisellä aina on, ollessaan tekemisissä hurjien ja ristiriitaisten himojen vallassa riehuvan miehen kanssa. Mutta sittenkin hänen täytyi ponnistaa kaikki taitonsa saadakseen hänet pysymään päätöksessä, johon hän oli hänet saattanut. Hänen täytyi pitää häntä tarkasti silmällä, jotta hän ei taas rupeaisi miettimään pakoa, pääsisi suurmestarin puheille ja silloin kenties julkisesti riitaantuisi päällikkönsä kanssa. Hänen täytyi yhä aika-ajoin toistaa kaikki ne moninaiset syyt, joilla hän tahtoi näyttää toteen, että Bois-Guilbert, tässä tilaisuudessa taistellessaan tempeliritariston puolustajana, ei suinkaan ollut jouduttava eikä vahvistava Rebekan kuolemantuomiota, vaan ainoastaan käyttävä ainoata keinoa, jolla hän saattoi välttää häväistystä ja arvopaikkansa menettämistä.

NELJÄSKYMMENES LUKU.

Pois varjot! — Rikhard taas on ennallaan!

Rikhard III.

Erottuansa ylevämielisestä metsäsissistä ja hänen käräjäpuustaan Musta ritari — jonka jälkiä meidän on aika jälleen ruveta seuraamaan — kulki suoraan läheiseen, pieneen ja köyhään luostariin, jota sanottiin Pyhän Botolfin abotin-kartanoksi. Sinne näet oli haavoittunut Ivanhoe kuljetettu linnan valloituksen jälkeen, uskollisen Gurthin ja Wamban huolenpidon alaisena. Tarpeetonta on nyt kertoa, mitä Wilfred ja hänen pelastajansa sillä välin puhuivat keskenään. Siinä olkoon kylliksi, että abotti pitkän ja vakavan keskustelun jälkeen lähetti sanansaattajia monelle haaralle ja että Musta ritari seuraavana aamuna jatkoi jälleen matkaansa, seurassaan Wamba-narri, jonka piti olla oppaana.

»Me tapaamme jälleen toisemme», sanoi ritari lähtiessään Ivanhoelle, »Coningsburghissa, Athelstan-vainajan kotitalossa, missä isäsi Cedrik pitää hautajaisia suurisukuiselle heimolaiselleen. Minä tahtoisin nähdä sinun saksilaiset sukulaisesi kaikki yhdessä, ritari Wilfred, ja tutustua heihin lähemmin kuin tähän asti. Tule sinne luokseni, minä otan sovittakseni sinun ja isäsi välit.»

Näin sanoen hän ystävällisesti lausui jäähyväiset Ivanhoelle, joka hartaasti pyysi jo nyt saada seurata pelastajaansa. Mutta Musta ritari ei ottanut tätä pyyntöä korviinsa.

»Lepää sinä tämä päivä; tuskinpa vielä huomennakaan kykenet hevosen selkään. En tahdo mukaani ketään muuta kuin kunnan Wamban, joka voi olla väliin pappina, väliin narrina, miten milloinkin minulle lieenee mieleen.»

»Ja minä», sanoi Wamba, »tahdon mielelläni seurata teitä. Tekisipä mieleni nähdä Athelstan-herran hautajaispidot. Sillä jollei ruokaa ja juomaa tuoda runsaasti ja tiheään, niin luulen hänen nousevan kuolleista torumaan kokkia, ruokaeverstiä ja juomanlaskijaa; ja sitä maksaisi vaivan nähdä. Tietysti luotan, herra ritari, siihen, että teidän urhoutenne puhuu puolestani Cedrik isännälleni, jollei oma älyni riittäisi.»

»Mitenkä minun halpa urhouteni onnistuisi siinä, herra narri, johon sinun terävä älysi ei pysty? Selitä minulle se.»

»Äly, herra ritari», vastasi narri, »voi kylläkin olla hyvä. Äly on sukkela, terävisilmäinen veitikka, joka heti huomaa naapurin heikon puolen ja osaa pysyttäytyä tyynen puolella, kun tämän naapurin himot riehuvat myrskynä. Mutta urhous on vahva juupeli, joka voittaa kaikki esteet. Se soutaa sekä vastatuulet että vastavirrat ja pääsee aina eteenpäin. Ja sentähden, jalo ritari, tahdon hyväkseni käyttää jalon isäntäni hyvää säätä, mutta luotan siihen, että te lähдете liikkeelle kohta, kun sää riehahtaa pahaksi.»

»Herra Musta ritari, koska suvaitsette käyttää sitä nimeä», sanoi Ivanhoe, »pelkäänpä, että valitsemanne opas on hiukan liian lörppö ja kiusallinen. Mutta tunteehan hän jokaisen metsäpolun ja solan yhtähyvin kuin paras eränkävijä. Ja onhan tämä narririepu, niinkuin itsekin olette saanut nähdä, uskollinen kuin teräs.»

»Ei», virkkoi ritari, »kun hän vain osaa neuvoa minulle tien, niin en aio suuttua, jos hän tahtoo tehdä matkani huvittavaksi. — Hyvästi vain, Wilfred-ystäväni, — muista, ettet saa lähteä aikaisemmin kuin huomenna.»

Näin sanoen hän ojensi kätensä Ivanhoelle, joka vei sen huulillensa. Sitten Musta ritari otti jäähyväiset abotilta, nousi hevosen selkään ja läksi matkalle yhdessä Wamban kanssa. Ivanhoe seurasi heitä silmin, kunnes he katosivat läheisen metsän varjoon; sitten hän palasi luostariin.

Mutta heti aamumessun jälkeen hän pyysi abottia puheilleen. Vanha mies riensi hänen luokseen ja kysyi arkaillen, miten hänen terveytensä laita oli.

»Olen parempi», vastasi Ivanhoe, »kuin hartain toiveeni olisi voinut olettaa. Tai on haavani ollut helpompi kuin mitä verenvuodosta päättäen luulin; tai on tuo voide ihmeellisellä tavalla vaikuttanut siihen. Minusta tuntuu kuin voisin jo kantaa rautahaarniskaa. Ja hyvä se onkin, sillä mielessäni liikkuu ajatuksia, jotka eivät salli minun kauemmin viipyä täällä jouten.»

»Ei, pyhät miehet estäkööt», sanoi abotti, »että Cedrik Saksilaisen poika lähtisi tästä luostarista,

ennenkuin hänen haavansa ovat parantuneet! Olisi häpeä meidän säädyllemme, jos sen sallisimme.»

»En minä pyrkisikään pois teidän vieraanvaraisen katonne alta, arvoisa isä», virkkoi Ivanhoe, »jollen tuntisi kykeneväni matkalle ja jollei minun olisi pakko lähteä.»

»Ja mikä pakottaa teitä niin äkilliseen lähtöön?» kysyi abotti.

»Ettekö koskaan, pyhä isä», vastasi ritari, »ole tuntenut aavistusta lähenevästä pahasta, johon te turhaan etsitte syytä? Ettekö koskaan ole tuntenut pimeyden peittävän mieltänne, niinkuin pilvi äkkiä leviää päivänpaisteisen seudun yli ennustaen lähenevää myrskyä? Ettekö luule, että tällaisia aavistuksia on toteltava ja pidettävä suojelusenkelimme varoituksina uhkaavasta vaarasta?»

»En tahdo kieltää», sanoi abotti ristien silmänsä, »että tällaisia aavistuksia on ollut ja taivaastakin tullut. Mutta semmoisissa tapauksissa niillä aina on ollut ilmeisesti hyödyllinen tarkoitus ja aivoitus. Mutta mitä auttaisi, jos te, haavoitettu mies, seuraisittekin hänen jäljestään; ettehan kuitenkaan voisi auttaa häntä, jos hänen päällensä hyökättäisiin?»

»Abotti», virkkoi Ivanhoe, »te erehdytte, — minussa on kyllin voimaa vaihtamaan sivalluksia vaikka kenen kanssa, joka minua tällaiseen vaihtokauppaan vaatisi. — Ja vaikk'ei näin olisikaan, niin enkö voi hädän tullessa auttaa häntä muilla keinoilla kuin käsivarrellani? Tunnettuahan on, etteivät saksilaiset rakasta Normandian hallitsijan sukua; ja kukapa tietää, mitä seuraisi, jos Rikhard äkkiä ilmaantuu heidän keskellensä nyt, kun heidän sydämensä ovat Athelstanin kuolosta vimmastuksissa ja heidän päänsä tulistuksissa hautajaisoluesta. Minun arvatakseni on hyvin vaarallista, että hän semmoisella hetkellä yhtyy heidän joukkoonsa, ja minä tahdon ottaa osaa hänen vaaraansa tai poistaa sen. Ja jotta paremmin jaksaisin sitä tehdä, pyytäisin saada teiltä lainaksi juhtaa, jonka askel olisi pehmeämpi kuin minun sotaratsuni kaviot.»

»Mielelläni», sanoi arvoisa hengellinen herra, »annan teille oman tasakonkarini ja soisin vain teidän tähtenne, että se astuisi yhtä tasaisesti kuin Pyhän Albanin abotin juhta. Sen kuitenkin voin kehua Malchinin puolesta — sillä nimellä hepoani kutsutaan — ettette matkajuhdaksi juuri voisi saadaakaan siveämpää ja keveämpiä aikaista elukkaa, jollette lainaa silmäkääntäjän hevosta, joka osaa tanssia vaikka munien välitse. Monta saarnaa olen sepittänyt luostariveljieni ja monen kristityn sielu-paran lohdutukseksi ratsastaessani Malchinin selässä.»

»Olkapa siis hyvä, korkeasti kunnioitettu isä», sanoi Ivanhoe, »ja käskekää heti varustaa Malchin, ja tuokoon Gurth minulle aseeni.»

»Niin, mutta muistakaapas, hyvä herra», lisäsi abotti, »että Malchin on yhtä vähän kuin hänen isäntänsäkään tottunut aseisiin, enkä voi taata, sietäneekö se teidän täyttää rautapukuanne. Kas, Malchin on älykäs olento, ja panee ankarasti kaikkea liikaa painoa vastaan. — Kerran olin lainannut vain kirjan *Fructus temporum* Pyhän Beesin kirkkoherralta, ja tokkopas juhtani, sen vakuutan, liikahakaan ulos portista, ennenkuin olin vaihtanut tuon suuren köntin pieneen messukirjaan.»

»Älkää surko, hurskas isä», sanoi Ivanhoe, »en tahdo vaivata Malchinia liialla painolla. Ja jos se rupeaisi minulle vastakynteen, niin itsepä se siitä, pelkään minä, saisi vahinkoa.»

Ritarin näin puhellessa kiinnitti Gurth hänen kantapäihinsä kullatut kannukset, joiden olisi luullut voivan vakuuttaa vastahakoiselle juhdalle, että sille oli edullisinta alistua ratsastajan tahtoon.

Mutta nähdessään nuo pitkäkärkiset ja terävät kannukset, joilla Ivanhoen kantapäät olivat varustetut, alkoi arvoisa abotti jo katua avuliaisuuttansa ja huusi: »Malttakaa, hyvä herra, nyt kun asiaa oikein ajattelen, niin muistan, ettei Malchin siedäkään kannuksia. Parempi olisi, että viivytte täällä, kunnes tuodaan meidän ruoanhankkijamme hevonen tuolta latokartanosta. Sen tuontiin ei kulu paljon enempää kuin tunnin aika, ja tämä juhta varmaan olisi taipuisampi, sillä se vetää tänne enemmän osan polttopuistamme, eikä sitä edes syötetä ohrilla.»

»Kiitoksia vain, korkea-arvoinen isä, mutta tyydynpä kuitenkin mieluummin ensimmäiseen tarjoukseenne, sillä tuossahan Malchinia jo talutetaan portille. Gurthin hevonen saa kuljettaa rautapukuani, ja luottakaa muuten siihen, ettei Malchin, koska en aio panna liikaa painoa sen selkään, tule liioin kiusaamaan minun malttiani. Ja nyt hyvästi!»

Ivanhoe astui portaita alas joutuisammin ja helpommin kuin olisi luullut hänen haavansa sallivan. Hän hyppäsi sukkelasti juhdan selkään haluten päästä erilleen tunkeilevasta abotista, joka seurasi hänen kantapäillään niin joutuisasti kuin hänen ikänsä ja lihavuutensa sallivat, milloin kehuen Malchiniansa, milloin pyytäen ritaria sillä varovasti ratsastamaan.

»Se on siinä iässä, mikä on vaarallisin hevosille samoin kuin tyttösillekin», virkkoi vanhus nauraen omalle leikkipuheellensa, »se on viidentoista vanha.»

Mutta Ivanhoella oli muuta mielessä kuin huolet hevosen juoksusta; siksi hän ei paljon kuunnellutkaan abotin vakavia varoituksia eikä leikkilisiä kokkapuheita. Hypättyään hevosen selkään ja käskettyänsä asemiehensä (sillä nimellä Gurth nyt täydellä oikeutuksella kunnioitti itseänsä) pysymään häntä aivan lähellä, hän lähti metsään samaa tietä, jota Musta ritari oli poistunut. Abotti jäi seisomaan luostarinsa portille, katselemaan jäljestä ja parkumaan: »Pyhä Maaria auttakoon! Ovatpa nuo sotaherrat tulisia ja tuittupäisiä! Ei olisi pitänyt antaa Malchinia hänen haltuunsa, sillä, kykenemätön kun olen luuvaloni tähden, olen aivan hukassa, jos Malchin jollakin tavalla vikaantuu. Mutta», lisäsi hän hiukan tuumittuansa, »enhän tosin säästäisi omia vaivaisia raajojanikaan, kun vanhan Englannin onni kerran on kysymyksessä, ja täytyypä siis Malchininkin tässä asiassa ottaa vastaan, mitä sattuu. Ja saattaahan tapahtua, että he näkevät

hyväksi antaa meidän köyhälle majallemme runsaan palkkion — tai, kukapa tiesi, lähettävät tälle abotti-ukolle uuden tasajuoksuisen juhdan. Ja vaikk'eivät tekisikään sitä eikä tätä — kauankos ne suuret herrat muistavat meikäläisten apua — olen sittenkin iloinen siitä, kun olen tehnyt velvollisuuteni. Ja onhan pian aika kutsua veljet kokoon ruokasaliin aamiaiselle. — Ah, pelkäänpä pahoin, että he tottelevat iloisemmalla mielellä sitä käskyä kuin kirkonkellojen kutsua aamu-taikka iltamessuun.»

Näin puhellen Pyhän Botolfin luostarin abotti kömpi takaisin ruokasaliinsa nauttiaksensa pöydän päässä lipeäkala ja olutta, joita par'aikaa tuotiin sisään munkkien aamiaista varten. Pöyhistellessä ja ylvästellen hän istuutui paikalleen, ja monta hämää sanaa hän pöydässä päästi suustansa: suurista ansioistaan ja runsaista palkinnoista, joita luostarin osaksi saattaisi tipahtaa. Toisessa tilaisuudessa nämä puheet olisivat herättäneet uteliaisuutta; mutta nyt, kun lipeäkala oli hyvin suolattu ja olut kylliksi väkevää, käyttivät munkit leukojansa liian hartaasti voidaksensa kunnolla käyttää korviansa. Ainoa luostariveljeksistä, jonka tiedetään olleen kiusauksessa aprikoida abotin salaperäisiä puheita, oli isä Diggory; hänellä näet oli kova hammastenkolotus, niin että hän syödessä voi käyttää vain toista leukapieltänsä.

Sillä välin Musta ritari ja hänen oppaansa kulkivat hiljakseen sakeaa metsää myöten. Kunnan ritarimme välistä hyräili itseksensä jonkun rakastuneen trubaduurin sepittämää laulua, välistä yllytti rattoisilla kyselyillä seuralaisensa lörpöttelynhalua. Täten heidän matkatessaan laulut ja leikkipuheet vaihtelivat, ja tekisipä mieli antaa lukijallekin hiukan käsitystä siitä. Kuvailkaa siis mielessänne tätä ritaria semmoisena, joksi jo aikaisemmin olemme hänet esittäneet, jyrkävartaloiseksi, pitkäsääriseksi, leveäharteiseksi ja jänteväkätiseksi. Kuvailkaa häntä ratsastamassa vahvan, mustan sotaoriin selässä, joka on ikäänkuin luotu tuollaista raskasta painoa kantamaan, niin keveästi se astui. Ritari oli kohottanut kypäränsä silmiverkon voidakseen paremmin hengittää, mutta sen alipuoli eli leukarauta oli ummessa, jottei hänen kasvojaan helposti voisi tuntea. Selvästi kuitenkin näkyivät ruskeat, päivettyneet poskipäät sekä suuret, kirikkaat, siniset silmät, jotka säihkyivät avonaisen silmikon mustan varjon alta. Uroon koko ryhti ja hahmo ilmaisi iloisuutta ja pelotonta rohkeutta — sydäntä, joka ei osaa pelätä vaaraa, vaan päinvastoin käy rohkeasti uhkaavien vaarojen kimppuun, — sydäntä, jolle vaarat ovat jokapäiväistä leipää, niinkuin ainakin miehillä, joiden virkana on sota ja seikkailut.

Narrilla oli yllään säätynsä mukainen omituinen puku, mutta äskeisten tapausten vuoksi oli hän nyt puumiekkansa tilalle vyöttänyt terävän kelpo kalvan sekä ottanut myös kilven suojakseen, ja näiden molempien aseitten käyttämisessä hän oli aika mestari, vaikka olikin viraltaan vain narri. Olihan tämä selvästi käynyt ilmi Torquilstonen valloituksessa. Wamban henkinen heikkous oli oikeastaan vain jonkinlaista maltitonta hätiköimistä, joka ei sallinut hänen kauan pysyä yhdessä paikassa eikä johdonmukaisessa ajatusten jaksossa. Mutta hänellä oli kuitenkin tarpeeksi älyä toimittaa hetkellistä työtä ja kohdallaan käsittämään jotakin hetken ajatusta. Juhtansa selässä hän alinomaa kääntelihe ja vääntelihe, milloin istuen melkein hevosen korvilla, milloin hännän juuressa; toisinaan riippuivat hänen molemmat jalkansa samalla hevosen kupeella, toisinaan hän istui takaperin häntään päin, ammotellen ja irvistellen suutansa ja tehden sen seitsemän marakatinkonstia. Suuttuipa hevonen viimein näistä ratsastajan ilveistä, niin että se lennätti hänet kauniisti pyllyilemään nurmelle; ja sekös tempu kovasti nauratti ritaria ja pakotti hänen seuralaisensa siitä lähin istumaan vakavammin satulassaan.

Tämän tutustumisemme hetkellä iloiset matkatoverimme par'aikaa vetelivät veisua, jollaista siihen aikaan erikoisesti sanottiin *virela'*ksi, narrin toimiessa oikeastaan vain säestäjänä laulutaidossa vahvemmalle Mustalle ritarille. Ja tällainen oli heidän laulunsa:

Musta ritari.

Anna-Maija kultani, nousehan jo
Anna-Maija kultani, nousi aurinko.
Sumu jo hajoo, laulaa lintunen,
Anna-Maija, nouse jo, kultanen,
Anna-Maija kulta, jo nousta on aika;
ampujan torvi jo riemuiten raikaa;
kaiku se kiirien kumajaa.
Anna-Maija kulta, nyt nukkua et saa.

Wamba.

Tybalt, oi armas, en nousta voi,
näyt niin suloiset unonen toi,
mitä mä valveilla nauttia saan,
jota vois näihin verratakaan?
Lintuset lauluja visertäkööt,
ampujan torvet törähdelkööt;
sulommat sävelet saan minä unessa kuulla, —
mutta et minun saa sinusta uneksineen luulla.

»Sepä on soma laulu», virkkoi Wamba, kun he olivat lakanneet laulamasta, »ja kunnan opetustakin se antaa, sen vannon narrinhelyni nimessä! — Usein olen vedellyt sitä yhdessä Gurthin kanssa, joka ennen oli minun leikkitoiverini, mutta nyt on Jumalansa ja isäntänsä armon kautta kohonnut vapaaksi mieheksi. Ja saimmepa me kerran selkäsaunankin siitä hyvästä, että olimme niin hartaasti laulun toimeen ryhtyneet, että makasimme vuoteella vielä kaksi tuntia päivännousun jälkeen yhä laulellen tätä laulua, puolittain valveilla, puolittain nukuksissa.

Selkänahkaani vielä kirveltää siitä ajoin joka kerta, kun sen säveleen kuulen. Mutta siitä välittämättä lauloin nyt teidän huviksenne Anna-Maijan osan.»

Narri pani nyt vuorostaan uuden laulun alulle, lystikkään rallatuksen, ja nuotin opittuansa ritari rupesi säestämään.

Ritari ja Wamba.

Tuli hulivilipoikia idästä, lännestä, vähän,
tuli poikia kolme, kolme, sun laaria loi;
ne kaikki tuli leskeä pyytämähän;
kuka heille rukkaset antaa voi?

Oli ritari yksi, häll' linna suuri,
Tindalin tilus, sun laaria loi.
es'-isätkin hällä kuuluja juuri;
kuka sille rukkaset antaa voi?

»Mun enon' on ritari ja taatto herra, kerran,
näin kerskuu hän, sun laaria loi; —
mut leskipä kyyditsi pellolle kerran,
kas siinäpä leski, mi hylätä voi!»

Wamba.

Ja toinen se kautta veren, kynsien vannoo,
sukuaan suureks, sun laaria loi —
»Walesista ollaan», näin hän sanoo,
»ja kenpä mulle rukkaset antaa voi?»

»Oon David ap Morgan, ap Griffith, ap Rhice», hän takaa,
»ap Tudor, ap Hugh», sun laaria loi. —
»Ei yhdestä leskestä niin monelle jakaa»,
ja matkapassin hänellekin leski soi.

Ja tulipa viimein talonpoika vapaa —
Kentistä reima, sun laaria loi —
hän tiloistansa, tuloistansa puhella tapaa,
ei leski rukkasia sellaiselle antaa voi.

Ritari ja Wamba.

Näin ritarille, herralle rukkasia syyti,
ja matkapassit käteen, sun laaria loi, —
mut vapaatilan isännät reimat kun pyyti,
ei lesket heille rukkasia antaa voi.

»Totta totisesti, Wamba-veikko», virkkoi sitten ritari, »tahtoisinpa, että äskeinen kärjäpuunisäntämme tai hänen iloveikkopappinsa olisivat kuuntelemassa tätä laulua, joka niin väkevästi ylistää vapaata talonpoikaa.»

»Enpä vain minä sitä tahtoisin», vastasi Wamba, — »paitsi tuota torvea tarvittaessa, joka teidän olaitanne riippuu.»

»Oikein», sanoi ritari, »tämähän se on Locksleyn avun pantti, vaikka en juuri luulisi meidän sitä tarvitsevan. Kolme säveltä tästä luirista kun puhaltaisin, niin joutuisipa, sen uskon varmasti, aikamoinen parvi noita kunnan jousimiehiä auttamaan meitä hädässämme.»

»Taivas siitä hädästä ja tarpeesta meitä varjelkoon, sanoisin minä», murisi narri, »jollei tämä kaunis lahja ehkä olekin vain vakuutteenä siitä, että samat jousimiehet sallivat meidän rauhassa kulkea tietämme.»

»Mitä sinä tuolla tarkoitat?» kysyi ritari. »Väitänkö sinä niiden sitten karkaavan meidän päällemme, jollei meillä olisi tätä panttia?»

»En väitä puolestani sitä enkä tätä», vastasi Wamba; »sillä viheriöillä lehvillä saattaa olla korvat yhtä hyvin kuin harmailla kiviseinillä. Mutta voitteko, herra ritari, selittää minulle tämän arvoituksen: milloinka ovat viinipullo ja rahakukkaro tyhjinä matkassa edullisemmat kuin täysinä?»

»Eipä luullakseni milloinkaan», vastasi ritari.

»Etpä sitten ansaitse, että sinulla olisi kumpaistakaan täytenä kädessäsi, kun et saa selkoa niin helposta arvoituksesta! Parempihan on, että tyhjennät pullosi, ennenkuin annat sen saksilaiselle käteen, ja parempi on jättää rahasi kotiin, kun lähdet sinisiä saloja halkomaan.»

»Pidätkö siis täysissä tosissasi noita yhteisiä ystäviämme rosvoina?» kysyi Musta ritari.

»Ette ole kuullut minun heistä sitä sanaa käyttävän, hyvä herra», vastasi Wamba. »Saattaahan olla huojennukseksi köyhän miehen juhdale, kun sen selästä riistetään matkalaukku, ennenkuin miehen annetaan jatkaa matkaansa. Ja varmaanhan on hyväksi matkustajan sielulle, kun häneltä ryöstetään maallinen tavara, joka on kaiken pahuuden juuri. En siis huoli tällaisia

ystävyydentöitä pahoilla nimillä sättiä. Sittenkin soisin aina, että matkalaukkuni olisi kotona ja kukkaroni omassa kamarissani, kun satun yhteen tuommoisten kunnan ystävien kanssa; sillä tavallahan heiltä säästyy turha vaiva.»

»Mutta *meillä* on syytä rukoilla heidän puolestansa, veikkonen, vaikka heidän virkansa olisikin sitä rehellistä laatua, johon viittailit.»

»Rukoilla tahdon heidän puolestaan hyvin mielelläni», vastasi Wamba, »mutta mieluummin kaupungissa kuin sinisalolla, niinkuin Pyhän Beesin abotti kerran sai tehdä, kun he pakottivat hänet messua veisaamaan vanhan mädänneen kannon päältä saarnatuolin sijasta.»

»Sano mitä sanonetkin, Wamba», virkkoi ritari, »mutta kelpo avun nämä jousimiehet kuitenkin antoivat isännällesi Cedrikille.»

»Niinhän he tosin tekivät», vastasi Wamba, »mutta se kuuluukin heidän tilintekoosa taivaan kanssa.»

»Heidän tilintekoosako, Wamba! Mitä tuolla tarkoitat?» kysyi hänen matkatoverinsa.

»Sitä maar tarkoitan», sanoi narri, »että heillä on juokseva tili taivaan kanssa — sillä sanallahan aina meidän vanha kellarimestarimme nimitti pergamentille piirtämiään variksenvarpaitansa — ja tätä juoksevaa tiliä he pitävät yhtä rehellisesti kuin Iisak Juutalainen pitää tiliä velkamiestensä kanssa, kun hän antaa ulos varsin vähän ja kirjoittaa siitä hyvästä suuria summia kirjaansa. Niinpä tekevät hekin lukien arvattavasti eduksensa sen seitsenkertaisen koron, jonka pyhä sana lupaa laupiaista lainoista.»

»Selitä ongelmasi jollakin esimerkillä — en minä ymmärrä mitään kirjanpidosta enkä koroista», vastasi ritari.

»No niin», sanoi Wamba, »jos te, urhea herra, olette niin typerä ymmärrykseltänne, niin voin teille selittää, että nuo kelpo pojat panevat aina hyvän teon vaakaan vastapainoksi jollekin toisenlaiselle teolle, jota ei käy täydesti kiittäminen. Niinpä he saattavat antaa kerjäävälle munkille yhden kruununkolikron sovittajaisiksi siitä, että ovat lihavalta abotilta ryöstäneet sata Bysantin kultarahaa. Tai he auttavat köyhää leskeä, jotta heille ei luettaisi synniksi sitä, että he sinisalolla ovat suudelleet kaunista tyttöstä.»

»Kumpiko näistä mainitsemistasi sitten oli hyvä teko, kumpi paha?» keskeytti ritari hänen todistelunsa.

»Kas tuopas oli sukkela puhetta!» nauroi Wamba. »Kas kuinka äly tulee terävämmäksi, kun seurustelee älykkään miehen kanssa. Ettepä te suinkaan, herra ritari, päästänyt suustanne yhtään näin sukkela sanaa, sen vanhoisin, kun viinapäissänne veisasitte iltamessua tuon erakko-törkimyksen kanssa. — Mutta jatkakaamme. Nuo iloveikot merkitsevät mökin rakentamisen tiliinsä vastapainoksi linnan polttamisesta, yhden kuorin kattamisen koko kirkon ryöstämisestä, köyhän vangin vapaaksipäästämisen rikkaan tuomarin tappamisesta, taikka —lyödäksemme aivan naulamme päähän — saksilaisen franklinin vapauttamisen sovituksiksi siitä, että ovat elävältä polttaneet normannilaisen paronin. Kohteliaita varkaita he sanalla sanoen ovat ja kerrassaan ihmismäisiä rosvoja. Mutta edullisinta on joutua heidän seuraansa sellaisena aikana, milloin heidän tilinsä on pahimmalla kannallaan.»

»Kuinka niin, Wamba?» kysyi ritari.

»No kas, koska he silloin ovat katuvalla mielellä ja tahtovat tasoittaa velkaansa Jumalalle. Mutta annapa kun tili on tasassa, niin Jumala varjelkoon niitä ihmiskurjia, joista he jälleen aloittavat uutta laskua! Aika lailla varmasti tulevat ne matkalaiset nyljetyiksi, jotka nyt ensiksi tuon Torquilstonessa suoritetun hyväntuon jälkeen sattuvat heidän kynsiinsä. Mutta onpa kuitenkin», lisäsi Wamba läheten ritaria, »toisiakin veitikoita, jotka ovat matkustajalle vielä paljon vaarallisemmat kuin nuo metsäsissit.»

»Keitä ne sitten olisivat, sillä eihän täälläpäin minun tietääkseni ole karhuja eikä susia?» kysyi ritari.

»Onhan maar täällä Malvoisinin sotamiehiä, herraseni», selitti Wamba; »ja kymmenkunta sellaista veikkoo, uskokaa minun sanani, vetää tämmöisinä keskinäissodan aikoina hyvinkin vertaa kokonaiselle susilaumalle. Heillä on nyt elonleikkuaikansa, ja heidän joukkoonsa ovat vielä liittyneet ne miehet, jotka pääsivät pakoon Torquilstonesta. Saisimmepa siis, jos heidän kynsiinsä satumme, kalliisti maksaa sakkoa omista urotöistämme. — Mitäpä te, arvoisa ritari, tekisitte, jos kaksi semmoista sattuisi meitä vastaan?»

»Naulaisin ne lurjukset peitselläni kiinni maahan, Wamba, jos tahtoisivat estää meidän kulkuamme.»

»Mutta mitä sitten, jos heitä olisi neljä?»

»Samaa leikkiä saisivat silloinkin kokea», vastasi ritari.

»Entä jos tulee kuusi», jatkoi Wamba, »ja meitä, niinkuin nyt on, ei olisi kahta enempää — juolahtaisiko teille silloin Locksleyn torvi mieleen?»

»Mitä! Minäkö kutsuisin apua», huusi ritari, »jos tulisi kymmenkunta mokomaa roistoa, joita kunnan ritari lennättäisi peitsellään niinkuin tuuli karisseita lehtiä?»

»Vai niin», vastasi Wamba; »no, sitten pyytäisin vain saada hiukan tarkemmin katsella tuota torvea, jonka ääni kuuluu olevan niin voimallinen.»

Ritari päästi auki kantimien soljen ja ojensi torven matkakumppanilleen, joka heti ripusti sen omalle olalleen.

»Tra-li-ra», sanoi hän suullaan viheltäen torven säveliä, »kas, osaanhan minäkin soittaa nuottia yhtä hyvin kuin muutkin.»

»Mitä tuo on, lurjus?» sanoi ritari. »Anna tänne torveni.»

»Olkaa huoleti, herra ritari, kyllä se minulla on hyvässä tallessa. Kun urhous ja hupsuus matkustavat yhdessä, pitää hupsuuden saada pitää torvi, sillä se osaa sitä parhaiten puhaltaa.»

»Mutta älähän, junkkari», huudahti Musta ritari, »pysy aisoissasi ja varo, ettei malttini lopu.»

»Älkää uhkailko väkivallalla, herra ritari», vastasi narri poistuen syrjemmäksi suuttuneen urhon luota; »muuten saa urhous nähdä vilahduksen hupsuuden kantapäistä ja jää yksikseen hapuilemaan saloilla, miten parhaiten taitaa.»

»Oikein, tuo sana sattui paikalleen», virkkoi ritari. »Ja, totta puhuen, ei minulla ole liioin aikaakaan piestä kieltäni kilpaa sinun kanssasi. Pidä torvi tallessa, koska niin tahdot, ja kiiruhtakaamme nyt eteenpäin.»

»Ettehän tehne minulle siis pahaa?» tiedusteli Wamba.

»Sanoinhan, etten tee, senkin hupsu!»

»Aivan oikein, mutta vakuuttakaapa se minulle ritarikunnianne kautta», jatkoi Wamba lähestyen hyvin varovasti.

»Minä annan sinulle ritarillisen kunniasanani. Joudu nyt vain, lurjus, sukkelasti matkaan.»

»No, nyt ovat urhous ja hupsuus taas hyviä tovereita», sanoi narri, lähestyen rohkeasti ritaria.

»Mutta, totta puhuen, enpä oikein tahtoisi saada samanlaista korvapuustia kuin tuonoon annoitte munkille, jotta pyhä mies pyllähti nurmikolle pitkäkseen kuin keilakuningas. Ja nyt, kun torvi on hupsuuden käsissä, pöyhistäköön vain urhous itseänsä ja pyristelkөөn harjaansa. Sillä jollen aivan pety, on tuolla viidakossa muutamia ystäviä odottelemassa meitä.»

»Mistä sen päätät?» kysyi ritari.

»Siitä, että kahdesti tai kolmasti olen nähnyt rautakypärän välkähtävän vihreitten lehtien välissä. Jos ne olisivat rehellisiä miehiä, pysyisivät he avoimesti maantiellä. Mutta tuollainen tiheä viidakko on kuin luotu kappeliksi Pyhän Nikolauksen papeille.»

»Niin totta kuin uskon Jumalaan», sanoi ritari sulkien rautasilmikkonsa, »taidatpa sinä luullakseni olla oikeassa.» Ja aika olikin hänen sulkea silmikkonsa, sillä samassa tulla suhahti epäiltävästä kohdasta kolme nuolta hänen päätänsä ja rintaansa kohti, ja yksi niistä olisi varmaan puhkaissut häneltä aivot, jollei teräksinen silmikko olisi kilpistytännyt sitä takaisin. Molemmat muut torjui rautakaulus sekä kaulasta riippuva kilpi.

»Kiitos ja kunnia kelpo asesepälleni», lausui ritari. — »Käydäänpä nyt päälle, Wamba!» Näin sanoen hän ajaa karahutti suoraan viidakkoa kohti. Siitä pujahti samassa kuusi, seitsemän sotamiestä, jotka ryntäsivät vastaan täyttä nelistä ja peitsit tanassa. Kolme peistä sattui ritariin, mutta ne katkesivat kappaleiksi, saamatta aikaan enempää kuin jos olisivat osuneet terästorniin. Sanomattoman korskealla ryhdillä hän kohosi jalustimissa seisoaalleen ja huusi: »Mitä tämä on, miehet?» Soturit vastaukseksi vain paljastivat miekkansa ja kävivät kaikilta haaroilta hänen kimppuunsa, huutaen: »Kuolema sinulle, tyranni!»

»Haa, Pyhä Edward! Haa, Pyhä Yrjänä!» ärjäisi Musta ritari, sivaltaen kummankin pyhimyksen nimen kohdalla yhden vihollisistaan maahan. »Maankavaltajiako tässä sataa eteeni?»

Niin rohkeita kuin hänen vastustajansa olivatkin, väistyivät he kuitenkin tämän väkevän käden edestä, jonka jokainen lyönti tuotti kuoleman. Näytti siltä kuin tämä peloittava sankari olisi yksinäänkin voinut voittaa koko vihollisjoukon. Mutta nytpä muuan sinivaruksinen ritari, joka oli tähän asti pysytellyt muiden takana, kannusti hevostaan ja töytäisi esiin, tähdäten peitsellään ratsumiehen sijasta ratsua, ja osuen haavoittamaankin jaloa eläintä kuolettavasti.

»Tuo oli kurjan kavaltajan temppu!» huusi Musta ritari, kun hänen hevosensa kaatui, pudottaen samassa isäntänsäkin maahan.

Samassa toitahtutti Wamba torveensa, mitä hän ei ollut kerinnyt aikaisemmin tehdä, koska kaikki oli käynyt niin sukkelasti. Odottamaton torventörähdys peräytti murhamiehet vielä kerran, ja vaikka Wamba olikin varustettu kovin keunoilla aseilla, riensi hän pelkäämättä esiin ja auttoi Mustan ritarin jälleen jaloilleen.

»Hävetkää, uskottomat petturit!» huusi Sininen ritari, joka näytti olevan hyökkääjien päällikkö; »pötkittekö te pakoon heti, kun kuulette narrin luikkaavan torveensa?»

Sininen ritari ajaa karautti lähemmä ja aikoi naulata hänet peitsellä puuhun kiinni.

Näitten sanojen kiihoittamina törmäsivät miehet uudestaan Mustan ritarin kimppuun, jonka parhaana puolustuskeinona nyt oli asettua selin tammipuuta vasten ja läimähytellä ympärilleen pitkällä iskumiekallaan. Kavala Sininen ritari otti toisen peitsen ja odotti, kunnes näki peloittavan vastustajansa olevan tulisimmassa ahdingossa; silloin hän karahdutti lähemmäksi ja aikoi naulata hänet peitsellään puuhun kiinni. Mutta Wamba teki senkin yrityksen tyhjäksi. Narri, jolla tosin ei ollut paljon voimaa, mutta sitä enemmän ketteryyttä, ja josta sotamiehet eivät pitäneet suurta lukua, kun heillä oli tärkeämpi työ tekeillä, hyppeli sinne tänne taistelijoiden takana ja katkaisi kerrassaan Sinisen ritarin uhkaavan hyökkäyksen siten, että löi miekallaan hänen hevoseltaan kinttukintereen poikki. Ratsu ja ratsastaja pyllähtivät maahan. Mutta sittenkin oli Mustan ritarin tila yhä vielä vaarallinen, sillä useampia täysin varustettuja asemiehiä ahdisti häntä tulisesti. Häntä alkoi jo uuvuttaakin, sillä hänen piti ponnistaa kaikki voimansa voidakseen torjua yht'aikaa päältään niin monta, eri haaroilta tulevaa hyökkäystä. Mutta lensipä äkkiä keskelle kiherrystä hanhensulkainen nuoli, joka kaatoi maahan pahimman päälleryntääjän. Ja samassa töytäisi metsästä esiin jousimiesjoukko, etunenässä Locksley ja iloinen munkki. Joutuisaan ja voimallisesti he kävivät rosvojen kimppuun, jotka pian makasivat kaikki maassa hengettöminä tai henkitoreissaan. Musta ritari osoitti kiittäessään auttajiansa majesteettillisuutta, jota hänessä ei ollut aikaisemmin huomattu; hänen ryhtinsä oli ollut pikemminkin tavallisen reippaan soturin kuin korkeasukuisen herran.

»Minulla on sangen tärkeätä, ennenkuin oikein saan ilmaisseeksi kiitollisuuttani näille uskollisille ystäville, saada tietää, ketkä näin aiheetta ovat päälleni hyökänneet. — Aukaise tuon Sinisen ritarin silmikko, Wamba; hänhän näkyy olevan noiden lurjusten päällikkö.»

Narri riensi murhamiesten päällikön luo, joka kaatuessaan oli loukannut itseään ja takertuneena haavoittuneen ratsunsa alle ei kyennyt vastarintaan eikä pakoon.

»Sallikaa, urhoollinen herra», virnakoi Wamba, »minun nyt olla teidän asemiehenänne, niinkuin äsken olin tallirenkinänne. Silloin autoin teidät alas hevosen selästä, nyt riisun kypärän päästänne.»

Näin sanoen hän, eikä niinkään hellävaroen, irroitti Sinisen ritarin kypärän, joka vierei vähän matkaa nurmikkaa pitkin. Siten paljastui Mustan ritarin nähtäväksi harmahtava tukka sekä tutut kasvot, joita hän ei olisi luullut saavansa tällaisessa tilaisuudessa nähdä.

»Woldemar Fitzurse!» virkkoi hän kummastellen. »Mikä on voinut yllyttää miestä, joka on niin korkea säädyltään ja jota on pidetty niin kunnollisena, tällaiseen konnantyöhön?»

»Rikhard», vastasi vangittu ritari katsoen häneen, »vähänpä sinä tunnet ihmissydäntä, kun et tiedä, mihin kaikkeen kunnianhalu ja kostonhimo voivat saattaa jokaisen Aatamin pojan.»

»Kostonhimoko?» sanoi Musta ritari; »enhän minä ole milloinkaan tehnyt sinulle pahaa. Ei sinulla pitäisi olla mitään kostettavana minulle?»

»Sinä hylkäsit naimisliiton tyttäreni kanssa, Rikhard — eikö siinä ollut kylliksi loukkausta normannilaiselle ritarille, jonka sukuperä on yhtä korkea kuin sinun omasikin?»

»Tyttäresi kanssa?» jatkoi Musta ritari. »Siinäkö muka kylliksi syytä vihaan, ja vieläpä näin

veriseen vihaan! — Siirtykää syrjään, ystävät, tahtoisin puhua hänen kanssaan kahdenkesken. — Ja nyt, Woldemar Fitzurse, sano minulle täysi totuus — tunnusta, kuka sinut on käskenyt tähän maankavaltajan työhön?»

»Isäsi poika», vastasi Woldemar, »joka näin tehdessään ei tee muuta kuin rankaisee sinua omasta kapinastasi isääsi vastaan.»

Rikhardin silmät säihkyivät suuttumuksesta, mutta hänen parempi olemuksensa sai pian vihan hillityksi. Hän painoi käden otsaansa vasten ja seisoi vähän aikaa katsellen kukistettua paronia kasvoihin, joissa ilmeisesti taistelivat keskenään loukattu ylpeys ja häpeäntunne.

»Etkö pyydä armoa hengellesi, Woldemar?» kysyi kuningas.

»Ken on joutunut jalopeuran kynsiin», vastasi Fitzurse, »hän tietää rukoukset turhiksi.»

»Pidä siis henkesi pyytämättäsikin», lausui Rikhard; »jalopeura ei kajoo maassa makaaviin raatoihin. — Pidä henkesi, mutta sillä ehdolla, että kolmen vuorokauden kuluessa poistut Englannista ja menet johonkin Normandian linnaan piiloittamaan häpeääsi; sen lisäksi et saa ikänä sanallakaan mainita, että Anjoun Juhanalla on ollut osaa sinun kavalassa hankkeessasi. Jos sinut nähdään Englannin rajojen sisällä sen ajan jälkeen, jonka olen suonut sinulle, niin kuolet — tai jos hiiskut sanaakaan, josta sukuni kunnia tahraantuisi, niin ei alttarikaan ole, sen vannon Pyhän Yrjänän kautta, oleva sinulle tarpeeksi varma turvapaikka. Minä hirtätän sinut oman linnasi tornin huippuun kaarneitten ruoaksi. — Anna tälle ritarille hevonen, Locksley, — ovathan, näen minä, sinun miehesi saaneet kiinni muutamia irrallaan juoksevia — ja salli hänen lähteä täydessä turvassa.»

»Jollen arvelisi, että tällä äänellä, joka nyt minua kääntää, on laillinen valta kääntää», vastasi sissipäällikkö, »niin lähettäisin tuon väijyvän lurjuksen jälkeen nuolen, joka säästäisi häneltä enemmän matkanvaivat.»

»Sinussa asuu tosi englantilainen sydän, Locksley», sanoi Musta ritari; »ja syystä arvaat, että minulla on valta kääntää — minä olen Rikhard, Englannin kuningas!»

Nämä sanat kuultuansa, joiden majesteettillinen ääni oli Leijonamielen korkean säädyn ja yhtä jalon hengen mukainen, metsäsissit lankesivat heti polvilleen, osoittaen samalla kertaa kuninkaalle tulevaa kunnioitusta ja pyytäen anteeksi pahoja tekojaan.

»Nouskaa pystyyn, ystäväiseni», lausui Rikhard armollisella äänellä, luoden heihin silmänsä, joissa hänen tavallinen iloisuutensa oli jo saanut voiton tulisesta vihastuksesta. Muutenkaan ei hänen kasvoillaan näkynyt enää jälkeäkään äskeisestä tuimasta tappelusta, paitsi että ne voimaponnistuksesta olivat vielä tulistuksissa. — »Nouskaa, ystäväni!» lausui hän. »Rikoksenne, olivatpa ne tehdyt metsässä tai pellolla, olette sovittaneet annettuanne Torquilstonen edustalla uskollista apua onnettomuuteen joutuneille alamaisilleni sekä myös tänään pelastamalla kuninkaanne. Nouskaa, uskolliset mieheni, ja olkaa tästä lähtien rehellisiä alamaisia. — Ja sinä, kunnan Locksley...»

»Älkää enää, kuninkaallinen herrani, nimittäkö minua Locksleyksi, vaan kuulkaa nimeni, jonka maine, pelkään minä, on levinnyt niin avaralle, että se varmaan on ulottunut teidänkin korviinne asti — minä olen Robin Hood, Sherwoodin salon sissi.»

»Sinä kaikkien metsäsissien kuningas ja kaikkien iloveitikkojen hallitsija», sanoi kuningas, »kuka ei olisi kuullut sinun nimeäsi, jonka maine on levinnyt aina Palestiinan maalle saakka? Mutta minä vakuutan sinulle, uljas metsäsissi, etten tahdo pitää pahassa muistossa yhtään ainoatakaan tekoa, jonka olet tehnyt minun poissaollessani ja näiden metelien aikana, joihin poissaoloni on ollut syynä.»

»Toteenpa tässäkin taas käy vanha sananlasku», virkkoi Wamba, virittäen kokkapuheensa väliin, vaikka kuitenkin vähemmän kärkkäästi kuin tavallisesti, —

Kun kissa kulkuteillä,
hiiret pöydälle pyrähti.

»Mitä, Wamba, oletko sinäkin saapuvilla?» sanoi Rikhard. »Enpä ole niin pitkään aikaan kuullut ääntäsi, että luulin jo sinun pötkineen pakoon.»

»Minäkö pakoon pötkisin!» vastasi Wamba. »Milloin olette nähnyt hupsuuden erillään urhoudesta? Tuossahan on pitkällä miekkani kaatama, kelpo harmaa ruuna, jonka mielelläni näkisin jälleen jaloillaan, kunhan sen isäntä sen sijaan kellottaisi maassa, kinner-suonet poikki. Tunnustaa täytyy, että perädyinhän minä ensi alussa pikkuisen, sillä kirjava nuttu ei suojele peitsenpäätä vastaan niinkuin rautapaita. Mutta vaikka en taistellutkaan miekkani, niin myöntänettepä kuitenkin, että soitin rynnäkköön.»

»Ja sopivalla ajalla sen teitkin, kunnan Wamba», vastasi kuningas. »Sinun hyvää apuasi en ikänä unohda.»

»*Confiteor! Confiteor!* (Minä tunnustan syntini!)», huusi samassa nöyrä ääni kuninkaan vieressä. »Eipä latinani auta minua edemmäksi, mutta tunnustaa tahdon rikokseni majesteettia vastaan, jolla olen kuoleman ansainnut. Sitä vain anoisin, että saisin anteeksi, ennenkuin minut viedään mestauslavalle!»

Rikhard katsahti ympärilleen ja huomasi iloisen erakon joka seisoivat polvillaan hypistellen helmivyötänsä. Hänen nuijasauvansa, joka ei ollut taistelun aikana joutunut, oli nurmikolla vähän matkan päässä isännästään. Munkki oli väentänyt kasvonsa semmoiseen irveeseen, jonka arveli paraiten ilmaisevan katumusta: silmät olivat taivaaseen päin pullistuneet ja suupielet

vääntyneet alas, — Wamban sanoilla puhuen, niinkuin tupsut kukkaron molemmista päistä. Mutta tämän teeskennellyn katumuksen valheellisuutta todisti naurettavalla tavalla munkin karkeissa kasvojen eleissä väijyilevä veitikkamainen ilve; se näytti kielivän, että hänellä pelko oli yhtä teeskennelty kuin katumuskin.

»Miksi olet näin alla päin, pahoilla mielin, pappi veitikka?» kysyi Rikhard. »Pelkäätkö, että piispasi saa nyt kuulla, miten harras olet palvelemaan Jumalan Emoa ja Pyhää Dunstania? — Vielä vai, mies, ole huoleti! Rikhard, Englannin kuningas, ei kieli salaisuuksia, jotka saa kuulla viinipullon ääressä.»

»En, armollisin kuninkaani», vastasi erakko, »enpä piispan sauvaa niin pahasti pelkää kuin kuninkaan valtikkaa. Voipa kuitenkin, kun minun saastuttavan nyrkkini piti koskea Jumalan voiteleman majesteetin korvalliselle!»

»Hahaa!» nauroi Rikhard; »siltäkö puolelta tuuli nyt käy? Olinpa, totta puhuen, kokonaan unohtanut korvapuustisi, vaikka korvani soi siitä koko sen päivää. Mutta jos sinun antamasi korvapuusti olikin kelpo lajia, niin vetoanpa näiden hyvien miesten tuomioon, että se tuli täysin määrin maksetuksi — tai, jos arvelet velkaa vielä jääneen minun puolelleni ja tahdot ottaa vastaan toisen samanlaisen...»

»En suinkaan, en suinkaan», vastasi veli Tuck kiireisesti. »Olenpa saanut omani takaisin, vieläpä koron kanssa — ja minä toivon vain, että te, kuninkaallinen majesteetti, aina yhtä täydesti maksaisitte veikanne!»

»Jos ne saisין korvapuusteilla suoritetuksi», sanoi kuningas, »niin vähänpä syytä minun velkojillani silloin olisi valittaa rahastoni tyhjyyttä.»

»Mutta en kuitenkaan», sanoi munkki muuttaen jälleen kasvonsa teeskennellyn nöyriksi, »vielä tiedä, millä lihankidutuksella minun pitää sovittaa tuo jumalaton lyöntini!»

»Älä siitä puhu enää, veikkonen», vastasi kuningas. »Minä olen ottanut vastaan niin monta sivallusta muhamettilaisilta ja pakanoilta, että olisin aivan järjetön, jos riitelisin yhdestä korvapuustista, jonka niin pyhä mies kuin Copmanhurstin erakko on suonut minulle. Mutta, pyhä veljeni, luulisinpä kuitenkin parhaaksi sekä kirkolle että itsellesikin, jos hankkisin sinulle luvan riisua munkkikaapusi päältäsi ja ottaisין sinut henkivartijajoukkooni. Sitten saisit palvella minua samalla tavalla kuin tähän asti olet palvellut Pyhän Dunstanin alttaria.»

»Herra kuninkaani», vastasi munkki, »pyydän nöyrimmästi, ettette panisi pahaksi, vaikka en otakaan vastaan tarjoustanne. Ja luulenpa, että te helpostikin soisitte minulle anteeksi, jos vain tietäisitte, miten suuren vallan laiskuuden synty on saanut minussa. Pyhä Dunstan — olkoon hän meille armollinen! — seisoo koreasti seinäkomerossaan, vaikka minä joskus löisinkin messuni laimin pyydystäessäni lihavaa metsäaurista. Olen joskus koko yökauden poissa kotoa, ties häntä millä asioilla — siitä ei Pyhä Dunstan koskaan suutu. Hän on hiljainen isäntä, — ja hyvänsävyinen isäntä, niinkuin puupölkky ainakin. Mutta jos minun tulisi olla henkivartijana herrani ja kuninkaani palveluksessa — suuri kunnia se tietysti olisi — niin, jos vähänkin poikkeaisin tänne leskeä lohduttamaan, tai tuonne metsäaurista ampumaan, kohtapa kuuluisi kaikenlaista. 'Missä tuo pappi koira on?' soimaisi yksi. 'Eikö kukaan ole nähnyt sen vietävää Tuckia?' kiroilisi toinen. 'Tuo munkkikaapunsa hylännyt lurjus hävittää enemmän metsän otuksia kuin puoli maakuntaa', tiuskaisi metsänvartija. 'Hän on heti jokaisen aran emokauriin jäljillä, mikä ilmaantuu vain valtakuntaani' haukkuisi toinen. Sanalla sanoen, armollinen kuninkaani, minä rukoilen, että sallitte minun pysyä samanlaisena kuin olin meidän ensi kerran tavatessamme. Tai jos tahtonette minulle osoittaa jotakin hyvyyttä, niin pyytäisin, että pitäisitte minua vain samana köyhänä erakkona, joka asuu Pyhän Dunstanin majassa Copmanhurstissa, ja joka kiitollisuudella ottaa vastaan pienimmänkin lahjan.»

»Kyllä ymmärrän», sanoi kuningas, »ja pitääpä siis tämän pyhän erakon saada lupa kuljeksia sinisaloilla ja ammuskella Wharncliffen metsässä, joka kuuluu minulle. Huomaa kuitenkin, että lupaan sinulle vain kolme kaurista joka vuosi. Mutta jollei niin tapahdu, vaan että sinä tämän lupauksen turvin tapat kolmekymmentä, niin en ole kristitty kuningas enkä tosi kuningas.»

»Olkaa huoleti, armollinen herra», vakuutti munkki, »kyllä minä Pyhän Dunstanin avulla keksin keinoja saattaakseni teidän hyväntahtoisen lahjanne satakertaisesti enentymään.»

»Sitä en epäilekään, veli veikkonen», vastasi kuningas. »Ja koska metsänotuksen liha on kuivanlaista pureksittavaa, niin käsken kellarimestarini toimittaa sinulle yhden puoliskon Kanarian viiniä, yhden aarnin Malvasian viiniä sekä kolme tynnyriä olutta, ensimmäistä panosta joka vuosi. Jollet silläkään vielä saa janoasi aivan sammuksiin, niin ei ole muuta neuvoa, kuin että tulet hoviini ja koettelet päästä ruokaeverstini tuttavaksi.»

»Entäs mitä Pyhälle Dunstanille...?» kysyi erakko.

»Messupaidan ja alttariliinan saat häntäkin varten», jatkoi kuningas ristien silmänsä. — »Mutta älkäämme kääntäkö leikkiä todeksi, ettei Jumala rankaise meitä siitä, että enemmän ajattelemme omia hulluttelujamme kuin hänen kunnioittamistaan ja palvelemistaan.»

»Kyllä minä vastaan suojeluspyhäni puolesta», tokaisi munkki leikillisesti.

»Vastaa omasta puolestasi, munkki!» lausui Rikhard kuningas jotenkin ankaralla äänellä. Mutta heti hän taas ojensi kätensä erakolle, joka vähän häpeissään lankesi polvilleen ja suuteli kättä. »Vähemmänpä osoitat kunniata kämmenelleni kuin nyrkilleni», sanoi hallitsija. »Sille sinä nyt vain kumarrat polvillasi, mutta tämän edessä löit tuonnoin otsasi maahan.»

Mutta munkki, joka ehkä pelkäsi uudestaan suututtavansa Rikhardia, jos jatkaisi puhetta liian leikilliseen tapaan — tätä vikaa on varsinkin karttaminen, kun ollaan kuningasten puheilla —

kumarsi syvään ja vetäytyi syrjään.

Tällä hetkellä ilmaantui paikalle vielä kaksi miestä toisten lisäksi.

YHDESVIIDETTÄ LUKU.

Oi terve, mun herrani ylhäiset,
täss' ollahan köyhät, mut iloiset;
nyt tanssitaan
ja riemuitaan, —
oi tulkaa riemua katselemaan.

MACDONALD.

Tulijat olivat Wilfred Ivanhoe, istuen abotin juhdan selässä, ja Gurth, joka ratsasti ritarin omalla sotaoriilla. Ivanhoe oli äärettömän hämmästynyt, kun hän näki herransa veren tahrassa ja kuusi, seitsemän ruumista virumassa sillä pienellä, lakealla nurmikolla, joka äsken oli ollut taistelutantereena. Yhtä suuri oli hänen kummastuksensa myös siitä, kun hän näki Rikhardin ympärillä niin monta metsäläistä, jotka nähtävästi olivat rosvoja ja siis hiukan vaarallista seuraa kuninkaalle. Hän epäili, pitikö hänen puhutella kuningasta Mustan ritarin nimellä, vai osoittaa hänelle asiaan kuuluvaa kunnioitusta. Rikhard huomasi hänen neuvottomuutensa.

»Puhuttele vain pelkäämättä, Wilfred», virkkoi hän, »Rikhard Plantagenetiä hänen tosinimellään. Nämä miehet, jotka näet hänen ympärillään, ovat rehellisiä Englannin poikia, vaikka heidän tulinen englantilaisverensä taitaakin välistä hairahduttaa heidät hiukan väärille teille.»

»Ritari Wilfred Ivanhoe», sanoi uljas sissipäällikkö astuen esille, »minun vakuutukseni ei voi paljonkaan vahvistaa hallitsijan sanaa; mutta sallikaa minun sittenkin ylpeänä vakuuttaa, että kuninkaalla ei ole sen uskollisempia alamaisia kuin ne, jotka nyt seisovat hänen ympärillään.»

»Sitä en epäile, uljas urho», vastasi Wilfred, »koska kerran sinäkin kuulut niiden joukkoon. Mutta mitä tietävät nuo kuoleman ja vaaran jäljet? Nuo tapetut miehet ja kuninkaani verinen haarniska?»

»Maankavaltajia on ollut kimpussamme, Ivanhoe», sanoi kuningas. »Mutta kiitos ja kunnia siitä olkoon näille urhokkaille miehille, petturit ovat saaneet ansaitun palkkansa. — Mutta nyt, kun oikein ajattelen asiaa», lisäsi Rikhard hymyillen, »olethan sinäkin kapinoitsija, oikein uppiskainen kapinoitsija. Sillä enkö ankarasti käskenyt sinua lepäilemään Pyhän Botolfin luostarissa, kunnes haavasi olisi jälleen parantunut?»

»Se onkin jo parantunut», vastasi Ivanhoe; »se ei tee minulle enempää haittaa, kuin jos olisin vain neulalla raapinut nahkaani. Mutta miksi, ah miksi, jalo kuninkaani, tahdotte näin kiusata uskollisen palvelijanne sydäntä ja saattaa itsenne vaaraan syrjäisillä teillä ja hurjilla retkillä, ikäänkuin ei henkenne olisi suuremman arvoinen kuin tavallisen vaeltavan ritarin, jolla ei maan päällä ole muuta arvoa kuin minkä hän voi peitsellään ja miekallaan hankkia itselleen?»

»Eikä Rikhard Plantagenetkään», sanoi kuningas, »halua mitään muuta arvoa kuin sen, minkä hän voi itsellensä hankkia kelpo peitsellään ja miekallaan. Ja suurempana ansiona Rikhard pitää vaarallista retkeä, jonka hän vain kelpo miekkansa ja vahvan käsivartensa voimalla on saattanut hyvään päätökseen kuin suurta tappelua, jossa hän on ollut johtamassa sataatuhatta soturia.»

»Mutta teidän valtakuntanne, minun herrani ja kuninkaani», jatkoi Ivanhoe, »teidän valtakuntanne on hajoamaisillaan ja kukistumaisillaan keskinäissodan vuoksi — teidän alamaisianne uhkaavat kaikki mahdolliset onnettomuudet, jos heidän kuninkaansa hukkaantuisi johonkin niistä vaaroista, joihin te antaudutte joka päivä ja jollaisesta nytkin olette töintuskin vapautunut.»

»Hohoo — valtakuntaniko ja alamaiseni?» vastasi Rikhard närkästyen. »Sen sanon sinulle, Wilfred, että parhaatkin alamaisistani ovat liian kärkkäitä kostamaan hullutuksiani omilla hullutuksillani. Niinpä esimerkiksi tämä sangen uskollinen palvelijani, Wilfred Ivanhoe, ei piittaa lainkaan minun ankarasta käskystäni, ja sittenkin hän pitää kuninkaallensa pitkän saarnan siitä, että tämä muka ei tarkoin noudata hänen nevojansa. Kumpaisellako meistä lienee suurempi syy moittia toista? — Mutta suo anteeksi minulle, uskollinen Wilfredini. Tätä aikaa, jonka olen kuluttanut ja vielä edelleen aion kuluttaa syrjäisissä paikoissa, on täytynyt täten käyttää — selitinhän sen sinulle Pyhän Botolfin luostarissa —, jotta ystäväni ja uskolliset aatelisherrani kerkiäisivät saada voimansa kokoon. Sillä kun sanoma Rikhardin tulosta viimein julistetaan, pitää hänen komentonsa alla olla niin suuri sotajoukko, etteivät viholliset uskalla ajatellakaan käydä sen kimppuun ja että aiottu kapina siis kukistuu itsestään miekkaa paljastamatta. Ennen vuorokauden kuluttua ei Estotevillella ja Bohunilla vielä voi olla kyllin väkeä koossa, jotta he voisivat marssia Yorkiin päin. Minä odotan sanomia Salisburyyltä etelästä, Beauchampilta Warwickshirestä ja Multonilta ja Percyltä pohjoisesta. Kanslerin pitää saattaa Lontoon kaupunki puolellemme. Ennenaikainen ilmaantumiseni saattaisi minut aivan toisenlaisiin vaaroihin, vaaroihin, joista peitseni ja miekkani tuskin voisikaan pelastaa minua, vaikka apunani olisikin uljaan Robinin jousi ja veli Tuckin nuijasauva ja viisaan Wamban torvi.»

Wilfred kumarsi myöntyen. Hän tiesi hyvin, miten turhaa oli vastustella sitä hurjan ritarillista uljuutta, joka niin usein saattoi hänen kuninkaansa vaaroihin, mitkä helposti olisi voinut välttää, ja joihin antautuminen, suoraan sanoen, oli kuninkaan ankarimmin moitittavia vikoja. Nuori ritari

siksi vain huokasi ja vaikenä. Rikhard puolestaan, joka oli iloinen siitä, että oli muka saanut neuvonantajansa vaikenemaan, vaikka hän sydämessään ei voinutkaan olla myöntämättä moitteen oikeutusta, jatkoi puhettansa Robin Hoodin kanssa. —»Metsäsissien kuningas», sanoi hän, »eikö sinulla ole mitään ravintoa tarjottavana kuninkaalliselle veljellesi? Sillä noita roistoja tappaessani oli minulla riittävästi ruumiinliikettä, ja siitä olen saanut ruokahalua.»

»Totta puhuakseni», vastasi sissipäällikkö, »— sillä en teille, armollinen herra, tahdo valhetella, — meidän ruoka-aittamme varat ovat pääasiallisesti saatuja...» Hän vaikenä hiukan hämillään.

»Minun metsästänikö, eikö niin?» sanoi Rikhard iloisesti. »Eihän parempaa ruokaa olekaan nälkäiselle vatsalle kuin metsänriista. Ja, totta puhuen, jos kuningas ei viitsi pysyä kotona itse hankkimassa metsänriistaansa, niin eipä hänen pitäisi nostaa liian suurta melua, kun hän näkee sitä hankittavan hänen avuttaankin.»

»Jos te, armollinen kuningas», sanoi Robin, »siis suvaitsette jälleen kunnioittaa käynnilläne erästä Robin Hoodin miesten yhtymäpaikkaa, niin eipä siellä pidä oleman puutetta metsänviljasta. Ja löytynehän tuopillinen olutta ja kenties myös pikarillinen jokseenkin hyvää viiniä palan painikkeeksi.»

Sissipäällikkö alkoi nyt astua edeltä, ja hänen jäljessään seurasi iloinen kuningas, jota tämä yhteensattuma Robin Hoodin ja hänen metsämiestensä kanssa luultavasti miellytti enemmän kuin istuminen täydessä kuninkaallisessa komeudessaan, loistava piiri aatelisia herroja ympärillään. Seuran ja tapausten vaihtelu, se oli Rikhard Leijonamielelle parasta elämäniloa, ja tämä nautinto oli hänen silmissään sitä makeampi, jos sen lisäksi oli sattunut vaaroja, jotka olivat tulleet hyvin voitetuiksi. Tässä leijonamielisessä kuninkaassa ilmeni koko hyödyttömässä loistossaan ilmeinen ja elävä ritarillisuuden perikuva, semmoisena kuin sitä romaaneissa kuvattiin. Omilla mieskohtaisilla taisteluluilla hankittu maine oli hänen kaikkea tavatonta etsivälle mielelleen paljon kalliimpi kuin se loisto, jonka valtiotaito ja viisaus olisivat levittäneet hänen hallituksensa yli. Siitä johtui, että hänen valtakautensa muistutti loistavaa, mutta pian sammuvaa tähdenlentoa, joka kiittää taivaankannen poikki levittäen ympärilleen hyödyttömyyttä ja eriskummallista valoa, mutta heti taas katoaa ympäröivään pimeyteen. Hänen sankaritekonsa ovat antaneet paljon aihetta runoniekkoille ja ministreille, mutta eivät ole tuottaneet kotimaalle ainoatakaan niistä pysyvistä eduista, joista historia niin mielellään laveasti kertoilee, pitäen niitä nousevien polvien esikuvina. Mutta siinä seurassa, missä hän nyt oli, Rikhardin avut saivat tilaisuuden puhjeta esiin mita loistavimmalla tavalla. Hän oli iloinen ja hyvänsävyinen ja viihtyi hyvin kaikkensäättyisten ihmisten parissa.

Suunnattoman suuren tammipuun juurelle katettiin pian Englannin kuninkaalle metsämiehen tapaan pöytä. Hänen ympärillään seisoivat piiri miehiä, jotka eivät totelleet kuningaskunnan lakeja, mutta olivat nyt kuitenkin kuninkaan seuralaisina ja henkivartijoina. Lauluja ja leikkipuheita vaihetteli, itsekkönsä suorittamia urotöitä ylistettiin; kehuessaan onnistuneita lainrikkomisiaan sissit eivät enää muistaneetkaan puhuvansa lain luonnollisen suojelijan kuullen. Iloinen kuningaskaan ei pitänyt enempää lukua omasta arvostansa kuin hänen seurakumppaninsa; hän vain nauro, kallisteli kannua ja lasi kilpaa leikkiä muun iloisen joukon kanssa. Mutta Robin Hood, joka älyltään oli terävä vaikka oppimaton, halusi lopettaa tämän melskeen, ennenkuin hyvä sopu jollakin tavalla olisi rikkoontunut. Tämä hänen halunsa kiihtyi vielä siitä, kun hän näki huolen pimittävän Ivanhoen otsaa. »Suuri kunnia tosin on meille», hän virkkoi tälle, »että uljas kuninkaamme seurustelee meidän kanssamme; mutta enpä kuitenkaan soisi, että hän tällä tapaa kuluttaa suotta aikaansa, joka valtakunnalle sen nykyisessä tilassa on kallis.»

»Se oli hyvä ja viisas sana, kunnan Robin Hood», vastasi Wilfred kuiskaten. »Ja huomaa, että ne, jotka laskevat leikkipuheita majesteetin kanssa, oli tämä vaikka kuinka iloisella tuulella, itse asiassa leikittelevät leijonanpennun kanssa. Paljoa suuttumuksen syytä ei tarvitakaan, kun se tarttuu kiinni sekä kynsin että hampain.»

»Satuittepa juuri siihen, mitä minä pelkäsinkin», sanoi sissipäällikkö. »Mieheni ovat raakoja luonteeltaan ja kasvatukseltaan, ja kuningas on yhtä pikainen kuin hyväluontoinen. En takaa, kuinka kauan voi kestää, ennenkuin he loukkaavat häntä jollakin tavalla, enkä tiedä, kuinka tulisesti hän siitä saattaa suuttua; — aika olisi todellakin lopettaa tämä ilo.»

»Siihen toimeen sinun on ryhdyttävä, uljas jousimies», virkkoi Ivanhoe, »sillä kaikki minun varoitukseni eivät vaikuta muuta kuin että hän sitä hartaammin jatkaa leikkiä.»

»Pitääkö minun jo näin pian panna kuninkaani anteeksi ja suosio alttiiksi?» sanoi Robin Hood hiukan epäroiden. »Mutta tehtävä se kuitenkin on, Pyhä Kristoffer auttakoon. Enhän ansaitisikaan hänen suosiotaan, jollen panisi sitä hänen edukseen alttiiksi. — Kuules, Scathlock, käypä tuon viidakon taakse ja puhalla torvellasi normannilainen rynnäkkötörähdys — ja vähääkään viipymättä henkesi uhalla.»

Scathlock totteli päällikön käskyä; eikä kulunut viittä minuuttiakaan, kun hän jo torventörähdyksellä säikähdytti mässääjiä.

»Se on Malvoisinin torvi», virkkoi mylläri kavahtaen jaloilleen ja kaapaton jousensa. Munkki päästi pullon kädestään maahan ja tarttui nuijasauvaansa. Wamba katkaisi leikkipuheen kesken ja tempasi miekkansa sekä kilpensä. Kaikki muutkin ottivat kukin aseensa.

Ne, joiden elämä yhtämittaa on monen vaaran alainen, rientävät helposti juomingeista tappeluun; ja Rikhardin mielestä tämä häiriö tuntui vain lisäävän seikkailun viehätystä. Hän käski tuoda kypäränsä sekä muut raskaat varustensa osat, jotka hän oli riisunut yltään. Ja sillä aikaa kuin Gurth auttoi niitä päälle, antoi kuningas ankarat käskyt Wilfredille uhaten kiivainta vihastustansa, ellei tämä pysyisi erillään lähenevästä tappelusta.

»Sinä olet minun puolestani taistellut sadat kerrat, Wilfred, ja minä olen vain katsellut syrjästä. Tänäpäivänä sinun pitää katsella, kuinka Rikhard tappelee ystävänsä ja uskollisen palvelijansa puolesta.»

Sillä välin oli Robin Hood lähettänyt useat miehistänsä eri haaroille muka tiedustelemaan vihollisen asemaa. Ja nähtyänsä, että juomaseura oli kokonaan hajonnut, hän lähestyi Rikhardia, joka oli nyt täysissä varusteissaan. Laskeutuen toiselle polvelleen Robin pyysi kuninkaalta anteeksi.

»Mitä sitten, kunnan jousimieheni?» kysyi Rikhard hiukan närkästyneenä. »Emmekö ole jo suoneet sinulle täyttä anteeksiantoa kaikista rikoksistasi? Arveletko, että sanamme on kuin höyhen, joka heiluu sinne tänne? Eihän sinulla ole vielä ollut aikaa tehdä mitään uutta rikosta sen jälkeen?»

»Onpa niinkin», vastasi sissipäällikkö, »jos rikokseksi lienee katsottava, että olen tehnyt kuninkaalleni pienen petoksen hänen omaksi hyödykseen. Tuo torventoitotus ei tullutkaan Malvoisinin torvesta, vaan puhallettiin minun käskystäni juominkimme lopettamiseksi, ettei se kuluttaisi teidän aikaanne, joka on liian kallis näin tuhlattavaksi.»

Näin puhuttuaan hän nousi pystyyn, laski käsivartensa ristiin rinnallensa ja odotti kuninkaan vastausta, kuten ainakin mies, joka tietää nostaneensa kenties pahaa mieltä, mutta kuitenkin luottaa tarkoituksensa puhtauteen. Närkästys ajoi veret Rikhardin poskille; mutta se oli vain hetkellistä, pian asettuvaa mielenliikutusta, jonka oikeudentunto heti hillitsi.

»Sherwoodin metsän kuningas», hän virkkoi, »näyttää pelkäävän, että Englannin kuningas kuluttaisi liiaksi hänen kaurispaistiaan ja viinivarojaan. Hyvä on, uljas Robin! — Mutta jos tulet joskus vieraisille minun luokseni iloiseen Lontooseen, niin saatpa kokea, sen lupaan, että minä en ole yhtä itara isäntä. Oletpa kuitenkin oikeassa, veli veikkonen. Ylös hevosen selkään nyt ja matkaan, — Wilfred on jo kauan ollut malttamaton. Sanopa, uljas Robin, eikö sinulla ole joukossasi ystävää, joka ei tyydy paljaaseen neuvonantajien virkaan, vaan väkistenkin tahtoo taluttaa sinua kaikilla teillä ja heti näyttää vihaiselta, kun joskus uskallat omin päin astua?»

»On maar minullakin semmoinen», vastasi Robin, »se on alapäällikköni, Pikku Jussi, joka par'aikaa on pitkällä retkellä aina Skotlannin rajoilla saakka. Ja täytyypä tunnustaa, herra kuningas, että toisinaan närkästyn hänen liiasta kerkeydestään minun neuvojanani ja varoittajanani. Mutta kun olen toistamiseen asiaa aprikoinut, en voi kauemmin olla suutuksissa ystävälle, joka vain hartaudesta isäntäänsä palvelemaan toisinaan on ylenmäärin kiivas.»

»Oikein puhut, kunnan jousimies», virkkoi Rikhard. »Ja jos minulla olisi Ivanhoe toisella sivullani vakavia neuvojanansa antamassa, vieläpä muotonsa ankaralla yksitotisuudella vahvistamassa niiden tärkeyttä, ja sinä olisit toisella sivullani koirankujeilla viekoittelemassa minua siihen, mitä pidät hyödyllisenä — niin olisi vapaa tahtoni sidottu ja kahlittu pahemmin kuin kenenkään muun kuninkaan koko kristikunnassa tai pakanoiden mailla. — Mutta lähdetään nyt, veikkoset, iloisin mielin Coningsburghiin, hopottelematta enää tämän asian vuoksi.»

Robin Hood ilmoitti lähettäneensä osan miehistänsä edeltä siihen suuntaan, minne matkalaisten tie nyt kulki. Tämä joukko oli varmasti keksivä ja heidän tietoonsa saattava jokaisen väijyvän vihollisparven. Tällä tavoin he saattoivat olla varmat siitä, että tie oli aivan esteetön; tai jos jotakin häiriötä oli, piti heidän saada sanoma vaarasta siksi hyvissä ajoin, että voivat peräytyä suuren jousimiesjoukon turviin, jonka kera Robin itse lupasi seurata jäljestä.

Tämä viisas ja hellä huolenpito Rikhardin turvallisuudesta liikutti hänen sydäntään ja poisti viimeisenkin vihasuksen oireen. Kuningas ojensi vielä kerran kätensä Robin Hoodille ja vakuutti hänelle täydellistä anteeksiantoa ja vastaistakin suosiota. Myös hän ilmoitti lujasti päättäneensä estää metsästyssääntöjen sekä muiden rasittavien lakien liiaksi rajua toimeenpanoa, joka oli pakottanut niin monta Englannin talonpoikaa metsäsisseiksi. Mutta Rikhardin ennenaikainen kuolema teki tyhjäksi hänen hyvät aikomuksensa uljasta sissipäällikköämme kohtaan; eikä metsästysvapautta saatu muuten kuin väkisin vastahakoiselta Juhana-kuninkaalta, joka peri jalomielisen veljensä kruunun. — Mitä muuten Robin Hoodin myöhäisempiin elämänvaiheisiin sekä väkivaltaiseen kuolemaan tulee, jonka petturi hänelle aiheutti, saa niistä yllinkyllin tietoa vanhoista lentolehdistä, joita aikoinaan myytiin huokeaan hintaan, nimittäin puoleen pennyyntä, mutta joista nykyään ollaan halukkaat maksamaan täysi paino kultaa.

Sissipäällikön vakuutus matkan turvallisuudesta kävi hyvin toteen, ja kuningas, jota Ivanhoe, Gurth sekä Wamba seurasivat, saapui enemmittä esteittä Coningsburghin linnan läheisyyteen, ennenkuin aurinko oli vielä mennyt mailleen. Harva seutu koko Englannissa on kauniimpi ja ihastuttavampi kuin tämän vanhan saksilaislinnan ympäristö. Tasakulkuinen, hiljainen Don-joki juoksee siinä keskellä kaikille haaroille kohoavaa maisemaa, missä viljelysmaat ja metsät ihanasti vaihtelevat. Ja eräällä jokitörmällä kohoaa mainittu vanha rakennus vallien ja kaivantojen turvaamana. Se oli, kuten sen saksilainen nimi todistaa, ennen valloitusta ollut Englannin muinaisten kuningasten asuntona. Ulkovallit olivat luultavasti vasta normannilaisajalta, mutta sisempi linna on ilmeisesti sängen vanha. Päärakennus sijaitsee kunnan laella eräällä sisäpuolella kulmalla. Sen seinät ovat erinomaisen paksut, ja niiden ulkopuolisena tukena tai suojana on kuusi äärettömän suurta kivipatsasta, jotka kohoavat tornin kupeita myöten ylös, ikäänkuin sen vahvistimina tai kannattimina. Nämä paksut patsaat ovat juureltaan ja koko matkan ylöspäinkin lävitsensä kivistä, mutta huippupuolelta ontot ja päättyvät pieniin tornin tapaisiin, jotka ovat päätornin yhteydessä. Kaukaa katsellessa tämä summattoman suuri linna eriskummallisine lisärakennuksineen tarjoaa yhtä paljon mielenkiintoista kaunisten seutujen ihailijalle kuin sen sisusta muinaistutkijalle, jonka mielle se palauttaa hamaan Heptarkian^[37] aikoihin. Erästä linnan läheisyydessä olevaa kumpua sanotaan kuuluisan Hengistin hautakammiksi, ja

kirkkotarhassakin on useita ikivanhoja, merkillisiä hautakiviä.

Kun Rikhard Leijonamieli seuralaisineen läheni tätä koristelematonta, mutta majesteetillista rakennusta, ei se vielä ollut varustettu ulkomuurilla. Saksilainen rakentaja oli pannut kaiken taitonsa itse linnarakennuksen vahvistamiseen, ja ainoana ulkovarustuksena oli vain keho aitaus.

Tornin huipusta liehuva suuri musta lippu ilmaisi, että isäntävainajan hautajaisia par'aikaa vietettiin. Lipussa ei näkynyt mitään kuvaa, joka olisi tehnyt selvää vainajan suvusta tai säädystä. Vaakunat olivat siihen aikaan normannilaisenkin ritariston keskuudessa outoja, vastakeksittyjä koristeita, eivätkä saksilaiset olleet niitä vielä lainkaan ottaneet käytäntöön. Portin yläpuolella liehui kuitenkin toinenkin lippu, johon oli taidottomasti kuvattu valkea hevonen; tämä Hengistin ja hänen sotakumppaninsa vanhastaan tuttu lippukuva ilmaisi vainajan kansallisuuden sekä kuninkaallisen sukuperän.

Ylt'ympäri linnaa oli liikettä ja hälinää. Tällaisissa hautajaispidoissa oli näet tapana osoittaa vieraanvaraisuutta anteliaasti ja valikoimatta ei ainoastaan vainajan läheisemmille ja kaukaisimmille sukulaisille, vaan myös kaikille ohikulkijoillekin. Athelstan vainajan rikkaus ja korkea suku oli syynä siihen, että tätä tapaa nyt noudatettiin täysin määrin.

Suurin joukoin nähtiin siis vieraita astuvan ylös tai alas linnamäkeä; ja kun kuningas seuralaisineen ratsasti hakulin avonaisesta ja vartijattomasta portista sisään, saivat he kartanolla nähdä näyn, josta ei juuri helpolla olisi voinut arvata syytä tähän kokoukseen. Eräässä kohden kokit paistoivat kokonaisia härkiä ja lihavia lampaita; toisessa iskettiin tappia oluttynnyreistä, joita jokaisen janoavaisen oli lupa tyhjentää. Kaikennäköistä kansaa istui siellä eri ryhmissä, ahmien ruokia ja kaataen kurkkuunsa juomia, joita heille oli annettu. Ryysyinen saksilainen orja sammutti puolenvuotisen janonsa ja nälkensä muiston yhdenpäiväisellä ylensyömisellä ja ylenjuomisella. Paremmiin ravittu porvari söi palaansa hitaammin maistellen ja tarkasti tutkistellen, miten paljon maltaita oluessa mahtoi olla ja miten panijan taito oli onnistunut. Muutamia harvoja köyhiä normannilaisherrojakin oli saapuvilla. Nämä oli helppo erottaa sileäksi ajetuista leukapäistään ja lyhyistä nutuistansa; se tunnusmerkki heille myös oli ominainen, että he seurustelivat aina vain keskenänsä, katsellen halveksivasti koko juhlaa, vaikka eivät pitäneetkään liian alentavana arvolleen ottaa runsaan osansa tarjona olevista herkuista. Kerjäläisiä tietysti liikkui tusinoittain sekä myös kierteleviä, Palestiinasta palanneita sotureita (sellaisia he ainakin itse sanoivat olevansa), laukkukauppiaita, jotka näyttelivät tavaroitaan, kuljeksivia käsityöläisiä, jotka kyselivät työtä, vaeltavia toivoretkeläisiä ja metsäpappeja, saksilaisia ministrelejä ja walesilaisia bardeja (runoseppiä), jotka viimeksimainitut kaikki mutisivat rukouksia tai näppäilivät harppujaan, viulujaan ja kitaroitaan, niin että korvat olivat haljeta. Mikä heistä kiitteli surullisin ylistysvirsin Athelstanin avuja; mikä lauloi hänen suvustaan, luetellen vainajan suurusukuisten esi-isien raakoja ja vaikeasti lausuttavia nimiä. Eipä ollut temppeujentekijöistäkään ja silmänkääntäjistä puutetta; hautajaispitoja ei näet tähän aikaan pidetty sopimattomina tilaisuuksina heidän taitonsa harjoittamiseen. Saksilaiset tavat tässä suhteessa olivat yhtä luonnonperäiset kuin sivistymättömätkin. Jos surevaista janotti, piti olla juotavaa tarjona — jos hänen oli nälkä, piti olla ruokaa — jos suru rupesi liiksi painamaan ja synkistytämään sydäntä, piti olla huvitusta tai ainakin mielenlievitystä. Eikä hautajaisjoukko ollutkaan käyttämättä noita lohdutusneuvoja. Vain silloin tällöin, kun heidän mieleensä ikäänkuin äkkiä juolahti, mikä syy heidät oli paikalle kerännyt, miehet kaikki huoahivat yhteen ääneen ja naiset, joita myös oli koko joukko läsnä, koroittivat äänensä ja parahtivat tuskasta.

Tällaiselta näytti elämä Coningsburghin linnanpihalla, kun Rikhard seuralaisineen astui sisään. Alhaisemmista vieraista, joita yhä laumoittain virtaili sisään ja ulos, ei seneshali eli hovimestari viitsinyt pitää paljon huolta, ei ainakaan enempää kuin järjestyksen ylläpito vaati. Mutta kuninkaan ja Ivanhoen arvokas ulkomuoto kiinnitti hänen huomiotansa, varsinkin kun jälkimmäisen kasvot tuntuivat hänestä tutuilta. Sitäpaitsi kahden ritarin tulo (heidän säätynsä näkyi puvuista) oli harvinainen tapaus saksilaisissa pidoissa, joten sitä täytyi pitää suurena kunnianosoituksena sekä vainajalle että hänen perheelleen. Sentähden mainittu ylpeä virkamies, mustassa puvussaan ja valkea keppi kädessä, raivasi tietä kirjavan vierasjoukon läpi ja saattoi Rikhardin sekä Ivanhoen linnantornin ovelle. Gurth ja Wamba tapasivat heti tuttavien pihalla; he eivät tohtineet pyrkiä sisemmäksi, ennenkuin heitä erityisesti käskettäisiin.

KAHDESVIIDETTÄ LUKU.

Liinoinhin käärittiin Marcellon ruumis,
ja sieltä kuului sävel surullinen,
parkua, huolivirttä, itkua,
niinkuin on vanhain ämmäin tapana,
kun ruumiin ääress' yönsä valvovat.

Vanha näytelmä.

Coningsburghin linnan suureen torniin päästään sangen merkillisellä tavalla, mikä selvästi osoittaa sen vanhan ajan sivistymätöntä yksinkertaisuutta, jona se rakennettiin. Portaita myöten, jotka ovat niin kapeat ja korkeat, että askelmat ovat melkein äkkijyrkät, astumme ylös linnan eteläisellä kulmalla olevan matalan oven edustalle. Tämän oven kautta peloton muinaistutkija pääsee, tai pääsi ainakin vielä muutamia vuosia takaperin, toisille pienille portaille, jotka tornin

ulkomuurin sisustaa myöten nousevat rakennuksen kolmanteen kerrokseen. Molemmissa alimmissa rakennuksissa oli vain vankihuoneita ja kellareita, joihin ei päässyt ilmaa eikä valoa, paitsi kolmannen kerroksen lattiassa olevan neliskulmaisen aukon kautta. Niihin astuttiin alas tikapuiden avulla. Ylimpiin huoneisiin tornissa, joka kaikkiaan on neljä kerrosta korkea, nouseaan portaita myöten, jotka kulkevat ennenmainittujen ulkopuolisten patsasten sisustan kautta.

Tätä vaivalloista ja monimutkaista tietä myöten kelpo Rikhard kuningas ja hänen uskollinen Ivanhoensa saatettiin suureen ympyriäiseen saliin, joka täyttää koko kolmannen kerroksen. Wilfredille hidas nouseminen antoi aikaa peittää kasvonsa viittaansa, sillä soveliaimpana pidettiin, ettei hän ilmaisisi itseään isällensä, ennenkuin kuningas antaisi merkin.

Salissa istui suuren tammisen pöydän ympärillä kymmenkunta läheisten kreivikuntain saksilaisien herrassukujen etevintä edustajaa. He olivat kaikki vanhoja tai ainakin vanhemmanpuoleisia miehiä. Sillä nuori polvi oli, vanhempiensa haikeaksi mielipahaksi, Ivanhoen tavoin astunut yli monen rajan, jotka ensimmäisinä viitenäkymmenenä vuonna erottivat normannilaiset voittajat ja saksilaiset voitettut toisistaan. Näiden arvoisien miesten katseet olivat surullisesti maahan luodut, ja he istuivat ääneti ja huolestuneina. Täällä näytti siis tunnelma aivan päinvastaiselta kuin linnanpihassa, missä kevytmieliset mässääjät peuhailivat. Näiden vanhojen miesten harmaat kiharat ja pitkät, tuuheat parrat samoinkuin heidän vanhanaikaiset nuttunsa sekä leveät, mustat viittansa soveltuivat hyvin siihen omituiseen ja koristamattomaan huoneeseen, missä he istuivat. Olisi luullut näkevänsä joukon muinaisia Wodanin palvelijoita, jotka olivat nousseet haudoistaan suremaan kansallisen loistonsa sammumista.

Cedrik, joka istui samassa rivissä muiden kansalaistensa kanssa, näytti aivankuin yleisestä suostumuksesta toimittavan esimiehen virkaa. Kun Rikhard (jota hän ei tuntenut muun kuin urhoollisen Mustan ritarin nimisenä) astui sisään, nousi hän vakavana ja tervehti häntä tavallisin tervehdyssanoin: *Waes hael!* (terve) kohottaen samalla pikarin huulilleen. Kuningas, jolle hänen saksilaisten alamaistensa tavat eivät olleet outoja, vastasi tervehdykseen siihen kuuluvilla sanoilla: *Drink hael* (juon terveydeksesi) ja otti siemauksen maljasta, jonka juomanlaskija tarjosi hänelle. Samaa kohteliaisuutta osoitettiin Ivanhoellekin, joka sanojen asemesta vastasi tervehdykseen äännettömällä kumarruksella peläten, että hänet äänestä tunnettaisiin.

Kun nämä tervehdysmenot oli suoritettu, nousi Cedrik taas ylös, ojensi kätensä Rikhardille ja talutti hänet pieneen, aivan koristamattomaan kappeliin, joka oli ikäänkuin kaiverrettu ulkopatsaan sisustaan. Muuta ikkuna-aukkoa siinä ei ollut kuin soukka ampumareikä. Huoneessa olisi siis ollut melkein pilkkosen pimeä, jollei kaksi seinään kiinnitettyä tulisoihtua olisi palanut. Näiden rusottavassa, savuisessa valossa näkyi kappelin kaareva kupu ja paljaat seinät sekä karkeasti kyhätty kivinen alttari ja samasta aineesta tehty ristiinnaulitun kuva.

Altтарin edessä seisoi ruumisparit, joiden kumpaisellakin puolella oli kolme pappia polvillaan; he hypistelivät helminauhojansa ja mutisivat rukouksiaan suurella, ainakin ulkonaisella hartaudella. Tästä työstä maksoikin vainajan äiti runsaan ruumisrahan (*soul scat*) Pyhän Edmundin luostarikunnalle; ja jotta he täydesti ansaitsisivat palkkansa, oli koko veljistö lukuunottamatta rampaa lukkaria siirtynyt Coningsburghiin. Siellä kuusi heistä oli aina vuorotellen työssä toimitellen jumalanpalvelusta Athelstanin ruumisparien vieressä, ja muut ottivat sill'aikaa runsaan osansa tarjona olevasta ravinnosta ja huvituksesta. Tällä jumalisella tavalla vainajaa vartioidessaan hyvät munkit pitivät tarkkaa huolta siitä, ettei virrenveisuun ääni saisi hetkeksikään vaieta; sillä voisihan muuten Zerneck, muinaisten saksilaisten paha henki, muka temmata Athelstan-vainajan kynsiinsä. Yhtä suurta huolta he pitivät myös siitä, ettei kukaan maallikko saanut koskea ruumispeittoon; sillä se oli sama, jota Pyhän Edmundin hautajaisissa oli käytetty, ja sen pyhyys saattoi tulla saastutetuksi, jos pyhittämättömät kädet kajoisivat siihen. Ja jos tästä huolenpidosta lienee ollut mitään hyötyä vainajalle, niin oli hänellä täysi oikeuskin vaatia sitä Pyhän Edmundin luostarikunnalta. Sillä ruusimaksuksi eli »sieluveroksi» annettujen sadan kultakolikon lisäksi oli Athelstanin äiti ilmoittanut aikovansa lahjoittaa mainitulle luostarille enimmän osan vainajan maista sillä ehdolla, että hänen poikansa sekä myös hänen puolisonsa sielujen puolesta luettaisiin lakkaamatta rukouksia.

Rikhard ja Wilfred seurasivat Cedrik Saksilaista ruumishuoneeseen, ja kun heidän oppaansa oli juhlallisesti osoittanut Athelstanin paaria, he samoinkuin Cedrik ristivät hartaasti silmänsä ja mutisivat lyhyen rukouksen vainajan sielun puolesta.

Kun tämä jumalinen velvollisuus oli täytetty, niin Cedrik viittasi heitä taas seuraamaan, astui muutamia portaita alas ja aukaisi varovasti pienen kappelin viereisen rukoushuoneen oven. Tämä huone oli noin kahdeksan jalkaa joka puolelle, ja samoinkuin kappelikin muurattu itse ulkoseinän sisustaan. Sen ikkunana oleva ampumareikä antoi länttä kohti ja leveni suuresti sisäänpäin; laskevan auringon säteet pääsivät siis valaisemaan sen pimeitä nurkkia kohdistuen kunnianarvoisan näköiseen naiseen, jonka kasvoilla vielä näkyi majesteettillisen kauneuden selvät jäljet. Hänen pitkä suruvaatteensa ja alasvaluva huntunsa, jotka olivat mustaa, utuista silkkiä, koroittivat tummuudellaan hänen ihonsa valkeutta, ja kauniisiin keltaisiin, pitkiin kiharoihin ei ikä vielä ollut sekoittanut hopeataan. Hänen kasvoillaan näkyi syvää surua ja alistumista Jumalan tahtoon. Hänen edessään kivisellä pöydällä seiso i n sorsunluinen ristiinnaulitun kuva ja sen vieressä messukirja, jonka lehdet oli koristeltu maalatuilla kuvilla ja kannet varustettu kultahakasilla ja kultanastoilla.

»Jalo Edith», lausui Cedrik, seisottuansa hetken aikaa ääneti ikäänkuin antaaksensa Rikhardille ja Wilfredille aikaa katsella talon emäntää, »nämä arvoisat vieraat ovat tulleet ottamaan osaa sinun suruusi. Ja tämä uljas ritari varsinkin taisteli urhoollisesti vapauttaaksensa hänet, jota me tässä nyt suremme.»

»Kiitokseni lausun hänelle hänen urhoudestaan», vastasi rouva, »vaikka Jumalan tahto sääti, ettei siitä ollut pojalleni apua. Kiitokseni lausun hänelle myös hänen kohteliaisuudestaan, kun hän tuli tänne katsomaan Adelingin leskeä, Athelstanin äitiä tänä katkeran surun ja itkun hetkenä. Sinun haltuusi, hyvä sukulaiseni, uskon nämä vieraat täydesti luottaen siihen, ettei heiltä tule puuttumaan mitään siitä vieraanvaraisuudesta, jota tämä suruhuone vielä voi tarjota.»

Vieraat kumarsivat syvään murehtivalle äidille ja poistuivat sitten huomaavaisen oppaansa kanssa.

Toiset kiertoportaat johtivat heidät huoneeseen, joka oli yhtä iso kuin se, mihin he ensiksi olivat tulleet. Tämä huone täytti näet koko ylimmän kerroksen. Sieltä kuului, ennenkuin ovea aukaistiin, hiljaista, surullista laulua. Sisään astuessaan he tapasivat noin kaksikymmentä rouvaa ja neitoa, jotka kaikki olivat korkeata saksilaista sukuperää. Neljä neitoa veisasi Rowenan johdolla vainajan sielun puolesta virttä, josta me olemme saaneet vain pari kolme säkeistöä selville:

Tomu tomuksi
kaikki katoovi.
Sielu jättänyt
on tomun asunnon,
täys valta siinä on
matosilla nyt.

Sielu seutuviin
tietämättömiin
läksi lentäen.
Siell' liekkiin mennä saa,
mi tahrat puhdistaa
pahain tekojen.
Piinapaikkahas
Maria autuas
pian rientäköön
ja tähden virttemme
ja rukoustemme
sinut päästäköön!

Sillä aikaa kuin mainitut neljä neitosta veisasivat tätä ruumisvirttä hiljaisella, surullisella äänellä, olivat muut naiset täydessä toimessa hautajaisvalmistuksissa. Osa tikkaili parhaan taitonsa ja aistinsa mukaan suurta silkkipeittoa, jolla Athelstanin ruumisparit piti verhota. Toinen joukko punoi kukkasista, joita heillä oli suurissa koreissa edessään, kiehkuroita myöskin parien koristukseksi. Neitojen käytös oli ylimalkaan sovelias, vaikk'ei se osoittanutkaan kovin katkeraa surua. Vilahtipa näet toisinaan hymyily tai kuiskaus esiin, joiden johdosta vakavammat vanhat naiset nuhtelivat heitä; olipa joukossa jokunen kaunotarkin, jonka ajatukset ehkä enemmän

askartelivat hänen oman surupukunsa pukevaisuudessa kuin siinä surullisessa juhlassa, jota tässä varusteltiin. Ja tämä mieliala (pitäähän totuus aina tunnustaa) ei suinkaan ottanut masentua kukaan, kun kaksi outoa ritaria astui nyt sisään; päinvastoin syntyi koko joukossa innokasta tirkistelyä ja tirkuntaa. Rowena yksin, joka oli liian ylpeä ollakseen keikailija, tervehti pelastajaansa suloisella kohteliaisuudella. Hänen kasvonsa olivat vakavat, mutta eivät silti vallan surulliset. Ja sangen epätietoista olikin, eikö hänen vakavuutensa syynä ollut yhtä paljon ajatus Ivanhoesta ja tämän kohtalosta kuin Athelstanin kuolemasta.

Mutta Cedrikistä, jonka silmät — niinkuin muistamme — eivät juuri olleet terävimpiä tämmöisissä asioissa, Rowenan suru näytti paljon syvemmältä kuin muiden neitojen, niin että hän katsoi sopivaksi kuiskata seuralaisilleen selitykseksi: »Hän oli jalon Athelstanin kihlattu morsian». — Ja sangen epäiltävää on, ensinkö tämä ilmoitus suurestikaan Wilfredin halua ottaa osaa coningsburghilaisten suruun.

Johdettuansa vieraat tällä tavoin juhlallisesti kaikkiin eri huoneisiin, joissa Athelstanin muistoa vietettiin eri tavalla, Cedrik vei heidät pieneen kamariin. Sen hän sanoi olevan ainoastaan semmoisia kunnioitettavia vieraita varten, jotka eivät olleet vainajan läheisiä tuttavita ja jotka sentähden kenties eivät tahtoneet koko aikaa seurustella niiden kanssa, joita tämä surkea tapaus lähimmin koski. Hän lupasi toimittaa sinne kaikkea, mitä he voisivat tarvita, ja aikoi lähteä tiehensä. Mutta Musta ritari tarttui hänen käteensä.

»Pyytäisin saada muistuttaa teille mieleen, jalo taani», virkkoi hän, »että te, viime kerralla erotessamme lupasitte suostua pyyntööni palkinnoksi siitä avusta, jota minulla oli onni osoittaa teille.»

»Se on myönnetty ennenkuin mainittukaan, jalo ritari», vastasi Cedrik, »mutta tällä surun hetkellä...»

»Sitä», sanoi kuningas, »minäkin olen kyllä ajatellut — mutta aikani on täpärällä eikä mielestäni ole sopimatonta, että laskiessamme jalon Athelstanin hautaan samalla myös hautaamme tarpeettomat ennakkoluulomme ja liian pikaiset päätöksemme.»

»Herra Musta ritari», virkkoi Cedrik punastuen ja keskeyttäen vuorostansa kuninkaan puheen, »tottahan pyyntönne toivoakseni koskee teitä itseänne eikä ketään muuta. Sillä niihin asioihin, jotka kajoavat sukuni kunniaan, lienee vieraan melkein sopimatonta sekaantua.»

»En tahdokaan niihin sekaantua», jatkoi kuningas sävyisästi, »en ainakaan enempää kuin mitä te itse sallitte. Tähän asti olette vain tuntenut minut Mustan ritarin nimellä. Tietäkää nyt, että olen Rikhard Plantagenet.»

»Rikhard, Anjoun herttuako!» huudahti Cedrik perääntyen hämmästyneenä askeleen taaksepäin.

»Ei, jalo Cedrik — vaan Rikhard, Englannin kuningas, jonka hartain halu ja rakkain toivo on nähdä kaikki Englannin pojat hyvässä sovussa keskenänsä. — Ja nyt, jalo taani, etkö kunnioita kuningastasi polvennotkistuksella?»

»Kellekään normannilaissukuiselle ei polveni ole ikänä notkistunut», vastasi Cedrik.

»Säästä sitten kunnioituksesi», lausui kuningas, »kunnes olen osoittanut ansaitsevani sen suomalla suojelustani yhtä paljon saksilaisille kuin normannilaisille alamaisilleni.»

»Korkea herra», vastasi Cedrik, »teidän urhouttanne ja kuntoanne olen aina ansion mukaan pitänyt kunniaissa. Hyvin myös tiedän, että oikeutenne kruunuun perustuu siihen, että olette Matildan jälkeläinen, joka oli Edgar Athelingin sisaren tytär ja Malcolmin, Skotlannin kuninkaan tytär. Mutta vaikka Matilda olikin saksilaista kuningassukua, ei hän kuitenkaan ollut kuningaskunnan oikea perillinen.»

»En tahdo, jalo taani, sinun kanssasi riidellä oikeudestani kruunuun», virkkoi Rikhard narkästymättä. »Pyydän vain sinua katsahamaan ympärillesi, löydätkö mitään muuta samanarvoista vaakakuppiin pantavaksi.»

»Tulitteko te, korkea herra, tänne puhumaan tätä minulle?» kimmastui Cedrik. — »Kehumaan minulle kansani häviöstä, ennenkuin viimeinen vesa saksilaisesta kuningassuvusta vielä on hautaan saatettu?» Näin sanoessaan hänen muotonsa synkistyi. — »Se oli rohkea — se oli varomaton teko!»

»Eipä suinkaan, sen vannon pyhän ristin kautta!» vastasi kuningas. »Sen tein siinä lujassa luottamuksessa, jolla kunnan mies luottaa toiseen kunnan mieheen pelkäämättä vaaran varjoakaan.»

»Hyvin puhuttu, herra kuningas — sillä kuninkaana, sen myönnän, te olette ja pysytte minun voimattomasta vastustuksestani huolimatta. Minä en uskalla ryhtyä ainoaankaan keinoon, jolla sen voisin estää, vaikka te olette johtanut minut kovaan kiusaukseen!»

»Ja palatkaamme nyt jälleen minun pyyntööni», virkkoi kuningas, »jota minä anon aivan yhtä lujasti luottaen suostumukseesi, vaikka et olekaan tunnustanut minun kuningasvaltani laillisuutta. Minä vaadin siis, että sinä — miehenä, jolle hänen antamansa sana on pyhä, ja uhalla, että muuten pidän sinua sanansyöjänä, valanrikkojana ja *nideringinä*. — annat anteeksi tälle kunnan ritarille, Wilfred Ivanhoelle, ja otat hänet jälleen isällisiin armoihisi. Tähän sovitustoimeenhan, totta sen myönnät, minulla lienee valta sekaantua, koska siitä riippuu minun ystäväni onni ja eripuraisuuden sammuminen minun uskollisessa kansassani.»

»Ja tämäkö on Wilfred?» kysyi Cedrik osoittaen poikaansa.

»Isäni — isäni!» huusi Ivanhoe heittäytyen polvilleen Cedrikin jalkojen juureen. »Suo minulle

anteeksi!»

»Sen suon, poikani», lausui Cedrik kohottaen hänet maasta. »Herewardin poika pitää sanansa, vaikka se olisikin normannilaiselle annettu. Mutta anna minun nähdä sinut jälleen englantilaisten esi-isiesi vaatteissa ja pukimissa — lyhyitä nuttuja, kirjavia lakkeja ja eriskummallisia sulkia ei pidä näkymän minun siivossa talossani. — Sinä aiot puhua», lisäsi hän ankarasti, »ja minä arvaankin mistä asiasta. Mutta Rowenan tulee viettää kaksi suruvuotta kihlatun puolisonsa muistoksi; kukaan saksilaisista esi-isistämme ei tunnustaisi meitä jälkeläisiksenä, jos rupeaisimme puhumaan uudesta naimiskaupasta, ennenkuin neidolle ensin aiotun puolison hauta on vielä umpeen luotu, — miehen, joka sekä syntyperänsä että sukunsa suhteen paljoa paremmin olisi ansainnut hänen kätensä. Katkaisisipa Athelstan itsekin veriset hikiliinansa ja astuisi tänne eteemme kieltämään tällaista hänen muistonsa häväistystä.»

Näyttipä siltä, kuin Cedrikin sanat todellakin olisivat herättäneet haamun haudasta. Sillä tuskin hän oli saanut ne suustansa, kun ovi lensi auki ja Athelstan hikiliinoihin puettuna seisoivat heidän edessään kalmankalpeana ja laihana niinkuin haudasta noussut ainakin.

Tämä näky löi läsnäolijat kauhulla ja hämmästyksellä. Cedrik peräytyi taaksepäin, niin pitkälle kuin seinä salli. Nojautuen siihen, kuten mies, joka ei omin voimin jaksaa pystyssä pysyä, hän tuijotti ystävänsä haamuun liikkumattomiksi jäykistynein silmin ja suu ammollaan. Ivanhoe risti silmänsä lukien rukouksia saksin, latinan ja normannilaisranskan kielellä, mikä milloinkin juolahti hänen muistiinsa. Ja Rikhard puolestansa väliin siunasi »*Benedicite*», väliin kirosi: »*Mort de ma vie!*»

Sillä välin alkoi alakerroksesta kuulua hirveätä melua. Muutamat huusivat: »Ottakaa kiinni nuo munkkipetturit!» — Toiset: »Viskatkaa heidät vankityrmään!» Vielä toiset: »Alas torninharjalta mokomat!«

»Herran Jumalan nimeen!» sanoi Cedrik puhutellen ystävävainajansa haamua, »jos olet kuolevainen ihminen, niin puhu! — Tai jos henki lienet, niin virka meille, miksi jälleen ilmestyt meille, ja voinko minä jotakin tehdä, jotta saisit haudassa rauhan. Oletko elävä tai kuollut, jalo Athelstan, niin puhu Cedrikille!«

»Sen tahdon tehdä», virkkoi haamu vakavasti, »kunhan olen saanut hiukan hengittää ja te suotte minulle vähän aikaa. — Eläväkö, kysyt sinä? Olen minä maar niin elävä kuin ihminen voi olla, joka on kolme vuorokautta — tuntuivathan ne kolmen iankaikkisuuden pituisilta! — elänyt leivällä ja vedellä — niin juuri, ainoastaan leivällä ja vedellä, isä Cedrik! Sen ravitsevampaa ruokaa, vannon taivaan ja kaikkien pyhien miesten kautta, ei ole mennyt kurkustani alas kolmeen iänikuiseen vuorokauteen, ja oikein on Jumalan ihme, että seison tässä omilla jaloillani sitä kertomassa.»

»Kuinka, jalo Athelstan», sanoi Musta ritari, »itsehän minä näin teidän kaatuvan tuon julman temppeleiherran iskettyä teihin Torquilstonen rynnäköön lopulla ja luulin, niinkuin myös Wamba kertoi, että teidän kallonne oli halkaistu hampaita myöten.»

»Siinä luulitte väärin, herra ritari», vastasi Athelstan, »ja Wamba kertoi valheen. Hampaani ovat kaikki paikoillaan, sen saa illallisruokani kohta kokea. Tästä en kuitenkaan kiitä temppeleiherraa, jonka miekka vain kääntyi ja löi minua lappeellaan; kelpo nuijani, jolla torjuin vastaan, käänsi aseensa toisaalle. Jos minulla olisi ollut teräslakkini päässä, niin enpä olisi välittänyt koko iskusta hituistakaan, vaan olisin antanut hänelle semmoisen vastaläimäyksen, että hän olisi unohtanut pakonsa. Mutta niinhän kävi, että minä mätkähdin maahan loukkautuen tosin, mutta en haavoittuneena. Kumpaiseltakin puolelta kaatui miehiä kuoliaina päälleni, niin etten vironnut henkiin, ennenkuin huomasin makaavani ruumisarkussa, jonka kansi onneksi oli auki, Pyhän Edmundin luostarin kirkon alttarin edessä. Minua aivastutti usean kerran, — minä huoahdin, heräsin ja olisin noussut istumaan. Mutta melua kuultuaan luostarin abotti ja lukkari kiiruhtivat luokseni pelästyneinä ja epäilemättä hämmästyneinä; heistä ei kaikei ollut lainkaan hauska

nähdä sitä miestä elävänä, jonka perinnön he olivat jo toivoneet saavansa korjata haltuunsa. Minä käskin viiniä — sitä tuotiin, mutta mahtoi siinä olla nukutuslääkettä seassa, sillä nukahdin vielä sikeämpään uneen kuin ennen enkä herännyt moneen aikaan. Viimeinpä huomasin käsivarteni olevan kapaloissa ja jalkani niin kovasti yhteen sidottuna, että sitä muistelllessakin vielä niveleitä kivistää. Huoneessa oli pilkkopimeä — se oli luultavasti luostarin vankihuone — umpinaisesta, homeisen kosteasta ilmasta päätin, että sitä käytetään myös hautauspaikkana. Kummallisia ajatuksia pyöri päässäni, kun ajattelin, mihin olin joutunut. Vingahtipa viimein ovi ja kaksi ilkeätä munkkirahjusta astui sisään. He tahtoivat uskotella minulle, että olin muka kiirastulessa; mutta tunsinhan minä abotin turpean, läähättävän äänen. — Pyhä Jeremias! puhuipa hän nyt toisella tavalla kuin minun pöydässäni pyytäessään vielä palasen siankinkkua. Olihan se kapinen koira mässänyyt minun luonani joulusta aina loppiaiseen asti!»

»Malttakaa mielenne, jalo Athelstan», virkkoi kuningas, »vetäkää henkeä — kertokaa juttuanne hitaasti. Onhan tätä seikkailua yhtä huvittavaa kuulla kuin runosepän tarinaa.»

»Mutta mitä kumman huvittavaa, Bromeholman ristin nimessä, tässä jutussa saattaisi ollakaan?» ihmetteli Athelstan. »Palasen ohraleipää ja ruukullisen vettä, — siinä kaikki, mitä nuo kitsaat konnat, joita isäni ja minä olimme rikastuttaneet, toivat minulle. Sitä ennen olivat siankinkun sirut ja ohrakat, joita he petkuttivat köyhiltä orjilta sekä palkkalaisilta rukoustensa palkaksi, olleet heidän parhaita herkkujaan. Noita häijyjä, kiittämättömiä kyykäärmeitä! — antaapa vain ohraleipää ja ojavettä semmoiselle hyväntekijälle kuin minä olin ollut heitä kohtaan! Minä savustan heidät ulos luolastaan, vaikkapa sen johdosta joutuisinkin kirkonkiroukseen!»

»Mutta virkapas, Pyhän Neitsyen nimessä, jalo Athelstan», sanoi Cedrik tarttuen ystävänsä käteen, »kuinka sitten pelastuit tuosta uhkaavasta vaarasta? Heltyikö heidän sydämensä?»

»Heltyikö heidän sydämensä!» kertasi Athelstan. »Sulaako kallio päivänpaisteessa? Siellä olisin vielä nytkin, jollei jokin äkkiarvaamaton aihe — nyt huomaan, että se oli heidän juhllallinen lähtönsä minun hautajaispitoihini, vaikka he hyvin tiesivät, millä tapaa ja missä minä olin elävältä haudattuna — olisi kutsunut koko sitä vaapsahaisparvea ulos pesästä. Minä kuulin heidän suristelevan kuolinvirsiänsä, mutta vähänpä tiesin, että samat veijarit, jotka näännyttivät ruumistani nälällä, veisasivat niitä juuri muka minun sieluni pelastukseksi. He lähtivät tiehensä, ja kauan aikaa sain odottaa ruokaani — eipä kumma, sillä olihan rammalla lukkarilla liian paljon huolta oman maarunsa täyttämisestä, jotta olisi joutanut minua muistamaan. Tulipa hän kuitenkin lopulta horjuvin askelin ja kovasti löyhkäten viinalta ja ryydeiltä. Hyvä ruoka oli pehmittänyt hänen sydämensä, niin että hän entisen vanginruoan sijasta toi minulle nyt piirakankannikan sekä pullollisen viiniä. Minä söin ja join ja sain uutta voimaa; ja hyväksi onnekseni lukkari, joka oli kovin pöpperössä toimittaaksensa kelpollisesti vanginvartijan virkaa, työnsi salvan reiän ohitse, niin että ovi jäi raolleen. Valo, ruoka ja viini panivat neuvokkuuteni liikkeelle. Rengas, johon kahleeni olivat kiinnitetyt, oli ruostunut pahemmin kuin mitä minä tai tuo häijy abotti osasimme aavistaa. Eihän rautakaan voi kestää sen helvetin vankiluolan kosteutta.»

»Huohtakaa vähän, jalo Athelstan», sanoi Rikhard, »ja haukatkaa jotakin virkistykseksenne, ennenkuin jatkatte näin hirvittävää kertomusta.»

»Haukatako!» matki Athelstan. »Olenhan minä jo haukannut viisi kertaa tänäpäivänä — vaan eipä sentään sirunen tuosta lihavasta siankinkusta olisi liikaa. Ja olkaa te myös hyvä, herra ritari, ja tyhjentakää kanssani lasillinen viiniä.»

Vaikka vieraat yhä vielä olivat ällistyksissä, ottivat he ryypyn kuolleista nousseen isäntänsä terveydeksi, ja tämä jatkoi sitten kertomustaan. Nytpä hänellä olikin paljon useampia kuulijoita kuin alussa. Sillä annettuansa muutamia tarpeellisia käskyjä linnan järjestyksestä oli Edith-rouva tullut eloon kirvoitetun poikansa jäljestä vieraskamariin, ja hänen kanssaan oli seurannut niin monta vierasta, sekä miehiä että naisia, kuin vain tunkeutumalla saattoi päästä sisään. Toiset, ulos portaille jääneet, ymmärsivät väärin, mitä kuulivat, ja kertoivat sen vielä paljon enemmän väärennettynä alempana seisoville, jotka viimein toistivat jutun pihalle kokoontuneelle kansalle muodossa, mikä ei enää vähimmässäkään määrässä muistuttanut tositapausta. Mutta tähän tapaan jatkoi Athelstan kertomusta pelastuksestaan:

»Kun näin, että olin päässyt irti renkaasta, kömmin portaita myöten ylös, niin hyvin kuin kahleilla raskautettu ja nälällä näännytetty mies-parka kykenee. Pitkällisen koperoimisen jälkeen iloisen laulun ääni viimein opasti minut erääseen kamariin, missä arvoisa lukkari — älkää pahaksi panko! — vietti oikeata pirunmessua isomahaisen ja rotevan munkin kanssa, joka oli paljoa enemmän rosvon kuin pyhän miehen näköinen. Minä ryntäsin äkkiä heidän kimppuunsa, ja hikiliinoineni näky sekä kahleitteni kolina mahtoivat aiheuttaa sen, että näytin pikemmin toisen kuin tämän maailman asukkaalta. Molemmat ällistyivät; mutta kun minä nyrkilläni olin iskenyt lukkarin maahan, niin toinen lurjus, hänen viinaveikkonsa, yritti sivaltaa minua paksulla nuijasauvalla.»

»Se oli varmasti veli Tuck, siitä voisin lyödä vetoa vaikka kreivin lunnasrahoista», sanoi Rikhard katsahtaen Ivanhoeen.

»Yhtä hyvin hän saattoi olla vaikka ilmiperkele, ja se hän lienee ollutkin», äyskähti Athelstan. »Hyväksi onnekseni hänen lyöntinsä ei sattunut; ja kun tulin lähemmäksi ruvetakseni painisille, hän jo pötkikin kypälämäkeen, minkä ennätti. Minä päästin viipymättä omat jalkani vapaiksi kahleavaimella, jonka löysin avainreksusta lukkarin vyöltä. Tekipä minun ensin mieli lyödä sen lurjuksen aivot mäsäksi hänen omalla avainkimpullaan, mutta kiitollisuus piirakankannikasta sekä viinipullosta, jotka se konna oli tuonut minulle vankeuteeni, hellytti sydämeni. Annoin siis hänelle vain muutamia kelpo potkuja ja jätin hänet virumaan lattialle; sitten pistin taskuuni vähän paistia sekä nahkaleiliin viiniä, joista herkuista nuo pyhät veljet olivat nautiskelleet, menin talliin ja löysin erikoisesta hinkalosta oman parhaan hevoseni, joka epäilemättä oli pantu syrjään

hurskaan isän abotin tarpeeksi. Tuosta ajaa karautin tännepäin niin joutuisaan kuin juhtani vain jaksoi juosta — ja minne ikänä tulin, siellä kaikki ihmiset pakenivat tieltäni. He luulivat minua kummitukseksi, ja luulivatpa sitä paremmalla syyllä, kun olin vetänyt hikiliinan kasvojeni yli, jottei minua tunnettaisi. Enpä olisi päässytäkään omaan linnaani sisään, jollei minun olisi luultu kuuluvan silmäkääntäjän seuraan, joka linnanpihalla huvittaa kansaa, niin ettei luulisikaan heidän olevan viettämässä isäntänsä hautajaisia. Niinpä siis ruokaeversti arveli minua joksikin miekkoseksi, joka oli tämmöisessä puvussa tullut auttamaan hulivilin narrintemppuja, ja sillä tavoin pääsin sisään. Sitten ilmoitin asian äidilleni ja haukkasin kiireesti vähän palaa, ennenkuin tulin sinua hakemaan, jalo ystäväni.»

»Ja nyt olet löytänyt minut», lausui Cedrik, »valmiina ryhtymään uudestaan uljaisiin, kunniaa ja vapautta tuottaviin hankkeisiimme. Vakuutan sinulle, ettei mikään aamu sen paremmin kuin huominen sovellu jalon saksilaiskansan kahleiden katkomiseksi.»

»Älä puhu nyt kenenkään kahleiden katkomisesta», vastasi Athelstan; »hyvä sekin, kun itse olen päässyt niistä vapaaksi. Enemmän palaa mieleni tuota abotti-konnaa rankaisemaan. Hänet minä hirtän tämän Coningsburghin linnan huippuun messupaitoineen ja alttarivaatteineen. Ja jos sinne johtavat portaat ovat liian ahtaat, niin ettei hänen ruhonsa pääse läpi, minä hinautan hänet ulkoa päin ylös.»

»Mutta, rakas poikani», sanoi Edith, »muista toki hänen pyhää virkaansa.»

»Muista minun kolmipäiväistä paastoani!» tiuskaisi Athelstan. »Minä tahdon laskea heistä veret tyhjäksi, jok'ainoasta. Front-de-Boeuf poltettiin paljon pienemmän pahanteon tähden elävältä, sillä hän ravitsi sentään vankejansa kelpo lailla, vain viimeiseen soppaan hän panetti liian paljon sipulia. Mutta nämä ulkokullatut, kiittämättömät orjat, jotka niin usein istuivat imartelemina kuokkavieraina pöydässäni, eivät antaneet minulle soppaa eikä sipuliakaan, ei paljon eikä vähän, — ja sentähden heidän pitää nyt kuolla, sen vannon Hengistin sielun kautta!»

»Mutta entä paavi, jalo ystäväni», muistutti Cedrik.

»Mutta entä perkele, jalo ystäväni», keskeytti Athelstan; »heidän pitää kuolla, ja siinä jutun loppu! Vaikka he olisivatkin kaikkein parhaat munkit maan päällä, niin kylläpä maailma ilman heitäkin tulee toimeen.»

»Häpeä, jalo Athelstan», lausui Cedrik. »Unohda nuo konnat ja ajattele vain sitä loistavaa kunniaa, joka sinulle nyt on tarjona. Ilmoita tälle korkealle normannilaiselle herralle, Rikhardille, Anjoun herralle, että olkoonpa hän kuinka leijonamielinen hyvänsä, hän ei saa taistelutta pitää hallussaan Alfredin valtaistuinta, niin kauan kuin yksikään miespuolinen vesa Pyhän Tunnustajan suvusta vielä on hengissä ja voi siitä kilvoitella.»

»Mitä!» virkkoi Athelstan, »onko tämä jalo Rikhard kuningas?»

»Hän on Rikhard Plantagenet itse», sanoi Cedrik. »Mutta eihän minun ole tarvis huomauttaa sinulle, että koska hän on vapaaehtoisesti tullut vieraaksi, häntä ei saa loukata eikä työntää vankityrmään — hyvinhän muistanet itsekin, mikä on talon isäntänä velvollisuutesi häntä kohtaan.»

»Muistan kyllä, niin totta kuin olen kristitty ihminen», sanoi Athelstan, »ja muistanpa myös velvollisuuteni alamaisena. Tässä siis tarjoan hänelle uskollisen palvelukseni sekä sydämellä että kädellä.»

»Poikani», lausui Edith, »unohdatko kuninkaalliset oikeutesi!»

»Unohdatko Englannin vapauden, ruhtinaallisesta suvustasi halventunut vesa!» huudahti Cedrik.

»Äitini ja ystäväni», virkkoi Athelstan, »lakatkaa moittimasta minua. Vesi- ja leipäkoppi on ihmeitätekevä kunnianhimon masentaja, ja minä olen haudasta noustuani viisaampi mies kuin sinne alas astuessani. Puolet noista joutavista hullutuksista puhalsi kavala abotti Wolfram korviini, ja itsepä nyt näette, onko hän luotettava neuvonantaja. Siitä saakka kun nuo vehkeet pantiin alulle, on minun osanani ollut vain kiireiset matkustukset, lyhyet ruokarupeamat, korvapuustit ja kolahdukset, vankeus ja nälkä; ja mikä muu loppu niistä viimein voikaan tulla kuin että muutamat tuhannet rauhalliset ihmiset saavat surmansa? Minä tahdon, sen sanon teille, olla kuningas vain omalla maatilallani enkä missään muualla. Ja ensimmäinen valtatekoni omalla maatilallani on oleva se, että hirtän abotin ja hänen munkkinsa.»

»Entä minun kasvattini Rowena», kysyi Cedrik, »toivonpa ettet toki häntä hylkää?»

»Isä Cedrik», vastasi Athelstan, »olehan nyt järkevä mies. Rowena-neiti ei huoli minusta — hän rakastaa sukulaiseni Wilfredin hansikkaan pikku sormea enemmän kuin minua kaikkine tavaroineeni päivineni. Tuossahan hän itse seisoo ja voi sen todeksi todistaa. No, no, älkää punastuko, serkku, eihän ole mikään häpeä rakastaa hovimestä ja ritaria enemmän kuin maamoukkaa ja franklinia. Mutta älkääpä myöskään naurako, Rowena, sillä hikiliinat ja kuopalle menneet posket eivät ole, sen Jumala tietää, lainkaan naurettavia. Tai jollette voi olla nauramatta, niin tahdon antaa teille huvittavampaa naurun aihetta. — Antakaapa minulle kätenne, tai — paremmin puhuen — lainatkaa vain se minulle, sillä pyydän sitä vain ystävänä. Kas tässä serkku Wilfred Ivanhoe, sinun hyväksesi minä luovun ja erään... Hui, hai! Pyhä Dunstan auttakoon! mihinkä Wilfred-serkku onkaan kadonnut! Ja kuitenkin, jolleivät silmäni tuosta pitkästä paastoamisesta yhä vielä liene käännetyt, näin hänet juuri äsken tässä seisomassa.»

Kaikki katsahivat nyt ympärilleen etsien Ivanhoeta, mutta tämä oli poissa. Viimein saatiin kuitenkin tietää, että muuan juutalainen oli pyrkinyt hänen puheilleen ja että Ivanhoe, aivan lyhyen keskustelun jälkeen, oli käskenyt Gurthin tuomaan hänen varusteensa ja oli sitten lähtenyt linnasta.

»Kaunis serkkuni», virkkoi Athelstan nyt Rowenalle, »jos voisın ajatella, että jokin muu kuin mitä tärkein asia on ollut syynä Ivanhoen äkilliseen katoamiseen, niin peräyttäisin...»

Mutta samassa kun hän, huomattuansa Ivanhoen katoamisen, oli päästänyt Rowenan käden irti, oli myöskin neito, joka tunsı tilansa sangen kiusalliseksi, karannut huoneesta.

»Totta totisesti», puuskahti hölmistynyt Athelstan, »onpa tuo naisväki vähimmin luotettavaa lajia kaikista elävistä, lukuunottamatta munkkeja abotteineen. Tahdon olla pakana, jollen toivonut häneltä koreita kiitoksia, vieläpä kenties muiskunkin kaupan päälliseksi. Mutta näissä riivatuissa hikiliinoissa mahtanee olla jokin taikavoima, joka karkoittaa kaikki ihmiset pakosalle. — Teidän puoleenne minä siis käännyn, jalo Rikhard-kuningas, vannoten teille uskollisuutta niinkuin kunnan alamaisen...»

Mutta poissa oli kuningaskin; eikä kukaan tiennyt, mihin hän oli joutunut. Viimein saatiin kuitenkin tietää, että hän oli rientänyt linnanpihalle ja kutsunut eteensä juutalaisen, joka oli käynyt Ivanhoen puheilla. Hetken aikaa puheltuansa hänen kanssaan Rikhard oli kiivaalla äänellä käskenyt tuomaan ratsunsa esille, hypännyt selkään, pakottanut juutalaisenkin nousemaan toisen hevosen selkään, ja lähtenyt ratsastamaan semmoista vauhtia, että, Wamban sanoilla puhuen, vanhan juutalaisen niskan kestävydestä ei olisi voinut panna pantiksi kuparikolikkoakaan.

»Niin totta kuin toivon tulevani autuaaksi!» huudahti Athelstan, »on varmaan pahahenki Zerneck minun poissa ollessani ottanut asuntonsa tähän linnaani. Minä palaan hikiliinoissani niinkuin saalis, jonka hauta on päästänyt kidastaan, ja jokainen, jota puhuttelen, katoaa heti kuultuaan minun ääneni! Mutta mitä hyödyttää puhuakaan siitä. Tulkaa ystäväni — niin monta kuin teitä vielä on jäljellä — ja seuratkaa minua pitosaliin, etteivät vielä useammat meistä katoaisi. Tottahan, toivoakseni, pöytä on jokseenkin hyvin varustettu, niinkuin vanhasta saksilaissuvusta syntyneen miehen hautajaisissa sopii. Älkäämme kauemmin viivytelkö; kukapa tietää, mikä piru meiltä ehkä illallisenkin viepi.»

KOLMASVIIDETTÄ LUKU.

Niin synnit raskauttakoot Mowbrayn rintaa,
ett' orhin vaahtoavan selkä taittuu
ja ratsastaja suin päin syöksyy maahan.

Rikhard II.

Kertomuksemme palaa nyt jälleen Templestowen linnan edustalle hetkellä, jolloin veristä arpa oli heitettävä Rebekan elämästä ja kuolemasta. Vilkasta touhua ja liikettä siellä vilisi, ikäänkuin kaikki lähiseudun asukkaat olisivat virranneet kokoon kyläkirkon vihkiäisiin tai muuhun maalaisjuhlaan. Mutta eihän harras halu joutua verta ja surmaa katsomaan ollut yksistään noille muinaisille pimeille ajoille ominaista, vaikka silloin tosin alinomaiset gladiaattorileikit, kaksintaistelut sekä turnajaiset olivat enemmän totuttaneet ihmisiä näkemään, kuinka urhoolliset miehet menettivät henkensä toistensa kädestä. Ainahan touhuaa äärettömiä katselijajoukkoja meidänkin aikanamme, vaikka tavat ovatkin sivistyneet, jokaiseen mestaustilaisuuteen, nyrkkitaisteluun, kapinaan tai hallitusmuodon perinjuurista muuttamista vaativaan kokoukseen. Itse asia ei heihin koske juuri lainkaan, he tahtovat vain nähdä miten käy.

Sangen suuri kansanjoukko oli siis koolla Templestowen preceptorio-kartanon edustalla, haluten nähdä juhlasaaton lähtevän portista. Vielä enemmän oli joukkoa asettunut turnaustantereen ympärille. Tämä oli aidattu kappale tasaista maata kartanon lähellä, joka oli huolellisesti tasoitettu sotaisten munkkien aseharjoituksia varten. Se täytti pienen, tasavietteisen kunnaan laen, oli ympäröity vahvalla aitauksella ja niiden sisäpuolta kiertävillä katselijalavoilla, sillä temppeleiherrat sallivat mielellään ihmisten ihailta heidän taitoansa ritarillisissa harjoituksissa.

Tätä tilaisuutta varten oli tantereen itäiselle reunalle pystytetty valtaistuın suurmestaria varten, ja sen ympärillä olivat ritariston preceptorien sekä ritarien kunniasijat. Niiden yläpuolella liehui pyhä lippu, *Beau-séant*, joka oli temppeleherroille samalla kertaa sotaviirinä ja taisteluhuutona.

Tantereen vastakkaiselle sivulle oli halkokasa pinottu syvälle maahan kiinnitetyn patsaan ympärille siten, että siihen oli jätetty aukko, josta poltettavaksi tuomittu voitiin tuoda surmapiirin sisään; siellä hänet oli kiinnitettävä patsaaseen kahleilla, jotka riippuivat valmiina. Tämän surmalaitoksen vieressä seisoi neljä mustaa orjaa, joiden afrikkalainen ihonväri ja kasvojen muoto suuresti peloitti kansaa; heitä ällisteltiin, ikäänkuin he olisivat olleet pahoja henkiä, jotka par'aikaa puuhasivat helvetillisessä työssänsä. Nämä miehet eivät muulloin liikahtaneet paitsi kun yksi heistä, joka näytti heidän päälliköltään, käski toisia latomaan uudella ja paremmalla tavalla varalla olevat polttopuut. Sanalla sanoen, he eivät näyttäneet huomaavankaan katselijajoukkojen läsnäoloa eikä mitään muuta, paitsi mikä kuului heidän julmaan virkaansa. Kun he puhelivat keskenään, aukenivat heidän paksut huulensa ja suuret, valkeat hampaat pistivät esiin, ikäänkuin he olisivat irvistelleet ilosta tuota toivottua hirveätä tapausta ajatellessaan. Ja talonpojat töllistelivät heitä voimatta uskoa muuta, kuin että nämä olivat niitä pahoja henkiä, joiden parissa noita oli seurustellut, ja jotka nyt, kun heidän palvelusaikansa oli loppunut, olivat valmiit korjaamaan hänet sieluineen ruumiineen. Talonpojat kuiskuttelivat keskenään kerraten kaikkia niitä pahoja tekoja, joita perkele muka oli toimittanut tällä metelisellä, onnettomalla ajalla, — ja näissä puheissa sai sarvipää tietysti enemmänkin syytä osaksensa kuin oikeudenmukaisesti hänelle olisi ollut tuleva.

»Ettekö ole kuullut, Dennet-vaari», virkkoi eräs talonpoika naapurilleen, »että perkele on käynyt ilmielävänä perimässä korkeasukuisen saksilaisen thanen, Coningsburghin Athelstanen?»

»Olen maar, mutta täytyipä sen tuoda hänet takaisin, kiitos Jumalan ja Pyhän Dunstanin.»

»Mitä puhetta tuo on?» kysyi reipas nuori mies, joka oli pukeutunut vihreään, kullalla kirjottuun nuttuun ja jonka kantapäillä seurasi harteva poika kantaen selässään harppua, isäntänsä tunnusmerkkiä. Tämä ministreli ei näyttänyt olevan halpaa sukua; sitä todisti hänen rikkaasti kirjaeltu nuttunsa ja lisäksi vielä hänen kaulassaan riippuvat hopeavitjat, joihin hänen viritysavaimensa oli kiinnitetty. Oikean käsivarren hihassa oli hopealaatta, johon ei, kuten muuten tapana oli, ollut piirrettynä sen paronin vaakunaa, jonka huonekuntaan ministreli kuului, vaan ainoastaan sana *Sherwood*. — »Mitä te tällä puheella tarkoitate?» kysyi iloinen ministreli sekaantuen talonpoikien puheeseen. »Minä tulin tänne hakemaan runon aihetta ja, Pyhä Neitsyt auttakoon, enpä surisi vaikka saisin kaksikin.»

»Se on ilmeinen tosi», virkkoi vanhempi talonpoika, »että kun Athelstan oli ollut neljä viikkoa haudassaan...»

»Tuo ei ole mahdollista», keskeytti ministreli; »näinhän minä hänet terveenä Ashby-de-la-Zouchen turnajaisissa.»

»Haudassaanpahan vain lienee ollut», sanoi nuori talonpoika, »sillä kuulinnan P. Edmundin luostarin munkkien vetelevän hänelle hautausvirsiä; ja olihan siellä Coningsburghin linnassa oikein upeat peijaispidot, joihin minäkin olisin mennyt, jollei tuo Mobel Perkins olisi...»

»Haudassapa hän kuitenkin oli», jatkoi vanha mies pudistellen päätänsä, »ja sangen surkea juttu se vain olikin, sillä surku vanhaa saksilaisverta...»

»Mutta entä itse tarina, hyvät miehet, — entä millainen oli itse tarina?» hoputti runoniekka maltittomasti.

»Aivan niin, kertokaa meille se tapaus», lisäsi vieressä seisova paksu munkki. Hän nojauti seipääseen, joka oli puolittain toivoretkeläisen matkasauvan, puolittain sotanuijan näköinen ja toimitti luultavasti tarvittaessa kumpaistakin virkaa. — »Antakaapa kuulua», sanoi vahvaraajainen pappismies, »älkääkä turhaan polttako päivän valoa viivyttelällä, — meillä ei ole liiaksi aikaa.»

»No niin, jos te korkea-arvoisuutenne suvaitsette», vastasi ukko Dennet, »niin asia oli semmoinen, että eräs pappijuoppo kävi vieraisilla Pyhän Edmundin luostarin luona...»

»Sellaista puhetta ei minun korkea-arvoisuuteni suvaitse», tokasi munkki, »että on mokomiakin eläviä kuin pappijuoppoja — tai, jos onkin, että maallikko tällä tavalla heitä nimittelee. Hillitse siis kielesi, veikkonen, ja kuvittele mielessäsi, että pyhä mies oli vain vajonnut hurskaihin ajatuksiin, joista pää usein menee pyörälle ja jalka alkaa horjua, aivan samoin kun vatsan ollessa täynnä raikasta viiniä; olenhan mä tuota kokenut välistä itsekin.»

»Olkoon sitten niin», jatkoi ukko Dennet, »pyhä veli kävi siis vieraisilla Pyhän Edmundin luostarin lukkarin luona; jonkinlainen metsäläispappi se vieras on, hän tappaa puolet kaikista hirvistä, jotka metsästä varastetaan, ja kuuntelee mieluemmin olutkannun kilinää kuin kirkonkellojen helinää, ja käsittelee kernaammin sianlihaviipaletta kuin kymmentä rukouskirjansa sivua. Muuten hän on kelpo mies ja iloinen veikko, joka osaa heiluttaa nuijasauvaa, virittää jouta ja hyppiä Cheshiren polskaa kilpaa paraankin Yorkshiren miehen kanssa.»

»Tuo viimeinen pätkä puheessasi, Dennet-vaari», virkkoi runoniekka, »säästi sinulle pari kylkiluutasi eheänä.»

»Vielä vai, mies, en minä häntä pelkää», vastasi Dennet; »olenhan tosin käynyt vähän vanhaksi ja kankeaksi, mutta kun Concesterin leikissä ponnistin voimiani...»

»Mutta entä tarinasi, — ukkoseni», muistutti taas runoniekka.

»Kas, tällainenhan se juttu oli, että kun Coningsburghin Athelstan haudattiin Pyhän Edmundin luostariin...»

»Se on valhetta, ja oikein emävalhetta onkin», keskeytti munkki; »näinhän minä omin silmin hänet kannettavan Coningsburghin linnaan.»

»No, kertokaa sitten tarinanne itse, hyvät miehet», virkkoi Dennet, jota nuo lakkaamattomat keskeytykset jo suututtivat. Vain suurella vaivalla saivat toinen talonpoika ja runoniekka hänet jatkamaan kertomustaan. —»Nuo molemmat selväpäiset luostariveljekset», sanoi hän viimein, —»koska nyt tämä arvoisa kirkkoherra välttämättömästi niin tahtoo, olivat enemmän osaa kesäistä päivää lakkaamatta latkineet janoonsa kelpo olutta, kun yht'äkkiä kuuluu kumeata ähkimistä ja kahleitten kilinää, ja sisään astuu Athelstan-vainajan haamu sanoen: 'Te häijyt palkkapaimenet...!»

»Taas tuli valhetta!» kiirehti munkki keskeyttämään: »eipähän hän virkkanut sanaakaan.»

»Ahaa, Tuck-veikkonen!» sanoi runoniekka vetäen hänet erilleen talonpojista; »olemmepa tässä saaneet taas vereksen jäniksen liikkeelle, näen minä.»

»Minä vakuutan sinulle, Allan-a-Dale», virkkoi hurskas metsän erakko, »että näin Coningsburghin Athelstanin niin selvään kuin ihmisen silmät suinkin voivat nähdä elävän miehen. Hänellä oli hikiliina yllään ja koko mies hajusi kamalasti kalmalta — sitä näkyä ei kokonainen tynnyrillinen Kanarian viiniä saa huuhtouksi pois mielestäni!»

»Kaikkea vielä!» pilkkasi runoniekka; »leikkiähän sinä vain puhunet!»

»Älä usko minua enää koskaan», sanoi munkki, »jollei ole totta, että nuijasauvallani läimäyhtin sivalluksen, joka olisi kaatanut häränkin; mutta se sujahti hänen ruumiinsa läpi niinkuin savupatsaan!»

»Pyhä Hubert auttakoon!» kummasteli laulajaveikko, »onpas tämä ihmeellinen tarina ja sangen sopiva runoiltavaksi tuohon vanhaan nuottiin: Suru sattui munkki-vanhukselle.»

»Pilkkaa vain, jos tahdot», sanoi munkki; »mutta jos saat minut laulamaan semmoista laulua, niin vieköön minut ensimmäinen paras haamu tai piru päinpäättimysten! Ei, ei — minä tein silloin heti päätöksen, että käyn uskoni vahvistukseksi katsomaan jotakin jumalista tekoa, kuten esimerkiksi noidan polttamista, jumalantuomiota kaksintaistelun avulla tai muuta semmoista, ja sentähden olen nyt tässä.»

Heidän tähän tapaan vielä jutellessaan alkoi kuulua ison kellon kumahtelua Templestowen P. Mikaelin kirkosta, keskellä pientä kylää seisovasta jalotyylisestä rakennuksesta. Harvakseen kumahtelevat lyönnit täyttivät tienoon synkeällä kuolemaa ennustavalla malmiäänellään. Kaikkien katset kääntyivät nyt preceptorio-kartanolle päin odotellen suurmestarin, ritariston taistelijan ja syllisen saapumista.

Viimeinkin laskusilta painui alas, portit aukenivat ja linnasta ratsasti esiin ritari, joka kantoi veljeskunnan suurta lippua; hänen edellään kulki kuusi torvensoittajaa, hänen jäljessään preceptorit, ja niiden perästä suurmestari hevosella, jonka asu oli aivan koristamaton. Sitten tuli Brian de Bois-Guilbert, kiireestä kantapäihin loistavissa rautavaruksissa, mutta peitsettä, miekatta ja kilvettä, joita kaksi hänen asemiestään kantoi. Hänen kasvonsa, joita pitkä, päähineestä alaspäin valuva sulka osaksi peitti, ilmaisivat suurta hämminkiä; ylpeys ja epäröinti näyttivät hänessä taistelevan keskenään. Hän oli kalmankalpea, ikäänkuin ei olisi moneen yöhön saanut unta; mutta sittenkin hän hallitsi tulista ratsuansa sillä tavanmukaisella notkeudella ja taidolla, mikä oli ominaista temppeiliritariston parhaille peitsimiehille. Ensi silmäyksellä hänen ulkomuotonsa oli jalo ja majesteettillinen; mutta ken tarkemmin sitä tarkkaili, näki hänen synkässä muodossaan jotakin, josta mieluummin käänsi pois katseensa.

Bois-Guilbertin toisella sivulla ratsasti Konrad de Mont-Fitchet, toisella Albert de Malvoisin toimien taistelijaritarin todistajina; molemmat olivat veljeskuntansa rauhanaikaisessa puvussa, valkeassa viitassa. Heidän perässään tuli muita temppeiliritareita sekä mustaan verhottuja asemiehiä ja kantapoikia pitkä sarja, — nuorukaisia, jotka toivoivat vasta pääsevänsä temppeiliritareiksi. Sitten seurasi vartijajoukko samoin mustissaan; heidän pystyssä kannettujen keihäittensä välistä näkyi noituudesta syytetyn valkoinen hahmo kulkevan hitain mutta vakavin askelin kuolemanpaikkaansa kohti. Kaikki koristukset oli häneltä riisuttu koska pelättiin, että niissä ehkä voisi piillä jotakin sitä taikavoimaa, jota saatanaan luultiin lahjoittavan uhreillensa ja jolla muka saattoi estää tunnustusta kidutuksistakin huolimatta. Pitkä karkea, valkea piikkoinen hame oli puettu Rebekan ylle hänen itämaisen pukunsa sijaan. Mutta hänen ulkomuodostaan kuvastui niin jaloa pelottomuutta ja samalla alistumista Jumalan tahtoon, että hänen näkemisensä tämmöisessäkin asussa, jonka ainoana koristuksena olivat pitkät, mustat hiuspalmikot, itketti jokaista silmää. Kovasydämisinkin uskonkiivastelija suri sitä kovaa onnea, että niin ihana olento oli antautunut vihan aiheuttajaksi ja pahan hengen palkatuksi palvelijaksi.

Uhrin jäljestä seurasi vielä koko joukko preceptorio-kartanon alustalaisia, kaikki astuen parhaassa järjestyksessä käsivarret ristissä rinnalla ja silmät maahan luotuina.

Tämä hidas saattue kulki sitä tasaista rinnettä myöten ylös, jonka laelle turnaustanner oli laitettu. He astuivat aitauksen sisäpuolelle, marssivat kerran ympäri oikealta vasemmalle ja seisahtuivat sitten. Hetken aikaa kesti nyt hälinää, kun suurmestari ja kaikki hänen seuralaisensa lukuunottamatta taistelijaritaria todistajineen laskeutuivat maahan ratsujensa selästä. Asemiehet, jotka olivat sitä varten kiiruhtaneet paikalle, veivät heti hevoset pois aitauksesta.

Onneton Rebekka saatettiin sille istuimelle, joka oli halkokasan vieressä. Kun hän ensi kerran katsahti tuohon hirvittävään paikkaan, missä hänelle oli valmistettu sydäntä kauhistava ja ruumista kiduttava kuolema, vavahti hän ja sulki silmänsä. Luultavasti hän rukoili hiljaa itsekseen, sillä hänen huultensa nähtiin liikkuvan, vaikka ei kuulunut ainoatakaan sanaa. Hetken kuluttua hän jälleen avasi silmänsä, katsoi kiinteästi halkokasaan, ikäänkuin totuttautuaksensa siihen ja sitten käänsi hitaasti ja teeskentelemättä päänsä toisaalle.

Sillä välin oli suurmestari käynyt istumaan arvosijalleen. Ja kun myös ritarit, kukin arvonsa mukaan, olivat asettuneet istuimilleen, mitkä suurmestarin rinnalle, mitkä taemmaksi, ilmoitti kova ja pitkä torven toivotus oikeudenistunnon alkavan. Sitten astui Malvoisin taistelijaritarin todistajana esiin ja laski juutalaistytön sormikkaan, joka oli taisteluvaatimuksen panttina, maahan suurmestarin jalkojen juureen.

»Urhokas herra ja arvoisa isä», sanoi hän, »tässä seisoo kunnan ritari Brian de Bois-Guilbert, temppeiliritariston preceptorit, joka otettuansa vastaan taistelupantin, jonka nyt lasken teidän jalkojenne juureen, on sitoutunut tämänpäiväisessä taistelussa täyttämään velvollisuutensa todistaaksensa siten, että juutalaistytö Rebekka on täydellä syyllä ansainnut tuomion, jonka kaikkein pyhimmän Siionintemppelin ritariston neuvottelukokous on hänestä langettanut, tuomiten hänet noidan tavalla kuolemaan; — tässä, sanon minä, hän seisoo valmiina ritarillisesti ja rehellisesti taistelemaan sitä taistelua, jos niin on teidän korkea ja pyhä tahtonne.»

»Onko hän jo valallansa vannonut», kysyi suurmestari, »että tämä hänen asiansa on oikea ja rehellinen? Tuokaa esiin ristiinnaulitun kuva ja kirja *Te igitur*.»

»Herrani ja korkea-arvoinen isäni», vastasi Malvoisin kiireesti, »meidän veljemme on jo kunnan ritarin Konrad de Mont-Fitchetin edessä vannomallaan valalla vahvistanut kanteensa totuuden.

Muuta valaa ei häneltä sovikaan vaatia katsoen siihen, että hänen vastapuolensa on uskonon, jota ei voi valalle päästää.»

Tätä selitystä pidettiin riittävänä Albertin suureksi iloksi. Sillä tämä kavala ritari oli ennakolta arvannut, miten vaikeata milteipä mahdotonta olisi saada Bois-Guilbert vannomaan tämmöistä valaa koko kansan edessä; ja siitä syystä hän oli keksinyt tämän verukkeen, jolla kiusallisesta valanteosta vältyttiin.

Hyväksyen Albert Malvoisinin selityksen suurmestari käski airueen astua esille ja toimittaa virkaansa. Torvet nyt jälleen törähtivät ja airut julisti korkealla äänellä: »Kuulkaa, kuulkaa, kuulkaa! — Tässä seisoo kunnan ritari, herra Brian de Bois-Guilbert, tarjoutuen taistelemaan ketä vapaasukuista ritaria vastaan tahansa, joka tahtoo ottaa päällensä juutalaistytölle Rebekalle suodun ja sallitun oikeuden puolustaa itseänsä sijaistaistelijan kautta siitä laillisesta syystä, että hänen oma ruumiinsa ei kykene taisteluun. Ja tämmöiselle puolustajalle meidän korkea-arvoinen ja urhoollinen suurmestariimme, joka on täällä läsnä, suo avonaisen tantereen, päivänpaisteen ja tuulen tasaisen jaon sekä kaiken muun, mikä rehelliseen taisteluun kuuluu.» — Torvet törähtivät jälleen, ja sitten seurasi pitkälinen, aivan äänetön hiljaisuus.

»Eipä syytetylle näy ilmaantuvan ketään puolustajaksi», lausui suurmestari. »Mene, airut, ja kysy häneltä, odottaako hän ketään, joka tulisi hänen puolestaan taistelemaan.» — Airut läheni Rebekan istuinta, ja myöskin Bois-Guilbert kääntäen äkkiä hevosensa pään samalle tantereen kulmalle päin jouduttihe huolimatta Malvoisinin ja Mont-Fichetin viittauksista, yhtä rinnan airuen kanssa Rebekan luokse.

»Onko tämä lainmukaista ja taistelun säännöissä sallittua?» kysyi Malvoisin suurmestariin katsahtaen.

»On kyllä, Albert de Malvoisin», vastasi Beaumanoir. »Koska kerran tällä tavalla on vedottu Jumalan tuomioon, niin emme saa estää asianomaisia puhelemasta keskenänsä, koska siten totuus voi sitä paremmin tulla ilmi.»

Sillä välin airut puhui Rebekalle tällä tavalla:

»Neito, korkeasti kunnioitettava ja arvoisa suurmestari kysyy sinulta, oletko hankkinut itsellesi puolustajaa tätä taistelua varten, vai myönnätkö olevasi täydellä syyllä tuomittu ansaitsemaasi rangaistukseen?»

»Ilmoita suurmestarille», vastasi Rebekka, »että minä yhä vielä vakuutan olevani viaton enkä myönnä olevani syyttä tuomittu, sillä muuten lankeaisi vereni päälleni. Sano hänelle, että vaadin niin pitkää viivytystä kuin hänen lakinsa vain sallii, jotta saisimme nähdä, tahtooko Jumala, jonka apu pahimmassa hädässä aina on lähinnä, antaa minulle puolustajan. Ja kun pisin mahdollinen viivytysaika on kulunut loppuun, niin tapahtukoon Hänen pyhä tahtonsa!» — Airut lähti viemään tätä vastausta suurmestarille.

»Jumala varjelkoon», lausui Luukas Beaumanoir, »että juutalainenkaan tai pakana saisi aihetta moittia meitä vääryydestä. Tahdomme odottaa siihen saakka, kunnes varjot kääntyvät lännestä itään päin nähdäksemme, tuleeko tälle onnettomalle naiselle puolustajaa. Mutta sitten kun päivä on niin pitkälle kulunut, täytyy hänen valmistaa itsensä kuolemaan.»

Airut toi suurmestarin sanoman Rebekalle, joka nöyrästi kumarsi päätään, laski käsivartensa ristiin rinnalle ja katsahti taivaaseen päin ikäänkuin odottaen ylhäältä sitä apua, jota hän tuskin enää saattoi toivoa ihmisiltä. Tällä kauhistavalla hetkellä Bois-Guilbertin ääni sattui hänen korviinsa. Se oli vain hiljainen kuiskaus, mutta Rebekka näytti sitä pahemmin säikähtyvän kuin äsken airuen puhetta.

»Rebekka», virkkoi temppeliherra, »kuuletko minua?»

»Ei minulla ole mitään tekemistä sinun kanssasi, julma ja kovasydäminen mies», vastasi onneton tyttö.

»Niin, mutta kuuletko sanojani?» jatkoi temppeliherra. »Sillä ääneni sointi on peloittava minun omillekin korvilleni. Tuskin tiedän, missä seison tai mitä varten meidät on tuotu tänne. — Tämä aidattu tanner — tämä istuin — tämä halkokasa — minä tiedän niiden tarkoituksen; mutta sittenkin tuntuu, kuin ne eivät olisi mitään todellisia esineitä, vaan hirvittäviä mielikuvitelmia, jotka säikähdyttävät sydäntäni julmilla harhanävyillä, mutta eivät voi taivuttaa järkeäni uskomaan.»

»Minun järkeni ja aistini tietävät hyvin paikan sekä ajan», vastasi Rebekka; »molemmat vakuuttavat minulle, että tuo halkokasa on polttava tuhkakasi minun maallisen verhoni ja aukaiseva sielulleni tuskallisen, mutta pian tapahtuvan pääsyn parempaan maailmaan.»

»Hourailuja, Rebekka, — hourailuja vain», sanoi temppeliherra; »tyhjiä hourailuja, jotka oman kansasi sadukkealaisten valistunut järki tietää tyhjiksi. Kuule minua, Rebekka», jatkoi hän kiihkeästi, »sinulla on parempi tilaisuus pelastaa henkesi ja vapautesi kuin nuo konnat ja tuo ukko-hupakko voivat aavistaakaan. Nouse tähän taakseni hevoseni selkään — Zamor, uljas ratsuni, ei ole isäntäänsä koskaan ennenkään pettänyt. Minä voitin sen kaksintaistelussa Trebizondin sulttaanilta. Nouse, sanon minä, taakseni — ja yhdessä tunnissa jätämme takaa-ajajat sekä etsiskelijät kauas jälkeemme — uusi huvituksen maailma on aukeneva sinulle — ja minulle uusi maineen tie. Lausukoot he minusta vain tuomionsa, jota minä halveksin, ja pyyhkikööt pois Bois-Guilbertin nimen munkkiorjainsa luettelosta. Minä huuhton verellä pois jokaisen loan, minkä he tohtinevat viskata kilpeeni.»

»Kiusaaja», vastasi Rebekka, »luovu minusta! Et tällä viimeisellä hetkelläni saa minua hiuskarvankaan vertaa liikahtamaan leposijaltani. Suuri on vihollisten joukko minun ympärilläni,

mutta heistä kaikista olet sinä silmissäni kaikkein häijyin ja julmin —poistu luotani, Jumalan nimessä!»

Huolestuneena ja maltittomana heidän keskustelunsa pituudesta läheni Albert Malvoisin nyt tehdäkseen siitä lopun. »Onko tyttö tunnustanut itsensä syylliseksi?» kysyi hän Bois-Guilbertiltä; »vai onko hän yhä vielä luja kieltämisessään?»

»Hän on todellakin *luja*», vastasi Bois-Guilbert.

»Sitten», virkkoi Malvoisin, »pitää sinun, jalo veljeni, käydä paikallesi odottamaan loppua. Varjot alkavat jo kääntyä toiselle puolen aurinkokelloa. Tule pois, urhokas Bois-Guilbert — tule, sinä pyhän säätyimme toivo ja piankin sen pää.»

Puhuen täten rauhoittavaan sävyyn, niinkuin sairaalle tai heikkomieliselle puhellaan, hän tarttui kädellään ritarin ohjaksiin taluttaaksensa hänet takaisin asemalleen.

»Kavala koira! Mitä tarkoitat tarttumalla ohjaksiini?» ärjäisi ritari Brian närkästyneenä. Ja temmaten ohjaket toverinsa kädestä hän ratsasti takaisin tantereen toiseen päähän.

»Onpa hänessä vielä tulta», virkkoi Malvoisin hiljaa Mont-Fitchetille, »kunpa sen vain saisi ohjatuksi oikeaan suuntaan. Mutta pelkäänpä, että se samoin kuin kreikkalainen tuli polttaa kaiken, mitä sen lähelle sattuu.»

Tuomarit olivat nyt jo istuneet kaksi tuntia paikoillaan turhaan odotellen Rebekan puolustajan tuloa.

»Eipä se olekaan kumma», arveli veli Tuck, »koska tyttö on juutalaista rotua. Mutta sittenkin, vannon sen pyhän säätyini nimessä, minusta on kovin sääli, että näin nuoren ja ihanan olennon pitää joutua surman suuhun ilman, että kukaan yrittää iskeä ainoatakaan sivallusta hänen puolestaan! Olisipa hänessä edes vain hitunenkin kristillisyyttä, niin vaikka hän muuten olisi kymmenkertainen noita, rämpättäisi minun nuijasauvani heti iltakelloja tuon ylpeän temppeleiherran teräslakkiin eikä sallisi hänen näin vaivatta päästä voitolle.»

Yleisenä uskona kuitenkin oli, ettei ketään tulisi eikä voinutkaan tulla puolustamaan noituudesta syytettyä juutalaistyttöä, ja ritarit, joita Malvoisin salaa yllytteli, alkoivat keskenään kuiskailia, että aika oli jo julistaa Rebekalle suotu armon aika loppuun kuluneeksi. Mutta juuri silloin ilmaantui kaukaa aukean kankaan reunalta näkyviin ritari, joka läheni taistelutannerta kannustaen hevostaan kovimpaan juoksuun. Monesta sadasta suusta kajahti huuto: »Puolustaja! Puolustaja!» Ja kun ritari ajoi aitauksen sisään, hurrasi kansa hänelle yhdestä suusta enää muistamatta ennakkoluulojansa ja vihantunteitansa. Seuraava silmänräpäys hävitti kuitenkin jälleen toivon, jonka ritarin saapuminen oikeaan aikaan oli herättänyt. Hänen ratsunsa, joka oli monta virstaa hurjasti juossut, näytti horjuvan uupumuksesta ja ratsumieskin, vaikka hän uljaasti ajoi aitauksen sisäpuolelle, tuntui olevan niin väsyksissä tai niin heikkovoimainen, että töin tuskin pysyi satulassaan pystyssä.

Airuen tiedusteltua hänen säätyänsä, nimeänsä ja tarkoitustansa, outo ritari heti vastasi rohkeasti: »Minä olen kunnan ritari ja aatelismies ja olen tullut tänne peitselläni ja miekallani puolustamaan tämän neidon, Rebekan, Iisak Yorkilaisen tyttären oikeata ja laillista asiaa; todistamaan hänelle langetetun tuomion vääräksi ja valheelliseksi; ja haastamaan ritari Brian de Bois-Guilbertin taistelemaan kanssani, koska syytän häntä kavaltajaksi ja murhamieheksi ja valehtelijaksi. Ja sen tahdon näyttää toteen tällä tantereella ruumis ruumista ja käsi kättä vastaan, niin totta kuin Jumala, Pyhä Neitsyt, korkea-arvoinen herramme ja kelpo ritari Pyhä Yrjänä minua auttakoot!»

»Tuntematon näyttäköön ensin», sanoi Malvoisin, »olevansa kunnan ritari ja kunniallista sukua. Temppele ei lähetä ritareitansa kaksintaisteluun nimettömien miesten kanssa.»

»Nimeni», vastasi outo ritari kohottaen silmikkonsa, »on kuuluisampi ja sukuperäni puhtaampi kuin sinun omasi, Malvoisin. Minä olen Wilfred Ivanhoe.»

»En tahdo taistella sinun kanssasi tällä haavaa», sanoi temppeleiherra muuttuneella, painuneella äänellä. »Paranna ensin haavasi, hanki itsellesi parempi ratsu, — sitten saattaapa olla mahdollista, että katson maksavan vaivaa piestä sinusta ulos tuon poikamaisen uhkarohkeutesi!»

»Hoo, ylpeä temppeleiherra!» vastasi Ivanhoe, »joko olet unohtanut, että peitseni on kahdesti syössyt sinut maahan? Muista Acren taistelutannerta — muista Ashbyn turnausta — muista Rotherwoodin salissa korskeaa kerskaustasi, kun panit kultakäätysi pantiksi minun pyhänjäännörsasiaani vastaan luvaten taistella Wilfred Ivanhoen kanssa ja voittaa takaisin menetetyt kunniasi! Jollet nyt viivyttelemättä rupea tappelamaan, niin aion — sen vannon saman rasian ja siinä talletettujen pyhien luitten kautta — jokaisessa kristikunnan kuningashovissa, jokaisessa veljeskunnan kokouspaikassa julistaa sinut pelkuriksi.»

Epäröiden hetken aikaa käänsi Bois-Guilbert silmänsä Rebekan puoleen ja huudahti sitten katsahtaen tulisesti Ivanhoeen: »Sinä saksilaiskoira! Tartu peitseesi ja valmistu kuolemaan, koska itse olet niin tahtonut!»

»Salliiko suurmestari minun käydä taisteluun?» kysyi Ivanhoe.

»En voi kieltää sitä, koska niin vaadit», vastasi suurmestari, »edellyttäen, että neito suostuu ottamaan sinut puolustajakseen. Mutta soisinpa, että olisit paremmissa voimissa ruvetessasi tähän taisteluun. Meidän säätyimme vihollinen olet aina ollut, mutta tahtoisin kuitenkin, että taistelu sinua vastaan kävisi kunniallisesti.»

»Tämmöisenä juuri — tämmöisenä kuin olen eikä mitenkään muuten», sanoi Ivanhoe. »Tämä on Jumalan tuomio — hänen haltuunsa minä annan itseni. — Rebekka», hän lisäsi ratsastaen

surmatuolin luokse, »suostutko ottamaan minut puolustajaksesi?»

»Suostun», vastasi tämä; — »suostun» — ja mielenliikutus, jota kuolemanpelko ei ollut saanut herätetyksi, pani nyt hänen äänensä värisemään. »Minä suostun ottamaan sinut Jumalan lähettämäksi puolustajakseni, — mutta ei — ei — sinun haavasihan eivät vielä ole parantuneet. Älä käy tuota ylpeää miestä vastaan! Miksi pitäisi sinunkin tässä saada surmasi?»

Mutta Ivanhoe seiso i jo paikallaan, hän oli sulkenut kypäränsä silmäverkon ja tarttunut peitseensä. Bois-Guilbert teki samoin; ja auttaessaan hänen kypäräänsä kiinni huomasi hänen asemiehensä, että temppeleiherran kasvot, jotka olivat kaiken aamua olleet tuhkan karvaiset ja vähääkään muuttumatta monenlaisista sydämessä raivoavista tunteista, nyt äkkiä karahtivat tulipunaisiksi.

Nähtyänsä taistelujain asettuneen paikalleen toisiansa vastaan airut koroitti äänensä ja huusi kolme kertaa: *Faites vos devoirs, preux chevaliers!* — »Tehkää velvollisuutenne, uljaat ritarit!» — Kolmannen kerran näin huudettuansa hän siirtyi tantereen reunalle ja julisti vielä, ettei kukaan kuoleman uhalla saisi estää tätä tasapuolista taistelua tai sekaantua siihen, ei teolla, ei sanalla eikä huudollakaan. Suurmestari, joka piti kädessään taistelunpanttia, Rebekan sormikasta, viskasi sen nyt tantereelle ja huusi turmiota tuottavat käskysanat: »*Laissez aller!*» — käykää päälle!

Torvet törähtivät ja ritarit syöksyivät täyttä neliä toisiaan vastaan. Temppeleiherran hyvin tähdätty peitsi ja voimakas ratsu kaatoivat maahan Ivanhoen uupuneen hevosen sekä sen yhtä voimattoman isännän. Tällaista loppua kaikki olivatkin taistelulle ennakolta arvanneet. Mutta vaikka Ivanhoen peitsi näytti vain pyyhkäisseen Bois-Guilbertin kilpeä, niin tämäkin ritari kaikkien katsojien ihmeeksi horjahti satulassaan, päästi jalustimet luiskahtamaan jalkojensa alta ja putosi alas tantereelle.

Ivanhoe irtautui nopeasti kaatuneen hevosensa alta ja kavahti pystyyn parantaakseen onneansa miekalla. Mutta hänen vastustajansa ei noussutkaan. Wilfred silloin nostaen jalkansa hänen rintansa päälle ja tähdäten miekalla hänen kurkkuansa, vaati häntä antautumaan, jos tahtoi välttää kuolemaa. Mutta Bois-Guilbert ei vastannut.

»Älkää tappako häntä, herra ritari», huusi suurmestari, »ennenkuin hänet on ripitetty ja synnit suotu hänelle anteeksi, — älkää hävittäkö ruumista ja sielua yht'aikaa! Me myönnämme hänen hävinneen.»

Hän astui alas tantereelle ja käski avata voitetun ritarin kypärän. Tämän silmät olivat ummessa — kasvot olivat yhä vielä tummanpunaiset. Heidän ihmetellen katsellessaan ritarin silmät aukenivat, mutta ne olivat liikkumattomat, lasimaiset. Puna katosi kasvoilta ja kalman kalv akka väri tuli sijaan. Vastustajan peitsestä vioittumatta oli Brian de Bois-Guilbert saanut surmansa omien ristiriitaisten tunteittensa kovasta kuohusta.

»Tässä todellakin on Jumala tuominut!» lausui suurmestari taivaaseen päin katsahtaen. »*Fiat voluntas tua!*» — Tapahtukoon sinun tahtosi!

NELJÄSVIIDETTÄ LUKU.

Kas nyt se loppui, niinkuin ämmän loru.

WEBSTER.

Kun ensimmäisestä hämmästyksestä oli toinnuttu, kysyi Wilfred Ivanhoe suurmestarilta, joka oli taistelutuomarina, arveliko tämä hänen täyttäneen velvollisuutensa urhoollisesti ja rehellisesti?

»Urhoollisesti ja rehellisesti sinä olet taistellut», lausui suurmestari. »Minä julistan, että tämä neito on vapaa ja syytön. Ritari-vainajan varusteitten ja ruumiin suhteen menetelkoon voittaja, niinkuin tahtoo.»

»En tahdo ryöstää hänen aseitaan», virkkoi Ivanhoe, »enkä myöskään tuomita hänen ruumistansa häväistykseen. Onhan hän kuitenkin taistellut kristikunnan puolesta. Jumalan käsi — eikä mikään ihmisvoima — iski hänet maahan. Mutta haudattakoon hänet salaisesti, niinkuin tehdään miehelle, joka on kaatunut väärää asiaa puolustaessaan. Ja mitä neitoon tulee...»

Hevoskavioitten kopina keskeytti hänet. Niitä lähenei niin suuri joukko ja niin suurella kiireellä, että maa tärisi. Musta ritari ajaa karahutti aitauksen sisäpuolelle. Hänen perässään seurasi suuri sotamiesjoukko sekä useita ritareita täysissä rautavaruksissa.

»Liian myöhään olen joutunut», virkkoi Rikhard silmäillen ympärilleen. »Olin päättänyt ottaa Bois-Guilbertin omaksi saaliikseni. Ivanhoe, oliko oikein käydä näin vaaralliseen seikkailuun, kun tuskin vielä jaksat pysyä pystyssä satulassa?»

»Armollinen herrani», vastasi Ivanhoe, »taivas on ottanut tämän ylpeän miehen omaksi uhrikseen. Hänelle ei sallittu kunniaa kuolla semmoista kuolemaa, jonka teidän tahtonne oli hänelle määrännyt.»

»Rauha olkoon hänelle», lausui Rikhard katsellen vakavasti ruumista, »jos se mahdollista lienee. Olihan hän kuitenkin uljas ritari ja kuoli teräshaarniskassansa, niinkuin kunnan ritarin sopii. Mutta meillä ei ole nyt liiemmäti aikaa. — Bohun, tee tehtäväsi!»

Eräs ritareista astui seuralaisjoukosta esiin, laski kätensä Albert de Malvoisinin olkapäälle ja sanoi: »Minä vangitsen sinut maankavaltajana.»

Suurmestari oli kummastuneena näin suuren sotajoukon ilmaantumisesta tähän saakka ollut vaiti. Mutta nyt hän puhkesi sanoiksi:

»Kuka uskaltaa vangita Siionin temppelin ritarin meidän oman preceptorio-kartanomme piirissä ja itsensä suurmestarin läsnäollessa? Ja kenenkä käskystä tämä rohkea loukkaus on tehty?»

»Minä suoritan vangitsemisen», vastasi ritari, »minä, Henrik Bohun, Essexin jaarli ja Englannin suur-konnetabli.»

»Ja hän vangitsee Malvoisinin», virkkoi kuningas kohottaen silmikkoansa, »läsnäolevan Rikhard Plantagenet'n käskystä. — Konrad Mont-Fitchet, sinulle on hyväksi onneksi, ettet ole minun alamaiseni. Mutta sinun, Malvoisin, tulee kuolla yhdessä veljesi Filipin kanssa, ennenkuin maailma kerkiää tulla viikkoa vanhemmaksi.»

»Minä vastustan tuomiotasi», virkkoi suurmestari.

»Sitä et voi, ylpeä temppeliherra», vastasi kuningas. »Katsopas ylös, niin näet Englannin kuninkaallisen lipun liehuvan omasi sijalla torniesi huipulla! Ole viisas, Beaumanoir, älä tee turhaa vastarintaa, — sinun kätesi on jalopeuran kidassa.»

»Minä vetoan Roomaan sinua vastaan», sanoi suurmestari, »ja kantelen päällesi, että rikot ritaristomme vapauksia ja etuuksia.»

»Tee niin», vastasi kuningas. »Mutta oman etusi tähden älä nyt moiti minua vapauksiesi rikkomisesta. Laske kokouksesi hajalleen ja lähde joukkoinesi lähimpään preceptorio-kartanoosi — jos semmoista voinet löytää, — missä ei ole kudottu kapinallisia juonia Englannin kuningasta vastaan. Tai jos tahdot, pysy täällä, nauti vieraanvaraisuudestani ja katsele, miten minä istun oikeutta.»

»Minäkö viipyisin vieraana kartanossa, jossa minun tulisi olla käskijänä?» sanoi suurmestari. »En suinkaan. — Kappalaiset, virittäkää virsi *Quare fremuerunt gentes* (Miks kiukuitsevat pakanat)! Pyhän temppelin ritarit, asemiehet ja muu väkemme, varustautukaa seuraamaan *Beau-séant*-lippua.»

Suurmestarin käytös oli majesteettillisuudessaan Englannin kuninkaan arvokkuuden vertainen ja rohkaisi jälleen hänen hämmentyneitä ja pelästyneitä seuralaisiansa. He kokoontuivat hänen ympärilleen niinkuin lampaat paimenkoiran ympärille kuultuansa suden ulvonnin. Mutta heissä ei kuitenkaan näkynyt säikähtyneen lauman arkuutta, — heidän otsansa ja katseensa olivat synkät ja uhmaavat, ilmaisten sitä vihollisuutta, jota he eivät saaneet sanoiksi pukea. He kokoontuivat pitkäksi tummaksi peitsiriviksi, ja valkeaviittaiset ritarit loistivat mustiin puettujen seuralaistensa lomassa niinkuin valkeat reunat synkässä ukkospilvessä. Kansa, joka oli äänekkäin huudoin ilmaissut vihamielisyyttään heitä vastaan, vaikenä ja katseli ääneti tuota voimallista, sotaan harjaantunutta joukkoa, jota se oli varomattomasti suututtanut; kiireesti se siirtyi pois heidän sotarintamansa edestä.

Nähdessään temppeliherrojen joukon näin seisovan koko voimassaan iski Essexin jaarli kannustimet ratsunsa kupeisiin ja alkoi ratsastaa edestakaisin, järjestäen seuralaisiansa taisteluun tuota voimallista vihollista vastaan. Rikhard sen sijaan, jota hänen äkillisen ilmaantumisensa aiheuttama vaara näytti vain miellyttävän, ratsasti hitaasti temppeliritarien rintamaa myöten huutaen kaikuvalla äänellä: »Mitä, hyvät herrat! Eikö näin suuressa uljasten ritarien joukossa ole ketään, joka uskaltaisi Rikhardin kanssa taittaa peitsenpäättä? Temppeliritarit! Mahtavatpa teidän armaanne vain olla päivänpahtamia mustalaisia, jolleivät ne mielestänne maksa taitetun peitsen säikälettäkään!»

»Temppeliritarit», lausui suurmestari ratsastaen sotarintaman eteen, »eivät taistele niin turhanaikaisista, maallisista syistä — eikä minun läsnäollessani kukaan temppeliherra saa kohottaa peistään sinua vastaan, Englannin Rikhard. Paavi ja kristikunnan hallitsijat, ne tuomitkoot meidän välillämme ja päättäkööt, onko kristitty kuningas tehnyt oikein puolustaessaan sellaista asiaa, jonka tänä päivänä olet omaksesi ottanut. Jollei meidän päällemme karata, niin me lähdemme ketään hätyyttämättä. Sinun kunniasi varaan me jätämme ritaristomme täällä olevat

sotavarat ja talouskalut, ja sinun omantuntosi huostaan jätämme sen loukkauksen ja häpeän, joka sinun takiasi tänäpäivänä on kohdannut kristikuntaa.»

Näin puhuttuaan ja vastausta odottamatta suurmestari antoi lähtökäskyn. Temppeleherrojen torvet rupesivat soittamaan hurjaa itämaista säveltä, jonka sävelen mukaan he tavallisesti marssivat. He muuttivat järjestyksensä sotarintamasta ryhmäjonoksi ja lähtivät liikkeelle niin hitaasti kuin hevoset saattoivat astua, — aivan kuin olisivat tahtoneet näyttää peräytyvänsä vain suurmestarinsa käskystä eikä heitä uhkaavan ylivoiman pelosta.

»Niin totta kuin Pyhän Neitsyen otsa loistaa!» sanoi kuningas Rikhard. »Onpa sääli, että nämä temppeleherrot eivät ole uskollisuudessa yhtä luotettavia kuin he ovat sotaharjoituksissa taitavia ja miehuullisia.»

Aivan kuten pelkuri rakki, joka vasta silloin rupeaa haukkua luskuttamaan, kun haukuttava kääntyy siihen selin, kohotti kansanjoukko arkailevan riemuhuudon nähdessään jälkijoukon poistuvan.

Sen hälinän aikana, joka temppeleherrojen lähdöstä johtui, ei Rebekka nähnyt eikä kuullut mitään. Hän makasi vanhan isänsä sylissä pyörryksissä, melkein tunnettoman, tilanteensa äkkinäisten vaihtelujen järkyttämänä. Mutta ensimmäinen Iisakin lausuma sana sai hänet joutuisasti tajuihinsa.

»Lähtekäämme, tytär kultani, takaisin voitettu aarteeni — menkäämme ja heittäytykäämme tuon hyvän nuorukaisen jalkojen juureen.»

»Ei, ei», vastasi Rebekka, »ei suinkaan — ei — ei — tällä hetkellä en uskalla puhua hänelle. Ei, isäni, lähtekäämme heti pois tästä pahasta paikasta.»

»Mutta, tyttäreni», sanoi Iisak, »kuinka jättäisimme nyt hänet, joka on astunut esiin kuin väkevä mies, peitsi ja kilpi kädessä, omasta hengestään piittaamatta, pelastaaksensa sinut vankeudesta, vaikka olet hänelle vieraan ja vastenmielisen kansan tytär. Tästä hänen avustansa meidän on velvollisuus osoittaa kiitollisuuttamme.»

»Minä kiitän — minä kiitän — hartaasti — koko sydämestäni», vastasi Rebekka, »ja aion vasta kiittää vielä enemmänkin — mutta en nyt!»

»Mutta», intti Iisak vastaan, »hän tulee varmastikin pitämään meitä kiittämättöminä kehnoina koirina!»

»Mutta näethän, isä kulta, että Rikhard-kuningas on läsnä ja että...»

»Oikein, aivan oikein, kelpo, viisas Rebekkani! Lähdetään pois — lähdetään pois! Rikhard on varmaan rahan tarpeessa, sillä hän on juuri äsken palannut Palestiinan maalta ja, niinkuin hoetaan, vihollistensa vankeudesta. Ja hyvän tekosyn ryöstämiseen, jos hän rahaa tarvitsee, hän voikin saada tuosta hänen veljensä Juhanan kanssa tekemästäni pienestä laina-asiasta. Pois siis, poistukaamme kiiruusti!»

Ja vuorostansa nyt hätäillen hän vei tyttärensä pois tantereelta ja kuljetti hänet paikalle varaamallaan hevosilla rabbini Nathanin taloon.

Kun juutalaistyttö, jonka kohtalo tänäpäivänä oli eniten ollut kaikkien mielessä, oli täten huomaamatta poistunut, kääntyi kansan huomio kokonaan Mustaan ritariin. Ilma kajahteli nyt huudosta:

»Eläköön Rikhard Leijonamieli! Ja hävitköt väkivaltaiset temppeleherrot!»

»Hyvä on tämä suu-uskollisuuskin», sanoi Ivanhoe Essexin jaarlille; »mutta olipa kuitenkin parempi, kun kuningas oli siksi varovainen, että otti sinut mukaansa sekä niin monta muuta luotettavaa seuralaista.»

Jaarli pudisti hymyillen päätänsä.

»Uljas Ivanhoe», vastasi hän, »tunnethan herramme sangen hyvin, ja uskot kuitenkin hänen ryhtyneen näin viisaaseen varokeinoon! Minä olin marssimassa Yorkiin päin kuultuani, että Juhana-prinssi oli koonnut sinne voimansa. Tulipa silloin vastaani kuningas Rikhard itse, ilmeisenä vaeltavana ritarina, rientäen täyttä neliä tänne ypyksin ratkaisemaan vain oman käsivartensa voimalla tuota temppeleherrojen ja juutalaistytön välistä juttua. Minä lähdin saattamaan häntä joukkoineni melkein vasten hänen tahtoansa.»

»Entä mitä kuuluu Yorkista, jalo jaarli?» kysyi Ivanhoe; »pysyvätkö kapinoitsijat siellä koossa, kunnes me joudumme sinne?»

»Ei sen paremmin kuin joulukuun lumi pysyy jäljellä, kunnes kesäkuun aurinko paistaa», vastasi jaarli. »He hajoavat nyt jo. Ja kukapa meille toikaan siitä sanoman muu kuin Juhana itse!»

»Se maanpetturi! Se kiittämätön, hävytön kapinoitsija», sanoi Ivanhoe. »Käskikö Rikhard vangita hänet?»

»Vielä mitä! Ottipa Rikhard hänet vastaan», vastasi jaarli, »aivankuin olisivat he nähneet toinen toisensa pienen metsästysretken jälkeen. Hän viittasi vain minuun ja seuralaisiini sanoen: Näethän, veliseni, että minulla on muutamia vihaisia miehiä seurassani, — paras lienee, että menet äitimme luokse, viet hänelle sydämellisimmät terveiseni ja pysyt siellä, kunnes ihmisten mielet ovat rauhoittuneet.»

»Ja siinäkö kaikki, mitä hän virkkoi?» kysyi Ivanhoe. »Voisipa tosiaan sanoa, että kuningas laupeudellaan suorastaan kehoittaa ihmisiä kapinaan!»

»Aivan niin», sanoi jaarli, »samoin kuin saattaa sanoa, että surmaansa se mies etsii, joka

viskautuu taisteluun, ennenkuin hänen vaarallinen haavansa on parantunut.»

»En pane kokkapuhettasi pahaksi, jaarli», vastasi Ivanhoe. »Mutta muista kuitenkin, että minä saatoin vain oman henkeni vaaraan — Rikhard sitävastoin vaarantaa koko valtakuntansa turvallisuuden.»

»Ne», vastasi Essex, »jotka sangen vähän välittävät omasta turvallisuudestaan, harvoin pitävät suurta lukua toistenkaan onnesta. —Mutta joutukaamme kartanoon, sillä Rikhard aikoo rangaista pari alhaisempaa, samaan salaliittoon kuuluvaa jäsentä, vaikka hän antoi päämiehelle anteeksi.»

Tässä tilaisuudessa pidetystä oikeudenpöytäkirjasta näkyy, että Mauri de Bracy oli päässyt pakoon meren yli ja mennyt Ranskan kuninkaan palvelukseen. Filip de Malvoisin ja hänen veljensä Albert, Templestowen preceptor, mestattiin, kun sen sijaan koko salaliiton päämies, Woldemar Fitzurse, pääsi pelkällä maanpakoon karkoituksella. Ja prinssi Juhana, jonka eduksi koko yritys oli suunniteltu, ei saanut edes nuhteitakaan hyvänluontoiselta veljeltään. Kukaan ei kuitenkaan säälinyt molempien Malvoisinien kohtaloa, jotka täydesti olivat ansainneet kuolemantuomion monilukuisista kavalista, julmista ja kansaa sortavista teoistaan.

Vähän aikaa näitten tapahtumien jälkeen Cedrik käskettiin Rikhardin hoviin. Tämä asuskeli silloin Yorkissa, voidakseen sieltä käsin paremmin rauhoittaa niitä kreivikuntia, joita hänen veljensä kunnianhimo oli myllertänyt. Cedrik mutisi ja murisi monta monituista kertaa tämän käskyn johdosta — mutta ei kuitenkaan kieltäytynyt. Rikhardin kotiintulo oli näet kokonaan masentanut hänen toivonsa saada Englannin kruunu vanhan saksilaisen kuningassuvun omaksi. Olihan selvää, että saksilaiset, — mitä voittoa he kenties olisivatkin voineet toivoa vallanpitäjien keskenään riidellessä — eivät mahtaisi mitään nyt, kun hallitusvalta kenenkään vastustamatta oli jälleen lujasti Rikhardin käsissä. Sillä olihan tämä kuningas koko kansalle rakas persoonallisten hyvien avujensa ja suuren sotamaineensa tähden, vaikka hänen hallituksensa olikin harkitsemattoman huoleton, väliin liian pehmeä, väliin hirmuvaltaisuuden rajoja lähentelevä.

Sitäpaitsi ei Cedrik voinut vasten tahtoansa olla huomaamatta, että hänen ajatuksensa saada kaikki saksilaiset puolueet yhdistetyiksi Rowenan ja Athelstanin naimisliiton avulla oli nyt mennyt peräti tyhjiin, kun kumpainenkin asianomainen sitä kiivaasti vastusti. Tätä seikkaa hän kiivaillessaan saksilaisasian puolesta ei olisi osannut arvatakaan mahdolliseksi. Jopa silloin, kun molempien vastahakoisuus ilmeni päivän selvästi ja peittelemättä, hän saattoi tuskin saada päähänsä, kuinka kaksi vanhaan kuningassukuun kuuluvaa saksilaista saattoi persoonallisten syitten tähden vastustaa liittoa, joka heidän kansansa yhteisen onnen vuoksi oli tarpeellinen. Mutta hänen mieliajatuksensa oli alusta pitäen auttamattomasti ajanut karille. Rowena oli aina osoittanut vastahakoisuuttaan Athelstania kohtaan, ja nyt lausui Athelstankin yhtä selvästi ja lujasti julki päätöksensä lakata kosimasta neiti Rowenaa. Ei edes Cedrikinkään luontainen itsepäisyys jaksanut voittaa tämmöistä, hänen kun olisi pitänyt, keskivälissä seisoen, hinata kummallakin kädellään kaksi vastahakoista yhteiseen liittopaikkaan. Hän yritti kuitenkin vielä kerran kaikin voimin käydä Athelstanin kimppuun. Mutta vanhan saksilaisen kuningassuvun kuolleista noussut vesa oli, Cedrikin taloon tullessa, par'aikaa tulisessa kiistassa paikkakuntansa papiston kanssa, aivan niin kuin meidän aikamme maakartanoitten isännät.

Näyttää kuitenkin siltä kuin Athelstanin kostonhimo, joka ensin oli synnyttänyt niin verisiä uhkauksia Pyhän Edmundin luostarin abottia vastaan, olisi jo suuresti ollut lauhtunut, johon osaksi oli syynä hänen oman mielenlaatunsa luontainen nahjusmaisuus ja hyvänsävyisyys, osaksi hänen äitinsä Edithin rukoukset; viimeksimainittu rouva näet oli, niinkuin naiset yleensä ovat, harras pappien ystävä. Lopputulos oli ollut se, että Athelstan piti abottia ja hänen munkkejaan kolme päivää huonolla ruualla Coningsburghin vankityrmässä. Tästä julmasta teosta abotti uhkasi hänelle kirkonkirousta ja pani kokoon hirmuisen pitkän luettelon kaikista kivuista, joita hän ja hänen munkkinsa olivat tunteneet vatsassaan ja suolissaan ja jotka muka olivat seurauksia siitä, että heitä syyttömiä oli väkivaltaisesti pidetty vankeudessa. Tämä riita ja hankkeet kirkonrangaistuksen torjumiseksi täyttivät Cedrikin tullessa niin kokonaan Athelstanin mielen, ettei siinä ollut vähintäkään sijaa muille ajatuksille. Ja kun Rowenan nimi tuli mainituksi, pyysi jalo Athelstan saada tyhjentää kukkuraisen pikarin pohjaan neidon terveydeksi sillä toivomuksella, että hänestä pianikin tulisi sukulaisensa Wilfredin puoliso. Asia oli siis aivan auttamaton. Ilmeisesti ja kouraantuntuvasti ei Athelstanista enää ollut mihinkään valtiolliseen hankkeeseen, tai puhuaksemme Wamban sanoilla, jotka ovat säilyneet tuosta saksilaiskaudesta saakka aina meidän aikoihimme, hän oli kuin kukko, joka ei viitsinyt tapella.

Ainoastaan kaksi estettä oli siis nyt jäljellä rakastavien toiveiden ja Cedrikin aikomusten välillä: hänen oma itsepäisyytensä ja hänen vihansa normannilaisvaltaa vastaan. Edellisen tunteen sähänsä vähitellen hänen kasvatustyttyärensä mairittelu sekä ylpeys hänen poikansa suuresta sotamaineesta, joka vastoin isän tahtoakin täytti hänen mielensä. Eikähän myöskään se kunnia, että hänen perheensä täten tulisi Alfredin suvun heimolaisuuteen, voinut olla pehmentämättä ukon sydäntä, koska nyt kerran Edward Tunnustajan jälkeläisen paremmin oikeutettu kosinta oli iäksi päiväksi mennyt myttyyn. Cedrikin viha normannilaiskuninkaita vastaan sulii myöskin tuntuvasti. Ensiksikin hän näki, että oli mahdotonta karkoittaa tätä vierasta hallitsijasukua Englannista; ja tällainen tietoisuus on sangen voimallinen vaikutin synnyttämään uskollisuutta valtaistuimella istuvaa kuningasta kohtaan. Ja toisekseen vaikutti myös kuninkaan kohteliaisuus, sillä Rikhard oli mieltynyt Cedrikin suoraan puhetapaan ja osasi siten kohdella jaloa saksilaista, että tämä — ennenkuin hän oli vielä viikon päiviäkään ollut hovissa vieraana — suostui kasvatustyttyärensä Rowenan ja poikansa Wilfred Ivanhoen avioliittoon.

Meidän sankarimme häät, joihin tällä tavoin oli saatu isän juhlallinen suostumus, vietettiin jaloimmassa kaikista herranhuoneista, Yorkin tuomiokirkossa. Kuningas itsekkin oli läsnä; ja hänen sorretuita ja halveksituita saksilaisia kohtaan osoittamansa kunnioittava käytöksensä tässä

niinkuin muissakin tilaisuuksissa herätti näissä rauhallisemman ja varmemman toivon saavuttaa luonnolliset oikeutensa, kuin mitä kansalaissodan epävarma ratkaisu voi tarjota. Kirkolliset menot näissä häissä olivat mahdollisimman juhlalliset. Niitä vietettiin kaikella sillä loistolla, jota Rooman kirkko aina osaa käyttää erinomaisen menestyksellisesti.

Gurth seiso koreissa vaatteissa asemiehenä nuoren herransa vieressä, jota hän oli uskollisesti palvellut, ja myöskin ylevämielinen Wamba oli läsnä, päässä uusi lakki, joka oli täynnä kiiltäviä hopeatiukuksia. Otettuansa osaa Wilfredin vaaroihin ja vastoinkäymisiin saivat molemmat nyt, niinkuin oikein olikin, ottaa osaa myöskin hänen onnellisempaan elämänjaksoonsa.

Paitsi näitä talon palvelijoita oli komeissa häissä saapuvilla myöskin korkeasukuisia sekä normanneja että saksilaisia. Ja alhainen kansa riemuitsi tässä tilaisuudessa yhdestä suusta, sillä he näkivät näiden kahden henkilön naimisliitossa varmat takeet molempien kansallisuuksien välisestä vastaisesta rauhasta ja sovinnosta. Ne ovatkin siitä saakka niin kokonaan sekaantuneet yhteen, että erotus on tullut aivan tuntumattomaksi. Cedrikin vielä eläessä tämä sulautumistyö läheni jo loppuansa; sillä kun molemmat kansallisuudet seurustelivat nyt yhdessä ja solmivat keskenään avioliittoja, hävisi normannilaisten ylenkatse ja saksilaisten raakuus väheni. Mutta vasta Edward III:n aikoina se sekakieli, jota nyt sanotaan englannin kieleksi, pääsi Lontoon kuningashovin puhekieleksi, ja samaan aikaan vasta normannien ja saksilaisten vihollisuus näytti peräti hävinneen.

Toisena aamuna mainittujen onnellisten häitten jälkeen Rowenan kamarineitsyt, Elgitha, tuli ilmoittamaan emännälleen, että vieras neiti pyrki hänen luokseen saadakseen puhua hänen kanssaan kahdenkesken. Rowena kummastui, epäili, tuli uteliaaksi ja käski viimein päästää vieraan neidin sisään lähettäen omat seuralaisensa ulos.

Vieras astui sisään: hän oli jalo, majesteetillinen vartaloltaan; pitkä, valkoinen huntu, joka häntä verhosi, pikemminkin varjosi kuin peitti hänen vartalonsa sulavuutta. Hänen käytöksensä oli kunnioittava, mutta vailla vähintäkään pelon tai mielittelyn vivahdusta. Rowena oli aina taipuisa kohtelevaan muita ihmisiä heille tulevalle arvonannolla ja ottamaan huomioon heidän tunteensa. Hän nousi siis ja tahtoi taluttaa ihanan vieraansa istuimelle. Mutta tämä katsoi Elgithaan ja uudisti pyyntönsä saada puhua Rowenan kanssa kahden kesken. Tuskin oli Elgitha poistunut vastahakoisin askelin, kun ihana vieras Ivanhoen rouvan kummastukseksi laskeutui polvilleen, painoi Rowenan kädet otsaansa vasten, kumarsi päänsä maahan asti ja hänen vastustelemisestaan huolimatta suuteli Rowenan koruompeleista hameenhelmaa.

»Mitä tämä tarkoittaa, neiti?» virkkoi hämmästynyt rouva. »Miksi osoitatte minulle näin outoa kunnioitusta?»

»Sentähden, että teille, Ivanhoen rouva», vastasi Rebekka nousten ja palaten tavalliseen vakavan arvokkaaseen käytökseensä, »minun on lupa kenenkään moittimatta osoittaa sitä kiitollisuutta, jota tunnen Wilfred Ivanhoeta kohtaan. Minä olen — älkää panko rohkeuttani pahaksi, kun kunnioitin teitä kansani tavalla — minä olen sama onneton juutalaistyttö, jota puolustakseen puolisonne antautui niin suureen hengenvaaraan Templestowen taistelukentällä.»

»Neitiseni», virkkoi Rowena, »Wilfred Ivanhoe maksoi sinä päivänä vain vähäisen osan kiitollisuudenvelastansa siitä väsymättömästä avuliaisuudesta, jota olette hänelle osoittanut, kun hän oli haavoittuneena ja onneton. Sanokaa, voisimmeko hän tai minä vielä jollakin tavalla auttaa teitä?»

»Ei mitenkään», sanoi Rebekka vakavasti, »paitsi että pyytäisin teitä sanomaan hänelle puolestani kiitolliset terveiseni.»

»Te aiotte siis lähteä Englannista?» kysyi Rowena, joka yhä vieläkin oli kummastuksissaan tämän merkillisen vieraan tulosta.

»Minä lähden, rouva, ennenkuin kuu jälleen muuttaa muotoansa. Eräs isäni veljistä on Granadan kuninkaan Mohammed Boabdilin suuressa suosiossa. Sinne me menemme; siellä tiedämme saavamme elää täydessä rauhassa ja turvassa, kun vain maksamme veron, jota muhamettilaiset vaativat meidän kansaltamme.»

»Mutta ettekö eläisi yhtä hyvässä turvassa Englannissakin?» kysyi Rowena. »Minun mieheni on kuninkaan hyvässä suosiossa, — kuningas itsekin on oikeutta rakastava ja jalomielinen.»

»Rouvani», vastasi Rebekka, »sitä en epäilekään. Mutta Englannin asukkaat ovat kiukkuista kansaa, aina riidassa naapuriensa kanssa tai keskenään ja valmiit työntämään miekan toinen toisensa sydämeen. Tällainen maa ei ole turvallinen asuntopaikka minun kansani lapsille. Efraim on arka kyyhkynen — Isaskar rasitettu työorja, jonka selkä on kovan kuorman alla painunut käyräksi. Maassa, joka on täynnä meteliä ja verenvuodatusta, jota vihamieliset naapurit ympäröivät ja jota keskinäiset eripuraisuudet raatelevat, ei Israel voi saada levätä matkansa vaivoista.»

»Mutta sinun, tyttö», sanoi Rowena, »sinun ei suinkaan tarvitse pelätä mitään. Sen, joka istui Ivanhoen sairastuvoteen vieressä hoitajana», jatkoi hän kiihtyvällä innolla, »ei tarvitse mitään pelätä Englannissa, sillä saksilaiset ja normannit tulevat kilpailemaan siitä, kummat voisivat osoittaa hänelle suurempaa kunnioitusta.»

»Teidän puheenne kuuluu kauniilta», virkkoi Rebekka, »ja teidän tarkoituksenne on vielä kauniimpi. Mutta niin ei voi olla — meidän välillämme on syvä juopa. Meidän kasvatuksemme, samoin kuin meidän uskontomme, estävät tämän juovan umpeenkäymistä. Hyvästi — mutta, ennenkuin lähden, sallikaa minulle vielä yksi pyyntö. Morsiushuntu peittää kasvojanne; olkaa siis hyvä ja kohottakaa sitä, jotta saisin nähdä teidän kasvonne, joista maine paljon puhuu.»

»Minun kasvojani ei maksa vaivaa katsella», sanoi Rowena. »Mutta siirrämpä kuitenkin pois huntuni sillä ehdolla, että vieraanikin tekee samoin.»

Hän siirsi syrjään huntunsa, ja osaksi oman ihanuutensa tunnosta, osaksi häveliäisyydestä hän punastui, niin että poski, otsa, niska ja rinta peittyivät purppuraväriin. Rebekkakin punastui, mutta vain hetkeksi. Ylevämpiä tunteitten karkoittamana puna pakeni hiljalleen hänen kasvoiltaan, samoin kuin purppurainen pilvi muuttaa väriänsä, kun aurinko laskeutuu ilman rajan taakse.

»Rouva», sanoi hän, »nämä kasvat, joita minun suvaitsette katsella, pysyvät kauan muistossani selvänä kuvana. Niissä ilmenee lempeyttä ja hyvyttä, ja jos jokin maallisen ylpeyden ja turhamielisyyden vivahdus sekaantuukin tähän suloiseen ulkomuotoon, niin kuinka voisimme moittia maaemnon synnyttämää olentoa siitä, että hänessä näkyy syntyperänsä jälkeä? Kauan, kauan olen muistossani säilyttävä teidän kasvonne ja ylistävä Jumalaa siitä, että hän on jalolle pelastajalleni suonut puolisoksi...»

Hän keskeytti puheensa; hänen silmänsä tulivat täyteen kyneleitä. Hän pyyhki ne kiireesti pois ja vastasi Rowenan huolestuneisiin tiedusteluihin: »Minä voin hyvin, rouva — aivan hyvin. Mutta sydämeni paisuu muistellessani Torquilstonen linnaa ja Templestowen taistelutannerta. Jääkää hyvästi! — Mutta vielä on täyttämättä eräs tehtävä, kaikista mitättömin. Ottakaa lahjaksi tämä rasia, — älkää oudoksuko sen sisällystä.»

»Ottakaa lahjaksi tämä rasia — älkää oudoksuko sen sisällystä!»

Rowena aukaisi pienen hopealla silatun rasian ja näki siinä timanttiset kaulavitjat ja korvarenkaat, joiden arvo ilmeisesti oli summaton.

»Ei suinkaan», hän vastasi ojentaen rasian takaisin. »En uskalla ottaa vastaan näin kallista lahjaa.»

»Ottakaa se kuitenkin, rouva», vastasi Rebekka. »Teillä on valta, korkea arvo, voima; meillä on rikkautta, joka on sekä voimamme että myös heikkoutemme syynä. Nämä korut, vaikka niiden hinta olisi kymmenenkin vertaa kalliimpi, eivät saisi aikaan puoltakaan siitä kuin teidän pienin pyyntönne. Teille tämä lahja ei siis ole suuriarvoinen, ja minulle sen luovuttaminen on vielä vähemmän arvoinen. Älkää antako minulle syytä uskoa, että tekin pidätte meitä yhtä halvassa arvossa kuin kansalaisenne yleensä. Luuletteko, että minä pidän näitä loistavia kivenpalasia kalliimpina kuin vapauttani? Tai että niiden arvo minun isäni silmissä on saman vertainen kuin hänen lapsensa kunnia? Ottakaa ne, hyvä rouva, — minulle ne ovat aivan tarpeettomat. Minä en aio enää koskaan koristautua jalokivillä.»

»Sinä olet siis onneton!» sanoi Rowena, jonka mieltä liikutti äänensävy, jolla Rebekka lausui viimeiset sanansa. »Oi, pysy meidän luonamme —hurskaiden miesten opetus saa sinut luopumaan harhauskostasi, ja minä tahdon olla sinulle sisarena.»

»Ei, rouva», vastasi Rebekka, jonka lempeä ääni ja ihana muoto yhä ilmaisivat samaa hiljaista surullisuutta, »niin ei voi tapahtua. En voi vaihtaa isieni uskoa, niinkuin vaihdetaan vaatetta, joka siinä maassa, missä tahdotaan asua, katsotaan sopimattomaksi. Ja onneton en ole. Hän, jonka palvelukseen tästä lähtien pyhitän kaiken elämäni, on oleva Lohduttajani, jos vain noudatan Hänen tahtonsa.»

»Onko teilläkin siis luostareita ja aiotko mennä semmoiseen?» kysyi Rowena.

»Ei, rouva», vastasi juutalaistyttö. »Mutta meidänkin kansassamme on hamasta Aabrahamin ajoista ollut naisia, jotka ovat pyhittäneet kaikki ajatuksensa taivaalle ja kaikki tekonsa laupeudentöihin hoitaen sairaita, raviten nälkäisiä ja auttaen onnettomia. Näiden joukkoon Rebekkin tahtoo kuulua. Sanokaa tämä myös puolisolenne, jos hän kenties tiedustelisi pelastamansa tytön kohtaloa.»

Rebeka ääni vapisi ja heltyi vastoin hänen tahtoaan ilmaisten ehkä enemmän, kuin mitä hän olisi suonut. Hän otti nyt kiireesti jäähyväiset Rowenalta.

»Hyvästi», hän virkkoi. »Vuodattakoon Hän, joka on niin kristityt kuin juutalaisetkin luonut, teidän ylitsenne parhaat siunauksensa! Laiva, joka vie meidät täältä, on ehkä jo valmiiksi lastattu, ennenkuin kerkiämme satamaan.»

Hän poistui hiljaa kamarista ja Rowena jäi kummastuneena seisomaan, ikäänkuin aave olisi käynyt hänen luonaan. Ihana rouva kertoi omituisen kohtauksen puolisolleen, jonka mieleen se teki syvän vaikutuksen. Hän eli kauan ja onnellisesti Rowenan kanssa, sillä jo varhaisvuosina kypsyneet rakkaudensiteet lujittivat heidän liittoonsa ja heidän rakkautensa vain kiihtyi, kun he muistelivat esteitä, jotka olivat viivittäneet heidän yhdistymistään. Mutta liian uteliaita olisimme kysyessämme, että eiköhän Rebeka ihanuuden ja jalomielisyyden muisto liikkinut Ivanhoen mielessä useammin, kuin mitä Alfredin kaunis jälkeläinen olisi suvainnut.

Rikhardin palveluksessa Ivanhoe teki nimensä vielä kuuluisammaksi ja sai osakseen paljon uusia suosionosoituksia. Hän olisi epäilemättä kohonnut valtakunnan korkeimpiin arvoihin, jollei liian aikainen kuolema olisi kohdannut leijonamielistä sankaria, hänen kuningastaan, Chaluzin linnan edustalla Limogens'in lähellä. Tämän ylevämielisen vaikka äkkipikaisen ja romanttisen hallitsijan mukana sammuiivat myös kaikki hänen kunnianhimosensa tai jalon sydämensä hautomat suuret aikeet. Häneen sopivat vähin muutoksin ne säkeet, jotka runoilija Johnson kirjoitti Ruotsin Kaarle XII:sta:

Kulkunsa loppui maalle vierahalle,
pienoisen, halvan linnan edustalle;
ja nimensä, tuo kaikkein peloitus,
on nyt vain jonkin tarun koristus.

VIITSELITYKSET:

- [1] Ruusujen sodaksi sanotaan Lancasterin ja Yorkin sukujen välillä käytyä taistelua Englannin kruunusta. Suom. muist.
- [2] 'Swine' = 'sika' on anglosaksilaista, mutta 'pork' normannilais-ranskalaista alkujuurta.
- [3] Anglosaksilaiset, ensi alussa tultuaan Britanniaan, perustivat sinne Seitsemän valtiota (Heptarkia = Seitsevenvalta). Suom. muist.
- [4] Kauniit naiset, jotka Muhamedin opin mukaan paratiisissa palvelevat oikeauskoisia.
- [5] Wilhelm Valloittajan käskystä piti saksilaisten sammuttaa sekä kynttilänsä että takkavalkeansa iltakellon soidessa, minkä johdosta sitä nimitettiin valkeansammutuskelloksi (curfew-bell.) Suom. muist.
- [6] Wilhelm Valloittaja oli avioton poika. Suom. muist.
- [7] Nämä olivat saksilaisten mielijuomia. Morat tehtiin hunajasta ja mulperimarjain mehusta. Pigment oli ryydeillä höyrytettyä viiniä, myöskin hunajalla sekoitettua.
- [8] Paistetuilla omenilla, sokerilla y.m. höyrytettyä juhlaolutta.
- [9] Ritari W. Tyrrell ampui vahingossa metsästysretkellä Juhanan isoisän kuoliaaksi.
- [10] Kultarahan laji. Suom. muist.
- [11] Kultarahoja.
- [12] *Beau-séant* oli temppeliherrojen lipun nimi; se oli puoleksi valkoinen, puoleksi musta, osoittaen niinkuin he sanoivat, että temppeliritarin piti olla valkoinen ja rehellinen kristityitä, mutta musta ja peloittava uskottomia kohtaan.
- [13] Kultaraha. Suom. muist.
- [14] Tämä sana oli saksilaisten mielestä häpeällisin, mitä miehestä voi sanoa. Seurasipa Wilhelm Valloittajaakin aina suuri joukko anglosaksilaisia sotaan peläten *nideringin* nimeä, jolla hän uhkasi kaikkia kotiin jääviä.
- [15] *Luukko* vanhoissa suomalaisissa sanakirjoissa merkitsee munkin päähinettä. Suom. huom.
- [16] *Oc*-kieleksi sanottiin eteläisen ja *oui*-kieleksi pohjoisen Ranskan murretta; nimitys oli otettu niistä eri sanoista, jotka vastaavat meidän »niin» eli »jaa» sanoja.
- [17] Oikeastaan slaavilainen epäjumala, jota Scottin mukaan saksilaisetkin näkyvät palvelle. Suom. muist.
- [18] Alkemisteiksi sanottiin niitä entisajan luonnontutkijoita, jotka luulivat voivansa tehdä kultaa. Suom. muist.
- [19] Kirous.
- [20] Se arvonimi oli Ranskan kuninkaalla.

- [21] Aviottomasti. Suom. muist.
- [22] Taikausko, joka viimeisen anglosaksilais-kuninkaan Edward Tunnustajan (1004-1066) päivistä lähtien on kohdistunut kaikkiin Englannin kuninkaisiin. Suom. huom.
- [23] Gånge Rolf (Rolle), tanskalainen tai norjalainen viikinkipäällikkö, joka v:n 911 tienoissa asettui miehineen asumaan Ranskan Normandie-maakuntaan, josta pohjolaiset viikingit saivat normannien nimen. Suom. huom.
- [24] Anglosaksilaisena aikana Englanti oli jaettu 7 pikku kuningaskuntaan (heptarkiaan), jotka Kaarlo Suuren aikalainen kuningas Egbert 827 yhdisti valtansa alle. Suom. huom.
- [25] Anglosaksilaisten yhteiskäräjissä («viisasten miesten kokouksissa»).
- [26] Hyökättäessä käytettiin siihen aikaan vahvoista laudoista kyhättyjä kannettavia kattoja suojana ja samoin suuria kilpiä, jotka peittivät koko ruumiin.
- [27] Eteenpäin, de Bracy! — — — Front-de-Boeuf avuksi.
- [28] Ranskalainen sotahuuto.
- [29] Temppeleherrojen sotahuuto.
- [30] Suurtilallinen; vastaa frankkilaista vasallia. Suom. muist.
- [31] Kärjestään pässinpään muotoon veistetty muurinmurtajakoje. Suom. muist.
- [32] Nuotteja sanottiin siihen aikaan sanoiksi.
- [33] Vulgataksi sanotaan katolisen kirkon hyväksymää Raamattu-laitosta. Suom. muist.
- [34] Päähenkilöitä senaikaisissa ritarromaaneissa. Suom. muist.
- [35] Temppeleherrojen eri kartanoiden päällikköjä nimitettiin preceptoreiksi (kasvattajiksi) ja Johannes-ritaristossa kommandereiksi (komentajiksi) sekä kartanoita kommanderioiksi.
- [36] Tämä lause: »Lyötäköön aina jalopeura» nähdään alituisen, ikäänkuin jonkinlaisena tunnussanana, temppeleherrojen säännöissä.
- [37] Kun anglosaksilaiset sankariensa Horsan ja Hengistin johdolla valloittivat maan, perustivat he sinne seitsemän pientä kuningaskuntaa, jotka kuningas Egbert 827 yhdisti Englannin kuningaskunnaksi. Suom. huom.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK IVANHOE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic

works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or

distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state

law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.